Biblioteca Polirom

Cormac McCarthy

Marea trecere

POLIROM

Cormac McCarthy

Marea trecere

Traducere din limba engleză
şi note de Claudia Asănăchescu

POLIROM
2012

© 2012 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

ISBN ePub: 978-973-46-3106-3
ISBN PDF: 978-973-46-3107-0
ISBN print: 978-973-46-2894-0

Coperta: Carmen Parii
Foto copertă: © iStockphoto.com/Sean Haley

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată în colaborare cu elefant.ro

CORMAC MCCARTHY (n. 1933, Providence, Rhode Island) este al treilea din cei şase copii ai familiei sale. Urmează studiile Universităţii din Tennessee, în 1953 se înrolează în armata Statelor Unite, apoi în 1957 îşi reia studiile, dar părăseşte universitatea fără să-şi obţină diploma şi se mută la Chicago. Primul roman al lui McCarthy, *The Orchard Keeper*, apare în 1965 la Random House. Se întoarce în Tennessee şi în următorii ani publică romanele *Outer Dark* (1968), *Child of God* (1973), *Suttree* (1979) şi *Blood Meridian* (*Meridianul sângelui*, 1985; Polirom, 2011), iar fiecare nouă carte îl impune tot mai mult în conştiinţa publicului. Romanul *All the Pretty Horses* (*Căluţii mei, căluţi frumoşi*, 1992; Polirom, 2011) este răsplătit cu National Book Award şi National Book Critics Circle Award şi ecranizat în anul 2000 într-o producţie de succes, după care McCarthy publică *The Crossing* (*Marea trecere*, 1994) şi *Cities of the Plain* (1998), completând aşa-numita „Trilogie a Frontierei“. În 2005 îi apare cartea *No Country for Old Men* (*Nu există ţară pentru bătrâni*, Polirom, 2010), urmată de *The Road* (2006), pentru care prozatorul american primeşte premiul Pulitzer şi premiul James Tait Black Memorial. Continuă, de asemenea, ecranizările romanelor sale: filmul regizat de fraţii Coen după *No Country for Old Men* în 2007 obţine patru premii Oscar şi alte zeci de premii naţionale şi internaţionale. În 2008, autorului i se decernează prestigiosul premiu PEN/Saul Bellow pentru întreaga creaţie artistică.

Acţiunea romanului *Marea trecere* este plasată spre sfârşitul anilor ’30, înainte şi în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Billy Parham, protagonistul, un cowboy aflat la vârsta adolescenţei, prinde în capcană o lupoaică, după ce aceasta atacase vitele de la ferma familiei sale. Dar, în loc să o omoare, hotărăşte să o ducă înapoi în ţinuturile de unde venise, străbătând întinderile nesfârşite de prerie şi munţii aflaţi la graniţa cu Mexicul. Călătoria lor curajoasă, prin locuri înspăimântător de pustii, însă atât de frumoase, ajunge în impas din clipa în care dau peste oameni. Băiatul devine martor al unor întâmplări la limita dintre basm şi coşmar, într-o lume marcată de atâta cruzime şi violenţă, încât nu pare a fi guvernată decât de legea implacabilă a morţii.

I

Când au ieşit din comitatul Grant, înspre miazăzi, Boyd nu era decât un bebeluş, iar comitatul cel nou, pe care îl numiseră Hidalgo, era la rândul lui doar puţin mai în vârstă decât copilul. În ţinutul pe care-l lăsaseră în urmă putrezeau oasele unei surori şi oasele bunicii dinspre mamă. Noul comitat era bogat şi sălbatic. Puteai merge călare până în Mexic fără să dai cu ochii de vreun ocol. Îl ducea pe Boyd aşezat în şa, în partea din faţă, şi îi descria peisajul, numind păsări sau animale în engleză şi în spaniolă. În casa cea nouă se culcau în camera de lângă bucătărie, iar noaptea rămânea treaz, ascultând respiraţia fratelui său în întuneric, şi îi şoptea cu voce scăzută, în somn, planurile lui pentru ei şi viaţa pe care o vor duce.

Într-o noapte de iarnă din acel prim an, se trezi auzind lupii pe dealurile joase, spre apus, şi îşi dădu seama că vor ieşi în câmp, pe zăpada proaspătă, să fugărească antilope la lumina lunii. Îşi trase pantalonii de pe tăblia de la picioarele patului, îşi luă cămaşa şi haina de doc, căptuşită cu pâslă, îşi scoase cizmele de sub pat, se duse la bucătărie şi se îmbrăcă pe întuneric, la căldura domolită a sobei, îşi ridică cizmele în lumina lunii să vadă care-i stânga şi care-i dreapta, le încălţă şi se ridică, ducându-se la uşa bucătăriei, ieşi, apoi închise uşa în urma sa.

Când trecu pe lângă grajd, auzi caii fornăind uşurel, prin ger. Zăpada îi scârţâia sub cizme, iar în lumina albăstruie se zăreau aburii respiraţiei. O oră mai târziu era ghemuit în zăpada din albia secată a pârâului, acolo unde ştia că stătuseră şi lupii, după urmele din nisipul de pe mal şi după urmele din zăpadă.

Ieşiseră deja în câmp, iar când traversă întinderea de prundiş, dincolo de care pârâul o lua către miazăzi, prin vale, văzu urmele pe unde trecuseră înaintea lui. Merse mai departe, în genunchi şi pe coate, cu palmele vârâte în mâneci, ca să le ferească de zăpadă, şi când ajunse în dreptul ultimei tufe de ienupăr, mititică şi întunecată, acolo unde valea largă se întindea sub Animas Peaks, se lăsă încet pe vine să-şi tragă sufletul, apoi se ridică

şi privi împrejur.

Mânau antilopele alergându-le peste câmp, iar antilopele se mişcau ca nişte fantome prin zăpadă, se învârteau şi o coteau brusc, cu pulberea uscată ridicându-se împrejurul lor în lumina rece a lunii şi aburii palizi ai respiraţiei în aerul îngheţat, de parcă un foc le-ar fi ars pe dinăuntru, în timp ce lupii se suceau, se întorceau în loc şi săreau, într-o tăcere care-i făcea să pară ca de pe altă lume. Au luat-o în josul văii, s-au întors şi au pornit-o peste câmpie, departe, până când s-au transformat în nişte siluete mici, mici de tot, prin albeaţa spălăcită, apoi au dispărut.

Îi era foarte frig. Aşteptă. Totul era nemişcat. După respiraţie îşi dădu seama că vântul se mai domolise şi îşi urmări aburii respiraţiei, care apăreau şi apoi dispăreau, apăreau şi apoi dispăreau în frig, sub privirile lui, şi aşteptă aşa vreme îndelungată. Apoi îi văzu venind. Săreau şi se răsuceau. Dansau. Desenau tunele cu boturile prin zăpadă. Curăţau pământul înaintea lor, alergau şi se ridicau, doi câte doi, într-un dans pe două picioare, apoi o rupeau iar la fugă.

Erau şapte şi au trecut la mai puţin de şapte metri de unde era el întins. Le vedea ochii migdalaţi în lumina lunii. Le auzea respiraţia. Simţea prezenţa lor cunoscătoare electrizând aerul. Se înghionteau unul pe altul, se împingeau cu boturile şi se lingeau. Apoi s-au oprit. Rămăseseră nemişcaţi, cu urechile ciulite. Unii aveau piciorul din faţă ridicat în dreptul pieptului. Se uitau la el. Încetă să mai respire. Încetară şi ei să mai respire. Stăteau nemişcaţi. Apoi s-au întors şi au luat-o la goană, în linişte. Când a ajuns înapoi acasă, Boyd se trezise, dar nu i-a povestit unde fusese, nici ce văzuse. N-a spus nimănui, niciodată.

În iarna în care Boyd a împlinit paisprezece ani, copacii care se înălţau în albia secată a râului se desfrunziseră devreme, cerul era gri în fiecare zi, iar copacii se profilau palizi pe fundalul său. Un vânt rece a venit dinspre miazănoapte purtând ţinutul cu toate pânzele strânse înspre o socoteală ale cărei registre aveau să fie completate şi datate mult timp după ce toate creanţele se vor fi prescris, precum această istorie. Printre pâlcurile de plopi desfrunziţi, care crescuseră la cotul albiei râului, mai jos de casă, cu crengile lor ca nişte oase şi cu trunchiurile descojite de scoarţa îngălbenită, verzuie sau închisă la culoare, erau nişte copaci atât de mari, încât pe cealaltă parte a râului zăcea un buştean tăiat peste care, în iernile trecute,

văcarii prinseseră o foaie de cort de un metru şi jumătate pe doi, ca să acopere tot lemnul ce li se întindea la picioare. În timp ce mergeau să aducă lemne, îşi privi umbra care trecea peste zăplazuri, peste fiecare ulucă în parte, odată cu umbra calului, de care era legat un *travois*1. Boyd stătea aşezat pe *travois*, ţinând toporul de parcă ar fi păzit lemnul pe care îl adunaseră şi mijindu-şi ochii spre apus, la soarele care lucea mocnit într-o baltă de lumină roşiatică sub poalele munţilor golaşi şi la antilopele care păşeau dând din capete printre vaci, ca nişte umbre peste câmpia întinsă.

Au traversat albia râului călcând pe frunzele uscate şi au mers mai departe, până când au ajuns la un ochi de apă, o adâncitură în albia râului, unde descălecă şi adăpă calul în timp ce Boyd se plimba de-a lungul malului, în căutarea urmelor de bizami2. Indianul pe lângă care a trecut, în timp ce mergea ghemuit, pe călcâie, nici nu-şi ridică privirea, astfel că atunci când îi simţi prezenţa şi se întoarse, indianul stătea cu privirea aţintită la centura lui Boyd, şi nici atunci nu-şi ridică ochii, nici după ce se oprise în loc. Putea întinde mâna să-l atingă. Indianul stătea pe vine sub un pâlc rar de trestie uriaşă, fără măcar să se ascundă, şi cu toate astea Boyd nu îl văzuse. Ţinea pe genunchi o puşcă veche, cu o singură ţeavă şi percuţie pe ramă, de calibru treizeci şi doi, şi aştepta în lumina amurgului să vină ceva pe apă, ca să-l poată omorî. Se uită în ochii băiatului. Iar băiatul într-ai lui. Ochii îi erau atât de negri, încât păreau să n-aibă decât pupilele. În ochii aceia apunea soarele. În ei, copilul stătea în picioare, alături cu soarele. Nu ştiuse că te poţi vedea în ochii altuia sau că poţi vedea acolo lucruri precum soarele. Un băiat aidoma lui, îngemănat în fântânile acelea întunecate, cu părul deschis la culoare, atât de firav şi de straniu. Ca şi cum ar fi fost o rudă pierdută de-a lui, care acum se reflecta dintr-o altă lume, cu un soare roşu scufundat pentru totdeauna. Parcă ar fi fost un labirint în care orfani ai sufletului său se rătăciseră în timpul călătoriei prin viaţă, şi aşa se face că ajunseseră în cele din urmă dincolo de zidul acestei priviri fixe şi vechi de când lumea, de unde niciodată n-avea să mai existe cale de întors.

De unde stătea, nu-şi putea vedea nici fratele, nici calul. Vedea cercurile molcome care se măreau pe suprafaţa apei, unde se adăpa calul, dincolo de pâlcul de trestie, şi vedea încordarea uşoară a muşchiului de sub pielea fină şi spână a fălcii indianului.

Indianul se întoarse şi privi către ochiul de apă. Nu se auzea decât apa care picura din botul ridicat al calului. Se uită la băiat.

— Pramatie mică ce eşti, spuse el.

— N-am făcut nimica.

— Cine mai e cu tine?

— Frate-meu.

— Câţi ani are?

— Şaişpe.

Indianul se ridică în picioare. Se ridică dintr-odată, fără nici un efort, şi privi dincolo de ochiul de apă, în direcţia în care stătea Billy ţinând calul, apoi îşi întoarse privirea din nou către Boyd. Purta o haină uzată, din pâslă, şi avea o pălărie Stetson veche şi unsuroasă, fără nici o formă, iar cizmele îi erau prinse cu sârmă.

— Ce căutaţi aici?

— Adunăm lemne.

— N-aveţi ceva de mâncare?

— Nu.

— Unde locuiţi?

Băiatul şovăi.

— Am întrebat unde locuiţi.

Arătă în josul râului.

— Cât de departe?

— Nu ştiu.

— Pramatie mică ce eşti.

Îşi puse puşca pe umăr şi înaintă până pe malul apei, unde rămase în loc, privind calul şi pe Billy.

— Sal’tare, spuse Billy.

Indianul scuipă.

— Aţi speriat toate vietăţile din ţinut, aşa-i?

— Nu ştiam că e cineva pe-aici.

— N-aveţi nimic de mâncare?

— Nu.

— Unde locuiţi?

— Vreo trei kilometri mai jos, pe râu.

— Aveţi ceva de mâncare pe-acasă?

— Da.

— Dacă vin cu voi şi v-aştept afară, îmi aduceţi şi mie ceva?

— Da’ puteţi să şi intraţi. O să vă dea mama de mâncare.

— Nu vreau să intru. Vreau să-mi aduceţi ceva unde vă aştept eu, afară.

— Bine.

— Îmi aduceţi ceva dacă vă aştept undeva, afară?

— Da.

— Bine, atunci.

Băiatul rămase pe loc, ţinând calul de căpăstru. Calul nu-l slăbise nici o secundă din ochi pe indian.

— Boyd, zise el. Hai să mergem.

— Sunt şi câini pe-acolo, pe la voi?

— Unul singur.

— Să-l legaţi.

— Bine, o să-l legăm.

— Să-l închideţi undeva, nu care cumva să latre.

— Bine.

— Nu vin pân’ acolo ca să mă împuşte careva.

— O să-l leg.

— Bine.

— Boyd, haide, să mergem.

Boyd stătea pe malul îndepărtat al apei, privindu-l.

— Haide. O să se întunece în curând.

— Hai, mergi şi ascultă întocmai de frate-tău, spuse indianul.

— Noi nu ţi-am făcut nimica…

— Hai, Boyd. Să mergem.

Traversă porţiunea de pietriş şi se sui pe *travois*.

— Hai şi urcă aici, spuse Billy.

Se căţără pe grămada de crăci pe care o strânseseră şi privi în urmă, spre indian, apoi se ridică pe vârfuri, prinse mâna pe care i-o întinsese Billy şi se urcă în şa, în spatele lui.

— Cum o să te găsim? întrebă Billy.

Indianul stătea în picioare, cu puşca pe umăr şi cu mâinile atârnate

peste ea.

— Ieşiţi şi o luaţi în direcţia lunii, spuse.

— Şi dacă nu răsare până atunci?

Indianul scuipă.

— Crezi că ţi-aş mai spune să o iei în direcţia lunii dacă nu răsare până atunci? Hai, plecaţi odată.

Băiatul dădu pinteni calului şi o porniră printre copaci. Beţele *travois*-ului brăzdau uşor drumul acoperit de frunze, ca o şoaptă uscată. Către apus scăpăta soarele. Indianul privea în urma lor. Băiatul mai mic călărea cu un braţ în jurul taliei fratelui său, cu chipul înroşit de lumina asfinţitului, în timp ce părul lui aproape alb părea acum roz. Probabil că-i spusese fratele său să nu se uite înapoi, căci nu se uită. Până să traverseze ei albia secată a râului şi să iasă în câmp, soarele trecuse deja dincolo de piscurile munţilor Peloncillo, spre apus, unde cerul era roşu aprins, sub recifurile de nori. O porniră înspre miazăzi, de-a lungul braţelor secate ale râului, iar când Billy privi înapoi, indianul venea în urma lor, prin lumina asfinţitului, la mai puţin de un kilometru, legănând puşca într-o mână.

— Pen’ce te uiţi în urmă? întrebă Boyd.

— Uite aşa.

— O să-i ducem cina?

— Da. Cred că am putea face asta pentru el.

— Am putea face multe, asta nu înseamnă că ar fi bine să le şi facem, zise Boyd.

— Ştiu.

Privea cerul negru al nopţii prin fereastra camerei din faţă. Primele stele se iviseră în întuneric, înveşmântând cerul către miazăzi, atârnate printre împletiturile moarte ale copacilor înşiraţi de-a lungul râului. Lumina lunii, care nu se ridicase încă, se întindea ca o ceaţă sulfuroasă peste vale, înspre răsărit. Privi cum lumina învăluie marginile preriei, iar cupola lunii se iveşte din pământ, albă, dolofană, ca o membrană. Apoi se dădu jos de pe scaunul pe care stătuse în genunchi şi se duse după fratele său.

Billy învelise într-o cârpă nişte friptură, biscuiţi şi o cană de metal plină cu fasole şi le ascunsese în spatele oalelor de lut de pe raftul cămării,

lângă uşa de la bucătărie. Îl trimise pe Boyd primul, iar el rămase să asculte, apoi îl urmă. Câinele începu să scheaune şi să zgârie uşa cămării unde puneau cărnurile la afumat când au trecut prin dreptul ei, aşa că îi spuse câinelui să tacă şi acesta îl ascultă. Au mers o vreme ghemuiţi de-a lungul gardului şi apoi au pornit-o în jos, către copaci. Când au ajuns la râu, luna era sus pe cer, iar indianul stătea cu puşca atârnată iarăşi de gât, ca un jug. Îi vedeau aburii respiraţiei în aerul rece. S-a întors şi ei l-au urmat pe prundişul de pe mal, apoi mai departe, pe urmele vitelor de cealaltă parte a râului, în jos, pe marginea păşunii. În aer se simţea miros de foc de lemne. La mai puţin de jumătate de kilometru de casă, au ajuns la un foc de tabără, printre plopi, şi indianul îşi sprijini puşca de trunchiul unuia dintre copaci, apoi se întoarse şi îi privi.

— Aduceţi-o aici, spuse.

Billy se duse lângă foc, lăsă legătura jos de pe braţul pe care şi-l ţinea îndoit la piept şi i-o dădu. Indianul o luă, se ghemui lângă foc cu aceleaşi gesturi lipsite de efort, ca o marionetă, şi aşeză cârpa pe pământ, în faţa sa, o desfăcu, luă cana cu fasole şi o aşeză lângă cărbuni, să se încălzească, apoi luă un biscuit şi bucata de friptură şi muşcă din ele.

— O să se înnegrească cana, spuse Billy. Trebuie să o duc înapoi acasă.

Indianul mesteca, cu ochii săi negri pe jumătate închişi, în lumina focului.

— Nu aveţi cafea în casă, zise el.

— Nu e măcinată.

— Şi nu poţi măcina niţică?

— Nu, că o să ne-audă.

Indianul luă şi cealaltă jumătate de biscuit în gură, se aplecă un pic şi scoase un briceag pe care îl avea la el, se întinse şi amestecă fasolea din cană cu el, apoi privi în sus, la Billy, şi îşi trecu lama cuţitului peste limbă, mai întâi pe o parte, apoi şi pe cealaltă, cu o mişcare înceată, ca şi cum ar fi ascuţit briceagul, după aceea îl înfipse în capătul buşteanului care mărginea focul.

— De cât timp locuiţi aici? întrebă el.

— De zece ani.

— Zece ani. E pământul alor voştri?

— Nu.

Se întinse, luă al doilea biscuit, îl despică cu dinţii săi mari, colţuroşi şi albi şi se puse iarăşi pe mestecat.

— De unde eşti? întrebă Billy.

— De peste tot.

— Şi încotro te îndrepţi?

Indianul se aplecă şi scoase briceagul din buştean, amestecă iarăşi fasolea şi linse iarăşi lama, trecu briceagul prin toartă şi ridică cana înnegrită din foc, o aşeză pe pământ, în faţa sa, şi începu să mănânce fasolea cu briceagul.

— Ce mai aveţi prin casă?

— Poftim?

— Am întrebat ce mai aveţi prin casă.

Îşi ridică capul şi îi scrută pe amândoi prin lumina focului, mestecând molcom, cu ochii pe jumătate închişi.

— La ce te referi?

— Mă refer la orice. Ceva ce aş putea vinde.

— Nu avem nimic.

— Nu aveţi nimic.

— Nimic.

Mestecă mai departe.

— Locuiţi într-o casă goală?

— Nu.

— Înseamnă că aveţi ceva.

— Avem mobilă şi alte de-astea. De bucătărie.

— Cartuşe aveţi?

— Da. Câteva.

— Ce calibru?

— Nu se potrivesc cu puşca matale.

— Ce calibru, am întrebat.

— Patruş’patru.

— Ce-ar fi să-mi aduceţi câteva.

Băiatul făcu un semn cu capul înspre puşca rezemată de copac.

— Aia nu-i de patruş’patru.

— Nu contează. Le pot da la schimb.

— Nu-ţi pot aduce cartuşe. Bătrânu’ o să le observe lipsa.

— Şi atunci la ce-ai mai pomenit de ele?

— Hai să mergem, zise Boyd. Trebuie să ducem cana înapoi.

— Ce mai aveţi? întrebă indianul.

— Nu avem nimica, zise Boyd.

— Nu te-am întrebat pe tine. Ce mai aveţi?

— Nu ştiu. Să văd ce mai găsesc.

Indianul băgă şi a doua jumătate a celui de-al doilea biscuit în gură. Întinse mâna şi încercă cana cu degetele, o ridică şi sorbi ce mai rămăsese, apoi îşi trecu un deget prin interior, îl linse până la ultima picătură şi aşeză cana iarăşi pe pământ.

— Adu-mi nişte cafea din aia, zise.

— Nu o pot măcina, o să m-audă.

— Adu-o. O s-o fărâm cu o piatră.

— Bine.

— Pe el lasă-l aici.

— De ce?

— Ca să-mi ţină de urât.

— Să-ţi ţină de urât.

— Exact.

— Nu tre’ să stea şi el aici.

— Nu-i fac nimica.

— Ştiu că n-o să-i faci nimica. Pentru că n-o să rămână aici.

Indianul îşi supse dinţii.

— Aveţi capcane?

— Nu avem nici o capcană.

Privi în sus, către băieţi. Îşi supse iarăşi dinţii şi de data asta scoase un sunet ca un şuierat.

— Hai, plecaţi, spuse. Aduceţi-mi nişte zahăr.

— Bine. Dă-mi cana.

— O s-o primeşti când te întorci.

Când ajunseră la drumul pentru vite, Billy se uită la Boyd, iar acesta privi în urmă, către lumina focului care se zărea printre copaci. Pe câmpie luna era atât de strălucitoare, încât puteai număra vitele.

— Nu îi ducem cafea, aşa-i? spuse Boyd.

— Aşa-i.

— Ce ne facem cu cana?

— Nimica.

— Şi dacă întreabă mama de ea?

— Atunci îi spui adevărul. Îi spui că i-am dat-o unui indian. Îi spui că a venit un indian la noi acasă şi i-am dat-o lui.

— Bine.

— S-ar putea să am şi eu necazuri din cauza asta.

— Da' eu o să am necazuri mai mari.

— Zi-i că eu i-am dat-o.

— Asta şi vreau să fac.

Traversară câmpia deschisă, în direcţia gardului şi a luminilor din casă.

— N-ar fi trebuit să ne ducem acolo din capul locului, spuse Boyd.

Billy nu răspunse.

— Nu?

— Aşa e.

— Şi atunci de ce ne-am dus?

— Nu ştiu.

Nu se luminase încă de ziuă când tatăl a intrat în camera lor.

— Billy, spuse el.

Băiatul se ridică în capul oaselor în pat şi privi la tatăl său, încadrat de lumina care venea dinspre bucătărie.

— De ce e câinele închis în afumătoare?

— Am uitat să-i dau drumul.

— Ai uitat să-i dai drumul?

— Da.

— Da' de ce l-ai băgat acolo?

Se dădu jos din pat, pe podeaua rece, şi se întinse după haine.

— Mă duc să-i dau drumul.

Tatăl său rămase o secundă în pragul uşii, apoi ieşi, traversând bucătăria şi holul. În lumina care pătrundea prin uşa deschisă, Billy îl văzu pe Boyd care dormea în celălalt pat, cu corpul ghemuit. Îşi trase pantalonii pe el, ridică cizmele de pe podea şi ieşi.

Se luminase deja de ziuă când a terminat cu hrănitul şi adăpatul animalelor. Puse şaua pe Bird, încălecă, ieşi din boxa grajdului şi o porni în josul râului ca să-l caute pe indian sau să vadă dacă mai era pe acolo. Câinele venea în urma calului. Au traversat păşunea şi au mers pe firul apei în jos, printre copaci. La un moment dat, trase de hăţuri şi opri calul. Câinele rămăsese lângă ei şi încerca aerul ridicându-şi botul cu mişcări iuţi, alegând dintre mirosuri şi recompunând tabloul întâmplărilor din noaptea precedentă.

Când mână calul înspre tabăra indianului, vatra era rece şi neagră. Calul se întoarse într-o parte şi tropăi nervos, iar câinele dădu roată cenuşii reci, cu nasul în pământ şi cu părul zbârlit pe spate.

Înapoi acasă, mama sa pregătise deja micul dejun, iar el îşi agăţă pălăria, îşi trase un scaun şi începu să-şi pună ouăle în farfurie cu lingura. Boyd se apucase deja să mănânce.

— Unde e tata? întrebă.

— Vezi că încă nu s-au răcit. Şi nici nu ţi-ai spus rugăciunea, răspunse maică-sa.

— Bine, mamă.

Lăsă capul în jos, recită cuvintele în gând, apoi întinse mâna şi luă un biscuit.

— Unde e tata?

— E în pat. A terminat de mâncat.

— Când a venit?

— Acum vreo două ore. A călărit toată noaptea.

— De ce?

— Presupun că voia să ajungă acasă.

— Şi cât timp o să doarmă?

— Până când se trezeşte. Pui mai multe întrebări decât Boyd.

— Eu n-am întrebat nimic, spuse Boyd.

După ce au terminat de mâncat, au luat-o către hambar.

— Unde crezi că s-a dus? întrebă Boyd.

— A pornit mai departe.

— De unde crezi că e?

— Nu ştiu. Alea din picioarele lui erau cizme mexicane. Ce-a mai

rămas din ele. E un coate-goale.

— Nu se ştie niciodată ce are de gând un indian.

— Bine că te pricepi tu la indieni, spuse Billy.

— Da' nici tu nu te pricepi mai bine, i-o întoarse Boyd.

— Nu se poate şti niciodată ce are cineva de gând.

Boyd scoase o şurubelniţă veche şi uzată dintr-o găleată plină cu scule şi perii, care atârna de grinda grajdului, luă căpăstrul din funie de pe balustrada pentru priponit caii, deschise uşa boxei în care ţinea calul, intră, îi puse căpăstrul şi îl conduse afară. Priponi calul cu funia de balustradă şi-şi trecu mâna peste piciorul din faţă al calului până ce acesta îi oferi copita, apoi şterse miezul copitei, se uită cu atenţie la ea şi o lăsă jos.

— Lasă-mă pe mine să mă uit, spuse Billy.

— N-are nimic.

— Atunci lasă-mă pe mine să mă uit.

— Poftim, uită-te.

Billy trase copita calului în sus, o propti între genunchi şi se uită cu atenţie la ea.

— Cred că arată bine, spuse.

— Ţi-am spus eu.

— Ia plimbă-l.

Boyd dezlegă căpăstrul şi conduse calul până la boxă şi înapoi.

— Îţi iei şi şaua? întrebă Billy.

— O să mi-o iau, dacă n-ai nimic împotrivă.

Aduse şaua din magazia unde ţineau harnaşamentul, aşeză valtrapul pe spatele calului, săltă cu efort şi şaua, o zgâlţâi de câteva ori până se aşeză la locul potrivit, trase de *latigo*3 în sus, prinse chinga de la spate şi rămase pe loc, în aşteptare.

— L-ai obişnuit aşa, spuse Billy. De ce nu-l strângi mai tare, să scoţi aerul din el?

— Dacă el nu-mi taie respiraţia, nu i-o tai nici eu pe-a lui, răspunse Boyd.

Billy scuipă pe nutreţul uscat de pe podeaua boxei. Au mai stat aşa un pic, până când calul răsuflă aerul afară. Şi atunci Boyd trase cureaua şi o prinse în cataramă.

Au mers toată dimineaţa călare, străbătând păşunea Ibañez, şi s-au uitat

cu atenţie la vaci. Vacile păstrau distanţa şi se uitau la rândul lor cu atenţie la cei doi; erau ca o grămadă de picioare şi chipuri pline de pete, unele mexicane, altele cu coarne lungi, de toate culorile. S-au întors acasă la ora cinei, trăgând după ei o junincă de un an legată cu funia, pe care au proţăpit-o de stâlpul ţarcului, mai sus de grajd, unde să poată fi văzută de tatăl lor, apoi au intrat şi s-au dus să se spele. Tatăl lor se aşezase deja la masă.

— Băieţi, le spuse.

— Toată lumea la masă, spuse mama.

Aşeză pe masă un platou cu cotlete prăjite. Un castron cu fasole. După ce şi-au spus rugăciunea, mama îi întinse tatălui platoul, care îşi înfipse furculiţa într-un cotlet şi îl trecu în farfuria sa, apoi dădu platoul mai departe, lui Billy.

— Tatăl vostru spune că umblă un lup pe aici, zise femeia.

Billy rămase cu platoul în mână şi cu cuţitul în aer.

— Un lup? întrebă Boyd.

Tatăl său încuviinţă cu o mişcare a capului.

— A pus la pământ un viţel de carne destul de mărişor, în capătul văii Foster Draw.

— Când? întrebă Billy.

— Acum o săptămână, dacă nu mai bine. Oliver ăla mic i-a găsit urmele prin munţi. A venit dinspre Mexic. A trecut prin pasul San Louis şi a străbătut coasta dinspre apus a munţilor Animas, a intrat prin capătul văii Taylor Draw, apoi a luat-o în jos, a traversat valea şi a urcat în Peloncillos4. A urcat prin zăpadă. Era zăpada cam de cinci centimetri în locul în care a omorât ea viţelul.

— De unde ştii că-i femelă? întrebă Boyd.

— De unde crezi că ştie? i-o întoarse Billy.

— Se vedea după cum îşi făcuse treburile, răspunse tatăl.

— Aha! exclamă Boyd.

— Şi ce ai de gând să faci? întrebă Billy.

— Eu zic că ar trebui să o prindem. Sunteţi de acord?

— Da.

— Dacă ar fi bătrânul Echols aici, ar prinde-o, spuse Boyd.

— Domnul Echols.

— Dacă ar fi domnu’ Echols aici, ar prinde-o.

— Aşa e. Dar nu-i aici.

După cină au pornit-o toţi trei călare, străbătând cei cincisprezece kilometri până la ferma SK Bar, unde şi-au strunit caii, strigând înspre casă. Nepoata domnului Sanders privi pe fereastră, apoi îl chemă pe bătrân şi se aşezară cu toţii pe verandă, iar tatăl lor îi povesti domnului Sanders despre lupoaică. Domnul Sanders şedea cu coatele pe genunchi şi privea concentrat scândurile podelei, printre cizme, dând aprobator din cap în răstimpuri, în vreme ce cu degetul mic scutura scrumul din vârful ţigării. Când tatăl băieţilor termină de vorbit, îşi ridică privirea. Avea ochi albaştri, foarte frumoşi, pe jumătate ascunşi între ridurile înăsprite care îi brăzdau faţa. Ca şi cum ar fi fost ceva acolo pe care duritatea acelor tărâmuri nu reuşise să-l atingă.

— Capcanele lui Echols şi celelalte lucruri au rămas în cabană, spuse bătrânul. Nu cred că s-ar supăra el dacă vă folosiţi de ce aveţi nevoie de acolo.

Aruncă cu un bobârnac mucul de la ţigară în curte, le zâmbi celor doi băieţi, apoi se sprijini cu mâinile de genunchi şi se ridică.

— Mă duc să aduc cheile, zise.

Au deschis uşa cabanei, dând peste întuneric şi mucegai, şi un miros de carne de animal proaspăt ucis. Tatăl lor rămase un timp în pragul uşii, apoi intră. În camera din faţă era o canapea, un pat şi un birou. Au traversat bucătăria, spre o debara din fundul casei. Acolo, în lumina unei singure ferestruici prăfuite, pe rafturi din lemn de pin nefinisat, era dispusă o colecţie de borcane cu filet, flacoane cu dop rodat, din sticlă, şi vechi borcane farmaceutice, toate purtând etichete octogonale vechi de când lumea, cu marginile înroşite, pe care erau notate conţinuturi şi date, cu scrisul ordonat al domnului Echols. În borcane erau lichide închise la culoare. Viscere uscate. Ficat, fiere, rinichi. Părţi dinăuntrul bestiei care visează omul şi l-a tot visat, obsedant, de o mie de ani încoace şi mai bine. Vise cu acel zeu malign, de rang inferior, care apare palid, gol şi ostil să-i omoare rasa şi neamul şi să-i alunge din casele lor. Un zeu nesăţios, pe care nici o jertfă şi nici o baie de sânge nu-l poate potoli. Borcanele stăteau împăienjenite într-un strat de colb, iar lumina care pătrundea printre ele transforma cămăruţa cu recipiente de sticlă într-o bazilică stranie, dedicată

unui cult care avea să dispară curând din obiceiurile oamenilor, la fel ca bestia căreia îi datora existenţa. Tatăl coborî un borcan de pe raft, îl răsuci în mâini şi îl puse înapoi, la locul său precis desemnat de o urmă rotundă de praf. Pe un raft inferior se afla o cutie de lemn pentru muniţie, cu colţurile îmbinate în coadă de rândunică, iar în cutie zăceau o mulţime de sticle şi sticluţe, fără nici o etichetă. Pe capacul cutiei erau scrise, cu carioca roşie, cuvintele „Matrice, nr. 7“5. Tatăl ridică o fiolă şi o privi în lumină, o scutură, îi deşurubă capacul şi îşi trecu sticluţa desfăcută pe sub nas.

— Doamne Dumnezeule! exclamă el.

— Dă-mi şi mie să miros, îl rugă Boyd.

— Nu, îi răspunse tatăl.

Puse sticluţa în buzunar şi o porniră mai departe, în căutarea capcanelor care nu erau de găsit. Au căutat în tot restul casei, pe verandă şi în afumătoare. N-au găsit decât nişte capcane vechi cu arcuri lungi, numărul trei, pentru coioţi, agăţate de peretele magaziei, şi cam atât.

— Trebuie să fie pe aici, pe undeva, spuse tatăl.

Aşa că s-au apucat din nou să caute. După un timp, Boyd ieşi din bucătărie şi spuse:

— Le-am găsit.

Se aflau în două lăzi de lemn, iar peste lăzi erau stivuite lemnele de foc. Fuseseră unse cu ceva ce părea a fi untură şi stăteau aşezate în lăzi ca nişte heringi.

— Ce ţi-a venit să te uiţi pe sub lemne?

— Ai spus că tre’ să fie pe undeva.

Întinse nişte ziare vechi pe linoleumul din bucătărie şi începu să scoată capcanele. Aveau arcurile strânse, ca să fie mai compacte, şi lanţurile înfăşurate în jurul lor. Întinse una dintre ele. Lanţul plin de grăsime zăngăni alunecând peste lemn. Era despărţit în două printr-un inel şi avea o gură cu colţi, grea, la un capăt şi o ancoră la celălalt capăt. Rămaseră pe vine, privind capcana. Părea enormă.

— Pare o capcană pentru urs, spuse Billy.

— E o capcană pentru lupi, răspunse tatăl. E o capcană Newhouse, numărul patru şi jumătate.

Scoase opt capcane şi le aşeză pe podea, apoi îşi şterse mâinile de

grăsime cu ziarul. După ce au pus capacul la loc pe ladă şi au aranjat lemnele de foc într-o stivă deasupra lăzilor, la fel cum erau când le găsise Boyd, tatăl lui se duse iarăşi în magazie, de unde se întoarse cu o sită de lemn, care avea fundul din plasă metalică, cu o pungă de hârtie plină cu aşchii de lemn de băcan6 şi cu un coş de pus în spate, în care să transporte capcanele. Apoi au ieşit şi au încuiat la loc lacătul de la intrare, şi-au dezlegat caii, au încălecat şi au pornit-o călare înapoi spre casă.

Domnul Sanders ieşise pe verandă, însă ei n-au mai descălecat.

— Rămâneţi la cină, le spuse el.

— E timpul să ne întoarcem, răspunse tatăl. Îţi mulţumesc.

— Bine.

— Am luat opt capcane.

— În regulă.

— Să vedem cum o să meargă treaba.

— Bine. Cred că o să fie o treabă uşoară. N-a stat prea mult în ţinutul ăsta ca să-şi fi format încă obiceiuri.

— Echols zicea că nu mai sunt lupi ca pe vremuri.

— El ştie. E pe jumătate lup şi el.

Tatăl băieţilor încuviinţă dând din cap. Se întoarse un pic în şa şi privi în depărtare, peste întinderea ţinutului. Apoi îşi întoarse iarăşi privirea către bătrân.

— Aţi mirosit vreodată momelile alea pe care le foloseşte?

— Da.

Tatăl băieţilor dădu din cap aprobator. Ridică o mână şi întoarse calul, apoi o porniră călare înspre şosea.

După cină, au aşezat ligheanul de tablă pe sobă şi l-au umplut cu câteva găleţi de apă, au turnat o lingură cu leşie şi au pus capcanele la fiert. Au ţinut focul aprins până seara, când au schimbat apa şi au pus iar capcanele, împreună cu aşchiile de lemn de băcan, au umplut soba cu lemne până la refuz şi au lăsat-o aşa. Boyd s-a trezit în timpul nopţii, ascultând tăcerea din casă şi focul din sobă care ardea mocnit sau casa care scârţâia în bătaia vântului dinspre prerie. Când se uită spre patul lui Billy, descoperi că era gol, aşa că se ridică şi se duse în bucătărie. Billy stătea în dreptul ferestrei, pe unul din scaunele de la bucătărie întors invers. Braţele

îi erau încrucişate peste spătarul scaunului şi privea luna de deasupra râului, copacii de pe mal şi munţii dinspre miazăzi. Se întoarse şi se uită la Boyd, care stătea în pragul uşii.

— Ce faci? îl întrebă Boyd.

— M-am sculat să văd ce face focul.

— La ce te uiţi?

— Nu mă uit la nimic. Nu-i nimic de văzut.

— Şi atunci de ce stai acolo?

Billy nu-i răspunse. După un timp spuse:

— Du-te înapoi la culcare. Vin şi eu imediat.

Boyd intră în bucătărie. Se aşeză la masă. Billy se întoarse şi se uită la el.

— Ce te-a trezit? întrebă el.

— Tu.

— N-am scos nici un sunet.

— Ştiu.

Când Billy se trezi a doua zi de dimineaţă, tatăl său era aşezat la masa din bucătărie, cu un şorţ de piele în poală şi cu o pereche de mănuşi din piele de căprioară pe mâini, şi freca fierul uneia dintre capcane cu ceară de albine. Celelalte capcane erau întinse pe podea, pe o bucată de piele de viţel, şi aveau o culoare negru-albăstruie, foarte închisă. Bărbatul ridică privirea, apoi îşi scoase mănuşile, le aşeză în şorţ alături de capcană şi puse şorţul pe bucata de piele de pe podea.

— Ajută-mă cu cada, spuse el. După aia poţi să le ceruieşti şi pe astea.

Şi aşa a făcut, le-a ceruit cu grijă, întinzând ceara pe clapă şi pe inscripţia de pe clapă, în canelurile în care erau prinse cu balamale fălcile capcanei, pe fiecare za a lanţurilor grele, lungi de un metru şi jumătate, şi pe ancora grea, cu două gheare, de la capătul lanţului. Apoi tatăl său le atârnă afară, unde nu puteau fi contaminate de mirosurile casei. În dimineaţa următoare, încă pe întuneric, tatăl a intrat în camera băieţilor să-l scoale.

— Billy.

— Da.

— Micul dejun în cinci minute.

— Da.

Când au plecat călare, tocmai se crăpa de ziuă, iar afară era senin şi frig. Capcanele erau în coşul de răchită pe care tatăl său îl purta pe umeri, cu bretelele slăbite, astfel încât fundul coşului să stea sprijinit de fundul şeii. Au călărit înspre miazăzi. Mai sus de capetele lor, vârful Black Point strălucea de la zăpada proaspătă, în soarele care încă nu se ridicase deasupra văii de la poalele muntelui. Până să traverseze vechea şosea înspre Fitzpatrick Wells, soarele ajunsese la fel de sus ca ei, iar ei au luat-o de-a lungul câmpiei, în lumina soarelui, şi au început urcuşul munţilor Peloncillo.

Înainte de amiază, şi-au priponit caii la marginea acelei *vega*7 alpine unde zăcea leşul viţelului ucis. În locul prin care ieşiseră dintre copaci se vedeau urmele vechi de trei zile, făcute de calul tatălui său, în care se strânsese zăpadă, iar la umbra copacilor sub care era viţelul mort încă rămăseseră petice de zăpadă care nu se topise. Zăpada era plină de sânge şi călcată în picioare, cu urme de coioţi, iar viţelul fusese sfâşiat în bucăţi împrăştiate prin zăpada însângerată şi pe pământul din jur. Tatăl îşi scosese mănuşile ca să-şi răsucească o ţigară şi acum trăgea din ea, cu mănuşile într-o mână, iar cu cealaltă odihnindu-se pe oblâncul şeii.

— Nu te da jos. Să vedem dacă îi găsim urmele.

Au mers călare, cercetând terenul. Caii erau încordaţi din pricina mirosului de sânge, iar călăreţii le vorbeau pe un ton înţepat, ca şi cum ar fi vrut să îi facă să se ruşineze. Dar el nu vedea nici urmă de lupoaică.

Tatăl descălecă.

— Vino aici, spuse.

— N-o să pui capcana aici, nu?

— Nu. Poţi descăleca.

Descălecă. Tatăl său desfăcu chingile coşului de răchită şi îl aşeză pe zăpadă, îngenunche şi suflă zăpada din urma limpede pe care lupoaica o făcuse cu cinci nopţi mai înainte.

— A ei e?

— A ei e.

— De la piciorul din faţă.

— Da.

— E mare, aşa-i?

— Da.

— N-o să se mai întoarcă aici, nu?

— Nu.

Băiatul se ridică în picioare. Privi în zare, de-a lungul păşunii. Într-un copac golaş stăteau doi corbi. Însemna că veniseră în timp ce urcau ei. În afară de corbi, nu mai era nimic.

— Unde crezi că s-au dus celelalte vite?

— Nu ştiu.

— Dacă e o vită moartă pe păşune, restul cirezii rămâne pe loc?

— Depinde de ce a murit. N-o să rămână dacă-i un lup în câmpie.

— Să mai fi omorât şi prin altă parte, în tot răstimpul ăsta?

Tatăl său se sculă de unde stătuse ghemuit, lângă urmele de lup, şi ridică coşul.

— S-ar putea, răspunse el. Eşti gata?

— Da.

Au încălecat la loc şi au traversat *vega*, intrând în pădure pe partea mai îndepărtată, apoi s-au luat după urmele de vite, de-a lungul văii. Băiatul urmărea corbii cu privirea. După o vreme, au coborât din copac şi s-au întors, într-un zbor silenţios, la viţelul mort.

Tatăl a pus prima capcană în trecătoarea pe unde erau siguri că umblase lupoaica. Băiatul opri calul şi privi, în timp ce tatăl său aruncă pielea de viţel pe pământ, cu partea păroasă în jos, se aşeză pe ea şi coborî şi coşul.

Îşi scoase mănuşile din piele de căprioară din coş, şi le trase pe mâini, săpă o groapă în pământ cu mistria, înfipse capătul cu ancora în pământ, încolăci lanţul pe deasupra ei şi acoperi totul la loc cu pământ. Apoi săpă o groapă mai puţin adâncă, de forma capcanei, cu arcurile ei şi toate cele, încercă să vadă dacă încăpea capcana şi mai săpă puţin. Pe măsură ce săpa, aşeza pământul în sită, apoi puse mistria deoparte şi scoase o menghină din coş, cu care deşurubă arcurile, desfăcând fălcile capcanei. Ridică capcana şi se uită la crestătura de pe clapă, în timp ce trăgea de un şurub mai în spate şi potrivea piedica. Stătea ghemuit în crâmpeiul de umbră, cu soarele în spate, cu capcana ridicată la nivelul ochilor, în lumina dimineţii, şi părea să lucreze cu un instrument mult mai vechi şi mai subtil. Ca un astrolab sau un sextant. Un om care se pornise să-şi stabilească cumva locul în

lume. Se pornise să încerce, cu ajutorul unui arc sau al unei corzi, spaţiul dintre fiinţa sa şi lumea din jur. Dacă un asemenea spaţiu poate exista. Dacă poate fi aflat. Apoi îşi băgă mâna sub fălcile capcanei şi ridică uşurel clapa cu degetul mare.

— Nu trebuie pusă unde se pot împiedica veveriţele de ea. Dar prin apropiere.

Scoase menghinele şi aşeză capcana în groapă. Acoperi fălcile capcanei şi clapa cu un petic de hârtie muiat în ceară de albine şi, cu ajutorul sitei, cernu pământul la loc, peste hârtie, presără pe deasupra bălegar şi resturi de lemne cu mistria şi rămase pe vine, privind la locul unde instalase capcana. Nici nu se cunoştea. În sfârşit, scoase sticluţa cu poţiunea preparată de Echols din buzunarul hainei, dădu dopul la o parte, înmuie o creangă în sticlă şi o înfipse apoi în pământ, cam la treizeci de centimetri de capcană, după aceea puse dopul la sticlă şi sticla în buzunar.

Se ridică şi îi dădu băiatului coşul de răchită, iar el se aplecă şi înfăşură pielea de vită cu bălegar în ea, apoi puse piciorul în scară şi încălecă calul oprit în loc, trase pielea după el în şa şi apucă hăţurile, mânând calul cu spatele, departe de locul unde instalase capcana.

— Crezi că poţi să pui şi tu una? întrebă el.

— Da.

Tatăl dădu din cap aprobator.

— Echols obişnuia să scoată potcoavele cailor. Apoi mai mergea un timp şi lega nişte încălţări din piele de vită făcute de el peste copitele cailor. Oliver mi-a povestit că instala capcanele fără să se dea vreodată jos. Le instala direct din şa.

— Cum reuşea?

— Nu ştiu.

Băiatul rămase pe loc, cu coşul pe genunchi.

— Pune-l în spate. Ai să ai nevoie de el, dacă vrei să instalezi următoarea capcană.

— Da.

Până la amiază au reuşit să pună încă trei capcane şi apoi au luat cina într-un crâng de stejari negri, lângă izvorul râului Cloverdale. S-au lăsat pe spate, sprijinindu-se în coate, şi şi-au mâncat sandviciurile privind de-a lungul câmpiei, înspre munţii Guadalupe şi spre sud-est, peste crestele

munţilor, unde se vedeau umbrele norilor care traversau întinsa câmpie Animas şi alunecau mai departe, în zările albastre ale munţilor din Mexic.

— Crezi că o s-o prindem?

— Sunt convins, altfel nici n-aş mai fi aici.

— Şi dacă a mai fost prinsă, a mai văzut capcane sau altceva de genul ăsta?

— Atunci va fi foarte greu de prins.

— Nu prea mai sunt lupi, doar ce mai vin dinspre Mexic, nu-i aşa?

— Probabil.

Au terminat de mâncat. La sfârşit, tatăl a împăturit punga de hârtie în care stătuseră sandviciurile şi a băgat-o în buzunar.

— Eşti gata?

— Da.

Când s-au înapoiat de-a lungul câmpiei şi au intrat în grajd, trecuseră treisprezece ore din clipa în care plecaseră şi erau obosiţi de nu-şi mai simţeau oasele. Ultimele două ore merseseră prin beznă şi casa întreagă era cufundată în întuneric, cu excepţia luminii de la bucătărie.

— Du-te în casă şi mănâncă de seară, spuse tatăl.

— Nu mi-e foame.

— Du-te. Eu o să duc caii la culcare.

*

Lupoaica trecuse graniţa aproximativ prin punctul în care aceasta se intersecta cu minutul treisprezece al meridianului o sută opt şi traversase vechea şosea Nations pe la un kilometru şi jumătate distanţă de frontieră, către miazănoapte, apoi urmase cursul pârâului Whitewater înspre apus, până la munţii San Luis, străbătuse trecătoarea la nord de lanţul munţilor Animas, traversase valea Animas şi urcase în munţii Peloncillo, aşa cum presupuseseră şi ei. Era rănită la şold, în locul unde o muşcase partenerul ei cu două săptămâni înainte, undeva prin munţii din Sonora. O muşcase pentru că nu voia să plece de lângă el. Avea unul dintre picioarele din faţă prins în fălcile unei capcane de oţel şi mârâia la ea ca să o gonească din locul în care stătea, puţin mai departe de punctul la care ajungea lanţul. Îşi lăsase urechile pe spate, scheuna şi nu voia în ruptul capului să plece. Dimineaţa, au venit călare. L-a urmărit de pe un povârniş, la vreo sută de metri mai încolo, cum se ridică în picioare şi-i întâmpină.

O săptămână întreagă a colindat dealurile estice din Sierra de la Madera. Strămoşii ei vânaseră cămile şi cai pitici pe aceste tărâmuri. Nu găsise aproape nimic de mâncare. Mare parte a vânatului fusese ucis dincolo de acele ţinuturi. Iar pădurile fuseseră tăiate ca să alimenteze boilerele morilor cu aburi din mine. Lupii din ţinut omorau de mult timp vite, dar ignoranţa acestor animale părea să-i uluiască. Vitele mugeau, sângerau şi se împleticeau pe pajiştile alpine, cu picioarele grele, dezorientate, scoţând sunete asurzitoare şi opintindu-se printre garduri, trăgând după ele piloni şi sârme. Fermierii spuneau că lupii căsăpeau vitele mai rău decât ar fi făcut cu restul sălbăticiunilor. Ca şi cum vitele le-ar fi stârnit o ură neştiută. Ca şi cum i-ar fi ofensat încălcând vechea ordine. Vechile ceremonii. Vechile protocoale.

A traversat râul Bavispe şi şi-a continuat călătoria înspre miazănoapte. Purta în ea prima generaţie de pui şi nu avea cum să ştie ce necaz dăduse peste ea. Părăsea ţinutul nu pentru că dispăruseră toate sălbăticiunile, ci pentru că dispăruseră lupii, iar ea avea nevoie de ei. Atunci când pusese viţelul de carne la pământ, în valea Foster Draw a munţilor Peloncillo din New Mexico, trecuseră două săptămâni de când se hrănea cu hoituri, avea o privire de animal încolţit şi nu dăduse de nici o urmă de lup. Mâncase, se odihnise şi apoi mâncase iar. A mâncat până ce şi-a simţit pântecele o povară şi nu s-a mai uitat înapoi. Nu avea să se mai întoarcă la vânat. Nu avea să mai traverseze vreun drum sau vreo cale ferată pe timp de zi. Nu avea să mai treacă pe sub o linie de înaltă tensiune de două ori prin acelaşi loc. Acestea erau noile protocoale. O stricteţe care înainte nu-şi aflase locul. Iar acum devenea valabilă.

Străbătuse ţinutul înspre apus şi intrase în comitatul Cochise, din Arizona, trecuse de braţul dinspre miazăzi al râului Skeleton, care se bifurca, şi o luase spre apus, faţă de capătul canionului Starvation, şi la miazăzi de Hog Canyon Springs. Apoi iarăşi către răsărit, înspre ţinutul înalt dintre Clanton Draw şi Foster Draw. Noaptea cobora în câmpiile Animas şi vâna antilope sălbatice, urmărindu-le cum se revărsau şi se întorceau în praful propriului drum, care se ridica ca un fum de pe fundul depresiunii, urmărindu-le articulaţia precisă a mădularelor şi legănările capului, şi grupările şi distanţările goanei lor, căutând orice indiciu care să-i desemneze următoarea pradă.

Era anotimpul în care vacile gestante se pregăteau să fete şi, ca de obicei, unele avortaseră cu mult înainte de termen puiul mai puţin norocos, aşa că în două ocazii găsise nou-născuţi palizi, calzi şi neputincioşi, albi ca laptele şi aproape translucizi în lumina zorilor de zi, ca nişte făpturi avortate dintr-o cu totul altă lume. Le-a mâncat până şi oasele, cum zăceau acolo întinşi în zăpadă, orbi şi muribunzi. Înainte de răsăritul soarelui, ieşea din câmpie şi-şi ridica botul, pe câte un promontoriu jos sau pe câte o stâncă de unde se vedea întreaga vale, şi urla în tăcerea teribilă. Se prea poate să fi părăsit ţinutul, dacă n-ar fi dat peste miros de lup, mai jos de pasul înalt, dinspre apus, de la Black Point. Se oprise în loc de parcă s-ar fi lovit de un zid.

Aproape o oră dădu târcoale locului unde era instalată capcana, timp în care alese şi clasifică variatele mirosuri, punându-le în ordine, încercând să reconstituie şirul evenimentelor care avuseseră loc acolo. Când plecă, o luă la vale şi traversă pasul pe la miazăzi, pe urmele cailor care trecuseră pe acolo în urmă cu treizeci şi şase de ore.

Până la căderea serii, descoperise toate cele opt locuri în care fuseseră instalate capcane şi se întorsese iarăşi în trecătoare, unde începu să scheaune şi să se învârtă în jurul primei capcane. Apoi începu să sape. Săpă o groapă în jurul capcanei până când grămada de pământ se surpă, dând la iveală fălcile capcanei. Rămase pe loc, privindu-le. Apoi se apucă iarăşi de săpat. Când a plecat din locul în care fusese instalată capcana, aceasta rămăsese descoperită, cu o mână de pământ peste hârtia cerată care acoperea clapa, iar când băiatul şi tatăl au revenit călare prin trecătoare, în dimineaţa următoare, aşa au găsit-o.

Tatăl descălecă, păşind pe pielea de viţel, şi examină cu atenţie capcana, în timp ce băiatul îl urmărea cu privirea. O instală din nou, se ridică în picioare şi dădu îndoit din cap.

Au mers mai departe, iar când s-au întors în dimineaţa următoare, locul în care fusese instalată prima capcană era iarăşi descoperit, la fel ca alte patru locuri. Au luat trei dintre capcane şi le-au instalat, fără momeală, de-a lungul drumului.

— Vitele nu se pot prinde? întrebă băiatul.

— Ba bine că nu, răspunse tatăl.

Peste trei zile au mai găsit un miel mort. Peste cinci zile, una dintre

capcanele fără momeală instalată pe drum fusese dezgropată, declanşată şi întoarsă cu fundul în sus.

Seara s-au dus la SK Bar şi l-au chemat iarăşi pe Sanders. Au stat în bucătărie şi i-au povestit bătrânului tot ce se întâmplase, în timp ce bătrânul încuviinţa dând din cap.

— Echols mi-a povestit odată că dacă încerci să te pui cu un lup, e ca şi cum te-ai pune la mintea unui copil. Nu-i vorbă că ar fi mai deştepţi, dar nu au altceva la care să se gândească. Am mers şi eu cu el, o dată sau de două ori. Punea câte o capcană undeva şi nu era nici un semn că ar fi trecut vreun animal pe acolo, iar eu îl întrebam de ce o punea acolo şi de multe ori nici nu ştia ce să-mi răspundă. Nu ştia, pur şi simplu.

S-au dus iarăşi la colibă şi au mai luat şase capcane, pe care le-au adus acasă şi le-au fiert. Dimineaţa, când mama intră în bucătărie să pregătească micul dejun, îl găsi pe Boyd aşezat pe podea, lustruind capcanele.

— Crezi că asta o să te scape de belele?

— Nu.

— Cât timp ai de gând să mai stai îmbufnat?

— Nu eu sunt îmbufnat.

— Şi el poate să fie la fel de căpos ca şi tine.

— Atunci o să avem de tras, nu?

Mama rămase lângă sobă şi îl urmări cum se concentra la munca pe care o făcea. Apoi se întoarse cu spatele, luă tigaia mică, de fier, de pe raft şi o puse pe sobă. Deschise uşa ca să bage lemne, dar le băgase el deja.

După ce au terminat de mâncat micul dejun, tatăl se şterse la gură, puse şervetul pe masă şi împinse scaunul în spate.

— Unde sunt capcanele?

— Pe sârma de rufe, răspunse Boyd.

Se ridică şi ieşi din încăpere. Billy îşi goli cana şi o aşeză pe masă, în faţa sa.

— Vrei să vorbesc eu cu el?

— Nu.

— Bine, nu-i spun nimic. Oricum, probabil că nu serveşte la nimic.

Când tatăl lor se întoarse din grajd, zece minute mai târziu, Boyd era la grămada de lemne, cu mânecile suflecate, şi spărgea lemne de foc.

— Vrei să vii şi tu cu noi? îl întrebă tatăl.

— Nu, mulţumesc, răspunse Boyd.

Tatăl intră în casă. După un timp ieşi Billy.

— Ce naiba ai? întrebă el.

— Nu am nimic. Da’ tu ce ai?

— Nu fi tâmpit. Ia-ţi haina şi hai să mergem.

În timpul nopţii ninsese, aşa că în pasul dinspre apus de Black Point era zăpadă de treizeci de centimetri. Tatăl mâna calul de dârlogi şi mergea pe jos, prin zăpadă, căutând urmele lupoaicei, până când le găsi şi merseră toată dimineaţa pe urmele ei, prin zona muntoasă, până ce se termină zăpada, deasupra şoselei Cloverdale Creek. Descălecă şi rămase în loc, privind în zare peste întinderea pe care o străbătuse lupoaica, apoi încălecă iarăşi şi se întoarseră să verifice capcanele de pe cealaltă parte a pasului.

— O să aibă pui, spuse el.

Mai puse patru capcane fără momeală, în drum, şi apoi o porniră spre casă. Boyd tremura de frig în şa, avea buzele vinete. Tatăl său veni în dreptul lui, îşi scoase haina şi i-o dădu.

— Nu mi-e frig, îi spuse Boyd.

— Nu te-am întrebat dacă ţi-e frig. Pune-o pe tine.

Două zile mai târziu, când Billy împreună cu tatăl său au refăcut iarăşi traseul, una dintre capcanele fără momeală instalate pe potecă, mai jos de vârful acoperit cu zăpadă, era scoasă din pământ. Treizeci de metri mai jos, pe potecă, era un loc în care noroiul se amestecase cu zăpada topită, iar în noroi se vedea o urmă de vită. Puţin mai încolo au găsit şi capcana. Furca lanţului se înţepenise, iar animalul încercase să se elibereze trăgându-şi piciorul şi lăsând în urmă un petic însângerat de piele, încreţită ca burduful unui acordeon, care se prinsese în partea de dedesubt a fălcilor capcanei.

Şi-au petrecut restul dimineţii căutând vita rănită prin păşuni, dar fără să o găsească.

— Ar fi bine să vă ocupaţi de asta tu şi Boyd, mâine, spuse tatăl.

— Da.

— Nu vreau să mai plece de acasă pe jumătate despuiat, ca ieri, zise el.

— Da.

Împreună cu Boyd, a găsit repede vita, în după-amiaza zilei următoare. Stătea în picioare, la marginea pădurii de cedru şi îi privea. Celelalte vite se îndepărtaseră uşurel, de-a lungul marginii mai joase a pajiştii alpine. Era

o vacă bătrână şi stearpă şi probabil că era singură atunci când dăduse peste capcana de sus, de pe munte. Au luat-o prin pădurea de deasupra ei, ca să o mâne spre vale, dar când vita şi-a dat seama ce aveau de gând, s-a întors şi a pornit-o iarăşi către cedri. Boyd dădu pinteni calului printre copaci, îi tăie drumul şi o prinse în laţ, însă vita mergea în ritmul ei şi când ajunse la capătul funiei, bucata de piele cu care era prinsă chinga şeii de la calul lui Boyd cedă şi şaua se smulse de sub el şi zbură în jos, pe povârniş, în urma vitei, lovindu-se şi ricoşând din trunchiurile copacilor.

Boyd se dăduse de-a berbeleacul pe spate şi căzuse de pe cal, iar acum stătea pe pământ şi se uita după vita care ţâşnise la vale, printre cedri, făcându-se nevăzută. Până să ajungă Billy la el, se urcase la loc pe cal, fără şa, şi o porniră din nou pe urmele vitei.

Din loc în loc găseau bucăţi de şa şi după o vreme au găsit şi şaua sau ce mai rămăsese din ea, numai scheletul de lemn, de care atârnau bucăţi de piele. Boyd încercă să descalece.

— Mai bine las-o naibii acolo, îi spuse Billy.

Boyd alunecă de pe cal.

— Nu-i vorba de asta, spuse el. Trebuie să-mi mai dau jos din haine. Aproape că am luat foc.

Până la urmă aduseră vita, care şchiopăta, legată cu funia, iar tatăl le ieşi în întâmpinare şi îi bandajă piciorul cu alifie Corona8, apoi o porniră toţi spre casă, la cină.

— I-a rupt şaua lui Boyd, spuse Billy.

— Se poate repara?

— N-a mai rămas nimica din ea ca să poată fi reparată.

— S-a rupt *latigo*-ul?

— Da.

— Când l-ai verificat ultima oară?

— Jerpelitura aia veche n-a fost niciodată de vreo ispravă.

— Jerpelitura aia veche era singura pe care-o aveai, îi răspunse tatăl.

A doua zi, Billy refăcu singur traseul. Fusese declanşată o a doua capcană, dar de data asta vita nu lăsase nimic în urmă, în afară de urme şi resturi dintr-o copită. Peste noapte începuse să ningă.

— Capcanele sunt acum sub juma de metru de zăpadă, spuse tatăl. Ce rost are să te duci până acolo?

— Vreau să văd pe unde umblă.

— O să vezi pe unde a fost. Mă îndoiesc că o să-ţi dai seama unde o să fie mâine sau peste încă o zi.

— De ceva tot o să-mi dau seama.

Tatăl rămase nemişcat, contemplând ceaşca de cafea.

— Bine, spuse el într-un târziu. Dar să nu oboseşti calul. Calul se poate răni prin zăpadă. Se poate răni prin zăpadă, pe munte.

— Am înţeles.

Maică-sa îi dădu prânzul din uşa bucătăriei.

— Să ai grijă, îi spuse ea.

— Da.

— Să te întorci până să se întunece.

— Da. Am să încerc.

— Încearcă cât poţi tu de tare, să vezi ce uşor o să fie.

— Da.

În timp ce îl scoteau pe Bird din grajd, tatăl ieşi din casă în cămaşă, fără haină pe el, cu puşca şi cu teaca pentru şa. I le întinse pe amândouă.

— Dacă, prin cine ştie ce minune, s-a prins în vreo capcană, vii şi-mi spui. Numai dacă nu are piciorul rupt. Dacă are piciorul rupt, o împuşti. Altfel se răsuceşte şi scapă.

— Da.

— Şi să nu stai prea mult, să-şi facă maică-ta griji.

— Da. N-o să stau mult.

Întoarse calul şi ieşi pe poarta vitelor, pe şoseaua dinspre miazăzi. Câinele venise în dreptul porţii şi îl urmărea cu privirea. Merse un timp pe şosea, apoi se opri, descălecă şi prinse teaca lângă şa, trase de închizătorul puştii să vadă dacă era vreun cartuş pe ţeavă, apoi lăsă arma să alunece înapoi în teacă, o închise, încălecă şi porni mai departe. În faţa sa se întindeau munţii de un alb orbitor în lumina soarelui. Păreau proaspăt născuţi de mâna unui zeu nechibzuit, care probabil că nu se învrednicise să le mai găsească şi un sens. Atât păreau de noi. Călăreţului îi creştea inima, iar calul, care era şi el tot tânăr, scutură capul, se dădu un pas în lături, scutură nepăsător una dintre copitele din spate şi apoi o porniră mai departe.

În pasul dintre munţi, zăpada îi ajungea calului pe jumătate până la burtă, iar calul îşi croia drum printre nămeţi cu paşi eleganţi, ridicând botul din care ieşeau aburi peste stâncile albe ca de cristal, privind în vale, înspre pădurile întunecate ale muntelui şi ciulindu-şi urechile la auzul fâlfâitului de aripi ale micilor păsări de iarnă care le zburau înainte. Nu era nici o urmă în zonă, la fel cum nu era nici o vită şi nici o urmă de vită în păşunea de dincolo de trecătoare. Era foarte frig. La un kilometru şi jumătate spre miazăzi, au dat peste un pârâu atât de negru în zăpada albă, încât calul tresărea la cea mai mică mişcare a apei, nu cumva să fie un hău fără sfârşit care despicase muntele peste noapte. La nici o sută de metri depărtare, au apărut pe potecă urmele lupoaicei, care coborau muntele în faţa lor.

Descălecă pe zăpadă şi dădu drumul hăţurilor, apoi se lăsă pe vine şi îşi împinse borul pălăriei spre spate cu degetul mare. Pe fundul puţurilor miniaturale pe care le săpase păşind prin zăpadă, se imprimase forma exactă a urmelor ei. Piciorul din faţă, mai lat. Cel din spate, mai îngust. Urma lunguiaţă şi un pic striată a mamelelor sau locul în care pusese botul. Închise ochii şi încercă să şi-o închipuie. Pe ea şi pe ceilalţi asemeni ei, lupi şi fantome ale lupilor care alergau pe întinderea albă a acelui ţinut înalt şi atât de potrivit pentru ei, de parcă ar fi fost conceput după sfaturile şi îndrumările lor. Se ridică în picioare şi merse înapoi la calul care îl aştepta. Aruncă o privire de-a lungul muntelui, în direcţia de unde venise ea, apoi încălecă şi porni mai departe.

Un kilometru jumătate mai încolo părăsise poteca şi o luase la goană, coborând printre tufele de ienuperi. Băiatul descălecă şi duse calul mai departe de dârlogi. Salturile ei aveau câte trei metri. La capătul pădurii se întorsese şi continuase să meargă, în pas grăbit, străbătând *vega* de-a lungul marginii superioare. Încălecă iarăşi şi coborî, traversând păşunea, apoi urcă şi se întoarse, dar nu văzu nici urmă de acel ceva după care fugise lupoaica. Îi găsi iarăşi urma şi străbătu mai departe întinderea de teren, apoi o luă la vale, pe povârnişul dinspre miazăzi, până la o terasă, mai sus de Cloverdale Draw, unde lupoaica pusese pe fugă o mână de vite adunate printre ienuperi, gonindu-le de-a lungul terasei, şi ele fugiseră înnebunite, alunecând şi căzând, iar mai încolo, la marginea copacilor, găsi locul în care omorâse o junincă de doi ani.

Zăcea pe o parte, la umbra copacilor, cu ochii daţi peste cap şi cu limba

scoasă. Lupoaica începuse să se hrănească de la picioarele dinapoi, îi mâncase ficatul, dăduse intestinele la o parte, prin zăpadă, şi mâncase câteva kilograme de carne de pe pulpe. Junca nu era încă ţeapănă şi nici nu se răcise pe de-a-ntregul. Zăpada de sub ea se topise, iar pământul se vedea ca o siluetă întunecată în jurul corpului său.

Calul refuza să aibă de-a face cu scena aceea. Îşi arcuia gâtul şi-şi rotea ochii în cap, în timp ce aburii îi ieşeau pe nări ca din furnale. Băiatul îl bătu pe gât şi îi vorbi, apoi descălecă, legă căpăstrul de o creangă şi se plimbă în jurul animalului mort, privindu-l cu atenţie. Ochiul îndreptat în sus era albastru şi gol, iar în el nu se reflecta nimic, nici urmă de viaţă. Împrejur nu se vedea nici un corb şi nici o altă pasăre. Era numai frig şi linişte. Se întoarse lângă cal, scoase puşca din teacă şi mai verifică o dată dacă era încărcată. Aproape că se înţepenise din pricina frigului. Coborî cocoşul cu degetul mare, dezlegă calul, încălecă şi-l mână la vale, de-a lungul copacilor, cu puşca pe genunchi.

Merse toată ziua pe urmele ei. Nici măcar nu o zări. O singură dată o alungă din culcuşul pe care şi-l făcuse într-un desiş ferit de vânt, de pe povârnişul dinspre miazăzi, în care dormea la soare. Se lăsă în genunchi şi-şi aşeză palma pe iarba culcată la pământ, să vadă dacă mai era caldă sau dacă vreo tulpină ori vreun fir de iarbă şi-ar fi reluat forma dreaptă, dar nu s-a întâmplat aşa ceva şi nici nu putea fi sigur dacă culcuşul era cald din cauza ei sau de la soare. Încălecă şi porni mai departe. De două ori i-a pierdut urma prin păşunea de la pârâul Cloverdale, unde se topise zăpada, şi de fiecare dată a regăsit-o în cercul pe care şi-l trasase pentru a căuta semnele din aproape în aproape. La un moment dat, văzu fum în celălalt capăt al şoselei Cloverdale aşa că o luă la vale şi dădu peste trei văcari din Pendleton care-şi mâncau prânzul. Nu ştiau că umbla un lup pe acolo. Se cam îndoiau de aşa ceva. S-au uitat unul la altul.

L-au invitat să descalece şi el a descălecat, apoi i-au oferit o cană de cafea, iar băiatul şi-a scos prânzul din cămaşă şi le-a oferit şi el din ce avea. Văcarii mâncau fasole şi *tortillas* şi lingeau nişte oase goale de capră. Cum nu exista o a patra farfurie şi nici vreun alt fel de a împărţi între ei ce avea fiecare, după o scurtă pantomimă de oferte şi refuzuri, au continuat să mănânce ca şi până atunci. Au vorbit despre vite şi despre vreme şi, cum toţi trei căutau de muncă pentru rudele lor din Mexic, l-au

întrebat dacă nu cumva tatăl lui avea nevoie de o mână de ajutor. Erau de părere că urmele pe care mersese el erau cel mai probabil ale unui câine mare şi, cu toate că urmele se puteau vedea la mai puţin de jumătate de kilometru depărtare de locul în care mâncau, nici unul dintre ei nu dădu vreun semn că ar dori să meargă să le vadă. Nu le mai spuse şi despre juninca moartă.

După ce au terminat de mâncat, şi-au scuturat farfuriile în cenuşă, le-au curăţat cu bucăţi de *tortilla*, pe care apoi le-au mâncat, şi şi-au băgat farfuriile la loc, în *mochilas*9. După aceea şi-au strâns curelele de la chingile şeilor şi au încălecat. Băiatul scutură zaţul din cană, o şterse cu cămaşa şi i-o înapoie bărbatului care i-o dăduse.

— *Adiós compadrito*, îi spuseră cei trei. *Hasta la vista*.10

Şi-au atins pălăriile în chip de salut, s-au întors şi au pornit-o călare, iar după ce-au dispărut, şi-a luat şi el calul, a încălecat şi a pornit-o pe poteca dinspre apus, pe care o luase şi lupoaica.

Până să se lase seara, se întorsese în munţi. O luă pe jos pe urmele ei, trăgând calul de căpăstru. Cercetă cu atenţie locuri prin care săpase, dar nu-şi putea da seama după ce anume. Măsură cât mai rămăsese din zi cu lungimea braţului întins sub soare, apoi încălecă şi îndrumă calul prin zăpada umedă înspre pasul dintre munţi şi înapoi acasă.

Cum se întunecase deja, trecu călare pe lângă fereastra bucătăriei, se aplecă şi bătu în geam fără să se oprească, apoi se îndreptă spre grajd. La cină le povesti ce văzuse. Le povesti despre junca moartă de pe munte.

— Când s-a întors înapoi şi a luat-o spre canionul Hog, întrebă tatăl, a apucat-o pe un drum de vite?

— Nu. Nu prea era nici un fel de drum.

— Se poate instala o capcană acolo?

— Cum nu. Aş fi instalat-o chiar eu, dacă n-ar fi fost aşa de târziu.

— Ai luat vreuna dintre capcane?

— Nu.

— Vrei să mai mergi şi mâine?

— Da. Mi-ar plăcea.

— Bine atunci. Luăm câteva capcane fără momeală, le instalăm şi vin duminică cu tine să vedem ce s-a prins.

— Nu ştiu cum credeţi voi că Dumnezeu vă va răsplăti eforturile, dacă voi nu ţineţi cont de ziua sabatului, le spuse mama.

— Ei, mamă, nu e ca şi cum ne-ar fi căzut boul în fântână11, dar ne sunt juncile la ananghie.

— Nu cred că e un exemplu bun pentru băieţi.

Tatăl rămase nemişcat cu privirea pironită în cană. Îl privi pe băiat.

— Mergem luni, spuse el.

Întinşi pe pat, în dormitorul întunecat şi răcoros, băieţii ascultau ţipetele coioţilor de pe păşunea de la apus.

— Crezi că o poţi prinde? întrebă Boyd.

— Nu ştiu.

— Şi ce ai de gând să faci cu ea dacă o prinzi?

— Ce vrei să spui?

— Am întrebat ce ai de gând să faci cu ea.

— Am să încasez recompensa, presupun.

Rămaseră întinşi, pe întuneric. Coioţii urlau. După o vreme, Boyd spuse:

— Voiam să întreb cum ai de gând să o ucizi.

— Cred că se împuşcă. Nu ştiu vreo altă metodă.

— Aş vrea să o văd vie.

— Poate o să te ia tata şi pe tine.

— Şi cum o să călăresc?

— Ai putea merge fără şa.

— Da, răspunse Boyd. Aş putea merge fără şa.

Rămaseră mai departe întinşi, pe întuneric.

— O să-ţi dea şaua mea, spuse Billy.

— Şi tu cum o să călăreşti?

— Mie o să-mi ia una de la Martel.

— Una nouă?

— Nu. În nici un caz una nouă.

Afară, câinele nu contenise să latre, aşa că tatăl ieşi în uşa bucătăriei şi strigă câinele pe nume, iar acesta tăcu imediat. Coioţii chelălăiau mai departe.

— Billy?

— Ce-i?

— I-a scris tata lui domnu’ Echols?

— Da.

— Dar n-a auzit nimic de la el, nu?

— Nu, încă nu.

— Billy?

— Ce-i?

— Am visat ceva.

— Ce anume?

— De două ori, acelaşi vis.

— Despre ce era?

— Era un foc mare pe lacul secat.

— Dar nu e nimic pe lacul secat care să poată arde.

— Ştiu.

— Ce s-a întâmplat?

— Ardeau nişte oameni. Era foc pe lac şi ei ardeau.

— Probabil de la ceva ce ai mâncat.

— Am visat de două ori acelaşi lucru.

— Poate ai mâncat de două ori acelaşi fel de mâncare.

— Nu prea cred.

— Nu e nimic. Ai avut un coşmar. Culcă-te.

— Era foarte real. Puteam vedea totul.

— Oamenii visează tot timpul. Asta nu înseamnă nimic.

— Şi atunci de ce mai visează?

— Nu ştiu. Culcă-te.

— Billy?

— Ce-i?

— Am avut sentimentul c-o să se întâmple ceva rău.

— N-o să se întâmple nimica rău. Ai avut un coşmar, atâta tot. Nu înseamnă c-o să se întâmple ceva rău.

— Dar ce înseamnă?

— Nu înseamnă nimica. Culcă-te.

În pădurile de pe coasta dinspre miazăzi, zăpada se topise în mare parte după soarele din ziua precedentă, iar peste noapte îngheţase la loc, aşa că avea o crustă subţire pe deasupra. Crusta rezista sub paşii păsărilor. Şi ai

şoarecilor. Văzu urmele pe potecă, pe unde coborâseră vitele. Capcanele de pe munte rămăseseră toate neatinse sub stratul de zăpadă, cu fălcile căscate, ca nişte gnomi de oţel, tăcuţi, smintiţi şi orbi. Dezgropă trei dintre capcanele armate şi le ridică cu mâna înmănuşată, apoi întinse cealaltă mână pe sub fălci şi le declanşă cu degetul mare. Arcurile săriră cu forţă. Zdrăngănitul metalic al fălcilor care se închiseră cu o izbitură se auzi cu ecou peste întinderea friguroasă. Nici nu apucase să le vadă mişcându-se. Într-o clipită fălcile erau deschise. În următoarea erau închise.

Merse mai departe călare, cu capcanele învelite în pielea de viţel pe fundul sacului de răchită, de unde nu aveau cum să cadă când se apleca în şa ca să se ferească de crengile joase. Când ajunse la răspântia drumului, o luă pe poteca pe care o luase lupoaica cu o zi înainte, spre apus şi înspre Canionul Porcilor. Aranjă capcanele în mijlocul potecii şi rupse crengi pe care să calce, le aşeză pe jos şi apoi se întoarse pe un drum ştiut de el, mai lung cu un kilometru şi ceva spre miazăzi, coborî spre şoseaua Cloverdale şi trecu şi pe la celelalte două capcane de pe traseu.

Mai era încă zăpadă de-a latul şoselei şi se vedeau urme de cauciucuri, de cai şi de cerbi. Când ajunse în dreptul izvorului, ieşi de pe şosea, traversă păşunea, descălecă şi îşi adăpă calul. Era aproape de amiază, după cum arăta soarele, iar el intenţionase să meargă călare cei şase kilometri până în Cloverdale şi să continue apoi pe şosea.

În timp ce calul se adăpa, un bătrân într-o camionetă Ford Model A opri în dreptul unui gard. Billy trase de gâtul calului, încălecă, ieşi iarăşi pe şosea şi mână calul în dreptul camionetei. Bătrânul se aplecă pe geam şi privi în sus, către el. Se uită la coşul de răchită.

— Pentru ce pui capcane? îl întrebă el.

Era un fermier din valea de mai jos, de lângă graniţă, iar Billy îl cunoştea, dar nu-i spuse pe nume. Ştia că bătrânul îşi dorea să-l audă că punea capcane pentru coioţi şi nu avea de gând să mintă sau nu pe de-a-ntregul.

— Păi, începu el, am văzut multe urme de coioţi pe-aici.

— Nici nu mă miră, răspunse bătrânul. La noi, acolo jos, îşi fac de cap, mai au puţin şi intră să se aşeze la masă.

Scrută orizontul cu ochii săi spălăciţi. Ca şi cum ar fi fost posibil ca micii şacali să străbată câmpia la lumina zilei. Scoase un pachet de ţigări

gata rulate, îl scutură să iasă una dintre ele, o puse în gură şi îi întinse pachetul.

— Fumezi?

— Nu. Mulţumesc.

Băgă pachetul la loc şi scoase din buzunar o brichetă de alamă care arăta ca un aparat de sudat ţevi sau de ars vopseaua. Apăsă capacul şi o flacără albăstruie se înălţă cu un şuierat. Îşi aprinse ţigara şi închise capacul brichetei, dar aceasta continuă să ardă. Suflă în ea şi o trecu în cealaltă mână ca să o răcească. Se uită la băiat.

— A trebuit să renunţ la gaz d-ăla bun.

— Da.

— Eşti însurat?

— Nu. Am doar şaişpe ani.

— Să nu te însori. Femeile sunt nebune.

— Da.

— O să zici că ai găsit una care nu-i aşa, da' ce crezi?

— Ce?

— Şi aia tot aşa o să fie.

— Da.

— Ai şi capcane mari?

— Cât de mari?

— Numărul patru, să zicem.

— Nu. Drept să-ţi spun, nu am nici una la mine, de nici un fel.

— Şi atunci de ce m-ai întrebat cât de mare?

— Poftim?

Bătrânul făcu un semn cu capul spre şosea.

— A trecut o pumă aseară, la vreo doi kilometri mai jos de aici.

— Sunt peste tot, spuse băiatul.

— Nepotul meu are câţiva câini. A scos nişte ogari de la fraţii Lee12. Sunt câini destul de buni. N-ar vrea să-i vadă prinşi în vreo capcană de oţel.

— M-am întors de la canionul Hog, spuse băiatul. Şi de la Black Point.

Bătrânul continua să fumeze. Calul întoarse capul şi pufni în direcţia camionetei, apoi întoarse capul la loc.

— O ştii pe aia cu puma din Texas şi puma din New Mexico? întrebă

bătrânul.

— Nu. Cred că nu.

— Cică era o pumă din Texas şi o pumă din New Mexico. Au zis că împart prada şi au pornit la vânătoare. S-au pus de acord să se întâlnească primăvara, ca să vadă cum le-a mers şi să mai stea la poveşti şi, de câte ori se întâlneau, puma care fusese în Texas arăta îngrozitor. Puma din New Mexico se uită la animal şi zice „Vai, fiule, arăţi îngrozitor. Auzi, da' ce-ai păţit?", iar puma care fusese în Texas zice „Nu ştiu. Auzi, da' sunt lihnit". Cealaltă pumă îi zice „Păi zi-mi şi mie ce ai făcut. Poate greşeşti undeva". Şi atunci puma din Texas zice „Am folosit metodele vechi şi verificate". Zice: „M-am urcat pe câte o cracă de pe care se vedea poteca şi, de câte ori trecea câte un texan călare pe sub ea, răgeam tare şi mă aruncam în capul lui. Asta am făcut". Puma din New Mexico s-a uitat atunci la ailaltă şi i-a zis „Mă mir că n-ai crăpat. Nu e deloc potrivit pentru texanii tăi, nici nu pricep cum de ai trecut iarna". Zice: „Ascultă la mine. Mai întâi de toate, când ragi aşa, se cacă pe ei de frică. Şi când le sari în cap, scoţi şi sufletul din ei. Nu-ţi mai rămân decât frâiele şi cizmele".

Bătrânul se lăsă peste volan, horcăind. După un timp începu să tuşească. Îşi înălţă privirea şi-şi şterse ochii înlăcrimaţi cu un deget, scutură din cap şi se uită la băiat.

— Ai priceput? Faza cu texanii?

Billy zâmbi şi răspunse scurt:

— Da.

— Doar nu eşti din Texas, nu?

— Nu.

— Ştiam eu că nu eşti. Ar fi bine să-mi văd de drum. Dacă vrei să prinzi coioţi, vino jos la mine, în vale.

— Bine.

Dar nu îi spuse unde era casa lui. Porni motorul camionetei, trase schimbătorul de viteze în jos şi demară pe şosea.

Când au verificat capcanele luni, zăpada se topise peste tot, mai puţin pe pajiştile dinspre miazănoapte şi prin pădurile dese, mai jos de coasta dinspre miazănoapte a pasului. Lupoaica scosese toate capcanele, în afara celor de pe poteca din canionul Hog, le întorsese cu fundul în sus şi le declanşase.

Au ridicat capcanele şi tatăl a aşezat în două locuri nişte capcane duble, una îngropată sub alta, iar cea de dedesubt pusă invers. Apoi a mai pus câteva capcane, fără momeală, împrejur. După ce au aranjat capcanele în aceste două noi locuri, s-au întors acasă, iar când au venit să le verifice a doua zi de dimineaţă, au găsit un coiot mort în primul loc. Le-au tras pe amândouă afară, iar Billy legă coiotul de partea din spate a şeii şi o porniră mai departe. Vezica coiotului se deşerta pe coasta calului şi mirosea ciudat.

— Din ce cauză o fi murit coiotul?

— Nu ştiu, răspunse tatăl. Uneori animalele mor pur şi simplu.

În al doilea loc, toate cele cinci capcane fuseseră dezgropate şi declanşate. Tatăl rămase pe loc şi se uită lung la ele.

Nu primiseră nici un semn de la Echols. Împreună cu Boyd, Billy o porni călare spre păşunile din depărtare ca să strângă vitele. Au descoperit alţi doi viţei morţi. Apoi încă o junincă.

— Să nu-i spui nimic de ele dacă nu întreabă, zise Billy.

— De ce nu?

Au oprit caii unul lângă altul şi Boyd stătea în vechea şa a lui Billy, iar Billy în şaua mexicană pe care i-o luase tatăl său. Se uitau concentraţi la măcelul din pădure.

— N-aş fi crezut că poate pune la pământ o juncă aşa de mare, spuse Billy.

— De ce să nu zic nimic? întrebă Boyd.

— Ce rost are să-şi facă griji din pricina asta?

Se întoarseră şi erau gata de plecare.

— Poate că ar vrea să ştie, spuse Boyd.

— Când ai auzit tu ultima dată nişte veşti proaste care să te bucure?

— Şi dacă află singur?

— Atunci să afle singur.

— Şi ce-o să-i spui când află? Că n-ai vrut să-şi facă griji?

— La naiba. Eşti mai rău de gură decât mama. Îmi pare rău că te-am rugat.

L-a lăsat să verifice singur capcanele. Merse până la SK Bar să ia cheile de la domnul Sanders, apoi se duse la cabana lui Echols şi se uită cu atenţie la rafturile micii drogherii din magazie. Dădu peste nişte sticle într-o ladă de pe podea. Era plină cu sticle prăfuite cu etichete unsuroase pe

care scria „Pisică“ sau „Pumă“. Mai erau şi alte flacoane, cu etichetele îngălbenite şi scorojite, pe care erau scrise doar numere, şi apoi mai erau unele din sticlă purpurie, închise la culoare, aproape negre, care nu aveau nici un fel de etichete.

Puse câteva sticle din cele fără etichetă în buzunar şi se întoarse în odaia din faţă a colibei, să se uite prin mica bibliotecă a lui Echols, împachetată în lăzi. Scoase o carte intitulată *Cum să pui capcane pentru animalele cu blană din America*, de S. Stanley Hawbaker, şi se aşeză pe podea căutând în ea cu atenţie, însă Hawbaker era din Pennsylvania şi nu prea avea nimic de spus despre lupi. A doua zi, când se duse să verifice capcanele, le găsi dezgropate, ca în toate celelalte dăţi.

O porni a doua zi de dimineaţă pe şoseaua care ducea înspre Animas[13] şi merse şapte ore pe şosea ca să ajungă acolo. Se opri să ia prânzul lângă un izvor dintr-un luminiş, printre nişte plopi uriaşi şi bătrâni, unde mâncă friptură rece cu biscuiţi şi-şi făcu o bărcuţă de hârtie din punga în care adusese mâncarea, pe care o lăsă să se încovoaie, să se înnegrească şi să se scufunde pe oglinda limpede a apei de izvor.

Casa era pe câmpie, spre sudul oraşului, şi nu ajungea nici o şosea până la ea. Fusese odată un drum şi se vedea pe unde trecuse, ca o urmă de căruţă veche, şi pe acolo îşi mână calul până când ajunse la stâlpii de la capătul gardului. Priponi calul, se duse la uşă, ciocăni şi aşteptă, cu privirea îndreptată spre câmpia care se întindea spre apus, înspre munţi. Patru cai mergeau de-a lungul ultimei culmi din depărtare, dar se opriră, se întoarseră şi priviră înspre el. Ca şi cum ar fi auzit bătăile lui în uşă, de la trei kilometri distanţă. Se întoarse să mai bată o dată, însă chiar în acel moment uşa se deschise şi apăru o femeie care rămase pe loc, cu privirea îndreptată asupra lui. Mânca un măr, dar nu-i adresă nici un cuvânt. Băiatul îşi scoase pălăria.

— *Buenas tardes*, spuse el. *El señor está?*[14]

Femeia muşcă zdravăn din măr, cu dinţii ei mari şi albi. Se uită la el.

— *El señor?* întrebă ea.

— *Don* Arnulfo, spuse el.

Femeia se uită dincolo de el, înspre calul legat de stâlpul gardului, apoi îl privi iarăşi pe băiat. Continuă să mestece. Şi să-l privească cu ochii ei negri.

— *Él está?* întrebă el.

— Mă mai gândesc.

— La ce trebuie să te gândeşti? Ori e, ori nu e.

— Poate.

— Nu am nici un ban.

Mai muşcă o dată din măr. Îl despică cu zgomot.

— Nu are el nevoie de banii tăi, spuse femeia.

Băiatul rămase pe loc, cu pălăria în mâini. Privi în depărtare, unde văzuse mai devreme caii, însă aceştia dispăruseră dincolo de culme.

— Bine, spuse ea.

O privi.

— A fost bolnav. S-ar putea să nu-ţi zică nimic.

— Asta e. Ori îmi zice, ori nu-mi zice.

— Poate vrei să vii altă dată.

— N-o să mai fie o altă dată.

Femeia ridică din umeri.

— *Bueno*, spuse ea. *Pásale*15.

Îi ţinu uşa deschisă, iar el trecu pragul şi intră în casa mică, din chirpici.

— *Gracias*, spuse el.

Femeia gesticulă cu bărbia.

— *Atrás*16, îi răspunse.

— *Gracias*.

Bătrânul stătea într-o nişă întunecoasă, în camera din fundul casei. Camera mirosea a fum de sobă, kerosen şi aşternuturi transpirate. Băiatul rămase în pragul uşii şi încercă să desluşească unde era bătrânul. Se întoarse şi privi în spatele său, dar femeia plecase deja în bucătărie. Păşi în cameră. În colţ se afla un cadru de pat din fier. Pe el, o mică siluetă culcată. Camera mirosea a praf sau a lut. De parcă aşa ar fi mirosit şi bătrânul. Dar şi podeaua era făcută tot din pământ.

Îl strigă pe bătrân pe nume, iar acesta se întoarse în aşternut.

— *Adelante*17, spuse el, respirând cu greutate.

Păşi înainte, cu pălăria în mână. Trecu ca o fantomă prin dreptul luminii rombiforme care pătrundea printre zăbrelele micii ferestre de pe peretele dinspre apus. Răscolite de trecerea lui, se stârniră rotocoale de

praf. În cameră era frig şi se vedeau aburii palizi ai respiraţiei bătrânului ridicându-se şi dispărând în frig. Văzu ochii negri de pe faţa schimonosită, sprijinită de dosul unei perne fără aşternut.

— *Güero*, spuse el. *Habla español?*[18]

— *Sí, señor.*

Mâna bătrânului se ridică uşor de pe pat, apoi căzu la loc.

— Zi-mi ce vrei, spuse el.

— Am venit să vă întreb cum să pun capcane pentru lupi.

— Lupi.

— Da.

— Lupi, repetă bătrânul. Ajută-mă.

— Poftim?

— Ajută-mă.

Îşi ridicase o mână. Atârna slabă, tremurând în lumina semiobscură, o mână ca oricare alta şi fără pereche. Băiatul se aplecă şi o apucă. Era rece, tare şi nu curgea pic de sânge prin ea. Era numai piele şi os. Bătrânul se căzni să se ridice.

— *La almohada*[19], spuse el, respirând cu greutate.

Băiatul dădu să-şi pună pălăria pe pat, dar apoi se răzgândi. Bătrânul îl strânse mai tare, iar ochii îi deveniră mai duri, dar nu zise nimic. Băiatul îşi puse pălăria pe cap şi întinse mâna în spatele bătrânului, apucă perna şubredă şi unsuroasă şi o sprijini de barele de fier de la capul patului, iar bătrânul îl apucă şi cu cealaltă mână şi se lăsă cu teamă pe spate, până când ajunse să se sprijine de pernă. Îşi ridică privirea spre băiat. Îl ţinea strâns cu putere, în ciuda fragilităţii sale, şi nu părea dispus să-i dea drumul, apoi se uită în ochii băiatului.

— *Gracias*, spuse el, abia răsuflând.

— *Por nada*[20].

— *Bueno*, spuse bătrânul.

Îşi slăbi strânsoarea, iar Billy reuşi să-şi elibereze una dintre mâini, cu care îşi scoase pălăria de pe cap şi rămase cu ea în mână ţinând-o de bor.

— *Siéntate*[21], îi spuse bătrânul.

Se aşeză cu delicateţe pe marginea saltelei subţiri care acoperea arcurile patului. Bătrânul nu dădu drumul la mâna băiatului.

— Cum te numeşti?

— Parham. Billy Parham.

Bătrânul repetă numele pe un ton scăzut, numai pentru sine.

— *Te conozco?*[22]

— *No señor. Estamos a las Charcas.*[23]

— *La Charca.*

— *Sí.*

— *Hay una historia allá.*[24]

— *Historia?*[25]

— *Sí*, spuse bătrânul.

Stătea întins pe pat şi ţinea mâna băiatului, uitându-se fix la leaţurile din surcele care atârnau din tavan.

— *Una historia desgraciada. De obras dasalmadas.*[26]

Băiatul zise că nu cunoştea istoria şi că i-ar fi plăcut să o audă, însă bătrânul îi spuse că era mai bine că nu o ştia, pentru că din unele lucruri pur şi simplu nu are cum să iasă ceva bun, iar ăsta era unul din acele lucruri. Respiraţia sa greoaie era acum mai slabă, la fel şi sunetul ei,

precum şi albeaţa aburilor respiraţiei, abia vizibilă în frigul încăperii. Numai încleştarea în care ţinea mâna băiatului rămăsese ca mai înainte.

— Domnul Sanders zicea că s-ar putea să aveţi o aromă, pe care aş putea s-o cumpăr de la dumneavoastră. Zicea să vă întreb.

Bătrânul nu răspunse.

— Mi-a dat din ce avea domnul Echols, dar lupoaica s-a apucat să dezgroape capcanele şi să le declanşeze.

— *Dónde está el señor Echols?*[27]

— *Nó sé. Se fué.*[28]

— *Él murió?*[29]

— Nu. Din câte am auzit eu, nu.

Bătrânul închise ochii şi îi deschise iarăşi. Se sprijinea de dosul pernei, cu gâtul cumva pieziş. Arăta ca şi cum ar fi fost aruncat acolo. În lumina din ce în ce mai slabă, privirea lui nu exprima nimic. Părea să examineze umbrele din încăpere.

— *Conocemos por lo largo de las sombras que tardió es la diá*[30], spuse el.

Mai spuse că oamenii înţelegeau prin asta că prezicerile care se făceau în astfel de momente ale zilei erau exagerate, dar că nu era nicidecum aşa.

— Am o sticlă pe care scrie „Matrice, nr. 7“. Şi mai am una pe care nu scrie nimic.

— *La matríz*, repetă bătrânul.

Aşteptă ca bătrânul să continue, dar nu o făcu. După un timp îl întrebă ce era în „Matrice“, dar bătrânul îşi strânse buzele în semn de îndoială. Continua să-l ţină pe băiat de mână şi rămaseră aşa multă vreme. Băiatul tocmai se pregătea să-l ia mai departe la întrebări pe bătrân, când acesta deschise gura şi vorbi. Spuse că „Matricea“ nu era prea uşor de definit. Fiecare vânător trebuie să aibă propria lui reţetă. Mai spuse că aveau pe bună dreptate atributele lor, care în nici un caz nu puteau reface drumul către substanţa din care proveneau. Spuse că, după părerea sa, numai lupoaicele erau o sursă bună, când era sezonul lor. Băiatul îi explică atunci că lupul despre care îi vorbise era de fapt o lupoaică şi îl întrebă dacă ar trebui să ţină cont de asta când îşi puneau la cale strategiile, dar bătrânul îi răspunse doar că nu mai existau lupi.

— *Ella vino de Mexico*[31], spuse băiatul.

Păru că nu-l auzise. Îi spuse că Echols prinsese toţi lupii.

— *El señor Sanders me dice que el señor Echols es medio lobo el mismo. Me dice que él conoce lo que sabe el lobo antes de que lo sepa el lobo.*[32]

Dar bătrânul îi spuse că nici un om nu ştia ce ştie lupul.

Soarele scăpătase spre apus, iar forma fasciculului de lumină care pătrundea prin fereastră se întindea de-a latul încăperii, între un perete şi celălalt, ca şi cum ar fi fost suspendată. Ca şi cum ceva electric ar fi fost conectat în acel spaţiu. Într-un târziu, bătrânul repetă ce spusese mai devreme.

— *El lobo es una cosa incognoscible*, zise el. *Lo que se tiene en la trampa no es mas que dientes y forro. El lobo proprio no se puede conocer. Lobo o lo que sabe el lobo. Tan como preguntar lo que saben las piedras. Los arboles. El mundo.*[33]

Respiraţia i se îngreunase iarăşi din pricina efortului. Tuşi uşor şi rămase nemişcat. După o vreme, vorbi din nou.

— *Es cazador, el lobo*, spuse el. *Cazador. Me entiendes?*[34]

Biatul nu ştia dacă înţelesese sau nu. Bătrânul continuă şi spuse că vânătorul este altfel decât cred oamenii. Spuse că oamenii credeau că sângele vărsat în acest măcel avea să rămână fără nici o consecinţă, dar că nu era aşa, iar lupul e mai înţelept. Spuse că lupul este o fiinţă ordonată, care ştie ce nu ştiu oamenii: că nu există altă ordine pe lumea asta în afară de cea pe care o impune moartea. La sfârşit adăugă că nici dacă beau sânge din sângele Domnului, oamenii tot nu înţeleg gravitatea faptelor lor. Spuse că oamenii vor să fie serioşi, dar că nu înţeleg cum pot face asta. Între faptele şi obiceiurile lor este lumea întreagă, iar în această lume se stârnesc furtuni, copacii se îndoaie în vânt şi toate animalele puse de Dumnezeu pe pământ se plimbă înainte şi înapoi, şi totuşi omul nu vede această lume. Văd propriile lor fapte şi văd lucrurile cărora le pun nume şi le strigă cu acele nume, dar restul lumii le este invizibilă.

— Vrei să prinzi lupul acesta, spuse bătrânul. Poate că vrei pielea, ca să iei bani pe ea. Poate îţi cumperi nişte cizme sau aşa ceva. Poţi face asta. Dar unde este lupul? Lupul este precum *copo de nieve.*

— Adică fulg de nea.

— Fulg de nea. Prinzi un fulg de nea şi când te uiţi în palmă, nu-l mai vezi. S-ar putea să vezi *un dechado*[35]. Dar nici n-apuci, că a şi dispărut. Dacă vrei să-l vezi, trebuie să-l vezi acolo unde îi e locul. Dacă îl prinzi, îl pierzi. Şi de acolo de unde se duce, nu mai are cum să se întoarcă. Nici Dumnezeu nu-l mai poate întoarce.

Băiatul privi în jos, spre ghearele subţiri şi cleioase care îi ţineau mâna. Lumina care intra prin fereastră pălise, iar soarele apusese.

— *Eschúchame, joven*[36], spuse bătrânul cu răsuflarea astmatică. Dacă ai avea respiraţia puternică, ai putea face să dispară lupul. Cum faci să dispară acel *copo de nieve*. Cum faci să dispară flacăra de la *candela*. Lupul e făcut la fel cum e făcută şi lumea. Nu te poţi atinge de lume. Nu o poţi ţine în mână, pentru că nu e altceva decât o răsuflare.

Se ridicase mai sus, astfel încât să stea mai drept în timp ce-şi rostea cuvintele, şi acum se sprijini de dosul pernei, iar ochii părură să privească atent la grinzile de deasupra capului său. Slăbi strânsoarea subţire şi rece a mâinii.

— Unde e soarele? întrebă el.

— *Se fué*.[37]

— *Ay. Ándale, joven. Ándale pues*.[38]

Băiatul îşi retrase mâna şi se ridică în picioare. Îşi puse pălăria pe cap şi duse mâna la bor.

— *Vaya con Dios*.[39]

— *Y tú, joven*.[40]

Însă înainte de a ajunge la uşă, bătrânul îl mai strigă o dată.

Se întoarse şi rămase pe loc.

— *Cuántos años tienes?*[41] îl întrebă bătrânul.

— *Dieciseis*.[42]

Bătrânul rămase întins pe pat, în întuneric.

— *Eschúchame, joven*, spuse el. *Yo no sé nada. Esto es la verdad*.[43]

— *Está bien*.[44]

— Acea *matríz* nu o să-ţi fie de ajutor, spuse bătrânul.

Îi mai spuse că ar trebui să găsească locul în care faptele lui Dumnezeu şi cele ale omului sunt deopotrivă. Unde nu se mai poate face distincţie între ele.

— *Y qué clase de lugar es éste?*[45] întrebă băiatul.

— *Lugares donde el fiero ya está en la tierra*, răspunse bătrânul. *Lugares donde ha quemado el fuego.*[46]

— *Y cómo se encuentra?*[47]

Bătrânul îi spuse că nu se punea problema să găsească un asemenea loc, ci mai degrabă să îl recunoască atunci când va da peste el. Spuse că se află în locurile în care Dumnezeu stă şi conspiră la distrugerea celor pe care le-a creat cu atâta suferinţă.

— *Y por eso soy hereje*, adăugă el. *Por eso y por nada más*[48].

În cameră se făcuse întuneric. Îi mai mulţumi o dată bătrânului, însă acesta nu-i răspunse sau, în cazul în care o făcu, băiatul nu îl auzi. Se întoarse şi ieşi afară.

Femeia era sprijinită de uşa bucătăriei. Silueta i se profila în lumina gălbuie şi îi putea vedea contururile trupului prin rochia subţire. Nu părea deranjată de faptul că bătrânul zăcea singur, pe întuneric, în fundul casei. Îl întrebă dacă bătrânul îi spusese cum să prindă lupul, iar el îi răspunse că nu îi spusese.

Femeia îşi duse mâna la tâmplă.

— Uneori nu prea-şi mai aduce aminte de nimic, spuse ea. E bătrân.

— Da.

— Nu mai vine nimeni să-l vadă. Asta e rău, nu crezi?

— Da.

— Nici măcar preotul. A venit o dată sau de două ori, dar nu mai vine.

— De ce?

Femeia ridică din umeri.

— Oamenii spun că e *brujo*[49]. Spun că Dumnezeu l-a abandonat. Are păcatele lui *Satanás*. Păcatul *orgullo*[50]. Ştii ce e *orgullo*?

— Da.

— Crede că se pricepe mai bine decât preotul. Crede că se pricepe mai bine decât Dumnezeu însuşi.

— Mie mi-a spus că nu ştie nimic.

— Ha! exclamă femeia. Şi tu crezi? Îl vezi pe bătrânul ăsta? Ştii cât de rău e să mori fără Dumnezeu? Să fii cel pe care Dumnezeu îl dă la o parte? Ia mai gândeşte-te.

— Da. Trebuie să plec.

Îşi duse mâna la borul pălăriei şi trecu pe lângă ea în dreptul uşii, ieşind în lumina înserării. Luminile presărate prin oraşul din prerie se vedeau în valea albăstruie ca un şarpe incandescent în frigul înserării. Când privi înapoi, spre casă, femeia stătea în pragul uşii.

— Vă mulţumesc, doamnă.

— Nu înseamnă nimic pentru mine bătrânul. *No hay parentesco*.[51] Ştii ce-i aia *parentesco*?

— Da.

— Nu mi-e rudă. A fost *tío*[52] al nevestei moarte a soţului meu, mort şi el. Ce înseamnă asta? Pricepi? Şi uite că e aici, la mine. Cine ar mai lua un asemenea om? Pricepi? Nimănui nu-i pasă.

— Da.

— Gândeşte-te la asta.

Desfăcu dârlogii din jurul stâlpului.

— Bine, răspunse el. Am să mă gândesc.

— Ţi s-ar putea întâmpla şi ţie.

— Da.

Încălecă, întoarse calul şi ridică o mână. Înspre miazăzi, munţii se înălţau negricioşi pe fundalul cerului purpuriu. Pe coastele dinspre miazănoapte se zărea zăpada palidă. Ca nişte spaţii goale, lăsate acolo pentru mesaje.

— *La fe*, strigă femeia. *La fe es toda.* [53]

Întoarse calul, o luă pe drumul brăzdat de făgaşe şi merse mai departe. Când se uită în urmă, femeia stătea în continuare în cadrul uşii. Stătea în frig. Se uită pentru ultima oară înapoi şi uşa era tot deschisă, dar femeia nu mai era acolo, iar băiatul se gândi că poate o chemase bătrânul. Dar apoi se gândi că bătrânul nu chema probabil pe nimeni.

Două zile mai târziu, în timp ce călărea în jos pe şoseaua Cloverdale, se întoarse, fără absolut nici un motiv, şi o porni către locul în care dejunaseră acei *vaqueros*, opri calul şi se uită la vatra focului stins şi negru. Jarul fusese răscolit.

Descălecă, luă un băţ şi scormoni în vatră. Încălecă la loc şi se plimbă prin zonă, înconjurând mica tabără. Nu avea nici un motiv să creadă că vagabondul fusese altceva decât un coiot, dar se plimbă oricum. Merse

uşor şi întoarse calul cu blândeţe. Parcă ar fi fost un călăreţ la concurs, în faţa juriului. La a doua trecere, se opri un pic mai departe de foc. La adăpostul unui pietroi, unde se strânsese nisip, se vedea urma clară a piciorului ei din faţă.

Descălecă şi îngenunche, cu hăţurile în mână, la spate, suflă în praful de pe jos, apoi apăsă cu degetul mare marginile delicate ale urmei. După care încălecă, ieşi iarăşi în drum şi o porni spre casă.

A doua zi, când verifică capcanele pe care le montase încă o dată, cu noua aromă, erau toate dezgropate şi declanşate, ca mai înainte. Le armă din nou şi mai puse două, fără momeală şi, de data asta, fără nici o tragere de inimă. La amiază, când traversă pasul şi privi înspre valea Cloverdale, primul lucru pe care îl zări era dâra subţire a fumului care se ridica din tabără unde prânzeau *los vaqueros*.

Opri calul şi stătu mult timp în loc. Îşi puse mâna pe partea din spate a şeii şi privi înapoi, către pasul dintre munţi, apoi iarăşi peste vale. Apoi se întoarse şi o porni călare înapoi în munţi.

Până să scoată capcanele, să le împacheteze şi să le aşeze în coş, pentru ca apoi să coboare în vale şi să traverseze şoseaua, începuse deja să se însereze. Mai cercetă o dată soarele cu latul palmei, înspre orizont. Încă o oră şi un pic de lumină.

Ajunse la foc şi descălecă, apoi scoase mistria, se lăsă pe vine şi făcu un pic de loc în jar, printre cărbuni şi oasele proaspete. În inima vetrei erau cărbuni încă aprinşi, pe care îi dădu la o parte cu mistria, ca să se răcească, apoi săpă o groapă în pământul de dedesubt şi scoase o capcană din coş. Nici nu se mai obosi să-şi pună mănuşile din piele de căprioară. Strânse şuruburile arcurilor, îi deschise fălcile, trase piedica şi o fixă, uitându-se cu atenţie la deschiderea ei cât timp arma la loc arcurile. Apoi scoase ambele menghine, aşeză ancora împreună cu lanţul în groapă şi instală capcana în vatra focului.

Aşeză unul dintre pătratele de hârtie îmbibate cu ulei peste fălcile capcanei, ca să nu intre vreun cărbune sub clapă şi să o declanşeze, apoi cernu cenuşă peste capcană cu sita şi împrăştie la loc cărbunii şi resturile de lemne carbonizate, puse la loc oasele şi zdrenţele de piele înnegrită, mai cernu un strat de cenuşă peste locul în care instalase capcana, apoi se ridică, se dădu câţiva paşi într-o parte şi privi la focul stins, în timp ce

ştergea sita de pantaloni. La sfârşit curăţă un loc în nisipul din faţa focului, dând la o parte bulgări de pământ cu resturi de iarbă şi arbuşti, şi scrise o scrisoare către *vaqueros*, scrijelind-o adânc în pământ, ca să nu o şteargă vântul. „*Cuidado*, scrise el. *Hay una trampa de lobos enterrado en el fuego.*“54 Apoi aruncă băţul şi aşeză sita la loc, în coşul de răchită, săltă coşul pe umeri şi încălecă.

Traversă păşunea înspre şosea şi apoi se întoarse, în lumina albăstruie şi rece a crepusculului, şi mai privi o dată înspre locul în care instalase capcana. Se aplecă şi scuipă. „Să citiţi mesajul, îşi spuse el în gând. Dacă puteţi“. Apoi întoarse calul şi porni spre casă.

Se întunecase de două ore când intră în bucătărie. Maică-sa trebăluia pe lângă sobă. Tatăl său era încă aşezat la masă şi bea cafea. Vechiul registru albastru, uzat, în care-şi ţineau socotelile casei era şi el pe masă, într-o parte.

— Pe unde ai umblat? întrebă tatăl.

Se aşeză şi tatăl său îl ascultă, iar când termină de povestit încuviinţă cu o mişcare a capului.

— Toată viaţa mea, spuse el, am văzut oameni care au apărut acolo unde trebuiau să apară, cu întârzieri mai mari sau mai mici faţă de momentul în care au spus că o să vină. Dar încă nu am auzit pe nimeni care să nu aibă un motiv pentru asta.

— Da.

— Există un singur motiv.

— Da.

— Îl ştii?

— Nu.

— Nu sunt oameni de cuvânt. Ăsta e singurul motiv.

— Da.

Mama sa îi aduse cina de pe ochiul de deasupra sobei, i-o aşeză în faţă şi aşternu masa.

— Mănâncă-ţi cina, spuse ea.

Ieşi din încăpere. Tatăl său rămase aşezat şi îl privi cum mânca. După un timp se ridică, îşi duse cana la chiuvetă, o clăti şi o aşeză cu fundul în sus pe raftul de lângă chiuvetă.

— O să te chem dimineaţă, spuse el. Tre’ să ajungi acolo înainte să

prinzi vreun mexican.

— Da.

— N-am mai scoate-o la capăt.

— Da.

— Nu poţi să fii sigur că ştie vreunul din ei să citească.

— Da.

Termină de mâncat şi merse la culcare. Stătu multă vreme întins, cu gândul la lupoaică. Încercă să vadă lumea prin ochii lupilor. Încercă să şi-o imagineze alergând noaptea prin munţi. Se întreba dacă lupii erau aşa de neştiutori cum spusese bătrânul. Se întreba cum mirosea lumea ei şi ce gust avea. Se întreba dacă sângele vietăţilor cu care-şi astâmpăra foamea avea alt gust faţă de cel de tinctură de fier, al lui. Sau decât cel al sângelui Domnului. De dimineaţă se trezi înainte de răsăritul soarelui şi-şi puse şaua pe cal în frigul şi întunericul din grajd. Ieşi călare pe poartă, înainte ca tatăl său să se trezească, şi nu-l mai văzu niciodată după aceea.

În timp ce mergea călare pe şoseaua dinspre miazăzi, simţi mirosul vacilor de pe câmp, în întunericul de dincolo de şanţul de pe marginea şoselei şi de gard. Când trecu prin Cloverdale, lumina devenise gri. Coti pe şoseaua Cloverdale Creek şi merse mai departe, călare. În urma sa, soarele răsărea prin pasul San Luis, iar noua sa umbră călare, dinaintea sa, se întindea lungă şi subţire pe şosea. Trecu de vechea platformă unde se ţineau dansuri, din pădure, iar două ore mai târziu, după ce părăsi şoseaua şi traversă păşunea către tabăra în care prânzeau *los vaqueros*, lupoaica se ridică să-l înfrunte.

Calul se opri, dădu înapoi şi tropăi în loc. Îl struni din hăţuri, îl mângâie, îi vorbi şi urmări lupoaica cu privirea. Inima îi bătea să-i spargă pieptul, de parcă ar fi vrut să iasă de acolo. Îşi prinsese piciorul drept din faţă. Ancora se agăţase într-un *cholla*55, la mai puţin de trei metri de foc, şi acolo rămăsese. Mângâie calul, îi vorbi, apoi se aplecă, desfăcu teaca de lângă şa, scoase puşca, descălecă şi dădu drumul hăţurilor. Lupoaica se ghemui. Ca şi cum ar fi încercat să se ascundă. Apoi se ridică din nou, dreaptă, şi privi în depărtare, înspre munţi.

Când se apropie de ea, îşi dezveli colţii fără să mârâie, privind dincolo de el, cu ochii ei galbeni. I se vedea osul alb în rana însângerată dintre fălcile capcanei. I se vedeau sfârcurile prin blana de pe burtă, iar coada şi-

o ţinea strânsă, apoi trase de capcană şi rămase în picioare.

Se plimbă în jurul ei. Se întoarse şi ea, dându-se înapoi. Soarele se ridicase binişor pe cer, în lumină blana îi era cenuşiu-castanie, însă în jurul grumazului era mai deschisă spre vârfuri şi avea o dungă neagră pe spate. Se întoarse şi se dădu înapoi până la capătul lanţului, în timp ce coastele i se ridicau şi se lăsau, în ritmul respiraţiei. Băiatul se lăsă pe vine cu puşca înaintea sa şi rămase multă vreme aşa, cu mâna fixată pe patul puştii.

Nu era nicidecum pregătit pentru asemenea captură. Printre alte lucruri care nu i se păreau simple, se întreba dacă să meargă înapoi la fermă şi să se întoarcă cu tatăl său înainte să vină *los vaqueros* la prânz, dacă aveau de gând să vină. Încercă să-şi amintească ce spusese tatăl său. Dacă avea piciorul fracturat sau dacă se prinsese de labă. Scrută înălţimea soarelui, apoi îşi întoarse privirea către şosea. Când se uită iarăşi la lupoaică, aceasta se întinsese, dar când o privi, se ridică iarăşi. Calul dădu din cap şi zăbala scoase un clinchet, însă lupoaica nu dădu nici o atenţie calului. Băiatul se ridică în picioare şi se duse înapoi, bägă puşca în teacă, ridică dârlogii şi încălecă, întoarse calul şi o porni către şosea. La jumătatea drumului, se mai opri o dată, se întoarse şi se uită înapoi. Lupoaica îl privea ca şi mai înainte. Rămase vreme îndelungată pe loc. Soarele îi încălzea spatele. Lumea era în aşteptare. Apoi se întoarse la lupoaică.

Lupoaica se ridică, în timp ce părţile laterale ale corpului i se arcuiau ritmic, când spre interior, când spre exterior. Îşi ţinea capul jos, cu limba tremurând printre incisivii lungi ai mandibulei. Desfăcu funia lasoului, şi-o aruncă pe umăr şi descălecă. Mai luă şi câteva lungimi din sfoara pentru legat vitele56 din *mochila* agăţată în spatele şeii, le trecu cu buclă pe sub curea, desfăşură funia de lasou şi dădu roată lupoaicei. Calul nu-i era de nici un folos, pentru că dacă ar fi tras de funie, ar fi putut să omoare lupoaica sau să o tragă din capcană sau amândouă deodată. Se plimbă în jurul lupoaicei şi căută ceva de care să o poată lega, ca să o poată trage la capătul lanţului. Nu era nimic în jurul căruia să treacă funia şi să ajungă înapoi cu ea la lupoaică, aşa că până la urmă îşi scoase haina, legă calul la ochi şi-l duse mai departe, cu vântul bătând din faţă, în aceeaşi direcţie cu cea a lupoaicei, apoi dădu drumul dârlogilor, ca să stea calul pe loc. După aceea luă funia, îi făcu un laţ şi îl aruncă peste ea. Lupoaica trecu prin laţ, cu tot cu capcană, se uită mai întâi la funie, apoi la băiat. Acum funia

trecuse peste lanţul capcanei. Se uită la ea cu dezgust, o lăsă jos şi o porni prin deşert să găsească un *paloverde*57, din care făcu un par de peste doi metri, cu o creangă care se bifurca la unul din capete, şi se întoarse aranjând capetele cu briceagul. Lupoaica îl urmărea. Apucă laţul cu vârful parului şi trase funia spre el. Crezuse că o să încerce să muşte parul, dar nu o făcu. După ce recuperă funia, se văzu nevoit să treacă cei peste zece metri prin nodul special al lasoului şi să desfacă laţul, pentru ca apoi să o ia de la capăt. Lupoaica urmări cu mare atenţie funia care se derula înapoi şi, după ce trecu şi ultima bucată peste lanţul capcanei, se întinse la loc.

Făcu un laţ mai mic şi mai înaintă un pas. Animalul se ridică în picioare. Băiatul învârti laţul şi atunci lupoaica îşi dădu urechile pe spate, se lăsă în jos şi-şi arătă colţii dezveliţi. Mai încercă de două ori, iar a treia oară laţul îi trecu peste gât, iar el trase puternic de funie şi o întinse.

Lupoaica se ridică pe picioarele din spate şi începu să se zbată, cu capcana ridicată în dreptul pieptului în timp ce muşca din funie şi o lovea cu laba liberă din faţă. Scoase un schelălăit stins, primul zgomot pe care îl făcea.

Băiatul se dădu un pas înapoi şi o trase până se întinse gâfâind pe pământ, apoi se dădu iarăşi în spate, înspre cal, slăbind un pic funia, pe care o trecu apoi cu o buclă în jurul cornului şeii, şi se întoarse cu capătul liber în mână. Îl trecură fiorii când îi văzu piciorul însângerat prins în capcană, dar nu avea ce-i face. Lupoaica îşi ridică partea din spate a corpului şi se dădu în lături, apoi se zbătu şi se luptă cu funia, dădu din cap într-o parte şi-n alta, cu laţ cu tot, şi reuşi chiar să se ridice cu totul în picioare, înainte s-o împingă el, ca să se întindă la loc.

Băiatul se lăsă pe vine, cu funia în mână, la numai câţiva zeci de centimetri de ea şi, după un timp, lupoaica se întinse în noroi, gâfâind uşor. Îl privi cu ochii ei galbeni, apoi îi închise şi-şi mută privirea în altă parte.

Îşi puse un picior pe funie, se ridică, îşi scoase iarăşi briceagul şi se întinse cu atenţie după parul de *paloverde*. Tăie o bucată de aproximativ un metru de la unul din capete, băgă briceagul la loc, în buzunar, luă o bucată de sfoară pentru legat picioarele vitelor de la curea, îi făcu un ochi şi o apucă cu dinţii. Apoi luă piciorul de pe funie, o apucă de capăt şi înaintă către lupoaică, cu băţul în mână. Îl privea cu un ochi galben intens, a cărui nuanţă se închidea spre interior, până la irisul de culoarea chihlimbarului.

Lupoaica se încordă şi trase de funie, cu faţa în noroi, cu botul deschis şi cu colţii ei albi, perfecţi. Băiatul trase mai tare de funie dinspre cornul şeii, unde se lărgise bucla. Trase până când o lăsă fără aer, şi atunci îi înfipse băţul între fălci.

Animalul nu scoase nici un sunet. Se arcui, îşi răsuci capul şi muşcă din băţ, încercând să scape de el. Băiatul ţinu bine de funie şi o întinse cât putu de tare, în timp ce îi îndesa căluşul în gură şi îi trăgea falca de jos la pământ cu ajutorul băţului, apoi puse iarăşi piciorul încălţat cu cizmă pe funie, la numai câţiva zeci de centimetri de colţii aceia. După aceea apucă sfoara pentru legat vitele pe care o ţinea în dinţi, trecu ochiul pe care îl făcuse peste nasul animalului şi îl strânse cât putu, o apucă de ureche şi, cât ai clipi, îi trecu de trei ori sfoara peste bot, îi făcu un nod simplu, apoi se aruncă peste ea şi îngenunche deasupra lupoaicei care gâfâia între picioarele lui şi trăgea aer în piept, în timp ce limba i se zbătea printre colţii plini de noroi şi praf. Animalul ridică privirea spre el, cu ochiul uşor pieziş, în care se afla toată ştiinţa lumii de până în acea zi, dacă nu chiar de până la Ziua de Apoi. Apoi închise ochii, iar băiatul dădu drumul funiei, se ridică în picioare şi se dădu la o parte, iar lupoaica rămase întinsă, cu respiraţia greoaie, cu piciorul prins în capcană tras spre spate şi cu băţul între fălci. Băiatul îşi domoli şi el ritmul respiraţiei. Afară era frig, însă de pe el curgeau apele. Se întoarse şi se uită la calul care stătea în picioare, cu haina pe cap.

— Al naibii să fie, spuse el. Al naibii să fie!

Strânse funia rămasă întinsă pe jos şi o făcu colac, ajunse până în dreptul calului şi o trecu peste cornul şeii, apoi dezlegă mânecile hainei de sub botul calului, îi dădu haina jos de pe cap şi o puse pe şa. Calul ridică botul şi suflă aer pe nări, apoi privi spre lupoaică, şi atunci băiatul îl bătu uşurel pe grumaz şi îi vorbi, după care scoase menghinele din *mochila*, îşi puse colacul de funie pe umăr şi se întoarse înapoi la lupoaică.

Înainte de a ajunge în dreptul ei, lupoaica zvâcni ca un arc în picioare şi se repezi înainte, luptându-se cu lanţul capcanei în timp ce-şi scutura capul şi lovea cu piciorul liber peste băţ. O trase la pământ, cu ajutorul funiei, şi o ţintui în loc. O spumă albă începuse să-i clocotească printre colţi. Băiatul se apropie încetişor, întinse mâna şi apucă de băţul dintre fălci, apoi îi vorbi, însă sunetul vocii sale o cutremura. Se uită la piciorul

din capcană. Părea într-o stare gravă. Apucă de capcană, strânse în menghină primul şurub apoi făcu la fel cu cel de-al doilea. Când inelul din capătul arcului ajunse mai jos de balamalele clapei, fălcile capcanei căzură la o parte, iar laba rănită a piciorului din faţă rămase atârnând însângerată, cu osul dezvelit, de un alb strălucitor. Se întinse să i-l apuce, dar lupoaica şi-l trase şi se ridică în picioare. Rămase uimit de rapiditatea reacţiei ei. Stătea în picioare, gata să-l înfrunte, cu ochii la acelaşi nivel cu ai lui, în timp ce era îngenuncheat, şi continua să-i evite privirea. Îşi dădu colacul de funie jos de pe umăr şi-l aşeză pe pământ, apucă de capăt şi-l trecu de două ori peste mâna pe care o strânse pumn. Apoi slăbi la celălalt capăt funia cu care o ţinea legată. Lupoaica îşi puse piciorul rănit în pământ, dar îl ridică la loc.

— Haide, spuse el. Dacă crezi că poţi.

Animalul se întoarse şi o zbughi. Cu o rapiditate nemaipomenită. Abia apucă să-şi proptească un călcâi în pământ, înaintea sa, până să ajungă ea la capătul funiei. Făcu o tumbă şi aterizâ pe spate, iar băiatul se trezi smucit înainte şi căzu pe coate. Se căzni să se ridice în picioare, dar ea zvâcnise deja în altă direcţie şi când ajunse iarăşi la capătul funiei, aproape că-l săltă de la pământ. Se întoarse şi-şi înfipse ambele călcâie adânc în pământ, apoi îşi trecu funia peste încheietura mâinii. Lupoaica se repezise de data asta înspre cal, care fornăi şi o porni la trap înspre şosea, cu dârlogii liberi, atârnând pe pământ. Acum lupoaica alerga în cerc, la capătul funiei întinse, şi ajunse iarăşi la *cholla* în care se înţepenise ancora lanţului de la bun început, şi aici funia se făcu din ce în ce mai scurtă, până când lupoaica se opri, umilită şi cu respiraţia întretăiată, încurcată între ţepii cactusului. Băiatul se ridică şi se apropie de ea. Lupoaica se lăsă în jos şi-şi dădu urechile pe spate. Balele îi atârnau de fălci ca nişte fire albicioase. Îşi scoase briceagul, întinse mâna şi apucă de băţul din botul ei, îi vorbi şi o mângâie pe cap, însă lupoaica schelălăia şi tremura.

— Nu are nici un rost să te zbaţi, îi spuse el.

Tăie bucata de sfoară care atârna peste băţul de *paloverde*, chiar lângă bot, apoi puse briceagul deoparte şi trecu capătul funiei peste *cholla*, o descurcă şi trase lupoaica după el, spre câmpie, în timp ce aceasta îşi răsucea şi-şi scutura capul. Nu-i venea să creadă cât de puternică era. Băiatul rămase pe loc, cu picioarele desfăcute, ţinând funia cu amândouă

mâinile petrecută peste coapse şi se întoarse să scruteze orizontul în căutarea calului. Lupoaica nu înceta să se zbată, iar băiatul prinse iarăşi de capătul funiei şi rămase în picioare, cu funia petrecută de două ori peste mână, în pumn, îşi propti ambele călcâie şi îi dădu drumul. De data asta, când ajunse la capătul funiei, zbură prin aer, ateriză pe spate şi rămase acolo. Băiatul smuci de funie şi o trase spre el, prin praf.

— Ridică-te, îi spuse el. Nu te-ai rănit.

Se duse până în dreptul ei şi rămase în picioare deasupra lupoaicei care gâfâia. Se uită la piciorul rănit. În jurul gleznei, pielea desprinsă de pe carne se lăsase în jos, ca o şosetă, iar rana era murdară şi plină de crenguţe şi frunze. Se lăsă în genunchi şi o atinse.

— Hai, spuse el. Mi-ai pus calul pe fugă, acum trebuie să mergem să-l găsim.

Până reuşi să o tragă la şosea, era epuizat. Calul stătea la mai puţin de o sută de metri depărtare şi păştea în şanţul de pe marginea şoselei. Îşi ridică capul, se uită la băiat, apoi continuă să pască. Prinse funia cu un nod simplu de un par dintr-un gard şi scoase ultima bucată de sfoară de la curea, făcu un nod de lasou ca să nu se desfacă laţul, apoi se ridică şi traversă pajiştea înapoi, să-şi ridice haina de pe jos şi să ia capcana. Când se întoarse, era strânsă în jurul parului şi aproape că se spânzurase de cât se zbătuse. Puse capcana jos şi se lăsă în genunchi, desfăcu nodul sforii şi o dezlegă de par, apoi o trecu printre sârme şi o descurcă. Lupoaica se ridică şi rămase în picioare, în iarba plină de praf, şi aruncă o privire plină de sălbăticie în susul şoselei, înspre munţi, în timp ce spuma îi clocotea printre colţi şi se scurgea pe băţul din *paloverde*.

— N-ai nici un pic de minte-n cap, îi spuse el.

Se ridică în picioare, îşi puse haina pe el şi îndesă menghinele în buzunar, apoi apucă capcana de lanţ, o trecu peste umăr, trase lupoaica până în mijlocul şoselei şi o porni târând-o după el, în timp ce ea îşi ţinea picioarele din spate ţepene, lăsând o dâră adâncă prin praful şi pietrişul de pe şosea.

Calul îşi ridică privirea şi îi studie cu atenţie, rumegând iarba cu un aer meditativ. Apoi se întoarse şi o porni în josul şoselei.

Băiatul se opri şi se uită în urma calului. Se întoarse şi privi iarăşi către lupoaică. Auzi din depărtare duduitul camionetei Ford a bătrânului fermier

şi-şi dădu seama că lupoaica îl auzise cu ceva vreme mai înaintea lui. Strânse funia cu câteva lungimi de braţ, trase lupoaica în şanţul de pe marginea şoselei şi rămase în picioare, lângă gard, privind camioneta care apăruse de după coama dealului şi se apropia huruind, împresurată de un nor de praf.

Bătrânul încetini, se aplecă spre geam şi îi scrută cu privirea. Lupoaica se zbătea şi se răsucea, iar băiatul stătea în picioare, în spatele ei, şi o ţinea cu amândouă mâinile. Până să oprească camioneta chiar în dreptul lor, băiatul era deja la pământ, cu picioarele încrucişate peste talia lupoaicei şi cu mâinile în jurul grumazului ei. Bătrânul trase pe dreapta şi opri, se aplecă şi lăsă geamul în jos.

— Ce naiba! exclamă el. Ce naiba!

— Crezi că ai putea opri drăcia aia? întrebă băiatul.

— Ăla-i un lup.

— Da, aşa e.

— Ce naiba!

— O sperie camioneta.

— O sperie?

— Da.

— Ce-ai păţit, băiete? Dacă scapi drăcovenia aia din laţ, te mănâncă de viu.

— Da.

— Ce faci cu el?

— E o ea.

— Poftim?

— O ea. E femelă.

— Ce dracului mai contează dacă e un el sau o ea? Ce faci cu ea?

— Încerc să o duc acasă.

— Acasă?

— Da.

— Pentru ce Dumnezeu?

— Nu puteţi opri drăcia aia?

— Mi-e cam greu să o pornesc la loc.

— Vă pot ruga să duceţi camioneta mai jos, să-mi prindeţi calul şi să-l

aduceţi înapoi? Aş priponi lupoaica, dar se încâlceşte toată în sârma gardului.

— Aş vrea să te scap te neajunsul de-a fi mâncat, îi răspunse bătrânul. Pentru ce o duci acasă?

— E o poveste destul de lungă.

— Mi-ar plăcea să o aud şi eu.

Băiatul privi în josul şoselei, unde păştea calul. Îl privi pe bătrân.

— Ei bine, începu el, tatăl meu a zis să mă duc să-l aduc şi pe el dacă reuşesc să o prind, dar nu am vrut să o las aici, pen' că or să vină nişte *vaqueros* colo'şa, să mănânce de cină, şi am zis că sigur o împuşcă, aşa că m-am hotărât să o iau cu mine acasă.

— Dintotdeauna ai fost aşa nebun?

— Nu ştiu. Nu am fost niciodată pus la încercare, până astăzi.

— Câţi ani ai?

— Şaişpe.

— Şaişpe.

— Da.

— Nu ai minte în cap nici cât o gâscă. Ştii asta?

— S-ar putea să aveţi dreptate.

— Şi cum crezi tu că are să suporte calul asemenea nerozie?

— Dacă l-aş putea prinde, n-ar mai avea ce zice.

— Vrei să o duci în urma calului?

— Da.

— Şi cum ai de gând să o convingi să facă aşa ceva?

— Nici ea nu prea ar avea de ales.

Bătrânul rămase pe loc, privind ţintă la băiat, apoi se dădu jos din camionetă, închise portiera, îşi aranjă pălăria şi merse până la marginea şanţului de pe marginea şoselei. Avea pantaloni de canava şi o haină de canava, vătuită, cu guler reiat, şi purta cizme cu toc şi pălărie Stetson, din piele de castor.

— Cât de mult mă pot apropia?

— Cât de mult doriţi.

Traversă şanţul, se apropie şi rămase în picioare, cu ochii la lupoaică. Se uită la băiat, apoi privi iarăşi lupoaica.

— O să aibă pui.

— Da.

— Bine că ai prins-o.

— Da.

— O pot atinge?

— Da. O puteţi atinge.

Bătrânul se aplecă şi puse mâna pe lupoaică. Aceasta se arcui şi se scutură, iar bătrânul trase repede mâna. Apoi o atinse încă o dată. Îşi ridică privirea spre băiat.

— O lupoaică, repetă el.

— Da.

— Şi ce-ai de gând să faci cu ea?

— Nu ştiu.

— Presupun că o să încasezi recompensa. Şi o să-i vinzi pielea.

— Da.

— Nu prea-i place să fie atinsă, nu?

— Nu, nu prea-i place.

— Când strângeam noi vitele din vale, de prin Ciénega Springs, de le aduceam sus, apăi în prima noapte ajungeam de regulă prin vâlceaua Government şi acolo instalam tabăra. Şi se auzeau prin toată valea. În primele nopţi, alea mai calde. Aproape mereu îi auzeai prin părţile alea. N-am mai auzit nici un lup, de ani de zile.

— A venit din Mexic.

— Nu mă îndoiesc. Toate celelalte drăcovenii tot de acolo vin.

Se ridică în picioare şi privi în lungul şoselei, unde păştea calul.

— Dacă vrei un sfat de la mine, zise bătrânul, apăi mă laşi să-ţi aduc puşca aia care văd că stă în teacă şi împuşti nenorocirea asta direct între ochi şi cu asta, basta.

— Dacă aş putea să prind calul ar fi mult mai bine, zise băiatul.

— Bine. Faci cum vrei.

— Da. Exact aşa şi am de gând.

Bătrânul scutură din cap.

— Bine, răspunse el. Stai aici, că mă duc eu să ţi-l aduc.

— Nu plec nicăieri, răspunse băiatul.

Bătrânul se duse înapoi la camionetă, se urcă şi merse până în dreptul

locului în care stătea calul. Când văzu camioneta venind spre el, calul traversă şanţul şi se lipi de gard, iar bătrânul se dădu jos şi mână calul de-a lungul gardului până reuşi să prindă dârlogii care atârnau pe pământ, apoi duse calul în sus, pe şosea. Băiatul stătea pe loc şi ţinea lupoaica de funie. Era deosebit de tăcută. Singurele sunete care se auzeau erau tropăitul în surdină al copitelor calului care păşea prin pietriş şi huruitului camionetei pe care bătrânul o lăsase pe marginea şoselei.

Când trase lupoaica pe şosea, calul se dădu în spate şi apoi rămase locului, privind-o.

— Poate ar fi bine să priponeşti calul, spuse bătrânul.

— Dacă îl ţineţi un minut, ar fi numai bine.

— Ştiu şi eu? Mai degrabă aş ţine lupoaica.

Băiatul pregăti atâta funie cât lupoaica să poată ajunge în şanţ, dar nu şi până la gard. Prinse funia de cornul şeii, apoi dădu drumul lupoaicei, care o luă la fugă înspre şanţ, în trei picioare, ajunse la capătul funiei şi se întoarse pe spate, apoi se ridică, se chirci în şanţ şi rămase culcată. Băiatul se întoarse şi luă hăţurile din mâna bătrânului, ducându-şi un deget la borul pălăriei.

— Rămân dator, spuse el.

— Pentru nimic. A fost o zi interesantă.

— Da. A mea încă nu s-a terminat.

— Aşa e. Ai grijă să nu-şi elibereze botul, auzi? Că muşcă o dată din tine de-ţi ia o halcă mai mare decât pălăria ta.

— Da.

Se ridică în scară, se uită în spate să verifice lungimea funiei, îşi dădu pălăria pe spate şi făcu un semn aprobator din cap în direcţia bătrânului.

— Rămân dator, repetă băiatul.

Mână calul să meargă înainte, iar lupoaica ieşi din şanţ, la capătul funiei, cu piciorul rănit ridicat la piept şi îi urmă pe şosea cu mersul şchiopătat, apoi se lăsă târâtă de cal, cu picioarele din spate ţepene şi tari, de parcă ar fi fost împăiată. Băiatul se opri şi privi înapoi. Bătrânul stătea în mijlocul şoselei şi se uita la ei.

— Domnule? spuse băiatul.

— Ce-i?

— Poate ar fi mai bine să vă duceţi să vă luaţi camioneta. Ca să nu trebuiască să treceţi pe lângă noi.

— Cred că e o idee bună.

Se duse şi se urcă în camionetă, apoi se întoarse şi se uită iarăşi la ei. Băiatul ridică mâna. Bătrânul făcu o grimasă, ca şi cum avea de gând să strige ceva la el, dar nu o făcu. În schimb ridică mâna, întoarse maşina şi porni în jos, pe şosea, spre Cloverdale.

Băiatul porni mai departe. Palele de vânt stârneau praful de pe şosea. Când se întoarse şi se uită la ea, văzu că-şi strânsese ochii, căci îi bătea vântul din faţă şi se uita pieziş înainte, în direcţia pietrişului care se ridica pe şosea, în timp ce păşea şchiopătat în urma calului, cu capul plecat. Opri calul, iar lupoaica înaintă până când funia făcu burtă, apoi se întoarse şi intră iarăşi în şanţ. Se pregătea să mâne calul înainte, când o văzu cum se lăsă în jos, în şanţ, şi udă pământul. După ce termină, se întoarse şi mirosi locul, apoi ridică nasul şi mirosi în direcţia vântului, după care urcă iarăşi pe şosea şi rămase pe loc, cu coada între picioare şi cu vântul suflându-i prin blană.

Băiatul rămase multă vreme pe loc, privind-o. Apoi coborî, dădu drumul frâielor, îşi luă bidonul şi merse până în locul în care stătea lupoaica. Aceasta se dădu înapoi până întinse funia. Băiatul îşi aruncă bidonul pe umăr şi păşi peste funie, o prinse între genunchi şi o trase spre el. Lupoaica se zbătu şi rămase băţoasă, însă băiatul apucă bucla funiei şi o trecu de două ori prin pumn, apoi o culcă la pământ în iarba de la marginea drumului şi o încălecă. Era singurul fel în care o putea ţine nemişcată. Îşi scoase bidonul de pe umăr şi îi deşurubă dopul cu dinţii. Calul tropăi, în mijlocul şoselei, şi băiatul îi vorbi, după care apucă lupoaica de băţul din gură, îi fixă capul pe genunchiul lui şi începu să-i toarne uşurel apă pe la colţul gurii. Lupoaica rămase locului. Ochiul nu i se mai mişca. Apoi începu să înghită.

Cea mai mare parte din apă se scurse pe pământ, dar continuă să i-o strecoare printre colţi, pe lângă bucata de lemn verde. După ce goli bidonul de apă, dădu drumul băţului şi lupoaica se întinse în linişte, trăgându-şi sufletul. Băiatul se ridică în picioare şi se dădu înapoi, însă lupoaica nu se mişcă. Apucă dopul de lanţ şi îl înşurubă la loc, se înapoie

lângă cal, atârnă bidonul de *mochila* şi privi în spatele său, spre lupoaică. Stătea în picioare şi-l privea. Încălecă şi îndemnă calul să pornească. Când se uită în urma sa, venea şchiopătând la capătul funiei. Când se oprea el, se oprea şi ea. Mai merse o oră, apoi stătu mult timp pe loc. Se afla lângă ocolul lui Robertson. La o oră de mers înainte se întindea Cloverdale şi şoseaua dinspre miazănoapte. Spre miazăzi se întindea câmpia. Iarba îngălbenită, culcată la pământ de bătaia vântului şi de soare, se întindea peste comitat, în zare, şi spre norii care se mişcau pe cer. Calul scutură din cap, bătu din copite şi rămase pe loc.

— La naiba cu toate, spuse băiatul. La naiba cu ele!

Întoarse calul şi traversă şanţul, apoi urcă pe câmpia plată care se întindea cât vedea cu ochii spre miazăzi, înspre munţii din Mexic.

La amiază au traversat o trecătoare la mică înălţime, prin lanţul cel mai dinspre răsărit al munţilor Guadalupe, apoi au coborât în valea largă. În depărtare, au zărit câţiva călăreţi pe câmpie, care şi-au continuat drumul. După-amiaza, târziu, au trecut printre ultimele conuri joase ale dealurilor de pe acea câmpie vulcanică, iar o oră mai târziu ajunseseră la ultimul ocol îngrădit din ţinut.

Era o îngrăditură din sârmă, care se întindea de la răsărit spre apus. De cealaltă parte se întindea un drum de pământ. Întoarse calul către răsărit şi merse de-a lungul îngrăditurii. Pe lângă gard era un drum de vite, însă el mergea mai în lături, la distanţă de o lungime de funie, ca să nu se bage lupoaica pe sub sârme, şi aşa, încet-încet, au ajuns la o fermă.

Opri calul pe o colină joasă şi studie casa cu atenţie. Nu găsi nici un loc în care să poată lăsa lupoaica în siguranţă, aşa că merse mai departe. Descălecă în dreptul porţii, scoase lanţul de la poartă şi deschise poarta, trase calul de hăţuri cu lupoaică cu tot şi intrară pe poartă, apoi o închise la loc şi încălecă iarăşi. Lupoaica stătea în mijlocul drumului, cu spinarea arcuită şi cu blana zburlită rău, de parcă ar fi tras-o cineva de-a-ndoaselea printr-o ţeavă, iar când mână calul mai departe, veni târâtă, alunecând în toate direcţiile înapoia lor, cu picioarele ţepene. Privi în spate, către ea.

— Dacă le-aş fi mâncat vitele oamenilor, zise băiatul adresându-i-se, nici mie nu mi-ar fi plăcut să trec apoi pe la ei, în vizită.

Dar înainte de a putea mâna calul mai departe, un lătrat îngrozitor se auzi din direcţia casei, iar când ridică privirea, trei câini imenşi veneau pe

drum, una cu pământul, înaintând cu rapiditate.

— Dracu’ să mă ia! exclamă băiatul.

Descălecă, înnodă dârlogii de sârma din partea de sus a îngrăditurii şi scoase puşca din teacă. Ochi de pasăre i se învârteau în cap şi începu să bată din picioare în mijlocul drumului. Lupoaica stătea nemişcată, cu coada ridicată şi cu părul zburlit. Calul se întoarse şi trase de frâu, iar îngrăditura se arcui. Prin toată învălmăşeala de zgomote, auzi cum unul dintre parii gardului cedează şi văzu dintr-odată, ca într-o închipuire drăcească, imaginea calului care o porneşte în galop spre câmpie, cu lupoaica în urma sa, la capătul funiei, şi cu câinii înnebuniţi pe urmele lor, şi apucă să smulgă funia de pe cornul şeii chiar în momentul în care frâul se rupse, iar calul o luă la fugă în galop şi băiatul se întoarse cu puşca în mână, împreună cu lupoaica, să înfrunte câinii care îi înconjuraseră dintr-odată într-un iureş de lătrături, colţi şi alb de ochi. Îi dădeau roată, ridicând tot colbul, iar băiatul trase tare de lupoaică şi o lipi de piciorul lui, apoi strigă la câini şi îi pocni cu patul puştii. Doi dintre câini aveau lanţurile rupte atârnate de zgărzi, iar al treilea nu avea deloc zgardă. În toată acea hărmălaie simţi cum lupoaica tremura ca electrizată lângă el, iar inima îi bătea să-i spargă pieptul.

Erau câini de vânătoare şi, cu toate că le dădeau târcoale şi îi lătrau, băiatul ştia că nu aveau de gând să atace nimic din ce se afla în posesia incontestabilă a unui om, chiar dacă era vorba de un lup. Se roti odată cu ei şi îl lovi pe unul dintre ei de-a latul capului, cu patul puştii.

— Marş! spuse el. Marş d-aci!

Între timp, se apropiau deja doi oameni, venind în pas alert dinspre casă.

Strigară câinii pe nume şi doi dintre ei se opriră şi priviră înapoi. Cel de-al treilea îşi arcui spinarea şi sări la lupoaică, făcând un pas mărunt în lateral, dar muşcă în gol, apoi se dădu în spate şi rămase în loc, lătrând la ea. Unul dintre bărbaţi avea un şervet de masă atârnat la gulerul cămăşii şi abia mai respira.

— Julie, strigă el. Marş! La naiba! Ia un băţ, ceva, RL. Doamne sfinte!

Celălalt bărbat îşi desfăcu cureaua şi şi-o trase prin bridele beteliei de la pantaloni, apoi se apucă să lovească cu capătul curelei în toate părţile.

Instantaneu, toţi câinii începură să scheaune şi o luară fugă. Bărbatul mai în vârstă se opri şi rămase cu mâinile în şold, să-şi tragă sufletul. Se întoarse către băiat. Observă că venise cu şervetul la guler, îl trase şi-şi şterse fruntea cu el, apoi îl îndesă în buzunarul de la spate al pantalonilor.

— Vrei să-mi spui şi mie ce naiba faci? întrebă bărbatul.

— Încerc că ţin câinii ăştia departe de lupoaica mea.

— Nu face pe deşteptul cu mine.

— Nu fac. Am dat de gardul matale şi m-am apucat să caut o poartă, asta e tot ce am făcut. De unde era să ştiu că o să dezlănţui iadul pe pământ?

— Da' ce dracu' te aşteptai să se întâmple?

— Nu ştiam că sunt câini pe aici.

— Da' ce dracu', n-ai văzut casa?

— Ba da.

Bărbatul îl cercetă cu privirea.

— Eşti băiatul lui Will Parham. Aşa-i?

— Da.

— Cum te cheamă?

— Billy Parham.

— Ei bine, Billy, s-ar putea să ţi se pară o întrebare de om ignorant, dar ce Dumnezeu faci cu animalul ăla?

— Am prins-o.

— Aşa ziceam şi eu. Că doar ea are băţul în gură. Şi unde te-ai pornit cu ea?

— Mă pornisem spre casă.

— Ba nu. Că o luaseşi în cealaltă direcţie.

— Mă pornisem cu ea spre casă şi apoi m-am răzgândit.

— Şi ce te-ai gândit să faci în schimb?

Băiatul nu răspunse. Câinii patrulau primprejur, cu blana zbârlită pe spinări.

— RL, du câinii acasă şi leagă-i. Spune-i mamei că vin şi eu imediat.

Se întoarse iarăşi către băiat.

— Cum ai de gând să-ţi iei calul înapoi?

— O să meargă singur, pe picioarele lui.

— Sunt cam trei kilometri până la primul ocol de vite.

Băiatul rămase pe loc, cu lupoaica lângă el. Privi în lungul drumului, în direcţia în care fugise calul.

— Animalul ăsta crezi că s-ar urca într-o camionetă? întrebă bărbatul.

Băiatul îi aruncă o privire ciudată.

— La naiba! exclamă bărbatul. Ia ascultă aici la mine. RL, îl poţi duce cu camioneta să-şi caute calul?

— Da. E greu de prins calul ăla?

— E greu de prins calul tău? întrebă bărbatul.

— Nu.

— Zice că nu.

— Cred că mă pot duce eu să i-l aduc. Dacă nu cumva vrea neapărat să călărească.

— Nu vrei să mergi cu lupul ăla după tine, asta e, zise bărbatul.

— Nu că nu vreau, dar nu am de gând să merg cu el.

— Voiam să zic că s-ar putea să sară din remorcă, aşa că ce-ar fi să-l iei cu tine în cabină şi să laşi băiatul să meargă în spate?

RL ţinea câinii de bucăţile rupte de lanţ şi tocmai lega cel de-al treilea câine de ceilalţi, cu cureaua.

— Cum să nu, mă şi văd mergând cu un lup în cabina camionetei, spuse el. Uite acuşica.

Bărbatul rămase pe loc, uitându-se la lupoaică. Întinse mâna să-şi aranjeze pălăria, dar nu avea pălăria la el, aşa că se scărpină în cap. Se uită la băiat.

— Şi eu care credeam că ştiu toţi nebunii din valea asta, adăugă el. Bag de seamă că se tot aglomerează ţara asta. Nu mai poţi ţine nici seama vecinilor. Ai mâncat de seară?

— Nu.

— Hai, intră în casă.

— Şi cu ea ce vreţi să fac?

— Cu ea?

— Cu lupoaica asta.

— Cred că va trebui să stea prin bucătărie până terminăm de mâncat.

— Să stea prin bucătărie?

— Era o glumă, fiule. La dracu'! Dacă o bagi în casă, cred că o s-o auzi pe nevastă-mea taman din Albuquerque, cu tot cu obloanele trase.

— Nu vreau să o las afară. Sigur sare ceva la ea.

— Ştiu. Hai, vino. Oricum n-aş lăsa-o afară, să o vadă careva. Ar veni să mă prindă cu plasa de fluturi.

Au băgat lupoaica în afumătoare, au lăsat-o acolo şi s-au dus în bucătărie. Bărbatul se uită la puşca din mâna băiatului, dar nu spuse nimic. Când au ajuns la uşa bucătăriei, băiatul sprijini puşca de peretele casei, iar bărbatul îi ţinu uşa şi intrară amândoi.

Femeia puse mâncarea pe sobă, la încălzit, apoi scoase totul la loc şi mai puse o farfurie, pentru băiat. Afară, RL pornise motorul camionetei. Şi-au trecut platourile de la unul la altul, castroanele cu piure de cartofi şi fasole pătată şi un platou cu fripturi la grătar. După ce îşi umplu farfuria ochi, cu tot ce se putea, îşi ridică privirea înspre bărbat. Acest făcu un semn aprobator cu capul înspre farfuria lui.

— Am binecuvântat deja mâncarea, spuse el. Aşa că dacă nu ai ceva personal de adăugat, te poţi apuca deja.

— Da.

S-au apucat să mănânce.

— Mamă, spuse bărbatul, vezi dacă-l poţi convinge pe băiatul ăsta să-ţi zică încotro se îndreaptă cu acel *lobo*.

— Dacă nu vrea să zică, nu trebuie să zică, răspunse femeia.

— O duc în Mexic.

Bărbatul se întinse după unt.

— Ei, na! spuse el. Pare o idee bună.

— O s-o duc acolo şi o să-i dau drumul.

Bărbatul dădu din cap, în semn de aprobare.

— O să-i dai drumul, repetă el.

— Da.

— Are puii pe undeva, nu?

— Nu. Încă nu are.

— Eşti sigur?

— Da. O să nască.

— Ce ai cu mexicanii?

— Nu am nimic cu ei.

— Te-ai gândit tu că le-ar prinde bine nişte lupi.

Băiatul tăie o felie de friptură şi înfipse furculiţa în ea. Bărbatul îl

privea.

— Cu şerpii cu clopoţei crezi că stau bine?

— Nu o duc să o dau la nimeni. O duc acolo şi-i dau drumul. De acolo a venit.

Bărbatul întinse metodic unt pe marginea unui biscuit. Mai puse un biscuit pe deasupra şi se uită la băiat.

— Eşti un puşti foarte ciudat, spuse el. Ştiai?

— Nu. Din câte ştiu eu, am fost mereu ca oricare altul.

— Ei bine, nu-i aşa.

— Da.

— Spune-mi ceva. Sper că nu ai de gând să o abandonezi dincolo de graniţă. Pentru că dacă asta ai de gând să faci, să ştii că vin cu puşca după tine.

— Voiam să o duc înapoi, în munţi.

— Să o duci înapoi, în munţi, îl îngână bărbatul.

Se uită contemplativ la biscuit, apoi muşcă încet din el.

— De unde sunt ai tăi? întrebă femeia.

— Suntem de sus, din Charcas.

— Înainte de asta, voia să zică, explică bărbatul.

— Am venit din comitatul Grant. Iar înainte de asta am stat în De Baca.

Bărbatul dădu aprobator din cap.

— Noi suntem aici de mult timp.

— Ce însemnă de mult timp?

— Se fac zece ani.

— Zece ani, repetă bărbatul. Ce mai zboară timpul!

— Mănâncă-ţi acolo cina, spuse femeia. Nu lua aminte la el.

Au mâncat. După o vreme, camioneta intră în curte şi trecu pe lângă casă, iar femeia se ridică de la masă şi merse să aducă farfuria lui RL de pe ochiul de deasupra sobei.

Când au ieşit afară, după cină, se înserase şi se lăsase frigul, iar soarele scăpăta peste munţi, înspre apus. Bird era în curte, legat cu o funie de poartă şi cu dârlogii şi căpăstrul atârnate de cornul şeii. Femeia rămase în uşa bucătăriei şi îi urmări cu privirea cum traversară curtea către afumătoare.

— Zic să avem grijă când deschidem uşa, spuse bărbatul. Dacă animalul ăla şi-a desfăcut legătura de la bot, o să-ţi doreşti să fii mai degrabă într-o cadă de baie, cu un crocodil lângă tine.

— Da, spuse băiatul.

Bărbatul ridică lacătul încuiat din belciugul zăvorului, iar băiatul împinse cu precauţie uşa. Animalul stătea în picioare, cu spatele într-un colţ. Micuţa construcţie din chirpici nu avea nici o fereastră, iar lupoaica clipi în lumina care cădea peste ea.

— E bine, spuse băiatul.

Deschise uşa.

— Biata creatură, spuse femeia.

Fermierul se întoarse către ea, răbdător.

— Jane Ellen, spuse el, ce cauţi aici?

— Piciorul ăla arată îngrozitor. Mă duc să-l aduc pe Jamie.

— Să ce?

— Aşteptaţi aici.

Se întoarse şi traversă curtea. Pe la jumătatea drumului, îşi luă haina pe care şi-o aruncase pe umeri şi o puse pe ea. Bărbatul se sprijini de uşă şi scutură din cap.

— Unde zicea că se duce? întrebă băiatul.

— Alt nebun. Cred că-i epidemie.

Rămase în picioare, în cadrul uşii, şi-şi răsuci o ţigară, în timp ce băiatul ţinea lupoaica de funie.

— Nu foloseşti aşa ceva, nu? întrebă bărbatul.

— Nu.

— Bine aşa. Nu te apuca.

Bărbatul începu să fumeze. Privi spre băiat.

— Cât ai lua pe ea?

— Nu e de vânzare.

— Cât ai lua, dacă ar fi?

— Nu aş lua nimic. Pentru că nu e.

Femeia se întoarse, aducând cu ea un mexican bătrân, cu o casetă verde de tinichea sub braţ. Acesta îl salută pe fermier şi duse mâna la pălărie, apoi intră în afumătoare, cu femeia în urma lui. Femeia ţinea în braţe bucăţi curate de cârpă. Mexicanul dădu din cap în direcţia băiatului

şi-şi atinse încă o dată pălăria, apoi îngenunche în faţa lupoaicei şi se uită la ea.

— *Puede detenerla?*[58] întrebă el.

— *Sí*, răspunse băiatul.

— *Necesitas más luz?*[59] întrebă femeia.

— *Sí*, răspunse mexicanul.

Bărbatul ieşi în curte, aruncă ţigara şi o strivi cu cizma. Mutară lupoaica mai aproape de uşă şi băiatul o ţinu, în timp ce mexicanul o apucă de genunchi şi îi examină piciorul vătămat. Femeia aşeză caseta pe podea, o deschise, scoase o sticlă cu ulei de hamamelis[60] şi turnă pe una dintre bucăţile de cârpă. I-o dădu mexicanului care o luă şi se uită apoi la băiat.

— *Estás listo, joven?*[61]

— *Listo*.

Apucă lupoaica cu forţe proaspete şi-şi strânse picioarele în jurul ei. Mexicanul ridică piciorul din faţă al lupoaicei şi se apucă să cureţe rana.

Animalul scoase un schelălăit sugrumat şi începu să se contorsioneze în braţele băiatului, trăgându-şi laba din mâna mexicanului.

— *Otra vez*[62], spuse mexicanul.

Începură din nou.

La a doua încercare, îl trase pe băiat după ea, prin afumătoare, iar mexicanul se dădu rapid înapoi. Femeia se dăduse deja la o parte. Lupoaica stătea în picioare în timp ce balele îi clocoteau printre colţi, iar băiatul era întins pe podea, în spatele ei, cu braţele agăţate de gâtul ei. Fermierul era afară, în curte, şi se apucase să-şi ruleze o nouă ţigară, însă îşi băgă pachetul înapoi în buzunar şi-şi aranjă pălăria.

— Aşteptaţi un moment. La naiba! Da’ aşteptaţi un moment!

Intră, întinse mâna, apucă de funia cu care era legată lupoaica, şi-şi trecu funia peste pumn.

— Dacă mă aude careva că am ajutat dracului un lup, n-o să mai am ce căuta în ţinutul ăsta, spuse el. Haide. Fă-ţi drăcoveniile. *Ándale!*

Au terminat cu pansatul la lumina ultimelor raze de soare. Mexicanul trăsese bucata ruptă de piele la locul ei şi o cususe încet şi cu răbdare, cu ajutorul unui ac curbat, prins într-o pensă hemostatică, iar după aceea unsese locul cu alifie Corona, îl învelise cu cârpe şi îl legase. RL ieşise din casă şi îi privea curăţându-şi dinţii cu scobitoarea.

— I-ai dat apă? întrebă femeia.

— Da. E cam greu să bea.

— Cred că te-ar muşca dacă-i scoţi aia din gură.

Fermierul păşi peste lupoaică şi ieşi în curte.

— Auzi la ea, cică l-ar muşca, spuse el. Dumnezeule mare!

Când porni călare, o jumătate de oră mai târziu, se întunecase deja. Îi dăduse fermierului capcana, să i-o păstreze, şi acum avea în schimb, în *mochila*, un prânz îndestulător, împachetat într-o pânză, alături de restul cârpelor şi de borcanul cu alifie Corona, şi mai avea şi o pătură *saltillo*63 rulată şi prinsă în spatele şeii. Cineva înnădise frâiele rupte cu piele nouă, iar lupoaica purta un ham din piele şi o zgardă pentru câine cu medalion de aramă, pe care erau gravate numele fermierului, adresa fermei şi înscrisul „Cloverdale, NM“. Fermierul îl petrecu pe băiat până la poartă, desfăcu lanţul, deschise poarta, iar băiatul mână calul, cu lupoaica legată în spatele său, de partea cealaltă a gardului, apoi încălecă.

— Ai grijă, fiule, îi spuse fermierul.

— Da. O să am. Mulţumesc.

— M-am gândit să te opresc aici. Şi să trimit după taică-tău.

— Da. Ştiu.

— O să vrea să mă biciuiască din cauză că n-am făcut-o.

— Ba nu.

— Asta e. Ai grijă la *banditos*.

— Da. O să am. Vă mulţumesc şi dumneavoastră, şi doamnei.

Bărbatul dădu aprobator din cap. Băiatul ridică o mână, apoi îndemnă calul înainte şi o porni peste câmpia întunecată, cu lupoaica şchiopătând înapoia lui. Bărbatul rămase în dreptul porţii şi se uită îndelung în urma lor. Către miazăzi se vedeau munţii negri către care porniseră şi pe care nu-i mai deosebea în lumina cerului, iar în curând au fost înghiţiţi de beznă, îi pierduse pe amândoi, şi cal, şi călăreţ, în noaptea tot mai adâncă. Ultimul lucru pe care îl zări pe întinderea bătută de vânt era piciorul alb, bandajat, al lupoaicei, mişcându-se neglijent, în stacată, ca un palid *djinn* care trăia de când lumea în frigul şi negura din ce în ce mai mari. Apoi dispăru şi acesta, iar bărbatul închise poarta şi se întoarse către casă.

Au traversat, prin lumina crepusculului, o câmpie vulcanică largă,

străjuită de culmile dealurilor. Dealurile erau albastre închis în lumina albastră a înserării, iar copitele rotunde ale calului tropăiau sec pe pământul pietros, arid. Noaptea se lăsa dinspre răsărit, iar negura care trecu peste ei apăru dintr-odată, rece, nemişcată, apoi se duse mai departe. Ca şi cum întunericul ar fi avut suflet şi ar fi fost asasinul soarelui, iuţindu-se către apus, aşa cum credeau oamenii odată, de mult, şi poate că aveau să creadă iarăşi. Au luat-o în sus şi au ieşit din câmpie, odată cu ultimele raze de lumină, om, lup şi cal deopotrivă, peste întinderea terasată, cu dealuri scunde erodate de vânt, au trecut de linia desenată a unui gard sau de locul în care fusese cândva un gard, ale cărui sârme căzuseră de mult şi fuseseră duse de vânt, iar micii pari goi, din lemn de *mesquite*64, defilau singuratici prin noapte, ca nişte soldaţi din garda de onoare dispuşi în anfiladă, gârboviţi şi încovoiaţi. Au traversat pe întuneric pasul dintre munţi şi acolo băiatul opri calul şi privi fulgerele dinspre miazăzi, care se zăreau în depărtare, peste câmpiile din Mexic. Vântul şuiera uşurel printre copacii din pas şi odată cu vântul veneau şi rafale de lapoviţă. Se opri peste noapte în albia secată a unui *arroyo*65, la miazăzi de pas, adună lemne şi-şi făcu focul, apoi îi dădu lupoaicei apă până refuză să mai bea. După aceea o priponi de cotul unei crengi de plop spălăcite şi se întoarse să deshame calul şi să-l împiedice. Desfăcu pătura şi şi-o aruncă pe umeri, apoi luă coşul de răchită, se duse şi se aşeză în faţa focului. Lupoaica stătea pe coadă, mai jos de el, în vâlcea, şi îl urmărea cu ochii ei refractari, roşii în lumina focului. Din când în când se apleca şi-şi încerca bandajele de la picior, dar nu le putea apuca din pricina băţului dintre fălci.

Scoase un sandvici cu friptură şi pâine albă din coşul de răchită, îl desfăcu şi se aşeză să-l mănânce. Micile limbi de foc dansau în bătaia vântului şi peste ele cădeau oblic, din întuneric, acele fine de lapoviţă, sfârâind peste tăciunii aprinşi. Mânca şi se uita la lupoaică. Aceasta ciuli urechile, întoarse capul şi scrută întunericul, dar ce-o fi fost acolo, prin beznă, trecu, aşa că după un timp se linişti, privind sumbru la locul pe care nu ea şi-l alesese, se roti de trei ori, apoi se culcă cu faţa spre foc şi cu coada peste nas.

Băiatul s-a trezit mai mereu în timpul nopţii, din pricina frigului. Se ridica şi înteţea focul, iar ea se uita la el de fiecare dată. Când se ridicau flăcările, ochii îi scânteiau în depărtare ca nişte felinare la graniţa spre un

alt tărâm. Un tărâm care ardea pe buza unei prăpăstii necunoscute. Un tărâm construit din sânge şi din piatra filozofală a sângelui, cu sânge în inimă şi înveliş din sânge, pentru că numai acel ceva făcut numai şi numai din sânge avea puterea de a se împotrivi hăului care ameninţa, ceas de ceas, să-l devoreze. Se înfăşură în pătură şi o privi. După ce ochii aceia, precum şi neamul căreia îi erau martori, aveau să se întoarcă, în cele din urmă, cu demnitate, înapoi la origini, atunci probabil că vor apărea alte focuri şi alţi martori, şi alte lumi privite altfel. Însă aceasta nu avea să mai fie.

Adormi în ultimele câteva ore dinaintea răsăritului, în ciuda frigului. Se ridică în lumina gri şi strânse pătura mai aproape de el, îngenunche şi încercă să reînvie jarul stins. Merse până în locul din care se vedea orizontul spre răsărit. Zdrenţe de nori călători se întindeau pe bolta incoloră a cerului de deasupra deşertului. Vântul se domolise şi se lumina de ziuă într-o tăcere absolută.

Când se apropie de lupoaică, cu bidonul în mână, animalul nu se dădu înapoi şi nici nu-şi mai arcui spinarea. O atinse şi abia atunci se trase într-o parte. O ţinu de zgardă, o forţă să se aşeze şi îi turnă apa printre colţi, în timp ce limba ei se mişca ritmic, gâtlejul i se poticnea, iar ochiul rece şi pieziş îi urmărea mâna. Băiatul îşi ţinu mâna sub bărbia ei, ca să prindă apa care se scurgea pe pământ, iar lupoaica bău toată apa din bidon. O mângâie. Apoi întinse mâna şi o atinse pe burtă. Lupoaica se zbătu, rotindu-şi sălbatic ochii. Îi vorbi pe un ton blând. Îşi aşeză palma între sfârcurile dezvelite şi calde. O ţinu acolo vreme îndelungată. Şi simţi ceva care se mişca.

Când o porni peste câmpie, către miazăzi, iarba strălucea aurie în lumina soarelui. Antilopele păşteau pe câmpie, la mai puţin de un kilometru spre răsărit. Privi înapoi, să vadă dacă le observase şi ea, dar nu le văzuse. Păşea şchiopătat, dar cu fermitate, în urma calului, cu mers de câine, şi astfel au traversat, înspre amiază, graniţa spre Mexic, ajungând în statul Sonora, asemănător ca teren cu comitatul pe care tocmai îl părăsiseră, însă cu toate acestea foarte diferit şi foarte bizar. Opri calul şi privi în zare, peste dealurile roşietice. Spre răsărit se vedea un obelisc din beton care stătea drept indicator de graniţă. Pe întinderea plată a deşertului avea aspectul unui monument al unei expediţii pierdute.

Două ore mai târziu, părăsiseră valea şi începuseră să urce dealurile joase, acoperite cu iarbă rară şi *ocotillo*[66]. Câteva vaci slabe se feriră grăbite din drumul lor. Din când în când se nimereau mergând pe Cajón Bonita, poteca principală care traversa munţii către miazăzi, iar de-a lungul acestei poteci dădură, o oră mai târziu, peste o mică fermă.

Opri calul şi trase lupoaica de funie, aproape de el, strigă şi aşteptă să vadă dacă apar câini, dar nu veni nici unul. Trecu călare, cu băgare de seamă. Erau trei case din chirpici, care stăteau să se dărâme, iar în pragul uneia dintre ele zăbovea un om în haine zdrenţuite. Întreaga aşezare semăna cu o veche haltă, ajunsă în ruină. Înaintă călare şi se opri în faţa bărbatului, cu mâinile încrucişate pe oblâncul şeii.

— *Adónde va?*[67] întrebă bărbatul.

— *A las montañas.*[68]

Bărbatul încuviinţă cu o mişcare a capului. Îşi şterse nasul cu mâneca, se întoarse şi privi către munţii de mai devreme. Ca şi cum, până atunci, nu i-ar fi luat în serios. Se uită la băiat, la cal şi la lupoaică, apoi iar la băiat.

— *Es cazador usted?*[69]

— *Sí.*

— *Bueno*, spuse bărbatul. *Bueno.*

Era o zi friguroasă, deşi strălucea soarele, însă bărbatul era pe jumătate dezbrăcat şi nu se vedea fum ieşind din nici una dintre case. Se uită la lupoaică.

— *Es buena cazadora su perra?*[70]

Băiatul se uită la lupoaică.

— *Sí*, spuse el. *Mejor no hay*. [71]

— *Es feroz?*[72]

— *A veces.*[73]

— *Bueno*, spuse bărbatul. *Bueno.*

Îl întrebă pe băiat dacă avea tutun, dacă avea cafea, dacă avea carne. Băiatul nu avea de nici unele, iar bărbatul părea să accepte acest adevăr inevitabil. Rămase sprijinit de tocul uşii, privind în pământ. După un timp, băiatul îşi dădu seama că bărbatul vorbea singur.

— *Bueno*, spuse băiatul. *Hasta luego.*[74]

Bărbatul făcu un gest cu mâna. Zdrenţele fluturară în jurul corpului

său.

— *Ándale*, zise el.

Merse mai departe, călare. Când privi în urma sa, bărbatul era tot în pragul uşii. Privea în direcţie opusă, în josul potecii, de parcă ar fi vrut să vadă dacă mai venea cineva.

După-amiază târziu, când descălecă şi se duse către ea cu bidonul de apă, lupoaica se lăsă jos pe pământ, ca un animal de la circ, se rostogoli într-o rână şi aşteptă. Ochiul galben îl privea fix, iar urechea i se deplasa câte puţin, cu mişcări scurte, în interiorul arcului de cerc al traiectoriei sale. Nu ştia cât din apă ajungea la ea, nici de câtă avea nevoie. Îi strecura apa printre colţi şi o privea în ochi. Îi atinse cuta din colţul buzelor. Îi studie grota catifelată şi vascularizată în care se revărsa lumea sunetelor. Începu să-i vorbească. Calul îşi ridică botul din şanţul în care păştea şi se uită la el.

Merseră mai departe. Era numai deşert, cât vedea cu ochii, iar poteca urma muchiile crestelor şi, cu toate că părea umblată, nu întâlni pe nimeni. Pe pante creşteau acacia şi stejărei. Terenuri neîngrădite, plantate cu tufe de ienuperi. Seara apăru un iepure în mijlocul potecii, la treizeci de metri în faţa lui, şi atunci trase calul de hăţuri, îşi puse două degete în gură, fluieră şi iepurele rămase nemişcat, iar el descălecă şi trase puşca cu dosul înainte din teacă şi o armă, totul dintr-o singură mişcare, ridică puşca şi trase.

Calul se trase într-o parte, înspăimântat, iar băiatul apucă de hăţuri smucindu-le şi linişti animalul. Lupoaica dispăruse în desişul de la marginea potecii. Cu puşca la nivelul taliei, băiatul trase de închizător şi lăsă cartuşul gol să cadă de pe ţeavă, îl prinse cu mâna şi-l băgă în buzunar, apoi puse un cartuş nou şi lăsă cocoşul în jos, cu degetul mare. Desfăcu funia, dădu drumul dârlogilor şi se duse înapoia calului, să vadă ce făcea lupoaica.

Era în iarbă şi tremura toată, lângă o tufă mică şi întortocheată de ienupăr, unde se ascunsese. Când se apropie de ea, dădu să ţâşnească în laţ, însă rămase pe loc, învinsă. Băiatul îşi sprijini puşca de un copac, o trase de funie până la el şi îi vorbi, dar nu reuşi să o calmeze, căci nu se oprea din tremurat. După un timp, îşi luă puşca şi se întoarse lângă cal, băgă puşca înapoi în teacă şi o porni pe potecă, să caute iepurele.

Glonţul săpase o brazdă lungă prin mijlocul potecii, iar iepurele fusese proiectat în tufe şi zăcea întins acolo, cu măruntaiele atârnând pe afară, ca nişte bucle gri. Fusese despicat în două, iar băiatul îl ridică cu totul, aşa cald cum era, cu capul legănându-i-se moale, şi merse cu el prin pădure până găsi un trunchi de copac dărâmat de vijelie. Curăţă cu călcâiul cizmei scoarţa scorojită, apoi mătură locul cu talpa piciorului, suflă peste el şi aşeză iepurele de-a latul, pe lemnul dezgolit. Îşi scoase cuţitul, încălecă buşteanul şi curăţă iepurele de blană, îi scoase măruntaiele şi îi tăie capul şi picioarele. Tăie inima şi ficatul cubuleţe, direct pe buştean, şi examină bucăţile de carne. Păreau puţine. Se şterse pe mâini în iarba uscată, apoi apucă iepurele şi începu să despice bucăţi lungi de pe spatele şi de pe coapsele din spate ale animalului, le tăie cubuleţe, până adună un pumn de carne, pe care îl înveli în pielea de iepure, şi strânse briceagul.

Se întoarse şi înfipse ce mai rămăsese din iepure într-o creangă ruptă de pin, apoi se duse lângă lupoaica care stătea culcată. Se lăsă pe vine şi întinse mâna către ea, însă lupoaica se trase în spate, până la capătul funiei. Băiatul luă o bucăţică de ficat de iepure şi o întinse către lupoaică, iar aceasta o adulmecă cu mişcări delicate. Băiatul privi cu luare aminte la ochii ei şi îi urmări speculaţiile din priviri. Îi urmări nările catifelate. Lupoaica întoarse capul într-o parte şi, când întinse iarăşi bucata de ficat spre ea, se trase în spate.

— Poate că nu ţi-e destul de foame, spuse băiatul. Dar o să ţi se facă.

Peste noapte şi-a instalat tabăra într-o văiugă plină cu iarbă, din partea ferită de vânt a crestei munţilor, a înfipt iepurele într-o frigăruie de *paloverde* şi l-a lăsat la fript, lângă foc, înainte chiar de-a se duce să vadă ce făceau calul şi lupoaica. Când se apropie de ea, stătea în picioare şi primul lucru pe care îl văzu era că dispăruse bandajul de la picior. Apoi văzu că dispăruse băţul din gură. Apoi văzu că sfoara cu care îi legase botul dispăruse şi ea.

Stătea privindu-l drept în ochi, cu blana zburlită pe ceafă. Funia de prins vite cu care era legată de zgardă atârna pe jos, făcută colac, tocită şi umedă în locul în care o rosese. Se retrase de-a lungul funiei până ajunse în dreptul calului şi o dezlegă de sub arcada şeii, fără să-şi ia o clipă ochii de la lupoaică.

Începu să se mişte în jurul ei, cu capătul funiei în mână. Lupoaica se

întoarse pe loc, cu privirea aţintită asupra lui. Băiatul trecu prin spatele unui pin, care stătea acum între el şi ea. Încerca să se mişte cât mai degajat, dar i se părea că lupoaica cunoaşte motivul fiecărei mişcări. Trecu funia peste vârful unei crengi înalte, apoi o prinse iarăşi în mână, se dădu înapoi şi o trase până se întinse toată. Sfoara rămasă se descolăcise printre ierburi şi ace de pin şi trăgea animalul de zgardă. Lupoaica lăsase capul în jos, urmând traiectoria funiei.

Când lupoaica ajunse sub creanga de pin, băiatul trase de funie până când o sili să-şi ridice picioarele dinainte de la pământ, apoi slăbi puţin strânsoarea, legă funia şi rămase cu privirea la ea. Lupoaica îşi dezveli colţii şi încercă să se retragă, dar nu avea cum. Părea că nu ştie precis ce să facă. După o vreme, îşi ridică piciorul bolnav şi începu să-l lingă.

Băiatul se duse iarăşi lângă foc şi strânse toate lemnele pe care le adunase grămadă. Apoi luă bidonul de apă şi unul dintre ultimele sandviciuri pe care le mai avea în coşul de răchită, despachetă hârtia cu care era învelit şi se întoarse la lupoaică, cu bidonul de apă şi hârtia.

Lupoaica privi cu atenţie în timp ce băiatul săpa o groapă în iarba moale şi apoi o bătători cu tocul cizmei. Întinse după aceea hârtia în cavitatea din pământ şi o fixă cu o piatră, apoi o umplu cu apă din bidon.

Dezlegă funia şi lăsă liberă o bucată din ea, depărtându-se. Lupoaica stătea în picioare şi îl privea. Băiatul mai făcu câţiva paşi înapoi şi se lăsă pe vine, cu funia în mână. Lupoaica se uită înspre foc, apoi iarăşi la el. Se aşeză pe coadă şi îşi linse picioarele, care o dureau. Băiatul se ridică, se duse până la groapa din pământ, mai turnă apă şi stropi puţină în jur. Apoi înşurubă capacul la loc, puse bidonul lângă groapă şi rămase pe loc. Se uitau unul la altul. Aproape că se întunecase. Lupoaica încerca aerul cu mişcări fine ale nărilor. Apoi înaintă.

Când ajunse la apă, o adulmecă într-o doară, apoi ridică botul şi îl privi. Privi încă o dată spre foc şi spre silueta calului, de dincolo de flăcări. Ochii îi luceau în întuneric. Îşi plecă botul şi adulmecă apa. Nu-şi lua ochii de la băiat şi sclipirea nu-i dispăru o clipă din priviri, şi cât timp lăsă capul în jos ca să bea, reflexia ochilor ei pluti pe suprafaţa apei întunecate, precum sinele unui alt lup, care aparţinea pământului sau care aştepta în fiece loc secret, chiar şi în asemenea false fântâni cum era cea de faţă,

astfel încât lupoaica să nu-şi piardă niciodată legătura cu sine însăşi şi să nu rămână niciodată abandonată cu totul pe această lume.

Băiatul se lăsă pe vine şi o privi, ţinând funia cu ambele mâini. Ca un om căruia i se încredinţase paza a ceva ce nu prea ştia la ce-ar putea folosi. După ce goli groapa de apă, se linse pe bot, pufni pe nări, apoi se aplecă şi mirosi bidonul de apă. Bidonul se rostogoli şi ea tresări speriată, se retrase sub creanga ei, se aşeză şi începu iarăşi să-şi lingă piciorul.

Băiatul trase bine de frânghie pe deasupra capului, după care se întoarse la foc. Răsuci iepurele cu frigare cu tot, luă pielea cu bucăţile de carne tăiate în ea, se întoarse la lupoaică şi i-o trecu pe la nas. Apoi desfăcu pielea şi o aşeză pe pământ, dezlegă funia, o lăsă mai lungă şi se dădu înapoi.

O urmări cu privirea.

Se aplecă şi adulmecă aerul.

— E iepure, îi spuse băiatul. Nu cred c-ai mai mâncat iepure până acum.

Aşteptă să vadă dacă avea de gând să înainteze, dar nu o făcu. Calculă bătaia vântului după fumul pe care îl făcea focul, strânse pielea de iepure şi o duse în dreptul ei, pe direcţia vântului, şi o desfăcu iarăşi, ţinând-o cu o mână, în timp ce cu cealaltă ţinea funia. Puse pielea de iepure jos şi se dădu înapoi, dar lupoaica tot nu se clinti.

Făcu un ocol şi legă funia la loc, cum era, apoi se întoarse la foc. Iepurele de pe frigare era pe o parte prăjit şi pe cealaltă crud, iar băiatul se aşeză şi îl mâncă, apoi se apucă să confecţioneze o botniţă, cu ajutorul briceagului, din cureaua de la cingătoare şi alte două bucăţi de piele, de la apărătoarea şeii. Lega bucăţile între ele cu *latigo*-ul trecut prin crestăturile făcute cu briceagul şi, în răstimpuri, urmărea lupoaica care stătea ghemuită sub copac, legată cu funia ridicată drept în sus, în lumina focului.

— Presupun că te-ai gândit să aştepţi pân’ adorm eu, ca dup-aia să vezi cum faci să te eliberezi, spuse băiatul.

Lupoaica ridică nasul şi îl privi.

— Da, da, spuse băiatul. Cu tine vorbesc.

Când termină de meşterit botniţa, o trecu dintr-o mână în alta şi îi încercă catarama. Arăta destul de bine. Strânse briceagul şi-l puse deoparte, apoi îndesă botniţa în buzunarul de la spate, luă ultimele bucăţi

de sfoară pentru legat vitele din coşul de răchită, le trecu prin bridele pantalonilor, apucă piedicile pentru cal şi le băgă în celălalt buzunar. Apoi se duse unde era legată funia. Lupoaica se ridică în picioare, aşteptându-l.

O trase uşurel în sus, de zgardă. Lupoaica dădu cu laba peste funie şi încercă să o apuce cu colţii. Băiatul îi vorbi şi încercă să o calmeze, dar părea în zadar, aşa că o ridică pur şi simplu şi prinse iar funia cu un nod simplu, în timp ce lupoaica rămăsese în două picioare, aproape sugrumată, cu capul la mică distanţă de creanga de deasupra ei. Apoi se lăsă la pământ, se târî până în dreptul lupoaicei care se zbătea şi îi legă picioarele dinapoi cu una dintre piedicile calului, după aceea trecu capul liber al funiei peste piedică, îl legă, se rostogoli de sub ea, se ridică şi făcu câţiva paşi înapoi. Dădu drumul nodului cu care legase funia şi începu să o slăbească la capătul dinspre zgardă cu o mână, în timp ce cu cealaltă mână o trăgea spre el de capătul legat de piedica de la picioare.

— Dacă m-ar vedea careva, spuse el adresându-se lupoaicei, m-ar lua frumuşel şi m-ar duce la balamuc, legat exact aşa ca tine.

După ce sili lupoaica să se întindă de tot, scoase şi cealaltă piedică şi-i legă picioarele din spate de micul pin pe care-l folosise pe post de pripon, apoi eliberă capătul funiei pe care i-l legase de picioare, făcu o buclă din ce-i mai rămăsese şi şi-o trecu peste umăr.

Când simţi că se eliberează funia, lupoaica se smuci în sus şi începu să tragă de legăturile de la picioare. Băiatul o trase cu de-a sila în jos şi apoi făcu un cerc larg în jurul ei, până ajunse la creanga peste care era trecută funia. Trecu capătul liber al funiei înapoi, peste creangă, se dădu în spate şi o întinse de tot, forţând lupoaica să stea cu burta la pământ.

— Ştiu că ai impresia că vreau să te omor, spuse el, dar nu-i aşa.

Legă funia de alt pin pitic, apucă sfoara pentru legat vitele de la brida pantalonilor şi se apropie de lupoaica întinsă între sfori, care tremura încordată şi gâfâia. Făcu un ochi din sfoară şi încercă să-i prindă botul cu el. La a doua încercare, lupoaica prinse funia cu colţii. Băiatul rămase deasupra ei şi o aşteptă să-i dea drumul. Ochii galbeni îl urmăreau.

— Dă-i drumul, spuse el.

Apucă de sfoară şi trase de ea.

— Bine, zise băiatul. Să nu faci vreo prostie.

Nu vorbea cu lupoaica.

— Dacă te prinde, continuă el, nu mai rămâne nici catarama din tine.

Cum lupoaica tot nu dădea drumul sforii pentru vite, băiatul apucă de funia care era prinsă de zgardă şi trase de ea până când îi tăie respiraţia. Apoi se întinse, apucă sfoara pentru vite şi, ţinând în continuare funia tensionată, eliberă sfoara şi i-o trecu peste bot, trase de ea până îi închise botul, o mai trecu de trei ori pe deasupra, o prinse cu un nod simplu şi dădu drumul funiei. Făcu un pas înapoi. Focul se făcuse mic şi, odată cu el, şi lumina.

— Haide, îşi spuse el, nu te lăsa acum. Mai ai încă zece degete, ce naiba!

Scoase botniţa din buzunar şi i-o potrivi pe bot. Partea de la nas era prea largă, aşa că o scoase, făcu o crestătură nouă, înnodă iarăşi *latigo*-ul, îi puse botniţa la loc şi o prinse cu catarama, înapoia urechilor. Apoi o mai prinse o dată, un pic mai strâns. Prinse cele două şireturi de piele care atârnau libere de zgardă, după care strecură briceagul printr-o latură a botniţei şi tăie sfoara pentru vite cu care îi legase botul.

Primul gest pe care l-a făcut a fost să inspire adânc. Apoi încercă să muşte curelele din piele. Însă băiatul făcuse un *bosal*75 larg din chingile de la şa, pe care nu-l putea apuca cu colţii, căci era foarte rigid. Îi dezlegă picioarele din spate şi se dădu înapoi. Lupoaica se ridică şi începu să se zbată şi să tragă de capătul funiei. Băiatul se lăsă pe vine, printre acele de pin, şi o privi. Când în sfârşit se potoli, se ridică, dezlegă funia şi o duse lângă foc.

Crezuse că va fi îngrozită, dar nu era nici pe departe aşa. Prinse funia, îndoită în două, de cornul şeii care stătea la uscat în faţa focului, apoi scoase cârpele şi borcanul cu alifie şi se aşeză călare peste lupoaică, îi curăţă rana, o unse şi îi înfăşură piciorul la loc. Crezuse că va încerca să-l muşte, cu tot cu botniţă, dar nu o făcu. După ce termină, o lăsă să se ridice, iar ea se ridică, se duse la capătul funiei, pufni când mirosi bandajul şi se întinse, privind ţintă la băiat.

Se culcă cu şaua sub cap, pe post de pernă. Se trezi de două ori peste noapte, din pricina şeii care i se mişca sub cap, şi atunci trase de funie şi îi vorbi. Se întinsese cu picioarele către foc, ca să se trezească dacă lupoaica

s-ar fi învârtit peste noapte şi ar fi tras funia prin foc, căci atunci ar fi trebuit să o tragă peste el. Ştia deja că era mai deşteaptă decât orice alt câine, dar nu ştia cu cât era mai deşteaptă. Coioţii chelălăiau pe dealurile de mai jos de ei şi se întoarse să vadă dacă ea le dădea atenţie, însă părea că doarme. Cu toate acestea, de cum o atinse cu privirea, lupoaica deschise ochii. Se uită în altă parte. Aşteptă şi mai încercă o dată, aruncându-i o privire furişă. Ochii lupoaicei se deschiseră iarăşi, ca mai devreme.

Dădu aprobator din cap şi adormi. Focul se micşoră până rămaseră numai cărbunii aprinşi şi când se trezi, în frig, o găsi pe lupoaică cu privirea aţintită asupra lui. Când se trezi a doua oară, luna coborâse, iar focul se stinsese de tot. Stelele erau fixate la locurile lor, ca nişte modele decupate într-un felinar de tinichea. Se ridică şi mai puse lemne pe foc, apoi reaprinse flăcările făcând vânt cu pălăria. Coioţii tăcuseră şi era întuneric şi linişte. Avusese un vis în care se făcea că venise la el un mesager, de la câmpie, dinspre miazăzi, cu ceva scris pe o bucată dintr-un registru, dar nu putuse citi ce scria. Se uitase la mesager, însă chipul îi era acoperit de umbre şi nu avea nici o trăsătură, şi ştia că era un simplu mesager, care nu-i putea spune nimic despre veştile pe care i le aducea.

Dimineaţa se trezi, se ridică şi refăcu focul, apoi se aşeză tremurând în dreptul lui, înfăşurat în pătură. Mâncă şi ultimul sandvici pe care i-l făcuse nevasta fermierului, apoi scoase pielea de iepure din coşul de răchită şi se duse către locul unde stătea întinsă lupoaica. Când se apropie de ea, se ridică în picioare. Desfăcu pielea întărită şi o întinse către ea. Lupoaica o adulmecă şi se uită la el, făcu doi paşi împrejur, apoi rămase privind carnea cu urechile aduse uşor în faţă.

— Cred că mai ai un pic şi-ai s-o mănânci, spuse el.

Făcu câţiva paşi şi găsi o bucată ruptă dintr-o creangă, pe care o tăie şi apoi scobi o mică spatulă la unul dintre capete, cu ajutorul briceagului. Apoi se întoarse, apucă lupoaica de zgardă, o trase în jos, lângă piciorul său, şi o ţinu până încetă să se mai zbată. Întinse bucata de piele pe pământ şi luă o bucată de inimă, închisă la culoare, apoi ţinu capul acela feroce înspre el şi îi trecu spatula pe sub nas, ca să o poată mirosi. Îi cuprinse botul cu palma şi ridică cu degetul mare pielea neagră şi ciudată care alcătuia buza superioară. Lupoaica deschise botul şi atunci băiatul strecură spatula printre fâşiile de piele, apoi printre colţii lupoaicei şi o răsturnă

acolo, o şterse de limbă şi o trase afară.

Crezuse că, mai mult ca sigur, avea să muşte din spatulă, dar nu muşcă. Închise botul. Văzu cum mişca limba. Apoi mişcarea dinăuntrul gâtului. Când deschise iarăşi botul, înghiţise carnea.

După ce mâncă tot pumnul de carne pe care îl ţinuse pentru ea, luă bucata de piele de pe pământ, şterse băţul de iarbă, îl băgă în buzunar şi apoi se duse în locul în care văzuse ultima oară calul. Calul coborâse pe jumătate muntele şi stătea într-o văiugă cu iarbă de iarnă, aşa că îl scoase de acolo trăgându-l de căpăstru, îl aduse înapoi în tabără, îl înşeuă, prinse funia cu care era legată lupoaica de cornul şeii, încălecă şi o porni spre miazăzi, de-a lungul potecii Cajón Bonita, afundându-se în munţi, cu lupoaica urmându-l îndeaproape.

Merse toată ziua călare. Lupoaica părea interesată de împrejurimi şi-şi ridica privirea către pajiştile întinse, acoperite cu iarbă îngălbenită şi *lechugilla*[76], care se întindeau departe către apus, dincolo de şaua lanţului muntos. Se opri pe creasta unei ridicături, ca să lase calul să-şi tragă sufletul, şi atunci lupoaica se furişă în buruienile de pe marginea cărării şi se lăsă în jos, udă pământul şi apoi se întoarse şi adulmecă locul unde făcuse. Primii călători pe care îi întâlniră în drum se îndreptau către miazănoapte cu catârii încărcaţi şi au oprit la mai puţin de o sută de metri în faţa lor, făcându-le loc să treacă pe potecă. Îl salutară cu gesturi reţinute. Lupoaica se strânse şi se făcu mică în iarbă, cu blana ridicată pe spate. Apoi primul catâr îi simţi mirosul.

Nările animalului se deschiseră ca două gropi în noroiul umed, iar ochii i se albiră, înnebuniţi. Îşi lăsă urechile pe spate, îşi arcui spinarea, apoi aruncă din amândouă copitele din spate şi izbi puternic, secerând piciorul catârului din urma sa. Respectivul animal căzuse la pământ, la marginea potecii, şi răgea de durere, apoi, într-o clipită, s-a dezlănţuit nebunia. Catârii rupseră hăţurile din ambele părţi şi o porniră năvalnic în jos, pe coasta muntelui, ca nişte potârnichi enorme, cu *arrieros*[77] pe urmele lor. Bietele animale o coteau la întâmplare printre copaci, cădeau, se rostogoleau, ajungeau iar în picioare şi fugeau mai departe, în timp ce suporţii de lemn din spatele lor se rupeau, iar desagii se desfăceau şi se rostogoleau în urma lor pe coasta muntelui, odată cu baloţii de blănuri, pieile, păturile şi restul acareturilor pe care le conţineau.

Potoli calul care tropăia şi se ridica pe picioarele din spate, apoi întinse mâna şi desfăcu funia de la cornul şeii. Lupoaica o rupsese la fugă în josul muntelui şi se înfăşurase în jurul unui copac, aşa că porni călare să o descurce. Când se întoarse trăgând lupoaica în urma lui, şchioapă de un picior şi înnebunită de frică, poteca era aproape pustie. Mai rămăseseră acolo o bătrână şi o fată, aşezate în iarba de la marginea drumului, care îşi treceau tutun de la una la alta, tăiaseră pănuşi de porumb şi-şi răsuceau ţigări. Fata era cu un an sau doi mai tânără decât el şi-şi aprinse ţigara cu un *esclarajo*78 pe care-l dădu apoi bătrânei, suflă fumul, îşi întoarse capul şi înfruntă privirea băiatului.

Băiatul făcu funia colac, descălecă, dădu drumul frâielor şi puse colacul de funie pe cornul şeii, apoi duse două degete la borul pălăriei.

— *Buenos días*, spuse el.

Cele două femei încuviinţară din cap, iar bătrâna dădu glas salutului de răspuns. Fata îl urmărea cu privirea. Merse de-a lungul funiei până la lupoaica care stătea ghemuită în iarbă, se lăsă în genunchi, îi vorbi şi o duse de zgardă înapoi pe potecă.

— *Es Americano*, spuse femeia.

— *Sí*.

Trase cu poftă din ţigară şi se uită pieziş la el, printre vălătucii de fum.

— *Es feroz la perra, no?*79

— *Bastante.* 80

Femeile purtau rochii făcute de mână şi *huaraches*81 împletite din fâşii de piele şi bucăţi de piele netăbăcită. Bătrâna purta un şal negru pe umeri, sau un *rebozo*, însă fata nu purta decât rochia de bumbac. Aveau pielea neagră, ca a unui indian, şi ochi negri ca tăciunii şi fumau la fel cum mâncau săracii, ca un fel de rugăciune.

— *Es una loba*82, spuse el.

— *Cómo?*83 spuse femeia.

— *Es una loba.*

Femeia se uită la lupoaică. Fata se uită şi ea la lupoaică, apoi la femeie.

— *De veras?* întrebă femeia.

— *Sí.*

Fata părea gata să se ridice şi să se dea în spate, însă femeia râse de ea şi-i spuse că acel *caballero* încearcă să le păcălească. Îşi puse ţigara în

colţul gurii şi strigă lupoaica. Lovi pământul cu palma, ca să vină la ea.

— *Qué pasó con la pata?*[84] întrebă ea.

Băiatul ridică din umeri. Le spuse că o prinsese într-o capcană. Undeva departe, mai jos de ei, se auzeau strigăte de *arrieros*.

Îi oferiră tutun, dar băiatul le mulţumi şi refuză. Femeia ridică din umeri. Băiatul spuse că îşi cere scuze pentru catâri, însă femeia îi spuse că *arrieros* nu aveau experienţă şi că oricum nu ştiau să-şi strunească animalele. Spuse că revoluţia omorâse toţi bărbaţii adevăraţi din ţară şi lăsase în urmă numai *tontos*. Mai spuse şi că proştii dau naştere tot la proşti şi iată dovada că aşa era şi, cum numai femeile proaste voiau să aibă de-a face cu ei, progeniturile lor erau condamnate încă o dată pe atât. Mai trase o dată din ţigara care se făcuse de acum mică, aproape numai scrum, apoi o lăsă să cadă pe pământ şi îl scrută cu privirea.

— *Me entiende?*[85] întrebă ea.

— *Sí, claro*.

Se uită cu atenţie la lupoaică. Apoi se uită iarăşi la el. Ochiul pe jumătate închis probabil că stătea aşa din pricina vreunei răni, însă îi dădea aerul unei persoane nepărtinitoare.

— *Va a parir*[86], spuse ea.

— *Sí.*

— *Como la jovencita.*[87]

Băiatul se uită la fată. Nu părea însărcinată. Se întorsese cu spatele la ei şi acum trăgea din ţigară şi privea în zare, peste ţinut, unde nu era nimic de văzut, deşi din vale se mai auzeau încă, din când în când, strigăte slabe.

— *Es su hija?* [88] întrebă băiatul.

Femeia dădu din cap în semn că nu. Spuse că fata era soţia băiatului ei. Spuse că se căsătoriseră, dar nu avuseseră bani pentru preot, aşa că nu erau căsătoriţi de preot.

— *Los sacerdotes son ladrónes*[89], spuse fata.

Erau primele cuvinte pe care i le adresa. Femeia încuviinţă cu o mişcare a capului, dându-şi ochii peste cap.

— *Una revolucionaria*, spuse ea. *Soldadera*[90]. *Los que no pueden recordar la sangre de la guerra son siempre los más ardientes para la lucha.*[91]

Băiatul spuse că trebuia să plece. Nu-l băgă în seamă. Povesti că

văzuse, pe când era copilă, un preot care fusese împuşcat în satul Ascención. Îl puseseră la zidul bisericii şi-l împuşcaseră cu puştile, apoi plecaseră. După ce plecaseră, femeile din sat s-au apropiat de el, au îngenuncheat şi l-au ridicat, însă preotul era mort sau pe moarte, şi atunci femeile şi-au muiat batistele în sângele preotului şi s-au binecuvântat cu el, de parcă ar fi fost sângele Mântuitorului. Spuse că atunci când tinerii văd preoţi împuşcaţi pe străzi, îşi schimbă viziunea asupra religiei. Spuse că tinerilor nu le mai pasă de religie, de preoţi, de familie, de ţară sau de Dumnezeu. Zise că, după părerea ei, ţara era blestemată, şi îl întrebă ce credea, dar băiatul răspunse că nu ştia mare lucru despre ţara lor.

— *Una maldición*, spuse ea. *Es cierto*.92

Toate strigătele scoase de *arrieros* se pierduseră în vale, pe pantele de la picioarele lor. Numai vântul mai bătea. Fata îşi termină ţigara, se ridică în picioare, o lăsă să cadă pe potecă şi o călcă cu talpa uneia dintre *huaraches* cu care era încălţată, apoi învârti piciorul peste ea şi o strivi ca şi cum ar fi conţinut o formă de viaţă duşmănoasă. Vântul îi suflă prin păr şi îi lipi rochia subţire de corp. Se uită la băiat. Spuse că bătrâna vorbea mereu de blesteme şi de preoţi morţi, că era pe jumătate nebună şi să nu o bage în seamă.

— *Sabemos lo que sabemos*93, spuse bătrâna.

— *Sí*, răspunse fata. *Lo que es nada*.94

Bătrâna ridică mâna cu palma în sus, ca şi cum i-ar fi oferit dovada spuselor ei. Îl invită să privească cu atenţie la cineva care ştia despre ce vorbeşte. Fata întoarse capul. Spuse că ea măcar ştia cine era tatăl copilului ei. Femeia îşi aruncă palma prin aer.

— Ai, ai, ai! exclamă ea.

Băiatul ţinea lupoaica lângă el, de funie. Spuse că trebuia să plece.

Femeia făcu un semn cu bărbia înspre lupoaică. Spuse că i se apropia sorocul.

— *Sí. De acuerdo*.95

— *Debe quitar el bosal*96, îi spuse fata.

Femeia se uită la fată. Fata spuse că dacă *perra* năştea peste noapte, trebuia să-şi lingă puii. Spuse că nu trebuia să-i lase botniţa peste noapte, pentru că nu se putea şti cât mai avea până să nască. Zise că trebuia să-şi

lingă puii. Toată lumea ştia lucrul ăsta.

— *Es verdad*[97], spuse femeia.

Băiatul duse mâna la pălărie. Le ură o zi bună.

— *Es tan feroz la perra?*[98] întrebă fata.

Răspunse că da. Spuse că nu se putea avea încredere în ea.

Fata îi zise că i-ar plăcea să aibă un pui de la aşa o căţea, pentru că l-ar face câine de pază şi ar muşca pe oricine s-ar apropia.

— *Todos que vengas alrededor*[99], spuse ea.

Desenă cu mâna un cerc în care cuprinse pinii şi vântul dintre pini, pe dispăruţii *arrieros* şi pe bătrâna care o privea de sub broboada ei neagră. Spuse că un asemenea câine ar lătra noaptea dacă ar fi venit hoţii sau orice alt musafir nedorit.

— Ai, ai, ai! exclamă bătrâna, dându-şi ochii peste cap.

Le zise că trebuia să plece. Femeia îi spuse să meargă cu Dumnezeu, iar tânăra îi spuse doar să plece, dacă aşa dorea, iar el porni pe potecă, cu tot cu lupoaică, prinse calul, legă funia de cornul şeii şi încălecă. Când privi în urma sa, tânăra se aşezase lângă femeie. Nu îşi vorbeau, stăteau numai una lângă alta, aşteptând să apară *los arrieros*. Merse mai departe, de-a lungul culmii muntoase, până la prima curbă a potecii şi se uită iarăşi în urmă, însă femeile nu-şi schimbaseră nici poziţia, nici atitudinea. Din depărtare, păreau abătute. Ca şi cum plecarea lui le-ar fi văduvit de ceva.

Întregul ţinut părea neschimbat. Merse mai departe, iar munţii înalţi dinspre miazăzi nu se apropiară deloc până la sfârşitul zilei. Parcă ar fi fost o imagine a munţilor, fixată pe retina sa. Pe înserat, trecu printr-un pâlc de stejari pitici şi sperie un cârd de curcani.

Ciuguleau prin pădurea de sub potecă şi se zburătăciră către albia secată a unui pârâu, apoi dispărură în copacii de pe cealaltă parte. Opri calul şi se uită cu atenţie după ei. Coborî de pe potecă, descălecă, priponi calul, dezlegă funia, legă lupoaica de un copac, scoase puşca şi împinse închizătorul cu degetul mare, să vadă dacă era vreun cartuş pe ţeavă, apoi o porni de-a lungul văii cu un ochi la soarele care coborâse deja în spatele copacilor de pe fundul vâlcelei dinspre apus.

Curcanii erau pe pământ, într-un luminiş, şi se plimbau de colo colo printre trunchiurile dezgolite ale copacilor, în lumina scăzută a înserării, ca

nişte păsări expuse într-un stand de la bâlci. Băiatul se lăsă pe vine, îşi ţinu respiraţia şi se apropie încet de ele. La un moment dat, când era la aproape o sută de metri mai sus de ele, una dintre păsări ieşi dintre fâşiile de umbră şi păşi în lumină, rămase un timp pe loc, îşi întinse gâtul, după care făcu iarăşi câţiva paşi. Băiatul armă puşca, se apucă cu braţul de trunchiul unui mic frasin, aşeză ţeava puştii în căuşul palmei, proptindu-se cu degetul mare de trunchi, şi ţinti curcanul. Luă seama la diferenţa de nivel şi la lumina care cădea perpendicular pe cătarea puştii, apoi trase.

Puşca grea detonă, iar ecoul împuşcăturii se rostogoli peste tot ţinutul. Pasărea căzu la pământ, cu o bufnitură, şi începu să se zbată. Restul curcanilor se năpustiră dintre copaci, care încotro, unii dintre ei trecând razant pe deasupra capului său. Băiatul se ridică în picioare şi o luă la fugă înspre pasărea care zăcea pe pământ.

Era sânge peste tot, împrăştiat printre frunze. Pasărea era căzută într-o parte, iar picioarele i se zbăteau printre frunze, în timp ce gâtul îi era sucit spre spate, într-un fel ciudat. O apucă cu o mână şi o ţintui la pământ, apăsând cu putere. Glonţul îi străpunsese partea de jos a gâtului, sfredelindu-i şi aripa în dreptul umărului, şi-şi dădu seama că aproape ratase ţinta.

Au mâncat tot curcanul, apoi au stat unul alături de altul, lângă foc. Lupoaica era făcută ghem la capătul funiei, tresărea şi tremura la fiecare pocnitură, cât de mică, din inima jarului aprins. Când îi atinse blana, aceasta se mişcă şi fremătă sub palma lui, la fel ca pielea calului. Îi vorbi despre viaţa lui, dar nu părea să-i liniştească frica. După un timp, începu să-i cânte.

Dimineaţa o porni iar la drum şi întâlni un grup de bărbaţi călare, primii călăreţi pe care îi întâlnea în acest ţinut. Erau cinci la număr, călare pe cai buni, şi erau cu toţii înarmaţi. Şi-au oprit toţi cinci caii şi au rămas în mijlocul potecii, înaintea lui, salutându-l pe jumătate amuzaţi, în timp ce treceau totul în revistă din priviri. Hainele, cizmele, pălăria. Calul şi puşca. Şaua prăpădită. În cele din urmă, priviră cu luare aminte lupoaica. Aceasta se ascunsese într-o tufă de ferigi, la câţiva metri depărtare de potecă.

— *Qué tienes allá, joven*?100 îl întrebară ei de la distanţă.

Băiatul se oprise şi stătea cu mâinile încrucişate, sprijinite pe oblâncul şeii. Se aplecă şi scuipă. Îi studie pe sub borul pălăriei. Unul dintre ei îşi

îndemnă calul să mai facă câţiva paşi, ca să poată vedea mai bine lupoaica, însă calul dădu înapoi şi refuză să înainteze, iar bărbatul se aplecă şi-l lovi cu palma peste grumaz, strunindu-l cu putere din frâu. Lupoaica era întinsă la capătul funiei, una cu pământul, cu urechile date pe spate.

— *Cuánto quieres por tu lobo?*101 întrebă omul.

Băiatul trase de mica buclă de la capătul funiei şi refăcu nodul.

— *No puedo venderlo*102, răspunse el.

— *Por qué no?*103

Băiatul studie cu luare aminte călăreţul.

— *No es mia*104, răspunse el.

— *No? De quién es?*105

Băiatul privi lupoaica care tremura, întinsă la pământ. Privi apoi înspre munţii albaştri, dinspre miazăzi. Spuse că lupoaica îi fusese dată în grijă, dar că nu era a lui şi nu o putea vinde.

Bărbatul ţinea frâiele într-o singură mână, în timp ce pe cealaltă şi-o ţinea pe pulpa piciorului. Întoarse capul într-o parte şi scuipă, fără să-şi ia ochii de la băiat.

— *De quién es*? repetă el întrebarea.

Băiatul se uită la el şi la ceilalţi bărbaţi călare, care stăteau în mijlocul potecii. Spuse că lupoaica aparţinea unui mare *hacendado*106 şi că îi fusese dată în grijă să nu i se întâmple nici un rău.

— *Y este hacendado*, întrebă călăreţul, *él vive en la Colonia Morales?*107

Băiatul spuse că locuia, într-adevăr, acolo, dar şi în alte părţi. Bărbatul îl privi lung. Apoi îşi îndemnă calul să meargă înainte, iar ceilalţi făcură la fel. Ca şi cum ar fi fost uniţi printr-un fir invizibil sau de un principiu nevăzut. Trecură pe lângă el, mergând călare. Mergeau în acord cu legile senioriale, aşa că ultimul care trecu pe lângă el era cel mai tânăr dintre ei. Se uită la băiat şi-şi duse un deget la borul pălăriei, în chip de salut.

— *Suerte, muchacho*108, îi spuse el.

Apoi o porniră cu toţii mai departe, fără să privească în urmă, după el.

Sus, în munţi, era frig, iar în pasurile înalte mai era încă zăpadă, la fel şi pe Sierra de la Cabellera. Mai sus de canionul Cabellera era zăpadă pe potecă, pe mai bine de un kilometru şi jumătate distanţă. Zăpada era proaspătă şi observă cu mirare cât de mulţi călători trecuseră pe acolo, apoi

îşi dădu seama că ar fi fost cazul să se întrebe dacă nu cumva, în partea aceea din ţinut, erau călători de care ar fi trebuit să se teamă, într-atât încât să părăsească drumul cu totul, dacă i-ar fi ieşit vreun călăreţ în cale. Studie cu atenţie pământul. Erau urme lăsate de oameni şi de catâri. Urme de femei. Câteva urme de cizme, însă, în majoritatea cazurilor, erau urmele tălpilor plate de piele, fără tocuri, de *huaraches*, care se imprimaseră abia vizibil în sălbăticia aceea din vârf de munte. Mai văzu urme de copii şi cele ale cailor bărbaţilor cu care se întâlnise în acea dimineaţă. Văzu urme de oameni care trecuseră desculţi prin zăpadă. Merse mai departe şi, în timp ce călărea, urmărea lupoaica cu privirea, să vadă dacă nu cumva trăda apropierea vreunui călător ascuns, ghemuit la marginea drumului, însă lupoaica venea cu paşi mărunţi în urma calului, cu nările în continuă mişcare, cercetând aerul şi lăsându-şi propriile urme imense pe zăpadă, ca să aibă de ce se mira *los serranos*109, la rândul lor.

Noaptea aceea făcu focul pe fundul unei ravene stâncoase şi mână lupoaica la o baltă cu apă stătută, printre stâncile care se aflau ceva mai jos de ei, şi ţinu funia cât timp lupoaica intră în apă, îşi lăsă botul înăuntru şi bău. Apoi ridică botul, iar băiatul îi observă mişcările gâtului şi apa care îi curgea printre fălci. Se aşeză pe stânci, cu funia în mână şi o privi. Apa dintre stânci părea neagră în lumina albastră, tot mai stinsă a asfinţitului, iar aburii respiraţiei ei pluteau pe suprafaţa bălţii. Lupoaica îşi lăsa capul în jos şi-l ridica la loc şi bea din apă la fel cum beau păsările.

La cină mâncă câteva *tortillas* cu fasole, pe care le primise de la singurele persoane cu care se întâlnise în acea zi. Era vorba despre nişte menoniţi110 care se îndreptau către miazănoapte cu o tânără, în căutarea unui medic. Păreau nişte ţărani desprinşi dintr-un tablou din secolul trecut, care vorbeau foarte puţin. Nu-i spuseseră ce necaz avea fata. Cele câteva *tortillas* aveau consistenţa pielii, iar fasolea începuse să se acrească, dar le mâncă oricum. Lupoaica îl privea.

— Nu e mâncare pentru lupi, îi spuse el. Aşa că nu te mai uita.

Termină de mâncat şi luă o înghiţitură bună din apa proaspătă din bidon, apoi făcu focul cu toate lemnele pe care le adunase şi împresură locul cu lumină. Îşi instalase tabăra mult mai la vale faţă de drum, însă strălucirea focului se vedea din depărtare pe întinderea acelui ţinut şi mai că se aştepta să apară drumeţi la ceas de noapte, care să-şi îndrepte paşii

spre el. Nu apăru nici unul. Rămase înfăşurat în pătură, în timp ce noaptea se făcea tot mai adâncă şi mai friguroasă, iar stelele ardeau către miazăzi, deasupra siluetelor negricioase ale munţilor unde trăiau şi-şi aveau culcuşurile lupii.

În ziua care urmă, zări flori mici şi albastre printre stânci, într-o vale cu vedere către miazăzi, iar către amiază traversă trecătoarea largă şi se opri puţin să privească peste valea râului Bavispe. Un abur fin şi albăstrui plutea deasupra potecii şerpuite care cobora printre stânci. Era foarte înfometat, aşa că opri calul, care adulmecă aerul împreună cu lupoaica, apoi merseră mai departe, prudenţi.

Fumul se ridica dintr-o vâlcea, mai jos de potecă, unde un grup de indieni se opriseră să prânzească. Erau lucrători de la minele din vestul regiunii Chihuahua şi li se vedeau semnele chingilor purtate de-a latul frunţilor înguste111. Erau şase în total şi călătoreau către satul lor din statul Sonora, ducând cu ei corpul unui consătean prins sub o schelă. De trei zile erau pe drum şi mai aveau de mers încă pe atâtea, dar avuseseră noroc de vreme bună. Corpul celui ucis se afla la oarecare depărtare de ei, pe un pat de frunze de pe un catafalc încropit din pari şi piei de vită. Era înfăşurat în pânză, prinsă cu legături din iarbă şi funii, pânza linţoliului era făcută din fire roşii şi verzi, iar pe deasupra fuseseră puse crengi de ilice, şi unul dintre indieni stătea lângă el şi-l păzea sau poate că doar îi ţinea mortului companie. Vorbeau puţină spaniolă şi l-au invitat să mănânce împreună cu ei, fără prea mare fason, aşa cum era obiceiul locului. Lupoaicei nu-i acordaseră nici cea mai mică atenţie. Stăteau pe vine, îmbrăcaţi în haine subţiri, lucrate manual şi mâncau *pozole*112 cu degetele, din vase de cositor vopsite şi treceau din mână-n mână o găleată obişnuită, plină cu ceai făcut dintr-o plantă care le plăcea. Şi-au lins degetele şi le-au şters de dosul palmelor, apoi şi-au răsucit în pănuşi de porumb tutunul lor *punche*113. Nu l-a întrebat nici unul ce căuta acolo. De unde era sau încotro mergea. I-au povestit de unchii şi taţii care fugiseră în Arizona, ca să scape de războiul purtat împotriva lor de mexicani, iar unul dintre ei se dusese până acolo, să vadă cum era, şi mersese cale de nouă zile prin munţi şi prin deşert, apoi alte nouă zile îi luase să se întoarcă. Îl întrebă pe băiat dacă el era din Arizona, iar băiatul spuse că nu era şi atunci indianul încuviinţă cu o mişcare a capului şi spuse că era lucru obişnuit ca bărbaţii

să-şi laude propria ţară.

În acea noapte, de la marginea pajiştii în care se oprise peste noapte, văzu luminile galbene de la ferestrele caselor dintr-o colonie de pe valea râului Bavispe, aflată la mai bine de cincisprezece kilometri depărtare. Pajiştea era plină de flori care se strângeau în întunericul ce se lăsase la apusul soarelui şi se deschideau din nou, în lumina răsăritului de lună. Nu făcu foc. Rămase pe întuneric, alături de lupoaică, urmărind umbrele fiinţelor care apăreau pe pajişte, făceau câţiva paşi, o luau la goană, dispăreau şi apoi se întorceau. Lupoaica le urmărea cu urechile ciulite, în timp ce botul ei îşi corecta mereu poziţia în aer. Ca şi cum ar fi provocat formele de viaţă de pe faţa pământului. Rămase nemişcat, cu pătura pe umeri, privind umbrele mişcătoare din spatele său şi luminile depărtate de pe râul Bavispe, care se stinseră una câte una, până dispărură toate.

Dimineaţa opri calul pe prundişul de la malul unei ape şi se uită cu atenţie la râul lat şi limpede, care curgea în jos, se uită cu atenţie la lumina de pe suprafaţa curenţilor rapizi din aval, de la cotul râului. Slăbi strânsoarea funiei cu care era legată lupoaica de cornul şeii şi descălecă. Mână calul şi lupoaica în apa mică şi băură toţi trei din râu, iar apa era rece şi avea gust de ardezie. Se ridică, se şterse la gură şi privi în zare, către miazăzi, unde se întindeau vârfurile înalte ale munţilor Pilares Teras, în soarele dimineţii.

Nu găsi nici un vad destul de îngust, prin care să poată trece lupoaica fără să trebuiască să înoate. Dar se gândi că o putea menţine la suprafaţă, aşa că se întoarse în amonte, până la malul înalt de prundiş, şi acolo îndemnă calul în apă.

Nu se îndepărtase prea tare de mal, când văzu că lupoaica începe să înoate, şi nu mai înaintă mult până să-şi dea seama că avea probleme. Probabil că nu putea respira din pricina botniţei. Lovea apa cu mişcări disperate, iar legătura de la picior i se desfăcuse şi plutea prin apă, lucru care părea să o îngrozească, aşa că încerca să se întoarcă, împotriva funiei. Trase de frâie, iar calul se întoarse şi rămase pe loc, cu apa şiroindu-i printre picioare şi cu faţa la funia care trăgea de cornul şeii, dar băiatul dăduse deja drumul frâielor şi era în apă până la jumătatea pulpelor.

O apucă de zgardă şi o ţinu, străduindu-se să rămână în picioare. Îşi trecu cealaltă mână pe sub coşul pieptului ei, ca să o poată ridica, pe sub

pielea rece a sfârcurilor, acum aproape dezgolite de păr. Încercă să o potolească, dar ea dădea cu sălbăticie din picioare, prin apă. Funia făcuse o mare buclă care plutea în josul râului şi o trăgea de zgardă, iar el o ridică în braţe şi se îndreptă către cal, în timp ce prundişul de pe fundul râului îi aluneca pe sub cizme şi apa râului îi curgea cu putere printre picioare. Dezlegă funia şi-i dădu drumul să plutească în voie. Funia îşi desfăcu bucla, se întinse în josul râului şi rămase plutind, mânată de curent. Bandajul pe care îl avusese lupoaica în jurul piciorului se desfăcuse şi o pornise plutind la vale. Privi în urma sa, spre malul râului. Între timp, calul trecu opintindu-se cu putere prin şuvoiul de apă, îl depăşi şi traversă porţiunea de apă puţin adâncă aproape la trap, după care se căţără înapoi pe malul înalt de prundiş, unde se întoarse şi rămase pe loc, cu aburii ieşindu-i pe nări în aerul rece al dimineţii, apoi o porni în josul râului, scuturând din cap.

Băiatul se luptă să ajungă cu lupoaica înapoi, în timp ce-i vorbea şi-i ţinea capul la suprafaţă. Când ajunseră la apa mai mică, unde atingea fundul cu picioarele, îi dădu drumul, ieşi din apă şi rămase în picioare pe mal, apoi strânse colac funia care plutea în apă, în timp ce lupoaica îşi scutura blana. După ce strânse funia colac şi şi-o trecu peste umăr, se întoarse şi se uită după cal. În josul malului, stăteau doi bărbaţi călare, unul lângă altul, şi se uitau la el.

Nu-i plăcea nimic din ce vedea la ei. Se uită dincolo de ei, spre locul în care se oprise calul şi mesteca mlădiţe de salcie, cu patul puştii iţindu-se din teacă. Se uită la lupoaică. Îi privea pe cei doi călăreţi.

Erau îmbrăcaţi cu nişte haine răpănoase de muncitori, din postav, purtau pălării şi cizme şi aveau pistoale automate de calibru 45, ale Guvernului Statelor Unite, îndesate în nişte tocuri din piele neagră care le atârnau la cureaua pantalonilor. Îşi îndemnaseră deja caii şi înaintau spre el cu paşi greoi, insolenţi. Veniră dinspre stânga şi unul dintre ei opri calul, în timp ce al doilea îl depăşi şi opri calul în spatele său. Se întoarse şi se uită la ei. Primul călăreţ făcu un semn aprobator cu capul către el. Apoi se uită în spate, în josul râului, spre cal, îşi întoarse privirea spre lupoaică, apoi iarăşi la băiat.

— *De dónde viene?*[114] întrebă el.

— *America.*[115]

Bărbatul dădu aprobator din cap. Privi în depărtare, spre celălalt mal al râului. Se aplecă şi scuipă.

— *Sus documentos*[116], spuse el.

— *Documentos?*

— *Sí. Documentos.*

— *No tengo ningunos documentos.*[117]

Bărbatul îl urmări o vreme cu privirea.

— *Qué es su nombre*[118], spuse el.

— Billy Parham.

Bărbatul făcu un gest spre râu, ridicând uşor bărbia.

— *Es su caballo?*[119]

— *Sí. Claro.*

— *La factura, por favor.*[120]

Băiatul privi către celălalt călăreţ, însă acesta avea soarele în spate, aşa că trăsăturile feţei îi erau umbrite. Privi din nou către inchizitorul său.

— *Yo no tengo esos papeles*[121], spuse el.

— *Pasaporte?*[122]

— *Nada.*[123]

Bărbatul stătea pe cal, cu mâinile încrucişate în dreptul taliei. Făcu un semn cu capul către celălalt călăreţ, care se urni de-a lungul malului, prinse calul băiatului şi îl aduse înapoi. Băiatul se aşeză pe mal în pietriş, îşi scoase cizmele, mai întâi pe prima, apoi pe cealaltă, vărsă apa de râu care se strânsese în ele şi le trase la loc în picioare. Rămase cu coatele pe genunchi şi se uită la lupoaică, apoi dincolo de râu, către munţii Pilares care se înălţau către soare. Ştia că, cel puţin în ziua aceea, nu avea să se îndrepte într-acolo.

Au apucat-o pe cărarea care mergea în josul râului, iar cel ce mergea înainte ducea puşca băiatului pe arcada şeii, în timp ce băiatul venea în urma sa, cu lupoaica aproape de copita calului său, şi cel de-al treilea călăreţ îi conducea din spate, cam de la treizeci de metri distanţă. Cărarea se depărtă de râu şi traversă o pajişte largă, pe care păşteau vite. Vitele şi-au ridicat capetele, cu maxilarele lor măcinând iarba prin mişcări laterale, i-au studiat pe cei trei călăreţi, apoi şi-au aplecat capetele, continuând să pască mai departe. Cei trei au traversat pajiştea şi la capătul ei au dat de o şosea, pe care au apucat-o către miazăzi, şi-au tot mers de-a lungul ei până

când au ajuns la o aşezare, cu o mână de case din chirpici, stând să cadă la marginea drumului.

Au traversat o stradă desfundată fără să se uite nici în dreapta, nici în stânga. Câţiva câini se ridicaseră de pe locurile în care stăteau întinşi la soare şi veneau în urma cailor, adulmecându-i. Călăreţii şi-au oprit caii şi au descălecat în dreptul unei clădiri din chirpici din capătul străzii, iar băiatul leagă lupoaica de crucea unei căruţe care era acolo, după care au intrat cu toţii.

În cameră plutea un miros de mucegai. Pe pereţi erau fresce degradate şi se vedeau urmele vagi ale unui soclu pictat. Resturi din tavanul de pânză atârnau zdrenţuite de traversele lungi de deasupra. Podeaua era alcătuită din plăci mari de ardezie nesmălţuite şi, la fel ca pereţii, era foarte degradată, cu dalele crăpate în mai multe locuri, acolo unde călcaseră caii pe ele. Ferestre erau numai pe pereţii dinspre miazăzi şi dinspre răsărit, dar nu aveau geamuri, iar cele care mai aveau obloane, le aveau trase, în timp ce prin restul intrau vântul şi praful, iar rândunelele se repezeau în zbor când înăuntru, când afară. În capătul îndepărtat al încăperii era o veche masă de refectoriu şi un scaun sculptat, cu ornamente şi spătar înalt, iar sprijinit de peretele din spate era un fişet metalic, al cărui sertar de sus fusese, la un moment dat, forţat cu ajutorul unui topor. Peste tot pe dalele prăfuite erau urme de păsări, şoareci, şopârle, câini şi pisici. Ca şi cum încăperea ar fi fost o enigmă fără sfârşit pentru toate vieţuitoarele din imediata ei apropiere. Călăreţii s-au oprit sub făşiile de pânză care atârnau, ca nişte muşchi, din tavan, şi cel din frunte traversă încăperea către uşile duble din lateral cu puşca într-o mână, bătu la uşă, strigă ceva, după care îşi scoase pălăria şi rămase pe loc.

După câteva minute, uşa se deschise şi în prag se ivi un *mozo*124, care schimbă câteva cuvinte cu călăreţul, iar bărbatul făcu un semn cu capul înspre afară şi atunci *mozo* privi către uşa care dădea afară, către celălalt călăreţ, către băiat, apoi se retrase şi închise uşa. Aşteptară. Afară, în stradă, câinii începuseră să se strângă în faţa clădirii. Câţiva dintre ei se vedeau prin uşa deschisă. Se uitau la lupoaica priponită şi unii la alţii, în timp ce o javră mai sprintenă, de culoarea cenuşii, se plimba prin faţa lor, cu blana ridicată pe grumaz.

În pragul uşii apăru un *alguacil*125 tânăr şi robust. Aruncă o privire

înspre băiat, după care se întoarse către bărbatul care ţinea puşca băiatului.

— *Dónde esta la loba?*[126] întrebă el.

— *Afuera.*[127]

Dădu aprobator din cap.

Îşi puseră pălăriile pe cap şi traversară încăperea. Bărbatul care ţinea puşca îl împinse pe băiat înainte, iar poliţistul se uită iarăşi la el.

— *Cuántos años tiene?* îl întrebă el.

— *Dieciseis.*

— *Es su rifle?*[128]

— *Es de mi padre.*[129]

— *No es ladrón usted? Asesino?*[130]

— *No.*

Făcu un semn din bărbie către bărbat şi îi spuse să-i dea puşca băiatului, apoi ieşi pe uşa deschisă.

Pe drumul din faţa casei se adunaseră cam două duzini de câini şi tot pe atâţia copii. Lupoaica se ghemuise sub căruţă şi stătea cu spatele rezemat de peretele casei. Prin încrengătura botniţei făcute de mână i se vedeau toţi colţii, până la ultimul. Poliţistul se lăsă pe vine, îşi dădu pălăria pe spate, îşi puse mâinile pe pulpe cu palmele în jos şi cercetă cu atenţie lupoaica. Se uită la băiat. Îl întrebă dacă era rea şi el îi răspunse că era. Îl întrebă dacă el o prinsese, iar el îi răspunse că în munţi. Bărbatul dădu aprobator din cap. Se ridică, le spuse ceva ajutoarelor sale, apoi se întoarse şi intră la loc în clădire. Oamenii rămaseră pe loc, privind stingheriţi la lupoaică.

În cele din urmă i-au dezlegat funia şi au tras-o afară de sub căruţă. Câinii începuseră să latre şi să se dea la lupoaică, iar câinele cel mare, cenuşiu, ţâşni printre ei şi sări la pulpa din spate a lupoaicei. Lupoaica se răsuci şi se arcui în mijlocul şoselei. Poliţiştii o traseră după ei. Câinele cenuşiu dădea târcoale, pregătindu-se pentru o nouă rundă, şi unul dintre ajutoarele poliţistului se întoarse şi-i trase un şut, cu cizma, care îl nimeri direct în falca de jos şi-i închise botul cu un clămpănit care stârni râsul copiilor.

Slujbaşul ieşise din casă cu un rând de chei în mână şi târâră lupoaica de-a latul străzii, scoaseră lanţurile şi descuiară uşa unui adăpost din chirpici, împinseră lupoaica înăuntru şi încuiară uşa la loc. Băiatul îi

întrebă ce aveau de gând să facă cu lupoaica, dar ei s-au mulţumit să ridice din umeri, apoi şi-au adus caii, au încălecat şi au pornit-o în josul drumului, strunind caii care-şi arcuiau capetele în toate direcţiile şi mergeau în buiestru, de parcă ar fi fost femei prin preajma lor. Slujbaşul scutură din cap şi intră înapoi în clădire, cu cheie cu tot.

Băiatul a rămas lângă uşa clădirii toată după-amiaza. Îşi scoase cartuşele din puşcă, le uscă, uscă şi puşca, o încărcă iarăşi, o puse la loc, în teaca de la şa, bău apă din bidon, apoi turnă restul în calota pălăriei şi adăpă calul din pălărie, şi la urmă alungă câinii de la uşa adăpostului. Străzile erau pustii, iar vremea era răcoroasă, dar însorită. După-amiază, apăru slujbaşul şi-i spuse că fusese trimis să-l întrebe ce voia. Băiatul îi spuse că îşi voia lupoaica. Slujbaşul încuviinţă cu o mişcare a capului şi intră la loc în clădire. Când ieşi a doua oară, îi spuse că lupoaica fusese luată în custodie drept marfă de contrabandă, dar el era liber să plece, mulţumită clemenţei acordate de *alguacil*, care luase în considerare vârsta sa fragedă. Băiatul îi spuse că lupoaica nu era marfă de contrabandă, ci proprietate a cuiva care i-o dăduse în grijă şi că trebuia să o ia înapoi. Slujbaşul îl ascultă, apoi se întoarse şi intră la loc, în casă.

Băiatul rămase pe loc. Nu veni nimeni. După-amiaza târziu, două dintre ajutoarele poliţistului se întoarseră în fruntea unei mici procesiuni pestriţe. Imediat în spatele său venea un catâr mic şi negru, de felul celor folosiţi în minele din acea ţară, iar în spatele catârului, o *carreta*131 de modă veche, cu roţi de lemn, peticite. În spatele căruţei venea o amestecătură de localnici, femei şi copii, băieţi tineri, mulţi dintre ei ducând pachete, cărând coşuri sau căldări.

S-au oprit cu toţii în faţa adăpostului, unde ajutorul poliţistului descălecă, iar vizitiul se dădu jos de pe lada de lemn nefinisat a căruţei. Rămaseră cu toţii în mijlocul străzii şi beau dintr-o sticlă de mescal, iar după un timp apăru slujbaşul din casă şi descuie uşa adăpostului, iar ajutorul poliţistului trase lanţurile zăngănind prin belciugele de lemn, deschise uşa şi rămase în loc.

Lupoaica era în colţul cel mai îndepărtat, de unde se ridică şi rămase în loc, clipind. Căruţaşul se dădu înapoi, îşi scoase haina de pe el, o puse pe capul catârului, legă mânecile sub botul animalului, apoi apucă catârul de căpăstru şi rămase în loc. Ajutorul poliţistului intră în adăpost, ridică funia

şi sili lupoaica să înainteze până în pragul uşii. Mulţimea se dădu înapoi. Plin de curajul pe care i-l dăduseră băutura şi veneraţia din ochii mulţimii, ajutorul poliţistului apucă lupoaica de zgardă şi o trase afară, în stradă, apoi o ridică de zgardă şi de coadă şi o împinse în teleagă, cu un genunchi sub ea, după obiceiul oamenilor obişnuiţi să încarce saci. Trecu funia peste marginea de sus a telegii şi o legă cu un nod simplu de scândurile din faţă ale dricului telegii. Oamenii adunaţi în stradă îi urmăreau fiecare mişcare. Urmăreau totul cu atenţia unora care puteau fi oricând chemaţi să mărturisească ce văzuseră. Ajutorul poliţistului făcu un semn aprobator cu capul către *carretero*132, iar acesta dezlegă mânecile înnodate sub botul catârului şi îi trase haina de pe cap. Strânse hăţurile sub gâtul catârului şi rămase lângă el, să vadă cum reacţionează animalul. Catârul ridică un pic capul şi adulmecă. Apoi se ridică pe picioarele din faţă şi cu cele din spate lovi prin hamurile de piele scândura de pe fundul telegii, de care era legată lupoaica. Lupoaica alunecă şi se rostogoli prin deschizătura din spatele telegii, trăgând scândura ruptă după ea, şi atunci oamenii începură să ţipe, se întoarseră şi o rupseră la fugă. Catârul răgea de mama focului şi se smucea în toate părţile, apoi rupse una dintre hulubele prinse de crucea căruţei, căzu şi rămase în drum, lovind cu picioarele.

Căruţaşul era puternic şi sprinten şi reuşi să ridice gâtul catârului şi să-i ţină urechea între dinţi, ca să-i poată trage haina la loc, peste cap. Privi în jurul său, cu respiraţia tăiată. Ajutorul poliţistului, care tocmai încăleca, se dădu jos, apucă funia cu care era legată lupoaica şi o trase lângă el. Dezlegă funia de unde era înnodată de scândura ruptă, aruncă bucata de scândură, trase lupoaica înapoi în adăpost şi închise uşa.

— *Mire*133, spuse căruţaşul întins pe jos, cu haina peste capul catârului, şi făcu un semn cu mâna înspre dezastrul din jurul său. *Mire*.

Ajutorul poliţistului scuipă în praful de pe jos, traversă şoseaua şi intră în clădire.

Până să trimită pe cineva care să repare huluba cu o şipcă şi piele netăbăcită, apoi până să sfârşească cu reparaţiile, trecuse deja o mare parte din zi. Călătorii care veniseră în oraş, în urma telegii, se aşezaseră la umbra clădirilor de pe partea de apus a şoselei, unde îşi mâncau prânzul şi beau limonadă. După-amiaza târziu, teleaga era gata, însă ajutorul poliţistului nu mai era de găsit. Au trimis un băiat în clădire, să întrebe de

el. Mai trecu o oră până să-şi facă apariţia, apoi veni în cele din urmă, aranjându-şi pălăria, se uită scrutător la soare, se aplecă să examineze reparaţia, ca şi cum ar fi intrat în atribuţiile sale să inspecteze calitatea unei asemenea lucrări, după care intră înapoi în casă. Când ieşi a doua oară, era însoţit de *mozo* şi împreună au traversat drumul, până la adăpost, au descuiat uşile şi au scos lanţurile, după care ajutorul poliţistului a tras iarăşi lupoaica afară.

Căruţaşul stătea cu capul legat al catârului sprijinit de pieptul său. Ajutorul poliţistului îl privi cu atenţie, după care strigă după un grăjdar. Un băiat tânăr făcu un pas în faţă. Îl instrui pe băiat să ia hăţurile catârului şi îi spuse căruţaşului să se urce în căruţă. Căruţaşul dădu drumul catârului, plin de neîncredere. Ocoli pe departe lupoaica cu botniţa pusă, se urcă în teleagă, desfăcu hăţurile şi rămase pregătit. Ajutorul poliţistului mai ridică o dată lupoaica în teleagă şi o legă bine de scândurile din spate. Căruţaşul privi în spatele său, spre animal, apoi la ajutorul poliţistului. Îşi plimbă privirea peste mulţimea care se strânsese iarăşi, până când dădu de tânărul *extranjero*134 de la care fusese preluată în posesie lupoaica. Ajutorul poliţistului făcu un semn din cap înspre grăjdar, iar acesta trase haina căruţaşului de pe capul catârului şi se dădu în lături. Catârul se repezi cu sălbăticie înainte, la fel ca mai devreme. Căruţaşul se prăvăli pe spate, agăţându-se de draghinele telegii, în încercarea de a nu cădea peste lupoaică, iar lupoaica se smuci în laţ şi scoase un scheunat plin de tristeţe. Ajutorul poliţistului începu să râdă şi dădu pinteni calului să înainteze, smulse haina din mâinile grăjdarului şi o învârti deasupra capului, ca şi cum ar fi fost un lasou, apoi o aruncă în urma căruţaşului şi ieşi călare pe şosea, râzând în continuare, în timp ce catârul, teleaga, lupoaica şi vizitiul o porniseră de-a valma să traverseze micul sat în zdrăngănit de lemn şi trombe de praf.

Oamenii îşi strângeau deja lucrurile. Băiatul se duse şi-şi luă şaua dintr-o parte a casei, înşeuă calul, prinse teaca puştii cu catarama, încălecă, întoarse calul şi o porni pe drumul brăzdat de şanţuri. Cei care veniseră pe jos s-au dat în lături, împingându-se pe marginea drumului când simţiră umbra calului asupra lor. Băiatul dădu din cap înspre ei.

— *Adónde vamos?*135 întrebă el.

Oamenii se uitară în sus, către el. Erau femei bătrâne, înfăşurate în *rebozos*. Fete tinere care duceau coşuri între ele.

— *A la feria*136, răspunseră ele.

— *La feria?*

— *Sí, señor.*

— *Adónde?*

— *En el pueblo de Morelos.*137

— *Es lejos?*138 întrebă el.

Îi răspunseră că nu era departe, dacă mergea călare.

— *Unas pocas leguas*[139], spuseră ele.

Merse mai departe, călare, la pas cu ele.

— *Y adónde va con la loba?*[140] întrebă el.

— *A la feria, sin duda.*[141]

Băiatul întrebă de ce duceau lupoaica la bâlci, dar nu păreau să ştie. Ridicară din umeri şi îşi continuară drumul, alături de cal. O bătrână spuse că lupoaica fusese adusă din munţi, unde mâncase mai mulţi copii de şcoală. Altă femeie spuse că fusese capturată alături de un băiat, care alerga dezbrăcat prin pădure. O a treia spuse că vânătorii care aduseseră lupoaica din munţi fuseseră urmăriţi de alţi lupi, care urlaseră în toiul nopţii, aproape de focul lor, iar câţiva dintre vânători spuseseră că aceşti lupi nu ar fi fost, de fapt, lupi.

Şoseaua se depărtă de cursul râului şi de albiile râului şi se întinse către miazănoapte, printr-o vale montană largă. La amurg, au ajuns cu toţii pe o pajişte alpină, unde au făcut focul şi s-au aşezat să servească cina. Băiatul îşi priponi calul şi se aşeză pe iarbă, nici laolaltă cu ei, nici foarte departe. Deşurubă capacul bidonului de apă şi bău ultimele înghiţituri, apoi înşurubă capacul şi rămase în loc, cu bidonul în mână. După o vreme, veni un băiat la el şi-l invită lângă foc.

Erau deosebit de politicoşi cu el. Îi spuneau *caballero*, în ciuda celor şaisprezece ani ai lui, iar el se aşeză alături de ei cu pălăria dată pe spate şi cu cizmele încrucişate în faţa sa şi mâncă fasole, *napolitos*[142] şi *machaca*[143] din carne uscată de capră, greu mirositoare, negricioasă, aţoasă şi presărată cu ardei roşu uscat pentru drum.

— *Le gusta?*[144] îl întrebară ei.

Băiatul le răspunse că îi plăceau foarte mult. Apoi l-au întrebat de unde venise, iar el le răspunse că din *Nuevo Mexico* şi atunci s-au uitat lung unul la altul şi au spus că trebuia să fie foarte trist să se afle aşa departe de casă.

În lumina amurgului, pajiştea părea o tabără de ţigani sau de refugiaţi. Numărul celor prezenţi crescuse, căci mai apăruseră oameni de-a lungul şoselei, se mai făcuseră şi alte focuri şi se perindau siluete de-a lungul şi de-a latul întunericului dintre ele. Erau catâri care păşteau pe coasta pajiştii, acolo unde locul se înălţa către cerul liliachiu închis dinspre apus, iar micile telegi se profilau sprijinite în hulube, una în spatele celeilalte, ca

nişte vagonete de mină. De acum se alăturaseră grupului şi câţiva bărbaţi, care-şi treceau din mână-n mână o sticlă de mescal. În zori, doi dintre ei mai stăteau încă în faţa cărbunilor stinşi. Femeile s-au trezit să pregătească micul dejun şi au făcut iarăşi focul, apoi s-au apucat să pregătească *tortillas* din mălai, întinzându-le pe un *comal*145 improvizat dintr-o bucată de cositor. Trebăluiau cu nepăsare în jurul beţivilor care stăteau pe jos şi în jurul samarelor pe care erau atârnate pături la uscat.

Până să se urnească caravana din loc, soarele se ridicase deja pe cer. Cei prea beţi ca să poată călători au fost trataţi cu atenţie şi li s-a făcut loc prin telegi. Ca şi cum un mare ghinion ar fi dat peste ei, un ghinion care ar fi putut la fel de bine să lovească pe oricare altul.

Şoseaua pe care mergeau traversa o asemenea sălbăticie, încât n-au întâlnit nici o aşezare şi nici vreun alt călător. Nu s-au oprit la amiază, dar curând după aceea au traversat un pas printre munţi şi de acolo, la vreo trei kilometri mai jos de ei, curgea un râu şi se vedeau casele răzleţe ale Coloniei Morelos, întinzându-se de-a lungul unui pătrat format de cele patru străzi pe care le avea, precum urmele lăsate de un copil, în joacă, în nisip.

Părăsi grupul, în timp ce oamenii îşi instalau tabăra pe fundul văii, la miazăzi de oraş, şi mână calul în josul râului, să vadă dacă putea găsi lupoaica. Pe drum, pământul era atât de uscat şi zbârcit de la urmele căruţelor, încât nici nu se sfărâma sub copitele calului. Apa râului era limpede şi rece şi venea de sus, din munţi, către miazăzi, făcea un cot către aşezarea oamenilor, apoi curgea iarăşi spre miazăzi, pe sub peretele dinspre apus al munţilor Pilares. Ieşi de pe drum, urmă o cărare care mergea de-a lungul râului şi opri calul să-l adape din undele reci şi repezi ale apei.

Un bătrân cu un catâr aduna lemnele aduse de ape pe întinderea lată de prundiş a albiei râului. Lemnele palide şi contorsionate aranjate pe spinarea catârului arătau ca o tapiţerie de oase. Băiatul îndemnă calul în susul râului, iar copitele calului îşi croiră cu greutate drum printre pietrele de râu rotunjite şi netede.

Oraşul în care ajunse era o veche aşezare mormonă, din secolul trecut, şi trecu pe lângă clădiri din cărămidă cu acoperişuri de tablă şi pe lângă o prăvălie cu pereţi de cărămidă şi o intrare din lemnărie falsă. Pe

promenada străjuită de copaci, de peste drum de prăvălie, fuseseră atârnate fanioane din copac în copac, iar în micul chioşc era o fanfară care părea că aşteaptă sosirea unui demnitar. În capătul străzii şi de-a lungul promenadei erau vânzători ambulanţi care ofereau alune, ştiuleţi de porumb fiert presărat cu ardei iute, *buñuelos*146 şi *natillas*147 şi cornete cu fructe. Descălecă, îşi priponi calul, scoase puşca din teacă ca să nu i-o fure careva şi o porni către promenadă. Printre vizitatorii bâlciului care umplea micul parc plin de noroi uscat şi copaci pricăjiţi erau oameni mai străini de acel loc chiar şi decât el, familii întregi cu haine zdrenţuite care căscau gura la corturile din pânză peticite, menoniţi îmbrăcaţi ca nişte vânzători ambulanţi de remedii, blegi şi mojici, cu pălării de paie şi salopete din pânză de doc, şi o liotă de copii care se postase în faţa unui cort de pânză pictat, înfăţişând nişte corpuri cu anomalii exagerate, indieni Tarahumara şi Yaqui, cu arcuri şi tolbe de săgeţi, doi indieni apaşi cu încălţări din piele de căprioară şi ochi negri şi gravi, care coborâseră din taberele lor din munţi, unde trăiau ultimii cetăţeni liberi ai tribului lor, umbre ale naţiei din care făcuseră parte cândva, atât de serioşi încât apariţia lor spectaculoasă putea fi, la fel de bine, parada unei noi şi îngrozitoare rânduiri ce le fusese impusă.

Găsi destul de repede lupoaica, dar nu avea cei zece cenţi ca să o poată vedea. Montaseră un cort încropit dintr-o pânză întinsă peste dricul unui car şi puseseră la intrare o plăcuţă pe care scriseseră povestea lupoaicei şi numărul de persoane pe care le mâncase. Băiatul îi privi pe cei câţiva oameni care intrară şi ieşiră din cort. Nu păreau foarte încântaţi de ceea ce vedeau. Când îi întrebă de lupoaică, ridicară din umeri. Ziseră că lupul e lup. Nu credeau să fi mâncat pe careva.

Bărbatul care strângea bani la intrarea în cort îi ascultă povestea cu capul plecat. Apoi se uită în ochii băiatului.

— *Pásale*, îi spuse.

Era întinsă pe fundul carului, într-un culcuş de paie. Îi scoseseră funia de la zgardă şi prinseseră în loc un lanţ, pe care îl trecuseră printre scândurile dricului, încât nu putea decât să se ridice în picioare. Lângă ea, printre paie, era un blid de lut care probabil că avea apă în el. Un băiat stătea cu coatele sprijinite de draghina de sus a carului, cu o cravaşă într-o mână, pe care o ţinea într-o doară, sprijinită pe umăr. Când văzu că intră

ceea ce bănuia a fi un spectator care plătise bilet, se îndreptă de spate şi începu să o înghiontească cu băţul şi să strige la ea.

Lupoaica nu luă în seamă ghionturile pe care le primea. Stătea întinsă pe o parte şi respira regulat. Se uită la piciorul ei rănit. Sprijini puşca de car şi o strigă.

Lupoaica se ridică numaidecât, se întoarse către el şi-l privi cu urechile ciulite. Băiatul cu cravaşa îl privi peste marginea carului.

Îi vorbi multă vreme. Băiatul care avea grijă de lupoaică nu putea pricepe ce îi spunea, iar el îi spunea ce avea pe suflet. Îi făcu promisiuni pe care se jură să le ţină şi să le ducă la bun sfârşit. Că avea să o ducă în munţi, unde-i putea găsi pe cei din neamul ei. Lupoaica îl privea cu ochii ei galbeni, în care nu era strop de disperare, ci numai acea mare nebănuită de singurătate care lega întreaga lume de sufletul ei. Se întoarse şi se uită la băiat. Voia să zică ceva, dar chiar atunci negustorul băgă capul sub bolta de pânză şi şuieră înspre ei.

— *Él viene*, spuse el. *Él viene.*

— *Maldicións!*148 spuse băiatul.

Aruncă băţul la o parte şi, împreună cu negustorul, se apucă să tragă pânza jos şi să desfacă legăturile de pe ţăruşii pe care îi înfipseseră în noroi. În clipa în care cortul era gata să cadă la pământ, veni şi căruţaşul să îi ajute şi smulse pânzele şuierând la ei să se grăbească. Curând după aceea aduseră micul catâr, legat la ochi, cu spatele, între hulubele telegii, îi potriviră hamurile şi îi prinseră cataramele.

— *La tablilla*149, strigă căruţaşul.

Băiatul smulse anunţul şi-l vârî sub maldărul de funii şi pânze, după aceea căruţaşul se sui pe capră şi-l strigă pe negustor, iar acesta, la rândul său, smulse legătura de la ochii catârului şi catârul, teleaga, lupoaica şi căruţaşul o porniră cu huruieli şi zdrăngănituri, ieşind în drum. Clienţii de la bâlci s-au dat la o parte din calea lor, iar căruţaşul aruncă o privire plină de sălbăticie în susul şoselei, acolo unde *alguacil* şi anturajul său tocmai intrau în oraş dinspre miazăzi. *Alguacil* şi însoţitorii săi, servitorii, prietenii, îngrijitorii de cai şi grăjdarii, cu tot echipajul corespunzător, clipeau cu toţii în soare, în timp ce printre picioarele cailor mergeau agale vreo două duzini de câini.

Băiatul se întorsese deja şi ieşise în stradă, să-şi ia calul. Îl dezlegă de

unde-l priponise, bagă puşca în teacă, încălecă şi întoarse calul în stradă, chiar în momentul în care poliţistul şi cei din jurul său treceau de-a lungul promenadei, câte patru sau câte şase în linie, strigându-se unul pe altul, mulţi dintre ei înveşmântaţi în costume ostentative şi fără gust de *norteño*150 sau de *charro*151, împodobite cu paiete şi dichisite cu şireturi de argint, iar tighelul pantalonilor garnisit cu ţinte de argint. Călăreau pe şei lucrate din argint, cu scări de argint cât farfuriile de mari, iar unii dintre ei călăreau beţi turtă şi-şi ridicau pălăriile imense în faţa doamnelor pe care le încolţiseră cu caii în dreptul zidurilor sau în pragul uşilor, într-un semn de curtoazie adus de pe alte meleaguri. Câinii de vânătoare care mergeau la pas printre picioarele cailor păreau singurii treji sau care ştiau ce vor şi nu acordau nici cea mai mică atenţie câinilor locului, care săreau la ei cu blana zburlită, sau oricui altcuiva. Unii dintre ei aveau blana neagră sau de un roşcat închis, dar cei mai mulţi erau câini din rasa Bluetick, aduşi din nord cu sute de ani înainte, şi semănau aşa de tare la culoare şi model cu caii bălţaţi la piciorul cărora mergeau, încât păreau croiţi din aceeaşi blană. Caii mergeau cu sfială, tropăiau şi-şi întorceau capetele, iar călăreţii îi îndemnau în toate părţile, însă câinii păşeau cu siguranţă pe şosea, în faţa lor, de parcă ar fi fost preocupaţi de ceva anume.

Aşteptă la răspântie, să treacă ei primii. Unii dădură din cap spre el şi-i urară o zi bună, ca unui tovarăş călăreţ, însă *alguacil* nu dădu nici un semn că l-ar fi recunoscut când trecu prin dreptul locului în care stătea, strunindu-şi calul agitat de noutatea acestui tărâm. După ce trecură toţi caii şi toţi câinii, îşi îndemnă iar calul să iasă pe şosea şi o porni în urma lor şi a carului care acum dispăruse în zare, în partea de sus a râului.

*Hacienda*152 prin porţile căreia pătrunseră fusese ridicată pe o câmpie plată, întinzându-se între şosea şi albia contorsionată a râului Batopito, şi luase numele munţilor dinspre răsărit, pe care îi traversaseră. Se vedea de la depărtare, ca prin ceaţă, înconjurată de bucla lungă şi subţire a zidurilor albe, spoite cu var, înălţându-se sub mlădiţele subţiri şi verzui ale unui crâng de chiparoşi. În josul râului erau crânguri cu şiruri ordinate de pomi fructiferi şi pecan153. Coti pe aleea lungă, în timp ce grupul de vânători intra pe porţile de sub arcada din faţa sa. Pe câmp erau tauri metişi cu urechi lungi şi spate arcuit, dintr-o specie nouă în acea ţară, iar muncitorii îşi îndreptară spatele şi se uitară la el cum trecea, cu săpăligile lor scurte în

mâini. Ridică mâna în semn de salut, însă ei se mulţumiră să se aplece la loc, asupra lucrului.

Când trecu şi el de porţile cu arcadă, nu se mai vedea nici urmă din grupul de mai devreme. Un *mozo* apăru să-i ia în primire calul, iar el descălecă şi-i dădu frâiele. Tânărul păru să-l aprecieze după felul în care era îmbrăcat şi îi făcu un semn din cap înspre bucătărie. Câteva minute mai târziu, era aşezat la masă împreună cu însoţitorii grupului ce tocmai sosise, o duzină la număr, care mâncau fiecare câte o halcă de friptură prăjită, cu fasole şi *tortillas* din făină, proaspăt luate de pe *comal*. În capătul mesei stătea căruţaşul.

Păşi peste bancă, cu farfuria în mână şi se aşeză, iar căruţaşul dădu din cap spre el, dar când îl întrebă de lupoaică, îi răspunse că lupoaica era pentru bâlci şi mai multe nu spunea.

După ce termină de mâncat se ridică, îşi duse farfuria la bufet şi o întrebă pe *cucinera*154 pe unde ar putea fi *el patrón*, însă aceasta îi aruncă o privire şi făcu un gest larg cu mâna, cuprinzând miile de hectare care se întindeau către miazănoapte, de-a lungul râului, ale pământului din care făcea parte şi *hacienda*. Băiatul îi mulţumi, duse un deget la pălărie, ieşi din bucătărie şi traversă complexul. Pe latura mai îndepărtată erau grajduri, o *bodega* sau un hambar, plus şirul lung de case de pământ în care erau încartiruiţi muncitorii.

Găsi lupoaica legată cu lanţul într-o boxă goală. Stătea cu spatele într-un colţ, în timp ce doi băieţi se întindeau peste uşa boxei, o fluierau şi încercau să o scuipe. Înaintă de-a lungul grajdului ca să-şi găsească calul, însă nu era nici un cal în acel grajd. Ieşi iarăşi în curte. Din partea de sus a râului, unde se duseseră să alerge câinii, se întorceau acum spre casă *alguacil* şi oamenii săi. În curtea din spatele casei, căruţaşul înhămase iarăşi catârul la teleagă şi se suise pe capră. Pocnetul sec al hăţurilor răsună în curte asemeni unei împuşcături de pistol, iar catârul şi teleaga se porniră la drum. Trecură pe sub arcade chiar în timp ce primii călăreţi şi primii câini apărură pe şosea, înaintea lor.

Asemenea societate nu făcea loc catârilor sau telegilor, aşa încât căruţaşul se văzu nevoit să-şi mâne atelajul în iarba de la marginea drumului ca să le facă celorlalţi loc, în timp ce el rămase sus pe capră şi-şi scoase pălăria cu un gest pompos, scrutând grupul de călăreţi care se

apropia, în căutarea poliţistului. Pocni iarăşi din hăţuri. Catârul se opinti dintr-odată, iar teleaga se înclină în lateral şi o porni scârţâind şi poticnindu-se prin gropile de la marginea şoselei. În timp ce câinii şi călăreţii treceau pe lângă ei, câinele din frunte ridică botul şi prinse din aer mirosul care venea dinspre teleagă, scoase un lătrat adânc şi se repezi în spatele telegii care tocmai îşi rostogolea roţile peste marginea şoselei. Ceilalţi câini se năpustiră aşijderea, cu blana zbârlită pe grumaz şi cu nasurile în vânt. Căruţaşul privi speriat înapoi. În timp ce făcea acest gest, catârul se încovoie, lovi cu picioarele dindărăt şi smuci teleaga, pornind-o în galop peste câmp, cu câinii care urlau pe urmele sale.

Poliţistul şi acoliţii săi se ridicară în scări şi chemară câinii, cu râsete şi chiote. Unii dintre călăreţii mai tineri din trupă au dat pinteni cailor şi au pornit-o pe urmele căruţaşului şi ale catârului, strigându-l pe căruţaş şi râzând. Căruţaşul se aplecase, ţinându-se de scânduri, peste marginea telegii, cu pălăria în mână, în încercarea de a alunga câinii care săreau şi atacau teleaga. Înaltă cum era, şi tot săriseră în ea vreo trei sau patru dintre câini, care se apucaseră să scurme de zor prin paiele de pe jos, lătrând şi scheunând, până când, în cele din urmă, şi-au ridicat câte un picior şi au urinat, ceea ce i-a făcut să-şi piardă echilibrul, să cadă într-o parte a telegii, stropindu-se unii pe alţii şi stropindu-l şi pe căruţaş, pentru ca apoi să sară la bătaie între ei şi s-o sfârşească lătrând, ridicaţi în două labe şi cu cele din faţă rezemate de marginile căruţei, la ceilalţi câini rămaşi pe jos, care se întreceau cu teleaga.

Călăreţii i-au depăşit în hohote re râs şi au încercuit teleaga în plin galop, apoi unul din ei şi-a scos *reata*155, a aruncat laţul peste botul catârului şi l-a făcut să se oprească. Chiuind şi strigând unii la alţii, s-au apucat să lovească câinii cu capetele sforilor duble ca să-i alunge, după care au mânat teleaga înapoi la şosea. Câinii o luaseră la goană peste câmpuri, iar fetele şi femeile tinere care munceau acolo scoaseră câteva ţipete şi-şi puseră mâinile în cap, în timp ce bărbaţii apucaseră săpăligile ca pe nişte măciuci. Pe şosea, poliţistul îl strigă pe căruţaş, scoase o monedă de argint din buzunar şi i-o azvârli la ţanc. Căruţaşul prinse moneda şi-şi atinse borul pălăriei cu ea, apoi se aşeză în mijlocul drumului ca să inspecteze roţile din lemn nefinisat, hamurile şi recenta reparaţie a telegii. Poliţistul privi pe deasupra călăreţilor, către locul în care băiatul

rămăsese în picioare, pe şosea. Mai scoase o monedă, pe care i-o azvârli rotită.

— *Por el americano*156, strigă el.

Nu o prinse nimeni. Căzu în praful drumului şi acolo rămase. Poliţistul îşi struni calul. Făcu semn din cap către băiat.

— *Es* pentru tine, spuse el.

Călăreţii s-au uitat la el. Băiatul se aplecă, ridică moneda, iar poliţistul dădu aprobator din cap şi zâmbi către el, însă băiatul nu-i mulţumi, nici nu duse moneda la pălărie. Se duse până la poliţist şi îi întinse moneda.

— *No puedo aceptarlo*157, spuse el.

Poliţistul ridică o sprânceană şi încuviinţă cu mişcări viguroase din cap.

— *Sí*, spuse el. *Sí*.

Băiatul se afla lângă scara poliţistului şi îi făcu semn cu mâna întinsă cu care ţinea moneda.

— *No*, repetă el.

— *No?* întrebă poliţistul. *Y cómo no?*158

Băiatul răspunse că voia lupoaica. Spuse că nu o putea vinde. Spuse că dacă era amendat, putea munci ca să plătească amenda sau dacă trebuia să plătească vreo taxă de permis sau vama, ca să traverseze statul respectiv, putea munci şi pentru ele, dar că nu se putea despărţi de lupoaică, pentru că lupoaica îi fusese dată în grijă.

Poliţistul îl ascultă şi după ce termină de vorbit acceptă moneda înapoi şi i-o azvârli căruţaşului care se uita la ei, pentru că o monedă odată ce e dată nu poate fi luată înapoi, apoi îşi întoarse calul, îşi chemă oamenii şi o porniră cu toţii înspre *hacienda*, cu câinii înaintea lor, dispărând pe poarta intrării monumentale.

Băiatul se uită la căruţaş. Căruţaşul se urcase la loc în teleagă şi acum desfăcea hăţurile şi se uita în jos, spre băiat. Îi spuse că poliţistul îi dăduse lui moneda. Îi spuse că dacă băiatul ar fi dorit moneda, ar fi trebuit să o accepte atunci când îi fusese oferită. Băiatul îi răspunse că nu dorea banii, la fel cum nu-i dorise nici mai devreme. Spuse că el, căruţaşul, putea munci pentru un astfel de om, dar el nu ar fi putut. Însă căruţaşul încuviinţă cu o mişcare a capului, ca şi cum ar fi dorit să spună că era sigur că băiatul nu putea pricepe asemenea lucru, dar, într-o bună zi, cu ceva

noroc, s-ar putea să priceapă.

— *Nadie sabe para quien trabaja*[159], spuse el.

Apoi îndemnă catârul din hăţuri şi o porni în jos, pe şosea.

Se duse iarăşi în grajdul în care ţineau lupoaica în lanţ. Un bătrân *mozo* din casă fusese trimis să o păzească şi să aibă grijă să nu îi facă cineva vreun rău. Stătea cu spatele sprijinit de uşa grajdului şi fuma o ţigară, în semiîntuneric. Pălăria lui zăcea alături, în paie. Când băiatul îl întrebă dacă putea vedea lupoaica, trase adânc din ţigară, ca şi cum ar fi reflectat ce răspuns să dea. Apoi răspunse că nimeni nu putea vedea lupoaica fără permisiune din partea stăpânului şi că oricum nu era lumină la care să poată fi văzută.

Băiatul rămase în pragul uşii. Bătrânul *mozo* nu mai spunea nimic, aşa că după o vreme băiatul se întoarse şi ieşi. Traversă din nou complexul de clădiri, ajunse la casă şi privi înăuntru, prin ferestrele din *patio*[160]. Bărbaţii râdeau şi beau, în timp ce pe un proţap se frigea un viţel, sub peretele de pe latura mai îndepărtată a curţii, iar la lumina fumurie a felinarelor care ardeau în amurgul lung şi albăstrui al deşertului erau întinse mese încărcate cu aperitive, dulciuri şi fructe cât pentru o sută şi mai bine de persoane. Se întoarse şi ocoli o latură a casei ca să găsească un grăjdar pe care să-l întrebe de calul său. În curtea din spatele său se auzeau acorduri de *mariachi*, la porţi erau noi musafiri sosiţi, care descălecau, proaspăt desprinşi din formele întunecate ale munţilor dinspre răsărit, din lungul şoselei, împreună cu câinii care-i urmau la piciorul calului, iar în lumina de la stâlpii porţilor se înălţau torţe aprinse, care era proptite în ţăruşi de metal înfipţi în pământ.

Caii invitaţilor mai puţin speciali, aşa ca el, erau priponiţi cu funii de o balustradă din capătul grajdurilor, şi printre ei îl găsi şi pe Bird. Era încă înşeuat, iar frâiele erau agăţate la oblânc şi mânca nutreţ dintr-un jgheab încropit din două scânduri, prinse în cuie de-a lungul zidului. Când Billy îi vorbi, înălţă capul şi îl privi, continuând să mestece.

— *Es su caballo?* întrebă *mozo*.

— *Sí. Claro.*

— *Todo está bien?*[161]

— *Sí. Bien. Gracias.*

Slujbaşii îşi făceau loc printre cai, le scoteau şeile, îi periau şi le turnau

nutreţ. Le spuse să-i lase calul înşeuat, iar ei îi răspunseră că or să facă aşa cum dorea el. Se uită încă odată la calul său.

— Ai nimerit binişor, nu? îi spuse băiatul.

Se duse în dreptul grajdului, intră pe uşa din capătul îndepărtat şi rămase pe loc. În grajd era aproape întuneric, iar slujbaşul numit să se ocupe de lupoaică părea că doarme. Găsi o boxă goală, intră în ea, împinse fânul cu cizmele şi făcu o grămadă într-un colţ, se întinse cu pălăria pe piept şi închise ochii. Auzea strigătele de *mariachi* şi urletele câinilor de vânătoare legaţi cu lanţuri într-una din clădiri şi, după o vreme, adormi.

Adormi şi în vis îi apăru tatăl său. În vis, tatăl său mergea pe jos, prin deşert, şi se rătăcise. În lumina tot mai slabă a zilei, putea vedea ochii tatălui său. Stătea pe loc şi privea către apus, unde dispăruse soarele şi de unde se pornea vântul, din întuneric. Micile dune de nisip de pe întinderea deşertului erau singurele care puteau schimba traiectoria vântului şi vântul migra dintr-un loc într-altul fără linişte. Ca şi cum, în cea mai fină dintre granulaţiile sale, lumea ar fi încercat să se împotrivească eternului său mers. Ochii tatălui său căutau începutul nopţii în roşeaţa aceea aprinsă de dincolo de marginea lumii, păreau să contemple, cu o teribilă resemnare, frigul, întunericul şi tăcerea care-l împresurau, apoi se făcu întuneric şi totul dispăru, iar în tăcerea care se lăsase auzi un clopot care bătea, apoi bătaia se opri şi el se trezi.

Bărbaţi cu torţe în mâini treceau, unul câte unul, prin dreptul uşii de la boxa în care dormise, iar siluetele li se profilau, mărite, pe pereţii mai depărtaţi. Se ridică, îşi puse pălăria pe cap şi ieşi. Scoteau lupoaica din boxă, de lanţ, iar ea se chircise toată în lumina palidă şi se trăgea înapoi, încercând să rămână cât mai aproape de pământ, ca să-şi protejeze burta. Cineva o lovi din spate cu o coadă de greblă, să o îndemne la mers, în timp ce în depărtare, undeva dincolo de *domicilios*[162], câinii de vânătoare reîncepuseră larma cu forţe proaspete.

Îi urmă prin curtea întunecată. Au ieşit pe o veche poartă de lemn pentru căruţe, care îi aştepta cu uşile deschise, legate de nişte stâlpi de piatră, şi atunci lătrăturile câinilor se auziră şi mai tare, iar lupoaica se făcu mică şi începu să se zbată la capătul lanţului.

Unii dintre bărbaţii care veneau în urma ei se clătinau de beţi ce erau şi-i dădeau şuturi şi o făceau *cobarde*[163]. Trecură pe lângă hambarul de

piatră, unde luminile de la streşini cădeau de-a lungul pereţilor în partea lor superioară şi aruncau umbrele grinzilor dinăuntru în întunericul de afară al curţii. Lumina din interior părea să curbeze zidurile, iar în sclipirile din pridvorul uşilor, se depănau şi se stingeau umbrele siluetelor din interior, şi aşa intră în hambar întreaga adunare de oameni, trăgând după ei lupoaica pe pământul bătătorit. Li se făcea loc, în acompaniament de chiote şi strigături. Dădură torţele slujbaşilor care le-au stins în praful de pe jos şi, după ce au intrat toţi, aceştia au închis porţile grele din lemn şi au tras zăvorul.

Băiatul îşi făcu loc pe la marginea mulţimii. Se afla acolo o sumă de martori, în proporţii neverosimil de egale, adunaţi de printre negustorii oraşelor din împrejurimi, marii proprietari vecini sau meschini *hidalgos de gotera*164, veniţi de hăt, departe, tocmai din Agua Prieta sau Casas Grandes, în costumele lor ca turnate, iar printre ei comercianţi, vânători, *gerentes*165 şi *mayordomos*166, de la *haciendas* şi de la *ejidos*167, şi mai erau şi caporali şi *vaqueros*, şi câţiva peoni favorizaţi. Nu era nici o femeie. Pe latura cea mai îndepărtată a clădirii erau tribune sau locuri cocoţate pe câte un şir de stâlpi, iar în centrul hambarului se vedea o arenă rotundă sau estacadă, care să tot fi avut vreo şase metri, mărginită de o palisadă joasă de lemn. Scândurile palisadei erau înnegrite de sângele uscat al zecilor de mii de cocoşi de luptă care muriseră acolo, iar în centrul arenei se vedea un ţăruş din metal, care fusese înfipt de curând în pământ.

Îşi făcu loc cu umărul printre ultimele rânduri, chir în clipa în care trăgeau lupoaica cu de-a sila pe scânduri, în arenă. Cei care stăteau în tribune s-au ridicat să vadă mai bine. Bărbatul din arenă legă lupoaica cu lanţul de ţeavă, apoi o trase la capătul lanţului, făcând-o să se întinde, în timp ce-i scoteau botniţa improvizată. Apoi s-a dat un pas în spate şi a lăsat liber ştreangul cu care o ţinuse imobilizată. Lupoaica se ridică în picioare şi privi în jur. Părea mică şi prăpădită şi stătea cu spinarea arcuită, ca o pisică. Bandajul de la picior dispăruse şi şchiopăta când s-a dat într-o parte, către capătul lanţului, şi apoi în spate, cu colţii ei albi sclipind în lumina reflectoarelor de deasupra ei.

Primul grup de câini fusese deja adus de către îngrijitori, iar acum făceau salturi şi se trăgeau în lese, lătrând şi ridicându-se în două picioare. Doi dintre ei au fost duşi în faţă, iar spectatorii din mulţime au început să

strige în direcţia proprietarilor, să fluiere şi să-şi urle pariurile. Câinii erau tineri şi nesiguri pe ei. Îngrijitorii i-au săltat peste parapet, în arenă, unde începură să dea roată, cu părul zburlit, lătrând la lupoaică, şi să se uite unii la alţii. Îngrijitorii i-au îndemnat cu şuierături, iar câinii s-au apropiat, dându-i târcoale, cu precauţie. Lupoaica se ghemuise şi-şi dezvelise colţii. Mulţimea începu să huiduie şi să fluiere şi, după o vreme, un bărbat din capătul îndepărtat al arenei a suflat într-un fluier, iar îngrijitorii au înaintat, au apucat de capetele leselor şi şi-au tras câinii înapoi, i-au săltat la loc, peste parapet, şi i-au dus de acolo, în timp ce aceştia se smuceau în zgărzi şi lătrau la lupoaică.

Lupoaica dădu o roată, cu paşi măsuraţi, apoi se aşeză lângă ţăruşul metalic, unde se părea că-şi stabilise *querencia*168. Ochii ei migdalaţi urmăriră cercul de figuri de dincolo de arenă, apoi îşi întoarseră privirea în sus, spre lumini. Se culcă, se ridică, făcu un ocol şi se aşeză la loc. După care se ridică iar în picioare. Un nou grup de câini era trecut, în zgomot de gheare scrijelind lemnul, peste parapet.

În clipa în care îngrijitorii dădură drumul câinilor, aceştia făcură un salt cu spinările arcuite şi se năpustiră asupra lupoaicei, transformându-se toţi trei într-un rotocol de mârâituri, muşcături şi lanţuri zornăitoare. Lupoaica lupta într-o tăcere absolută. Se mişcau cu trupurile lipite de scânduri şi deodată se auzi un schelălăit puternic şi unul dintre câini începu să meargă în cercuri, cu un picior din faţă în aer. Lupoaica îl apucase pe celălalt câine de falca de jos şi-l aruncă la pământ, îl încălecă, dădu drumul fălcii într-o clipită şi-şi îngropă colţii în beregata câinelui, apoi muşcă iarăşi, ca să-l prindă mai bine, din locul în care gâtul plin de muşchi se pierdea printre faldurile de piele.

Băiatul îşi făcuse loc până la tribune. Se aşeză lângă unul dintre stâlpii de piatră şi-şi scoase pălăria, ca să vadă cei din spatele său, apoi îşi dădu seama că nimeni altcineva nu-şi mai scosese pălăria, aşa că şi-o puse la loc. Lăsată singură, lupoaica ar fi omorât de bună seamă câinele, însă arbitrul suflă în fluier şi unul dintre îngrijitori înaintă cu o trestie de vreo doi metri în mână, prin care suflă în urechea lupoaicei. Aceasta dădu drumul strânsorii, sări în spate şi se roti pe picioarele dinapoi. Îngrijitorii au apucat câinii de lanţuri şi i-au dus de acolo. Un bărbat înaintă, păşi peste baricada joasă de lemn şi dădu roată arenei cu o găleată din care

împroşca cu apă, ca un horticultor nerod şi năuc, potolind metodic praful de pe podeaua pe care stătea lupoaica gâfâind. Băiatul se întoarse, îşi făcu loc pe lângă mulţimea de oameni până la uşa din spate, pe unde ieşiseră câinii, şi păşi afară, în întunericul rece. Un îngrijitor intra deja cu alţi doi câini.

Nişte băieţi care fumau lângă peretele din spatele hambarului se întoarseră şi îl priviră, în lumina uşii care se deschisese. Lătrăturile câinilor din adăpostul de dincolo de ei se auzeau tare şi continuu.

— *Cuántos perros tienen?*169 îi întrebă el.

Băiatul care era cel mai aproape de el îl privi. Îi răspunse că avea patru câini.

— *Y usted?*170 întrebă el.

Băiatul îi explică că dorea să ştie câţi câini erau în total, dar tinerii ridicară din umeri.

— *Quién sabe?* răspunseră ei. *Bastante.*171

Trecu pe lângă ei şi se duse către adăpost. Era o clădire lungă, cu acoperiş de tablă, şi luă un felinar de pe un stâlp, ridică priponul de lemn al cârligului de la uşă, împinse uşa şi intră, înălţând felinarul. De-a lungul peretelui, câinii săreau la el, lătrau şi se trăgeau în lanţuri. Erau mai bine de treizeci de câini în adăpost, cei mai mulţi erau din rasa Bluetick şi Redbone172, crescuţi în ţinuturile dinspre miazănoapte, dar şi animale de rase amestecate, crescute în Lumea Nouă, şi câini ceva mai mari ca un pitbull, crescuţi pentru luptă. În fundul adăpostului, ţinuţi la o parte faţă de ceilalţi câini, erau legaţi în lanţuri doi câini imenşi din rasa Airedale173, şi când lumina felinarului le aprinse ochii, băiatul văzu un lucru care nici măcar în ochii câinilor din rasa pitbull nu se citea atât de pur şi se retrase, căci nu avea încredere în lanţurile care-i ţineau pe loc. Se dădu înapoi, închise uşa, lăsă cârligul la loc şi puse felinarul înapoi, pe stâlpul său. Făcu un semn cu capul înspre băieţii care stăteau de-a lungul peretelui, apoi trecu de ei şi intră iarăşi în hambar.

Mulţimea de oameni părea să fi crescut în absenţa lui. În partea mai îndepărtată a arenei erau cântăreţii din trupa de mariachi, îmbrăcaţi în costumele lor albe şi incomode. Văzu o clipă lupoaica, printre mulţimea de oameni. Stătea cu picioarele din spate strânse şi se repezea când la unul, când la altul din cei doi câini care-i dădeau târcoale. Unul dintre câini

fusese muşcat de ureche şi amândoi îngrijitorii erau împroşcaţi cu sânge, de când se scuturase câinele, care mergea în cercuri. Îşi făcu loc prin mulţime, iar când ajunse la parapetul de lemn păşi peste el şi intră în arenă.

La început a fost luat drept unul dintre îngrijitori, însă el tocmai de îngrijitori se apropie. Aceştia se aflau pe latura cea mai îndepărtată a arenei şi stăteau pe vine, abordând poziţiile de atac sau de apărare pe care ar fi vrut să le adopte câinii şi scandând pe voci înalte, ca să asmută câinii asupra lupoaicei, în timp ce-şi contorsionau mâinile şi gesticulau, ca într-o simulare grotească a concursului ce se desfăşura în faţa lor. Când cel mai apropiat dintre cei doi îl văzu cum se apropia, se ridică în picioare şi se uită către arbitru. Arbitrul se ridică la rândul lui în picioare, cu fluierul în gură, dar părea că nu ştia ce să creadă despre ceea ce vedea. Băiatul trecu de îngrijitori şi intră în perimetrul celor trei metri şi jumătate de pământ răvăşit, definit de lanţul cu care era priponită lupoaica. Cineva scoase un strigăt de avertizare, arbitrul suflă în fluier şi întreaga adunare din hambar se dădu în spate. Lupoaica stătea în picioare şi gâfâia. Băiatul trecu de ea, apucă primul câine de faldurile de piele de pe spinare, îl trase de picioarele din spate şi-l săltă de la pământ, apoi se lăsă pe vine, apucă lanţul, se dădu în spate cu el cu tot, se mai întoarse o dată şi dădu lanţul îngrijitorului. Îngrijitorul apucă lanţul şi trase câinele lângă piciorul său.

— *Qué pasó?*[174] întrebă el.

Dar băiatul pornise deja după cel de-al doilea câine. Între timp, câţiva dintre spectatori începuseră să strige la el şi prin întreg hambarul răsuna un murmur neplăcut. Îngrijitorii s-au uitat la arbitru. Arbitrul mai suflă o dată în fluier şi gesticulă înspre intrus. Băiatul însă apucă cel de-al doilea câine de lanţ şi-l duse pe picioarele dinapoi până la celălalt îngrijitor, apoi se întoarse şi se duse după lupoaică.

Stătea cu picioarele depărtate, în timp ce părţile laterale ale corpului i se arcuiseră, iar botul ei negru se pliase, dezvelindu-i colţii albi, perfecţi. Băiatul se lăsă pe vine şi îi vorbi. Nu avea de unde să ştie dacă o să-l muşte sau nu. O mână de oameni trecuse peste palisadă şi se îndreptau acum spre el, dar când ajunseră la marginea perimetrului de pământ răvăşit, se opriră ca în faţa unui zid. Nu-i adresă nimeni nici o vorbă. Părea că toată lumea îl urmăreşte, să vadă ce are de gând să facă. Se ridică şi păşi până în dreptul ţăruşului metalic înfipt în pământ, îşi dădu o dată lanţul

peste palmă, se lăsă pe vine, prinse lanţul de inel şi încercă să-l ridice cu ajutorul lui. Nu scoase nimeni nici o vorbă, nu făcu nimeni nici o mişcare. Trecu încă o dată lanţul peste palmă şi încercă iarăşi. Broboanele de sudoare de pe frunte îi sclipeau în lumina reflectoarelor. Mai încercă şi a treia oară, însă tot nu reuşi să scoată ţăruşul, aşa că se ridică, se întoarse şi apucă direct de lupoaică, de zgardă, desfăcu cârligul din capătul lanţului, trase capul însângerat şi plin de bale lângă el şi rămase nemişcat.

Faptul că lupoaica era acum slobodă, prinsă numai de mâna băiatului care o ţinea de zgardă, nu scăpă atenţiei oamenilor care intraseră în arenă. S-au uitat unul la altul. Unii dintre ei s-au dat înapoi. Lupoaica stătea lângă pulpa tânărului cu colţii dezveliţi, inspirând şi expirând aerul, fără să se mişte.

— *Es mia*175, spuse băiatul.

Oamenii din tribune începură să strige, dar cei din apropierea lupoaicei dezlegate păreau că ezită şi nu ştiau ce să facă. Până la urmă nu veni în faţă nici poliţistul, nici fermierul, ci fiul fermierului. Se dădură din calea lui şi-i făcură loc să înainteze. Era tânăr, iar pe haina brodată pe care o purta se simţea parfumul tinerelor femei cu care dansase, nu cu multă vreme înainte. Intră în arenă, înaintă şi rămase în loc, cu cizmele depărtate şi cu degetele mari agăţate lejer de centura albastră cu care îi era încinsă talia. Nu dădea nici un semn că i-ar fi fost teamă de lupoaică.

— *Qué quieres, joven?*176 întrebă el.

Băiatul repetă şi pentru el ce le spusese călăreţilor cu care se întâlnise pe Cajón Bonita, în munţii dinspre miazănoapte. Îi spuse că era custodele lupoaicei şi că îi fusese încredinţată să aibă grijă de ea, însă tânărul fermier îi aruncă un zâmbet jalnic, scuturâ din cap şi spuse că lupoaica fusese prinsă într-o capcană în Pilares Teras, ai cărui munţi sunt sălbatici, şi că ajutoarele poliţistului din Don Beto se întâlniseră cu el în timp ce traversa râul în dreptul Coloniei Oaxaca şi că intenţiona să ducă lupoaica în ţara sa, unde ar fi vândut animalul pe o sumă frumoasă.

Vorbi pe un ton înalt, cu vocea sa clară, ca un orator în faţa mulţimii, şi după ce termină, rămase nemişcat, cu mâinile încrucişate pe piept, ca şi cum n-ar mai fi fost nimic de adăugat.

Băiatul rămase în picioare şi continua să ţină lupoaica. Simţea

mişcările pe care le făcea atunci când respira şi tremuratul uşor al corpului ei lipit de piciorul lui. Se uită la tânărul *don* şi la cercul de chipuri din lumină. Spuse că venise din ţinutul Hidalgo, din statul New Mexico, şi că adusese lupoaica cu el, de acolo. Spuse că o prinsese într-o capcană de oţel şi că, împreună cu lupoaica, urmase poteca vreme de şase zile, de când intraseră în această ţară, şi că nu coborâseră din munţii Pilares, ci încercau să traverseze râul tocmai ca să urce în respectivii munţi, când fuseseră nevoiţi să se întoarcă din pricina curenţilor râului.

Tânărul fermier îşi desfăcu braţele din încrucişarea de pe piept şi le prinse la spate. Se întoarse cu spatele, făcu câţiva paşi contemplând locul, apoi se întoarse iarăşi către băiat şi se uită în sus.

— *Para qué trajo la loba aquí? De qué sirvió?*177

Băiatul rămase în picioare ţinând mai departe lupoaica. Aşteptau cu toţii răspunsul său, însă nu avea nici un răspuns. Cuprinse adunarea cu privirea, uitându-se cu atenţie la ochii care îl priveau. Arbitrul rămăsese în picioare, cu ceasul de buzunar încă întins înaintea lui. Îngrijitorii erau şi ei în picioare, ţinând de zgărzile câinilor cu două mâini. Bărbatul cu găleata de apă aştepta. Tânărul fermier se întoarse şi privi înspre galerie. Zâmbi, apoi se întoarse iarăşi către băiat. Apoi îi vorbi în engleză.

— Crezi că ţara asta e una oarecare, în care poţi intra şi face ce vrei.

— Nu am crezut nici o clipă aşa ceva. Nu am avut nici o părere despre ţara asta.

— Aşa e, spuse fermierul.

— Treceam pe aici, atâta tot, spuse băiatul. Nu am deranjat pe nimeni. *Queríamos pasar, no más.*178

— *Pasar o traspasar?*179

Băiatul se întoarse şi scuipă în praf. Simţea lupoaica sprijinindu-se de piciorul său. Spuse că urmele lupoaicei duceau dincolo de Mexic. Spuse că lupoaica nu cunoştea graniţele. Tânărul *don* încuviinţă cu o mişcare a capului, ca şi cum ar fi fost de acord cu el, dar spuse că ce ştia sau ce nu ştia lupoaica era irelevant şi că dacă lupoaica traversase graniţa, atunci era cu atât mai rău pentru ea, căci graniţa era graniţă.

Spectatorii încuviinţară cu mişcări din cap, murmurând între ei. Se uitau la băiat, să vadă ce replică avea să dea. Băiatul spuse doar că dacă i s-ar fi dat permisiunea să plece, s-ar întoarce cu lupoaica în America, şi că

avea de gând să plătească orice amendă i s-ar fi aplicat, însă fermierul îşi arătă dezaprobarea cu o mişcare a capului. Spuse că era prea târziu pentru aşa ceva şi că oricum *alguacil* luase lupoaica în custodie şi că era confiscată, pe post de taxă vamală. Când băiatul spuse că nu ştia că trebuia să plătească ca să treacă prin acea ţară, fermierul îi spuse că şi el era cam în aceeaşi situaţie cu a lupoaicei.

Aşteptară. Băiatul privi în sus, către grinzile din tavan, unde se strânsese praful şi fumul care plutea uşor, în rotocoale, în dreptul luminilor. Se uită la chipurile celor prezenţi, în căutarea cuiva în faţa căruia şi-ar fi putut susţine cauza, dar nu văzu nimic. Se aplecă şi desfăcu catarama zgărzii de piele de la gâtul lupoaicei, o trase jos şi rămase în picioare. Cei din imediata apropiere încercară să se dea înapoi, în mulţime. Tânărul nobil scoase un mic revolver de la brâu.

— *Agarrala*180, spuse el.

Rămase în picioare. Alţi câţiva spectatori scoseseră armele. Părea că stă pe un eşafod şi caută prin mulţime pe cineva care să-l înţeleagă. Nimeni nu-i întâlni privirea, deşi cu toţii cei strânşi acolo ar fi putut ajunge, într-o bună zi, în asemenea situaţie. Se uită la tânărul *don*. Ştia că ar fi împuşcat lupoaica. Întinse mâna şi trase zgarda la loc, în jurul grumazului plin de sânge al lupoaicei, şi o prinse cu catarama.

— *Ponga la cadena*181, spuse fermierul.

Făcu întocmai. Se aplecă, ridică capătul lanţului şi trecu cârligul prin inelul de la zgardă. Apoi dădu drumul lanţului în praful de pe jos şi se îndepărtă de lupoaică. Pistoletele dispărură în linişte, la fel cum apăruseră.

Îi deschiseră calea şi îl urmăriră din priviri cum pleca. Afară se înnoptase şi se făcuse frig, însă aerul mirosea a fum de la focurile care ardeau în sobele din locuinţele muncitorilor. Cineva închise uşa în urma lui. Pătratul de lumină în care păşise se făcu din ce în ce mai îngust, iar umbra uşii îl acoperi cu întuneric. Înăuntru, zăvorul pocni cu un sunet de lemn, aşezându-se la locul său. Merse prin întuneric până la grajdurile unde erau îngrijiţi caii. Un tânăr slujbaş se ridică în picioare să-l salute. Dădu din cap şi intră, îşi găsi calul, îi scoase priponul şi-l atârnă de balustradă, apoi îi puse căpăstrul. Desfăcu pătura din spatele şeii şi şi-o trecu peste umeri. Apoi încălecă, trecu de ceilalţi cai, dădu din cap înspre slujbaş, îşi atinse pălăria şi o porni călare înspre casă.

Poarta către *patio* era închisă. Se dădu jos, o deschise, apoi încălecă la loc. Se aplecă în şa, ca să aibă loc pe sub arcada porţii şi trecu, iar scările zgâriară tencuiala şi se izbiră de canaturile de fier. Curtea era pavată cu dale de lut şi servitoarele îşi ridicară ochii de la ce făceau auzind zgomotul copitelor de cal. Rămaseră în picioare, cu feţele de masă, farfuriile şi coşurile împletite în mâini. De-a lungul zidurilor, lămpile cu ulei continuau să ardă în vârful stâlpilor de care erau agăţate, în timp ce umbrele sacadate ale liliecilor ieşiţi la vânătoare treceau peste dale, dispăreau, apăreau din nou şi apoi treceau în sens invers. Traversă nepăsător ograda şi făcu un semn cu capul către femei, apoi se aplecă în şa şi luă o *empanada*182 dintr-un blid de lemn şi o mâncă. Calul îşi lungi şi el gâtul deasupra mesei, însă îl trase îndărăt. *Empanada* era umplută cu carne asezonată şi o mâncă pe toată, după care se aplecă şi mai luă una. Femeile îşi continuară treaba. Termină *empanada*, apoi luă un pateu dulce dintr-o tavă şi îl mâncă şi pe acela, îndemnând calul de-a lungul meselor. Femeile se dădură din faţa lui. Le mai făcu o dată semn din cap şi le ură o seară bună. Mai luă un pateu, traversă ograda muşcând din pateu, în timp ce calul se ferea din calea liliecilor, apoi ieşi pe poartă şi merse de-a lungul aleii. După un timp, una dintre femei traversă curtea şi închise poarta în urma lui.

Când ajunse la şosea, o luă spre miazăzi, către oraş, mânând încet calul. Lătrăturile câinilor îl ajungeau din urmă. O jumătate de lună atârna gârbovită pe cer, înspre răsărit, deasupra munţilor, ca un ochi îngustat de furie.

Ajunsese deja în dreptul luminilor de la marginea coloniei, când opri calul, în mijlocul şoselei. Apoi trase de frâie şi-l întoarse.

Opri în faţa uşii hambarului, scoase un picior din scară şi izbi în uşă cu tocul cizmei. Uşa zăngăni, cu tot cu scândura transversală de pe dinăuntru. Auzea strigătele bărbaţilor şi auzea şi mârâiturile câinilor din adăpostul de la celălalt capăt al hambarului. Nu veni nimeni. Călări până în spatele clădirii şi apoi în jos, de-a lungul pereţilor gangului îngust dintre hambar şi adăpostul în care erau ţinuţi câinii. Câţiva bărbaţi, care stăteau pe vine lângă zid, se ridicară în picioare. Le făcu semn cu capul, apoi se dădu jos, scoase puşca din teacă, legă frâiele între ele şi le trecu peste stâlpul de la colţul adăpostului, apoi trecu pe lângă bărbaţi, împinse uşa în lături şi intră.

Nu-l luă nimeni în seamă. Îşi făcu loc prin mulţime şi, când ajunse în dreptul estacadei, lupoaica era singură în arenă şi arăta jalnic. Se întorsese lângă ţăruş şi se aşezase, cu gâtul întins şi limba atârnând în praf, iar blana îi era plină de praf şi sânge, în timp ce ochii ei galbeni nu se mai uitau nicăieri. Se luptase aproape două ore încontinuu şi se luptase cu aproape toţi câinii aduşi la bâlci, în runde de câte doi. La celălalt capăt al estacadei, doi îngrijitori ţineau câinii Airedale, iar între arbitru şi tânărul fermier avea loc o discuţie. Nu era nimeni în preajma câinilor Airedale, care se smuceau în lese, îşi scoteau colţii umezi la iveală şi îi trăgeau cu putere pe cei doi îngrijitori. Praful care se vedea în lumină plutind prin arenă scânteia ca silicea183. Bărbatul care uda arena era lângă el, cu tot cu găleata lui de apă.

Păşi peste parapet, se îndreptă spre lupoaică, încărcă un cartuş pe ţeavă, se opri la trei metri de ea, ridică puşca în dreptul umărului, ochi capul plin de sânge şi trase.

Ecoul împuşcăturii acoperi toate celelalte zgomote, în spaţiul închis al hambarului. Câinii se lăsară pe cele patru picioare, scheunară şi se furişară în spatele îngrijitorilor. Nu făcea nimeni nici o mişcare. Fumul albăstrui al puştii plutea în aer. Lupoaica zăcea moartă.

Lăsă puşca jos, elimină cartuşul folosit, îl prinse din rostogolire, îl băgă în buzunar, ridică la loc închizătorul puştii, apoi rămase cu degetul pe cocoş. Se uită la mulţimea de oameni care îl înconjura. Nimeni nu spuse nimic. Unii dintre bărbaţi se uitau în spate, însă nu mai apăru tânărul *don*, ci ajutorul poliţistului, cel pe care ultima oară îl văzuse orbind catârul cu haina, pe drumul coloniei din susul râului. Trecu peste balustradă, pătrunse în arenă şi îi ceru băiatului puşca. Băiatul rămase pe loc. Ajutorul poliţistului îşi desfăcu tocul de piele şi scoase revolverul de 45 gata armat.

— *Déme la carabina*184, spuse el.

Băiatul se uită la lupoaică. Se uită la mulţimea de oameni. Ochii îi înotau în lacrimi, însă nu lăsă cocoşul armei în jos şi nici nu-şi clinti degetul de pe el. Ajutorul poliţistului ridică arma şi ţinti către partea de sus a pieptului băiatului. Spectatorii de pe partea mai îndepărtată a estacadei se lăsară pe vine sau în genunchi, iar unii se întinseseră cu faţa în jos, în praf, şi-şi puseră mâinile pe cap. În tăcerea care se lăsase se mai auzea numai scheunatul firav al unuia dintre câini. Apoi cineva din tribună vorbi.

— *Bastante*, spuse bărbatul. *No le molesta.*185

Era poliţistul. Toată lumea se întoarse către el. Stătea pe ultimul rând de scaune de pe estrada de scânduri, înconjurat din ambele părţi de bărbaţi cu pălării din blană de castor, de calitate superioară, şi câţiva dintre ei fumau *puros*186, ca şi poliţistul. Gesticulă cu o mână. Spuse că se terminase. Îi spuse băiatului să ridice puşca, căci nu avea să i se întâmple nimic. Ajutorul poliţistului lăsă revolverul jos, iar privitorii se ridicară, scuturându-se de praf. Băiatul îşi puse ţeava puştii pe umăr şi lăsă cocoşul în jos, cu degetul mare. Se întoarse şi privi în sus, către poliţist. Poliţistul făcu un gest cu mâna, ca şi cum ar fi dat ceva la o parte. Băiatul nu ştia dacă spre el sau spre mulţime, însă spectatorii începuseră iarăşi să vorbească între ei şi cineva deschisese uşile hambarului către noaptea mexicană, răcoroasă.

Omul căruia i se promisese pielea lupoaicei sărise peste scânduri şi înaintă. Se plimba în jurul lupoaicei moarte, aţintind-o cu privirea şi ţinând briceagul de la curea în mână. Băiatul îl întrebă cât valora pielea, însă omul ridică din umeri. Se uită cu atenţie la băiat.

— *Cuánto quiere por él?*187 îl întrebă băiatul.

— *El cuero?*188

— *La loba.*

Cel care revendica pielea se uită la lupoaică, apoi la băiat. Spuse că pielea valora cincizeci de *pesos*.

— *Acepta la carabina?*189 întrebă băiatul.

Reclamantul ridică din sprâncene, apoi îşi recompuse expresia.

— *Es un huinche?*190 întrebă el.

— *Claro. Cuarenta y cuatro.*191

Dădu puşca jos de pe umăr şi i-o aruncă bărbatului. Reclamantul îi trase pârghia, apoi o închise la loc. Se aplecă, ridică cartuşul din praf, îl şterse de mânecă şi îl puse înapoi în magazie. Ridică puşca şi ţinti la luminile de deasupra. Valora cât o duzină de piei de lup ciuntite, însă bărbatul o cântări în mâini şi se uită la băiat înainte de a da aprobator din cap.

— *Bueno*, spuse el.

Îşi puse puşca pe umăr şi întinse mâna. Băiatul privi în jos, la mâna bărbatului, apoi o apucă încet şi încheiară târgul cu o strângere de mână în

centrul arenei, în timp ce oamenii treceau pe lângă ei, către uşa deschisă. Îl studiau în trecere cu ochii lor negri, dar nu dădeau nici un semn de dezamăgire că li s-ar fi stricat distracţia, căci şi ei erau musafiri ai fermierului şi ai poliţistului şi nu-şi dădeau cu părerea, aşa cum cerea obiceiul în acea ţară. Reclamantul pieii de lup îl întrebă pe băiat dacă nu cumva mai avea cartuşe pentru armă, însă el nu răspunse, ci dădu din cap că nu, după care se lăsă în genunchi şi ridică în braţe corpul moale al lupoaicei pe care, deşi era slabă, abia o putea duce, apoi traversă arena, păşi peste balustrada de lemn şi înaintă până la uşa din spate cu capul lupoaicei atârnând şi cu sângele şiroind în urma sa.

O porni călare din umbra clădirii, cu lupoaica trecută peste arcada şeii, învelită în cârpele care-i mai rămăseseră din ce-i dăduse nevasta fermierului. Curtea era plină de călăreţi care se pregăteau de drum şi de strigătele acestora. Câinii mişunau printre picioarele calului şi lătrau, iar calul se ferea, bătea din picior şi îi lovea cu copita, şi aşa trecu pe lângă uşa deschisă a hambarului, şi pe sub arcadele porţii, spre câmpurile din apropierea râului, aplecându-se din şa şi dând cu pălăria după ultimii câini. Deasupra oraşului, înspre miazăzi, se înălţau focuri de artificii în trâmbe lungi şi arcuite, care apoi se desfăceau în întuneric şi cădeau ca nişte confetti încete şi fierbinţi. Pocnetul cu care explodară îl ajunse mult după izbucnirea de lumină şi în fiecare izbucnire de lumină pluteau fantomele întinate ale celor plecaţi înaintea sa. Ajunse la râu şi o luă în jos, merse mai departe, trecu prin curenţii repezi şi puţin adânci şi îşi continuă drumul, pe întinderea lată de prundiş. Un cârd de raţe trecu pe lângă el, în josul râului. Le auzea bătăile din aripi. Le văzu cum se ridicară pe cer, ţâşnind peste ţinutul întunecat, către apus. Trecu călare pe lângă oraş, pe lângă luminiţele carnavalului şi pe lângă siluetele luminilor care se strecurau pe deasupra undelor liniştite şi întunecate, de-a lungul malului de râu. O roată de foc arsă fumega dincolo de sălcii şi ferigi. Se uită cu atenţie la vârfurile munţilor, la felul în care erau aşezaţi. Adierea care venea dinspre râu mirosea a metal umed. Simţea sângele lupoaicei pe pulpa lui, în locurile unde trecuse prin pânză şi prin pantaloni, îşi duse mâna la picior şi gustă din sângele care avea acelaşi gust cu al lui. Artificiile se stinseseră. Jumătatea de lună atârna deasupra mantiei întunecate a munţilor.

La intersecţia râurilor, străbătu malul lat, cu prundiş, şi opri calul în

vad, să se uite împreună înspre miazănoapte, în direcţia în care curgea râul, limpede şi rece, către ieşirea din ţinutul acela. Mai că întinse mâna să tragă puşca din teacă, ca să nu se ude, însă apoi îndemnă calul înainte, prin vadul apei.

Simţi copitele calului amuţind, în timp ce păşea pe pietrele colţuroase de pe fundul râului şi aproape că auzea apa absorbind picioarele calului. Apa se apropia de burta animalului şi îi simţea răceala, acolo unde începuse să i se scurgă în cizme. Un ultim artificiu singuratic se înălţă peste oraş şi îi lumină şi pe ei, în mijlocul râului, lumină ţinutul dimprejurul lor, copacii de pe mal, învăluiţi în umbre, şi pietrele serbede. Un câine singuratic din oraş, care simţise în aer mirosul lupoaicei şi-l urmărise, stătea nemişcat şi îngheţat de frig pe mal, în trei picioare, în lumina aceea aparentă, apoi totul dispăru înapoi în întunericul din care răsăriseră.

Trecură prin vadul râului, ieşiră cu apa şiroind şi băiatul privi în urmă, către oraşul întunecat, apoi mână calul înainte printre sălciile de pe mal şi pâlcurile de trestie şi o porni călare spre apus, către munţi. În timp ce mergeau a început să fredoneze nişte cântece vechi, pe care le cântase tatăl său în vremurile de demult, şi un *corrido*192 lent, în spaniolă, despre o *soldadera* curajoasă care luase puşca soldatului său căzut şi înfruntase inamicul, într-o veche confruntare sângeroasă. Noaptea era senină şi, în timp ce mergea, luna se lăsă mai jos de marginile stâncoase ale munţilor şi apărură stelele către răsărit, unde era cel mai întuneric. Merseră în sus, prin albia secată a pârâului în noaptea brusc mai rece, ca şi cum luna le-ar fi ţinut până atunci de cald. Şi mai sus, pe dealurile pitice, călărind şi cântând toată noaptea, încetişor.

Când ajunse la primul taluz de grohotiş de sub povârnişurile înalte ale munţilor Pilares, mai era puţin şi răsărea soarele. Mână calul într-o văiugă plină cu iarbă, descălecă şi dădu drumul frâielor. Pantalonii i se întăriseră de la sânge. Luă lupoaica cu grijă în braţe, o lăsă pe pământ şi desfăcu pânza. Era ţeapănă şi rece, iar blana îi era zbârlită de la sângele uscat. Duse calul lângă pârâu şi-l lăsă lângă apă, apoi căută pe mal lemne cu care să facă focul. De peste dealurile dinspre miazăzi se auzeau lătrăturile coioţilor, care se strigau printre siluetele întunecate ale hotarului de lume

de deasupra lui, cu urletele lor ce păreau că vin direct din noapte.

Aprinse focul şi ridică lupoaica de pe pânză, duse pânza la pârâu, se lăsă pe vine, prin întuneric, şi o spălă de sânge, apoi o duse înapoi, după care tăie ramuri în cruce dintr-un ulm american, le bătu în pământ cu o piatră şi atârnă pânza de un par, de unde începu să scoată aburi la lumina focului, de parcă ar fi fost un voal în flăcări, într-o sălbăticie în care preoţi cu iubire pentru cele sfinte fuseseră alungaţi de o sectă rivală sau o porniseră pur şi simplu prin noapte, înfricoşaţi de propriile lor fapte. Îşi trase pătura peste umeri şi rămase dârdâind pe întuneric, în aşteptarea zorilor, ca să găsească un loc în care să îngroape lupoaica. După un timp, calul se întoarse de la pârâu, cu frâiele ude după el, şi se opri la marginea focului.

Adormi cu palmele în sus, ca şi cum ar fi fost un bolnav aţipit. Când se trezi, nu se luminase încă. Focul se micşorase şi mai rămăseseră câteva flăcărui care pâlpâiau la suprafaţa jarului. Îşi scoase pălăria şi făcu vânt deasupra focului ca să-l revigoreze, apoi puse lemnele pe care le adunase. Se uită după cal, dar nu-l zări. Coioţii urlau în continuare de-a lungul meterezelor stâncoase ale munţilor Pilares, iar către miazăzi cerul începuse să se coloreze în gri. Se lăsă pe vine deasupra lupoaicei şi-i atinse blana. Îi atinse colţii perfecţi şi reci. Ochiul ei deschis către foc nu mai reflecta nimic şi i-l închise cu degetul mare, apoi se aşeză lângă ea, îşi aşeză mâna pe fruntea ei plină de sânge şi închise şi el ochii, ca să o poată vedea alergând prin munţi, la lumina stelelor, unde iarba era umedă, iar răsăritul apropiat al soarelui nu deranjase încă urzeala urmelor de creaturi care trecuseră prin noapte, înaintea ei. Căprioare, iepuri, porumbei şi şoareci de câmp, cu mirosurile lor puternic impregnate în aer, spre deliciul ei, toate popoarele unei lumi posibile, rânduită de Dumnezeu, din care făcea şi ea parte şi de care nu putea fi separată. Pe unde umbla ea, urletele coioţilor se opreau cu un clămpănit surd, ca şi cum s-ar fi închis o uşă şi n-ar mai fi rămas decât teama şi mirarea. Îi ridică capul ţeapăn de printre frunze şi îl luă în braţe, sau întinse braţele să cuprindă ce nu putea fi cuprins, ceva ce pornise deja printre munţi, ceva înspăimântător, dar în acelaşi timp de o rară frumuseţe, precum florile care cresc pe cadavre. Acel ceva din care sunt făcute sângele şi oasele, dar pe care ele, la rândul lor, nu-l pot face, pe nici un altar, din nici o rană de război. Acel ceva despre care credem că în

mod sigur are forţa să taie, să modeleze şi să scobească forma întunecată a lumii, la fel ca vântul sau ploaia. Dar nu poate fi cuprins, nu va fi niciodată cuprins, şi nu e floare, ci vârtelniţă, vânător de care vântul însuşi este îngrozit, de care lumea întreagă nu se poate separa.

1. Vehicul folosit de amerindieni pentru transportul greutăţilor pe uscat, format din doi pari de lemn prinşi în cruciş de şaua calului, care susţin o platformă sau o plasă pentru încărcătură (engl.).
2. Şobolan de apă, cunoscut şi sub numele de şobolan de mosc.
3. Bucată de piele folosită la prinderea chingilor de la şeile americane, respectiv chinga care trece pe sub burta calului de cea de la şa.
4. Lanţ muntos care se întinde între ţinutul Hidalgo, din New Mexico, şi ţinutul Cochise, din Arizona.
5. În sens anatomic, „matrice“ este sinonim cu „uter“.
6. Arbore exotic cu lemn roşiatic, din care se extrage un colorant roşu, folosit în industria textilă.
7. Zonă depresionară, vale sau câmpie mănoasă (în sp., în orig.).
8. Alifie cu efect cicatrizant, folosită pentru animale.
9. Rucsacuri (în sp., în orig.).
10. „Adio, camarade. Să ne vedem cu bine“ (în sp., în orig.).
11. *To have an ox in the ditch* (în orig.) se referă la o sarcină ce nu suferă amânare, expresie preluată după răspunsul pe care l-a dat Iisus fariseilor când a fost întrebat dacă poate face miracole în ziua de sabat („Care dintre voi, de-i cădea fiul sau boul în fântână nu-l va scoate îndată în ziua sâmbetei?“ – Sfânta Evanghelie după Luca: 14, 5).
12. Fraţii Lee erau cunoscuţi crescători de câini de rasă în sud-vestul Americii, la începutul secolului XX. Ernest Lee, cel mai mare dintre fraţi, este unul dintre fondatorii rasei Bluetick Coonhound, la care se face referire în original – ogari recunoscuţi pentru destoinicia de a vâna ratoni, oposumi şi urşi, precum şi de a detecta mirosuri foarte vechi.
13. Mică comunitate de fermieri din ţinutul Hidalgo.
14. „Bună seara. Domnul este?“ (în sp., în orig.).

15. „Bine. Intră“ (în sp., în orig.).
16. „În spate“ (în sp., în orig.).
17. „Apropie-te“ (în sp., în orig.).
18. „Blondule. Vorbeşti spaniola?“ (în sp., în orig.).
19. „Perna“ (în sp., în orig.).
20. „Pentru nimic“ (în sp., în orig.).

21. „Ia loc“ (în sp., în orig.).

22. „Te cunosc?“ (în sp., în orig.).
23. „Nu, domnule. Suntem din Charcas“ (în sp., în orig.).
24. „Locul ăla are o poveste“ (în sp., în orig.).
25. „O poveste?“ (în sp., în orig.).
26. „O poveste murdară. Despre fapte crude“ (în sp., în orig.).
27. „Unde este domnul Echols?“ (în sp., în orig.).
28. „Nu ştiu. A plecat“ (în sp., în orig.).
29. „A murit?“ (în sp., în orig.).
30. „Ştim după lungimea umbrelor cât de târziu este“ (în sp., în orig.)
31. „Vine din Mexic“ (în sp., în orig.).

32. „Domnul Sanders spune că domnul Echols este el însuşi pe jumătate lup. Zice că ştie ce ştiu lupii înainte de-a o şti chiar lupii“ (în sp., în orig.).
33. „Lupul este de necunoscut. Ce se prinde în capcană sunt numai dinţi şi blană. Nimeni nu poate cunoaşte cu adevărat lupul. Lupul sau ceea ce ştie lupul. E ca şi cum ai întreba ce ştiu pietrele. Sau copacii. Sau lumea“ (în sp., în orig.).
34. „Lupul este vânător. Pricepi?“ (în sp., în orig.).
35. Desen, umbră (în sp., în orig.).
36. „Ascultă-mă, tinere“ (în sp., în orig.).
37. „S-a dus“ (în sp., în orig.).
38. „Hai, tinere. Pleacă!“ (în sp., în orig.).

39. „Dumnezeu fie cu tine“ (în sp., în orig.).
40. „Şi cu tine, tinere“ (în sp., în orig.).
41. „Câţi ani ai?“ (în sp., în orig.).
42. „Şaisprezece“ (în sp., în orig.).
43. „Nu ştiu nimic. Ăsta-i adevărul“ (în sp., în orig.).
44. „Bine“ (în sp., în orig.).

45. „Şi ce fel de loc este acesta?“ (în sp., în orig.).
46. „Locuri în care fierul a fost îngropat. Locuri în care focul a ars deja“ (în sp., în orig.).
47. „Şi cum se pot găsi aceste locuri?“ (în sp., în orig.).
48. „Pentru asta sunt considerat eretic. Pentru asta şi nimic mai mult“ (în sp., în orig.).

49. Vrăjitor (în sp., în orig.).
50. Mândrie (în sp., în orig.).
51. „Nu suntem înrudiţi“ (în sp., în orig.).
52. Unchi (în sp., în orig.).
53. „Credinţa. Credinţa e totul“ (în sp., în orig.).
54. „Atenţie. În vatra focului este îngropată o capcană pentru lupi“ (în sp., în orig.).
55. Specie de cactus din sud-vestul Statelor Unite şi Mexic.
56. Bucată de funie special folosită în Statele Unite şi Mexic pentru a lega picioarele vitelor.

57. Specie de arbust cu ţepi.
58. „O poţi ţine?“ (în sp., în orig.).
59. „Ai nevoie de mai multă lumină?“ (în sp., în orig.).
60. Specie de arbust din Statele Unite şi Canada cu efect astringent şi vasoconstrictor.
61. „Eşti gata, tinere?“ (în sp., în orig.).
62. „Încă o dată“ (în sp., în orig.).
63. Ţesătură tradiţională mexicană, fabricată lângă oraşul Saltillo, din nord-estul Mexicului, cu dungi închise la culoare, alternând cu dungi în culori vii.
64. Specie de arbuşti leguminoşi, cu păstăi dulci pe care le mănâncă vitele, din sud-vestul Statelor Unite.
65. Curs de apă dintr-o regiune aridă (în sp., în orig.).
66. Plantă de deşert din sud-vestul Statelor Unite şi nordul Mexicului, cu ţepi şi uscată mai tot timpul anului (în sp., în orig.).
67. „Unde te duci?“ (în sp., în orig.).
68. „În munţi“ (în sp., în orig.).
69. „Eşti vânător?“ (în sp., în orig.).
70. „Căţeaua e bună la vânătoare?“ (în sp., în orig.).
71. „Cea mai bună“ (în sp., în orig.).

72. „E rea?“ (în sp., în orig.).
73. „Câteodată“ (în sp., în orig.).
74. „La revedere“ (în sp., în orig.).
75. Un tip de legătură folosită de văcarii mexicani la confecţionarea frâielor pentru îmblânzit caii, în care o chingă împletită este trecută peste botul calului şi legată dedesubt cu un nod de care sunt prinşi dârlogii (engl.).
76. Specie de agavă originară din deşertul Sonora, cu ţepi tari şi foarte ascuţiţi.
77. Lucrător care îngrijeşte şi mână catârii (în sp., în orig.).
78. Brichetă (în sp., în orig.).
79. „E rea căţeaua, nu-i aşa?“ (în sp., în orig.).
80. „Destul de rea“ (în sp., în orig.).
81. Sandale mexicane (în sp., în orig.).
82. „E o lupoaică“ (în sp., în orig.).
83. „Poftim?“ (în sp., în orig.).
84. „Ce-a păţit la picior?“ (în sp., în orig.).
85. „Pricepi?“ (în sp., în orig.).
86. „O să nască“ (în sp., în orig.).
87. „Ca şi asta mică“ (în sp., în orig.).
88. „E fiica dumitale?“ (în sp., în orig.).
89. „Preoţii sunt nişte şarlatani“ (în sp., în orig.).
90. Nume generic dat femeilor care au luptat în Revoluţia Mexicană (în sp., în orig.).
91. „Cine nu-şi aminteşte sângele războiului, e dornic să pornească lupta“ (în sp., în orig.).

92. „Un blestem. E lucru sigur“ (în sp., în orig.).
93. „Ştie omul ce ştie“ (în sp., în orig.).
94. „Adică nimic“ (în sp., în orig.).
95. „Da. De acord“ (în sp., în orig.).
96. „Trebuie să-i scoţi legătura de la bot“ (în sp., în orig.).
97. „E adevărat“ (în sp., în orig.).
98. „E chiar aşa de rea căţeaua ta?“ (în sp., în orig.).
99. „Toţi cei care se învârt pe aici“ (în sp., în orig.).
100. „Ce ai acolo, tinere?“ (în sp., în orig.).
101. „Cât vrei pe lup?“ (în sp., în orig.).

102. „Nu o pot vinde“ (în sp., în orig.).
103. „De ce nu?“ (în sp., în orig.).
104. „Nu e a mea“ (în sp., în orig.).
105. „A cui este?“ (în sp., în orig.).
106. Proprietarul sau administratorul unor mari proprietăţi, numite *haciendas*, care puteau fi plantaţii, mine, distilerii, fabrici sau mai multe dintre acestea la un loc (în sp., în orig.).
107. „Locuieşte în Colonia Morales?“ (în sp., în orig.).
108. „Mult noroc, băiete“ (în sp., în orig.).
109. Locuitorii din regiunile muntoase (în sp., în orig.).
110. Membri ai unei secte anabaptiste, răspândită în Olanda, Statele Unite şi Germania.
111. Băştinaşii din America de Sud şi Centrală obişnuiau să care greutăţi mari cu ajutorul unor chingi de piele trecute peste cap, care eliberau umerii şi şoldurile cărătorilor de greutatea încărcăturii.
112. Tocană mexicană din carne de porc, care se mănâncă cu mămăligă (în sp., în orig.).
113. Varietate de tutun cultivată de amerindienii de pe teritoriul Mexicului, adusă în Statele Unite de către primii colonişti spanioli (în sp., în orig.).
114. „De unde sunteţi?“ (în sp., în orig.).
115. „Din America“ (în sp., în orig.).
116. „Actele dumneavoastră“ (în sp., în orig.).
117. „Nu am nici un document“ (în sp., în orig.).
118. „Cum vă numiţi?“ (în sp., în orig.).
119. „E calul dumitale?“ (în sp., în orig.).
120. „Factura, vă rog“ (în sp., în orig.).
121. „Nu am asemenea acte“ (în sp., în orig.).
122. „Paşaport?“ (în sp., în orig.).
123. „Nimic“ (în sp., în orig.).
124. Slujbaş (în sp., în orig.).
125. Poliţist (în sp., în orig.).
126. „Unde este lupoaica?“ (în sp., în orig.).
127. „Afară“ (în sp., în orig.).

128. „E puşca ta?“ (în sp., în orig.).
129. „E a tatălui meu“ (în sp., în orig.).

130. „Eşti cumva hoţ? Sau asasin?“ (în sp., în orig.).
131. Teleagă trasă de regulă de boi, cu roţi de lemn foarte mari şi fără cadrul care închide o căruţă obişnuită în partea din faţă şi cea din spate (în sp., în orig.).
132. Căruţaş (în sp., în orig.).
133. „Ia te uită“ (în sp., în orig.).

134. Străin (în sp., în orig.).
135. „Încotro mergem?“ (în sp., în orig.).
136. „La bâlci“ (în sp., în orig.).
137. „În oraşul Morelos“ (în sp., în orig.).
138. „E departe?“ (în sp., în orig.).
139. „Câteva leghe“ (în sp., în orig.).

140. „Şi unde duc lupoaica?“ (în sp., în orig.).
141. „La bâlci, fără îndoială“ (în sp., în orig.).
142. Specie comestibilă de cactus (în sp., în orig.).
143. Terci (în sp., în orig.).
144. „Îţi place?“ (în sp., în orig.).
145. Plită tradiţională mexicană, folosită pentru copt şi pentru gătit (în sp., în orig.).
146. Un soi de gogoaşă întâlnită în special în ţările sud-americane, dar şi în Spania (în sp., în orig.).
147. Cremă de ou (în sp., în orig.).
148. „Fir-ar să fie!“ (în sp., în orig.).
149. „Tăblia“ (în sp., în orig.).
150. Cântăreţi de muzică tradiţională mexicană (în sp., în orig.).
151. Călăreţi mexicani din regiunea Jalisco, din partea centrală şi de vest a Mexicului, cunoscuţi îndeosebi pentru costumele tradiţionale intens colorate (în sp., în orig.).
152. Proprietate foarte întinsă, plantaţie (în sp., în orig.).
153. Specie de arbore înrudită cu nucul, din centrul şi sudul Statelor Unite.
154. Bucătăreasă (în sp., în orig.).
155. Lasou (în sp., în orig.).
156. „Pentru american“ (în sp., în orig.).
157. „Nu o pot accepta“ (în sp., în orig.).
158. „Şi de ce nu?“ (în sp., în orig.).

159. „Nimeni nu ştie pentru cine lucrează“ (în sp., în orig.).
160. Curte interioară (în sp., în orig.).
161. „E totul bine?“ (în sp., în orig.).
162. Locuinţe (în sp., în orig.).
163. Laş (în sp., în orig.).

164. Nobili recunoscuţi ca atare într-un anumit oraş, care şi-ar fi pierdut privilegiile prin mutarea într-o altă localitate (în sp., în orig.).
165. Administratori (în sp., în orig.).
166. Majordomi (în sp., în orig.).
167. Cooperative (în sp., în orig.).
168. Adăpost (în sp., în orig.).
169. „Câţi câini aveţi?“ (în sp., în orig.).

170. „Şi dumneata?“ (în sp., în orig.).
171. „Cine ştie. Destui“ (în sp., în orig.).
172. Câine de vânătoare de talie medie, cu blana roşcată, originar din sudul Statelor Unite, folosit în special pentru vânătoarea de urşi, ratoni şi pume.
173. Rasă de câini de talie mare, cei mai mari din rasa terierilor, originari din Anglia, folosiţi pentru vânătoare.
174. „Ce s-a întâmplat?“ (în sp., în orig.).
175. „E a mea“ (în sp., în orig.).
176. „Ce doreşti, tinere?“ (în sp., în orig.).
177. „Pentru ce ai adus lupoaica aici? La ce bun?“ (în sp., în orig.).
178. „Vrem să trecem, atâta tot“ (în sp., în orig.).
179. „Să treceţi sau să traversaţi ilegal?“ (în sp., în orig.).
180. „Nu-i da drumul“ (în sp., în orig.).
181. „Pune-i lanţul“ (în sp., în orig.).
182. Aluat de pâine sau patiserie umplut cu carne sau legume (în sp., în orig.).
183. Substanţă solidă albă sau incoloră, întrebuinţată îndeosebi în construcţii şi la fabricarea sticlei.
184. „Dă-mi puşca“ (în sp., în orig.).
185. „De-ajuns. Lasă-l în pace“ (în sp., în orig.).
186. Ţigară de foi făcută cu tutun dintr-o singură ţară, de regulă din Cuba sau din Nicaragua – producerea acestor ţigări necesită o tehnică specială, deoarece gustul unei ţigări de foi se obţine în general prin amestecul tutunului din regiuni diferite (în sp., în orig.).
187. „Cât vrei pe ea?“ (în sp., în orig.).
188. „Pe piele?“ (în sp., în orig.).
189. „Primeşti puşca?“ (în sp., în orig.).
190. „E Winchester?“ (termen argotic – în sp., în orig.).

191. „Sigur că da. Patruzeci şi patru“ (în sp., în orig.).
192. Cântec popular mexican cu caracter narativ (în sp., în orig.).

II

Întreprinderi blestemate împart pentru totdeauna vieţile între atunci şi acum. Dusese lupoaica în munţi, pe oblâncul şeii, şi o îngropase într-o trecătoare, sub un tumul de grohotiş. Lupii micuţi din pântecele ei simţiră răceala care-i împresura şi strigară fără glas, prin întuneric, iar el îi îngropă pe toţi, strânse pietrele grămadă, peste ei, apoi mână calul şi plecă. O porni adâncindu-se în munţi. Îşi ciopli un arc dintr-o ramură de ilice şi-şi făcu săgeţi din trestie. Se gândi să redevină copilul care nu apucase niciodată să fie.

A călărit aşa săptămâni întregi, în care s-au făcut amândoi slăbănogi şi ciolănoşi, bărbatul şi calul deopotrivă, calul păştea din iarba rară, de iarnă, de pe munţi şi rodea lichenii de pe stânci, în timp ce băiatul îşi arunca săgeţile după păstrăvii care stăteau nemişcaţi deasupra umbrelor lor de pe fundul rece şi stâncos al ochiurilor de apă şi apoi îi mânca, şi mai mânca nopal verde1, şi într-o zi cu vânt, un şoim trecu prin dreptul soarelui, iar umbra lui traversă atât de rapid iarba dinaintea lor, încât calul tresări, iar băiatul privi în sus, acolo unde pasărea se învârtea deasupra lor la o înălţime considerabilă, şi-şi luă arcul de pe umăr, potrivi o săgeată şi o slobozi, apoi o privi cum se înalţă, cum îi zburleşte vântul aripioarele crestate în trestie, o privi cum se întoarce cu boltă, în timp ce şoimul se rotea, şi dintr-odată scoase un ţipăt, cu săgeata înfiptă în pieptul său albicios.

Şoimul se răsuci în aer şi alunecă pe o pală de vânt, până când dispăru dincolo de creasta muntelui, într-o cădere compactă de pene. Se duse să îl caute, dar nu îl găsi. Găsi un singur strop de sânge care se uscase pe stânci şi se înnegrise din pricina vântului şi nimic mai mult. Descălecă, se aşeză în iarbă lângă cal, în bătaia vântului, şi-şi făcu o tăietură în podul palmei, cu briceagul, apoi privi sângele care i se scurgea încet pe stâncă. Două zile mai târziu, opri calul pe un promontoriu, deasupra râului Bavispe, iar râul curgea invers. Sau soarele apunea către răsărit, în spatele său. Îşi improviză o tabără la adăpost de vânt sub nişte arbuşti de ienuperi şi

aşteptă să vadă ce avea să facă râul sau soarele, iar dimineaţa, când se lumină de zi deasupra munţilor din depărtare şi deasupra câmpiei largi dinaintea sa, îşi dădu seama că traversase munţii înapoi, acolo unde râul o pornea iarăşi spre miazănoapte, de-a lungul laturii dinspre răsărit a lanţului muntos.

Călări mai departe, adâncindu-se şi mai mult în munţi. Se aşeză pe trunchiul unui arbore doborât de vijelie, printre copacii dintr-o pădure înaltă de frasini şi de *madroño*2, şi tăie o bucată de funie cu briceagul, în timp ce calul se uita la el. Rămase pe loc şi trecu funia prin gaica pantalonilor care-i atârnau pe coapse, apoi strânse briceagul la loc.

— Nu e nimic de mâncare, îi spuse el calului.

Se culca în frigul şi întunericul din ţinutul acela sălbatic şi înalt şi asculta vântul, privind cum se stingeau ultimii tăciuni de pe foc şi pâlpâirile roşietice ale cărbunilor care se crăpau de-a lungul unor linii nebănuite. Ca şi cum în strădania lemnului s-ar fi ascuns, în mod ilicit, geometrii şi rânduieli care se puteau dezvălui, după bunul mers al lumii, numai în cenuşă şi întuneric. Nu auzi nici un lup. Cu hainele prăpădite, pe jumătate mort de foame şi cu calul înspăimântat, intră, o săptămână mai târziu, în oraşul minier El Tigre.

O mână de case erau aşezate fără nici un căpătâi de-a lungul unei coaste, de pe care se vedea o mică vale montană. Nu era nimeni primprejur. Opri calul în mijlocul străzii desfundate, iar calul se uită cu o privire mohorâtă la oraş, la nişte *jacales*3 din noroi şi beţe, cu uşi din piei de vită. Mână calul înainte şi chiar atunci o femeie ieşi în stradă, se apropie de el şi rămase în dreptul scării, uitându-se în sus, la chipul de copil care se zărea pe sub borul pălăriei, şi-l întrebă dacă-i era rău. Îi răspunse că nu. Că îi era doar foame. Îi spuse să descalece şi băiatul făcu întocmai, îşi dădu arcul jos de pe umăr şi-l trecu peste cornul şeii, apoi o urmă până în dreptul casei sale, cu calul păşind în urma sa.

Se aşeză într-o bucătărie atât de ferită de soare, încât era mai degrabă întuneric, şi mâncă *frijoles*4 dintr-un castron de pământ cu o lingură imensă de cositor, emailată. Singura rază de lumină intra printr-o gură de fum din tavan şi femeia îngenunche în locul acela, în dreptul unui *brasero*5 mic de pământ, şi întoarse *tortillas* pe un *comal* de pământ, crăpat şi vechi de când lumea, şi atunci o dâră subţire de fum se ridică de-a

lungul peretelui înnegrit şi se pierdu deasupra capetelor lor. Băiatul auzi găinile care cotcodăceau pe afară, iar într-o cameră încă şi mai întunecoasă, din spatele unei draperii făcute dintr-o bucată de sac, dormea cineva. Casa întreagă mirosea a fum şi grăsime râncedă, iar fumul avea o vagă aromă antiseptică de lemn de *piñon*6. Femeia întoarse *tortillas* cu mâinile goale, le puse pe o farfurie de pământ şi i le aduse. Băiatul îi mulţumi, împături una dintre *tortillas*, o trecu prin fasole şi muşcă din ea.

— *De dónde viene?*7 îl întrebă ea.

— *De los Estados Unidos*.8

— *De Tejas?*9

— *Nuevo Mexico*.10

— *Que lindo*11, spuse ea.

— *Lo conoce?*12

— *No.*

Femeia îl privea cum mânca.

— *Es miniero?*13

— *Vaquero.*

— *Ay, vaquero.*

După ce termină şi îşi şterse castronul cu ultima bucată de *tortilla*, femeia luă vasele, le duse în cealaltă parte a încăperii şi le puse într-o găleată. Când se întoarse, se aşeză pe o bancă din scânduri de lemn de cealaltă parte a mesei şi se uită cu atenţie la el.

— *Adónde va?*14 îl întrebă ea.

Băiatul nu ştia. Privi într-o doară prin încăpere. Pe peretele gol de pământ era prins într-un un cui de lemn un calendar care înfăţişa imaginea color a unui Buick din 1927. Lângă el stătea o femeie îmbrăcată într-o haină de blană şi cu turban. Spuse că nu ştia unde se ducea. Au rămas amândoi nemişcaţi. Băiatul făcu un semn cu capul înspre intrarea acoperită de draperie.

— *Es su marido?*15 întrebă el.

Femeia răspunse că nu era. Spuse că era sora ei.

Băiatul dădu aprobator din cap. Se mai uită o dată prin cameră şi mai cuprinse o dată cu privirea ceea ce descoperise oricum de prima dată, apoi întinse mâna peste umăr în spatele său şi-şi luă pălăria de pe spătarul scaunului, împinse scaunul în spate, pe podeaua de pământ, şi se ridică.

— *Muchisimas gracias*[16], spuse el.

— Clarita, strigă femeia.

Nu-şi luase o clipă ochii de la el şi băiatului îi trecu prin minte faptul că s-ar fi putut să fie un pic nebună. Femeia mai strigă o dată. Se întoarse şi privi spre încăperea întunecoasă din spatele draperiei, cu un deget ridicat.

— *Momentito*[17], spuse ea.

Se ridică şi se duse în cealaltă cameră. Apăru din nou, după câteva minute. Dădu sacul la o parte şi-l ţinu un moment, cu un gest oarecum teatral, lipit de tocul uşii. Femeia care dormise până atunci păşi peste prag şi se postă în faţa lui, într-un capot de viscoză, pătat şi roz. Se uită la el, apoi se întoarse şi privi în spate, către sora ei. Probabil că era sora mai mică, însă semănau destul de bine. Se uită iarăşi la băiat. Rămăsese în loc, cu pălăria în mâini. Soră-sa stătea în spatele ei, în pragul uşii, cu bucata jerpelită şi prăfuită de pânză de sac trasă lângă ea, ca şi cum ar fi vrut să sugereze, poate, că apariţia adormitei era un lucru rar şi trecător. Ea însăşi nu era decât un crainic al veştilor bune. Sora adormită îşi strânse capotul în jurul corpului, apoi întinse o mână şi atinse faţa băiatului. Apoi se întoarse cu spatele şi trecu iarăşi pragul încăperii, ca să nu mai fie văzută. Băiatul mulţumi gazdei sale, îşi puse pălăria, împinse cu zgomot uşa din piele de vită şi păşi afară, în lumina soarelui, unde stătea şi-l aştepta calul.

În timp ce mergea călare pe şosea, unde nu se vedeau nici urme de roţi sau de copite, nici vreun alt semn al existenţei oamenilor, trecu prin dreptul a doi bărbaţi care stăteau în pragul unei uşi şi care-l strigară şi făcură semne înspre el. Îşi atârnase iarăşi arcul pe umăr şi se gândea că arăta probabil trist ori caraghios, armat în felul acela, cu zdrenţele sale înnegrite, călare pe un cal numai piele şi os, însă după ce se uită mai atent la cei care-l şicanau, îşi dădu seama că cu greu ar fi putut arăta mai rău ca ei şi merse mai departe.

Traversă mica vale şi o porni înspre munţi, către apus. Nu avea de unde să ştie de cât timp se afla în acea ţară, dar din câte văzuse el până atunci, bune şi rele, după cum le judeca în timp ce îşi vedea de drum, ştia sigur că nimic din ce-ar fi putut descoperi nu i-ar mai fi trezit spaima. În zilele următoare avea să întâlnească indieni sălbatici, în inima munţilor,

care locuiau în *chozas*18 şi corturi19, în *rancherías*20 mizere, şi indieni şi mai sălbatici, care locuiau în peşteri, şi cu toţii îl considerau, cel mai probabil, pe el nebun, după felul în care-l priveau. L-au hrănit, iar femeile i-au spălat şi i-au peticit hainele şi i-au cusut cizmele cu o sulă făcută de mână şi cu ligamente de la un picior de şoim. Vorbeau între ei pe limba lor şi cu el într-o spaniolă stricată. I-au povestit că cei mai mulţi dintre copii lor plecaseră să lucreze în mine, sau în oraşe, sau la *haciendas* conduse de mexicani, dar că ei n-aveau încredere în mexicani. Făceau schimburi cu ei, prin micile sate de pe malul râului, sau stăteau câteodată în cercul exterior de lumină şi urmăreau serbările lor, însă în general se ţineau departe de ei. I-au spus că obiceiul mexicanilor era să dea vina pe ei pentru toate nelegiuirile pe care le comiteau ei între ei şi că mexicanii se îmbătau şi se omorau între ei, apoi trimiteau soldaţi în munţi, după indieni. Când le spuse de unde venea, a rămas surprins să afle că ştiau şi de acea ţară, dar de vorbit despre ea nu voiau să vorbească. Nu încercă nimeni să facă schimb de cai cu el. Nu-l întrebă nimeni de ce venise. L-au atenţionat numai să stea departe de teritoriul Yaqui de la apus, pentru că indienii Yaqui l-ar fi omorât. Apoi femeile i-au împachetat cina, carne uscată şi frăgezită sau *machaca*, porumb copt şi pisat şi *tortillas* prăjite, după care un bătrân a ieşit în faţă şi i s-a adresat într-o spaniolă pe care abia dacă o pricepu, şi i-a vorbit cu mare emfază, după părerea băiatului, în timp ce-şi ţinea mâinile pe şaua lui, întinse mult în faţă, aşa încât băiatul părea că stă în braţele sale. Era îmbrăcat într-un fel bizar şi foarte înzorzonat şi pe haine avea brodate nişte simboluri cu aspectul geometric al unor instrucţiuni, poate ale unei partide de vânătoare. Purta bijuterii din jad şi argint şi avea părul lung şi mai negru decât s-ar fi cuvenit la vârsta lui. Îi spuse băiatului că, deşi era *huérfano*, tot trebuia să înceteze cu hoinărelile şi să-şi găsească un loc al lui pe lume, pentru că a colinda în felul acesta avea să devină pentru el o pasiune şi din pricina acestei pasiuni avea să se înstrăineze de toţi oamenii şi, până la urmă, de el însuşi. Îi spuse că lumea nu putea fi cunoscută decât în forma în care exista în sufletele oamenilor. Pentru că, deşi părea un loc care să cuprindă oamenii, era în realitate un loc cuprins în sufletele lor şi de aceea, ca să cunoască lumea, omul acolo trebuia să o caute şi să ajungă să cunoască acele suflete şi, pentru aceasta, omul trebuia să trăiască alături de oameni, nu doar să treacă printre ei. Îi

spuse că, în timp ce un *huérfano* ar fi putut simţi că nu mai aparţine oamenilor, el trebuia să lase acest sentiment la o parte, pentru că avea în el o largheţe a spiritului pe care oamenii o puteau vedea şi că oamenii şi-ar fi dorit să-l cunoască şi că lumea avea să aibă nevoie de el, la fel de mult precum şi el avea nevoie de lume, pentru că-şi aparţineau unul altuia. În cele din urmă îi spuse că, deşi acesta era un lucru bun, ca orice lucru bun reprezenta în acelaşi timp şi un pericol. Apoi îşi luă mâinile de pe şaua băiatului, se dădu în lături şi rămase aşa. Băiatul îi mulţumi pentru cuvintele sale şi îi spuse că el nu era de fapt orfan, apoi le mulţumi femeilor care stăteau acolo, întoarse calul şi o porni. Restul rămaseră în loc şi priviră în urma lui, cum se ducea. După ce trecu pe lângă ultimele colibe din crengi, se întoarse şi se uită în urma sa şi chiar în timp ce făcea acest lucru, bătrânul strigă după el:

— *Eres. Eres huérfano.*[21]

Însă băiatul se mulţumi să ridice o mână, cu care îşi atinse pălăria, şi apoi merse mai departe.

După două zile, nimeri pe un drum de căruţe care traversa munţii de la răsărit la apus. Pădurea era verde, plină de ilice şi *madroño*, iar drumul nu părea prea umblat. Într-o zi întreagă de mers nu întâlni pe nimeni. Traversă printr-o trecătoare unde drumul era atât de îngust, încât pietrele aveau urme vechi de la butucii roţilor de căruţe, iar pe sub trecătoare se vedeau, ici-colo, tumuli din pietre, *mojoneras de muerte*[22] ale acelui ţinut, în locurile în care călătorii fuseseră măcelăriţi, cu ani în urmă, de către indieni. Ţinutul părea depopulat şi sterp şi nu văzu nici urmă de vânat sau de păsări, nimic care să tulbure vântul sau liniştea.

Descălecă în dreptul povârnişului dinspre răsărit şi mână calul de-a lungul unei terase din piatră gri. Ienuperii pitici care creşteau de-a lungul buzei se înclinau sub vântul care trecuse pe acolo cu mult timp înainte. De-a lungul malului abrupt, din stâncă, se aflau vechi pictograme cu oameni, animale, sori şi luni, precum şi alte reprezentări, care nu păreau să aibă vreun referent în această lume, cu toate că era posibil ca odată, de mult, să fi avut. Rămase pe loc, în soare, şi privi peste ţinut, către răsărit, peste *barranca*[23] lată a râului Bavispe şi peste câmpia Carretas, care fusese odată de mult fundul unei mări, peste micile câmpuri cârpite laolaltă şi

peste porumbul proaspăt încolţit de pe bătrânul tărâm al neamului Chichimeca24, pe unde trecuseră preoţii, şi soldaţii, şi misionarii căzând în noroi, la munţii de dincolo de câmpie care se întindeau în rânduri succesive, albăstrui, acolo unde pământul se deschidea ca o gheară către miazănoapte şi către miazăzi, canion şi lanţ muntos, *sierra* şi *barranca*, toate aşteptând, ca într-un vis, înfiinţarea lumii şi trecerea lumii. Văzu un vultur singuratic care plana neînfricat la mare înălţime, pe o direcţie pe care vântul o alesese pentru el. Văzu fumul unei locomotive care traversa uşurel câmpia din partea de jos a ţinutului, la mai bine de cincizeci de kilometri depărtare.

Scoase un pumn de *piñón*25 dintr-unul din buzunarele sale hărtănite, le împrăştie pe o stâncă şi le sparse cu o piatră. Începuse să stea de vorbă cu calul şi îi vorbea chiar în acel moment, în timp ce spărgea sâmburii, şi după ce dădu cojile la o parte, îi luă în palmă şi îi ridică. Calul se uită la el, apoi la mieji, după care se urni din loc vreo doi paşi şi-şi puse gura ca de cauciuc în palma băiatului.

Îşi şterse balele din palmă de cracul pantalonilor şi rămase pe loc, sparse şi restul sâmburilor şi îi mâncă el, în timp ce calul se uita la el. Apoi se ridică şi merse la marginea taluzului şi aruncă o piatră. Zbură învârtindu-se şi căzu tot mai departe, până dispăru de tot în liniştea dimprejur. Rămase în loc, ascultând. De undeva de jos se auzi pocnetul surd de piatră care cade peste pietre. Se întoarse, se întinse pe stânca călduţă şi înclinată, îşi sprijini capul de un cot şi privi direct în întunericul din calota pălăriei. Casa lui începuse să i se pară îndepărtată, ca un vis. Erau momente în care nu-şi putea aminti chipul tatălui său.

Adormi şi în somn visă oameni sălbatici care veniră la el cu bâte în mâini şi cu dinţii ascuţiţi şi se strânseseră în jurul său, ameninţându-l cu ce aveau de gând să facă, încă înainte de-a se apuca. Se trezi şi rămase nemişcat, ascultând. Ca şi cum ar fi fost încă acolo, de cealaltă parte a întunericului din pălăria sa. Ciuciţi printre stânci. Sculptând în piatră cu alte pietre forme aidoma cu cele din lumea pe care o înduraseră şi lumea moartă de mâna lor. Îşi luă pălăria de pe faţă, şi-o puse pe piept şi se uită la cerul albastru. Se ridică şi se uită după cal, iar calul era la doar câţiva metri depărtare de el şi-l aştepta. Se ridică şi-şi roti umerii ca să-i dezmorţească, îşi puse pălăria pe cap, ridică frâiele care atârnau la pământ şi-şi trecu

mâna peste piciorul din faţă al calului, până când calul îl ridică şi atunci prinse copita între genunchii săi şi se uită la ea. Calul îşi pierduse de mult potcoavele, iar copitele erau lungi şi rugoase, aşa că îşi scoase briceagul şi ajustă, puţin câte puţin, laturile copitei, pe unde se teşiseră marginile, apoi dădu drumul piciorului, dădu ocol animalului inspectându-l şi ajustă şi celelalte copite. Cum desişurile şi acele copacilor din munţi îl ţesălaseră tot timpul drumului, se dusese orice urmă de grajd şi acum calul emana în schimb un miros cald, de rădăcini. Avea copite închise la culoare, cu margini dure, şi avea destul sânge de *grullo*26 ca să fie cal de munte, după conformaţie, dar şi după înclinaţie şi, cum băiatul crescuse în locuri în care se vorbea aproape încontinuu despre cai, ştia că aşa cum în sânge stă scrisă forma jaretului sau lăţimea feţei, tot acolo sunt scrise şi însuşirile proprii ale rasei sale, şi cu cât se adânceau mai tare în sălbăticia munţilor, cu atât mai tare simţea că înăuntrul calului se dădea o luptă. Nu credea că ar fi plecat calul de lângă el, dar era sigur că se gândise şi el la asta. Îi ajustă şi ultima copită de la piciorul din spate şi duse animalul înapoi, pe drumul îngust, încălecă, se întoarse şi o porni în jos, prin cheile munţilor.

Şoseaua cobora panta de granit a munţilor ca un arc spiralat. Era uimit cum căruţele puteau să ia acele curbe strânse şi înguste. Pe marginea şoselei erau guri de peşteri, unde descălecă şi duse calul de dârlogi, iar pe şosea erau stânci pe care nimeni nu le-ar fi putut clinti din loc. Drumul cobora mai jos de pădurile de pini, printre stejari şi ienuperi. Terenul era sălbatic şi învălmăşit. Cât vedea cu ochii, verdele primăverii explodase în *barrancas*. Lumina înserării era de un verde pal, tremurat. Cobora de şapte ore, dintre care ultimele le parcursese pe întuneric.

Noaptea aceea dormi în nisipul din albia unui râu, cu un strat gros de trestie şi salcie împrejurul lui, iar dimineaţa porni călare spre miazănoapte, de-a lungul râului, până ajunse la un vad. Îngrămădite pe o câmpie aluvionară roşiatică, pe celălalt mal al râului, se aflau ruinele unui oraş care se prăvălea înapoi în noroiul din care fusese ridicat. Un singur fuior de fum se înălţa în aerul albăstrui. Mână calul prin vad şi opri ca să adape animalul, se aplecă în şa şi ridică palma plină cu apă, pe care şi-o trecu peste faţă, apoi încă una, pe care o bău. Apa era rece şi limpede. Mai sus, pe râu, se roteau lăstuni sau rândunici şi zvâcneau chiar deasupra apei, iar soarele dimineţii îi încălzea chipul. Împunse cu tocul cizmelor în coastele

calului şi acesta îşi ridică botul şiroind de apă din undele râului şi îşi făcu cu greu drum prin apa vadului. Pe la jumătatea râului îl opri din nou, îşi trase arcul de pe umăr şi-i dădu drumul în râu. Arcul se învârti şi săltă pe curenţii apei, apoi coborî plutind în apa liniştită de dedesubt. O semilună de lemn albicios care se învârtea şi plutea, pierdută în soare, pe suprafaţa apei. Moştenirea vreunui arcaş înecat, muzician sau făuritor de foc. Merse mai departe călare şi traversă vadul, apoi urcă printre sălciile şi pâlcurile de stuf de pe mal şi intră în oraş.

O mare parte dintre clădirile care mai erau încă în picioare se aflau în capătul mai îndepărtat al oraşului şi spre acestea se îndreptă. Trecu de rămăşiţele unei trăsuri de când lumea, pe jumătate sfărmată, într-un *zaguán*27 ale cărui uşi se prăbuşiseră spre interior. Trecu pe lângă un *horno*28 de noroi dintr-o curte, din care îl priveau ochii unui animal, şi trecu şi de ruinele unei biserici imense din chirpici, ale cărei traverse din tavan zăceau prin moloz. Bărbatul care stătea în pragul uşii, în capătul îndepărtat al bisericii, avea pielea mai albă chiar decât a băiatului şi avea părul ca nisipul şi ochi albaştri, spălăciţi, şi strigă la el mai întâi în spaniolă, apoi în engleză. Îi spuse să descalece şi să intre.

Lăsă calul la uşa bisericii şi îl urmă pe bărbat într-o încăpere micuţă în care ardea un foc într-o sobă improvizată din tablă. Încăperea mai conţinea un pat micuţ, o masă lungă din lemn de pin cu picioarele întoarse şi mai multe scaune cu spătar cu şipci transversale, ca o scară, aşa cum erau cele făcute de menoniţii din acel ţinut. Mai multe pisici de toate culorile stăteau peste tot prin încăpere. Bărbatul făcu un gest abia schiţat cu mâna înspre pisici, ca şi cum ar fi trebuit cumva să fie scuzate, apoi îi făcu un gest băiatului să ia un scaun. Băiatul îşi trase pătura de pe umeri şi rămase în loc, cu ea în braţe. Încăperea era foarte călduroasă, dar cu toate acestea bărbatul se aplecase, deschisese uşiţa sobei, iar acum stătea în dreptului ei şi mai punea lemne pe foc. Pe sobă erau o tigaie mică de fier, un ibric şi câteva tigăi înnegrite, laolaltă cu un ceainic de argint cu picioare în formă de gheare şi înnegrit de la patină, care se asorta într-un fel ciudat cu celelalte obiecte casnice. Se ridică şi închise uşiţa sobei cu piciorul, apoi se întinse, luă două ceşti de porţelan şi farfurioarele şi le puse pe masă. Una dintre pisici se ridică, înaintă pe masă, se uită pe rând în fiecare ceaşcă şi apoi se aşeză la loc. Bărbatul luă ceainicul de pe sobă şi turnă în ceşti, apoi

puse ceainicul deoparte şi se uită la băiat.

— *Eres puros huesos*[29], spuse el.

— *Tengo miedo es verdad.*[30]

— Te rog. Simte-te în largul tău. Vrei nişte ouă?

— Cred că aş mânca nişte ouă.

— Câte vrei să mănânci?

— Aş mânca trei.

— Nu este pâine.

— Aş mânca patru.

— Trebuie să iei loc.

— Da.

Dădu jos o căldare micuţă din email şi ieşi pe uşa scundă. Băiatul trase un scaun şi se aşeză. Strânse pătura cum apucă şi o puse pe scaunul de lângă el, apoi luă cea mai apropiată dintre ceşti şi sorbi din cafea. Nu era cafea adevărată. Nu ştia ce era. Privi în jurul său, prin încăpere. Pisicile îi urmăreau cu privirea. După un timp, bărbatul se întoarse cu ouă rostogolindu-se pe fundul căldării. Ridică tigaia pentru prăjit, o ţinu de mâner şi se uită fix la ea, de parcă s-ar fi uitat printr-un geam negru, apoi o puse jos, la loc, şi puse grăsime cu lingura dintr-un vas de lut. Privi grăsimea care se topea, apoi sparse ouăle în tigaie şi le amestecă cu aceeaşi lingură.

— Patru ouă, spuse el.

— Da.

Bărbatul se întoarse şi se uită la băiat, apoi se întoarse iarăşi cu spatele şi-şi văzu mai departe de gătit. Băiatul îşi dădu atunci seama că nu vorbise cu el. După ce se făcură ouăle, luă o farfurie şi le aşeză pe ea, apoi aşeză o furculiţă de argint înnegrită pe marginea farfuriei şi puse farfuria pe masă, în faţa băiatului. Îi mai turnă cafea, puse ceainicul înapoi pe sobă şi se aşeză de partea cealaltă a mesei, să se uite la băiat cum mâncă.

— Te-ai rătăcit, îi spuse el.

Băiatul se opri din mâncat, cu furculiţa plină cu ou, şi se gândi cu atenţie la întrebare.

— Nu cred, răspunse el.

— Ultimul om care a venit pe aici era bolnav. Era un om tare bolnav.

— Când s-a întâmplat asta?

Bărbatul făcu un gest abia schiţat cu o mână prin aer.

— Ce s-a ales de el?

— A murit.

Băiatul continuă să mănânce.

— Eu nu-s bolnav, zise el.

— E îngropat în curtea bisericii.

Băiatul continuă să mănânce.

— Eu nu-s bolnav, reluă el, şi nici nu m-am rătăcit.

— E primul care a fost îngropat acolo, de mulţi ani de zile, ascultă la mine.

— De câţi ani?

— Nu ştiu.

— Pentru ce a venit aici?

— Era miner, venit din munţi. Un *barretero*31. S-a îmbolnăvit, aşa că a venit aici. Dar era prea târziu. Nu a mai putut nimeni face nimic pentru el.

— Câţi mai trăiesc pe aici?

— Nimeni. Doar eu.

— Înseamnă că dumneata eşti singurul care ai încercat?

— Ce să încerc?

— Să faci ceva pentru el.

— Da.

Băiatul îşi ridică privirea către bărbat. Continuă să mănânce.

— Ce zi e azi? întrebă el.

— E duminică.

— Ce zi a lunii, voiam să zic.

— Nu ştiu.

— Ştii măcar ce lună e?

— Nu.

— Atunci cum ştii că e duminică?

— Pentru că e o dată la şapte zile.

Băiatul continuă să mănânce.

— Sunt mormon. Sau cel puţin eram. M-am născut mormon.

Nu era sigur că ştia ce era acela un mormon. Se uită prin încăpere. Se uită la pisici.

— Au venit aici acum mulţi ani. O mie opt sute nouăzeci şi şase. Din Utah. Au venit din cauza suveranităţii statale. Din Utah. Eu eram mormon. Apoi m-am convertit la biserică. Apoi am devenit nu ştiu ce. Am devenit eu însumi.

— Ce cauţi aici?

— Sunt custode. Îngrijitorul.

— Ce îngrijeşti?

— Biserica.

— S-a prăbuşit.

— Da. Normal. A căzut la *terremoto*32.

— Erai aici pe-atunci?

— Nu mă născusem încă.

— Când era asta?

— În o mie opt sute optzeci şi şapte.

Băiatul termină de mâncat ouăle şi lăsă furculiţa pe farfurie. Se uită la bărbat.

— De cât timp eşti aici?

— S-au făcut şase ani.

— Aşa era şi când ai ajuns.

— Da.

Ridică ceaşca şi o goli, apoi o aşeză la loc, pe farfurioară.

— Mulţumesc pentru micul dejun, spuse el.

— Cu plăcere.

Părea gata să se ridice şi să plece. Bărbatul duse mâna la buzunarul de la cămaşă şi scoase tutun şi o mică pânză împăturită, în care erau foiţe tăiate din pănuşi de porumb. Una dintre pisicile de pe pat se ridică şi se întinse, mai întâi pe picioarele din spate, apoi pe cele din faţă, sări în linişte pe masă, se duse la farfuria băiatului, o adulmecă, se ghemui pe picioarele strânse şi începu să culeagă tacticos bucăţelele de ou de pe dinţii furculiţei. Bărbatul pusese un pic de tutun pe o foiţă şi acum o rula în faţă şi în spate. Împinse totul de-a latul mesei, în dreptul băiatului.

— Mulţumesc, spuse băiatul. Nu m-am apucat niciodată de fumat.

Bărbatul încuviinţă cu o mişcare a capului şi-şi răsuci ţigara în colţul gurii, se ridică şi se duse în dreptul sobei. Luă o aşchie lungă de lemn dintr-o cutie de tablă plină cu aşchii, de pe podea, deschise uşa sobei, se

aplecă, aprinse aşchia şi cu ea îşi aprinse ţigara. Apoi suflă şi stinse aşchia, o puse la loc în cutia de tablă, închise uşa sobei, se întoarse în dreptul mesei cu ceainicul şi umplu iarăşi cana băiatului. Propria lui cană era neatinsă, plină cu cafea neagră şi rece. Puse ceainicul la loc pe sobă, se întoarse la masă şi se aşeză la fel ca mai devreme. Pisica se ridică şi se privi în porţelanul alb al farfuriei, apoi se îndepărtă, se aşeză, căscă şi se apucă să se spele.

— Pentru ce ai venit aici? întrebă băiatul.

— Da' tu pentru ce?

— Poftim?

— Tu pentru ce ai venit aici?

— Nu am venit. Sunt în trecere.

Bărbatul trase din ţigară.

— Şi eu la fel, spuse el. Sunt în aceeaşi situaţie.

— Eşti în trecere de şase ani încoace?

Bărbatul făcu un gest cu o mişcare bruscă a mâinii.

— Am venit ca un eretic care fugea de vechea sa viaţă. Fugeam.

— Ai venit aici să te ascunzi?

— Am venit din pricina dezastrului.

— Poftim?

— A devastării. Din pricina cutremurului.

— Da.

— Căutam probe ale faptelor Domnului pe această lume. Ajunsesem să cred că mâna sa e plină de mânie şi că oamenii nu cercetaseră îndeajuns miracolele distrugerilor. Dezastrele de o anume amplitudine. Am crezut că mai există probe care fuseseră trecute cu vederea. Am crezut că Domnul nu se oboseşte să-şi şteargă toate urmele. Dorinţa mea de cunoaştere era foarte puternică. Am crezut că Domnul ar fi amuzat să lase dovezi în urma sa.

— Ce fel de dovezi?

— Ştiu şi eu? Ceva. Ceva nemaivăzut până atunci. Ceva nelalocul lui. Ceva ireal sau ieşit din comun. O urmă în noroi. O bagatelă căzută. Fără cauză. Atât îţi pot spune. Fără cauză. Cauzele nu fac altceva decât să se înmulţească. Duc la haos. Voiam să aflu ce-i în mintea Sa. Nu puteam crede că şi-ar distruge biserica fără motiv.

— Crezi că poate oamenii care au locuit aici greşiseră cu ceva?

Bărbatul trase gânditor din ţigară.

— M-am gândit şi la asta, într-adevăr. E posibil. Ca în oraşele de la câmpie. Am crezut că s-ar putea să existe dovezi a ceva într-atât de nemaipomenit, încât l-ar fi îmboldit să ridice mâna împotriva acelui lucru. Ceva printre dărâmături şi moloz. În noroi. Pe sub grinzi. Ceva întunecat. Cine poate şti?

— Şi ce ai găsit?

— Nimic. O păpuşă. Un vas. Un os.

Se aplecă şi strivi ţigara într-un castron de lut de pe masă.

— Sunt aici din pricina unui om. Am venit să-i refac paşii. Să văd dacă nu cumva lucrurile ar fi putut sta altfel. Ce-aş fi putut găsi aici nu era un lucru. Lucrurile, separate de poveştile lor, nu au nici un înţeles. Sunt numai forme. De o anumită culoare şi de o anumită mărime. De o anumită greutate. După ce pierdem înţelesul lor, nu mai au nici măcar nume. Povestea, pe de altă parte, nu-şi poate pierde niciodată locul din această lume, pentru că ea este, de fapt, acel loc. Şi asta puteam găsi aici. *El corrido*. Istoria. Şi, ca toate *corridos*, până la urmă spune o singură poveste, pentru că una singură există şi poate fi spusă.

Pisicile îşi schimbară locul şi se făcură ghem, iar focul trosni în sobă. Afară, în satul abandonat, era o linişte profundă.

— Şi care e povestea aceea? întrebă băiatul.

— În oraşul Caborca, de pe râul Altar, a fost un bărbat care a locuit acolo şi care era bătrân. S-a născut în Caborca şi tot în Caborca a şi murit. Cu toate acestea, a trăit odată în acest oraş. În Huisiachepic. Ce ştie Caborca despre Huisiachepic şi Huisiachepic despre Caborca? Sunt lumi diferite, eşti de acord. Şi cu toate acestea nu există decât o singură lume şi tot ce poate fi imaginat îi este trebuincios. Pentru că şi această lume, care nouă ne pare a fi un lucru făcut din piatră, flori şi sânge, nu este un lucru, ci o istorie. Şi tot ce există în ea e tot o istorie, şi fiecare istorie e suma istoriilor mai mici, cu toate acestea şi ele sunt aceeaşi unică istorie, care le conţine în ea pe toate celelalte. Aşa că totul este trebuincios. Până şi cel mai mic lucru. Aceasta este lecţia cea mai grea. Totul este indispensabil. Totul trebuie luat în seamă. Pentru că îmbinările ne sunt ascunse, pricepi? Ansamblul. Felul în care este alcătuită lumea. Nu avem de unde şti ce ar fi

putut să fie luat. Ce ar fi putut să fie omis. Nu avem cum să spunem ce poate rămâne în picioare şi ce s-ar putea să cadă. Şi acele îmbinări care ne sunt ascunse fac parte şi ele, desigur, din istorie, iar istoria nu are altă locuinţă, alt loc unde să fie, decât în istorisirea sa, acolo trăieşte şi-şi face casă şi de aceea noi nu ne putem opri nicicând din istorisit. Nu există sfârşit al istorisirii. Şi chiar dacă sunt din Caborca sau din Huisiachepic, sau din oricare alt loc, sub orice alt nume, sau fără nume, spun iarăşi că toate istoriile sunt una singură. Ai auzit corect, toate istoriile sunt una singură.

Băiatul privi în discul întunecat din cana sa, care nu era de cafea. Se uită la bărbat şi la pisici. Păreau să doarmă şi-şi dădu seama că vocea bărbatului nu le era necunoscută şi că bărbatul vorbea singur în absenţa vreunei urechi trimise de Dumnezeu din lumea de afară. Sau le vorbea pisicilor.

— Şi bărbatul care a locuit aici?

— Da. Părinţii acestui bărbat au fost omorâţi de ghiuleaua unui tun în biserica din Caborca, unde se duseseră alături de alţii ca să se apere de invadatorii răufăcători din America. Poate ştii câte ceva din istoria acestei ţări. După ce au fost curăţate pietrele şi molozul, băiatul s-a culcat în braţele mamei sale moarte. Tatăl băiatului era întins pe undeva pe aproape şi a încercat să-i vorbească. L-au ridicat. Din gură i s-a scurs sânge. S-au aplecat să audă ce spunea, dar nu a spus nimic. Avea pieptul strivit, când sufla, scuipa sânge şi a ridicat o mână, ca şi cum şi-ar fi luat adio, apoi a murit. Băiatul a fost adus în acest oraş. Nu prea îşi mai amintea nimic de Caborca. Îşi amintea de tatăl său. Anumite lucruri. Îşi amintea cum îl ridica tatăl său în braţe ca să vadă spectacolele cu marionete de pe promenadă. De mama sa îşi amintea şi mai puţin. Poate nimic. Amănuntele vieţii sale sunt ciudate. Aceasta este povestea unui ghinion. Sau aşa poate părea. Sfârşitul nu a fost încă spus. Aici a devenit bărbat. În acest oraş. Apoi şi-a luat nevastă şi, la timpul cuvenit, a fost la rândul său binecuvântat cu un fiu. În prima săptămână a lunii mai din anul o mie opt sute optzeci şi şapte, omul acesta îşi ia fiul şi porneşte într-o călătorie. Avea să se ducă în oraşul Bavispe şi acolo avea să lase băiatul în grija unui unchi care îi era băiatului şi *padrino*[33]. De la Bavispe avea să meargă mai departe, în oraşul Batopite, ca să aranjeze vânzarea de zahăr de la anumite

estancias[34] de la miazăzi. În Batopite dorea să rămână peste noapte. Este o călătorie la care m-am gândit de multe ori. La această călătorie şi la acest bărbat. E tânăr. Poate că nu are nici treizeci de ani. Merge călare pe un catâr. Băiatul stă în vârful şeii, înaintea lui. Este primăvară şi florile sălbatice înfloresc pe pajiştile care mărginesc râul. A promis că se va întoarce cu un dar pentru tânăra sa nevastă. O vede din depărtare. Îi face semn de la revedere în timp ce se porneşte la drum. Nu are alt portret de-al ei decât imaginea ei, pe care o poartă în suflet. Ia, gândeşte-te. Poate că ea plânge. Stă acolo şi-l vede cum dispare în depărtare. Stă chiar în umbra acestei biserici, care este condamnată să cadă. Viaţa este o amintire, apoi nu mai este. Toată dreptatea stă scrisă într-un sâmbure.

Bărbatul îşi arcuise degetele deasupra mesei, ca să închipuie scena. Îşi trecu o mână de la dreapta spre stânga ca să arate unde fusese fiecare lucru şi cum trebuie să fi arătat soarele şi călăreţul, sau femeia, unde stătea ea. Ca şi cum ar fi modelat aerul prezentului în forma locurilor în care se aflaseră acele lucruri.

— În Bavispe era un bâlci. Un circ ambulant. Bărbatul îşi ţinu fiul ridicat în braţe pe sub lampioanele de hârtie ca să vadă, la fel cum făcuse şi tatăl său cu el mai înainte. Un clovn, un magician, un bărbat care ţinea ridicaţi şerpi cu mâinile goale. În dimineaţa următoare a pornit singur spre Batopite, cum am spus, şi a lăsat copilul în urmă. Şi acolo, în Bavispe, copilul a murit zdrobit de *terremoto*. Naşul ţinea copilul în braţe plângând. Oraşul Batopite a fost cruţat. Şi astăzi se mai vede crăpătura imensă din peretele muntelui de pe cealaltă parte a râului, ca un rânjet enorm. Acestea au fost singurele veşti care au ajuns în Batopite despre dezastru. Altceva nu se ştia. A doua zi, pe când se întorcea către Bavispe, bărbatul nostru a întâlnit un trecător care i-a dat vestea. Nu i-a venit să creadă vorbele bărbatului şi şi-a zorit catârul şi, când a ajuns în oraşul Bavispe, totul era dărâmat, aşa cum îi spusese trecătorul, iar moartea năpădise tot locul. A intrat în oraş îngrozit deja de ce urma să găsească. A auzit focuri de armă. Câinii săriseră la ceea ce probabil că erau cadavrele dintre dărâmături şi acum o luaseră la sănătoasa pe lângă el, iar nişte bărbaţi cu arme fugeau după ei şi apoi au rămas ţipând în mijlocul străzii. Pe promenadă erau morţii, aşezaţi pe covoare din stuf, în timp ce nişte femei în vârstă, înveşmântate în negru, se mişcau de colo colo printre rânduri cu ramuri

înverzite în mâini, ca să alunge muştele. Naşul a venit lângă el şi a început să plângă lângă scara catârului, n-a fost în stare să scoată nici o vorbă, ci doar a luat frâiele în mâinile sale şi l-a condus, în hohote de plâns. Pe promenadă, unde erau negustorii şi fermierii morţi, şi nevestele negustorilor şi fermierilor. Fete de şcoală, moarte. Întinse pe stuf, pe promenada din Bavispe. Un câine mort, îmbrăcat în costum de carnaval. Un clovn mort. Cel mai tânăr dintre toţi, fiul său, strivit şi fără viaţă. A descălecat şi a îngenuncheat chiar acolo şi a strâns la pieptul său rămăşiţele însângerate ale copilului. Anul este o mie opt sute optzeci şi şapte. Ce gânduri putea avea oare? Cine nu poate simţi durerea sa? Se întoarce la Huisiachepic cu corpul copilului cu care Dumnezeu îi binecuvântase casa, atârnat pe spatele catârului. În Huisiachepic îl aşteaptă mama copilului, iar acesta este darul pe care i-l aduce. Un astfel de om este asemeni unuia care visează şi care se trezeşte dintr-un vis dureros la o nenorocire şi mai mare. Tot ceea ce iubeşte a devenit acum pentru el un chin. Acul a fost tras din axul universului. Dacă îşi ia ochii de pe ceva, e în pericol ca acel ceva să dispară. Asemenea om este pierdut pentru noi. Se mişcă şi vorbeşte. Dar e mai puţin încă decât cea mai mică umbră a lucrurilor pe care le posedă. Nu e posibilă nici o închipuire a lui. Cea mai mică urmă pe o pagină e o exagerare a prezenţei lui. Cine ar căuta compania unui astfel de om? Ceva din noi vorbeşte, către unul sau altul, şi e mai presus de cuvintele noastre, mai presus de o mână ridicată sau întoarsă, şi spune că sufletul nostru e aşa sau pe dincolo. Acel ceva din el dispăruse. Aşa deci…

Băiatul îl privea. Ochii i se aprinseseră şi-şi aşezase o mână pe masă, cu palma în sus, ca şi cum acolo s-ar fi aflat chiar acel lucru pierdut. Închise pumnul.

— Îi pierdem urma pentru câţiva ani. Îşi abandonează nevasta printre ruinele oraşului său. Mulţi dintre prieteni sunt morţi. Despre nevasta lui nu se mai ştie nimic. El se află în Guatemala. În Trinidad. Cum să se întoarcă? Dacă nu şi-ar fi îngropat cu totul viaţa, atunci poate că n-ar mai fi fost nevoie să vină cu flori şi durere. Şi totuşi, aşa cum stăteau lucrurile, nu mai rămăsese nici o bucăţică din el care să poată face aşa ceva. Pricepi? Oamenii cărora li se cruţă vieţile în marile dezastre simt de multe ori mâna sorţii în eliberarea lor. Mâna providenţei. Acest bărbat a văzut din nou în el

însuşi ceea ce probabil că uitase. Că fusese ales, cu mult timp în urmă, dintre oamenii obişnuiţi. Ceea ce i se cerea acum să recunoască era faptul că de două ori fusese rechemat din cenuşă, din praf şi din dărâmături. Pentru ce? Nu trebuie să te gândeşti că astfel de alegeri sunt unele fericite, pentru că nu e cazul. Fiindu-i cruţată viaţa s-a pomenit rupt atât de predecesorii săi, cât şi de posteritate. Nu mai era decât amintirea unei fiinţe omeneşti. Pretenţiile sale la o viaţă normală au devenit tenebroase şi lipsite de substanţă. Era numai un trunchi, fără ramuri sau rădăcină. Poate că şi atunci au existat momente în care s-ar fi dus la biserică ca să se roage. Însă biserica era bucăţi, căzută la pământ. Iar în altarul întunecat dinăuntrul său pământul se cutremurase şi se crăpase. Şi acolo era totul ruinat. Un pustiu se căscase în sufletul său şi probabil şi-a dat seama, cu mai multă claritate, cât era atât de asemănător bisericii, că nu era decât un boţ de lut, şi probabil s-a gândit că biserica nu avea să mai fie ridicată din nou pentru că o asemenea faptă cere mai întâi de toate ca Dumnezeu să fie iarăşi în sufletul oamenilor, pentru că numai acolo poate sălăşlui cu adevărat şi numai de acolo, plin de putere, poate construi la loc. A devenit un eretic. Aşa deci. După o tinereţe de hoinăreală, acest om s-a întors până la urmă în capitală şi a lucrat acolo câţiva ani. Ducea mesaje. Ducea cu el o geantă de piele şi pânză, închisă cu un lacăt. Nu avea de unde să ştie ce scria în mesaje şi nici nu era curios în această privinţă. Faţadele de piatră ale clădirilor printre care mergea pe ruta sa zilnică erau găurite de urmele vechilor gloanţe. În locuri aflate mai sus decât puteau oamenii ajunge rămăseseră ici şi colo petele medalioanelor subţiri şi întunecate de plumb, de pe urma tirurilor trase din cuiburile de mitraliere instalate pe străzi. Camerele în care aştepta erau camere din care fuseseră scoşi oameni cu funcţii înalte şi apoi executaţi. Mai trebuie oare spus că el nu avea nici o treabă cu politica? Era un simplu mesager. Nu credea în puterea oamenilor de a acţiona cu înţelepciune în numele lor. Credea mai degrabă că orice act scăpa repede de sub influenţa celui care îl înfăptuia şi era înghiţit de valul tumultuos al consecinţelor nebănuite. Credea că lumea are alte priorităţi şi că există o altă ordine şi cu această putere depunea orice scrisoare papală avea asupra sa. Între timp aştepta să fie chemat către ceva ce nu ştia.

Bărbatul se lăsă pe spate, privi în sus, către băiat, şi zâmbi.

— Nu mă înţelege greşit, spuse el. Evenimentele acestei lumi nu pot

trăi separate de lume. Cu toate acestea, lumea însăşi nu poate percepe temporalitatea lucrurilor. Nu există nici un motiv pentru care unele întreprinderi să fie mai avantajoase în defavoarea altora. Trecerea armatelor şi trecerea nisipului prin deşert sunt una şi aceeaşi. Nu există favoruri, pricepi? Cum ar putea fi? În interesul cui? Omul acesta nu a încetat să creadă în Dumnezeu. Şi nici nu a ajuns să aibă o perspectivă modernă asupra lui Dumnezeu. Pe de-o parte era Dumnezeu, pe de altă parte era lumea. Ştia că lumea avea să-l uite, dar că Dumnezeu nu avea cum. Şi chiar acest lucru şi-l dorea. E lesne de înţeles că numai durerea poate face un om să vadă lucrurile astfel. Însă durerea care nu poate fi alinată nu este durere. Este o soră întunecată, care umblă în hainele durerii. Oamenii nu-şi întorc aşa uşor faţa de la Dumnezeu, să ştii. Nu aşa uşor. În fiecare om e adânc înrădăcinată senzaţia că cineva ştie de existenţa sa. Cineva sau ceva care ştie, de care nu se poate ascunde şi nici fugi. A-ţi imagina lucrurile altfel înseamnă să-ţi imaginezi imposibilul. Acest om nu a încetat nici un moment să creadă în Dumnezeu. Nu. Mai degrabă a ajuns să creadă nişte lucruri groaznice despre el. Acum e pensionar în Mexic. Nu are prieteni. Ziua stă în parc. Pământul de sub picioarele sale este impregnat cu sângele strămoşilor. Se uită la trecători. Este convins că ţelurile şi scopurile cu care-şi imaginează ei că sunt învestite mişcările lor sunt de fapt numai un fel de a le descrie. Crede că mişcările lor fac parte din alte mişcări, mai ample, după anumite tipare necunoscute lor, şi acestea, la rândul lor, fac parte din altele. Nu-şi află defel liniştea făcând astfel de speculaţii, asta-i sigur. Vede cum lumea alunecă. În jurul său e doar un mare gol fără ecou. Cam în acest moment a început să se roage. Probabil că fără un motiv anume. Dar, de fapt, cam care ar fi putut să fie un asemenea motiv? Dumnezeu poate fi amăgit? Poate fi el întrebat sau i se poate cere să întrevadă motivul întrebărilor cuiva? Poate ceva plămădit de mâna sa să-i fie, într-o oarecare măsură, mai mult pe plac decât altceva? Mai poate el să fie surprins? În sufletul său, acest om începuse deja să comploteze împotriva lui Dumnezeu, dar nu o ştia deocamdată. Nu avea să o ştie până nu a început să aibă vise despre el. Cine poate avea vise despre Dumnezeu? Acest om a avut. În visele sale, Dumnezeu era foarte ocupat. Când i se vorbea, nu răspundea. Când era strigat, nu auzea. Bărbatul îl vedea aplecat asupra lucrului său. De parcă l-ar fi văzut printr-un geam.

Stătea de unul singur, în lumina propriei prezenţe. Ţesând lumea. Curgea din nimic în mâinile sale şi tot în mâinile sale se făcea nimic, la loc. Fără încetare. Fără încetare. Aşa deci. Avea un Dumnezeu de studiat. Un Dumnezeu care părea sclavul îndatoririlor trasate sie însuşi. Un Dumnezeu cu o capacitate nesfârşită de a supune toate lucrurile unui scop nebănuit. Nici haosul însuşi nu se susträgea acestui tipar. Şi undeva, prin acea urzeală care era lumea ce se făcea şi se desfăcea, exista un fir care îl reprezenta pe el, şi se trezea din somn plângând. Într-o bună zi s-a ridicat, şi-a pus cele câteva lucruri pe care le avea într-o veche valiză pe care o păstrase sub pat toţi aceşti ani şi a coborât pentru ultima dată scările. Ducea biblia sub braţ. Ca un preot pelerin al unei secte amărâte. Trei zile mai târziu, era în oraşul Caborca, al amintirilor sacre. Stătea lângă râu şi scruta orizontul în lumina razelor de soare, în locul în care domul transeptului dărâmat al bisericii La Purísima Concepción de Nuestra Senora de Caborca plutea în aerul limpede al deşertului. Aşa deci.

Bărbatul scutură uşurel din cap. Îşi ridicase cele necesare de pe masă şi se apucase să-şi răsucească altă ţigară. Cu foarte mare atenţie. Ca şi cum alcătuirea ei ar fi fost pentru el un mister. Se ridică, se duse la sobă, îşi aprinse ţigara cu aceeaşi aşchie înnegrită, se uită cercetător la foc, apoi închise uşa sobei, se întoarse la masă şi se aşează ca mai devreme.

— Poate cunoşti oraşul Caborca. Biserica este foarte frumoasă. O mare parte din ea a fost distrusă de inundaţii, de-a lungul anilor. Sanctuarul şi două clopotniţe. Partea din spate a naosului şi cea mai mare parte din transeptul dinspre miazăzi. Ce-a mai rămas din ea stă în trei picioare, cum ar veni. Domul stă agăţat pe cer ca o apariţie, şi aşa stă de mulţi ani. E greu de crezut. Nici un zidar n-ar fi putut născoci o asemenea structură. Ani de zile au aşteptat oamenii din Caborca să se prăbuşească. Era ca un lucru neterminat din vieţile lor. Evenimente cu sfârşit îndoielnic au fost împricinate de rezistenţa sa. Mai mulţi bătrâni respectabili spuneau că atunci când aveau să moară ei o să cadă şi domul, şi apoi au murit, la fel şi copiii lor, iar domul a continuat să plutească în aerul limpede până când a căpătat o asemenea importanţă în minţile oamenilor din acel oraş, încât abia dacă mai îndrăzneau să vorbească despre el. În acest loc a ajuns. Poate că nici măcar nu s-a gândit să se întrebe cum de fusese adus în acest loc. Cu toate acestea, chiar acest lucru căuta. Sub acel acoperiş primejdios

şi-a aruncat salteaua de paie şi şi-a făcut focul şi acolo s-a pregătit să primească ceea ce-i scăpase. Orice nume ar fi avut. Acolo, între ruinele acelei biserici din praful şi pulberea căreia fusese crescut cu şaptezeci de ani în urmă şi trimis să-şi trăiască viaţa. Aşa cum fusese. Aşa cum avea să fie.

Trase uşor din ţigară. Privi cu atenţie la fumul care se ridica. Ca şi cum în încolăcirea sa lentă s-ar fi aflat firele istoriei pe care o spunea. Vis, amintire sau piatră construită. Scutură scrumul în castron.

— S-au adunat oamenii din oraş şi s-au aşezat în jurul său. La o anumită distanţă. Erau curioşi să vadă ce avea să facă Dumnezeu cu un asemenea om. Poate era un nebun. Poate un sfânt. Nu le dădu atenţie. Măsura locul cu paşi mărunţi şi murmura cu nasul în biblie, în timp ce dădea paginile cu zgomot. Deasupra sa, pe bolta bisericii, erau fresce care înfăţişau chiar evenimentele asupra cărora medita. Pe zidul dinspre apus al domului, cuiburile de lut ale rândunicilor erau zidite printre veşmintele tot mai şterse ale sfinţilor. Din când în când, se oprea din cercurile pe care le descria, ţinea cartea ridicată, bătea cu degetul pe câte o pagină şi îi ţinea discursuri Dumnezeului său. Asta vedeau oamenii. Un bătrân schimnic. Un om fără istorie. Unii spuneau că un sfânt venise printre ei, alţii că un lunatic, iar cei mai mulţi erau scandalizaţi din pricină că niciodată nu mai auziseră pe cineva care să se fi adresat Domnului în aşa fel. Nici nu mai pomeniseră ca Dumnezeu să fie înfruntat în propria-i casă. Părea că acest bărbat dorea să atingă hotarele Făcătorului său. Să-i stabilească graniţele şi limitele. Să se asigure că sunt trasate margini şi apoi respectate. Cine s-ar fi gândit că e posibilă o asemenea socoteală? Graniţele lumii sunt cele pe care le-a desemnat Dumnezeu. Cu Dumnezeu nu te poţi socoti. Ce ar avea omul de târguit? Au trimis după preot. A venit preotul şi a vorbit cu bărbatul. Preotul stătea afară. Enoriaşul solitar înăuntru. Sub umbra bolţii primejdioase. Preotul vorbi acestui om rătăcit despre natura Domnului, despre spirit, despre voinţă, despre înţelesul binecuvântării din viaţa oamenilor, iar bătrânul l-a ascultat, a dat din cap la câteva idei mai neobişnuite, iar când preotul termină de vorbit, bătrânul ridică cartea deasupra capului şi strigă la preot. Oamenii se uitau la preot. Să vadă cum o să reacţioneze. Preotul se uită cu atenţie la bărbat şi apoi plecă. Încrederea cu care îi vorbise bătrânul îi cutremurase sufletul, cântărea

acum vorbele bătrânului şi era tare încurcat pentru că, desigur, cuvintele bătrânului erau adevărate. Şi dacă bătrânul o ştia, ce altceva mai ştia? S-a întors a doua zi. Şi ziua care urmă. Au venit şi alţii să asiste. Învăţaţii oraşului. Să audă ce se spunea din ambele părţi. De către bătrânul care măsura cu paşi mărunţi locul umbros de sub bolta bisericii. De către preotul de afară. Bătrânul întorcea paginile cu o dexteritate uimitoare. Ca o maşină de numărat bani. Preotul combătea argumentele bătrânului de pe înaltele canoane la a căror latitudine se afla. Amândoi nişte eretici până în măduva oaselor.

Bărbatul se aplecă şi stinse ţigara. Ridică un deget. Ca o avertizare. Soarele intrase în cameră pe fereastra dinspre miazăzi şi o parte din pisici se ridicaseră ca să se întindă şi să se rearanjeze.

— Cu o singură diferenţă, continuă el. Cu o singură diferenţă. Preotul nu avea nimic de pierdut. Nu lăsase nimic la mâna hazardului. Nu era în aceeaşi poziţie ca bătrânul nebun. Nu stătea în umbra în care era el. A preferat să rămână mai degrabă în afara edificiului care era biserica sa, în starea aceea critică, şi făcând această alegere a sacrificat puterea cuvintelor sale de a sta mărturie. Bătrânul, pradă cine ştie cărui instinct, a rămas pe teritoriul binecuvântat şi în acelaşi timp îngrozitor. Aceasta a fost alegerea sa şi aşa a şi făcut. Toată lumea era de acord că expunerea sa era foarte puternică. Puterea convingerilor sale le era clară. În lumea sa nu exista prea multă măsură, nu existau nici prea multe constrângeri. În această nouă viaţă a sa, libertinul era cel eliberat. Pricepi? Prin aroganţa sa înfrunta viaţa. Pe acel teritoriu primejdios se transformase în singurul martor care putea exista vreodată şi dacă unii vedeau în privirea sa extazul smintirii, ce altceva ar mai putea să caute cineva la unul care conjurase Dumnezeul universului, pe un teritoriu stabilit chiar de Dumnezeu? Pentru că aceasta este natura unui astfel de teritoriu, primejdios şi vremelnic. Şi este adevărat că acolo trebuie să-ţi susţii cauza, şi nu altundeva. Preotul? Un om al principiilor largi. Al sentimentelor liberale. Un om chiar generos. Un fel de filosof. Cu toate acestea, s-ar putea spune că drumul său prin lume era atât de larg, încât cu greu se putea numi cale. Avea în el o mare stimă pentru această lume, preotul ăsta. Auzea vocea zeităţii în murmurul vântului prin frunze. Chiar şi stâncile erau sfinte. Era un om cumpătat, care credea că are iubire în suflet. Dar nu avea. Iar Dumnezeu nu şopteşte

printre copaci. Vocea sa nu poate fi confundată. Când o aud, oamenii cad în genunchi, iar sufletele le sunt sfâşiate şi-l strigă şi nu au nici un pic de teamă, ci numai acea sălbăticie a sufletului care izbucneşte dintr-un asemenea alean, şi strigă, ca să oprească în loc prezenţa sa, căci îşi dau imediat seama că, deşi oamenii fără Dumnezeu pot trăi mult şi bine în exilul lor, cei cărora le-a vorbit nu mai pot suporta viaţa fără el, ci doar întunericul şi disperarea. Copacii şi stâncile nu fac parte din aşa ceva. Aşa deci. Preotul, în deplina generozitate a sufletului său, stătea în primejdie de moarte, fără să ştie. Credea într-un Dumnezeu nesfârşit, fără centru şi fără circumferinţă. Prin această lipsă a contururilor dorea să-l facă pe Dumnezeu uşor de mânuit. Aceasta era apropierea sa de Dumnezeu. În măreţia sa cedase toate teritoriile. Şi în această apropiere a sa, Dumnezeu nu avea nici un cuvânt de spus. Să-l vezi pe Dumnezeu oriunde înseamnă să nu-l vezi nicăieri. Trăim de pe o zi pe alta, şi fiecare zi e aproape identică cu următoarea şi apoi, într-o bună zi, din senin, ne pomenim în faţa unui om sau vedem un astfel de om pe care îl cunoaştem deja, un bărbat ca oricare altul, dar care face un anumit gest, ca al celui care-şi aranjează toate bunurile într-o grămadă pe altar, şi recunoaştem în acest gest ceva ce este adânc îngropat în sufletul nostru, pe care nu-l pierdem niciodată, dar nici nu-l putem găsi, şi acesta este momentul, pricepi? Chiar acest moment. Acesta este momentul după care jinduim şi pe care ne este teamă să-l căutăm şi numai el ne poate salva. Aşa deci. Preotul a plecat. S-a întors în oraş. Bătrânul, la testamentul său. La mersul său cu paşi mărunţi şi la disputa sa. Devenise un fel de avocat pledant. Medita cu atenţie asupra cazului, nu pentru gloria şi mărirea Făcătorului său, ci mai degrabă ca să-i găsească pricini. Să caute în subtilităţi frumoase o fire întunecată. Falsă bunăvoinţă. Mici decepţii. Promisiuni neîndeplinite sau o mână prea repede ridicată. Ca să-i găsească pricină, pricepi? El a înţeles ceea ce preotul nu reuşise. Că ceea ce căutăm este un adversar pe măsură. Pornim la luptă să năruim demoni din sârme şi hârtie şi jinduim după ceva material care să ni se opună. Ceva care să ne stăpânească sau să ne oprească. Altfel şi fiinţa noastră ar fi fără de sfârşit şi ar trebui să ne extindem pretenţiile până când am depăşi orice definiţie. Până când ar trebui să fim, în cele din urmă, înghiţiţi de marele vid căruia vrem să-i stăm împotrivă. Biserica din Caborca a continuat să existe, ca şi mai înainte. Chiar şi preotul îşi dădea

seama că pensionarul jerpelit care-şi făcuse tabăra printre dărâmături era singurul enoriaş pe care avea să-l aibă vreodată. A plecat. L-a lăsat pe bătrân în plata lui, sub umbra acelui dom despre care unii spuneau că se vedea cum plutea vizibil în bătaia vântului. A încercat să zâmbească pe seama posturii în care era bătrânul. Ce veşti avea de la Domnul, biserica avea să rămână în picioare sau avea să se prăbuşească? Ce altceva decât capriciile vântului aveau să hotărască dacă domul şovăielnic se va dovedi sanctuar sau mormânt pentru bătrânul anahoret smintit? Nimic nu se va schimba. Nimic nu se va afla. În final, totul avea să fie ca mai înainte. Faptele sălăşluiesc în martorii lor. Fără un martor, cine mai poate vorbi despre faptă? Până la urmă, se poate spune că faptele nu sunt nimic, ci martorul. Se prea poate ca bătrânul să-şi fi dat seama de câteva contradicţii în situaţia sa. Dacă oamenii erau nişte trântori, aşa cum şi-i imagina el, atunci nu era mai degrabă numit să-şi înfăţişeze speţa tocmai de Fiinţa împotriva căreia era adresată? Aşa cum se întâmplase în cazul multor filosofi, ceea ce i se păruse la început o obiecţie insurmontabilă adusă teoriilor sale a ajuns mai apoi să o perceapă ca pe o componentă necesară şi până la urmă chiar piesa centrală de rezistenţă. A văzut cum lumea se transforma în nimic prin chiar multiplicitatea instanţelor sale. Numai martorul a rămas ferm. Şi încă martor la ce fel de mărturie. Pentru că ceea ce este într-adevăr adevărat este adevărat şi în sufletele oamenilor şi de aceea nu poate fi nicicând mistificat prin vorbe. Acestea erau atunci gândurile sale. Dacă lumea era o istorie, cine altcineva decât martorul o putea aduce la viaţă? Unde altundeva putea ea exista? Acesta era starea lucrurilor care lui începuse să-i vorbească. Şi astfel a început să vadă în Dumnezeu o teribilă tragedie. Şi anume că existenţa acestei zeităţi era primejduită de faptul că îşi dorea acest lucru. Că Dumnezeu nu putea avea martori. Nimic nu se punea împotriva celor săvârşite de el. Nu exista nimic prin care să-i poată fi anunţată prezenţa. Nu mai era nimeni în afară de El care să spună Eu sunt acesta, iar acela este altul. Unde este acela, nu sunt Eu. Putea crea orice, mai puţin acel lucru care să-i spună nu. Am putea vorbi despre nebunie. Acum se poate. Se poate spune că numai un nebun ar merge de colo colo şi şi-ar sfâşia hainele de pe el din pricina responsabilităţilor Domnului. Dar ce se putea crede pe atunci despre un om care susţinea sus şi tare că Domnul îi cruţase viaţa nu o dată, ci de

două ori, din dezastrele de pe pământ, numai ca să aibă un martor care să i se împotrivească?

Focul trosnea în sobă. Bărbatul se lăsă pe spate, în scaun. Îşi potrivi vârfurile degetelor de la o mână cu cele de la cealaltă, apăsă şi-şi trosni bine de tot fiecare mână. Ca şi cum ar fi testat tăria unei teoreme membranoase. O pisică mare şi gri se apropie de el, peste masă, şi-l măsură din priviri. Îi lipsea o ureche aproape în întregime, iar colţii îi atârnau afară din gură. Bărbatul se îndepărtă un pic de masă şi pisica îi sări în braţe, ghemuindu-se acolo liniştită, apoi îşi întoarse capul către băiat şi-l privi cu gravitate peste masă, ca un consilier. O pisică din consiliu. Bărbatul îşi puse o mână pe ea, ca şi cum ar fi vrut să o pironească acolo. Se uită la băiat.

— Sarcina naratorului nu e deloc uşoară, spuse el. Se pare că i se cere să-şi aleagă istorisirea din mai multe posibile. Desigur că nu asta este treaba lui. Treaba lui este mai degrabă să facă mai multe istorii din una singură. Povestitorul trebuie întotdeauna să se străduiască să născocească ceva împotriva pretenţiilor ascultătorului – care câteodată sunt exprimate, altă dată nu – că ar mai fi auzit şi cu altă ocazie aceeaşi istorie. Stabileşte categoriile în care ascultătorul va dori să aşeze naraţiunea, pe măsură ce o aude. Dar înţelege, în acelaşi timp, că naraţiunea în sine nu poate fi o categorie, ci este mai degrabă categoria tuturor categoriilor, pentru că nimic nu se sustrage orizontului său. Totul este istorisire. Să nu te îndoieşti de asta. Preotul nu l-a mai vizitat pe bărbat, iar povestea a rămas neterminată. Desigur că bătrânul n-ar fi încetat, nici în ruptul capului, să umble de colo colo, bodogănind. În orice caz, nu avea nici cea mai mică intenţie să uite de nedreptăţile din viaţa sa apusă. Zecile de mii de insulte. Lista nenorocirilor. Avea concepţia unei victime. Pentru el, nimic nu era pierdut. Cât despre preot, ce să spun? Ca tuturor preoţilor, i s-a întunecat mintea din pricina iluziei sale că ar fi apropiat de Dumnezeu. Ce fel de preot e acela care-i denunţă pe ceilalţi prelaţi, ca să se salveze pe el însuşi? Cu toate acestea, nu şi-l scosese cu totul pe bătrân din minte şi, într-o bună zi, au trimis după el şi i-au spus că bătrânul căzuse bolnav. Că stătea întins pe salteaua sa de paie şi nu mai vorbea cu nimeni. Nici măcar cu Dumnezeu. Preotul s-a dus să-l vadă şi aşa era, cum spuneau oamenii. S-a postat în apropierea transeptului şi i-a vorbit bătrânului. Se întreba dacă

era într-adevăr bolnav. Bătrânul stătea întins şi privea fix la frescele abia vizibile. La rândunicile care veneau şi plecau în zbor. I-a aruncat preotului o privire rătăcită şi goală, apoi şi-a întors privirea în altă parte. Preotul, simţind şansa pe care i-o oferea slăbiciunea celuilalt, ca orice om, s-a apucat iarăşi să declame în faţa bătrânului, de unde rămăsese cu săptămâni înainte, vorbindu-i despre bunătatea lui Dumnezeu. Bătrânul şi-a acoperit urechile cu mâinile, însă preotul s-a dus şi mai aproape de el. În cele din urmă, bătrânul s-a ridicat cu greu de pe salteaua de paie şi s-a apucat să meargă în patru labe să adune pietre dintre dărâmăturile de pe jos şi să le arunce înspre preot şi aşa a izbutit să-l gonească. S-a întors după trei zile şi i-a vorbit iarăşi bătrânului, însă bătrânul nu-l mai auzea. Hrana sa, urciorul cu lapte – pe care oamenii se obişnuiseră să i-l lase la marginea umbrei –, rămăsese neatinsă. Dumnezeu se dovedise mai deştept, desigur. Cum altfel ar fi putut fi? Se părea că până la urmă întorsese chiar şi uzurpările eretice ale bătrânului în favoarea sa. Sentimentul alegerii care îl ţinuse în viaţă şi în acelaşi timp îl chinuise pe bătrânul pensionar în toţi aceşti ani se împlinise acum într-un fel pe care nu-l bănuise, şi înaintea ochilor săi tulburaţi stătea acum adevărul gol-goluţ, îngrozitor. Înţelegea în sfârşit că era cu adevărat cel ales şi că Dumnezeul acestui univers era şi mai îngrozitor decât puteau oamenii să-şi dea seama. Nu putea fi evitat, nici dat la o parte, nici circumscris, şi se adeverea faptul că întruchipa toate acestea într-însul, chiar şi raţionamentul ereticului, altfel nu ar mai fi fost Dumnezeu. Preotul a fost adânc mişcat de ceea ce vedea, a fost surprins. Până la urmă şi-a înfrânt chiar şi temerile şi s-a aventurat sub domul bisericii ruinate, la căpătâiul bătrânului. Poate că asta l-a însufleţit pe bătrân. Poate că atunci, în ceasul al doisprezecelea, a crezut că preotul ar putea nărui întreaga structură, aşa cum el nu reuşise. Însă domul a continuat, desigur, să plutească în aer şi, după o vreme, bătrânul a început iar să vorbească. A luat mâna preotului într-a sa, ca şi cum ar fi fost mâna unui camarad, şi i-a povestit viaţa sa, ce fusese şi ce ajunsese. I-a spus preotului tot ce aflase. La sfârşit i-a spus că nimeni nu poate pricepe viaţa sa înainte ca ea să se sfârşească şi atunci de unde s-o mai repari? În mila Domnului stă faptul că suntem legaţi cu acest fir de viaţă. A ţinut mâna preotului într-a sa şi l-a îndemnat pe preot să se uite la mâinile lor împreunate şi i-a spus să vadă asemănarea. Carnea e trecătoare, cu toate

acestea spune adevărul. Până la urmă calea unui om este şi a celorlalţi. Nu există călătorii separate, pentru că nu există oameni separaţi unii de alţii, care să le facă. Toţi oamenii sunt unul şi altă istorie de spus nu mai este. Însă preotul a luat cuvintele bătrânului drept spovedanie şi, după ce a terminat, a început să-i spună vorbe de iertare. Şi atunci bătrânul îi opri la jumătatea drumului braţul care desena o cruce în aerul neclintit din apropierea morţii sale şi-l fixă cu privirea. Dădu drumul celeilalte mâini a preotului şi o ridică în schimb pe a sa. Ca un om care pleca într-o călătorie. „Nu te mai obosi, şuieră el. Nu te mai obosi.“ Apoi muri.

Afară, pe străzile pline de buruieni, era linişte. Bărbatul îşi trecu palma făcută căuş peste capul pisicii şi-i netezi urechile pe spate. Cel bun şi cel rănit. Pisica stătea cu labele din faţă strânse sub piept şi cu ochii pe jumătate închişi.

— Asta e pisica mea bătăuşă, spuse bărbatul. *Pero es el más dulce de todo. Y el más simpático.*35

Îşi ridică privirea. Zâmbi.

— Treaba povestitorului nu e una uşoară. Cred că ai ghicit deja cine era preotul. Sau poate că nu era atât preot, cât apărător al chestiunilor preoţeşti. Al părerilor preoţeşti. Preotul a mai încercat un timp să se agaţe de chemarea sa, dar până la urmă nu a mai putut suporta privirea din ochii celor care veneau să-i ceară sfatul. Ce sfat le-ar fi putut da el, un om al vorbelor? Nu avea nici un răspuns la întrebările pe care le adusese bătrânul din capitală. Cu cât se gândea mai mult la ele, cu atât i se păreau mai îmbârligate. Cu cât încerca mai tare chiar şi să le pună în cuvinte, cu atât mai abitir se sustrăgeau încercărilor sale şi, până la urmă, îşi dădu seama că nu erau îndoielile bătrânului pensionar, ci ale lui însuşi. Bătrânul a fost îngropat în curtea bisericii din Caborca, alături de cei de acelaşi neam cu el. Astfel a aranjat Domnul lucrurile pentru acest om. Astfel i-a fost ciocnirea cu lumea şi probabil că astfel este a fiecăruia. Pe patul de moarte îi spusese preotului că greşise în toate judecăţile pe care le făcuse despre Dumnezeu, dar că tot ajunsese, până la urmă, să-l înţeleagă. A văzut că rugăminţile sale adresate Domnului se regăseau aidoma şi nerostite chiar şi în cele mai simple suflete. Discordia din el. Vrajba. Existau chiar şi în cea mai neînsemnată dintre istorii. Căci calea lumii întregi este şi ea doar una,

şi nu mai există alt drum de urmat, căci acel drum este fixat de Dumnezeu şi conţine toate consecinţele în felul în care curge, şi în afara acelei curgeri nu există nici cale, nici consecinţe, nimic. Nu a existat niciodată. Până la urmă preotul ajunse să creadă că adevărul este adesea purtat de oameni care nici nu au habar de existenţa lui. Îndură acel lucru care are greutate şi substanţă, cu toate că, pentru ei, nu are nici un nume prin care să poată fi zugrăvit în cuvinte sau chemat. Rămân ignoranţi cu privire la adevărata natură a condiţiei lor, aşa arată vicleşugul adevărului şi acestea sunt stratagemele sale. Şi apoi, într-o bună zi, în felul acela total întâmplător, se petrece o subtilă dezvăluire care îşi descarcă mânia asupra unui biet suflet şi-l pustieşte într-atât, încât sufletul acela este pe vecie schimbat, azvârlit cu forţa de pe calea pe care o pornise şi mânat pe o altă cale, până atunci necunoscută lui. Acest om nou abia dacă-şi va mai aminti vreodată ora schimbării sale sau de unde a pornit totul. Nu va fi făcut nimic care să cheme asupra sa un astfel de bine. Cu toate acestea, va avea parte de adevăr, pricepi? Pe care nici nu l-a căutat, nici nu l-a meritat. Va avea în mâinile sale acea libertate alunecoasă pe care oamenii o caută cu nesfârşită disperare.

Ceea ce a înţeles preotul până la urnă a fost faptul că lecţia dată de viaţa unui om nu-i va aparţine niciodată. Numai martorului îi stă în putere să o măsoare. Este trăită numai pentru alţii. Aşadar, preotul a văzut ceea ce pustnicul nu a putut vedea. Că Dumnezeu nu are nevoie de martori. Nici de martori care să-i stea alături, nici împotrivă. Adevărul este mai degrabă acela că, dacă nu ar exista Dumnezeu, atunci nu ar putea exista martori, căci lumea nu ar mai putea avea identitate, ci ar exista numai părerile fiecăruia despre ea. Preotul a priceput că nu există aleşi, pentru că nu există oameni care să nu fie aleşi. În faţa lui Dumnezeu, orice om este un eretic. Primul act al ereticului este să arate cu degetul către fratele său. Pentru ca el să fie eliberat. Fiecare cuvânt pe care-l rostim vine din vanitate. Fiecare gură de aer pe care o luăm fără să invocăm divinitatea este un afront. Ascultă-mă cu atenţie. Altul va auzi vorbele tale nerostite. Până şi pietrele sunt făcute din aer. Ceea ce au ele puterea de-a sfărma nu a existat niciodată. Până la urmă, vom ajunge cu toţii să fim numai ceea ce am priceput din Dumnezeu. Pentru că nimic nu este adevărat, în afară de mila sa.

Când încălecă, bărbatul se opri în dreptul scării de la şa şi-l scrută cu privirea, în soarele dimineţii.

— O porneşti către America? întrebă el.

— Da.

— Te întorci la familia ta.

— Da.

— Cât a trecut de când nu i-ai mai văzut?

— Nu ştiu.

Privi în depărtare, în josul străzii, pierdută prin buruienile dintre rândurile de clădiri căzute la pământ. Mormanele de cărămizi din pământ fuseseră năruite de ploile episodice din regiune, în forme care sugerau opera unor colonii imense de insecte. Nu se auzea nici un zgomot, de nicăieri. Privi în jos, către bărbat.

— Nici nu ştiu ce lună e.

— Da. Desigur.

— Vine primăvara.

— Du-te acasă.

— Da. Aşa intenţionez.

Bărbatul se dădu un pas în spate. Băiatul îşi atinse pălăria.

— Mulţumesc pentru micul dejun.

— *Vaya con Dios, joven.*

— *Gracias. Adiós.*

Întoarse calul şi o porni în jos, pe stradă. În capătul oraşului mână calul spre râu şi mai privi o dată în urma sa, însă bărbatul dispăruse.

Avea să traverseze de multe ori râul, în zilele următoare, prin locuri în care drumul străbătea vadurile sau de-a lungul conurilor de dejecţie dispuse în trepte la baza dealurilor, pe unde râul era mai puţin adânc şi curgea şerpuind la vale. Trecu prin oraşul Tamichopa, care fusese ras de pe faţa pământului şi incendiat de către indienii apaşi, în ziua dinaintea Duminicii Floriilor a anului o mie şapte sute cinzeci şi opt, şi după-amiaza devreme intră în oraşul Bacerac, care era de fapt vechiul oraş Santa María, fondat în anul o mie şase sute patruzeci şi doi, unde îi ieşi un copil în cale, fără să-l fi chemat nimeni, îi luă calul de căpăstru şi-l mână pe stradă.

Trecură pe sub un portal, unde se văzu nevoit să se aplece mult peste gâtul calului, şi apoi trecură printr-un *zaguán* alb spălăcit şi intrară într-o

patio în care un *burro* priponit de un stâlp învârtea piatra unei mori de grâu. Descălecă şi primi o cârpă cu care să se spele, apoi îl conduseră în casă şi i se servi cina.

Se aşeză în dreptul unei mese scorojite, din lemn, alături de alţi doi tineri şi mâncară bine, dovleac prăjit, supă de ceapă, *tortillas* şi fasole. Băieţii erau şi mai tineri decât el şi-l urmăreau pe furiş cu privirile, aşteptând să le vorbească el primul, pentru că era mai în vârstă, dar el nu vorbi, aşa că au mâncat cu toţii în linişte. I-au hrănit şi calul, iar la lăsarea întunericului l-au culcat pe un pat de campanie din fier, cu o saltea încropită din păstăi, în fundul casei. Nu spuse
un cuvânt nimănui, în afară de „mulţumesc“. Crezu că fusese confundat cu altcineva. Se trezi o dată, la o oră necunoscută, şi tresări când văzu silueta cuiva care-l privea din pragul uşii, dar nu era decât *olla*36 de lut care atârna în semiîntuneric şi ţinea apa rece peste noapte, şi nu conturul altcuiva, din alt fel de lut. Următorul sunet pe care l-a auzit a fost cel al palmelor care băteau *tortillas* pentru micul dejun, în zorii zilei.

Unul dintre băieţi îi aduse cafea într-un castron, pe o tavă. Ieşi în curte şi o bău. Undeva, în altă parte a casei, se auzeau femei care vorbeau şi rămase în lumina soarelui să-şi bea cafeaua şi să se uite la colibri, care se aplecau, ţâşneau de colo colo şi stăteau printre florile care atârnau de pereţii casei. După un timp, apăru o femeie în pragul uşii şi-l strigă la masă. Se întoarse cu cana în mână şi când se întoarse văzu calul tatălui său care trecea pe stradă.

Ieşi prin *zaguán* şi se opri în mijlocul străzii, dar era pustie. Se duse până la colţ şi privi înspre răsărit, apoi se duse în piaţă şi privi în josul străzii principale, către miazănoapte, dar nu era nici un cal şi nici un călăreţ. Se întoarse şi se duse în casă. Ascultă să vadă dacă auzea copitele calului pe undeva dincolo de pereţi sau de arcadele pe sub care trecuse. Stătu mult timp în faţa casei, apoi intră să mănânce micul dejun.

Mâncă singur, în bucătărie. Părea să nu fie nimeni prin apropiere. Termină de mâncat, se ridică şi ieşi să vadă de cal, apoi se întoarse în casă să le mulţumească femeilor, dar nu le mai găsi. Le strigă, dar nu-i răspunse nimeni. Rămase în pragul unei camere cu tavanul înalt, căptuşită cu trestie şi mobilată cu un dulap vechi, din lemn închis la culoare, şi două paturi de lemn, vopsite în albastru. Pe peretele mai îndepărtat, într-o nişă, era o

retablo[37] din cositor vopsită cu Fecioara şi o lumânare subţire din ceară în faţă. În colţ era un pătuţ de copil, iar în pătuţ, un câine cu vederea înceţoşată, care ridică capul şi ascultă zgomotele prezenţei sale. Se întoarse în bucătărie şi căută ceva cu care să poată scrie. Până la urmă împrăştie făină din castron pe blatul de lemn al mesei şi acolo îşi scrise mulţumirile, apoi ieşi, îşi luă calul şi-l duse de dârlogi prin *zaguán* şi dincolo de portal, până în stradă. În urma sa, în *patio*, catârul învârtea neobosit piatra de moară. Încălecă şi o porni în josul străduţei prăfuite, dând din cap în direcţia oamenilor pe care-i întâlnea în cale. Mergea pe cal semeţ ca un boier, în ciuda zdrenţelor de pe el. Ducea în stomac mâncarea pe care o primise în dar, care-l încuraja şi-l îndatora în acelaşi timp. Pentru că a împărţi pâinea nu e un lucru chiar aşa de simplu, nici a-ţi exprima recunoştinţa. Indiferent cum îţi oferi mulţumirile, spuse sau scrise în orice fel.

Înainte de amiază trecu prin oraşul Bavispe. Nu se opri. În piaţa din faţa bisericii stătea căruţul unui vânzător ambulant de carne şi nişte bătrâne cu broboade din muselină neagră ridicau fâşiile roşii care atârnau de cârlige şi se uitau pe sub ele cu o stranie curiozitate. Merse mai departe. La amiază ajunse în Colonia de Oaxaca şi opri calul în mijlocul şoselei, în faţa casei poliţistului, apoi scuipă în drum, în linişte, şi o porni mai departe. La amiază, în ziua care urmă, trecu iarăşi prin oraşul Morelos şi o luă pe şoseaua care mergea către miazănoapte, spre Ojito. Toată ziua nori negri de ploaie înaintară către miazănoapte. Traversă râul pentru ultima dată şi urcă printre dealurile joase şi stâncoase, unde furtuna îl luă în primire cu un noian de grindină. Se adăposti, împreună cu calul, într-un vechi complex de clădiri de pe marginea şoselei. Grindina trecu şi în loc începu o ploaie liniştită. Apa curgea din toate părţile prin acoperişul de lut de deasupra lor şi calul era neliniştit şi stătea cu greu locului. Simţea mirosul unor necazuri mai vechi sau poate doar apropierea pereţilor. Se lăsase întunericul, aşa că scoase şaua de pe cal şi-şi făcu un culcuş din paiele de pe jos, pe care le strânse cu piciorul. Calul ieşi afară, în ploaie, iar el se întinse sub pătura sa, într-un loc de unde putea vedea afară, prin găurile din pereţi, silueta calului de pe marginea şoselei în strălucirile eratice şi tăcute ale fulgerelor furtunii care se deplasa către apus. Adormi. Se trezi în miez de noapte, dar îl trezise de fapt ploaia care încetase. Se

ridică şi ieşi afară. Luna era la răsărit, peste escarpa întunecată a munţilor. Oglinda bălţilor se zărea pe întinsul de dincolo de şoseaua îngustă. Nu bătea deloc vântul şi, cu toate acestea, suprafaţa nemişcată a apei licărea în lumina de un alb murdar, ca şi cum ar fi trecut ceva peste ea, iar luna agitată din apă tremură, se curbă, apoi se îndreptă şi totul rămase nemişcat, ca mai înainte.

Dimineaţa mână calul peste graniţă şi trecu în Douglas, Arizona. Grănicerul dădu din cap în direcţia lui, iar el îi întoarse salutul.

— Arăţi de parcă ai fi stat ceva mai mult decât plănuiseşi, spuse grănicerul.

Băiatul opri calul, cu mâinile moi pe cornul şeii. Se uită în jos, către grănicer.

— Ai împrumuta cuiva o jumătate de dolar pentru mâncare? întrebă el.

Grănicerul rămase un moment nemişcat. Apoi îşi vârî mâna în buzunar.

— Eu locuiesc încolo, către Cloverdale, spuse băiatul. Spune-mi cum te cheamă şi-o să am grijă să primeşti banii înapoi.

— Poftim.

Băiatul strânse palma şi prinse moneda azvârlită spre el, dădu din cap şi o lăsă să-i cadă în buzunar.

— Cum te numeşti?

— John Gilshrist.

— Nu eşti de pe-aici.

— Nu.

— Eu sunt Billy Parham.

— Încântat de cunoştinţă.

— O să-ţi trimit înapoi jumătatea de dolar, imediat cum dau de cineva care să se întoarcă încoace. Să nu-ţi faci griji.

— Nu-mi fac griji.

Băiatul rămase în loc, ţinând frâiele lejer. Privi în sus, către strada largă care se deschidea înaintea lui şi către dealurile dezgolite dimprejur. Se uită iarăşi la Gilchrist.

— Cum ţi se pare ţara asta? îl întrebă el.

— Foarte frumoasă.

Băiatul încuviinţă cu o mişcare a capului.

— Şi eu zic la fel, spuse el.

Îşi duse mâna la borul pălăriei.

— Mulţumesc, adăugă el. Îţi sunt recunoscător.

Apoi îşi atinse calul său sălbăticit cu călcâiele şi o porni în sus, pe stradă, în America.

Toată ziua merse pe vechea şosea dintre Douglas şi Cloverdale. Până seara ajunsese în munţii Guadalupe şi era frig prin pasul dintre munţi, în întunericul care se lăsa, din pricina vântului care bătea în defileu. Merse uşor aplecat în şa, cu coatele strânse pe lângă el. Citi numele şi datele care fuseseră scrise pe stânci de către oameni care muriseră de mult, care trecuseră pe acolo, asemeni lui. Sub el, în lumina plină de umbre a crepusculului se întindea frumoasa câmpie Animas. Când coborî pasul pe partea dinspre răsărit, calul îşi dădu dintr-odată seama unde era şi-şi ridică botul, adulmecă şi grăbi pasul.

Era trecut de miezul nopţii când ajunse acasă. Nu se vedea nici o lumină. Intră în grajd să lase calul şi acolo nu era nici un cal în grajd, nici câinele nu mai era, şi până să străbată jumătate din holul grajdului îşi dădu seama că se întâmplase ceva tare rău. Trase şaua jos de pe cal şi o atârnă la locul ei, apoi aduse nişte fân, închise uşa boxei şi se duse spre casă, deschise uşa de la bucătărie şi intră.

Casa era pustie. Străbătu toate camerele. Cea mai mare parte a mobilierului dispăruse. Numai micul său pat de fier mai era în camera de lângă bucătărie, fără nimic pe el în afară de o saltea. În dulap rămăseseră câteva umeraşe de fier. Se duse în cămară şi găsi nişte conserve de piersici şi rămase în picioare în întunericul din dreptul chiuvetei, mâncându-le direct din borcanul de sticlă cu o lingură de gătit, în timp ce se uita afară pe fereastră, la păşunea dinspre miazăzi, tăcută şi albastră, la lumina lunii care răsărea, la gardul care se întindea până în zare, pierzându-se prin întunericul de sub munţi, şi la umbra gardului care se întindea ca o cusătură peste pământ, în lumina lunii. Deschise robinetul de la chiuvetă, care scoase un răsuflat uscat şi apoi nimic. Termină de mâncat piersicile şi se duse în dormitorul părinţilor lui, unde rămase în prag, cu privirea aţintită la lemnăria dezvelită a patului şi la cele câteva zdrenţe de pe jos. Merse la uşa din faţă, o deschise şi ieşi pe verandă. Coborî în plimbare până la pârâu şi rămase o vreme acolo, cu urechile ciulite. După un timp,

se întoarse în casă, intră în camera lui, se aşeză pe pat şi până la urmă adormi.

Dimineaţa, în zori, era deja în picioare şi sorta borcanele de pe rafturile din cămară. Găsi nişte roşii fierte, pe care le mâncă, apoi se duse în grajd, găsi o perie, scoase calul afară, la lumină, şi-l perie îndelung. Apoi îl duse iarăşi în grajd, puse şaua pe el, încălecă, trecu de poarta deschisă şi o luă pe şosea către miazănoapte, spre SK Bar.

Când intră în curte, bătrânul Sanders stătea pe verandă, cam în aceeaşi poziţie în care era şi când plecase. Nu-l mai recunoştea pe băiat. Nu recunoştea nici calul. Strigă la el să descalece, oricum.

— Sunt Billy Parham, îi zise băiatul.

Un minut întreg bărbatul nu dădu nici un răspuns. Apoi strigă către casă.

— Leona! strigă el. Leona!

Fata veni până în pragul uşii, îşi făcu umbră la ochi cu o mână şi privi la călăreţ. Apoi ieşi şi-şi puse o mână pe umărul bunicului ei. Ca şi cum călăreţul i-ar fi adus bătrânului veşti rele.

Trecuse de amiază când a ajuns înapoi acasă. Lăsă calul înşeuat, în curte, intră şi-şi scoase pălăria. Străbătu din nou toate camerele. Credea că bătrânul era nebun, dar nu ştia ce să creadă despre fată. Se duse în dormitorul părinţilor săi şi rămase acolo. Rămase mult timp. Văzu că dosul saltelei mai păstra încă urmele ruginite ale arcurilor de pat şi privi multă vreme acele urme. Îşi atârnă apoi pălăria de clanţa uşii şi se duse lângă pat. Rămase lângă el. Întinse mâna şi apucă salteaua, o trase de pe pat, o ridică şi o lăsă să cadă pe cealaltă parte, pe podea. Dedesubt ieşi la lumină o pată mare de sânge uscat, aproape neagră şi atât de groasă, încât se crăpă ca o bucată de faianţă închisă la culoare. Se ridică un nor de praf acru. Rămase în loc. Mâinile sale se mişcară prin aer şi până la urmă apucă stâlpul de la capătul patului să se sprijine. După un timp, îşi ridică privirea în sus şi se duse în dreptul ferestrei. Lumina amiezii se întindea peste câmpuri. Peste verdele proaspăt al câmpurilor cu plopi de-a lungul pârâului. Strălucea peste vârfurile munţilor Animas. Se uită la toate acestea, apoi căzu în genunchi, pe podea, şi începu să plângă cu faţa în palme.

Când traversă ţinutul Animas, casele păreau părăsite. Se opri la magazin şi-şi umplu bidonul de la robinetul de pe latura clădirii, dar fără

să intre. În noaptea aceea dormi pe câmpurile de la miazănoapte de oraş. Nu mâncă nimic şi nici nu făcu foc. Toată noaptea se trezi şi de fiecare dată Cassiopeea era mai departe de steaua polară, de fiecare dată totul era aşa cum fusese şi până atunci şi cum avea să fie pentru totdeauna. A doua zi, la amiază, intră în Lordsburg.

Şeriful îşi ridică privirea, aşezat la birou. Îşi strânse buzele subţiri.

— Mă numesc Billy Parham, spuse băiatul.

— Ştiu cine eşti. Intră. Aşază-te.

Luă loc pe scaunul din faţa biroului şerifului şi-şi puse pălăria pe genunchi.

— Pe unde-ai umblat, fiule?

— În Mexic.

— În Mexic.

— Da.

— Ce te-a făcut să fugi?

— N-am fugit.

— Aveai necazuri acasă?

— Nu. Tata n-ar fi îngăduit aşa ceva.

Şeriful se lăsă pe spate, în scaun. Se bătu uşurel cu degetul arătător peste buza de jos, în timp ce contempla individul jerpelit din faţa sa. Albit de la praful de pe drum. Emaciat. Cu o funie la pantaloni, ca să nu-i cadă.

— Şi ce-ai căutat în Mexic?

— Ştiu şi eu? M-am dus până acolo.

— Ţi s-a pus ţie pata aşa, pe nepusă masa, şi nu s-a mai putut până n-ai plecat în Mexic. Asta vrei să zici?

— Da. Cred că asta.

Şeriful întinse mâna şi împinse un set de acte capsate, de pe marginea biroului, pe care le aranjă cu degetul mare. Se uită la băiat.

— Ce ştii de toate astea, fiule?

— Nu ştiu nimic. Am venit aici să te întreb pe dumneata.

Şeriful îl privi cu atenţie.

— În regulă, spuse el. Dacă aşa zici tu că e povestea, aşa rămâne.

— Nu e nici o poveste.

— Bine. Am luat urmele din zonă. Şase cai au plecat de acolo. Domnul Sanders e de părere că ăia erau toţi caii. Aşa e?

— Da. Erau şapte cu al meu cu tot.

— Jay Tom şi băiatul lui au zis că erau doi şi că au plecat cu caii, cam cu două ore înainte de-a se lumina.

— Şi-au putut da seama că aşa a fost?

— Şi-au putut da seama.

— Au mers până acolo pe jos.

— Da.

— Şi Boyd ce zice?

— Boyd nu zice nimic. A fugit şi s-a ascuns. A stat toată noaptea culcat în frig şi a doua zi s-a dus la familia Sanders şi n-au priceput nimic din ce spunea. A trebuit să se urce Miller în camionetă şi să se ducă până acolo şi aşa a descoperit toată porcăria. Fuseseră împuşcaţi cu puşca.

Billy privi dincolo de şerif, în stradă. Încercă să înghită, dar nu reuşi. Şeriful îl urmărea cu privirea.

— Primul lucru pe care l-au făcut a fost să prindă câinele, să-i taie gâtul. Apoi s-au aşezat la pândă să vadă dacă nu iese careva. Au aşteptat atâta acolo, încât unul din ei s-a dus şi s-a uşurat. Au aşteptat să fie siguri că a adormit toată lumea la loc, după ce-a încetat câinele să mai latre, şi asta a fost.

— Erau mexicani?

— Erau indieni. Sau cel puţin aşa zice Jay Tom. Cred că şi-ar da seama. Câinele n-a murit.

— Poftim?

— Am spus că n-a murit câinele. E la Boyd. E mut ca o stâncă.

Băiatul rămase nemişcat, cu privirea aţintită asupra pălăriei cu pete de grăsime de pe genunchiul său.

— Ce arme au luat? întrebă şeriful.

— N-aveau ce să ia. Singura puşcă de acolo era o carabină de patruzeci şi patru, şi aia era la mine.

— Nu prea o foloseau, nu?

— Nu.

— N-avem nici o urmă să continuăm cercetările. Ştii asta.

— Da.

— Dar tu?

— Ce-i cu mine?

— Ştii şi altceva ce nu mi-ai spus?

— Aveţi jurisdicţie în Mexic?

— Nu.

— Atunci ce mai contează?

— Ăsta nu prea e răspuns.

— Nu e. Seamănă cu al dumitale.

Şeriful îl urmări o vreme cu privirea.

— Dacă ai impresia că nu-mi pasă, spuse el, te înşeli amarnic.

Băiatul rămase în continuare nemişcat. Îşi duse dosul palmei la un ochi, apoi la celălalt, apoi se întoarse şi privi iarăşi pe fereastră. Nu trecea nimeni pe stradă. Pe trotuar erau două femei care vorbeau în spaniolă.

— Îmi poţi da o descriere a cailor?

— Da.

— Era vreunul dintre ei marcat?

— Unul singur. Calul ăla, Niño. Îl cumpărase tata de la un mexican.

Şeriful dădu aprobator din cap.

— În regulă, spuse el.

Se aplecă şi trase de un sertar al biroului, scoase o casetă de cositor, o puse pe birou şi o deschise.

— Nu cred că ar trebui să-ţi dau toate chestiile astea, spuse el, dar eu nu fac întotdeauna ce mi se spune. Ai unde să le ţii?

— Nu ştiu. Ce-i în cutie?

— Documente. Certificatul de căsătorie. Certificatele de naştere. Mai sunt şi nişte acte de-ale cailor pe-acolo, dar cele mai multe sunt de acum ceva ani. Verigheta mamei tale e aici.

— Şi ceasul tatei?

— Nu era nici un ceas. Mai sunt ceva lucruri de prin casă la familia Webster. Dacă vrei, pun documentele astea la bancă. Nu au numit nici un custode, aşa că nu ştiu ce altceva să fac cu ele.

— Ar trebui să fie şi actele lui Niño şi ale celuilalt cal, Bailey.

Şeriful întoarse caseta şi o împinse peste birou. Billy începu să caute printre documente cu degetul mare.

— Cine e Margarita Evelyn Parham? întrebă şeriful.

— Sora mea.

— Şi unde e?

— E moartă.

— Cum se face că avea nume mexican?

— A fost botezată după bunică-mea.

Împinse caseta înapoi, pe masă, împături la loc, cum fuseseră, cele două acte pe care le scosese din ea şi le băgă în cămaşă.

— Asta e tot ce vrei? întrebă şeriful.

— Da.

Închise capacul casetei şi o puse înapoi, în biroul sertarului, închise sertarul, se lăsă iarăşi pe spate, în scaun, şi se uită la băiat.

— Doar nu vrei să te întorci acolo, nu?

— Nu m-am hotărât ce-o să fac. În primul rând trebuie să mă duc să-l iau pe Boyd.

— Să te duci să-l iei pe Boyd?

— Da.

— Boyd nu pleacă nicăieri.

— Dacă plec eu, pleacă şi el.

— Boyd e copil. N-or să ţi-l predea ţie. La naiba! Şi tu eşti tot copil.

— Nu am întrebat.

— Fiule, nu te pune în calea legii pentru atâta lucru.

— Nici nu am de gând. Dar nu intenţionez să las nici legea să se pună în calea mea.

Îşi ridică pălăria de pe genunchi, o ţinu un pic cu ambele mâini, apoi se ridică în picioare.

— Vă mulţumesc pentru acte, spuse el.

Şeriful îşi aşeză mâinile pe braţele scaunului ca şi cum ar fi avut de gând să se ridice, dar nu se ridică.

— Şi cum rămâne cu descrierile cailor? întrebă el. Vrei să mi le scrii undeva?

— Ce rost ar avea?

— Nu prea ai învăţat bunele maniere pe acolo, cât ai fost plecat, aşa-i?

— Nu. Cred că nu. Am învăţat unele lucruri, dar numai bune maniere nu erau alea.

Şeriful dădu din cap înspre fereastră.

— Ăla de afară e calul tău?

— Da.

— Văd teaca puştii. Unde e arma?

— Am dat-o la schimb.

— Pe ce ai dat-o?

— Nu prea pot spune.

— Adică nu vrei să spui.

— Nu. Vreau să zic că nu-s sigur cum aş putea-o numi.

Când păşi afară, în lumina soarelui, şi desfăcu frâiele calului de pe taxatorul din parcare, oamenii care treceau pe stradă îşi întoarseră capul după el. O arătare apărută din sălbăticia munţilor, din trecut. Zdrenţuit, murdar, cu privirea şi stomacul înfometate. Nimeni nu l-ar fi dorit. În silueta aceea bizară întrezăreau tot ce invidiau şi tot ce ocărau mai tare şi mai tare pe lume. Îl compătimeau, cu toate acestea era la fel de adevărat că, pentru un motiv cât de mic, l-ar fi putut la fel de bine omorî.

Casa în care stătea fratele său era în partea dinspre răsărit a oraşului. O casă mică din stuc, cu gard în jurul curţii şi cu verandă în faţă. Îl legă pe Bird de gard, deschise poarta şi o porni pe alee. Câinele veni de după colţul casei, scoase colţii la el şi-şi zbârli blana pe grumaz.

— Eu sunt, zevzecule, spuse el.

Când îi auzi vocea, îşi pleoşti urechile şi traversă curtea spre el, agitat. Nu lătrase şi nu scosese nici măcar un scheunat.

— Salutare, strigă el.

Câinele i se încolăci printre picioare.

— Dă-te-ncolo, spuse el.

Mai strigă odată înspre casă, apoi urcă scările verandei, bătu la uşă şi rămase în loc. Nu veni nimeni. Ocoli casa până în spate. Când încercă uşa de la bucătărie, o găsi descuiată şi o împinse să se deschidă, apoi se uită înăuntru.

— Sunt Billy Parham, strigă el.

Intră şi închise uşa.

— Salutare, strigă.

Traversă bucătăria şi se opri în hol. Se pregătea să mai strige o dată, când uşa bucătăriei se deschise în spatele său. Se întoarse şi-l văzu pe Boyd care stătea în prag. Avea o găleată de metal într-o mână, iar pe

cealaltă o ţinea pe clanţa uşii. Se mai înălţase. Se sprijini de tocul uşii.

— Ai crezut că am murit, din câte presupun, spuse Billy.

— Dacă aş fi crezut că ai murit, n-aş mai fi aici.

Închise uşa şi puse găleata pe masă. Se uită la Billy, apoi se uită pe fereastră. Când Billy îi vorbi iarăşi, frate-său nu se mai uita la el, însă Billy îşi putea da seama că avea ochii umezi.

— Eşti gata de plecare?

— Da, spuse Boyd. Te aşteptam.

Au luat o puşcă dintr-un dulap din dormitor şi au mai luat nouăsprezece dolari în monede şi bancnote mici, dintr-o cutie albă din porţelan ţinută într-un sertar al biroului, pe care le-au îndesat într-un portofel demodat, din piele. Au luat pătura de pe pat, au găsit o curea pentru Billy şi nişte haine, au luat toate cartuşele de puşcă din buzunarul unei haine Carhart care atârna pe perete, lângă uşa din spate, unul mare, cu câte opt bile de opt şi patru milimetri şi restul de trei milimetri şi cinci şi de doi milimetri jumate, au mai luat şi un sac de haine pe care l-au umplut cu conserve, pâine, şuncă, biscuiţi şi mere din cămară, apoi au ieşit, au legat sacul de cornul şeii, au încălecat şi au pornit-o pe străduţa nisipoasă, amândoi pe acelaşi cal, cu câinele pe urmele lor, în pas vioi. O femeie cu gura plină cu cârlige de rufe, dintr-o curte pe lângă care au trecut, le făcu semn din cap. Au traversat autostrada şi au trecut peste şinele căii ferate Southern Pacific, apoi au luat-o către apus. La lăsarea întunericului îşi făcuseră tabăra pe întinderea alcalină, la douăzeci şi cinci de kilometri de Lordsburg, şi stăteau în faţa unui foc făcut din pari de gard pe care-i smulseseră din pământ cu ajutorul calului. Către răsărit şi către miazăzi erau ochiuri de apă pe întinderea deşertului, iar doi cocori stăteau în picioare, ţepeni deasupra reflexiilor lor de pe luciul apei, în ultimele raze de lumină, ca nişte statui de păsări într-o grădină nesfârşită, din care o calamitate ştersese orice altă urmă. În jurul lor se întindea marea de discuri de noroi uscate şi crăpate, ca nişte trombocite care acum se coagulau, iar focul din pari de gard se zbătea în vânt, în timp ce hârtiile făcute ghemotoc din care desfăceau alimentele se înălţau învârtindu-se în vânt, una câte una, prin întunericul tot mai dens.

Au hrănit calul cu făină de ovăz, pe care o luaseră din casă, iar Billy

făcu şunca frigărui pe o bucată de sârmă din gard şi o atârnă deasupra focului, la prăjit. Se uită la Boyd, care stătea cu puşca pe genunchi.

— Ai apucat să-ţi rezolvi neînţelegerile cu tata?

— Da. Pe jumătate.

— Care jumătate?

Boyd nu răspunse.

— Ce mănânci acolo?

— Un sandvici cu stafide.

Billy scutură din cap. Turnă apă din bidon într-o conservă de fructe şi o puse între cărbuni.

— Ce s-a întâmplat cu şaua ta? întrebă Boyd.

Billy se uită la şaua care avea apărătoarea laterală distrusă, dar nu răspunse.

— Or să vină după noi, spuse Boyd.

— Las’ să vină.

— Cum o să le plătim pentru tot ce le-am luat?

Billy îşi ridică privirea către el.

— Poate ar fi mai bine să te obişnuieşti cu ideea de a fi proscris.

— Nici măcar un proscris nu-i jefuieşte pe cei care-l primesc în casă şi-l omenesc.

— Cât o să mai trebuiască să te ascult?

Boyd nu răspunse. Au mâncat, apoi şi-au desfăcut sacii de dormit şi s-au culcat. Vântul bătu toată noaptea. Stinse focul şi stinse cărbunii din vatră, iar sârma înroşită de foc, încovoiată şi făcută ghem se aprinse pentru un moment în întunecimea nopţii, ca o armură incandescentă a unei inimi imense, apoi se stinse uşor, iar vântul transformă cărbunii în cenuşă, apoi împrăştie cenuşa şi curăţă pământul unde fuseseră cărbunii şi cenuşa, până nu mai rămase nici o urmă de foc, în afară de sârma înnegrită, şi toată noaptea trecură prin întuneric creaturi fără nici o articulaţie, care aveau totuşi o destinaţie.

— Eşti treaz? întrebă Billy.

— Da.

— Ce le-ai spus?

— Nimic.

— De ce?

— Ce rost ar fi avut?

Vântul bătea. Nisipurile migratoare trecură pe lângă ei ca un clocot.

— Billy?

— Ce-i?

— Ştiau cum mă cheamă.

— Ştiau cum te cheamă?

— M-au strigat. Au strigat „Boyd“. „Boyd“.

— Nu înseamnă nimic. Culcă-te la loc.

— De parcă am fi fost prieteni.

— Culcă-te.

— Billy?

— Ce-i?

— Nu trebuie să te străduieşti să faci să sune mai bine decât e.

Billy nu răspunse.

— E cum e.

— Ştiu. Culcă-te.

Dimineaţa au mâncat în timp ce priveau peste întinderi unde, în lumina răsăritului, se întrezărea ceva în depărtare, pe argila de culoarea oţelului de pe *playa*38. După un timp şi-au dat seama că era un călăreţ. Era cam la un kilometru jumătate depărtare şi se apropia într-o serie de cadre subţiri şi tremurate care, în locurile unde pământul era inundat, se măreau dintr-odată la dimensiunea reală, pentru ca apoi să se contracte şi iar să se lungească, astfel încât călăreţul părea să avanseze, să dea înapoi şi iar să avanseze. Soarele se înălţă în recifurile de nori roşietici de-a lungul liniei dinspre răsărit a orizontului, iar călăreţul se apropie de ei, traversând un lac lat de cincisprezece kilometri şi adânc de vreo şapte centimetri. Billy se ridică, luă puşca, se întoarse la locul lui, o puse sub pătură şi se aşeză la loc.

Calul avea culoarea terenului sau o căpătase murdărindu-se de pământ. Călăreţul înainta peste suprafaţa nemişcată a apei puţin adânci, iar apa se dădea la o parte sub copitele calului, se aprindea la lumina zilei şi dispărea în aceeaşi secundă, precum plumbul care se afundă pe ţeava puştii. Traversă lacul şi-şi croi drum peste malul nisipos ca soda, printre

smocurile răzleţe de iarbă, până când opri în sfârşit calul de culoarea pământului în dreptul lor şi se uită în jos la ei, din umbra pălăriei sale. Nu spuse nimic. Se uită la ei, apoi se uită peste umăr, înspre întinderea de nisip, se aplecă, scuipă şi se mai uită o dată la ei.

— Nu sunteţi cine credeam eu.

— Şi cine credeai că suntem?

Călăreţul îi ignoră întrebarea.

— Ce faceţi voi aici? întrebă el.

— Nu facem nimic.

Se uită la Boyd. Se uită la cal.

— Ce aveţi sub pătură? întrebă el.

— O puşcă.

— Vreţi să mă împuşcaţi?

— Nu.

— El e fratele tău?

— Poate răspunde şi singur.

— Eşti frate-său?

— Da.

— Ce faceţi voi aici?

— Suntem în trecere.

— Sunteţi în trecere?

— Da.

— Şi încotro vă duceţi?

— Mergem în Douglas, Arizona.

— Nu mai spune.

— Avem prieteni acolo.

— Da’ aici nu aveţi?

— Nu suntem făcuţi pentru viaţa la oraş.

— Ăla e calul vostru?

— Da.

— Ştiu cine sunteţi, spuse bărbatul.

Băieţii nu răspunseră. Bărbatul privi în urma sa, peste întinderea lacului secat, pe care oglinda subţire a apei nemişcate părea moartă în lumina dimineţii lipsite de vânt. Se aplecă, mai scuipă o dată, apoi se uită

la Billy.

— Am să-i spun domnului Boruff ce mi-aţi spus. Că sunteţi doi trecători. Sau dacă vreţi, vă aştept şi vă puteţi întoarce cu mine.

— Nu ne întoarcem. Mulţumim.

— Şi am să vă mai spun ceva, dacă nu ştiţi.

— Zi.

— Aveţi cale lungă de parcurs.

Billy nu-i răspunse.

— Câţi ani ai?

— Şaptişpe.

Bărbatul scutură din cap.

— Ei bine, continuă el, aveţi grijă de voi.

— Ia zi-mi ceva, zise Billy.

— Bine.

— Cum de ne-ai văzut de acolo, de departe?

— V-am văzut reflexia. Câteodată poţi vedea pe *playa* lucruri care sunt prea departe să se vadă. Unii dintre băieţi au fost de părere că sunteţi un miraj, însă domnul Boruff a ştiut că nu-i aşa. El studiază acest ţinut. Ştie ce-i în el şi ce nu e. La fel şi eu.

— Mai studiază-l o dată, peste vreo oră, să vezi dacă mai suntem aici.

— Aşa şi intenţionez.

Înclină un pic capul în direcţia fiecăruia dintre cei doi băieţi aşezaţi pe malul pustiu şi se uită la câinele mut.

— Nu prea-i bun de câine de pază, aşa-i?

— I-a fost tăiat gâtul.

— Ştiu, îi spuse călăreţul. Aveţi grijă de voi.

Apoi întoarse calul şi o porni călare înapoi, peste întinderea netedă de teren şi peste lac. Merse către soare şi deveni doar o siluetă şi, cu toate că soarele se înălţase şi nu le mai deranja privirile, după ce încălecară şi ei şi o porniră spre miazăzi, de-a lungul marginii depresiunii, tot nu puteau vedea nimic pe celălalt ţărm al lacului, unde dispăruse călăreţul.

La un moment dat, înainte de amiază, au trecut graniţa şi au intrat în statul Arizona. Au traversat un lanţ de munţi nu prea înalţi şi apoi au coborât în valea San Simon, care cobora şi ea dinspre miazănoapte, şi au

prânzit lângă râu, într-un crâng de plopi. Au împiedicat calul, l-au adăpat şi au stat despuiaţi în bulboana nu foarte adâncă, plină cu pietriş. Palizi, slabi şi murdari. Billy îl urmărea cu privirea pe fratele său, până când acesta se ridică şi se uită la el.

— Nu are nici un rost să mă întrebi tot felul de lucruri.

— Nu aveam de gând să te întreb nimic.

— Ba ai să o faci.

Rămaseră în apă. Câinele era în iarbă şi îi privea.

— Poartă cizmele tatei, aşa-i?

— Poftim!

— Ai noroc că nu eşti mort şi tu.

— Nu ştiu ce fel de noroc e ăsta.

— Ce vorbe de om ignorant!

— Habar n-ai tu.

— Ce nu am habar?

Dar Boyd nu-i spuse ce nu avea habar.

Au mâncat sardine şi biscuiţi, la umbra plopilor, şi au dormit, iar după-amiaza au pornit-o iarăşi călare.

— La un moment dat am crezut că ai plecat în California, spuse Boyd.

— Ce să caut în California?

— Ştiu şi eu? Sunt cowboy în California.

— Sunt cowboy în California…

— Nu vreau să merg în California.

— Nici eu.

— Aş vrea să merg în Texas.

— Pentru ce?

— Nu ştiu. N-am fost niciodată.

— N-ai fost niciodată nicăieri. Ce fel de motiv e ăsta?

— Singurul pe care îl am.

Au mers mai departe. Cu umbrele lungite, iepurii de câmp se avântau, săreau, apoi se opreau iarăşi, nemişcaţi. Câinele cel mut nu le dădea nici o atenţie.

— De ce nu poate ajunge legea şi-n Mexic? întrebă Boyd.

— Pentru că e legea americană. Nu valorează doi bani în Mexic.

— Şi legea mexicană?

— În Mexic nu sunt legi. Sunt numai pungaşi pe-acolo.

— Cartuşele de trei milimetri şi cinci pot omorî un om?

— Da, dacă eşti destul de aproape. Pot face o gaură prin care să-ţi bagi şi mâna.

Seara au traversat autostrada, la răsărit de Bowie, şi au luat-o pe vechea şosea înspre miazăzi, prin munţii Dos Cabezas. Şi-au făcut tabăra pentru noapte, iar Billy a adus câteva lemne printr-un *arroyo* de piatră cu puţină apă, apoi au mâncat şi au stat la foc.

— Crezi că or să vină după noi? întrebă Boyd.

— Nu ştiu. S-ar putea.

Se aplecă, întoarse cărbunii cu un băţ şi puse băţul pe foc. Billy îl urmărea cu privirea.

— N-or să ne prindă.

— Ştiu.

— De ce nu spui la ce te gândeşti?

— Nu mă gândesc la nimic.

— N-a fost vina nimănui.

Boyd rămase nemişcat, cu privirea aţintită în foc. Coioţii urlau de-a lungul culmilor de la miazănoapte de tabăra lor.

— O să înnebuneşti, îi spuse Billy.

— Am înnebunit deja.

Îşi ridică privirea. Părul lui bălai părea alb. Părea să aibă între paisprezece ani şi o vârstă care nici nu exista. Părea că stătuse acolo, iar Dumnezeu făcuse copacii şi stâncile împrejurul lui. Părea să fie propria lui reîncarnare, apoi din nou el însuşi. Şi, mai presus de toate, părea cuprins de o nemaipomenită tristeţe. Ca şi cum ar fi purtat în suflet ştiri despre o incredibilă pierdere, de care nimeni nu auzise încă. O tragedie imensă, nu cu privire la vreun fapt, incident sau eveniment, ci la lumea însăşi.

În ziua următoare au traversat marele pas al trecătorii Apache. Boyd stătea în spatele lui şi picioarele lui subţiri atârnau de-o parte şi de alta a calului şi amândoi priveau în zare ţinutul dinspre miazăzi. Era o zi însorită şi bătea vântul, iar deasupra munţilor se vedeau corbi care zburau purtaţi de curenţii ascendenţi de deasupra povârnişurilor dinspre miazăzi.

— Ăsta a alt loc în care n-ai mai fost, spuse Billy.

— Sunt peste tot, nu?

— Vezi linia aia de acolo, unde se schimbă culoarea?

— Da.

— Ăla e Mexicul.

— Nu pare să se apropie.

— Ce vrei să spui cu asta?

— Vreau să spun să mergem mai departe, dacă e să mergem.

În după-amiaza zilei următoare au dat peste şoseaua 666 şi au luat-o de-a lungul ei, până au ieşit în valea Sulphur Springs. Au trecut prin oraşul Elfrida. Şi au trecut prin oraşul McNeal. Seara, au ajuns pe şoseaua principală din Douglas şi s-au oprit în dreptul cabinei grănicerului. Soldatul de acolo era în pragul uşii şi înclină capul în direcţia lor. Se uită la câine.

— Unde-i Gilshrist? întrebă Billy.

— E plecat. Nu vine până dimineaţă.

— Pot lăsa nişte bani pentru el?

— Da. Îi puteţi lăsa.

— Dă-mi juma' de dolar, Boyd.

Boyd scoase portofelul din buzunar şi-l deschise. Banii erau numai în monede mici şi numără suma cerută, scoase monedele în pumn şi i le trecu lui Billy peste umăr. Billy le luă şi se uită printre ele, în palma lui. Le mai numără o dată, apoi le strânse în pumn, se aplecă şi întinse pumnul.

— Îi sunt dator cu juma' de dolar.

— În regulă, spuse grănicerul.

Billy îşi atinse borul pălăriei cu degetul arătător, apoi îndemnă calul să pornească.

— Luaţi şi câinele cu voi? întrebă grănicerul.

— Dacă vrea să vină.

Grănicerul privi cum se îndepărtau, cu câinele în urma lor. Au traversat micul pod. Grănicerul mexican se uită în sus, la ei, apoi le făcu semn cu capul să continue şi trecură în Agua Prieta.

— Ştiu şi eu să număr, spuse Boyd.

— Poftim?

— Ştiu şi eu să număr. Nu trebuia să mai numeri tu o dată.

Billy se întoarse, îl privi, apoi se întoarse la loc.

— În regulă, spuse el. Altădată n-am s-o mai fac.

Şi-au luat îngheţată pe băţ de la un vânzător ambulant şi s-au aşezat pe bordură, la picioarele calului, uitându-se la strada care prindea viaţă în lumina înserării. Câinele stătea stingher, lungit în praful din faţa lor, în timp ce câinii locului treceau pe lângă el, apropiindu-se cu spatele arcuit, amuşinându-l.

Şi-au cumpărat făină şi boabe de fasole uscată dintr-un magazin, şi sare, cafea, fructe uscate şi ardei iuţi, şi şi-au mai cumpărat o tigaie mică, emailată, şi o oală cu capac, o cutie cu beţe de chibrit, plus câteva unelte, apoi au schimbat ce le mai rămăsese din bani în *pesos*.

— Acum eşti bogat, spuse Billy.

— Putred de bogat, răspunse Boyd.

— E mai mult decât ce-am avut eu când am fost pe-aici.

— Şi cu ce mă-ncălzeşte pe mine?

La capătul dinspre miazăzi al oraşului au părăsit şoseaua şi au luat-o pe cursul râului, de-a lungul albiei cu pietre de un cenuşiu deschis, până în deşert, şi şi-au făcut tabăra pe întuneric. Billy pregăti cina şi mâncare, în timp ce priveau focul.

— Trebuie să te opreşti, să nu te mai gândeşti la asta, îi spuse Billy.

— Nu mă gândesc.

— Dar la ce te gândeşti?

— La nimic.

— Asta e greu.

— Dacă ţi s-ar întâmpla ceva?

— Nu te mai gândi tot timpul la ce-o să se întâmple.

— Dar dacă ţi s-ar întâmpla?

— Te-ai putea întoarce.

— La familia Webster?

— Da.

— După ce i-am jefuit?

— Nu i-ai jefuit tu. Credeam că nu te gândeşti la nimic.

— Păi nu mă gândesc. Am un sentiment de stânjeneală.

Billy se aplecă şi scuipă în foc.

— O să fie bine.

— E deja bine.

Au mers călare toată ziua următoare, de-a lungul râului secular care curgea prin albia sa pietroasă, iar seara devreme au intrat în cătunul Ojito, de la marginea drumului. Boyd dormise cu faţa sprijinită pe spatele fratelui său şi se îndreptă, transpirat şi boţit, îşi ridică pălăria din poală, unde se storcise de tot, şi şi-o puse pe cap.

— Unde suntem? întrebă el.

— Nu ştiu.

— Mi-e foame.

— Ştiu. Şi mie.

— Crezi că au ceva de mâncare pe-aici?

— Nu ştiu.

Au oprit calul în faţa unui bărbat care stătea în pragul unei uşi uscate de pământ şi l-au întrebat dacă era ceva de mâncare prin oraş, iar bărbatul se gândi un moment şi apoi se oferi să le vândă un pui. Au mers mai departe. În direcţia în care şoseaua pustie se pierdea în deşertul de la miazăzi, se întrezărea o furtună care părea să vină drept către ei şi întreg ţinutul era albastru sub pătura de nori, iar firele subţiri ale fulgerelor care se succedau peste munţii golaşi şi albaştri din zare erau urmate de bubuituri într-o tăcere mormântală, ca şi cum ar fi fost o furtună sub un capac de sticlă. Îi ajunse din urmă chiar înainte de lăsarea întunericului. Ploaia se năpusti peste deşert, răpăind şi împingând stolurile de turturele înaintea sa, iar ei se treziră sub o perdea de apă care-i udă instantaneu. La mai puţin de o sută de metri mai încolo, descălecară şi se adăpostiră într-o crâng de copaci de pe marginea drumului, ţinând calul de frâu şi privind ploaia care agita zgomotoasă tot praful. Până să treacă furtuna, se lăsase un întuneric ca păcura în jurul lor şi rămaseră tremurând în bezna lipsită de lumina stelelor, ascultând apa care se scurgea în tăcere.

— Şi acum ce vrei să facem? întrebă Boyd.

— Cred că o să încălecăm şi-o să mergem mai departe.

— E foarte ud calul în spinarea căruia care ar trebui să ne urcăm.

— Şi el ar putea spune acelaşi lucru despre tine.

Trecuse de miezul nopţii când au străbătut oraşul Morelos. Felinarele

pâlpâiau tot mai stins în josul străzii, de parcă ar fi adus cu ei întunericul. Îl înfăşurase pe Boyd în haina lui şi băiatul se clătina prin somn, în spatele său, iar calul înainta scufundându-şi copitele prin noroi, cu capul plecat, în timp ce câinele mergea în zigzag în faţa lor printre bălţi, şi aşa o luară pe şoseaua dinspre miazăzi, pe unde mersese în urma călătorilor către bâlci, în primăvara aceluiaşi an, deşi părea că trecuse atât de mult timp.

Au petrecut ce mai rămăsese din noapte într-un *jacal* de la marginea şoselei, iar dimineaţa au făcut un foc, şi-au pregătit micul dejun, şi-au uscat hainele, apoi au pus şaua pe cal şi au pornit-o iarăşi pe şosea, înspre miazănoapte. Peste încă trei zile, mergând tot aşa, călare, şi la şapte zile de când intraseră în acea ţară, după ce traversaseră, unul câte unul, toate oraşele mizere, cu case de pământ, de-a lungul râului, au intrat în oraşul Bacerac. În faţa unei case spoite cu var alb, sub un soc, erau doi cai care stăteau cu capetele plecate. Unul dintre ei era un cal marochin, castrat, cu un semn proaspăt făcut pe şoldul stâng, iar celălalt era calul lor, Keno, înşeuat cu o şa mexicană, ştanţată.

— Ia uite colo’şa, spuse Boyd.

— Văd. Dă-te jos.

Boyd se lăsă să alunece jos de pe cal, apoi descălecă şi Billy, îi trecu lui frâiele şi scoase puşca din teacă. Câinele se oprise în mijlocul şoselei şi se uita peste umăr, la ei. Billy trase de închizătorul puştii, ca să vadă dacă era încărcată, apoi o închise la loc şi se uită la Boyd.

— Du calul colo’şa şi nu te băga.

— Bine.

Îl urmări cu privirea pe Boyd, care traversă şoseaua cu calul, apoi se întoarse şi o porni către casă. Câinele rămăsese pe loc şi privea când la unul, când la altul, până când Boyd fluieră după el.

Îl ocoli pe Keno şi-l bătu pe grumaz, iar calul îşi împinse fruntea în cămaşa lui şi răsuflă o dată lung şi dulce, sprijinindu-se de el. Rezemă puşca de copac, ridică scara şeii şi o atârnă de oblânc, apoi trase de *latigo* şi eliberă cureaua, trase şi eliberă şi chinga de la spate, apoi apucă şaua de oblânc şi de arcada din spate, o ridică şi o lăsă jos, în praf. Trase şi valtrapul şi-l aşeză pe oblânc, ridică puşca, dezlegă calul şi-l mână peste stradă, unde stătea Boyd.

Băgă puşca la loc, în teacă, şi se uită iarăşi la casă.

— Urcă pe Bird, spuse el.

Boyd se urcă în şa, apoi se uită în jos, la Billy.

— Du caii de aici şi nu te apropia de casă, să te vadă careva. Ne întâlnim în capătul dinspre miazăzi al oraşului. Să stai ascuns. Te găsesc eu.

— Ce vrei să faci?

— Vreau să văd cine e acolo, înăuntru.

— Şi dacă sunt ei?

— Nu sunt.

— Da' cine crezi că-i acolo?

— Nu ştiu. Cred că a murit cineva. Şi acum, du-te.

— Mai bine ai lua puşca.

— N-am nevoie de ea. Hai, du-te.

Îl urmări cum mergea pe strada îngustă, plină de noroi, apoi se întoarse şi o luă către casă.

Ciocăni la uşă şi aşteptă, cu pălăria în mâini. Nu răspunse nimeni. Îşi puse pălăria pe cap şi se duse până în dreptul unei porţi duble pentru trăsuri, veche şi scorojită, însă era blocată pe dinăuntru. Se uită la marginea de sus a peretelui. Erau funduri sparte de sticlă înfundate în zidăria din pământ. Îşi scoase briceagul, îl băgă între canaturi şi ridică drugul de la uşă vechi de când lumea peste poartă, centimetru cu centimetru, până când unul din capete ieşi din suport, şi atunci trase de uşă, o deschise, apoi trase iar şi o închise la loc. Nu era nici o urmă prin praf, nu venise şi nu plecase nimic de acolo. Nişte pui de găină se cocoţaseră în copac, la lumină. Traversă *patio*-ul către partea din spate a casei şi rămase în pridvor, uitându-se la holul lung. Pe o bancă joasă erau vase de lut cu plante care fuseseră udate de curând şi pământul era umed, iar dalele de dedesubt erau şi ele umede. Îşi scoase pălăria, traversă holul şi rămase în pragul uşii din fund. În camera întunecată era o femeie întinsă pe pat. În jurul ei stăteau nişte persoane care-i semănau, cu *rebozos* negre. Pe o masă era o lumânare care ardea.

Femeia întinsă pe pat avea ochii închişi şi un rozariu de sticlă în mâini. Era moartă. Una dintre femeile îngenuncheate îşi întoarse capul şi se uită la el. Apoi se uită într-o parte a camerei pe care el nu o putea vedea. După

un timp veni un bărbat, trăgându-şi haina pe el, şi dădu politicos din cap către băiatul care stătea în pragul uşii.

— *Quién es?*[39] îl întrebă el.

Era înalt şi blond şi vorbea spaniola cu accent străin. Billy se dădu într-o parte şi ieşiră amândoi pe hol.

— *Estaba su caballo enfrente de la casa?*[40]

Bărbatul se opri în loc, cu haina pe umăr. Se uită la Billy, apoi se uită în josul holului.

— *Estaba?*[41] repetă el întrebarea.

Îl găsi pe Boyd întins într-un lan de trestie, cu cai cu tot, pe malul râului, la miazăzi de oraş.

— Te putea găsi oricine aici, îi spuse el.

Boyd nu-i răspunse. Billy se ghemui la pământ şi rupse un băţ de stuf, apoi îl rupse iar şi iar în mâini.

— E un medic german. Are o factură pentru cal. Sau cel puţin aşa a zis. Zicea că are actele de la un agent de bursă pe nume Soto, din Casas Grande.

Boyd se ridicase în picioare, cu puşca în mâini. O puse la loc în cobur, se aplecă şi scuipă.

— Ei bine, spuse el, nu ştiu ce acte-o avea, da' e mai mult faţă de ce avem noi.

— Noi avem calul.

Boyd rămase în loc şi privi dincolo de cal, la râul care curgea.

— Or să ne împuşte, spuse el.

— Haide, zise Billy. Să mergem.

— Ai intrat acolo, pur şi simplu?

— Da.

— Ce i-ai spus?

— I-am spus adevărul. I-am spus că nişte indieni i-au furat calul.

— Şi acum unde e?

— A luat calul servitorului şi a pornit în josul râului, ca să-i găsească.

— Avea puşcă?

— Da. Avea puşcă.

— Şi acum ce facem?

— Mergem în Casas Grande.

— Unde-i asta?

— Nu ştiu.

Îl lăsară pe Keno în mărăciniş, împiedicat şi la picioarele din spate şi la cele din faţă, cu câinele legat de el, şi se întoarseră călare în oraş. Se aşezară în praful din piaţă, în timp ce un bătrân slab se ghemuise în faţa lor şi le desenă cu un băţ cioplit, o schiţă a ţinutului pe care doreau să-l viziteze. Schiţă în praf ape curgătoare, promontorii, *pueblos*42 şi lanţuri muntoase. Începu să deseneze copaci şi case. Nori. O pasăre. Îi creionă chiar şi pe cei doi călăreţi, care călăreau împreună pe un cal. Billy se apleca din când în când ca să întrebe despre lungimea unor părţi din traseu şi atunci bătrânul se întorcea, scruta calul care stătea în drum şi dădea răspunsul în ore. În tot acest timp, de pe o bancă de la câţiva metri depărtare, îi priveau patru bărbaţi îmbrăcaţi în nişte costume vechi de când lumea, arse de soare. După ce termină bătrânul, harta pe care o desenase acoperea o suprafaţă de mărimea unei pături. Se ridică şi-şi scutură turul pantalonilor de praf, trecându-şi podul palmei peste el.

— Dă-i un *peso*, spuse Billy.

Boyd scoase portofelul, îl desfăcu şi scoase moneda pe care Billy i-o dădu bătrânului, iar bătrânul o preluă cu graţie şi demnitate, îşi ridică pălăria şi o lăsă la loc, după care îşi strânseră cu toţii mâinile, bătrânul băgă moneda în buzunar, se întoarse, o luă de-a lungul piaţetei prăpădite şi dispăru în susul străzii fără să mai privească înapoi. După ce dispăru, bărbaţii de pe bancă începură să râdă. Unul dintre ei se ridică, să vadă mai bine harta.

— *Es un fantasma*43, spuse el.

— *Fantasma?*

— *Sí, sí. Claro.*

— *Cómo?*44

— *Cómo? Porque el viejo está loco es como.*45

— *Loco?*

— *Completamente.*

Billy rămase în loc şi privi la hartă.

— *No es correcto?*46 întrebă el.

Omul îşi ridică mâinile în aer. Spuse că ce vedeau ei era o piesă de

decor, nimic altceva. Mai spuse că nici nu se punea problema dacă harta era corectă, ci dacă era într-adevăr o hartă. Spuse că în ţara aceea erau incendii, cutremure şi inundaţii şi că omul trebuia să cunoască ţinutul însuşi, nu numai punctele de reper.

— Şi oricum, adăugă el, când a călătorit omul ăla ultima oară prin munţi? Sau oriunde în altă parte?

Harta lui nu era atât o hartă, cât mai degrabă întruchiparea unei călătorii. Şi ce fel de călătorie era aceea? Făcută când?

— *Un dibujo de un viaje*, spuse el. *Un viaje pasado, un viaje antiguo*.47

Dădu din mână, în semn de renunţare. Ca şi cum nu mai era nimic de spus. Billy îi privi pe ceilalţi trei bărbaţi de pe bancă. Îi urmăreau cu o sclipire în ochi, încât începu să se întrebe dacă nu cumva era luat peste picior. Dar cel aşezat în partea dreaptă se aplecă, scuturã scrumul ţigării şi se adresă celui care era în picioare, spunând că în ceea ce privea acea călătorie, erau şi alte pericole în afară de faptul că se puteau rătăci. Spuse că planurile erau una, iar călătoriile cu totul alta. Spuse că era o greşeală să ia în râs bunăvoinţa bătrânului de a-i îndruma, pentru că trebuie luat şi acest fapt în seamă, şi le-ar putea oferi certitudine şi siguranţă pentru călătoria lor.

Bărbatul care stătea în picioare cântări aceste cuvinte şi apoi le îndepărtă din aer cu o mişcare lentă, de evantai, a degetului său arătător. Spuse că tinerii nu trebuiau să dea nici cea mai mică crezare hărţii. Spuse că o hartă greşită nu era, în nici un caz, o variantă mai bună decât lipsa unei hărţi, deoarece stârnea în călător o încredere nefondată, care l-ar fi putut cu uşurinţă determina să dea la o parte acele instincte menite să-l ghideze, dacă s-ar fi lăsat în voia lor. Spuse că a urma o hartă greşită însemna să inviţi la tine dezastrul. Făcu un gest către imaginea din praf. Ca şi cum ar fi dorit să-i invite să ia seamă la inutilitatea ei. Cel de-al doilea bărbat de pe bancă dădu aprobator din cap şi adăugă că harta în chestiune era o prostie, câinii de pe stradă aveau să se uşureze pe ea. Dar bărbatul din partea dreaptă se mulţumi să zâmbească şi spuse că aceeaşi câini aveau să se uşureze şi pe mormintele lor şi ce fel de argument era acela?

Bărbatul care stătea în picioare spuse că un argument valabil rămânea valabil în toate cazurile şi că, oricum, mormintele noastre nu pretind a

oferi altceva decât propriile lor coordonate, fără vreun sfat despre cum să ajungi acolo, ci doar asigurarea că de ajuns, ajungem cu toţii. S-ar putea chiar ca aceia care sălăşluiesc în morminte vandalizate – de orice fel de câini – să aibă cuvinte mai ponderate şi mai adecvate la realităţile lumii. Auzind acestea, bărbatul din stânga, care până în acel moment nu scosese nici un cuvânt, se ridică râzând şi făcu un gest cu mâna înspre cei doi băieţi să-l urmeze, aşa că merseră cu el dincolo de piaţă şi ieşiră în stradă, lăsându-i astfel pe cei doi care luaseră parte la dezbatere pe banca lor rustică de *tertulia*[48]. Billy dezlegă calul şi rămaseră pe loc, în timp ce bărbatul le indică drumul dinspre răsărit şi le preciză câteva repere anume din munţi şi faptul că drumul se termina într-un loc numit Las Ramadas şi că trebuiau să se bizuie pe norocul lor sau pe prietenia lor cu Dumnezeu, ca să poată trece munţii, către Los Horcones. Le strânse mâna, le zâmbi şi le ură noroc, iar ei îl întrebară cât de departe era Casas Grandes, la care el ridică mâna cu degetul mare strâns în palmă.

— *Quatro días*[49], le spuse.

Se uită înspre piaţă, unde cei trei bărbaţi încă îşi disputau punctele de vedere, şi le spuse că trebuiau să meargă chiar în acea seară la înmormântarea nevestei unui prieten de-al lor, aşa că erau într-o stare *idiosincrasico*[50] şi să nu-i bage în seamă. Mai spuse că în loc să-i îndemne la meditaţie sau să le ofere înţelepciune, ştia din experienţă că moartea îi făcea adesea pe oameni să atribuie consecinţe măreţe unor lucruri triviale. Îi întrebă dacă erau fraţi şi le spuse să aibă grijă unul de altul. Mai dădu o dată din cap înspre munţi şi le spuse că *serranos*[51] erau buni la suflet, dar că prin alte locuri lucrurile stăteau altfel. Apoi le mai ură o dată noroc, Domnul să fie cu ei, se dădu un pas în spate şi ridică mâna în chip de salut.

După ce au ieşit din câmpul vizual al bătrânului, părăsiră şoseaua, coborâră la râu şi îşi continuară drumul prin albia râului, până au dat de celălalt cal şi de câine. Boyd încălecă pe Keno şi merseră mai departe, spre vadul prin care trecuseră râul, apoi o luară pe şoseaua dinspre răsărit, în direcţia munţilor.

Şoseaua de la început încetă în curând să mai fie şosea. În locul în care se despărţise prima dată de râu era de lăţimea unei căruţe sau chiar ceva mai lată şi fusese de curând curăţată sau amenajată cu un şir de frasini, iar tufişurile de pe margine fuseseră tăiate, dar cu toate acestea, odată ce se

termina oraşul, se pare că se renunţase la acest obicei, aşa că se treziră pe o cărare obişnuită, de bătut cu piciorul, care urma cursul secat al unui *arroyo* până sus, printre dealuri. La lăsarea întunericului, au dat peste o mică aşezare, o mână de colibe din bârne, întinse pe o *trinchera* sau terasă împrejmuită cu stânci. Şi-au pus tabăra chiar deasupra acelui loc, cu o palmă de pământ mai sus, au împiedicat caii şi au făcut focul. Dedesubtul lor, printre pini şi ienuperi, se zărea lumina galbenă a unei lămpi de la casa cuiva. Un pic mai târziu, în timp ce fierbeau oala de fasole, veni un bărbat pe şosea, cu un felinar în mână. Îi strigă din şosea, iar Billy se duse unde era puşca sprijinită de un copac şi îi răspunse, spunându-i să se apropie. Bărbatul veni lângă foc şi rămase pe loc. Se uită la câine.

— *Buenas noches*, spuse el.

— *Buenas noches.*

— *Son Americanos?*[52]

— *Sí.*

Ridică felinarul. Se uită la siluetele cailor din întunericul de dincolo de foc.

— *Dónde está el caballero?*[53]

— *Nu hay otro caballero más que nosotros*[54], îi spuse Billy.

Bărbatul îşi plimbă privirea peste averea sărăcăcioasă a băieţilor. Billy ştia că fusese trimis să-i invite în casă, dar nu o făcu. Schimbară câteva cuvinte fugare despre nimicuri, după care bărbatul plecă. Se întoarse pe şosea, iar printre copaci îl văzură cum ridică felinarul în dreptul feţei, îi ridică gemuleţul şi stinge flacăra. Apoi îşi continuă drumul către casă pe întuneric.

În ziua următoare, drumul îi conduse în munţii care se despărţeau în valea râului Bavispe, sub coasta dinspre apus. Poteca devenise şi mai greu de străbătut, cu bălţi de noroi, în dreptul cărora călăreţii erau obligaţi să descalece şi să ducă caii de dârlogi în timp ce se căţărau pe fundul îngust al albiei pârâului, iar de-a lungul drumului şerpuit care tot urca erau locuri în care potecile se abăteau de la traseu şi se desfăceau în şcoli de gândire diferite, dintre care unele se pierdeau din vedere printre pini şi stejari pitici. În seara aceea au făcut tabără pe locul unui vechi incendiu, printre trunchiurile carbonizate ale copacilor şi printre bolovanii care se

despicaseră în timpul cutremurului care avusese loc cu o jumătate de secol în urmă şi o luaseră în jos, pe panta muntelui, şi în drumul lor, măcinându-se, piatră peste piatră, aprinseseră incendiul care arsese de vie toată pădurea. Trunchiurile crăpate şi ciuntite ale copacilor stăteau nemişcate, palide şi moarte în lumina amurgului, şi tot în lumina amurgului nişte bufniţe mici zburau de colo colo prin luminiş, într-o linişte absolută.

S-au aşezat la foc, au gătit şi au mâncat ultimele porţii de şuncă cu fasole şi *tortillas*, apoi s-au culcat pe pământ, în pături, iar vântul care bătea printre mormanele gri şi moarte dimprejurul lor nu scoase nici un sunet. Bufniţele ţipară în timpul nopţii cu glasuri moi şi catifelate, ca ale porumbeilor.

Au mers călare prin munţi preţ de două zile. O ploaie fină căzu peste ei. Era frig şi mergeau cu păturile pe ei, în timp ce câinele sălta în pas alert înaintea lor, ca un batal cu clopot în fruntea turmei, mut şi nebun, iar aburii respiraţiei care ieşeau din boturile cailor se ridicau albicioşi în aer. Billy se oferi să călărească cu rândul pe calul înşeuat, însă Boyd spuse că prefera să călărească pe Keno, cu sau fără şa. Iar când Billy se oferi apoi să mute şaua pe celălalt cal, Boyd se mulţumi să refuze clătinându-şi capul şi dădu pinteni cu cizmele calului fără şa.

Au trecut printre ruinele unor vechi gatere şi printr-o pajişte alpină plină de cioturile înnegrite ale copacilor. De-a latul unei văi pe care bătea soarele, au văzut într-o seară reziduurile unei vechi mine de argint, iar în colibele rezistente de printre rămăşiţele ruginite ale maşinăriilor vechi de când lumea, era o familie de ţigani mineri, care locuia acolo şi lucra în puţul abandonat, şi care acum stătea aliniată după toate formele şi mărimile în faţa focului de seară şi-i urmărea cu privirile pe cei doi călăreţi care traversau pe cealaltă coastă, fiecare din ei ducându-şi mâna streaşină la ochi să se ferească de lumina soarelui, ca un batalion de soldaţi jerpeliţi şi smintiţi, chemaţi la apel. În aceeaşi seară, au împuşcat un iepure şi s-au oprit în lumina lungă a înserării, au făcut foc, au pregătit iepurele, l-au mâncat şi au dat resturile câinelui să le mănânce, apoi oasele, şi după ce-au terminat, au rămas cu ochii aţintiţi asupra cărbunilor.

— Crezi că ştiu caii unde suntem? întrebă Boyd.

— Cum adică?

Îşi ridică privirea din foc.

— Adică crezi că ştiu unde suntem?

— Ce naiba de întrebare mai e şi asta?

— Păi cred că e o întrebare despre cai şi ce ştiu ei despre locul în care sunt.

— Habar n-au de nimic, ce naiba! Sunt undeva, prin nişte munţi. Vrei să spui dacă ştiu că sunt în Mexic?

— Nu. Dar dacă am fi prin Peloncillos sau pe acolo, ar ştii unde sunt. Ar putea găsi drumul înapoi, dacă i-ai întoarce.

— Mă întrebi dacă ar găsi drumul înapoi de aici, dacă le-am da drumul?

— Nu ştiu.

— Atunci ce întrebi de fapt?

— Întreb dacă ştiu unde sunt.

Billy fixă cărbunii cu privirea.

— Habar n-am despre ce tot vorbeşti.

— Bine. Nu mai contează.

— Vrei să spui dacă au o imagine în minte cu locul în care e ferma?

— Nu ştiu.

— Şi chiar dacă ar avea, nu înseamnă că ar putea s-o şi găsească.

— Nu voiam să spun că ar găsi-o. Poate ar putea, poate că nu.

— N-ar putea reface tot drumul înapoi. La naiba!

— Nu cred că refac drumul înapoi. Cred că ştiu, pur şi simplu, unde sunt lucrurile.

— Atunci ştii mai multe decât mine.

— N-am spus asta.

— Nu, eu zic asta.

Se uită la Boyd. Boyd stătea cu pătura pe umeri şi cu cizmele lui ieftine încrucişate în faţa lui.

— Ce-ar fi să te duci la culcare?

Boyd se aplecă şi scuipă între cărbuni. Rămase pe loc şi privi scuipatul care fierbea.

— Ce-ar fi să te duci tu, spuse el.

Dimineaţa, când porniră, nu se luminase bine de ziuă. Ceaţa se mişca printre copaci. Au luat-o din loc să vadă ce avea să le rezerve ziua aceea şi peste o oră au oprit caii pe creasta dinspre răsărit a escarpamentului,

privind soarele care se gonfla ca o sticlă în foc deasupra câmpiilor din ţinutul Chihuahua şi năştea iarăşi lumea din întuneric.

Înainte de amiază ajunseseră iarăşi în prerie şi mergeau prin cea mai frumoasă iarbă pe care o văzuseră până atunci, prin ierburi înalte şi mici de prerie. După-amiază au zărit în depărtare, către miazăzi, o palisadă înălţată din chiparoşi subţiratici şi verzi şi pereţii subţiri şi albi ai unei *hacienda*. Sclipea în soarele arzător ca o barcă la orizont. Distantă şi necunoscută. Billy se întoarse către Boyd să vadă dacă el o observase, însă Boyd se uita din mers la ea. Sclipi în lumina soarelui şi se pierdu, apoi apăru iarăşi deasupra liniei orizontului şi rămase suspendată pe cer. Când se uită iar, dispăruse cu totul.

În lumina amurgului au mers o vreme pe jos, pe lângă cai, ca să-i răcorească. În faţa lor era un pâlc de copaci, aşa că au încălecat şi au pornit-o într-acolo. Câinele mergea înaintea lor, cu limba scoasă, în timp ce întinderea albăstruie şi răcoroasă a preriei se ascundea din ce în ce mai mult privirilor în lumina scăzută a înserării, iar siluetele munţilor din care coborâseră se profilau pe cer, în spatele lor, negri şi fără sfârşit.

Au mers cu copacii înaintea lor, la lumina stelelor, şi în timp ce se apropiau de luminiş stârniră din culcuşurile lor siluetele vitelor care s-au ridicat mugind. Vitele îşi scuturară grumajii şi se pierdură în beznă, iar caii fornăiră din pricina mirosului şi a ierbii călcate în picioare. Au intrat printre copaci, s-au oprit o clipă, apoi au mers atenţi mai departe, către apa întunecată şi nemişcată.

L-au împiedicat pe Bird, apoi l-au priponit pe Keno, astfel încât să nu vină vitele peste ei în timp ce dormeau. N-aveau nimic de mâncare, aşa că n-au mai făcut focul, ci s-au băgat direct în pături, pe jos. De două ori în timpul nopţii, se întâmplă ca funia priponului să treacă peste ei în timp ce calul păştea şi atunci Billy se sculă, trecu funia peste fratele său care dormea şi o lăsă iarăşi jos, în iarbă. Rămase întins, pe întuneric, înfăşurat în pătură, şi ascultă caii care rupeau iarba şi inspiră mirosul tare şi frumos al vitelor, apoi adormi la loc.

Dimineaţa, în timp ce stăteau despuiaţi în apa întunecată a acelei *ciénega*55, un grup de *vaqueros* se apropie călare de ei. Îşi adăpară caii din capătul cel mai îndepărtat şi îi salutară cu o mişcare a capului, urându-le bună dimineaţa, apoi se aşezară lângă caii care beau apă, îşi răsuciră ţigări

şi vorbiră pe limba lor.

— *Adónde van?* strigară ei înspre băieţi.

— *A Casas Grandes.*

Au dat aprobator din cap. Caii îşi ridicară boturile cu apa şiroind pe ele, priviră cele două siluete palide din apă fără prea mare interes, apoi lăsară capetele în apă şi continuară să bea. După ce-au terminat, văcarii le-au urat drum bun, au întors caii, i-au scos din *ciénega* şi au pornit-o la trap printre copaci şi mai departe, spre miazăzi, de unde veniseră.

Şi-au spălat hainele cu săpun din yucca şi le-au atârnat într-un salcâm, între nişte ramuri ascuţite de unde nu puteau zbura. Hainele lor uzate de ţinutul prin care trecuseră, şi pe care nu prea aveau cum să le repare. Cămăşile deveniseră transparente, iar a lui Billy se desprinsese pe mijlocul spatelui. Şi-au întins păturile şi s-au culcat goi sub plopi, adormind cu pălăriile pe faţă, în timp ce vitele veniră printre copaci şi rămaseră în loc, uitându-se la ei.

Când se trezi, Boyd era în picioare şi se uita la ceva printre copaci.

— Ce e?

— Ia uite acolo.

Se ridică şi se uită dincolo de *ciénega*, pe partea cealaltă. Trei copii indieni stăteau ghemuiţi în iarbă şi îi urmăreau cu privirea. Când se ridică cu pătura în jurul umerilor, o zbughiră de acolo grăbiţi.

— Unde naiba e câinele ăla?

— Nu ştiu. Şi ce ai vrea să facă?

De dincolo de copaci se ridica un fuior de fum şi se auzeau voci. Îşi trase pătura pe el, se duse să ia hainele şi apoi se întoarse.

Erau indieni Tarahumara care călătoreau pe jos, ca toţi din neamul lor, şi se duceau înapoi în munţi. Nu mânau vite şi nici nu aveau câini. Nu vorbeau spaniola. Bărbaţii purtau bucăţi de pânză albă în jurul taliei, pălării de paie şi cam atât, în schimb femeile şi fetele purtau rochii viu colorate, cu multe petice. Câţiva dintre ei purtau *huaraches*, dar cei mai mulţi umblau desculţi şi picioarele lor, fie că erau încălţaţi sau nu, erau tari ca piatra, butucănoase şi pline de bătături. Lucrurile pe care le cărau cu ei le aveau împachetate în legături din pânză ţesută de mână şi erau puse toate grămadă sub un copac, laolaltă cu jumătate de duzină de arcuri din lemn de agud şi tolbe din piele de capră cu săgeţi lungi din trestie în ele.

Femeile care găteau la foc s-au uitat fără prea mare interes la cei doi, care stăteau la marginea luminişului în zdrenţele lor proaspăt spălate. Un bătrân şi un tânăr cântau la viori lucrate de mână şi tânărul se opri, dar bătrânul cântă mai departe. Indienii Tarahumara se opreau aici să bea apă de o mie de ani şi mare parte din tot ce poate fi văzut pe lumea asta le trecuse dinaintea ochilor în felul acesta. Spanioli înarmaţi, vânători, bărbaţi care puneau capcane, persoane de rang înalt împreună cu femeile şi sclavii lor, fugari, armate, revoluţionari, morţi şi muribunzi. Şi tot ce era văzut era spus şi tot ce era spus se ţinea minte. Doi băieţi orfani veniţi dinspre miazănoapte, palizi şi jerpeliţi, cu pălării prea mari pentru ei puteau fi lesne omeniţi. S-au aşezat pe jos, un pic mai la o parte faţă de ceilalţi, şi au mâncat din farfurii de cositor prea încinse ca să poată fi ţinute în mâini, un fel de fiertură de fasole şi porumb, în care au recunoscut seminţe de dovlecel, boabe de *mesquite* şi bucăţi de ţelină sălbatică. Au mâncat ţinând farfuriile în echilibru între cizmele pe care şi le aduseseră în faţă, toc lângă toc. În timp ce mâncau, veni în dreptul lor, de lângă foc, o femeie care le turnă dintr-o tigvă de dovleac un mucilagiu roşiatic, făcut din Dumnezeu ştia ce. Rămaseră în loc, uitându-se la el. Nu era nimic de băut. Nimeni nu spuse nimic. Indienii aveau pielea negricioasă, aproape neagră, iar reticenţa şi tăcerea lor le trădau părerea despre lumea provizorie, contingentă şi foarte suspectă. Păreau preocupaţi şi circumspecţi, ca şi cum ar fi întrevăzut un deznodământ plin de primejdii. Păreau într-o stare de nesfârşită vigilenţă, lipsită de speranţă. Ca nişte oameni porniţi pe o gheaţă subţire.

După ce au terminat de mâncat, au mulţumit şi s-au retras. Nici n-au fost băgaţi în seamă. Nu spuse nimeni nimic. În timp ce treceau printre copaci, Billy privi în urma sa, însă nici măcar copiii nu se uitaseră după ei când au plecat.

Indienii Tarahumara au pornit-o mai departe la lăsarea serii. În luminiş se lăsase o tăcere adâncă. Billy luă puşca şi porni, împreună cu câinele, prin iarbă, să studieze terenul în lumina roşiatică a amurgului. Vitele uscăţive, de culoarea seului, îl priviră pufnind de printre plopi şi acacia, apoi se îndepărtară în pas vioi. Nu era nimic de împuşcat, în afară de micii guguştiuci care veneau să bea apă, şi n-ar fi irosit un cartuş pentru aşa ceva. Se opri pe o colină joasă din mijlocul preriei şi privi soarele care

apunea în spatele munţilor, apoi se întoarse pe întuneric, iar dimineaţa prinseră caii, îl înşeuară pe Bird şi o porniră iarăşi la drum.

Au ajuns în aşezarea mormonă din Colonia Juárez după-amiaza, târziu, trecând călare prin livezi şi vii, de unde şi-au cules mere, pe care le-au băgat în traistă. Au traversat râul Casas Grandes pe podeţul îngust din scânduri şi au trecut pe lângă casele curate, din şindrilă vopsită în alb. Copacii erau aliniaţi pe mica străduţă şi fiecare casă avea grădină, peluză şi gărduţ alb din lemn.

— Ce fel de loc e ăsta? întrebă Boyd.

— Nu ştiu.

Au mers mai departe, până în capătul străzii, şi după prima curbă a străzii înguste şi prăfuite, se aflau iarăşi în deşert, ca şi cum micul orăşel n-ar fi fost decât un vis. Seara, pe drumul către Casas Grandes, au trecut pe lângă ruinele fortificate ale vechiului oraş de pământ Chichimeca. Printre acele cuşti şi labirinturi de pământ ardeau, ici şi colo, în lumina amurgului, focurile celor care stăteau acolo ilegal, iar când aceştia se ridicau şi se mişcau, îşi aruncau umbrele şovăitoare pe pereţii prăbuşiţi, ca nişte intendenţi beţi, iar luna se ridică deasupra oraşului mort şi începu să strălucească peste crenelurile terasate şi peste criptele fără capace, peste cuptoarele îngropate, peste îngrăditurile din pământ şi peste arenele întunecate, în care vânau şoimii de noapte, şi peste *acequias*56 secate, în care se vedeau cioburi din vase de lut şi unelte din piatră împreună cu oasele artizanilor lor, amestecate în plămada lutului uscat de pe jos.

Au intrat în Casas Grande traversând terasamentul înalt al şinelor de la Mexican Northwest Railroad şi au trecut pe lângă depou, au luat-o pe o stradă, au legat caii în faţa unei cafenele şi au poposit înăuntru. Primele becuri electrice pe care le vedeau de când plecaseră din Agua Prieta, de la graniţa Statelor Unite, erau înşurubate în receptaculele lor din tavan şi luminau mesele cu o lumină tare şi gălbuie. După ce s-au aşezat la masă, Boyd şi-a scos pălăria şi a lăsat-o pe podea. Nu era nimeni acolo. După un timp, apăru o femeie pe uşa din spate, acoperită cu o perdea, se apropie de ei, se opri în dreptul mesei lor şi privi în jos, la ei. Nu avea nimic pe care să scrie şi nu părea să existe vreun meniu. Billy o întrebă dacă avea friptură, iar femeia dădu aprobator din cap şi spuse că avea. Au comandat şi apoi au rămas să aştepte, uitându-se pe ferestruica dinspre strada

întunecată unde stăteau caii.

— Ce părere ai? întrebă Billy.

— Despre ce?

— Despre orice.

Boyd scutură din cap. Îşi întinsese picioarele subţiri înaintea sa. Pe cealaltă parte a străzii, prin faţa vitrinelor slab luminate ale magazinelor, trecu o familie de menoniţi, îmbrăcaţi în salopetele lor, iar femeile mergeau mai în spate, îmbrăcate cu rochii largi, bătute de soare, şi cu coşuri de cumpărături în mâini.

— Sper că nu eşti supărat pe mine.

— Nu.

— La ce te gândeşti?

— La nimic.

— Bine.

Boyd se uită în stradă. După un timp se întoarse şi se uită la Billy.

— Mă gândeam că a fost prea uşor, spuse el.

— Ce-a fost?

— Să dăm aşa, peste Keno. Să-l luăm înapoi.

— Da. S-ar putea.

Calul nu era al lor până nu treceau graniţa cu el, ştia asta şi mai ştia că nimic nu era uşor, dar nu mai zise nimic.

— N-ai încredere în nimic, spuse el.

— Nu.

— Lucrurile se mai schimbă.

— Ştiu. Unele.

— Îţi faci griji pentru toate. Dar asta nu schimbă cu nimic lucrurile. Nu-i aşa?

Boyd rămase cu privirea ţintă în stradă. Trecură doi călăreţi îmbrăcaţi în ceea ce păreau a fi uniformele unei formaţii de muzică. Se uitară amândoi la caii legaţi în faţa cafenelei.

— Nu-i aşa? repetă Billy întrebarea.

Boyd scutură din cap.

— Nu ştiu, spuse el. Nu ştiu ce s-ar întâmpla dacă nu mi-aş mai face griji.

Noaptea aceea au dormit într-un câmp cu buruieni chiar lângă calea ferată, iar dimineaţa s-au spălat într-un şanţ de irigaţii, au încălecat, s-au întors în oraş şi au mâncat la aceeaşi cafenea. Billy o întrebă pe femeie dacă ştia pe unde sunt birourile unui *ganadero*57 pe nume Soto, însă femeia îi spuse că nu ştia. Au mâncat un mic dejun copios cu ouă, *chorizo*58 şi *tortillas* din făină de grâu, cum nu mai văzuseră până atunci în acea ţară, apoi au plătit cu ceea ce se dovedi a fi aproape ultima centimă din banii lor, au ieşit, au încălecat şi au pornit-o prin oraş. Birourile lui Soto se aflau într-o clădire din cărămidă, trei case mai spre miazăzi faţă de cafenea. Billy privi reflexiile a doi călăreţi în geamul ferestrei clădirii de peste drum, unde nişte cai jigăriţi mergeau cu capetele plecate, tremurând segmentaţi de ochiurile de geam, iar când văzu câinele în trei picioare apărând, îşi dădu seama că acel călăreţ din capul procesiunii respingătoare era chiar el. Apoi văzu că literele de pe sticla de deasupra capului călăreţului alcătuiau cuvintele „Ganaderos“, iar mai sus „Soto şi Gillian“.

— Ia uită-te acolo, spuse el.

— Văd, spuse Boyd.

— De ce n-ai spus nimic, dacă ai văzut?

— Îţi spun acum.

Opriră caii în mijlocul străzii. Câinele se aşeză în praf şi aşteptă. Billy se aplecă, scuipă şi privi înapoi, către Boyd.

— Te superi dacă te întreb ceva?

— Întreabă.

— Cât timp ai de gând să mai stai aşa, îmbufnat?

— Până când am să mă dezbufnez…

Billy dădu din cap. Rămase să privească reflexiile lor în geam. Nu era foarte sigur dacă să ia de bună imaginea lor de acolo.

— Mă gândeam eu că aşa ai să spui.

Însă Boyd îl văzuse cum studiase tabloul celor doi călători jerpeliţi, fiecare cu calul lui la fel de strâmb, în reţeaua alambicată a ferestrelor proprietarului de cirezi, cu câinele mut la picior, şi făcu semn cu capul înspre fereastră.

— Mă uit la acelaşi lucru la care te uiţi şi tu, spuse el.

De două ori reveniră la birouri, înainte să-l găsească acolo. Billy lăsă caii în grija lui Boyd.

— Vezi să nu-l vadă pe Keno, îi spuse el.

— Nu-s bătut în cap, răspunse Boyd.

Traversă strada şi ridică o mână în dreptul ferestrei, ca să umbrească strălucirea sticlei, şi privi înăuntru. Un birou de modă veche cu lambriuri date cu lac, închise la culoare, şi mobilier din lemn de stejar, închis la culoare. Deschise uşa şi intră. Geamul uşii tremură uşor când închise uşa şi bărbatul de la birou ridică privirea spre el. Ţinea la ureche receptorul unui telefon cu picior, de modă veche.

— *Bueno*, spuse el. *Bueno*.

Îi făcu cu ochiul lui Billy. Îi făcu semn cu mâna să se apropie. Billy îşi scoase pălăria.

— *Sí, sí. Bueno*, spuse *ganadero*. *Gracias. Es muy amable*.[59]

Puse receptorul înapoi în furcă şi împinse telefonul la o parte.

— *Bueno*, spuse el. *Pendejo. Completamente sin verguenza.*[60]

Îşi ridică privirea spre băiat.

— *Pásale, pásale.*

Billy rămase în picioare, cu pălăria în mână.

— *Busco el senor Soto*[61], spuse el.

— *No está.*[62]

— *Cuándo regresa?*[63]

— *Toto el mundo quiere saber.*[64] Cine eşti?

— Billy Parham.

— Şi cine este Billy Parham?

— Sunt din Cloverdale, New Mexico.

— Nu mai spune!

— Da. Chiar aşa.

— Şi ce treabă ai tu cu *señor* Soto?

Billy îşi învârti pălăria în mâini. Privi înspre fereastră. Privi şi bărbatul, odată cu el.

— Eu sunt *señor* Gillian, spuse el. Poate am cum să te ajut eu.

Pronunţase „Gii-an“. Aşteptă.

— Ei bine, spuse Billy. Aţi vândut un cal unui medic german pe nume Haas.

Bărbatul încuviinţă din cap. Părea nerăbdător să audă continuarea

poveştii.

— Iar eu sunt pe urmele celui de la care aţi cumpărat calul. S-ar putea să fi fost indian.

Gillian se lăsă pe spate în scaun. Se lovi uşurel cu degetul peste dinţii din faţă.

— Era un cal roib, castrat şi măsura cam cin'şpe palme jumate. Cre' că se cheamă un *castaño oscuro.*

— Cunosc trăsăturile acestui cal. Nu mai trebuie pomenite.

— Da. Se prea poate să-i fi vândut mai mulţi cai.

— Da. S-ar fi putut, dar nu am făcut-o. Ce treabă ai tu cu calul ăla?

— Nu sunt interesat de cal. Dar sunt pe urmele celui care l-a vândut.

— Cine e băiatul din stradă?

— Poftim?

— Băiatul din stradă.

— E fratele meu.

— De ce stă afară?

— Îi e bine afară.

— De ce nu-l aduci şi pe el aici?

— Stă bine acolo.

— De ce nu-l aduci şi pe el aici?

Billy se uită afară, pe fereastră. Îşi puse pălăria pe cap şi ieşi.

— Credeam că ai grijă de cai, spuse el.

— Uite-i colo'şa.

Caii erau pe marginea străzii, legaţi cu frâiele de un piron de la un stâlp de telegraf.

— În ce hal ai lăsat caii!

— Nu i-am lăsat. Sunt aici.

— Te-a văzut că stăteai aici. Vrea să intri.

— Pentru ce?

— Nu l-am întrebat.

— Nu crezi că ar fi mai bine dacă am merge mai departe?

— O să fie bine. Hai.

Boyd se uită către fereastra acelui *ganader*o, însă bătea soarele în fereastră, aşa că nu-l putea vedea.

— Haide, spuse Billy. Dacă nu ne ducem înăuntru, o să inventeze ceva.

— Inventează ceva chiar acum.

— Nu-i adevărat.

Se uită la Boyd. Apoi se uită în susul străzii, către cai.

— Arată jalnic caii.

— Ştiu.

Stătea cu mâinile la spatele salopetei şi bătea cu tocul cizmei în praful de pe stradă.

— Am bătut cale lungă ca să vorbim cu omul ăsta.

Boyd se aplecă şi scuipă între cizme.

— Bine, spuse el.

Gillian îşi ridică privirea când intrară. Billy ţinu uşa deschisă şi intră şi Boyd. Nu-şi scoase pălăria. *Ganadero* se lăsă pe spate şi îi privi cu atenţie, mai întâi pe unul, apoi pe celălalt. Ca şi cum ar fi fost desemnat de către judecător să hotărască consangvinitatea.

— Acesta este fratele meu, Boyd, spuse Billy.

Gillian îi făcu semn să se apropie.

— Îşi făcea griji pentru cum arătăm, spuse Billy.

— Îmi poate spune şi singur care sunt grijile lui.

Boyd stătea nemişcat, cu degetul mare înfipt la curea. Încă nu-şi scosese pălăria.

— Nu-mi făceam griji pentru cum arătăm, spuse el.

Ganadero îl privi iarăşi.

— Sunteţi din Texas, spuse el.

— Din Texas?

— Da.

— De unde v-a venit asemenea idee?

— Aţi venit din Texas, nu?

— Nu am fost în viaţa mea în Texas.

— De unde îl ştiţi pe domnul Haas?

— Nu îl ştiu. Nu l-am văzut în viaţa mea.

— Ce treabă aveţi cu calul dumnealui?

— Nu e calul lui. Calul a fost furat de la ferma noastră, de nişte indieni.

— Iar tatăl vostru v-a trimis în Mexic ca să aduceţi acest cal înapoi.

— Nu ne-a trimis nicăieri. E mort. L-au omorât şi pe el şi pe mama cu

o puşcă şi au furat caii.

Ganadero se încruntă. Se uită la Billy.

— Eşti de acord cu ce spune el? întrebă el.

— Sunt şi eu în aceeaşi situaţie ca şi dumneata, spuse Billy. Ascult să văd ce mai urmează.

Ganadero îi studie îndelung. În cele din urmă le spuse că ajunsese în poziţia în care se afla făcând negoţ cu cai pe şosea atât în ţara lor, cât şi a lui, şi că învăţase, aşa cum toţi negustorii asemeni lui sunt nevoiţi, să reconstruiască istoriile celor cu care intra în contact, iar acest lucru se întâmpla în mare parte eliminând propriile lor variante. Mai spuse că rareori se înşela şi rareori era surprins.

— Ce-mi spuneţi este ridicol, adăugă el.

— Ei bine, spuse Boyd. Credeţi ce vreţi.

Ganadero se foi abia vizibil în scaun. Se bătu uşor cu degetul peste dinţi. Se uită la Billy.

— Fratele tău mă crede prost.

— Da.

Ganadero îşi arcui sprâncenele.

— Eşti de acord cu el?

— Nu. Nu sunt de acord cu el.

— Cum poţi să îl crezi pe el şi nu pe mine? întrebă Boyd.

— Cine nu ar face la fel? spuse *ganadero*.

— Cred că dumitale îţi place să îi asculţi pe oameni cum mint.

Ganadero răspunse că da, îi plăcea. Mai spuse că era o condiţie apriorică domeniului în care făcea afaceri. Se uită la Billy.

— *Hay otro más*, mai spuse el. Mai e şi altceva. Ce e?

— Asta e tot ce vă pot spune.

— Dar nu tot ce e de spus.

Se uită la Boyd şi adăugă:

— Nu-i aşa?

— Nu ştiu de ce mă întrebaţi pe mine.

Ganadero zâmbi. Se ridică cu greutate din spatele biroului. Când stătea în picioare, era scund. Se duse până la un fişet din lemn de stejar, deschise un sertar, răsfoi printre câteva acte cu degetul mare, se întoarse la birou cu un dosar, se aşeză, puse dosarul pe birou, în faţa sa, şi-l deschise.

— Ştii să citeşti în spaniolă?

— Da.

Ganadero urmărea documentul cu degetul arătător.

— Calul a fost achiziţionat la o licitaţie, pe doi martie. A fost achiziţionat un număr de douăzeci şi trei de cai.

— Cine a fost vânzătorul?

— La Babícora.

Întoarse dosarul şi-l împinse peste birou. Billy nici nu se uită la el.

— Ce-i La Babícora? întrebă el.

Sprâncenele neîngrijite ale *ganadero* se ridicară.

— Ce-i La Babícora? îngână el.

— Da.

— Este o fermă. Se află în posesiunea unui compatriot de-al vostru, domnul Hearst.

— Şi vând mulţi cai?

— Nu atât de mulţi pe cât cumpără.

— De ce au vândut calul?

— *Quien sabe? El capón* nu este foarte popular în această ţară. Dintr-o prejudecată, s-ar putea spune.

Billy se uită în jos, la actul de vânzare.

— Vă rog, spuse *ganadero*. Vă puteţi uita.

Ridică dosarul şi scrută lista cailor cu detaliile lor trecute sub numărul patru mii o sută optzeci şi şase.

— *Qué es un bayo lobo?*65 întrebă el.

Ganadero ridică din umeri.

Întoarse pagina. Se uită mai departe la descrieri. *Ruano. Bayo. Bayo cebruno. Alázan. Alázan Quemado.*66 Jumătate din cai aveau culori de care nu auzise în viaţa lui. *Yeguas* şi *caballos, capones* şi *potros*.67 Văzu descrierea unui cal care ar fi putut să fie Niño. Apoi văzu altul, care ar fi putut de asemenea să fie Niño. Închise dosarul şi-l puse la loc, pe biroul acelui *ganadero.*

— Ce părere ai? întrebă *ganadero.*

— Ce părere am despre ce?

— Mi-aţi spus că vânzătorul calului v-a adus aici, nu calul însuşi.

— Da.

— Poate că amicul vostru lucrează pentru *señor* Hearst. S-ar putea.

— Da. S-ar putea.

— Nu e lucru uşor să găseşti pe cineva în Mexic.

— Nu e.

— *El monte*[68] este foarte mare.

— Da.

— Oricine se poate rătăci.

— Da. Se poate.

Ganadero se aşeză. Bătu în braţele scaunului cu degetul arătător. Ca un telegrafist pensionat.

— *Otro más*, mai spuse el. Ce mai e?

— Nu ştiu.

Se sprijini de birou şi se aplecă în faţă. Se uită la Boyd şi se uită în jos, la cizmele lui Boyd. Billy îi urmări privirea. Căuta urmele bridelor de pe carâmbul cizmelor.

— Sunteţi departe de casă. Nici nu mai trebuie spus.

Îşi ridică ochii spre Billy.

— Lăsaţi-mă să vă dau un sfat. E obligaţia mea.

— În regulă.

— Întoarceţi-vă acasă.

— Nu mai avem casă la care să ne întoarcem, spuse Boyd.

Billy se uită la el. Încă nu-şi dăduse pălăria jos.

— De ce nu-l întrebi de ce vrea să ne ducem acasă? spuse Boyd.

— Îţi spun eu de ce vreau asta, răspunse *ganadero*. Pentru că probabil ştiu lucruri pe care tu nu le ştii. Că trecutul nu poate fi reparat. Crezi că sunt toţi proşti. Dar nu sunt prea multe motive pentru care eşti în Mexic. Gândeşte-te la asta.

— Hai să mergem, spuse Boyd.

— Suntem aproape de adevăr aici. Nu ştiu care este acel adevăr. Nu sunt ţigan clarvăzător. Dar văd un mare necaz care vă aşteaptă. Mare necaz. Ar trebui să-ţi asculţi fratele. E mai mare.

— Şi dumneata la fel.

Ganadero se lăsă înapoi în scaun. Se uită la Billy.

— Fratele tău e destul de tânăr să creadă că trecutul mai există încă,

spuse el. Că nedreptăţile de acolo îl aşteaptă pe el să remedieze lucrurile. Şi tu crezi la fel?

— Nu am nici o părere. Eu am venit aici pentru nişte cai.

— Ce remediu poate exista? Ce remediu poate exista pentru ce nu mai e? spuse el. Pricepi? Şi unde există aşa remediu, care să nu aibă consecinţe neprevăzute? Ce act nu-şi asumă un viitor necunoscut?

— Am mai plecat o dată din ţara asta. Şi nu viitorul m-a adus înapoi.

Ganadero îşi ţinea mâinile în faţă, una deasupra celeilalte, cu un spaţiu între ele. Ca şi cum ar fi ţinut ceva nevăzut, închis într-o cutie nevăzută.

— Nu ştiţi ce lucruri puneţi în mişcare, spuse el. Nimeni nu poate şti. Nici un profet nu poate prevedea. Consecinţele unei fapte sunt de cele mai multe ori foarte diferite de cum se aşteaptă oamenii. Trebuie să fiţi siguri că intenţia ce o purtaţi în suflet e destul de mare, ca să cuprindă toate întorsăturile greşite şi toate dezamăgirile. Pricepeţi? Nu orice lucru are asemenea valoare.

Boyd stătea în dreptul uşii. Billy se întoarse şi se uită la el. Se uită la *ganadero*. *Ganadero* dădu la o parte aerul din faţa sa, cu dosul palmei.

— Da, da, spuse el. Plecaţi.

Când ajunseră în stradă, Billy se uită în urma sa, să vadă dacă *ganadero* îi urmărea cu privirea de la fereastră.

— Nu privi în urmă, spuse Boyd. Doar ştii că ne urmăreşte cu privirea.

Călăriră spre miazăzi, ieşiră din oraş şi o luară pe şoseaua către San Diego. Mergeau în tăcere, iar câinele mut, pe care îl dureau picioarele, mergea la răstimpuri înaintea lor, prin mijlocul şoselei lipsite de umbră sub soarele amiezii.

— Ştii despre ce vorbea? întrebă Billy.

Boyd se întoarse puţin pe spinarea calului fără şa pe care mergea şi privi în urmă.

— Da. Ştiu despre ce vorbea. Tu?

Au mers mai departe călare, traversând şi ultimele colonii, de la miazăzi de oraş. Pe câmpurile pe lângă care treceau erau bărbaţi şi femei care culegeau bumbac, printre plantele gri, fragile. Au adăpat caii dintr-o *acequia* de pe marginea drumului şi le-au desfăcut *latigo*-urile cu care erau încinşi, ca să poată răsufla. Au urmărit cu privirile un bărbat de cealaltă parte a terenului parcelat, care întorcea pământul cu un bou înjugat la un

plug cu un singur mâner. Era un model de plug deja învechit în Egipt şi arăta aproape ca o rădăcină de copac. Au încălecat şi au pornit-o mai departe. Billy se uită în urma sa, la Boyd. Era slab şi călărea pe calul neţesălat. La umbră părea şi mai slab. Calul închis la culoare şi slab, tropăind pieziş prin praf, pe şosea, cu articulaţiile sale puternice, colţuroase, semăna mai mult a cal decât cel pe care-l călărea el. Târziu în ziua aceea, au oprit caii şi, din vârful unei movile de pe drum, s-au uitat la loturile divizate de pământ negru de sub ei, unde obloanele stăvilarului fuseseră deschise peste câmpurile proaspăt arate, iar apa de pe brazde strălucea în lumina înserării ca o reţea de bare de oţel brunate care se întindea până în zare. Ca şi cum ar fi fost porţile de graniţă către o întreprindere veche de când lumea, prăbuşită dincolo de plopii de pe marginea şanţului în care păsările îşi cântau trilurile de seară.

Nu mult după aceea au depăşit o fată care merge pe şoseaua întunecată cu o legătură de pânză pe cap, atârnându-i de fiecare parte, ca o pălărie imensă şi moale. În aşa fel încât, atunci când trecură tropăind prin dreptul ei, fata se văzu nevoită să-şi întoarcă tot corpul într-o parte, ca să se poată uita la ei. Au dat din cap spre ea, Billy i-a urat seară bună, ea le-a urat la fel şi au mers mai departe. Un pic mai încolo, au dat peste un loc în care apa din *acequias* rămăsese în rigole, aşa că au descălecat, au dus caii de dârlogi de-a lungul malului şi s-au aşezat în iarbă, privind gâştele care traversau băţoase câmpurile din ce în ce mai întunecate. Fata trecu pe şosea. La început au crezut că fredona ceva pentru sine, însă plângea. Când văzu caii, se opri. Caii au ridicat capetele să se uite spre şosea. Fata o porni mai departe, aşa că-şi lăsară capetele în jos şi începură iarăşi să bea. Când au adus caii înapoi pe şosea, fata se vedea mică de tot şi aproape nemişcată în zare, înaintea lor. Au încălecat şi au pornit pe drum şi, după un timp, au depăşit-o iarăşi.

Billy traversă cu calul pe cealaltă parte a şoselei. Astfel încât fata ar fi trebuit să-şi întoarcă faţa cu totul către apus, înspre ultimele raze de lumină, ca să-i răspundă, dacă i-ar fi vorbit când trecea prin dreptul lui. Însă în clipa în care auzi caii pe şosea, în spatele său, traversă şi ea, şi când îi vorbi nu se întoarse deloc, iar dacă îi răspunse, el nu o auzi. Au mers mai departe. La o sută de metri mai încolo, Billy se opri şi descălecă.

— Ce faci? îl întrebă Boyd.

Se uită în spate, către fată. Se oprise. Nu avea unde să se ducă. Billy se întoarse, ridică scara de lângă el, o agăţă de cornul şeii şi verifică *latigo*-ul.

— Se întunecă, spuse Boyd.

— E deja întuneric.

— Hai să mergem mai departe.

— Mergem, mergem.

Fata începuse iarăşi să meargă. Se apropia încet, pe cealaltă parte a şoselei. Când ajunse în dreptul lor, Billy o întrebă dacă voia să meargă călare. Nu răspunse. Scutură din cap pe sub legătură, apoi trecu grăbită mai departe. Billy o urmări cu privirea. Mângâie calul, ridică frâiele şi începu să meargă pe jos, mânând calul din spatele său. Boyd îl oprise pe Keno şi-l urmărea cu privirea.

— Ce te-a apucat?

— Poftim?

— Ai întrebat-o dacă vrea să meargă călare.

— Şi ce are?

Boyd îndemnă calul să meargă şi o porni alături de fratele său.

— Ce faci? îl întrebă el.

— Mân calul.

— Ce naiba ai păţit?

— N-am păţit nimic.

— Atunci ce faci?

— Mân calul. Cum tu îl călăreşti pe al tău.

— Pe naiba!

— Ţi-e frică de fete?

— Să-mi fie frică de fete?

— Da.

Privi în sus, către Boyd. Însă Boyd scutură din cap şi merse mai departe.

Silueta fetei se micşorase înaintea lor, prin întuneric. Porumbeii continuau să vină către câmpurile de la apus de şosea. Îi auzeau cum planau pe deasupra capetelor lor, chiar şi după ce se întunecase prea tare ca să-i mai poată vedea. Boyd merse mai departe şi-l aşteptă în mijlocul şoselei. După un timp, Billy îl prinse din urmă. Era din nou călare şi merseră umăr la umăr.

Au trecut de pământurile irigate şi au trecut şi pe lângă un *jacal* din pământ şi nuiele, într-un crâng de copaci de la marginea şoselei. Înăuntru se zărea lumina palidă a unei candele care ardea. Crezură ca acolo locuia fata, aşa că rămaseră surprinşi să dea iarăşi de ea pe şosea.

Când au depăşit-o de data aceasta, era întuneric beznă şi Billy încetini calul în dreptul ei şi o întrebă dacă trebuia să ajungă departe, iar ea ezită un moment, apoi spuse că nu. Se oferi să-i care legătura pe cal, în spatele său, iar ea putea merge alături, însă fata refuză. I se adresă cu „señor“. Se uită la Boyd. Îşi dădu seama că s-ar fi putut ascunde în tufişurile şi arbuştii de pe marginea drumului, dar nu o făcuse. I-au urat o seară bună şi au pornit-o mai departe şi, la puţină vreme după aceea, au întâlnit doi călăreţi care mergeau în sens invers, în direcţia din care veniseră ei, au schimbat câteva cuvinte cu ei prin întuneric şi apoi şi-au continuat drumul. Billy opri calul şi rămase privind în urma lor, iar Boyd opri lângă el.

— Te gândeşti la ce mă gândesc şi eu? întrebă Billy.

Boyd rămase cu mâinile încrucişate pe cornul şeii.

— Vrei să o aşteptăm?

— Da.

— Bine. Crezi că or să-i facă ceva?

Billy nu răspunse. Caii se foiră, apoi rămaseră în loc. După un timp, Billy spuse:

— Hai să aşteptăm un minut aici. O să vină şi ea într-un minut. Apoi putem merge.

Însă nu apăru într-un minut, nici în zece minute şi nici în treizeci.

— Hai să ne întoarcem, spuse Billy.

Boyd se aplecă, scuipă încetişor în praf şi întoarse calul.

După ce-au mers cam un kilometru şi jumătate, au zărit un foc, undeva mai în faţă, printre formele nemişcate ale desişului. Şoseaua făcea o curbă, iar focul se mută un pic mai la dreapta. Apoi reveni. La mai puţin de un kilometru depărtare, opriră caii. Focul ardea într-un mic crâng de stejari, către răsărit. Lumina pe sub bolta de frunze a copacilor, iar umbrele se mişcau întruna, apoi un cal necheză prin întuneric.

— Ce vrei să facem?

— Nu ştiu. Lasă-mă să mă gândesc.

Îşi opriseră caii în şoseaua întunecată.

— Te-ai gândit?

— Cred că nu putem face altceva decât să mergem la ei.

— Or să-şi dea seama că am venit pe urmele lor.

— Ştiu. Nu avem încotro.

Boyd rămase în loc, privind printre copaci, la foc.

— Tu ce vrei să facem? întrebă Billy.

— Dacă tot mergem până la ei, atunci să mergem odată.

Au descălecat şi şi-au dus caii de frâie. Câinele rămase pe şosea, urmărindu-i cu privirea. Apoi se ridică şi veni după ei.

Când păşiră pe pământul neted de sub copaci, cei doi bărbaţi stăteau în picioare, de cealaltă parte a focului şi îi urmăreau cu privirea cum se apropiau. Caii lor nu se vedeau nicăieri. Fata stătea pe pământ, cu picioarele sub ea şi cu legătura strânsă în braţe. Când văzu cine era, îşi mută privirea de la ei şi şi-o aţinti asupra focului.

— *Buenas noches*, strigă Billy.

— *Buenas noches*, răspunseră bărbaţii.

Rămaseră pe loc, cu frâiele în mâini. Nu fuseseră invitaţi să se apropie. Când ajunse în cercul de lumină, câinele se opri din drum, apoi se dădu uşurel înapoi şi rămase în aşteptare. Cei doi bărbaţi îi urmăreau cu privirile. Unul dintre ei fuma o ţigară şi şi-o duse în dreptul buzelor, trase uşurel din ea, apoi suflă un firicel de fum înspre foc. Făcu o mişcare circulară cu mâna, cu degetul în jos. Le spuse să-şi întoarcă caii şi să-i ducă printre copacii din spatele lor.

— *Nuestros caballos están allá*[69], spuse el.

— *Está bien*, răspunse Billy.

Rămase pe loc.

Bărbatul spuse că nu era deloc bine. Spuse că nu dorea să le murdărească caii pământul pe care urmau ei să doarmă.

Billy se uită la el. Se întoarse puţin şi se uită la cal. Văzu ca într-un triptic întunecat de sub un prespapier de sticlă siluetele celor doi oameni şi a fetei aprinse în lumina nestatornică a focului, în centrul negru al ochiului animalului. Îi trecu frâiele lui Boyd, care era în spatele său.

— Du-i mai încolo, spuse el. Nu scoate şaua de pe Bird, nu lărgi chinga de la şa şi nu-i pune la un loc cu caii lor.

Boyd trecu prin faţa lui cu cei doi cai de frâie, trecu prin dreptul celor doi bărbaţi şi se afundă în bezna dintre copaci. Billy se apropie de ei, dădu din cap a bineţe şi-şi dădu pălăria puţin mai pe spate de pe ochi. Rămase în faţa focului, cu privirea aţintită asupra jarului. Apoi se uită la fată.

— *Cómo está?*[70] întrebă el.

Fata nu răspunse. Când se uită de cealaltă parte a focului, bărbatul care fuma se lăsase pe vine şi-l urmărea cu privirea prin pânza de căldură a focului, cu ochii săi de culoarea cărbunilor umezi. Pe pământ, lângă el, era o sticlă cu un dop dintr-un cocean de porumb.

— *De dónde viene?*[71] întrebă el.

— *America.*

— *Tejas.*

— *Nuevo Mexico.*

— *Nuevo Mexico,* spuse bărbatul. *Adónde va?*

Billy îl urmări cu privirea. Stătea cu braţul drept îndoit peste piept, sprijinit de cotul braţului stâng, aşa încât antebraţul său stâng stătea înaintea lui, în poziţie verticală, şi ţinea ţigara cu o mină uşor formală şi delicată. Billy se mai uită o dată la fată, apoi se uită iarăşi la bărbatul de peste foc. Nu avea nici un răspuns pentru întrebarea lui.

— *Hemos perdido un caballo,* spuse el. *Lo buscamos.*[72]

Bărbatul nu răspunse. Ţinea ţigara între degete şi o coborî cu o mişcare ca de pasăre, trase din ea şi apoi o înălţă iarăşi. Boyd ieşi dintre copaci, înconjură focul şi rămase pe loc, însă bărbatul nu se uită la el. Aruncă chiştocul ţigării în focul din faţa sa, îşi trecu braţele peste genunchi şi începu să se legene înainte şi înapoi cu o mişcare abia perceptibilă. Îşi proiectă bărbia în afară, în direcţia lui Billy, şi-l întrebă dacă-i urmăriseră ca să se uite la caii lor.

— *No,* spuse Billy. *Nuestro caballo es un caballo muy distinto. Lo conoceríamos en cualquier luz.*[73]

De îndată ce spuse aceste cuvinte îşi dădu seama că renunţase la singurul răspuns plauzibil pentru următoarea întrebare a bărbatului. Se uită la Boyd. Boyd îşi dăduse şi el seama.

— *Que quieren pues?*[74] întrebă bărbatul.

— *Nada,* spuse Billy. *No queremos nada.*

— *Nada*, spuse bărbatul.

Îngânase cuvântul de parcă l-ar fi gustat. Îşi învârti bărbia puţin într-o parte, ca un om care studia probabilităţile. Doi călăreţi, care se întâlnesc cu alţi doi călăreţi pe o şosea întunecată, trec mai departe şi apoi întâlnesc un călător pe jos, ştiu că ceilalţi călăreţi l-au depăşit pe călător. Era un lucru ştiut. Dinţii bărbatului străluciră prin întuneric. Îşi scobi ceva dintre ei, examină rămăşiţele, apoi le mâncă.

— *Cuántos años tiene?* 75 întrebă el.

— *Yo?*76

— *Quién más?*77

— *Diecisiete.*78

Bărbatul dădu aprobator din cap.

— *Cuántos años tiene la muchacha?*79

— *No lo sé.*80

— *Qué opinia?*81

Billy se uită la fată. Stătea şi se uita fix în poala rochiei. Părea să aibă cam paisprezece ani.

— *Es muy joven.*82

— *Bastante.*

— *Doce quizás.*83

Bărbatul ridică din umeri. Întinse mâna, ridică sticla de pe pământ, îi scoase dopul, bău din ea şi rămase cu sticla în mână, ţinând-o de gât. Spuse că dacă erau de-ajuns de mari să sângereze, erau de-ajuns de mari să fie ucise. Apoi ridică sticla peste umăr. Bărbatul din spatele lui făcu un pas în faţă, o apucă şi bău la rându-i. Pe şosea trecu un cal. Câinele se ridică în picioare să-l asculte. Călăreţul nu se opri, tropăitul lent al copitelor care călcau pe pământul uscat al şoselei se pierdu în depărtare şi câinele se culcă la loc. Bărbatul din picioare mai trase o duşcă şi îi înapoie sticla tovarăşului său. Celălalt bărbat o luă şi potrivi dopul înapoi pe gâtul sticlei cu podul palmei, apoi legănă sticla în mână.

— *Quiere tomar?*84 întrebă el.

— *No. Gracias.*85

Mai legănă o dată sticla în mână, apoi o aruncă peste foc. Billy o prinse şi se uită la bărbat. Ţinu sticla în lumină. Mescalul vâscos şi galben

se agita în interiorul sticlei, iar unduirile viermelui mort de pe fundul sticlei stârni nişte vârtejuri lente, ca nişte fetuşi mici, hoinari.

— *No quiero tomar*[86], spuse el.

— *Tome!*[87] spuse bărbatul.

Se mai uită o dată la sticlă. Urmele unsuroase de degete de pe sticlă sclipeau în lumina focului. Se uită la bărbat, apoi scoase dopul de pe gâtul sticlei.

— Adu caii, spuse el.

Boyd se mişcă în spatele lui. Bărbatul îl urmări cu privirea.

— *Adónde va?*[88] întrebă el.

— Mişcă-te, spuse Billy.

— *Adónde va el muchacho?*

— *Está enfermo.*[89]

Boyd trecu pe lângă ei şi o luă printre copaci. Câinele se ridică şi se uită după el. Bărbatul se întoarse şi se uită iarăşi la Billy. Billy ridică sticla şi începu să bea. Bău şi lăsă sticla jos. Din ochi începură să-i curgă lacrimi, pe care şi le şterse cu antebraţul, spoi se uită la bărbat, ridică sticla şi începu iarăşi să bea.

Când lăsă sticla jos, era goală. Trase aer în piept şi se uită la bărbat, însă bărbatul se uita la fată. Se ridicase în picioare şi se uita către copaci. Se simţea pământul trepidând. Bărbatul se ridică în picioare şi se întoarse. În spatele lui, cel de-al doilea bărbat se dăduse la o parte din dreptul focului şi se îndepărta grăbit, cu mâinile ridicate ca un îndemn mut. Încerca să îndrume caii, care ieşeau dintre copaci, aruncându-şi capetele în sus şi tropăind în lateral, ca să nu calce pe funiile cu care fuseseră priponiţi.

— *Demonios!*[90] exclamă bărbatul.

Billy dădu drumul sticlei şi aruncă dopul în flăcări, apoi se întinse şi o luă pe fată de mână.

— *Vámonos*[91], spuse el.

Fata se aplecă şi-şi ridică legătura. Boyd ieşi în galop dintre copaci. Era aplecat mult deasupra gâtului lui Keno şi ţinea dârlogii calului lui Billy într-o mână, puşca în cealaltă mână şi frâiele calului său în dinţi, ca un acrobat la circ.

— *Vámonos*, şuieră Billy, însă fata se apucase deja de braţul său.

Boyd trecu caii aproape direct prin foc şi-l cabră pe Keno care bătea din picioare şi privea sălbatic. Prinse iarăşi frâiele între dinţi şi-i aruncă puşca lui Billy. Billy o prinse, apucă fata de cot şi îi făcu vânt către cal. Ceilalţi doi cai se pierduseră pe câmpia întunecată, spre miazăzi de tabără, iar bărbatul care îi aruncase sticla de mescal se înapoia din beznă cu un cuţit lung şi subţire în mână. În afară de zgomotul cailor care fornăiau şi tropăiau nu se mai auzea nici un sunet. Nimeni nu spuse nimic. Câinele se rotea îngrijorat prin spatele cailor.

— *Vámonos*, spuse Billy.

Când se uită la fată, era deja pe crupa calului, în spatele şeii şi a păturii rulate. Trase dârlogii din mâna lui Boyd, le trecu peste capul calului şi apucă puşca cu o mână, ca pe un pistol. Nu ştia dacă era sau nu încărcată. Mescalul din stomac era ca un spirit demonic. Puse piciorul pe scara şeii, iar fata se lăsă cu pricepere într-o parte a calului şi el îşi trecu piciorul peste ea şi întoarse calul. Bărbatul venea deja către el, aşa că îndreptă puşca în direcţia pieptului său. Bărbatul încercă să prindă dârlogii, calul feri capul, iar Billy îşi scoase piciorul din scară şi lovi în direcţia bărbatului, însă bărbatul se lăsă în jos şi trecu lama cuţitului prin exteriorul piciorului lui Billy, tăindu-i cizma şi cracul pantalonului deopotrivă. Trase de frâie, întoarse calul şi se înfipse în călcâie, iar bărbatul se repezi către fată şi o prinse bine de rochie, însă pânza rochiei se sfâşie şi ei o porniră peste iarba joasă din văiugă şi ieşiră la şosea, unde îi aştepta Boyd, al cărui cal bătea pasul pe loc la lumina stelelor. Opri calul, aplecându-se în şa şi dându-i capul spre spate, şi-i vorbi fetei peste umăr:

— *Está bien?*

— *Sí, sí*, răspunse ea şoptit.

Stătea aplecată peste legătura ei, cu amândouă mâinile în jurul taliei lui.

— Să mergem, spuse Boyd.

Porniră către miazăzi în josul şoselei, unul lângă altul, la galop, iar în spatele lor câinele pierdea teren cu fiecare metru. Luna nu se vedea, dar erau atâtea stele în acel ţinut, încât călăreţii proiectau oricum umbre pe pământ. Zece minute mai târziu, Boyd stătea pe loc şi ţinea frâiele calului lui Billy, în timp ce Billy era la marginea şoselei, se ţinea de genunchi şi

vomita în iarbă. Câinele ieşi gâfâind din beznă, iar caii se uitară la Billy, bătând pasul pe loc. Billy îşi ridică privirea şi-şi şterse ochii de lacrimi. Se uită la fată. Stătea călare, pe jumătate dezbrăcată, iar picioarele ei dezvelite atârnau peste coastele calului. Scuipă şi se şterse la gură cu dosul mânecii, apoi se uită la cizmă. Se aşeză pe şosea, îşi scoase cizma din picior şi se uită la picior. Apoi îşi trase cizma la loc în picior, se ridică, ridică şi puşca de pe şosea, apoi se întoarse în dreptul calului. Cracul pantalonului îi atârna în jurul gleznei.

— Trebuie să ieşim de pe şoseaua asta, spuse el. N-o să le ia prea mult să-şi prindă caii.

— Te-a tăiat?

— Sunt bine. Hai să mergem.

— Stai o clipă să ascultăm.

Ascultară.

— Nu se aude nimic de câinele ăsta care gâfâie.

— Ascultă o clipă.

Billy luă frâiele şi le trecu peste capul calului, apoi îşi puse piciorul în scară, fata se lăsă în jos, iar el ridică piciorul şi se urcă în şa.

— Un nebun, spuse el. Am un frate nebun.

— *Mánde?*92 spuse fata.

— Ascultă o clipă, zise iarăşi Boyd.

— Ce auzi?

— Nimic. Cum te simţi?

— Cam cum era de aşteptat.

— Nu vorbeşte engleză, nu?

— La naiba! Cum să vorbească engleza?

Boyd rămase cu privirea aţintită în sus, pe şosea, spre bezna nopţii.

— Ştii că au să ne urmărească.

Billy băgă puşca în teacă.

— La naiba, sigur că ştiu, răspunse el.

— Nu mai blestema de faţă cu ea.

— Poftim?

— Am spus să nu mai blestemi de faţă cu ea.

— Adineaori ai spus că nu vorbeşte engleza.

— Asta nu înseamnă că tre’ să blestemi.

— Vorbeşti aiurea. Şi ce te-a făcut să crezi că ăia n-aveau pistoale prin haine, pe undeva?

— N-am crezut. De-aia ţi-am şi azvârlit puşca.

Billy se aplecă şi scuipă.

— La naiba, spuse el.

— Şi ce ai de gând să faci cu ea?

— Nu ştiu. De unde să ştiu?

Îndemnară caii în afara drumului şi o porniră pe o câmpie fără copaci. Munţii negri şi netezi din depărtare formau un tiv zimţat de-a lungul marginii de jos a cerului. Fata stătea dreaptă şi mică şi se ţinea cu o mână de Billy, de cureaua lui de la pantaloni.

Călătoreau la lumina stelelor printre marginile întunecate ale lanţurilor de munţi dinspre răsărit şi dinspre apus şi păreau nişte călăreţi desprinşi din cărţile de poveşti, care transportau înapoi, pe tărâmurile natale, o regină din ţara nimănui ce fusese răpită.

Şi-au făcut tabăra pe pământul uscat de pe o colină, unde bezna nopţii se scufunda în jurul lor, fără fund, au priponit caii şi l-au lăsat pe Bird înşeuat. Fata nu vorbise încă. Se pierdu în întuneric şi nu o mai văzură până dimineaţă.

Când se treziră, era foc făcut pe pământ, iar fata turna apă din bidon şi o punea la fiert, cu mişcări silenţioase, prin lumina încă gri. Billy rămase întins în pătură şi o urmări cu privirea. Probabil că găsise alte haine printre lucrurile ei, căci purta iarăşi fustă. Amestecă apa din vasul de cositor, deşi nu putea ghici ce amesteca de fapt. Închise ochii. Îl auzi pe fratele său care spunea ceva în spaniolă şi când privi afară din pătură, Boyd stătea ghemuit în faţa focului, cu picioarele încrucişate, şi bea ceva din cana lui metalică.

Se sculă, îşi rulă pătura, iar fata îi aduse o cană cu ciocolată fierbinte şi se duse iarăşi lângă foc. Prăjise *tortillas* în mica tigaie şi le umplu cu o lingură de fasole, după care stătură lângă foc şi îşi mâncară micul dejun în timp ce se lumina de zi.

— Tu ai scos şaua de pe Bird?

— Nu. Ea.

Dădu din cap. Continuară să mănânce.

— Cât de tare eşti tăiat? întrebă Boyd.

— E doar o zgârietură. Dar mi-a tăiat destul de frumuşel cizma.

— Ghinion cu hainele în ţara asta.

— Asta încep s-o cred şi eu. Ce te-a apucat să le alungi aşa caii?

— Nu ştiu. Mi-e venit mie ideea, aşa.

— Ai auzit ce-a spus despre ea.

— Da. Am auzit.

Până să ajungă soarele sus pe cer strânseseră tabăra şi o porniseră iarăşi peste câmpia cu pietriş şi tufişuri creozote, dinspre miazăzi. Au prânzit în dreptul unei fântâni din deşert, unde stejarii şi socii crescuseră unii peste alţii pe întinderea de teren, au pregătit caii şi s-au culcat pe pământ. Billy dormi cu puşca în braţe, iar când se trezi, fata stătea jos şi îl privea. O întrebă dacă putea călări *caballo en pelo*93, iar ea răspunse că da. Când au pornit-o iarăşi la drum, fata călări în spatele lui Boyd, ca să mai cruţe calul. Credea că Boyd o să comenteze, dar nu spuse nimic. Când se uită înapoi, fata călărea cu amândouă mâinile peste talia lui. Se uită iar, mai târziu, şi părul brunet al fetei era revărsat peste umărul fratelui său, iar ea dormea, sprijinită de spatele lui.

Seara au ajuns la *hacienda* din San Diego, aşezată pe culmea unui deal de pe care se vedeau pământurile arate care se întindeau până la râul Casas Grandes şi până la Piedras Verdes. Pe câmpia de sub ei apăru o moară de vânt, ca o jucărie chinezească, iar câinii lătrau în depărtare. În lumina intensă şi dură munţii golaşi, de culoarea umbrei arse, erau învăluiţi în întuneric, iar spre miazăzi apăru pe cer o duzină de şoricari, învârtindu-se ca un carusel lent, de cauciuc.

1. Specie de cactus comestibil.
2. Soi de copac din genul *Arbutus*, originar din zonele temperate, cu fructe comestibile, mici şi roşii, asemănătoare întru câtva căpşunilor.
3. Colibă din Mexic şi Statele Unite, cu acoperiş de paie, ridicată din pari sau nuiele legate între ele şi pereţii întăriţi cu pământ sau lut (în sp., în orig.).
4. Varietate de fasole folosită în bucătăria mexicană (în sp., în orig.).
5. Recipient sub forma unui vas sau a unei cutii, în care se pun cărbuni aprinşi sau se face focul.
6. Specie de pin pitic, originară din vestul Americii de Nord, cu fructe comestibile.
7. „De unde vii?“ (în sp., în orig.).
8. „Din Statele Unite“ (în sp., în orig.).

9. „Din Texas?“ (în sp., în orig.).

10. „Din New Mexico“ (în sp., în orig.).
11. „Ce frumos“ (în sp., în orig.).
12. „Cunoaşteţi locul?“ (în sp., în orig.).
13. „Eşti miner?“ (în sp., în orig.).
14. „Unde te duci?“ (în sp., în orig.).
15. „E soţul dumitale?“ (în sp., în orig.).

16. „Mulţumesc mult“ (în sp., în orig.).
17. „O secundă“ (în sp., în orig.).
18. Colibe de lemn acoperite cu crengi sau paie, folosite în special de ciobani sau oameni de la ţară (în sp., în orig.).
19. În engleză, *wickiup* – adăpost folosit de indienii nomazi din regiunile aride din vestul şi sud-vestul Statelor Unite, asemănător ca formă unui cort cu bază ovală, acoperit cu împletituri de stuf, iarbă sau crengi.
20. Aşezări asemănătoare satelor, cu colibe sau *chozas* (în sp., în orig.).
21. „Eşti. Eşti orfan“ (în sp., în orig.).
22. Semne ale morţii (în sp., în orig.).
23. Ravenă sau canion (în sp., în orig.).

24. Denumire dată de azteci populaţiilor seminomade din nordul Mexicului şi sudul Statelor Unite, care a fost mai apoi preluată de spanioli cu înţelesul de „barbar“.
25. Sâmburi de pin, comestibili (în sp., în orig.).
26. Cal murg, este considerat de unii a fi descendent al tarpanului, specie de cal sălbatic dispărută în secolul XIX (în sp., în orig.).
27. Antreu (în sp., în orig.).
28. Cuptor de pământ sau chirpici, de forma unui stup de albine (în sp., în orig.).
29. „Eşti numai piele şi os“ (în sp., în orig.).
30. „Mi-e teamă că aşa este“ (în sp., în orig.)
31. Minerul care extrage cărbune din partea din faţă a minei, una dintre cele mai grele şi periculoase operaţiuni (în sp., în orig.).
32. Cutremur (în sp., în orig.).
33. Naş (în sp., în orig.).
34. Ferme de vite sau crescătorii de animale din America de Sud (în sp., în orig.).
35. „Dar e cea mai dulce dintre toate. Cea mai simpatică“ (în sp., în orig.).
36. Oală (în sp., în orig.).
37. Icoană de altar (în sp., în orig.).
38. Suprafeţele plane şi alcaline din anumite părţi ale Mexicului şi din vestul Statelor Unite, de pe fundul lacurilor uscate (în sp., în orig.).
39. „Cine eşti?“ (în sp., în orig.).
40. „Era calul dumitale, cel din faţa casei?“ (în sp., în orig.).
41. „Era?“ (în sp., în orig.).

42. Localităţi (în sp., în orig.).
43. „E un miraj“ (în sp., în orig.).
44. „Cum aşa?“ (în sp., în orig.).
45. „Cum aşa? Bătrânul e nebun, uite aşa“ (în sp., în orig.).

46. „Nu e corectă?“ (în sp., în orig.).
47. „Desenul unei călătorii. O călătorie din trecut, o călătorie veche de când lumea“ (în sp., în orig.).
48. Cenaclu (în sp., în orig.).
49. „Patru zile“ (în sp., în orig.).
50. Hipersensibilă (în sp., în orig.).
51. Munteni (în sp., în orig.).
52. „Sunteţi americani?“ (în sp., în orig.).
53. „Unde este domnul?“ (în sp., în orig.).
54. „Nu mai este nici un alt domn în afară de noi“ (în sp., în orig.).
55. Mlaştină (în sp., în orig.).
56. Canale de irigaţie (în sp., în orig.).

57. Proprietar de cirezi (în sp., în orig.).
58. Cârnat de porc condimentat cu praf de ardei iute sau usturoi (în sp., în orig.).
59. „Sunteţi foarte amabil“ (în sp., în orig.).
60. „Un nemernic. Fără nici un pic de ruşine“ (în sp., în orig.).
61. „Îl caut pe domnul Soto“ (în sp., în orig.).
62. „Nu este“ (în sp., în orig.).
63. „Când se întoarce?“ (în sp., în orig.).
64. Toată lumea vrea să ştie (în sp., în orig.).
65. „Ce e un cal şarg?“ (în sp., în orig.).
66. Dereş. Şarg. Şarg cerb. Roib. Roib ars (în sp., în orig.).
67. Iepe şi armăsari. Cai castraţi şi mânze (în sp., în orig.).
68. Muntele (în sp., în orig.).
69. Caii noştri sunt acolo (în sp., în orig.).
70. „Ce mai faci?“ (în sp., în orig.).
71. „De unde sunteţi?“ (în sp., în orig.).
72. „Am pierdut un cal. Îl căutăm“ (în sp., în orig.).

73. „Calul nostru este un cal foarte diferit. L-am recunoaşte în orice lumină“ (în sp., în orig.).
74. „Atunci ce vreţi?“ (în sp., în orig.).
75. „Câţi ani ai?“ (în sp., în orig.).
76. „Eu?“ (în sp., în orig.).
77. „Dar cine?“ (în sp., în orig.).
78. „Şaptesprezece“ (în sp., în orig.).
79. „Câţi ani are fata?“ (în sp., în orig.).

80. „Nu ştiu.“ (în sp., în orig.).
81. „Câţi crezi?“ (în sp., în orig.).
82. „E foarte tânără“ (în sp., în orig.).
83. „Poate doisprezece“ (în sp., în orig.).
84. „Vrei să bei?“ (în sp., în orig.).
85. „Nu, mulţumesc“ (în sp., în orig.).
86. „Nu vreau să beau“ (în sp., în orig.).
87. „Bea!“ (în sp., în orig.).
88. „Unde se duce?“ (în sp., în orig.).
89. „Îi e rău“ (în sp., în orig.).
90. „Pe toţi dracii!“ (în sp., în orig.).
91. „Să mergem“ (în sp., în orig.).
92. „Poftim?“ (în sp., în orig.).
93. Cal fără şa (în sp., în orig.).

III

Totul era scufundat în beznă când au trecut pe alee, pe lângă clădirea principală, pe lângă porticurile cu stâlpi metalici subţiri, gravaţi, pe lângă pereţii albi de ghips cu colţare din bucăţi mari de gresie roşie şi pe lângă filigranele din teracotă cu care erau decorate parapetele ce mărgineau partea superioară a clădirii. Faţada casei era străjuită de trei arcade din piatră, iar deasupra lor erau încrustate cuvintele „Hacienda de San Diego“, cu literele arcuite pe deasupra unor iniţiale, L.T. Ferestrele înalte, în stil palladian, aveau obloanele trase, iar acestea erau, la rândul lor, măcinate de vreme şi stricate, vopseaua şi tencuiala se coşcoveau de pe ziduri, în timp ce pe tavanul porticului rămăseseră numai traversele de lemn, dezgolite, şi ele încovoiate şi pătate din pricina intemperiilor. Au mers mai departe, traversând curtea înspre *domicilios*, după cum păreau a fi, căci de acolo ieşea un fum care se ridica spre cerul întunecat, apoi au trecut călare, printre canaturile porţilor cu zăbrele de lemn, în ogradă şi au oprit caii, unul lângă altul.

Într-un colţ al împrejmuirii se afla caroseria unui Dodge vechi de când lumea, care fusese de mult văduvit de roţi, osii, geamuri şi banchete. În capătul mai îndepărtat al gospodăriei ardea un foc, direct pe pământ, iar la lumina lui văzură două rulote de lemn, ca nişte căruţe acoperite, colorate ţipător, cu rufe spălate atârnate între ele, în timp ce prin dreptul focului treceau, când într-o parte, când într-alta, bărbaţi şi femei în halate şi chimonouri, care păreau să fie de la circ.

— *Qué clase de lugar es éste?*[1] întrebă Billy.

— *Es ejido*[2], îi răspunse fata.

— *Qué clase de gente?*[3]

— *No lo sé.*[4]

Descălecă, iar fata se lăsă să alunece de pe spatele calului lui Boyd, veni şi luă frâiele în mâini.

— Cine sunt? întrebă Boyd.

— Nu ştiu.

Intrară în gospodărie. Billy împreună cu fata pe jos, în timp ce fata ducea caii de dârlogi. Boyd călare, în spatele lor. Siluetele din fundul curţii nu le-au acordat nici o atenţie. Doi băieţi aprindeau lămpi de la o aşchie de lemn care ardea în foc, agăţau lămpile aprinse de toartă pe o prăjină bifurcată la un capăt şi le treceau unui băiat de pe *azotea*[5], ale cărui mişcări se profilau pe cerul din ce în ce mai întunecat, iar acesta atârna lămpile de parapet. Pământul din gospodărie se lumina pe măsură ce avansa, iar la scurt timp începu să cânte un cocoş. Alţi băieţi stivuiau baloturi de paie lângă un perete, iar sub portalul mai îndepărtat, nişte bărbaţi despătureau o prelată de canava pictată, foarte crăpată şi uzată de atâtea călătorii.

Două dintre personajele costumate păreau angajate într-o controversă, iar unul dintre ele se dădu un pas înapoi şi-şi desfăcu larg braţele. Ca şi cum ar fi vrut să ilustreze proporţiile a ceva foarte mare. Apoi se porni pe cântat într-o limbă nemaiauzită. Orice mişcare încetă până termină el de cântat. Apoi toţi îşi reluară treburile.

— *Dónde están los domicilios?*[6] întrebă Billy.

Fata dădu din cap către întunericul din spatele zidurilor.

— *Afuera*[7], răspunse ea.

— Hai să mergem.

— Aş vrea să văd, spuse Boyd.

— Nici măcar nu ştii ce este.

— E ceva.

Billy luă dârlogii din mâinile fetei. Privi în urma sa, către foc şi către siluetele de acolo.

— Ne putem întoarce, spuse el. Abia se instalează.

S-au îndreptat către clădirile lungi, din chirpici, care adăposteau muncitorii, şi au străbătut primele două ganguri însoţiţi de o haită de javre cu blana zburlită şi cu colţii dezveliţi. Afară era cald, în pragurile uşilor deschise ardeau focuri, iar prin lumina blândă se auzea un clinchet înfundat de tacâmuri şi pocnetul delicat al mâinilor care frământau *tortillas*. Oamenii se mişcau de la un foc la altul şi vocile lor răzbeau prin întuneric, iar din depărtare se auzea sunetul unei chitare prin dulceaţa nopţii de vară.

Li s-au dat camere la capătul îndepărtat al şirului de locuinţe, iar fata scoase şaua de pe Bird şi mână amândoi caii să-i adape. Billy pescui un băţ de chibrit din buzunarul cămăşii şi-l aprinse cu unghia de la degetul mare. Cele două camere aveau o singură uşă şi o singură fereastră şi tavane înalte, din grinzi de lemn cu leaţuri. O uşă scundă făcea legătura între ele, iar într-un colţ din cea de-a doua cameră era un şemineu şi un mic altar cu o icoană de lemn a Maicii Domnului. Un vas în care erau buruieni uscate. Un pahar pentru apă pe fundul căruia era un medalion de ceară înnegrită. Lângă unul dintre pereţi, era un mecanism făurit din pari de lemn prinşi cu chingi pe un cadru, întreţesuţi cu fâşii de piele netăbăcită, care mai aveau încă fire de blană pe ele. Părea o unealtă agricolă rudimentară, dar era de fapt un pat. Stinse băţul de chibrit, ieşi şi rămase în pragul uşii. Boyd stătea aplecat şi se uita la fată. Era la adăpătoarea din celălalt capăt al gospodăriei şi ţinea caii care beau. Împreună cu cei doi cai şi cu câinele lor, era înconjurată de un semicerc de javre de toate mărimile şi culorile, dar nici nu-i băga în seamă. Stătea răbdătoare alături de caii care se adăpau. Rămase la fel cât timp caii ridicară boturile din care picura apa, priviră în jur şi începură iarăşi să bea. Nu atinse caii şi nici nu le vorbi. Îi aşteptă doar să se adape, un timp îndelungat.

Au mâncat împreună cu o familie pe nume Muñoz. Probabil că arătau tare obosiţi de drum, căci femeia le tot dădea mâncare, iar bărbatul făcea câte un gest reţinut, ridicând ambele mâini, prin care îi îndemna să mai ia. Îl întrebă pe Billy de unde veneau şi primi veştile cu o oarecare tristeţe sau resemnare. Ca şi cum ar fi aflat despre lucruri care nu mai puteau fi schimbate. Mâncau stând pe jos, cu linguri şi farfurii de pământ ars. Fata nu oferi nici o informaţie cu privire la originile sale şi nimeni nu o întrebă. În timp ce mâncau, o voce gravă, de tenor, ajunse prin noapte până la ei, peste acoperişurile locuinţelor. Urcă şi apoi coborî de două ori, succesiv. Peste tabără se lăsă liniştea. Un câine începu să urle. Numai după ce păru că nu avea să mai urmeze nimic altceva, *los ejiditarios*[8] începură iarăşi să vorbească. Un pic mai târziu, bătu un clopot de undeva din gospodărie şi în ecoul prelung se ridicară cu toţii şi începură să se strige între ei.

Femeia îşi dusese în casă oalele şi *comal*-ul, iar acum stătea în pragul luminat al uşii cu un copilaş în braţe. Îl văzu pe Billy care rămăsese aşezat pe pământ şi-i făcu semn să se ridice.

— *Vámonos*, spuse ea.

Billy îşi ridică privirea spre femeie. Îi spuse că nu avea bani, însă ea rămase cu privirea aţintită asupra lui, de parcă n-ar fi priceput. Apoi spuse că toată lumea se ducea şi că cei care aveau bani plăteau şi pentru cei care n-aveau. Spuse că toată lumea trebuia să meargă. Nici gând să fie cineva lăsat în urmă. Cine ar permite aşa ceva?

Se ridică în picioare. Se uită după Boyd, dar nu-l văzu nici pe el, nici pe fată. Întârziaţii treceau grăbiţi prin fumul care se ridica din focurile stinse. Femeia îşi trecuse copilul pe celălalt şold, se apropiase şi-l prinsese de mână, de parcă ar fi fost şi el un copil.

— *Vámonos*, spuse ea. *Está bien.*

I-au urmat pe ceilalţi sus, pe deal, în timp ce mulţimea se mişca cu încetinitorul din pricina bătrânilor, iar bătrânii îi îndemnau pe ceilalţi să îi depăşească şi să o ia înainte. Nimeni nu o făcea. Casa goală de pe creasta dealului de deasupra lor era pustie şi învăluită în întuneric, însă se auzea muzică din gospodăria lungă, înconjurată de pereţi, unde fuseseră odată magazinele, hambarele şi locuinţele supraveghetorilor. Lumina se revărsa prin uşile înalte şi închise la culoare, de la felinarele cu ulei sau păcură, făcute din găleţi, ce ardeau de fiecare parte a arcadei din piatră de la intrare, şi aici *los ejiditarios* se aşezaseră la coadă şi înaintau cu *centavos* şi *pesos* strânşi în mâini, ca să-i înmâneze portarului care stătea în costumul său negru, lucitor. Doi tineri care duceau o targă trecură prin mulţime. Targa era făcută din doi pari şi o bucată de material, iar bătrânul care era întins pe ea purta haină şi cravată, ţinea strâns în mâini un rozariu şi privea ţintă, încruntat, la crâmpeiul de cer de deasupra sa. Billy se uită la copilul din braţele femeii, însă copilul adormise. Când ajunseră în dreptul porţilor, femeia plăti, iar portarul îi mulţumi şi lăsă monedele să cadă zornăind într-o găleată aşezată pe pământ, lângă el, în timp ce ei trecură în curtea interioară.

Căruţele mici şi strident colorate fuseseră trase în capătul îndepărtat al împrejmuirii. Pe stratul de pământ bătătorit din faţa lor erau aşezate felinare, în semicerc, în timp ce altele fuseseră agăţate de o funie întinsă deasupra capetelor lor, iar în lumina de deasupra lor feţele băieţilor care priveau, de-a lungul parapetului, păreau nişte şiruri de măşti de teatru expuse acolo. Catârii care stăteau între hulubele căruţelor erau înhămaţi cu

harnaşamente din fireturi, brocart şi catifea, catârii şi rulotele deopotrivă erau aceleaşi care duceau mica trupă pe străzile lăturalnice ale republicii, ca să joace nopţile purtând aceleaşi costume, cu felinarele aprinse şi mulţimea împingându-se tot înainte în piaţete sau pe promenadele pe care câte un bărbat trecea înainte şi înapoi, legănând înaintea sa o găleată cu apă plină de găuri făcute cu un cui, ca să se aşeze praful, în timp ce primadona îşi mişca lasciv silueta în spatele pânzei vreunei căruţe, prinzându-şi costumul sau întorcându-se în faţa unei oglinzi pe care nimeni nu o putea vedea, dar cu toţii şi-o puteau închipui ca aievea.

Urmări piesa cu interes, dar nu înţelese mare lucru din ea. Trupa descria probabil vreo aventură de prin călătoriile pe care le făcuse şi artiştii îşi cântau unul celuilalt, iar la sfârşit bărbatul costumat în haine pestriţe, de bufon, o ucise pe femeie şi apoi pe încă un bărbat, probabil un rival de-al lui, cu un pumnal, după care câţiva băieţii se avântară să tragă cortina, iar catârii care stăteau pe loc îşi ridicară capetele din somnul în care erau cufundaţi şi începură să tropăie.

Nu s-au auzit aplauze. Mulţimea rămăsese aşezată pe pământ, în linişte. Unele dintre femei plângeau. După un timp, majordomul care le vorbise înainte de începerea piesei veni din spatele cortinei, le mulţumi pentru participare, apoi se dădu într-o parte şi făcu o plecăciune, în timp ce băieţii traseră iarăşi cortina. Actorii stăteau în faţa lor, ţinându-se de mâini, apoi se aplecară şi făcură o plecăciune, şi aşa izbucniră aplauzele, apoi cortina a fost trasă definitiv.

Dimineaţa, înainte să se lumineze bine de ziuă, Billy ieşi din tabără şi se duse la râu. Păşi pe podul din scânduri, până la pilonii de piatră, şi rămase cu privirea aţintită asupra apei limpezi şi reci a râului Casas Grandes care curgea de sus, din munţi, înspre miazăzi. Se întoarse şi privi în josul râului. Cam la treizeci de metri mai jos, în apă până la coapse, era primadona, goală. Avea părul despletit şi îi stătea ud şi lipit de spate, ajungând până la apă. Rămase nemişcat. Ea se întoarse, îşi dădu părul în faţă, apoi se aplecă şi îl scufundă în apa râului. Sânii i se legănau deasupra apei. Billy îşi scoase pălăria şi rămase ţintuit locului, în timp ce inima îi făcea pieptul să tresalte pe sub cămaşă. Ea se ridică, îşi adună părul şi stoarse apa din el. Pielea îi era incredibil de albă. Părul negru de sub abdomen aproape că părea o neruşinare.

Femeia se mai aplecă o dată şi-şi trecu părul prin apă cu o mişcare legănată, dintr-o parte în alta, apoi se ridică, şi-l dădu pe spate într-o trâmbă de stropi şi rămase cu capul pe spate şi cu ochii închişi. Soarele care se ridica peste lanţul gri al munţilor, înspre răsărit, aprinse aerul de deasupra munţilor. Ridică o mână sus. Îşi mişcă trupul, îşi trecu amândouă mâinile prin faţa sa. Se aplecă şi-şi prinse cu amândouă mâinile părul care i se revărsa şi-l ţinu aşa, apoi îşi trecu o mână peste suprafaţa apei, ca şi cum ar fi binecuvântat-o, iar el o urmări cu privirea, şi cât timp o urmări îşi dădu seama că lumea care se întindea dintotdeauna în faţa ochilor săi, pretutindeni, îi fusese ascunsă vederii. Ea se întoarse şi, pentru o clipă, băiatul crezu că o să înceapă să cânte către soare. Deschise ochii şi-l văzu pe pod şi atunci se întoarse cu spatele ieşind uşurel din apă şi dispăru din raza lui vizuală, printre trunchiurile plopilor, în timp ce soarele se ridica şi râul curgea mai departe, ca şi până atunci, dar nimic nu mai era la fel, şi nici nu credea că va mai fi vreodată.

Se întoarse încetişor înapoi în tabără. În noul răsărit de soare, umbrele muncitorilor care porneau spre câmp cu sapele pe umeri treceau una câte una de-a lungul peretelui dinspre răsărit al hambarului, ca nişte personaje ale unei drame agrare. Îşi primi micul dejun de la doamna Muñoz şi ieşi, cu şaua pe umăr, prinse calul, îl înşeuă, încălecă şi o porni călare să viziteze ţinutul.

Se făcuse deja prânzul când caravana trupei de operetă se urni deodată, ieşi pe poartă, o luă în jos, traversă podul şi apucă spre miazăzi, de-a lungul şoselei către Mata Ortíz, Las Varas şi Babícora. În lumina dură a amiezii, poleiala ştearsă a inscripţiei, vopseaua cea roşie scorojită şi tapiţeriile arse de soare păreau a fi semnele unei căderi în dizgraţie, pe lângă procesiunea fastuoasă de cu o noapte în urmă, iar caravana care se rostogolea şi se clătina uşurel pe drumul său către miazăzi, pierzându-se în căldură şi dezolare, părea încărcată cu spiritul unor noi aventuri, şi mai austere încă.

Ca şi cum lumina zilei de la Dumnezeu le spulberase orice speranţă. Ca şi cum lumina şi ţinutul pe care îl scosese la iveală erau străine de adevăratul lor scop. O urmări cu privirea de pe o colină de pe întinderea nesfârşită, la miazăzi de *hacienda*, cu iarba foşnind la picioarele sale, în vânt. Caravana se mişca lent printre plopii de pe celălalt mal al râului, pe

unde micii catâri îşi croiau cu greu drum. Se aplecă, scuipă şi-şi îndemnă calul cu călcâiele.

După-amiaza se plimbă prin camerele goale ale acelei vechi *residencia*. Camerele fuseseră golite de toate lucrurile şi candelabrele, iar parchetul de pe podea dispăruse aproape în totalitate. Curcanii de prin camere se dădeau la o parte din calea lui. Casa mirosea a umed şi a paie vechi, iar petele de umezeală desenaseră peste tencuiala umflată şi coşcovită nişte măreţe hărţi în sepia ale unor regate antice, ale unor lumi din vechime. Într-un colţ al salonului era un animal mort, cu pielea şi oasele uscate. Un câine, probabil. Ieşi în curte. Prin tencuiala pereţilor care înconjurau proprietatea se vedeau cărămizile de pământ. În mijlocul spaţiului deschis era o fântână cu pereţi din piatră. În depărtare răsună un clopot.

Seara, oamenii se apucară să fumeze, să discute şi să se mute, în grupuleţe, de la un foc la altul. Doamna Muñoz îi aduse cizma, iar el o privi cu atenţie la lumina focului. Lunga tăietură din piele fusese reparată cu o sulă şi un şnur. Îi mulţumi femeii şi şi-şi trase cizma pe picior. Femeile îngenuncheau pe noroiul bătătorit, se aplecau peste cărbuni şi întorceau, cu mâinile goale, *tortillas* pe acele *comal*-uri de fier, lăsând pe marginile nedospite, ca nişte însemne pe un răboj, amprente negre de la cărbunii pe care-i puseseră pe foc. Un ritual fără de sfârşit repetat fără încetare, propagarea măreţei prescuri a mexicanilor. Fata o ajută pe femeie să prepare cina, iar după ce bărbaţii au fost hrăniţi, veni şi se aşeză alături de Boyd şi mâncă în linişte. Boyd nu prea părea să o bage în seamă. Îi spusese lui Boyd că aveau să plece peste două zile, iar din felul în care fata-şi ridicase privirea şi-l privea peste foc, îşi dădu seama că Boyd îi spusese mai departe şi ei.

Toată ziua următoare fata a lucrat la câmp, iar seara a intrat şi s-a spălat cu ajutorul unui lighean şi a unei cârpe, în spatele perdelei, apoi a ieşit şi s-a aşezat să se uite la băieţii cei mici care jucau mingea în curtea dintre clădiri. Când intră el, călare, se ridică, veni în dreptul lui, luă frâiele şi-l întrebă dacă putea veni cu ei.

Băiatul descălecă, îşi scoase pălăria, îşi trecu degetele prin părul plin de transpiraţie, îşi puse pălăria la loc şi se uită la fată.

— Nu, îi spuse el.

Fata rămase cu frâiele în mână. Îşi mută privirea în altă parte. Ochii ei negri se scăldau în lacrimi. O întrebă de ce voia să meargă cu ei, însă fata nu făcu decât să scuture din cap. O întrebă dacă-i era teamă, dacă era în acel loc ceva de care-i era teamă. Fata nu răspunse. O întrebă câţi ani avea, iar ea răspunse că paisprezece. Billy dădu aprobator din cap. Lovi cu tocul cizmei şi făcu o scobitură în noroiul de sub talpă. O privi.

— *Alguien le busca*[9], îi spuse el.

Fata nu răspunse.

— *No se puede quedar aquí?*[10]

Fata scutură din cap că nu. Spuse că nu putea rămâne. Spuse că nu avea unde să se ducă.

Billy aruncă o privire peste curte, în lumina liniştită a înserării. Spuse că nici el nu avea unde să se ducă, aşa că ce ajutor i-ar fi putut oferi ei, însă fata scutură din cap şi spuse că ar fi venit oriunde s-ar fi dus şi ei, nu conta unde anume.

Dimineaţa următoare, în zori, în timp ce înşeua calul, muncitorii au ieşit să le aducă în dar hrană pentru drum. Le aduseseră *tortillas* şi *chiles*[11], *carne seca*[12], pui vii şi roţi întregi de brânză, până când îi încărcară cu mai multe provizii decât puteau duce. Doamna Muñoz îi dădu lui Billy ceva şi, după ce aceasta se îndepărtă cu câţiva paşi, îşi dădu seama că era un pumn de monede înnodate într-o cârpă. Încercă să i le înapoieze, însă femeia se întoarse şi se duse înapoi în dreptul casei ei, fără nici un cuvânt. Când ieşiră din curte, fata mergea pe calul fără şa, în spatele lui Boyd, cu braţele în jurul taliei lui.

Au mers toată ziua, către miazăzi, şi au prânzit lângă râu, mâncând o masă enormă din proviziile pe care le căraseră cu ei, apoi s-au culcat sub copaci. Spre sfârşitul zilei, la câţiva kilometri înspre miazăzi de Las Varas, pe şoseaua Madera, au ajuns într-un loc unde caii refuzau să mai înainteze şi se opriseră fornăind în mijlocul şoselei.

— Uite acolo, spuse Boyd.

Compania de teatru de operetă îşi făcuse tabăra pe cealaltă parte a şoselei, într-un câmp de flori sălbatice. Căruţele acoperite erau aşezate una lângă alta, iar între ele fusese agăţată o tendă de canava, pe post de marchiză, şi la umbra ei îşi făcea siesta primadona, într-un hamac imens de pânză, cu un ceainic pe masa de lângă ea şi cu un evantai japonez în mână.

Prin uşa deschisă a căruţei acoperite se auzea un patefon, iar pe câmpul din spatele taberei lor mai mulţi muncitori stăteau sprijiniţi de uneltele lor, cu pălăriile în mâini, şi ascultau muzica.

Femeia auzise caii de pe şosea şi se ridică în hamac, îşi duse mâna streaşină la ochi şi se uită către ei, cu toate că soarele-i venea din spate, iar tenda îi ţinea oricum umbră.

— Cred că dorm în aer liber, ca ţiganii, spuse Billy.

— Chiar sunt ţigani.

— Cine a spus asta?

— Toată lumea.

Urechile cailor se rotiră căutând sursa muzicii.

— Li s-a stricat ceva.

— De ce spui asta?

— Altfel ar fi ajuns mai departe.

— Poate au hotărât să se oprească aici.

— Pentru ce? Nu e nimic aici.

Billy se aplecă şi scuipă.

— Crezi că e singură?

— Nu ştiu.

— Ce i-o fi apucat pe cai?

— Nu ştiu.

— S-a oprit din drum şi acu’ a pus binoclul pe noi.

Primadona ridicase o lornietă mică, pentru teatru, de pe masă şi se uita înspre şosea cu ajutorul ei.

— Hai să ne dăm jos.

— Bine.

Au dus caii de dârlogi de-a lungul şoselei, iar Billy o trimise pe fată să o întrebe dacă avea nevoie de ceva. Muzica se opri. Femeia strigă ceva înspre căruţă şi, după o vreme, muzica reîncepu.

— Le-a murit un catâr, spuse Boyd.

— De unde ştii?

— Pentru că aşa e.

Billy se uită înspre tabără. Nu se vedea nici un animal, de nici un fel.

— Cel mai probabil catârii sunt împiedicaţi printre stejarii ăia de colo.

— Ba nu sunt.

Când se întoarse, fata le spuse că murise unul dintre catâri.

— La naiba, spuse Billy.

— Ce e? întrebă Boyd.

— Aţi făcut-o special.

— Ce am făcut special?

— Treaba cu catârul. Ţi-a dat un semnal sau ceva.

— Un semnal pentru catâr mort…

— Da.

Boyd se aplecă, scuipă şi apoi îşi clătină capul. Fata stătea în aşteptare, cu o mână streaşină la ochi. Billy se uită la ea. La hainele ei subţiri. La picioarele pline de praf. La *huaraches* făcute din chingi de piele şi bucăţi de piele netăbăcită. O întrebă de câte zile erau plecaţi bărbaţii şi ea îi spuse că de două zile.

— Am face bine să mergem până acolo, să vedem dacă e totul bine.

— Şi ce vrei să faci dacă nu e? îl întrebă Boyd.

— Să mă ia naiba dacă ştiu.

— Ce-ar fi să mergem mai departe?

— Credeam că tu eşti ăla căruia-i place să se ducă să salveze oameni.

Boyd nu răspunse. Încălecă, iar Billy se întoarse şi privi în sus, către el. Îşi scoase un picior din scară şi se aplecă, îi întinse fetei mâna, ea-şi puse piciorul în scară, iar el o trase sus, apoi îmboldi calul să pornească.

— Hai să mergem, zise el. Dacă altfel nu eşti mulţumit.

Billy merse în urma lor, peste câmp. Când îi văzură venind către ei, muncitorii se apucară iarăşi să răscolească pământul cu micile lor sape. Merse alături de Boyd şi-şi opriră caii unul lângă altul, în dreptul primadonei care stătea în continuare întinsă şi căreia îi urară o după-amiază bună. Aceasta răspunse cu un gest aprobator din cap. Îi privi cu atenţie pe deasupra evantaiului pe care-l ţinea pieziş. Avea pictată pe el o scenă orientală, iar paletele erau făcute din fildeş, încrustat cu fire de argint.

— *Los hombres han salido por Madero?*13 întrebă Billy.

Primadona încuviinţă cu o mişcare a capului. Spuse că urmau să se întoarcă din moment în moment. Lăsă evantaiul un pic mai jos şi privi înspre şosea, înspre miazăzi. Ca şi cum ar fi apărut chiar atunci.

Billy opri calul. Părea că nu se mai putea gândi şi la altceva de spus. După un timp îşi scoase pălăria.

— Sunteţi americani, spuse femeia.

— Da. Presupun că v-a spus fata.

— Nu trebuie să vă ascundeţi.

— Nu avem nimic de ascuns. Am venit să văd dacă vă pot ajuta cu ceva.

Femeia îşi arcui sprâncenele ei machiate de uimire.

— Am crezut că toţi de pe aici sunt faliţi.

Se uită la Boyd. Boyd privi în depărtare, către munţii dinspre miazăzi.

— Mergem într-acolo, spuse Billy. Dacă vreţi să ducem cuiva vreun mesaj.

Se ridică un pic în hamac şi strigă înspre căruţă.

— *Basta*, strigă ea. *Basta la música.*14

Rămase pe loc, ascultând, cu o mână sprijinită de masă. După un moment, muzica încetă, iar ea se lăsă iarăşi în hamac, deschise evantaiul şi privi pe deasupra lui la tânărul *jinete*15 care-şi oprise calul înaintea ei. Billy privi înspre căruţă şi se gândi că s-ar putea să apară cineva în prag, dar nu se întâmplă asta.

— De ce a murit catârul până la urmă? întrebă el.

— Catârul ăla, spuse ea. Catârul ăla a murit pentru că i-a curs tot sângele pe şosea.

— Poftim?

Îşi ridică fără prea mare tragere de inimă o mână, fluturându-şi degetele subţiri şi pline de inele. Ca şi cum ar fi descris ridicarea la cer a sufletului animalului.

— Catârul ăla avea necazurile lui, dar nu se putea nimeni înţelege cu el. Gasparito n-ar fi trebuit să fie pus să se ocupe de dorinţele acelui catâr. Nu avea temperamentul potrivit să se ocupe de acel catâr. Şi acum vezi bine ce s-a întâmplat.

— Nu prea.

— Mai şi bea. Băutura este întotdeauna prezentă în asemenea cazuri. Şi teama. Ceilalţi catâri urlau. *Tienen mucho miedo.*16 Urlau. Alunecau, cădeau în sânge şi urlau. Ce poate spune omul unor asemenea animale?

Cum să le liniştească cineva?

Făcu un gest categoric cu mâna, într-o parte. Ca şi cum ar fi stârnit vânturile în acea singurătate uscată şi fierbinte, în care se auzeau cântecele păsărilor din micul luminiş, la început de seară.

— Mai pot fi aduse aceste animale la starea lor dinainte? Nici nu se pune problema. Mai ales în cazul unor catâri atât de dramatici, precum aceştia. Aceşti catâri nu-şi mai pot găsi pacea, de acum. Nici un pic de pace. Înţelegi?

— Dar ce i-a făcut catârului?

— A încercat să-i taie capul cu maceta. Desigur. Ce ţi-a spus fata? Nu vorbeşte engleza?

— Nu. A spus doar că a murit, atâta tot.

Primadona privi cu suspiciune în direcţia fetei.

— Unde ai găsit-o pe fata asta?

— Mergea pe şosea. N-aş fi crezut că se poate tăia capul unui catâr cu maceta.

— Sigur că nu. Numai un beţiv fără minte ar fi capabil de asemenea ispravă. Cum o singură lovitură a fost în zadar, s-a apucat să i-l taie. Când Rogelio a încercat să-l oprească, mai avea puţin şi îl lovea şi pe el. Rogelio era dezgustat. Dezgustat. S-au prăvălit în mijlocul şoselei. În tot sângele şi praful. Şi s-au rostogolit pe sub picioarele animalelor. În timp ce căruţa stătea să se răstoarne, cu tot ce era în ea. Dezgustător. Dacă venea cineva pe şosea? Dacă apărea careva pe şoseaua asta, chiar în momentul acela, şi vedea asemenea spectacol?

— Ce s-a ales de catâr?

— De catâr? Catârul a murit. Normal.

— Nu l-a împuşcat nimeni sau ceva de genu'?

— Ba da. E o întreagă poveste. Chiar eu am fost. Am ieşit în faţă să împuşc catârul şi ce crezi? Rogelio mi-a interzis. Pentru că i-ar înfricoşa pe ceilalţi catâri, aşa mi-a spus. Îţi poţi imagina? La momentul respectiv? Apoi a vrut să scape de Gasparito. A spus despre Gasparito că e nebun, însă el e doar un *borrachon*17. Din Vera Cruz, desigur. Şi mai e şi ţigan. Îţi imaginezi?

— Credeam că sunteţi cu toţii ţigani.

Femeia se ridică în hamac.

— *Cómo?* întrebă ea. *Cómo? Quién lo dice?*[18]

— *Todo el mundo.*[19]

— *Es mentira. Mentira. Me entiendes?*[20]

Se aplecă şi scuipă de două ori în noroiul de pe jos. În acel moment cadrul uşii se întunecă şi un bărbat scund, îmbrăcat în cămaşă cu mâneci, apăru în prag, holbându-se afară. Primadona se întoarse în hamacul ei şi se uită la el, în sus. Ca şi cum apariţia lui în pragul uşii ar fi aruncat o umbră vizibilă. Se uită la vizitatori şi la caii lor, apoi scoase din buzunarul cămăşii un pachet de ţigări El Toro, îşi atârnă una între buze şi se apucă să scotocească prin buzunar după chibrituri.

— *Buenas tardes*, spuse Billy.

Bărbatul răspunse cu o mişcare a capului.

— Crezi că o ţigancă ar putea cânta operă? întrebă femeia. O ţigancă? Tot ce ştiu ţiganii să facă e să cânte la chitară şi să picteze cai. Şi să danseze dansurile lor primitive.

Se îndreptă în hamac, îşi înălţă umerii şi-şi întinse mâinile în faţa ei. Apoi scoase o notă înaltă şi pătrunzătoare, care nu era chiar ca un strigăt de durere, dar nici chiar altceva. Caii se dădură în spate şi-şi arcuiră gâturile, iar călăreţii se văzură nevoiţi să-i strunească, însă ei continuau să-şi întoarcă gâturile, să-şi rotească ochii şi să tropăie. Pe câmp, oamenii rămaseră nemişcaţi printre brazde.

— Ştii ce-a fost asta? întrebă femeia.

— Nu. Dar s-a auzit tare.

— A fost un *do agudo*[21]. Crezi că poate vreun ţigan să cânte asemenea notă? Vreun nenorocit de ţigan?

— Nu m-am gândit niciodată la asta.

— Arată-mi mie un asemenea ţigan, spuse primadona. Aş vrea să văd asemenea ţigan.

— Cine şi-ar picta calul?

— Ţiganii, desigur. Cine altcineva? Vopsitorii de cai. Dentiştii cailor.

Billy îşi scoase pălăria şi-şi şterse fruntea cu mâneca cămăşii, apoi îşi puse pălăria la loc. Bărbatul din pragul uşii coborâse jumătate din scările de lemn vopsite şi se aşezase, trăgând din ţigară. Se aplecă şi pocni din degete în direcţia câinelui. Câinele se dădu în spate.

— Pe unde s-au întâmplat toate astea cu catârul? întrebă Billy.

Se ridică şi-i indică direcţia cu evantaiul strâns.

— Pe şosea, spuse ea. La nici o sută de metri. N-am putut merge mai departe. Un catâr dresat. Un catâr cu experienţă în teatru. Măcelărit pe loc de un nebun beat.

Bărbatul de pe scări trase adânc un ultim fum din ţigară, apoi aruncă mucul înspre câine.

— Aveţi vreun mesaj pentru oamenii dumneavoastră, dacă-i întâlnim? mai întrebă Billy.

— Spune-i lui Jaime că suntem bine şi să vină în ritmul lui.

— Cine e Jaime?

— Pulcinella. El e Pulcinella.

— Poftim?

— Paiaţa. *Cloven*.

— Clovnul.

— Aşa. Clovnul.

— Din spectacol.

— Da.

— N-am să-l recunosc fără machiaj.

— *Mánde?*[22]

— După ce-l pot recunoaşte?

— Ai să-l recunoşti.

— Îi face pe oameni să râdă?

— Îi face pe oameni să facă ce vrea el să facă. Câteodată le face pe tinerele fete să plângă, dar asta e altă poveste.

— De ce vă omoară?

Primadona se lăsă pe spate, în hamac. Îl urmări cu atenţie. Se uită în spate, la muncitorii de pe câmp. După un timp, se întoarse către bărbatul de pe scări.

— *Díganos, Gaspar. Por qué me mata el punchinello?*[23]

Se uită la femeie. Apoi la călăreţi.

— *Te mata*, spuse el, *porque él sabe su secreto.*[24]

— Pfui! răspunse primadona. *No es porque le sé el suyo?*[25]

— *No.*

— *A pesar de lo que piensa la gente?*[26]

— *A pesar de cualquier.*[27]

— *Y qué es esto secreto?*[28]

Bărbatul ridică un picior până în dreptul ochilor şi îşi întoarse cizma, pe care o privi cu atenţie. Era o cizmă din piele neagră, cu şireturi pe o parte, cum rar întâlneai în acea ţară.

— *El secreto*, spuse el, *es que en este mundo la mascara es la que es verdadera.*[29]

— *Le entendió?*[30] întrebă primadona.

Billy spuse că înţelesese. O întrebă dacă asta era şi opinia ei, însă primadona se mulţumi să-şi fluture mâna fără prea mare tragere de inimă.

— Aşa zice *arriero*, răspunse ea. *Quién sabe?*[31]

— A spus că este secretul dumitale.

— Pfui! Eu nu am secrete. Şi oricum nu mi se mai pare interesant. Să fiu omorâtă seară de seară. Stoarce omul de toată vlaga. Şi de toată puterea de a specula. E mai bine să te concentrezi asupra lucrurilor mici.

— Recunosc, eu aş fi zis că era pur şi simplu gelos.

— Da. Desigur. Dar şi să fii gelos e un test de rezistenţă. Să fii gelos în Durango, apoi în Monclova şi în Monterrey. Gelos pe căldură, ploaie sau frig. O asemenea gelozie ar fi în stare să consume ranchiuna a o mie de suflete, nu crezi? Cum să facă faţă de una singură? Eu cred că e mai bine să studiezi lucrurile mai mici. Apoi cele mari vin de la sine. În ce priveşte lucrurile mici, se pot face progrese. Eforturile omului sunt răsplătite. Poate doar atitudinea capului. Mişcarea unei mâini. Acest *arriero* e un simplu spectator, în ce priveşte astfel de treburi. El nu poate vedea că, pentru cel ce poartă masca, nimic nu se schimbă. Actorul nu are altă putere de a interpreta decât cea pe care i-o dă lumea. Cu mască sau fără mască, pentru el e totuna.

Îşi ridică lornieta şi privi în zare, peste tot ţinutul. Şoseaua. Umbrele lungi de pe şosea.

— Şi unde vă duceţi, voi trei? întrebă ea.

— Am venit pe urmele unor cai care au fost furaţi.

— În grija cui erau acei cai?

Nu-i răspunse nimeni.

Se uită la Boyd. Îşi desfăcu evantaiul. Pe faldurile hârtiei de orez era

desenat un dragon cu ochi mari, rotunzi. Îl închise la loc.

— Şi cât timp o să căutaţi caii aceia? întrebă ea.

— Cât o fi să fie.

— *Podría ser un viaje largo.*[32]

— *Quizás.*[33]

— Călătoriile lungi rătăcesc adeseori destinaţia.

— Poftim?

— O să vedeţi. E dificil, chiar şi pentru fraţi, să meargă împreună într-o asemenea călătorie. Drumul are capriciile lui şi nici un călător nu va înţelege aceste capricii la fel ca altul. Dacă ajunge careva să le înţeleagă, totuşi. Ascultaţi acele *corridos* de prin ţară. Or să vă spună. Şi apoi veţi vedea şi în viaţa voastră ce cost au aceste lucruri. Poate-i adevărat că nimic nu este ascuns. Cu toate acestea, mulţi nu vor să vadă ce e chiar în faţa lor, clar ca lumina zilei. O să vedeţi. Forma drumului e drumul însuşi. Nu mai este alt drum care să aibă aceeaşi formă, ci unul singur. Şi fiece călătorie pornită pe el va fi împlinită. Chiar dacă e să găsiţi sau nu caii.

— Cred că ar fi mai bine să o luăm din loc, spuse Billy.

— *Ándale, pues*, spuse primadona. Domnul fie cu voi.

— Dacă-l văd pe Pulcinella pe drum am să-i spun că-l aşteptaţi.

— Pfui! Spuse primadona. Nu te obosi.

— *Adiós.*

— *Adiós.*

Se uită la bărbatul care stătea pe scări.

— *Hasta luego*, îi spuse.

Bărbatul răspunse cu o mişcare a capului.

— *Adiós*, spuse el.

Billy trase calul de frâu şi-l întoarse. Privi înapoi şi-şi atinse borul pălăriei. Primadona îşi deschise evantaiul cu o mişcare graţioasă de abandon. *Arriero* se aplecă, cu mâinile pe genunchi, şi încercă o ultimă dată să scuipe câinele, apoi o porniră cu toţii peste câmp, spre şosea. Când se întoarse şi se uită în direcţia primadonei, văzu că îi urmărea prin lornietă. Ca şi cum ar fi vrut să-i vadă astfel mai bine, cum o porniseră la drum pe şoseaua traversată de umbre, în lumina începutului de crepuscul. Ocupând numai acel spaţiu vizual care apărea de nicăieri şi dispărea tot

către nicăieri. Copaci şi pietre şi munţii întunecaţi din spate, toate acestea conţinute într-însul, el însuşi conţinând numai strictul necesar şi nimic mai mult.

Şi-au făcut tabăra într-un crâng de stejari de pe malul râului, au făcut focul şi s-au aşezat, în timp ce fata le pregătea cina din darul oferit cu generozitate de oamenii de la *ejido*. După ce au terminat de mâncat, i-au dat şi câinelui să mănânce resturile, au spălat farfuriile şi cratiţa, apoi Billy s-a dus să vadă de cai. Au pornit-o iarăşi călare, a doua zi de dimineaţă, târziu, iar la prânz au scos caii de pe şoseaua plină de noroi, au luat-o pe o potecă de-a lungul marginii mai joase a unui câmp de ardei şi au ajuns printre nişte copaci şi la un râu care sclipea liniştit prin arşiţă. Caii iuţiseră pasul. Cărarea făcu un cot şi continuă printr-un şanţ de irigaţii, care apoi coborî printre copaci, ieşi iarăşi, o luă pe lângă un pâlc de sălcii plângătoare şi printr-un lan de trestie. Dinspre apă bătea un vânt rece, iar paniculele albe ale trestiei se aplecau şi foşneau uşurel în bătaia vântului. De dincolo de trestii, răzbătea zgomotul unei căderi de apă.

Au ieşit din desişul de trestie şi au dat de un vad terasat în canalul de irigaţii, unde se colecta apa de ploaie. Deasupra lor se afla un lac de acumulare unde curgea apa printr-o veche conductă gofrată de evacuare. Apa se scurgea cu repeziciune în lac şi tot acolo se bălăceau o mână de băieţi despuiaţi. Îi văzură pe călăreţii din dreptul vadului şi o văzură şi pe fată, însă nu le dădură nici o atenţie.

— La naiba, spuse Boyd.

Îşi înfipse călcâiele între coastele calului şi-l îndemnă printre bancurile de nisip. Nu se uită la fată, care îi urmărea cu viu interes pe băieţi. Însă fata privi în spate, la Billy, apoi îşi trecu şi cealaltă mână peste talia lui Boyd şi merseră mai departe.

Când au ajuns la râu, fata se lăsă să alunece de pe cal şi mână amândoi caii la apă, slăbi *latigo*-ul de la şaua lui Bird şi rămase alături de cai, în timp ce aceştia se adăpau. Boyd se aşeză pe malul râului, cu una dintre cizme în mână.

— Ce e? îl întrebă Billy.

— Nimic.

O porni cu mers şchiopătat de-a lungul prundului, cu cizma în mână,

luă o piatră rotundă şi netedă, se aşează, îşi adânci mâna în interiorul cizmei şi începu să bată cu piatra.

— Ai un cui?

— Da.

— Spune-i să aducă puşca.

— Spune-i tu.

Fata stătea în râu, alături de cai.

— *Tráigame la escoperta*[34], îi spuse Billy.

Fata se uită la el. Trecu cu greu prin apă, prin faţa calului lui Billy, scoase puşca din teacă şi i-o aduse. Billy trase închizătorul, scoase cartuşul şi ridică ţeava, apoi se lăsă pe vine, în faţa lui Boyd.

— Lasă-mă pe mine, spuse el.

Boyd îi dădu cizma, iar el o luă, o puse jos, băgă mâna înăuntru până simţi cuiul, apoi băgă capătul dinspre închizător al ţevii de puşcă în cizmă şi bătu cuiul cu cama ţevii, băgă iar mâna şi pipăi încă o dată, apoi îi dădu cizma înapoi lui Boyd.

— Miros îngrozitor, zise el.

Boyd îşi trase cizma pe picior, se ridică şi se dădu câţiva paşi mai în spate.

Billy asamblă puşca la loc şi băgă cartuşul în încărcător cu degetul mare, trase cocoşul, o aşeză în picioare pe prundiş şi rămase cu ea în mână. Fata era în râu, cu caii.

— Crezi că i-a văzut? îl întrebă Boyd.

— Ce să vadă?

— Pe băieţii ăia dezbrăcaţi.

Se uită pieziş la Boyd, care stătea cu soarele în faţă.

— Ei bine, spuse el, cred că i-a văzut. Doar n-a orbit de ieri până azi, nu?

Boyd se uită spre râu, în direcţia fetei.

— N-a văzut nimic nou, spuse Billy.

— Ce vrei să spui cu asta?

— Nu vreau să spun nimic.

— Pe naiba!

— Nu vreau să spun nimic. Oamenii văd alţi oameni dezbrăcaţi, atâta

tot. N-o lua iarăşi razna. La naiba! Am văzut-o pe femeia aia de la operă la râu, goală ca o gaiţă albastră.

— Nu-i adevărat!

— Pe naiba! Făcea baie. Îşi spăla părul.

— Când s-a întâmplat asta?

— Şi-a spălat părul şi l-a stors ca pe o cămaşă.

— Vrei să spui că era goală puşcă?

— Vreau să spun că n-avea nimic pe ea.

— Şi de ce n-ai spus nimic până acum?

— Nu trebuie să ştii tu totul.

Boyd îşi muşcă buza.

— Ai fost şi ai vorbit cu ea.

— Poftim?

— Ai fost şi ai vorbit cu ea. Ca şi cum n-ai fi văzut nimic.

— Şi ce-ai fi vrut să fac? Să-i zic că am văzut-o despuiată şi apoi să încep discuţia cu ea?

Boyd să lăsase pe vine în pietriş, îşi scoase pălăria şi o apucă cu ambele mâini întinse în faţa sa. Se uită în depărtare, la râul care curgea.

— Crezi că ar fi trebuit să rămânem acolo? întrebă el.

— La *ejido*?

— Da.

— Şi să aşteptăm să vină caii la noi, presupun.

Boyd nu răspunse. Billy se ridică şi traversă întinderea de prundiş de la mal. Fata aduse caii pe mal, iar el puse puşca la loc în teacă, se uită la Boyd şi strigă înspre el:

— Eşti gata de drum?

— Da.

Strânse chingile de la şaua calului şi luă frâiele din mâinile fetei. Când se uită după Boyd, Boyd stătea în acelaşi loc.

— Acum ce mai e? îl întrebă el.

Boyd se ridică încetişor.

— Nu e nimic, spuse el. Nimic nou faţă de ce era şi înainte.

Se uită la Billy.

— Înţelegi ce spun?

— Da, răspunse Billy. Înţeleg ce spui.

După trei zile de mers călare, ajunseră la răscrucea cu vechiul drum de căruţe care cobora din La Norteña, la apus de Babícora, şi continua prin valea Santa María către Namiquipa. Ziua era arşiţă şi uscat, iar la sfârşitul fiecărei zile călăreţii aveau culoarea drumului. Traversau câmpurile călare până la râu, iar Billy arunca şaua şi păturile jos şi, cât timp fata pregătea tabăra, el ducea caii la râu, îşi scotea cizmele şi hainele şi călărea direct pe spatele calului în apa râului, cu calul lui Boyd de frâie, şi stătea dezbrăcat pe cal, numai cu pălăria în cap, şi se uita la praful adunat de pe drum plutind ca o pată şi alunecând în josul apei limpezi şi reci a râului.

Animalele se adăpau. La un moment dat, şi-au ridicat boturile, privind în josul râului. După o vreme, din pădure ieşi un bătrân, pe cealaltă parte a râului, care mâna doi boi cu o jordie. Boii erau înhămaţi la un jug lucrat de mână, din lemn de plop, aşa de albit de soare, încât părea un os vechi de când lumea, pe care boii îl purtau pe grumaji. S-au adâncit în apă cu mişcările lor greoaie şi s-au uitat în susul şi în josul râului şi de partea cealaltă, la cai, înainte de a-şi apleca boturile să bea. Bătrânul rămăsese pe malul apei şi se uita la băiatul dezbrăcat din spinarea calului.

— *Cómo le va?*[35] îl întrebă Billy.

— *Bien, gracias a Dios*, răspunse bătrânul. *Y usted?* [36]

— *Bien.*

Au discutat despre vreme. Au discutat despre recolte, despre care bătrânul ştia o grămadă de lucruri, iar băiatul nimic. Bătrânul îl întrebă pe băiat dacă era *vaquero*, iar el îi spuse că era, iar bătrânul încuviinţă cu o mişcare a capului. Îi spuse că avea cai buni. Oricine îşi putea da seama. Privirea îi alunecă mai sus de râu, către dâra albăstruie de fum care se înălţa de la focul din tabăra lor, în aerul înţepenit.

— *Mi hermano*[37], spuse Billy.

Bătrânul încuviinţă cu o nouă mişcare a capului. Era înfăşurat cu o *manta*[38] albă, specifică locului, în care lucrau muncitorii pământul, ca nişte deţinuţi mizerabili, scăpaţi din cine ştie ce casă de nebuni, să participe la măcelul ultim asupra pământului însuşi, lenţi şi ieşiţi din minţi de mânie. Boii îşi ridicară boturile ude din râu, mai întâi unul, apoi celălalt. Bătrânul îşi îndreptă jordia spre ei, ca şi cum i-ar fi binecuvântat.

— *Le gustan*[39], spuse el.

— *Claro*, răspunse Billy.

Îi urmări cum se adăpau. Îl întrebă pe bătrân dacă boii munceau cu drag, iar bătrânul cântări întrebarea şi răspunse că nu ştia. Spuse că boii nu aveau de ales. Se uită la cai.

— *Y los caballos?*40 întrebă el.

Băiatul răspunse că lui i se păreau caii destul de binevoitori. Spuse că unora dintre cai le făcea plăcere munca. Le făcea plăcere să lucreze cu vitele. Mai adăugă că, spre deosebire de boi, caii erau diferiţi.

Un pescăruş zbură în susul râului, schimbă direcţia, se repezi în apă, apoi se înălţă iarăşi deasupra râului şi îşi continuă zborul în amonte. Nu se uită nimeni la el. Bătrânul spuse că boul era un animal apropiat de Dumnezeu, după cum ştia toată lumea, şi că probabil că tăcerea boului, în timp ce rumega, era ca o umbră a unei tăceri şi mai mari, a unui gând şi mai intim.

Îşi ridică privirea. Zâmbi. Spuse că, în orice caz, boul ştia destule despre cum să muncească, astfel încât să nu moară sau să nu fie mâncat, şi că ăsta era un lucru bun de ştiut.

Înaintă şi strigă la animale ca să iasă din râu. Cei doi boi se urniră de-a lungul malului cu prundiş, pufnind pe nări şi întinzându-şi gâturile. Bătrânul se întoarse către el, cu băţul pe umăr.

— *Está lejos de su casa?*41 întrebă el.

Băiatul răspunse că nu avea casă.

Chipul bătrânului se înnegură. Spuse că trebuie să fi avut băiatul o casă, însă el îi răspunse că nu avea. Bătrânul spuse că exista câte un loc pentru fiecare în lumea aceasta şi că avea să se roage pentru băiat. Apoi mână boii mai departe, dincolo de sălcii şi de pădurea de sicomori, în lumina soarelui care tocmai apunea, şi curând se făcu nevăzut.

Când se întoarse la foc, era aproape întuneric. Câinele se ridică în picioare, iar fata se apropie să ia animalele cu părul lucios, din care picura apa. Ocoli focul şi îşi întoarse şaua care stătea la uscat.

— Vrea să se ducă la Namiquipa, să-şi vadă mama, spuse Boyd.

Rămase cu privirea în jos, către fratele său.

— Cred că se poate duce oriunde-i bubuie mintea, spuse el.

— Vrea să mă duc şi eu cu ea.

— Vrea să te duci cu ea?

— Da.

— Pentru ce?

— Nu ştiu. Pentru că-i e frică.

Billy se uită fix la cărbunii aprinşi.

— Asta vrei să faci? întrebă el.

— Nu.

— Atunci de ce ne mai răcim gurile?

— I-am spus că poate lua calul.

Billy se lăsă uşor pe vine, cu coatele pe genunchi. Scutură din cap.

— Nu, spuse el.

— N-are cum să se ducă altfel.

— Şi ce naiba crezi că o să se întâmple dacă o vedea-o careva călare pe un cal furat? La naiba! Pe orice fel de cal!

— Nu e furat.

— Ba pe naiba! Şi cum intenţionezi să-l recuperezi?

— O să-l aducă ea înapoi.

— Pe cal şi pe şerif. Pentru ce a fugit de-acasă, dacă vrea să se întoarcă?

— Nu ştiu.

— Nici eu nu ştiu. Ne-am luptat mult ca să punem mâna pe calul ăla.

— Ştiu.

Billy scuipă în foc.

— Nu mi-ar plăcea deloc să fiu femeie în ţara asta. Şi ce intenţionează să facă când s-o întoarce?

Boyd nu răspunse.

— Ştie în ce situaţie suntem?

— Da.

— De ce nu vorbeşte cu mine?

— Îi e teamă c-ai s-o părăseşti.

— De-aia vrea să ia calul.

— Da. Cred că da.

— Şi dacă n-o las să-l ia?

— Cred că o să se ducă oricum.

— Atunci las-o să se ducă.

Fata se întoarse. Întrerupseră discuţia, chiar dacă ea nu avea cum să priceapă ce spuneau. Le aranjă mâncarea între cărbuni şi se duse la râu, după apă. Billy se uită la Boyd.

— Doar nu ţi s-a năzărit să fugi şi tu cu ea…

— Nu mă duc nicăieri.

— Dacă e să se ajungă la asta.

— Atunci nu ştiu cum o să fie.

— Te-ai gândit c-o să fie singură sau că n-o să fie nimeni care să aibă grijă de ea sau că poate o s-o deranjeze careva în vreun fel. Aşa, pur şi simplu. Doar nu ţi s-a năzărit să te duci cu ea. Ai?

Boyd se aplecă şi împinse cioturile înnegrite a două beţe între cărbunii mici, cu ajutorul degetelor, apoi îşi şterse degetele de jeanşi. Nu se uită către fratele său.

— Nu, răspunse el. Nu mi s-a năzărit.

Dimineaţa porniră călare până la răscruce şi acolo îşi luară la revedere de la fată.

— Câţi bani avem? întrebă Boyd.

— Aproape nici un sfanţ.

— Ce-ar fi să-i dai ei?

— Ştiam eu că aşa o să zici. Şi ce propui să mâncăm?

— Dă-i jumate.

— Bine.

Fata stătea pe spinarea goală a calului şi se uită în jos, către Boyd, cu ochii ei negri plini de lacrimi, apoi se lăsă să alunece de pe cal şi-şi trecu braţele în jurul lui. Billy îi urmări cu privirea. Se uită pe cer, înspre miazăzi, unde se strângeau nori de ploaie. Se aplecă şi scuipă uscat pe şosea.

— Hai să mergem, spuse el.

Boyd o urcă la loc pe cal, iar ea se întoarse şi privi în jos, către el, cu mâna la gură, apoi întoarse calul şi o porni pe şoseaua îngustă şi noroioasă, către răsărit.

O porniră către miazăzi, pe şoseaua prăfuită, călare iarăşi amândoi pe calul lui Billy. Se ridica tot praful de pe coama drumului din faţa lor, iar salcâmii de pe marginea drumului se răsuceau şi şuierau în bătaia vântului.

După-amiaza târziu, totul se întunecă şi ploaia începu să împroaşte praful şi să răpăie pe borurile pălăriilor. În drum, trecură pe lângă trei bărbaţi călare. Pe nişte cai hărtăniţi, cu harnaşamentul şi mai şi. Când Billy se întoarse să se uite după ei, doi dintre ei îl priveau deja.

— I-ai recunoaşte pe mexicanii de la care am luat fata? întrebă el.

— Nu ştiu. Nu cred. Tu?

— Nu ştiu. Probabil că nu.

Merseră mai departe, pe şosea. După un timp, Boyd spuse:

— Ei ne-ar recunoaşte pe noi.

— Da, răspunse Billy. Ne-ar recunoaşte.

Şoseaua se îngusta pe măsură ce urca în munţi. Peste tot erau numai pini pe un teren sterp, în timp ce iarba rară şi subţire ca trestia de printre pâlcurile de copaci părea prea puţină pentru a hrăni un cal. Au călărit cu rândul pe şoseaua sinuoasă şi din când în când mânau calul sau mergeau pas la pas cu el. Noaptea şi-au făcut tabăra printre pini. Se făcuseră iarăşi friguroase nopţile, iar când au ajuns în oraşul Las Varas, deja nu mâncaseră de două zile. Au traversat şinele de cale ferată şi au trecut pe lângă depozitele mari, din chirpici, cu întărituri de pământ, şi cu anunţuri de „*puro maíz*“ şi „*compro maíz*“42. Pe lângă marginile depozitelor erau grămezi de scânduri galbene, din lemn de pin, proaspăt tăiate în diagonala trunchiului, iar aerul mirosea a fum de pin pitic. Au trecut pe lângă micuţa gară învelită în stuc, cu acoperiş de tablă, şi au luat-o în jos, către oraş. Casele erau din chirpici şi aveau acoperişurile din ţigle de lemn unse cu smoală, în curţi erau grămezi de lemn de foc, iar gardurile erau făcute din scânduri de lemn de pin. Un câine curajos, căruia-i lipsea un picior, ieşi cu mers şchiopătat în stradă, în faţa lor, şi se întoarse să-i întâmpine.

— Şo pe el, Trooper! spuse Boyd.

— La naiba! zise Billy.

Au mâncat într-un loc semănând cu o cafenea, în acea aşezare primitivă. Trei mese într-o cameră goală, fără foc.

— Cred că afară e mai cald decât aici, spuse Billy.

Boyd se uită pe fereastră la calul care stătea în stradă. Se uită către partea din spate a cafenelei.

— Crezi că aici e vreodată deschis?

După un timp, apăru o femeie prin uşa din spate şi se postă în faţa lor.

— *Qué tienen de comer?*[43] o întrebă Billy.

— *Tenemos cabrito.*[44]

— *Qué más?*[45]

— *Enchiladas de pollo.*[46]

— *Qué más?*

— *Cabrito.*

— Nu mănânc eu capră! spuse Billy.

— Nici eu.

— *Dos ordenes de las enchiladas*, comandă Billy. *Y café.*[47]

Femeia încuviinţă cu o mişcare a capului, apoi plecă.

Boyd stătea cu mâinile între genunchi, ca să le încălzească. Afară, pe străzi, plutea un fum gri. Nu era nimeni primprejur.

— Ce crezi că e mai rău, să-ţi fie frig sau foame?

— Cred că cel mai rău e să-ţi fie şi frig, şi foame.

Când veni femeia cu farfuriile, le aşeză pe masă, apoi făcu un semn cu capul înspre intrarea în cafenea. Câinele stătea în dreptul ferestrei şi se uita înăuntru. Boyd îşi scoase pălăria şi făcu vânt cu ea înspre fereastră şi atunci câinele plecă. Îşi puse pălăria la loc pe cap şi ridică furculiţa. Femeia se duse în spate, de unde se întoarse cu două ceşti de cafea într-o mână şi cu un coş cu *tortillas* de porumb în cealaltă mână. Boyd scoase ceva din gură, îl puse pe farfurie şi îl examină cu atenţie.

— Ce-i aia? întrebă Billy.

— Nu ştiu. Seamănă cu o pană.

Desfăcură puiul şi încercară să găsească ceva comestibil prin el. Doi bărbaţi intrară în cafenea, se uitară la ei, apoi se duseră să se aşeze la masa cea mai din spate.

— Mănâncă fasolea, spuse Billy.

— Da, răspunse Boyd.

Umplură *tortillas* cu fasole, cu lingurile, şi le mâncară în timp ce sorbeau din cafea. Cei doi bărbaţi din spate stăteau în linişte şi-şi aşteptau mâncarea.

— O să ne întrebe ce-a avut *enchilada*s, spuse Billy.

— Nu ştiu dacă o s-o facă. Crezi că oamenii mănâncă chestiile astea?

— Nu ştiu. Le putem lua să i le dăm câinelui.

— Propui să luăm mâncarea gătită de femeie şi să hrănim câinele cu ea, chiar în faţa propriei ei cafenele?

— Dacă o să vrea câinele s-o mănânce.

Boyd împinse scaunul în spate şi se ridică.

— Mă duc afară să aduc oala, spuse el. Putem hrăni câinele pe drum.

— Bine.

— O să-i spunem că luăm mâncarea cu noi.

Se întoarse cu oala şi adună rămăşiţele din farfurii, îi puseră capacul şi îşi băură cafeaua. Femeia veni cu două platouri de carne suculentă, cu sos, orez şi *pico de gallo*[48].

— Naiba să mă ia! spuse Billy. Ce bine arată!

Ceru nota şi când veni femeia le spuse că îi datorau şapte *pesos*. Billy plăti, făcu un semn cu capul înspre spatele cafenelei şi o întrebă pe femeie ce mâncau oamenii de acolo.

— *Cabrito*, răspunse ea.

Când ieşiră în stradă, câinele veni în dreptul lor şi se opri, în aşteptare.

— La naiba, spuse Billy. Dă-i odată!

Seara, pe drumul către Boquilla, au întâlnit câţiva *vaqueros* care mânau liber cam o mie de capete de juncani Corriente[49] în sus, către ţarcurile de vite Naco, de la graniţă. De trei zile urmăreau cireada, din dreptul prăpastiei Quemada, din capătul dinspre miazăzi al ţinutului La Babícora, şi erau murdari şi arătau bizar, ca şi cum ar fi aparţinut altor meleaguri, iar vitele păreau înnebunite, fantomatice. Au trecut într-o mare de ţipete şi praf, iar caii mergeau printre ei, înneguraţi, cu ochii roşii şi cu capetele plecate. Câţiva dintre călăreţi ridicară mâinile în semn de salut. Tinerii *güeros* se opriseră pe o fâşie înaltă de pământ şi descălecaseră, iar acum stăteau alături de cai şi priveau amalgamul încet şi străveziu care înainta către apus, în timp ce soarele părăsea pământul din spatele lor, fumegând uşurel, şi ultimele strigăte ale călăreţilor, şi ultimele mugete ale vitelor, care se afundau în liniştea adâncă şi albăstruie a înserării. Încălecară şi o porniră la drum. La lăsarea întunericului, au trecut printr-un cătun din câmpia aceea alpină, în care casele erau făcute din buşteni, cu acoperişuri de şindrilă. În aerul rece plutea fum şi miros de mâncare. Au trecut printre razele de lumină gălbuie care cădeau pe şosea de la ferestrele luminate, apoi au păşit iarăşi în frig şi beznă. Dimineaţa, pe aceeaşi şosea, au întâlnit

caii Bailey, Tom şi Niño, uzi şi cu părul lucios, venind în sus dinspre lacul alpin de la miazăzi de şosea.

Se căţăraseră pe şosea împreună cu alţi şase cai, toţi uzi, şi mergeau la pas scuturându-şi capetele în răcoarea dimineţii. Doi călăreţi ajunseră şi ei la şosea, prin spatele lor, şi strigară la caii care se opriseră să pască iarba de la marginea şoselei, apoi îi mânară mai departe.

Billy trase frâiele şi mână calul la marginea şoselei, îşi trecu piciorul peste oblânc, descălecă şi-i dădu frâiele lui Boyd. Caii, îngrămădiţi unul în altul, se apropiară curioşi, cu urechile ciulite. Calul tatălui lor îşi întoarse capul şi scăpă un nechezat prelung.

— Ce chestie! spuse Billy. Ce chestie!

Se uită la călăreţi. Erau şi ei nişte tineri. Probabil chiar de vârsta lui. Erau uzi până la genunchi, iar caii pe care-i călăreau erau la fel de uzi. Văzuseră călăreţii şi-i văzuseră că trăseseră la marginea şoselei, aşa că se apropiară cu precauţie. Billy trase puşca din teacă şi verifică să vadă dacă era încărcată, apoi o închise cu o mişcare rapidă. Călăreţii se opriră în mijlocul şoselei.

— Fă un laţ, spuse Billy. Nu-l lăsa pe Niño să scape.

Păşi pe şosea, cu puşca în căuşul palmei. Boyd se săltă peste arcada şeii, trase lasoul şi întinse de funie cu cealaltă mână. Ceilalţi cai se opriseră, însă Niño se apropiase de-a lungul marginii şoselei, cu capul ridicat, adulmecând aerul.

— Ho, Niño! îi spuse Billy. Ho, băiatu'!

Cei doi călăreţi care se apropiau din spatele lor se opriră. Rămaseră pe cai, nedumeriţi. Billy traversase şoseaua ca să-i pună căpăstrul lui Niño, însă Niño scutură din cap şi se întoarse pe şosea.

— *Qué pasa?*50 strigară *vaqueros*.

— Aruncă laţul pe nenorocitul ăla sau ia-l pe ăla cu puşca, spuse Billy.

Boyd ridică laţul. Niño măsură din priviri spaţiul dintre omul care venea pe jos şi cel călare şi se aruncă înainte. Când văzu funia, încercă să se oprească, însă alunecă pe noroiul de pe drum, iar Boyd învârti o dată laţul, i-l aruncă peste cap şi apoi trase funia înspre cornul şeii. Bird se întoarse şi se împlântă în şosea, lăsându-se pe picioarele din spate, însă Niño se opri când ajunse la capătul funiei, rămase în loc şi necheză în timp

ce privea la ceilalţi cai, din spatele său.

— *Qué estan haciendo?*[51] strigară călăreţii.

Erau tot călare şi nu se mişcaseră din loc de când se opriseră. Ceilalţi cai se întorseseră şi se apucaseră iarăşi să pască iarba de pe marginea drumului.

— Ia o bucată din funia aia scurtă şi fă-mi un frâu ca pentru cai sălbatici, spuse Billy.

— Vrei să-l călăreşti?

— Da.

— Îl pot călări eu.

— Las' că-l călăresc eu. Fă-l mai lung. Mai lung.

Boyd făcu laţul şi legă frâul, apoi tăie funia cu briceagul şi-i aruncă frâul lui Billy. Billy îl prinse, apoi îl trase pe Niño către el, de funie, în timp ce-i vorbea pe un ton blând. Cei doi călăreţi îndemnară caii să meargă şi se apropiară cu toţii.

Trecu frâul peste capul lui Niño şi desfăcu funia. Îi vorbi calului, îl mângâie şi apoi îi scoase funia peste cap, o lăsă să cadă şi îl mână către locul unde se afla Boyd, cu celălalt cal. Funia rămasă se târa în urma lor, prin noroi. Călăreţii se opriseră iarăşi.

— *Qué pasa?* strigară ei încă o dată.

Billy îi aruncă puşca lui Boyd, apoi se sprijini cu ambele mâini de spinarea calului, se înălţă, îşi trecu un picior peste animal şi îl încălecă, apoi se întinse şi luă iarăşi puşca. Niño tropăi şi-şi scutură capul.

— Aruncă uşurel sfoara şi prinde-l pe Bailey, colo'şa, zise Billy.

Boyd aruncă o privire în josul drumului, către cei doi călăreţi. Îndemnă calul să pornească înainte.

— *No moleste esos caballos*[52], strigară călăreţii la ei.

Billy îl mână pe Niño către marginea drumului. Boyd se apropie de caii care păşteau liniştiţi iarba de pe marginea drumului şi aruncă laţul. Anticipase mişcările lui Bailey aşa că atunci când calul înălţă capul ca să se ferească, îl înălţă direct în laţ. Billy ţinea calul tatălui său de căpăstru şi se uita la Boyd.

— Puteam şi eu să fac asta, îi spuse el calului. Cam din nouă încercări.

— *Quiénes son ustedes?*[53] strigară călăreţii la ei.

Billy se apropie de ei, călare.

— *Somos proprietarios de estos caballos*[54], răspunse el.

Vaqueros opriră caii. În spatele lor apăruse o camionetă, pe drumul care venea dinspre Boquilla. Era prea departe ca să audă ce vorbeau, dar cu siguranţă văzuseră privirile celorlalţi doi călăreţi, care porniseră către ei, pentru că se întoarseră şi priviră înapoi. Nu mai făcu nimeni nici o mişcare. Camioneta se apropia agale, în zgomot molcom de motor, care tot creştea în intensitate. Praful stârnit de roţi se risipea uşurel în zare. Billy întoarse calul şi-l mână de pe şosea, apoi rămase în loc cu puşca sprijinită de pulpă, cu ţeava în sus. Camioneta se apropie. Îi depăşi cu greutate. Şoferul se uită la cai şi la băiatul care ţinea puşca. În bena camionetei erau cam opt sau zece muncitori îngrămădiţi ca nişte recruţi, care priviră, lipsiţi de expresie, la cai şi la călăreţi, prin praful care se înălţa de pe drum şi fumul care ieşea de la motor, în urma camionetei care înainta.

Billy îi dădu pinteni lui Niño. Însă când se uită înspre *vaqueros*, numai unul dintre ei mai rămăsese pe şosea. Celălalt o pornise deja peste câmp, către miazăzi. Billy traversă drumul, până în dreptul cailor care se opriseră în loc, îl scoase pe Tom dintre ei, strigă la ceilalţi şi-i goni în sus pe şosea, apoi se întoarse şi se uită la Boyd:

— Hai să mergem.

Se apropiară de călăreţul care rămăsese singur, cu calul liber la trap, înaintea lor, în timp ce Bailey venea în urma lui Boyd, dus de funie. Tânărul îi urmărea cu privirea în vreme ce se apropiau de el. Apoi îndemnă calul şi ieşi de pe şosea, în văiuga plină de iarbă, de unde îi urmări cu privirea când trecură pe lângă el. Billy privi peste câmp, după celălalt călăreţ, însă dispăruse dincolo de o colină. Trase de hăţuri şi încetini calul, apoi strigă către *vaquero*:

— *Adónde se fué su compadre?*[55]

Tânărul *vaquero* nu-i răspunse.

Îndemnă iarăşi calul la mers, cu puşca ridicată, sprijinită de umăr. Se uită în urma sa, la caii care păşteau la marginea şoselei, apoi încă o dată la *vaquero*, apoi se duse lângă Boyd şi porniră mai departe. După ce mai merseră vreo cinci sute de metri, se uită iarăşi înapoi şi îl văzu pe tânărul *vaquero* care mergea agale pe urmele lor. Mai merseră un pic şi se opriră, apoi Billy întoarse calul de-a curmezişul drumului şi rămase în loc, cu

puşca pe genunchi. *Vaquero* se opri şi el. Când porniră iarăşi la drum, porni şi el.

— Hai c-am intrat la apă.

— Am intrat la apă încă de când am plecat de-acasă, zise Boyd.

— Celălalt s-a dus după ajutoare.

— Ştiu.

— Pe Niño nu l-a prea mai călărit nimeni.

— Aşa e.

Se uită la Boyd. Era murdar şi avea hainele zdrenţuite, pălăria trasă pe ochi şi faţa adumbrită. Părea o nouă rasă de călăreţ infantil, părăsit în acel ţinut pe timp de război, molimă sau foamete.

La prânz, în timp ce zidurile joase ale oraşului Boquilla străluceau în zare sub lumina soarelui, apărură câţiva călăreţi înaintea lor, pe şosea. Patru dintre ei aveau carabine, pe care le duceau pe arcadele şeilor sau le ţineau lejer în câte o mână. Traseră tare de frâie şi struniră caii, care bătură din picioare şi merseră într-o parte, în timp ce ei vorbeau tare unul către altul, în faţă sau în spate, deşi se aflau foarte aproape unul de altul.

Cei doi fraţi se mai uitară o dată la caii lor. Calul numit Tom o porni înainte la trap, cu urechile ciulite. Billy se întoarse în şa şi privi îndărăt. În spatele lor mai erau alţi trei oameni călare. Se uită la Boyd. Câinele se duse la marginea şoselei şi se aşeză. Boyd se aplecă şi scuipă, apoi privi către miazăzi, peste pajiştile fără îngrădituri, către forma lacului din depărtare, bătut uşurel de vânt în partea care oglindea cerul acoperit de nori, de deasupra. Cinci sau şase juncani slăbănogi şi cenuşii îşi ridicară capetele din iarbă şi-şi aţintiră privirile asupra cailor de pe şosea. Privi în urma sa, către călăreţi, apoi se uită la Billy.

— Vrei să încercăm să fugim?

— Nu.

— Avem cel mai odihnit cal.

— Nu ştii ce cai au ei. Oricum, Bird n-ar putea ţine pasul cu Niño.

Se uită cu atenţie la călăreţii care se apropiau. Îi dădu puşca lui Boyd.

— Pune-o deoparte, spuse el. Caută actele.

Boyd întinse mâna în spate să desfacă chinga de pe rozeta de la capacul coburului.

— Nu mai sta cu chestia aia aşa, îi spuse Billy. Pune-o deoparte.

Boyd băgă puşca în teacă.

— Ai mai multă încredere în acte decât mine, spuse el.

Billy nu-i răspunse. Urmărea călăreţii care se apropiau de-a lungul şoselei, toţi cinci într-o linie, cu carabinele ridicate, în afara uneia singure. Calul pe nume Tom se opri la marginea şoselei şi nechează către caii care se apropiau. Unul dintre călăreţi băgă carabina în teacă şi ridică funia. Tom îl urmări cum se apropia, apoi se întoarse şi o porni în josul şoselei, însă călăreţul se avântă înainte, învârti laţul şi-l aruncă pe gâtul animalului. Calul se opri şi rămase lângă şosea, iar călăreţul lăsă colacul de funie să cadă pe şosea şi se apropiară cu toţii.

Boyd îi dădu lui Billy plicul maroniu în care se aflau actele lui Niño, iar Billy rămase cu ele în mână, în timp ce cu cealaltă ţinea lejer de frâu. Partea dintre picioare a pantalonilor îi era udă de la cal şi îi simţea mirosul. Calul bătu din picioare, ridică şi lăsă capul în jos şi nechează către călăreţii care se apropiau.

Se opriră la câţiva metri de ei. Cel mai bătrân dintre ei aruncă o privire înspre ei şi dădu din cap a bineţe.

— *Bueno*, spuse el. *Bueno*.

Avea o singură mână, iar mâneca dreaptă a cămăşii era călcată şi prinsă la umăr cu un ac. Călărea cu frâiele legate unul de altul, purta pistol la curea şi avea o pălărie cu calota turtită, de felul celor care nu prea mai erau văzute prin acea ţară, şi cizme ştanţate, înalte până la genunchi, şi o cravaşă. Se uită la Boyd, apoi se uită iarăşi la Billy şi la plicul pe care acesta îl ţinea în mână.

— *Déme sus papeles*[56], spuse el.

— Nu-i da actele, spuse Boyd.

— Şi cum ai vrea să le vadă?

— *Los papeles*, spuse bărbatul.

Billy îmboldi calul şi se apropie de bărbat, se aplecă şi-i dădu plicul, apoi dădu calul înapoi şi rămase pe loc. Bărbatul apucă plicul cu dinţii şi desfăcu acul, apoi scoase documentele, le despături, se uită cu atenţie la sigilii şi le ţinu în lumină. Se uită printre acte, apoi le îndoi la loc, luă plicul de la subraţ, puse actele în plic şi dădu plicul călăreţului de la

dreapta sa.

Billy îl întrebă dacă reuşise să citească documentele care erau scrise în engleză, însă bărbatul nu răspunse. Se aplecă un pic ca să vadă mai bine calul pe care stătea Billy. Spuse că documentele nu aveau nici o valoare. Spuse că din respect pentru vârsta lor nu avea să îi acuze de nimic. Mai spuse că dacă doreau să continue cazul, îl puteau vizita pe domnul Lopez, din Babícora. Apoi se întoarse şi vorbi cu bărbatul din dreapta sa, iar acesta puse plicul în cămaşă, apoi se apropie de ei, împreună cu un alt bărbat, cu carabinele ridicate în mâna stângă. Boyd se uită la Billy.

— Dă drumul calului, îi spuse Billy.

Boyd rămase cu funia în mână.

— Fă cum ţi-am spus, adăugă Billy.

Boyd se aplecă, desfăcu nodul funiei de sub botul lui Bailey şi trase funia peste capul animalului. Calul se întoarse şi traversă şanţul de pe marginea drumului, apoi o porni la trap. Billy se dădu jos de pe Niño şi-i dădu frâul jos, apoi îi dădu o palmă peste crupă, iar calul se întoarse şi o luă după celălalt. Ceilalţi călăreţi, din spate, ajunseseră deja în dreptul lor şi porniră după cai fără să le mai spună nimeni nimic. *El jefe*[57] zâmbi. Le făcu semn ridicându-şi mâna la borul pălăriei, apoi apucă frâiele şi întoarse brusc calul.

— *Vámonos*, spuse el.

Apoi, împreună cu cei patru călăreţi înarmaţi, o porniră înapoi pe şoseaua dinspre Boquilla pe care veniseră. Pe câmpie, tinerii *vaqueros* prinseseră caii eliberaţi şi-i mânau înapoi la şoseaua dinspre apus, aşa cum intenţionaseră de prima dată, şi curând după aceea se pierdură cu toţii în zăpuşeala amiezii şi se lăsă o tăcere adâncă. Billy stătea în mijlocul şoselei, se aplecă şi scuipă.

— Zi-i la ce te gândeşti.

— N-am nimic de spus.

— Bun.

— Eşti gata?

— Da.

Boyd îşi trase piciorul din scară şi Billy îşi puse acolo propriul picior şi se sui în spatele lui.

— Aia a fost ignoranţă totală, dacă mă întrebi pe mine, spuse Boyd.

— Parcă n-aveai nimic de spus.

Boyd nu răspunse. Câinele cel mut se dusese să se ascundă între buruienile de la marginea drumului, iar acum reapăru şi rămase în aşteptare. Boyd struni calul să stea locului.

— Acum ce mai aştepţi? întrebă Billy.

— Aştept să-mi spui în ce direcţie vrei să mergem.

— Da' tu în ce direcţie crezi că mergem?

— Ar trebui să fim în Santa Ana de Babícora, peste trei zile.

— S-ar putea să întârziem.

— Şi documentele?

— La ce ne mai trebuie documentele dacă nu avem caii? Oricum, ai văzut cu ochii tăi cam cât valorează actele în ţara asta.

— Unul dintre băieţii ăia care a plecat de aici cu caii avea un pistol în cizmă.

— L-am văzut. Nu sunt chior.

Boyd întoarse calul şi o porniră înapoi, spre apus, pe şosea. Li se alătură şi câinele, la piciorul calului, în umbra sa.

— Vrei să renunţăm? îl întrebă Billy.

— N-am zis niciodată să renunţăm.

— Nu prea seamănă lucrurile pe-aici cu ce ştim de acasă.

— N-am spus aşa ceva.

— Nu vrei deloc să gândeşti. Am ajuns prea departe ca să ne întoarcem morţi de aici.

Boyd îmboldi calul cu călcâiele cizmelor şi acesta păşi mai vioi.

— Crezi că există un loc atât de îndepărtat? întrebă el.

Luară urmele celor doi călăreţi şi a celor trei cai, care ieşiseră iarăşi în şosea şi, o oră mai târziu, ajunseseră înapoi în locul de deasupra lacului, în care văzuseră prima dată caii. Boyd merse încetişor pe marginea şoselei şi studie terenul de la picioarele sale, până când descoperi locul în care caii, cu sau fără potcoave, părăsiseră şoseaua şi o luaseră către miazănoapte, de-a latul păşunilor alpine întinse.

— Încotro crezi că se duc? întrebă el.

— Nu ştiu, răspunse Billy. Nici măcar nu ştiu de unde vin.

Merseră călare către miazănoapte întreaga după-amiază. Din vârful unei movile zăriră, chiar la asfinţit, călăreţii, cam la şapte kilometri în faţa

lor, cum mânau caii liberi, care erau acum cam o duzină la număr, prin preria albăstruie, deasupra căreia se lăsase frigul.

— Crezi că ei sunt? întrebă Boyd.

— Ei trebui să fie, că-s aproape, răspunse Billy.

Merseră mai departe. Merseră şi după ce se întunecă, iar când bezna se făcu prea mare ca să mai vadă ceva, opriră caii şi rămaseră să asculte. Luceafărul de seară era jos, pe cer, înspre apus, roşu ca un soare minuscul. Billy se lăsă să alunece la pământ, luă frâiele din mâna fratelui său şi mână calul.

— E întuneric ca-n burta unei vaci.

— Ştiu. E înnorat.

— E o vreme numa' bună să fi muşcat de şarpe.

— Am cizme în picioare. Caii n-au.

Se urcară pe creasta unui colnic şi Boyd se ridică în scări.

— Îi vezi? întrebă Billy.

— Nu.

— Ce vezi?

— Nu văd nimic. Nu se vede nimic. Peste tot e întuneric beznă.

— Poate n-au avut timp să-şi facă focul încă.

— Poate vor să meargă toată noaptea.

Merseră de-a lungul crestei.

— Uite-i colo'şa, spuse Boyd.

— Îi văd.

Traversară în jos, pe partea mai îndepărtată a unei văiugi puţin adânci, şi căutară un loc ferit de vânt. Boyd descălecă şi rămase în *bajada*58 plină cu iarbă, iar Billy îi dădu lui frâiele.

— Găseşte ceva de care să-l legi. Nu-l împiedica şi nu încerca să-l priponeşti, că o să ajungă la ei în *remuda*59.

Dădu jos şaua, păturile şi coburul.

— Vrei să facem focul? întrebă Boyd.

— Din ce să-l facem?

Boyd o porni prin întuneric, cu tot cu cal. După un timp se întoarse.

— N-am găsit nimic de care să-l leg.

— Ia dă-l la mine.

Făcu un laţ din funie şi o trecu peste capul calului, iar celălalt capăt îl prinse de cornul şeii.

— O să dorm cu capul pe şa. O să mă trezească dacă se depărtează mai mult de zece metri.

— N-am mai dat în viaţa mea peste aşa beznă.

— Ştiu. Cred că se pregăteşte să plouă.

Dimineaţa, când s-au urcat iarăşi pe creasta colnicului ca să se uite în zare, către miazănoapte, n-au văzut nici foc, nici fum de la vreun foc. Norii se duseseră şi era senin şi linişte. Pe păşunile îndepărtate nu se vedea nimic.

— Ce ţinut mai e şi ăsta! exclamă Billy.

— Crezi că au şters-o?

— Îi găsim noi.

Au pornit-o mai departe, luându-se după urme, şi au mers aşa cam un kilometru şi jumătate spre miazănoapte. Găsiră vatra rece a focului şi Billy se lăsă pe vine, suflă în cenuşă şi scuipă în cărbuni, însă nu se auzi nici cel mai mic zgomot.

— N-au mai făcut focul azi-dimineaţă.

— Crezi că ne-au văzut?

— Nu.

— Nu putem şti cât de devreme au luat-o azi din loc.

— Ştiu.

— Dacă stau întinşi pe undeva şi vor să ne prindă în capcană, să ne omoare?

— Să ne prindă şi să ne omoare?

— Da.

— Unde-ai auzit tu aşa ceva?

— Nu ştiu.

— Nu stau întinşi nicăieri. Au pornit devreme, atâta tot.

Încălecară şi porniră mai departe. Vedeau urmele cailor care o luaseră prin iarbă.

— Trebuie să avem grijă să nu ne urcăm pe vreo movilă d-asta şi să ne trezim nas în nas cu ei, spuse Boyd.

— M-am gândit şi eu la asta.

— Le-am putea pierde urmele.

— Nu le pierdem.

— Dacă pământul devine tare şi pietros? La asta te-ai gândit?

— Dacă se termină lumea? întrebă Billy. La asta te-ai gândit?

— Da. M-am gândit.

Spre prânz au zărit călăreţii pe creasta unui deal, la vreo trei kilometri spre răsărit, mânând caii. O oră mai târziu, ajunseseră la o şosea care mergea de la răsărit la apus, au oprit calul şi s-au apucat să cerceteze terenul. În praf se vedeau urmele unei *remuda* mari de cai şi priviră în lungul drumului, către răsărit, în direcţia în care o pornise herghelia. O luară şi ei către răsărit, pe şosea, şi până la amiază puteau deja vedea înaintea lor norii de praf care se ridicaseră din gropile de pe şosea pe unde trecuseră caii. Peste încă o oră, ajunseră la o răscruce. Sau ajunseră într-un loc în care un făgaş adânc care cobora din munţi, dinspre miazănoapte, traversa drumul şi, mai departe, ţinutul dinspre miazăzi. În mijlocul şoselei se afla un bărbat scund, cu tenul închis la culoare, a cărui vârstă nu putea fi ghicită, cu o pălărie John B Stetson şi o pereche de cizme scumpe, din piele, cu tocuri tăiate adânc spre interior, călare pe un cal american[60] bun. Îşi dăduse pălăria spre ceafă şi fuma liniştit o ţigară, în timp ce-i urmărea cu privirea pe cei doi băieţi care se apropiau de el.

Billy trase de hăţuri şi calul încetini, apoi se uită după ceilalţi cai şi ceilalţi călăreţi. Oprise calul la mică distanţă şi-şi dădu şi el pălăria pe ceafă, cu degetul mare.

— *Buenos días*, spuse el.

Bărbatul îi examină rapid, cu ochii săi negri. Stătea cu mâinile încrucişate pe oblâncul şeii, în timp ce ţigara îi ardea între două degete. Se mişcă aproape imperceptibil în şa şi se uită în zare, de-a lungul drumului brăzdat de şanţuri din spatele său, pe care se mai vedea încă praful stârnit de *remuda* mânată pe acolo, ca un nor de polen de vară.

— Ce planuri aveţi?

— Poftim? întrebă Billy.

— Ce planuri aveţi. Spuneţi-mi ce planuri aveţi.

Ridică ţigara şi trase uşor din ea, apoi suflă uşor fumul în faţa sa. Părea că nimic nu-l putea face să se grăbească.

— Cine sunteţi? întrebă Billy.

— Numele meu este Quijada. Lucrez pentru domnul Simmons. Sunt

administratorul fermei Nahuerichic.

Îşi struni calul. Mai trase un fum din ţigară, încet.

— Spune-i că mergem după caii noştri, zise Boyd.

— Eu decid ce am să-i spun, răspunse Billy.

— Ce cai? spuse bărbatul.

— Caii furaţi de la ferma noastră din New Mexico.

Îi privi cu atenţie. Făcu un gest cu bărbia către Boyd.

— E fratele tău?

— Da.

Dădu aprobator din cap. Trase din ţigară. Dădu drumul ţigării în mijlocul şoselei. Calul se uită la ea.

— Înţelegeţi că e vorba de o problemă serioasă, spuse el.

— Pentru noi este foarte serioasă.

Bărbatul mai dădu o dată din cap.

— Urmaţi-mă, spuse el.

Îşi struni calul şi porni în sus, pe şosea. Nu privi în urma sa să vadă dacă veneau şi ei, însă îl urmară. Nici prin cap nu le trecu să meargă alături de el.

După-amiază se aflau în norul de praf ridicat de cai. Îi auzeau cum mergeau pe şosea, înaintea lor, cu toate că nu-i puteau vedea. Quijada îşi struni calul şi ieşi de pe şosea, trecu printre pini şi ieşi iarăşi la şosea, în faţa cailor. Caporalul era în fruntea cailor şi, când îl văzu pe Quijada, ridică o mână şi *vaqueros* o porniră înainte, întrecură herghelia, iar caporalul se apropie de ei, opriră amândoi caii, şi el şi Quijada începură să discute. Caporalul întoarse capul şi se uită la cei doi băieţi care călăreau amândoi acelaşi cal. Strigă către *vaqueros*. Caii din mijlocul drumului se îmbulzeau unul într-altul şi loveau nervoşi din picioare, iar unul dintre călăreţi se întorsese din drum şi striga la caii care o luaseră printre copaci. După ce se opriră toţi caii şi rămaseră pe loc în mijlocul şoselei, Quijada se întoarse către Billy.

— Care dintre cai sunt ai voştri?

Billy se întoarse în şa şi privi către *remuda*. Cam treizeci de cai stăteau pe loc sau se mutau de pe un picior pe altul, lăsându-şi capetele în jos, apoi ridicându-le iarăşi, în praful auriu care sclipea în lumina soarelui.

— Cel mare, roib. Şi cel roib mai deschis la culoare, de lângă el, cu dungă albă pe bot. Şi cel bălţat, din spate. Tărcat.

— Scoate-i de acolo, spuse Quijada.

— Da, spuse Billy.

Se întoarse către Boyd şi adăugă:

— Dă-te jos.

— Lasă-mă pe mine, spuse Boyd.

— Dă-te jos.

— Lasă-l pe el, spuse Quijada.

Billy se uită la Quijada. Caporalul îşi întorsese calul şi cei doi bărbaţi stăteau acum unul lângă altul. Îşi trecu piciorul peste oblânc, se lăsă să alunece la pământ şi se dădu un pas mai în spate. Boyd se aruncă în şa şi începu să facă un laţ, în timp ce îmboldea calul cu genunchii, şi o luă prin spatele celorlalţi cai. *Vaqueros* stăteau pe loc, fumau şi îl priveau. Merse încet, fără să se uite la cai. Înaintă cu laţul în jos, pe lângă cal, apoi îl învârti în aer, către pâlcul de pini de la marginea şoselei şi îl lansă din rever peste capetele cailor care de acum începuseră să se agite, iar laţul căzu peste capul lui Niño şi Boyd îşi ridică braţul mult în sus, ca să ridice funia peste spatele celorlalţi cai, toate acestea dintr-o singură mişcare, apoi trase uşor funia şi începu să o strângă colac, în timp ce îi vorbea calului şi-l scotea dintre ceilalţi. *Vaqueros* stăteau în loc, îl priveau şi fumau.

Niño se apropie de el. Calul numit Bailey îl urmă şi amândoi îşi făcură loc printre ceilalţi cai, umăr la umăr, neîncrezători şi cu ochii larg deschişi. Boyd îi aduse în spatele său, aproape de el, şi continuă să meargă pe marginea şoselei. Desfăcu funia şi făcu un laţ nou la capătul dinspre el al funiei, iar când ajunse la capătul micii herghelii aruncă laţul peste capul calului numit Tom, fără ca măcar să se uite la el. Apoi mână cei trei cai mai departe de *remuda*, pe marginea şoselei, şi se opri, în timp ce caii stăteau lipiţi de Bird şi unul de altul, lăsându-şi şi ridicându-şi capetele.

Quijada se întoarse şi i se adresă caporalului, iar acesta încuviinţă cu o mişcare a capului.

— Luaţi-vă caii, spuse el.

Billy întinse mâna, luă frâiele de la fratele său şi rămase în mijlocul şoselei.

— Trebuie să-mi scrieţi un act.

— Ce fel de act?

— Un acord că renunţaţi la ei, o *conducta*[61] sau o factură. Orice fel de document cu numele dumneavoastră pe el, până reuşesc să scot caii din această fermă.

Quijada încuviinţă cu o mişcare a capului. Se întoarse, desfăcu capacul coburului, scormoni printre lucrurile de acolo şi scoase un carneţel mic, cu coperte din piele neagră. Îl deschise, trase un creion din copertă şi scrise ceva.

— Cum te numeşti? întrebă el.

— Billy Parham.

Notă. Când termină de scris, rupse foaia din carnet, puse creionul la loc în copertă, închise caietul şi-i dădu hârtia lui Billy. Billy o luă, o împături fără să o citească, îşi scoase pălăria, puse hârtia sub panglica de pe dinăuntru pălăriei şi-şi puse pălăria la loc pe cap.

— Mulţumesc, spuse el. Vă sunt recunoscător.

Quijada încuviinţă cu o mişcare a capului şi îi mai spuse ceva caporalului. Acesta îi strigă pe *vaqueros*. Boyd se aplecă, ridică frâiele şi duse calul printre pinii din praful de la marginea şoselei, se întoarse şi privi, împreună cu caii, la *vaqueros* care strigau către *remuda* şi puneau caii iarăşi în mişcare. Trecură prin dreptul lor. Caii se îngrămădeau unii într-alţii, fornăiau şi-şi învârteau ochii în cap, iar un *vaquero* care mergea în urma lor se uită la Boyd care stătea printre copaci, pe cal, şi-i ţinea şi pe ceilalţi, ridică o mână şi făcu un gest prin care-şi împinse bărbia în faţă.

— *Adiós, caballero*, îi spuse.

Apoi o porni pe urmele cailor şi traversară cu toţii şoseaua, înspre munţi.

Seara şi-au adăpat caii dintr-un *abrevadero*[62] zidit cu bucăţi de calcar. Paletele unei mori se învârteau uşurel pe deasupra lor, iar umbrele oblice ale paletelor desenau un cerc peste prerie şi se învârteau ca roata unui carusel imens şi întunecat. Îl înşeuaseră pe Niño, iar Billy descălecă şi-i desfăcu chinga, să poată răsufla, în timp ce Boyd se lăsă să alunece de pe Bailey, pe care călărise, şi băură apă de la conductă, apoi se lăsară pe vine şi priviră caii care se adăpau.

— Îţi place să te uiţi la cai cum se adapă, spuse Billy.

— Da.

Încuviinţă cu o mişcare a capului.

— Şi mie.

— Cam cât crezi că valorează hârtia aia?

Boyd trase de un fir de iarbă şi-l puse între dinţi.

— Prin locurile astea, aş zice că valorează o avere.

— Şi nici nu lipseşte prea mult din ea.

— Nici nu lipseşte prea mult.

— De ce crezi că ne-a lăsat să luăm caii?

— Pen' că ştia că-s ai noştri.

— De unde a ştiut?

— A ştiut şi gata.

— Îi putea ţine el, oricum.

— Da. Ar fi putut.

Boyd scuipă, apoi îşi puse iarăşi firul de iarbă între dinţi. Urmări caii cu privirea.

— A fost mai degrabă noroc chior, adăugă el. Să dăm aşa pur şi simplu peste cai.

— Ştiu.

— Cam cât noroc crezi că ne mai aşteaptă?

— Adică să găsim şi ceilalţi doi cai?

— Da. Şi asta. Sau altceva.

— Nu ştiu.

— Nici eu.

— Crezi că fata o să fie acolo, cum a spus?

— Da. O să fie.

— Da, zise Billy. Probabil că o să fie.

Porumbeii care veneau dinspre pământurile aride de la miazăzi îşi schimbară brusc direcţia şi dispărură de lângă jgheab, când îi văzură pe ei acolo. Apa curgea din conductă cu un zgomot metalic şi rece. Către apus, soarele care scăpăta pe sub norii îngrămădiţi luă cu el lumina aurie şi lăsă întinderea albăstruie, rece şi liniştită.

— Crezi că au şi ceilalţi cai, nu-i aşa? întrebă Boyd.

— Cine?

— Doar ştii cine. Călăreţii ăia care veneau dinspre Boquilla.

— Nu ştiu.

— Dar aşa crezi.

— Da. Aşa cred.

Scoase din pălărie hârtia pe care i-o dăduse Quijada, o despături, o citi, apoi o împături la loc, o puse iar în pălărie şi-şi puse pălăria pe cap.

— Nu-ţi place, nu? zise el.

— Cui i-ar plăcea?

— Nu ştiu. La naiba!

— Ce crezi că ar fi făcut bătrânul?

— Ştii prea bine ce-ar fi făcut.

Boyd îşi scoase firul de iarbă dintre dinţi, îl trecu prin butoniera de la buzunarul cămăşii sale jigărite, făcu o buclă şi îl legă acolo.

— Mda. Dar nu e aici să ne zică, nu?

— Ştiu şi eu? Câteodată mi se pare că întotdeauna va avea un cuvânt de spus.

A doua zi la amiază intrară în Boquilla y Anexas, îndemnând caii de la spate. Boyd rămase alături de animale în timp ce Billy intră în *tienda*63 şi cumpără zece metri de funie de cânepă de un centimetru treizeci, ca să facă frâie din ea. Femeia care vindea la tejghea măsura pânza dintr-un balot. Ţinea pânza ridicată în dreptul bărbiei şi măsura câte o lungime de braţ, apoi tăie pânza cu ajutorul unei rigle şi a unui cuţit, o împături şi o întinse peste tejghea, unei tinere fete. Fata numără câţiva bănuţi de aramă, nişte *tlacos*64 vechi de când lumea, *pesos* şi câteva bancnote şifonate, iar vânzătoarea numără banii şi îi mulţumi, în timp ce fata pleca cu bucata de pânză sub braţ. După ce plecă, femeia se duse lângă vitrină şi se uită după ea. Spuse că pânza era pentru tatăl fetei. Billy zise că avea să fie o cămaşă foarte frumoasă, însă vânzătoarea îi spuse că nu era pentru cămaşă, ci pentru căptuşeala coşciugului. Billy privi şi el prin vitrină, afară. Vânzătoarea mai spuse că familia fetei nu era bogată. Că aflase toate aceste picanterii în timp ce lucra pentru nevasta fermierului şi că-şi cheltuise banii pe care îi păstrase pentru *boda*65. Fata traversa strada prăfuită, cu pânza sub braţ. La colţul străzii erau trei bărbaţi care-şi întoarseră privirile de la ea, când se apropie de ei, apoi le întoarseră iar şi priviră în urma ei.

S-au aşezat la umbra unui perete de pământ spoit şi au mâncat *tacos* din nişte bucăţi de hârtie maronie, unsuroase, pe care le cumpăraseră de la un vânzător ambulant. Câinele îi privea. Billy mototoli hârtia şi-şi şterse mâinile de pantaloni, apoi scoase briceagul şi măsură o bucată de funie între braţele desfăcute.

— Stăm aici? întrebă Boyd.

— Da. De ce? Ai întâlnire în altă parte?

— De ce nu mergem colo'şa, pe *alameda*66?

— Bine.

— De ce crezi că n-au marcat caii?

— Nu ştiu. Probabil au fost vânduţi prin toată ţara.

— Poate ar trebui să-i marcăm noi.

— Cu ce naiba să-i marcăm?

— Nu ştiu.

Billy tăie funia, puse briceagul deoparte şi făcu un laţ pentru *bosal*. Boyd bägă ultima bucată de *taco* în gură şi mestecă alene.

— Ce crezi că pun în *tacos*?

— Pisici.

— Pisici?

— Normal. N-ai văzut cum se uita câinele la tine?

— Vezi tu vreo pisică pe stradă?

— E prea cald ca să fie pisici pe stradă.

— Vezi vreuna la umbră?

— Poate stau întinse pe undeva, pe la umbră.

— Câte pisici ai văzut tu pe-aici?

— N-ai mânca tu pisici, spuse Boyd. Nici măcar ca să mă vezi pe mine mâncând una.

— Aş putea.

— Ba nu.

— Aş mânca, dacă mi-ar fi suficient de foame.

— Nu ţi-e chiar atât de foame.

— Mi-era destul de foame. Ţie nu?

— Ba da. Dar acu' nu-mi mai e. N-am mâncat pisici, nu?

— Nu.

— Dacă am fi mâncat, ţi-ai fi dat seama?

— Da. Şi tu la fel. Parcă ziceai să mergem pe *alameda*.

— După tine stau.

— Dar cu şopârlele e altă treabă, zise Billy. Abia dacă le poţi deosebi de pui.

— La naiba! spuse Boyd.

Strigară la cai şi-i mânară pe partea cealaltă a străzii, la umbra copacilor spoiţi cu var, iar Billy făcu nişte frâie, lăsând funia să atârnate de ele, ca să calce caii pe ea dacă le-ar fi trecut prin cap să plece de lângă ei, iar Boyd se întinse în iarba uscată şi umblată de şobolani, cu câinele pe post de pernă, îşi trase pălăria pe ochi şi adormi. Strada rămase pustie toată după-amiaza. Billy puse frâiele pe capetele cailor şi îi legă, apoi se duse şi se întinse în iarbă şi, după o vreme, adormi şi el.

Înspre seară, un călăreţ singuratic, călare pe un cal cam peste condiţia sa, se opri în mijlocul străzii, de cealaltă parte a copacilor, şi se uită la băieţii care dormeau şi la caii lor. Se aplecă şi scuipă. Apoi se întoarse şi o porni pe unde venise.

Când se trezi, Billy se ridică şi se uită la Boyd. Boyd se întorsese pe o parte şi-şi trecuse braţul peste câine. Se întinse şi-i ridică pălăria din praf. Câinele deschise un ochi şi se uită la el. Pe stradă se apropiau cinci călăreţi.

— Boyd, strigă el.

Boyd se ridică şi pipăi împrejurul său, după pălărie.

— Uite-i că vin, spuse Billy.

Se ridică şi păşi pe stradă, strânse chinga de la şaua lui Bird, dezlegă frâiele şi încălecă. Boyd îşi puse pălăria pe cap şi se duse lângă cai. Îl dezlegă pe Niño şi trecu alături de el pe lângă una dintre băncuţele scunde din bare metalice, se urcă pe ea, îşi desfăcu picioarele şi trecu unul dintre ele peste spinarea goală a animalului, dintr-o singură mişcare, fără să oprească calul, apoi se întoarse, trecu de copaci şi ieşi în stradă. Călăreţii se apropiară. Billy se uită la Boyd. Boyd oprise calul şi se aplecase un pic în faţă, cu palmele în jos, pe greabănul calului. Se aplecă, scuipă şi se şterse la gură cu dosul încheieturii.

Se apropiau încet. Nici măcar nu se uitară la caii care stăteau la umbra copacilor. În afară de un singur călăreţ care era înarmat, erau cu toţii tineri şi nu păreau să aibă vreo armă.

— Uite-l şi pe amicul nostru, zise Billy.

— *El jefe*.

— Nu prea cred eu că e el cine ştie ce *jefe*.

— De ce?

— Pen’ că n-ar fi el aici. Ar fi trimis pe careva. Mai recunoşti pe

vreunul din ei?

— Nu. De ce?

— Mă întrebam, aşa, cu cine avem de-a face.

Acelaşi bărbat de mai devreme, cu aceleaşi cizme ştanţate şi aceeaşi pălărie cu calota turtită, întoarse un pic calul când ajunse în dreptul lor, ca şi cum ar fi avut de gând să-i depăşească. Apoi întoarse calul înapoi. Opri calul în faţa lor şi salută cu o mişcare a capului.

— *Bueno*, zise el.

— *Quiero mis papeles*[67], spuse Billy.

Tinerii din spatele lor se uitară unul la altul. *El manco*[68] îi privi cu atenţie pe cei doi băieţi. Îi întrebă dacă nu cumva erau nebuni. Billy nu răspunse. Scoase hârtia din buzunar şi o despături. Spuse că avea *factura* pentru cai.

— *Factura de donde?*[69]

— *De la Babícora*.

Bărbatul întoarse capul şi scuipă în praful de pe stradă, fără să-şi ia vreo clipă ochii de la Billy.

— *La Babícora*, repetă el.

— *Sí*.

— *Firmado por quién?*[70]

— *Firmado por el senor Quijada*.[71]

Rămase neclintit, cu chipul lipsit de expresie.

— *Quijada no es alguacil*[72], spuse el.

— *Es gerente*[73], spuse Billy.

El manco ridică din umeri. Trecu laţul făcut de frâiele înnodate peste oblâncul şeii şi-şi întinse singura mână către el.

— *Permítame*[74], spuse el.

Billy împături hârtia şi o băgă la loc, în buzunarul cămăşii. Spuse că veniseră pentru ceilalţi doi cai. Bărbatul mai ridică o dată din umeri. Îi răspunse că nu-i putea ajuta. Spuse că nu-i putea ajuta pe tinerii americani.

— Nu avem nevoie de ajutorul dumitale, spuse Billy.

— *Cómo?*

Însă Billy trăsese deja frâiele spre dreapta şi-şi îndemnă calul către mijlocul străzii.

— Rămâi acolo, Boyd, spuse el.

El jefe se întoarse către călăreţul din dreapta sa. Îi spuse să ia caii în primire.

— *Te los encargo!*[75] spuse el.

— *No toque esos caballos!*[76] spuse Billy.

— *Cómo?* întrebă *el jefe. Cómo?*

Boyd ieşi de sub copaci.

— Rămâi pe loc. Fă cum îţi spun.

Doi dintre bărbaţii călare se apropiaseră de caii legaţi. Cel de-al treilea se apropie de Boyd, să împiedice calul să treacă, însă Boyd dădu pinteni calului, trecu pe lângă bărbat şi ieşi în stradă.

— Dă-te-n spate, îi spuse Billy.

Bărbatul călare trase de frâie şi întoarse calul. Se uită la *jefe*. Niño începuse să-şi dea ochii peste cap şi să tropăie în stradă. *El manco* apucase frâiele calului său cu dinţii, întinsese mâna într-o parte şi tocmai desfăcea capacul coburului în care ţinea arma. Niño, care îşi tot dădea ochii peste cap, probabil că le comunicase şi celorlalţi cai din stradă prezenţa unei forme nedorite de inteligenţă, căci calul pe care-l călărea *el jefe* începu la rândul lui să-şi scuture capul şi să se smucească în frâu. Billy îşi smulse pălăria de pe cap, dădu pinteni calului şi acoperi ochii calului lui *el jefe* cu pălăria, iar calul se cabră, sprijinindu-se pe picioarele dinapoi, şi făcu doi paşi în spate. *El jefe* se apucă de oblâncul mare şi lat al şeii sale şi, când făcu acest gest, calul se îndepărtă cu încă un pas, făcu o întoarcere şi căzu pe spate în mijlocul străzii. Billy îşi struni calul într-o parte, iar acesta călcă pălăria lui *el jefe*, se întoarse şi, alunecând pe ea, o proiectă cât colo, în stradă. Cât timp făcu întoarcerea, Billy îl văzu pe Niño şi îl văzu şi pe Boyd, care stătea cu călcâiele înfipte între coastele calului. Calul lui *el jefe* era în genunchi şi dădea cu copitele în gol, prin praful de pe stradă, apoi se opinti, se ridică cât era de mare şi o porni în josul străzii, cu frâiele atârnând şi scările bălăbănindu-se. *El jefe* rămase întins în stradă. Ochii i se mişcau dintr-o parte în alta şi monitorizau mişcările duşmănoase ale cailor dimprejurul său. Se uită la pălăria strivită, din mijlocul străzii.

Pistolul era jos, în praful de pe stradă. Dintre bărbaţii din grupul lui *el jefe*, doi încercau să strunească caii de sub copaci, care azvârleau din picioare şi trăgeau de frâiele lor improvizate, iar un altul descălecase şi venea în ajutorul celui căzut. Cel de-al patrulea călăreţ se întoarse şi se uită

la pistol. Boyd se lăsă să alunece de pe calul său şi trecu frâiele peste capul calului dintr-o singură mişcare, apoi dădu un şut pistolului care alunecă până în mijlocul străzii. Niño încercă iarăşi să se cabreze şi mai că-l săltă de la pământ, însă Boyd trase animalul în jos şi păşi în faţa bărbatului călare, care îşi întorsese deja calul, îi tăie calea şi-şi băgă două degete în nasul calului, ceea ce-l făcu pe animal să dea înapoi şi să-şi scuture cu putere capul. Apoi îl trase pe Niño după el, la trap, până în mijlocul străzii, unde se aplecă, ridică pistolul, îl înfipse la curea, apoi se apucă de coama calului, îşi luă avânt şi încălecă, după care se întoarse cu calul.

Billy rămăsese în stradă. Mai descălecase încă un *vaqueros* şi acum cei doi bărbaţi îngenuncheaseră şi încercau să-l ridice pe *el jefe*. Însă acesta nu putea sta în picioare. Îl ridicară, însă bărbatul alunecă moale într-o parte şi căzu în braţele lor. Probabil credeau că este doar confuz, căci îi vorbeau şi-i mângâiau obrajii. În stradă începuse să se strângă un întreg grup de privitori. Ceilalţi doi călăreţi descălecară, dădură drumul frâielor şi veniră în fugă.

— N-are nici un rost, spuse Billy.

Unul dintre *vaqueros* se întoarse şi se uită la el.

— *Cómo?* întrebă el.

— *Es inútil*, răspunse Billy. *Se quebró el espinazo*.[77]

— *Mánde?*[78]

— Are spatele rupt.

La un kilometru jumătate mai sus de oraş, au ieşit de pe şosea şi au luat-o către apus, până au ajuns la râu. Boyd strigase la ceilalţi cai, cât timp călăreţii îngenuncheaseră în stradă, aşa că acum aveau toţi caii cu ei. Era aproape întuneric. Se opriseră pe o întindere de prundiş de la mal şi priveau caii care stăteau în apă, profilându-se pe cer, în aerul rece. Câinele păşi în apă, bău, apoi ridică capul şi privi în urma sa, către cei doi.

— Acu’ mai ai vreo idee? întrebă Boyd.

— Nu. Nici una.

Rămaseră pe loc şi priviră caii, nouă la număr.

— Probabil au angajat pe vreunul care te găseşte şi-n gaură de şarpe.

— Probabil.

— Ce facem cu caii?

— Nu ştiu.

Boyd scuipă.

— Poate dacă îşi iau caii lor înapoi, ne lasă în pace.

— Prostii!

— N-or să aştepte până mâine-dimineaţă.

— Ştiu.

— Ştii ce-or să ne facă?

— Îmi pot da seama.

Boyd aruncă o piatră în apă. Câinele se întoarse şi se uită în locul în care căzuse piatra.

— Nu putem mâna caii pe-aici, prin întuneric, spuse el.

— Nici n-aveam de gând.

— Ce-ar fi să îmi spui şi mie ce-ai de gând?

Billy se ridică şi rămase cu privirea aţintită asupra cailor care se adăpau.

— Cred că ar trebui să eliberăm caii lor şi să-i mânăm către colina aia de acolo şi să-i gonim spre Boquilla. Ajung ei înapoi, până la urmă.

— Bine.

— Dă-mi pistolul.

— Ce ai de gând să faci cu el?

— Să-l pun în *mochila* proprietarului.

— Crezi că e mort?

— O să moară, dacă n-a murit încă.

— Şi atunci ce mai contează?

Billy privi la caii din râu. Se uită în jos, la Boyd.

— Ei bine, răspunse el, dacă tot nu mai contează, atunci dă-mi-l mie.

Boyd scoase pistolul de la curea şi i-l dădu. Billy îl băgă la cureaua sa, încălecă pe Bird, tăie frâiele celor cinci cai din Boquilla şi strigă la ei până ieşiră din apă.

— Vezi să nu se ia caii noştri după ei.

— Nu se iau după ei.

— Să nu stai de vorbă cu nimeni cât lipsesc.

— Hai, du-te.

— Să nu faci focul sau ceva.

— Du-te. Nu-s bătut în cap.

Billy porni călare şi dispăru în spatele colinei. Soarele scăpătase şi în loc se instalase seara lungă şi răcoroasă din ţinuturile alpine. Ceilalţi trei cai ieşiră din apa râului, unul câte unul, şi începură să pască iarba bună de pe mal. Când se întoarse Billy, era deja întuneric. Ieşi de pe câmpie şi veni direct la tabără.

Boyd se ridică în picioare:

— Trebuia să îi laşi să o ia încotro voiau ei.

— Aşa am şi făcut. Eşti gata?

— Pe tine te aşteptam.

— Atunci să mergem.

Pregătiră caii şi îi traversară râul, apoi o porniră în sus. Câmpiile dimprejurul lor erau albastre şi pustii. Luna subţire ca un corn stătea răsturnată pe spate, înspre apus, de parcă ar fi fost o cupă, iar Venus se vedea strălucind exact deasupra ei, ca o stea care cade într-o barcă. Merseră pe câmpie, îndepărtându-se de râu, şi o ţinură aşa toată noaptea, iar spre dimineaţă se opriră şi făcură tabăra departe de apă, într-o *quemada*79 în care copacii arşi, morţi, carbonizaţi şi prăpădiţi se îngrămădeau pe o colină cu pante line, la un kilometru şi jumătate la apus de râu. Descălecară şi căutară o urmă cât de mică de apă, dar fără să găsească nimic.

— Trebuie să fi fost odată, cândva, nişte apă pe-aici, spuse Billy.

— Poate a secat-o focul.

— Un pârâu, un fir de apă. Orice.

— Nu e iarbă. Nu e nimic.

— A ars de mult. De ani de zile.

— Ce vrei să facem?

— Hai să rămânem aici. O să se lumineze de ziuă.

— Bine.

— Ia-ţi sacul de dormit. Stau eu de pază.

— Aş vrea eu să am sac de dormit.

— Proscrişii nu-şi iau multe cu ei la drum.

Priponiră caii, iar Billy rămase cu puşca în mână, printre copacii arşi din jurul său. Luna apusese de mult. Nu se simţea nici o adiere de vânt.

— Ce avea de gând să facă cu actele lui Niño, dacă nu avea şi calul?

— Nu ştiu. Găsea un cal care să se potrivească. Culcă-te.

— Actele oricum nu fac nici cât o ceapă degerată.

— Ştiu.

— Sunt un nenorocit flămând.

— De când te-ai apucat să vorbeşti aşa urât?

— De când am renunţat la mâncare.

— Bea nişte apă.

— Am băut.

— Culcă-te.

Către răsărit începea deja să se lumineze. Billy se ridică şi ascultă.

— Ce auzi? întrebă Boyd.

— Nimic.

— E un loc cam înfricoşător.

— Ştiu. Culcă-te.

Se aşeză, cu puşca în poală. Auzea caii care păşteau iarba preriei.

— Ai adormit? întrebă el.

— Nu.

— Am luat actele înapoi.

— Actele lui Niño?

— Da.

— Prostii!

— Ba nu, le-am luat.

— De unde le-ai luat?

— Erau în *mochila*. Când m-am dus să pun pistolul înapoi, erau acolo.

— Să fiu al naibii!

Rămase cu puşca în braţe, cu urechile ciulite la cai şi la liniştea din ţinutul de dincolo de ei. După un timp, Boyd întrebă:

— Ai pus pistolul la loc?

— Nu.

— De ce nu?

— Uite aşa, nu l-am pus.

— E la tine?

— Da. Culcă-te.

Când se lumină de ziuă, se duse să vadă ce fel de ţinut era acela în care se aflau. Câinele se ridică şi merse cu el. Se duse până în vârful colinei, se

lăsă pe vine şi se sprijini de puşcă. La un kilometru şi jumătate către miazănoapte, pe câmpie, se vedea un şir palid de vite care păşteau. În rest, nimic. Când se întoarse printre trunchiurile de copaci, rămase un timp privind în jos, la fratele său care dormea.

— Boyd, strigă el.

— Da.

— Eşti gata de drum?

Fratele său se ridică şi privi în jurul său.

— Da, zise.

— O putem lua spre miazănoapte, către *hacienda*. Bătrâna ne-ar putea ascunde acolo.

— Până când?

— Habar n-am.

— Mâine trebuie să ne întâlnim cu ea.

— Ştiu. Nu avem încotro.

— Cât ne ia să ajungem la *hacienda*?

— Nu ştiu. Hai.

O porniră către miazănoapte şi ţinură drumul, până zăriră iarăşi râul. De-a lungul copacilor de pe mal păşteau vite. Opriră caii şi se uitară înapoi, peste preria întinsă dinspre miazăzi.

— Se poate omorî o vită cu puşca? întrebă Boyd.

— Dacă te apropii îndeajuns, da.

— Şi cu pistolul?

— Trebuie să te apropii de locul în care vrei să tragi.

— Cât de aproape tre' să fii?

— Nu împuşcăm nici o vacă. Hai să mergem.

— Trebuie să mâncăm ceva.

— Ştiu. Hai.

Când ajunseră la râu, traversară curenţii repezi şi căutară şoseaua pe celălalt mal, însă nu era nici o şosea. Urmară cursul râului către miazănoapte şi după-amiaza, devreme, intrară în cătunul San Jóse, o mână de cocioabe mici şi gri, din pământ. În timp ce mergeau pe drumul plin de hârtoape, cu caii legaţi în şir indian, câteva femei îi priviră îngrijorate din faţa uşilor joase.

— Ce crezi că au? întrebă Boyd.

— Nu ştiu.

— Poate zic că suntem ţigani.

— Poate zic că suntem hoţi de cai.

O capră îi urmărea de pe acoperişul unei case joase, cu ochii ei de agate.

— *Ay cabron*[80], spuse Billy.

— Ce loc dat naibii mai e şi ăsta! spuse Boyd.

Dădură peste o femeie dispusă să îi hrănească şi se aşezară pe nişte preşuri împletite din papură, pe podeaua de pământ, şi mâncară *atole*[81] rece din nişte castroane făcute manual din lut nears. După ce şterseră fundul castroanelor, bucăţile de *tortillas* erau pline de pietricele şi aveau pete de pământ. Încercară să o plătească, însă femeia nu acceptă nici un ban. Billy mai încercă o dată să-i dea, spunând că erau pentru *niños*[82], însă femeia spuse că nu avea *niños*.

În noaptea aceea şi-au făcut tabăra într-un crâng de plopi de pe malul râului, au priponit caii în iarba de pe malul râului, s-au dezbrăcat şi au înotat în apa râului, pe întuneric. Apa era rece şi mătăsoasă. Câinele rămase pe mal şi îi privi. Dimineaţa, Billy se trezi înainte de a se lumina, se duse să-l dezlege pe Niño, îl aduse în tabără, îi puse şaua şi încălecă, cu puşcă cu tot.

— Unde te duci? întrebă Boyd.

— Să văd dacă pot face rost de ceva de mâncare.

— Bine.

— Rămâi aici. Nu stau mult.

— Adică unde m-aş putea duce?

— Ştiu şi eu?

— Şi ce să fac dacă vine careva?

— Nu vine nimeni.

— Şi dacă vine?

Billy se uită la el. Era ghemuit, cu pătura pe umeri, slăbănog şi cu hainele jerpelite. Îi privi, apoi se uită în zare, către coroanele palide ale plopilor şi către păşunile deşertice întinse care se iveau din lumina gri a răsăritului.

— Cred că vrei să-ţi las pistolul.

— Cred că ar fi o idee bună.

— Ştii să tragi cu el?

— Da, fir-ar să fie.

— Are două piedici.

— Ştiu.

— Bine.

Scoase pistolul şi i-l dădu.

— Are un cartuş pe ţeavă.

— Bine.

— Nu trage cu el. Ăla de pe ţeavă şi cu ce mai e în încărcător sunt singurele cartuşe pe care le avem.

— N-am de gând să trag cu el.

— Bine.

— Cât o să fi plecat?

— Nu stau mult.

— Bine.

O luă în josul râului, cu puşca pe arcada şeii. Scosese cartuşul mare, de opt milimetri, şi cotrobăi printre celelalte cartuşe din cobur, de unde scoase vreo două de trei milimetri, iar cu unul dintre ele încărcă puşca, în timp ce pe celălalt îl băgă în buzunarul de la piept, pe care îl încheie apoi cu nasturele. Merse încet şi, în timp ce mergea, urmărea apa râului cu privirea. Un kilometru jumătate mai jos văzu raţe pe apă. Descălecă, dădu drumul frâielor, apucă puşca şi pândi raţele printre sălciile de pe malul râului. Îşi scoase pălăria şi o lăsă pe jos. În spatele lui, calul necheză, iar Billy se întoarse şi-l înjură printre dinţi, apoi se ridică şi se uită spre râu. Raţele erau acolo. Trei raţe cu cap negru, nemişcate pe suprafaţa calmă, gri-albăstruie, a apei care se strânsese într-un mic iaz pe câmpie. Ceaţa se ridica de pe râu ca un fum. Îşi făcu drum printre sălcii, cu mare atenţie, înaintând pe vine. Calul necheză încă o dată. Raţele îşi luară zborul.

Billy se ridică şi privi în urma sa.

— Fir-ai tu să fii, spuse el.

Însă calul nu se uita la el. Se uita pe partea cealaltă a râului. Billy întoarse privirea şi văzu cinci bărbaţi călare.

Se lăsă la pământ, în patru labe. Veneau din susul râului şi mergeau în şir indian printre copacii de pe celălalt mal. Nu îl văzuseră. Raţele trecură valvârtej pe deasupra capetelor lor, în lumina noii zile, şi zvâcniră în josul

râului. Călăreţii ridicară privirile şi merseră mai departe. Niño era printre sălcii, chiar în faţa lor, însă nu-l văzură, iar calul nu mai necheză şi călăreţii trecură mai departe, dispărând printre copaci.

Billy se ridică, îşi luă pălăria de pe jos, şi-o îndesă pe cap şi se îndreptă cu atenţie către locul în care se afla calul, ca să nu-l sperie, prinse frâiele, încălecă, întoarse calul şi-i dădu pinteni printre ramurile copacilor.

Se depărtă de râu şi traversă preria. Se vedeau deja crengile mai înalte ale plopilor. Băgă mâna în *mochila* din spatele său, în timp ce calul galopa mai departe, şi încercă să găsească cartuşul mare, de opt milimetri. Nu mai vedea călăreţii pe celălalt mal al râului, dar când văzu caii lor care păşteau priponiţi de funii printre copaci, se întoarse către tabără.

Boyd îşi dădu seama ce se întâmpla, fără ca el să scoată vreo vorbă, aşa că se duse să ia caii. Billy descălecă în grabă, strânse păturile, le rulă şi le prinse la şa. Boyd coborâse în fugă pe malul râului şi striga la caii dinaintea lui.

— Dezleagă-i, strigă Billy. Va trebui să fugim cât putem.

Boyd se întoarse. Ridică o mână, ca şi cum ar fi vrut să prindă primul cal, şi în aceeaşi secundă bărbaţii apărură printre copaci, apoi cămaşa i se umflă la spate, se făcu roşie, iar el căzu la pământ.

După aceea, Billy îşi dădu seama că văzuse glonţul carabinei. Că şuieratul din urechi fusese al glonţului care trecea pe lângă el şi că-l văzuse în faţa ochilor, pentru o secundă în care timpul se oprise, văzuse miezul metalic care se învârtea, luminat de soare pe o parte, plumbul strălucitor din vârf, şlefuit de striaţiile ţevii, încetinit în zbor de faptul că traversase corpul fratelui său, dar care încă zbura mai repede decât sunetul, şi că trecuse pe lângă urechea sa cu un şuierat asemeni unei şoapte venite din neant, şi simţise abia perceptibila vibraţie a undei de şoc, apoi glonţul ricoşă în creanga unui copac, ducând cu sine mai departe, în deşert, cântecul său prin care-l anunţa că doar un fir de păr îi mai lipsise să-i ia viaţa, iar mai apoi se auzi sunetul împuşcăturii, care îl urmă.

Răsună peste întinderea râului şi ecoul se întoarse dinspre deşert. Billy o rupsese deja la fugă printre caii care-şi ieşiseră din minţi şi se înclinaseră pe o parte, îngenunche şi-l întoarse pe fratele său cu faţa în sus, de unde era întins pe pământul îmbibat de sânge.

— Doamne, Dumnezeule, spuse el. Doamne, Dumnezeule.

Îi ridică capul din noroi. Cămaşa jerpelită a lui Boyd era plină de sânge.

— Boyd, strigă Billy. Boyd!

— Mă doare, Billy.

— Ştiu.

— Mă doare.

Puşca mai răsună o dată, de pe partea cealaltă a râului. Toţi caii fugiseră de sub copaci, în afară de Niño, care tropăia în frâul liber. Se întoarse în direcţia sunetului, ridică o mână şi strigă:

— *No tire. No tire. Nos rendimos. Nos rendimos aquí.*[83]

Carabina detonă încă o dată. Îl întinse pe Boyd la pământ, fugi după cal şi îl prinse de frâiele care atârnau la pământ, chiar în momentul în care animalul se întorsese şi se pregătea să o rupă la fugă. Îl trase înapoi şi merse cu el până la fratele său întins pe jos, ţintui frâul la pământ cu piciorul şi-l ridică pe Boyd, apoi se întoarse şi-l împinse în şa, aruncă frâul peste capul calului, se apucă de oblânc şi se aruncă în spatele lui Boyd, îşi trecu braţele peste talia sa, căci tremura din tot corpul, se lăsă în jos şi-şi înfipse călcâiele în burta lui Niño.

Mai răsunară în urma lor alte trei împuşcături în timp ce ieşeau dintre copaci şi o porneau peste câmpie, însă calul începuse deja să galopeze. Fratele său se clătina, sprijinit de el, moale şi plin de sânge, şi crezu că murise. Îi vedea pe ceilalţi cai care alergau pe câmpie, înaintea lor. Unul dintre ei rămăsese în urmă şi părea rănit. Câinele nu se vedea pe nicăieri.

Calul pe care îl depăşi era Bailey, care fusese împuşcat chiar deasupra copitei din spate şi după ce trecură de el, calul se opri cu totul. Când se întoarse şi se uită la el, îl văzu cum stătea în picioare, fără să mai facă nici o mişcare. Ca şi cum l-ar fi părăsit sufletul.

După un kilometru şi ceva îi depăşi şi pe ceilalţi doi cai, iar aceştia îl urmară. Când se uită în spate îi văzu pe cei cinci călăreţi care veneau puternic după ei, într-o linie subţire de praf, unii dintre ei dând bice cailor. Cu toţii aveau carabine pe care le ţineau într-o parte, curate şi îngrijite, sub soarele proaspăt al dimineţii. Se uită înaintea sa şi văzu iarbă şi iarăşi iarbă, şi tufele sporadice de *palmilla*[84] care pătau câmpia ce se întindea în zare, către lanţul albăstriu al munţilor. Nu avea unde să fugă şi nici unde să

se oprească. Îl izbi puternic pe Niño, cu tocul cizmelor. Bird şi calul pe nume Tom începuseră deja să rămână în urmă, iar Billy întoarse capul şi îi strigă. Când privi iarăşi în faţă văzu o formă micuţă şi întunecată care traversa ţinutul, în zare, de la stânga la dreapta, într-o linie de praf, şi îşi dădu seama că pe acolo trecea o şosea.

Se aplecă în faţă, cu fratele său strâns în braţele sale, îi vorbi lui Niño şi-şi împlântă călcâiele sub coastele calului şi aşa o porniră sălbatic peste câmpie, în timp ce scările şeii se zbăteau şi zburau care încotro. Când se uită înapoi văzu că Bird şi Tom erau în spatele lor şi îşi dădu seama că Niño obosea sub povara celor doi călăreţi pe care îi purta în spate. Credea că cei cinci urmăritori rămăseseră câtva mai în urmă, însă apoi văzu că unul dintre ei se oprise, văzu norul alb de fum care ieşi din carabină şi auzi pocnetul încet şi surd, care se pierdu peste întinderea câmpiei, apoi nimic. În faţa sa, trecătorul de pe şosea dispăruse şi lăsase în urma sa doar o dâră de praf, care să-i marcheze trecerea.

Şoseaua era numai noroi şi cum nu avea nici bordură, nici şanţ pe margine, se trezi, fără să-şi dea seama, direct în mijlocul ei. Îmboldi calul care tot scăpa pământul de sub picioare şi gâfâia, apoi îl îndemnă să schimbe direcţia şi să o ia într-o parte. Bird venea tare din spatele lui şi încercă să-l facă să vină după ei, însă chiar atunci se uită înspre miazăzi şi văzu o camionetă veche de când lumea, cu benă, care ducea muncitorii de la ferme şi care venea, de nicăieri, către ei. Uită de Bird, întoarse calul şi-l mână de-a lungul şoselei, spre miazăzi, către camionetă, în timp ce făcea semne cu pălăria.

Camioneta nu avea frâne, aşa că şoferul începu să manevreze vitezele de cum îl văzu şi încetini. Muncitorii se îngrămădiră în bena camionetei, spre cabină, şi priviră la băiatul rănit.

— *Tómelo!* strigă el. *Tómelo!*[85]

Calul tropăi şi-şi dădu ochii peste cap şi unul dintre bărbaţi întinse mâna, apucă frâiele şi le legă cu un nod simplu de una dintre barele din bena camionetei, în timp ce alte mâini se întinseră şi luară băiatul şi alţi se dădură jos să-l ajute să-l împingă în sus. Sângele făcea partea din viaţa lor, aşa că nici unul din ei nu întrebă ce-l doborâse sau de ce. Îl strigară *el güerito*[86], îl urcară în camionetă şi se şterseră de sânge pe pieptul

cămăşilor. Unul dintre ei stătea de pază, cu o mână pe acoperişul cabinei şi se uita la călăreţii din zare.

— *Pronto*, strigă el, *pronto*.87

— *Vámonos!*88 strigă Billy către şofer.

Se aplecă, desfăcu frâul şi închise zăvorul de la bena camionetei cu latura pumnului. Bărbaţii din camionetă întinseră mâinile să-i ajute să urce pe cei rămaşi în şosea, şoferul băgă camioneta în viteză şi demară cu o mişcare bruscă. Unul dintre bărbaţi îi întinse o mână plină de sânge, pe care Billy o apucă strâns. Îi făcuseră loc lui Boyd, pe scândurile din bena camionetei, şi căptuşiseră locul cu nişte şaluri şi cămăşi. Nu-şi putea da seama dacă mai trăia sau nu. Bărbatul îi strânse mâna.

— *No te preocupes!*89 strigă el.

— *Gracias, hombre. Es mi hermano*.90

— *Vámonos*, strigă bărbatul.

Camioneta o porni înainte, pe şosea, în timp ce şoferul schimba vitezele, una după alta. Pe întinderea preriei cei cinci călăreţi se despărţeau deja, iar doi dintre ei tăiară drumul şi o luară spre miazănoapte, după camionetă. Muncitorii îi făcură semne cu mâinile şi fluierară către el, care stătea în mijlocul şoselei, cu cal cu tot, şi-şi mişcară mâinile descriind cercuri largi pe deasupra capetelor, ca să-l îndemne să pornească. Se mutase deja mai în faţă, în şa, şi găsise scările, în timp ce sângele i se închega pe pantaloni. Îi dădu pinteni lui Niño. Bird era în faţa lui, cam la un kilometru jumătate depărtare. Când se uită în urma sa, călăreţii erau la mai puţin de o sută de metri în spatele lui, aşa că se aplecă peste gâtul lui Niño şi-l imploră să-şi dea viaţa pentru el.

Alergă după Bird, peste prerie, însă când îl depăşi avea cam aceeaşi privire în ochi ca şi Bailey, şi îşi dădu seama că îl pierduse. Privi înapoi, în direcţia din care veneau călăreţii, apoi îşi îmboldi o ultimă dată calul, rugându-l să-l ajute şi merse mai departe. Auzi din nou bubuitura aceea înfundată pe care o face carabina când răbufneşte pe întinderi deschise şi când privi în urmă, văzu cum unul dintre cei cinci descălecase, îngenunchease lângă calul său şi trăgea. Se lăsă jos, în şa, şi merse mai departe. Când se uită a doua oară în spatele său, cei doi călăreţi rămăseseră mici de tot, departe, pe câmpie, iar când se uită pentru ultima dată, erau şi

mai mici, şi Bird nu se mai vedea nicăieri. Pe Tom n-avea să-l mai vadă niciodată.

Mai târziu în aceeaşi dimineaţă, mână de unul singur calul numai spume şi stors de puteri, printr-un *arroyo* plin de bolovani. Îi vorbi calului şi merse numai pe pietre, iar când calul călca pe nisipul din *arroyo*, lăsa frâiele jos, se întorcea şi ştergea urma cu un smoc de iarbă. Cracii pantalonilor i se întăriseră de la sângele închegat şi îşi dădu seama că şi el, şi calul aveau nevoie de apă, cât mai curând cu putinţă.

Lăsă calul într-un loc, cu chinga de la şa desfăcută, se căţără şi se întinse în ierburile de pe buza canionului şi studie terenul, spre răsărit şi spre miazăzi. Nu văzu nimic. Se întoarse, ridică frâiele de pe jos, apucă oblâncul şeii, văzu pata întunecată de sânge de pe şa şi rămase un moment cu frâiele trecute de două ori peste pumn şi cu antebraţul peste greabănul umed şi sărat al calului tatălui său.

— De ce nu m-au împuşcat nenorociţii pe mine? spuse el.

În amurgul albăstrui al acelei zile văzu o lumină în depărtare, către miazănoapte, şi la început crezu că era steaua polară. O urmări cu privirea, să vadă dacă se va ridica deasupra liniei orizontului, însă nu se ridică, aşa că îşi schimbă un pic direcţia şi mână calul frânt de oboseală peste întinderea preriei, înspre lumină. Calul venea clătinându-se în spatele lui. Dădu drumul frâielor, îl apucă de căpăstru şi merse lângă cal, vorbindu-i. Calul era acoperit cu o crustă groasă şi albă de sare, ca promoroaca, şi din pricina asta strălucea de parcă ar fi fost cine ştie ce minunăţie pornită la drum pe câmpia întunecată. Când termină de spus tot ce i-ar fi putut spune, începu să-i spună poveşti. Îi spuse poveşti în limba spaniolă, pe care i le spusese bunica lui, şi după ce le termină şi pe acelea, începu să-i cânte.

Felia subţire de lună care se tot micşora atârna în depărtare, peste crestele munţilor dinspre apus. Venus se depărtase. Prin întunericul beznă, o sumedenie de stele spuzeau cerul. Nu-şi putea da seama la ce foloseau atât de multe. Merse mai departe, pe jos, cam încă o oră, apoi se opri, pipăi calul care mergea în spatele său, să vadă dacă se uscase, apoi încălecă şi porni mai departe. Când se uită după lumină, dispăruse, aşa că ţinu drumul după stele şi, în ceva vreme, lumina apăru din nou de după proeminenţa întunecată şi stâncoasă care o ascunsese. Se oprise din cântat şi se gândea cum să se roage. Într-un târziu începu să se roage lui Boyd.

— Să nu fi mort, se rugă el. Numai pe tine te mai am.

Era aproape miezul nopţii când au dat de un gard şi au continuat să meargă spre răsărit, împreună, cal şi călăreţ, până au găsit şi poarta. Descălecă şi duse calul de frâu, intrară amândoi în curte, apoi închise poarta la loc, încălecă iarăşi şi merse pe drumul albicios de lut, înspre lumina de unde câinii se ridicaseră deja şi se apropiau lătrând puternic.

Femeia care apăru în prag nu era tânără. Locuia în acest punct îndepărtat împreună cu soţul ei, despre care spunea că-şi dăduse ochii pentru revoluţie. Chemă câinii înapoi, care dispărură furişându-se în noapte, şi când se dădu într-o parte ca să-i facă loc să intre, soţul ăla al ei stătea în picioare în camera micuţă, cu tavan jos, de parcă s-ar fi ridicat să salute cine ştie ce demnitar.

— *Quién es?*91 întrebă el.

Femeia îi răspunse că era un american care se rătăcise, iar bărbatul încuviinţă cu o mişcare a capului. Se întoarse şi, pentru un moment, îi zări chipul brăzdat de vreme, luminat de lampa cu ulei. Nu avea ochi în orbite, iar genele îi fuseseră cusute, aşa că avea întipărită pe chip o expresie de preocupare dureroasă de sine. Ca şi cum l-ar fi măcinat nişte vechi greşeli.

S-au aşezat la o masă de pin vopsită în verde, iar femeia îi aduse lapte într-o cană. Aproape uitase că oamenii mai beau lapte. Aprinse cu un băţ de chibrit fitilul circular al ochiului de la plita cu petrol lampant, potrivi flacăra, apoi puse un ceainic cu apă la fiert şi, când începu să fiarbă, puse nişte ouă înăuntru cu o lingură, după care lăsă capacul la loc. Bărbatul orb rămase ţeapăn şi nemişcat. De parcă el ar fi fost oaspetele în propria lui casă. După ce au fiert ouăle, femeia le aduse aşa, fierbinţi, într-un castron, şi se aşeză să se uite la băiat cum le mănâncă. Billy luă un ou, apoi îl puse repede înapoi. Femeia zâmbi.

— *Le gustan los blanquillos?*92 întrebă bărbatul orb.

— *Sí. Claro.*

Rămaseră aşezaţi. Ouăle erau în castron, fierbinţi. În lumina difuză a lămpii cu ulei, chipurile lor se vedeau ca nişte măşti.

— *Digame*, spuse bărbatul orb. *Qué novedades tiene?*93

Le povesti că venise în acea ţară din dorinţa de a recupera nişte cai care fuseseră furaţi de la ferma familiei sale. Le spuse că pornise la drum împreună cu fratele său, dar că între timp fusese despărţit de el. Bărbatul

orb îşi aplecă urechea spre el, să audă mai bine. Îi ceru noutăţi despre revoluţie, însă băiatul nu avea nici una. Apoi bărbatul spuse că la ţară era linişte, însă ăsta nu era neapărat un semn bun. Băiatul se uită la femeie. Femeia încuviinţă cu o mişcare solemnă a capului. Părea că pune mare preţ pe cuvintele soţului ei. Billy luă un ou din castron, îl sparse de margine, apoi începu să-l cureţe. Cât timp mâncă el, femeia începu să-i povestească despre viaţa lor.

Spuse că bărbatul orb avea origini umile.

— *Orígenes humildes*, le numi ea.

Îi spuse că îşi pierduse vederea în anul Domnului o mie nouă sute treisprezece, în oraşul Durango. O pornise către răsărit iarna, târziu, şi i se alăturase lui Maclovio Herrera94, iar pe trei februarie luptaseră la Namiquipa şi cuceriseră oraşul. În aprilie se luptase cu rebelii conduşi de Contreras şi Pereyra95, în Durango. În armata federală era un tun din acelea lungi, vechi de când lumea, manufacturat în Franţa, de care fusese numit responsabil. Nu cuceriseră oraşul. S-ar fi putut salva, spuse femeia. Dar nu şi-a părăsit postul. Fusese luat prizonier, împreună cu mulţi alţii. Prizonierilor li se oferise şansa de a depune jurăminte de credinţă guvernului, iar cei care refuzau erau puşi la zid şi împuşcaţi fără prea multe formalităţi. Printre ei erau bărbaţi de toate naţiile. Americani, englezi sau nemţi. Bărbaţi din ţinuturi de care nu auzise nimeni. Dar fuseseră şi aceştia puşi la zid şi muriseră pe loc, în zgomotul asurzitor al salvelor de puşcă şi în fumul acela îngrozitor. Căzuseră la pământ fără nici un sunet, unii peste alţii. În timp ce sângele li se scurgea pe tencuiala din spatele lor. Bărbatul ei văzuse asta.

Printre apărătorii oraşului Durango erau, desigur, puţini străini, însă unul cu siguranţă era. Un huerist96 neamţ pe nume Wirtz, căpitan în armata federală. Rebelii capturaţi stăteau în stradă, legaţi unii de alţii cu sârmă de gard, ca nişte jucării, şi acest bărbat se plimba printre şirurile de prizonieri şi se apleca să-l studieze pe fiecare, pe rând, ca să observe cum lucra moartea în ochii lor, în timp ce în spatele lui continua seria de execuţii. Bărbatul vorbea bine spaniola, deşi o vorbea cu accent nemţesc, şi îi spuse artileristului că numai cei mai mari proşti ar fi în stare să moară pentru o cauză nedreaptă şi sortită pierzaniei, însă prizonierul îl scuipase în faţă. Atunci neamţul a făcut ceva foarte ciudat. A zâmbit şi şi-a lins

scuipatul bărbatului din jurul gurii. Era un bărbat foarte înalt, cu nişte mâini imense, pe care şi le-a întins, a apucat capul prizonierului şi s-a aplecat de parcă ar fi vrut să-l sărute. Dar nu l-a sărutat. I-a apucat faţa în mâini, iar celorlalţi poate că li se păruse că se aplecase să-l sărute pe fiecare obraz, asemeni obiceiului militarilor francezi, însă el şi-a încordat puternic obrajii, care i se arcuiseră spre interior, şi i-a supt bărbatului ochii din cap, iar apoi i-a scuipat, lăsându-i să atârne umezi, stranii, căzuţi pe obraji.

Şi a rămas aşa. Durerea era imensă, însă agonia era şi mai mare. Lumea întreagă îi fusese descompusă şi nu mai putea fi nicicum refăcută. Nici nu se putea clinti să-şi atingă ochii. Urlă, disperat, şi-şi agită mâinile în faţa sa. Nu putea vedea chipul inamicului său. Autorul beznei sale, hoţul luminii. Vedea praful de sub paşii greoi de pe strada din spatele său. Un vălmăşag de cizme bărbăteşti. Îşi vedea şi gura. Când prizonierii au făcut stânga-mprejur, conduşi înapoi în marş, prietenii l-au ţinut de braţe şi l-au condus, în timp ce pământul se clătina teribil la picioarele sale. Nu mai văzuse nimeni aşa ceva. Vorbeau cu groază. Hăurile roşii din craniu îi străluceau ca nişte lămpi. Ca şi cum ar fi fost acolo un foc interior, pe care demonul îl adusese mai aproape cu sorbitura sa.

Încercaseră să-i pună ochii la loc în cap cu o lingură, însă nimeni nu reuşi, iar ochii i se uscară pe obraji ca nişte struguri şi lumea dimprejurul său se întunecă, îşi pierdu culorile şi apoi dispăru pentru totdeauna.

Billy se uită la bărbatul orb. Stătea drept şi impasibil. Femeia aşteptă. Apoi continuă.

Unii spuseseră că acest Wirtz îi salvase viaţa, căci dacă nu l-ar fi orbit, cu siguranţă ar fi fost pus în faţa zidului. Nimeni nu-l întrebă pe bărbat care era părerea sa. Stătuse în carcera rece de piatră, în timp ce lumina din jurul său se împuţina, apoi rămăsese în beznă. Ochii i se uscaseră şi se smochiniseră, iar firele de care atârnau se uscaseră şi ele, şi lumea dispăruse, şi până la urmă adormi şi visă ţinuturile pe care le străbătuse călare în timpul campaniilor din munţi, păsările viu colorate de pe acolo şi florile sălbatice, şi mai visă fetele desculţe de pe marginea drumului, din oraşele din munţi, cu ochii lor plini de promisiuni adânci şi secrete precum lumea întreagă, şi pe deasupra cerul albastru imaculat al Mexicului, unde aştepta viitorul oamenilor, în fiecare zi, pregătit pentru repetiţia cu

costume, şi silueta morţii, cu craniul său de hârtie şi costumul pe care erau pictate oasele scheletului, care îşi declama replicile, fâţâindu-se în dreptul luminilor de la marginea scenei.

— *Hace veintiocho años*, spuse femeia. *Y mucho ha cambiado. Y a pesar de eso todo es lo mismo*.[97]

Băiatul luă ultimul ou din castron, îl sparse de margine şi îl curăţă. În timp ce făcea asta, bărbatul începu să vorbească. Spuse că, dimpotrivă, nimic nu se schimbase şi totul era diferit. Lumea era alta în fiecare zi, pentru că aşa o făurea Dumnezeu. Cu toate acestea, conţinea aceleaşi răutăţi ca mai înainte. Nici mai multe, nici mai puţine.

Băiatul muşcă din ou. Se uită la femeie. Părea că aşteaptă ca bărbatul să spună mai multe şi când văzu că acesta nu o face, continuă să mănânce.

Rebelii se întorseseră şi cuceriseră Durango pe optsprezece iunie şi atunci a fost scos din carceră şi a rămas în stradă, în timp ce ecourile împuşcăturilor răzbeau dinspre periferia oraşului, unde soldaţii federali erau urmăriţi şi împuşcaţi. Stătea drept şi asculta cu atenţie, încercând să distingă o voce cunoscută.

— *Quién est usted, ciego?*[98] îl întrebară.

Îşi spuse numele, însă nu-l recunoscu nimeni. Cineva i-a cioplit şi i-a dat un baston de lemn şi cu această unică posesiune a pornit-o singur la drum, pe şoseaua care ducea către Parral.

Îşi putea da seama ce moment al zilei era întorcându-şi capul după soarele nevăzut, asemeni unui credincios. După sunetele naturii. După răcoarea nopţii şi după umezeală. După cântecul păsărilor şi după primele raze ale soarelui care-i atingeau pielea. Oamenii de prin case, pe care îi întâlnea în drumul său, îi aduceau apă şi mâncare şi provizii pentru drum. Câinii care îi ieşeau în cale, cu blana zburlită pe grumaji, se dădeau înapoi. Era surprins de autoritatea cu care îl învestea orbirea. Părea să nu-şi mai dorească altceva.

Plouase şi înfloriseră florile de câmp la marginea drumului. Păşea cu grijă, pipăind făgaşele apelor cu bastonul său. Nu mai avea cizme, căci îi fuseseră de mult furate, aşa că în acele prime zile umblase desculţ şi sufletul său se umpluse de disperare. Mai mult chiar. Disperarea îl cuprinsese şi sălăşluia în sufletul său ca un chiriaş. Ca un parazit care îl expulzase din adăpost şi luase forma acelui spaţiu dinăuntrul său în care se

aflase el odată. Simţea disperarea culcuşindu-i-se în gâtlej. Nu putea mânca. Sorbi apă dintr-o cană care-i fusese oferită de un anonim din bezna lumii şi când termină, returnă cana în beznă. Eliberarea din carceră nu însemnase pentru el decât un alt fel de blestem, şi în această stare continuă să-şi pipăie încet drumul spre miazănoapte, de-a lungul şoselei către Parral.

În răcoarea primei nopţi petrecute de unul singur plouase, iar el se oprise să asculte şi era în stare să audă ploaia apropiindu-se dinspre deşert. Adusă de vântul care mirosea a tufe umede de creozot. Îşi ridică faţa şi rămase pe marginea şoselei, gândindu-se că în afară de vânt şi de ploaie, nimic n-avea să-l mai atingă, din bizareria aceea numită lume. Nici dragostea, nici duşmănia. Legăturile care-l ţineau pe lume se fixaseră şi deveniseră rigide. Când se mişca, lumea se punea şi ea în mişcare şi nu o mai putea atinge, nici nu se putea elibera de ea. Se aşezase printre buruienile de pe marginea şoselei şi începuse să plângă.

În dimineaţa celei de-a treia zile petrecute peste hotare, intră în oraşul numit Juan Ceballos şi rămase în mijlocul şoselei, cu băţul în aer, se învârti şi ascultă şi se încruntă cu încruntătura sa groaznică. Însă câinii se îndepărtaseră deja şi un glas de femeie se auzi dinspre partea sa dreaptă şi-l întrebă dacă îl putea lua de mână, iar el i-o întinse.

— *Y adónde va?* întrebă femeia.

Bărbatul îi răspunse că nu ştia. Spuse că mergea încotro ducea şoseaua. Vântul. Voia Domnului.

— *La voluntad de Dios*, spuse femeia. De parcă am avea de ales.

Îl duse în casa ei. Îl aşeză la o masă de scânduri nefinisate şi îi servi *pozole*, însă nu reuşi să mănânce, cu toate că femeia insista. Îl rugă să-i spună de unde venea, însă bărbatul era prea ruşinat de condiţia în care se afla şi nu-i spuse cum căzuse acel blestem pe capul său. Îl întrebă dacă fusese dintotdeauna orb, iar el cântări întrebarea şi după o vreme răspunse că da, fusese.

Când porni la drum, purta în picioare o pereche veche de *huaraches* peticite şi pe umeri un şal subţire. În buzunarul pantalonilor săi jerpeliţi avea câteva monede de aramă. Bărbaţii care vorbeau în stradă se opreau când se apropia el şi începeau iar să vorbească după ce trecea. Ca şi cum ar fi fost posibil ca el să fi fost un delegat al întunericului, trimis să-i

spioneze. Ca şi cum vorbele duse mai departe de un orb ar fi putut prinde viaţă într-un fel neaşteptat şi s-ar fi putut întâlni iarăşi cu ele, într-un alt loc, învestite cu un cu totul alt înţeles decât cel intenţionat de cei care le rostiseră. Se întoarse în mijlocul şoselei şi ridică băţul.

— *Ustedes no saben nada de mí*99, strigă el.

Se făcu linişte, iar el se întoarse şi porni mai departe, şi după o vreme îi auzi iarăşi cum discutau.

În noaptea aceea auzi din depărtare, dinspre câmpie, sunete de luptă şi rămase nemişcat pe întuneric, să asculte. Căută mirosul de cordită în aerul purtat de vânt şi-şi încordă auzul în căutarea zgomotelor de cai şi oameni, dar nu se auzea decât sunetul vag al rafalelor de carabină şi, din când în când, sunetul surd al exploziilor puternice pe care le scoteau cutiile cu mitralii trase de tunul-obuzier, iar după un timp nu mai auzi nimic.

A doua zi, dimineaţa devreme, băţul său zăngăni pe scândurile unui pod. Se opri. Întinse mâna şi ciocăni în scândurile podului puţin mai în faţă. Păşi cu atenţie pe scânduri, se opri şi ascultă. De sub el răzbătea în surdină zgomotul apei care curgea.

Îşi făcu drum în jos, pe lângă malul îngust al râului, şi dădu papura la o parte din drum până ajunse lângă apă. Întinse mâna şi atinse apa cu mâna. Crestă oglinda apei cu mâna, apoi se opri. Ridică capul şi ascultă.

— *Quién esta?* strigă el.

Nu-i răspunse nimeni.

Îşi lepădă şalul şi restul zdrenţelor de pe el, apucă bastonul şi se scufundă în râu gol, slab şi murdar.

Înaintă prin apă şi se întrebă dacă apa era destul de adâncă cât să-l ia şi să-l ducă. Îşi imagină că în starea în care se afla, de noapte infinită, înjumătăţise deja drumul către moarte. Că pentru el, tranziţia nu avea cum să mai fie o grozăvie, căci lumea era deja la o depărtare considerabilă faţă de el, şi al cui să fi fost teritoriul pe care-l încălca prin bezna sa, dacă nu chiar cel al morţii?

Apa nu-i ajungea decât până la genunchi. Rămase în picioare în mijlocul râului şi-şi găsi echilibrul cu ajutorul băţului. Apoi se aşeză. Apa era rece şi curgea uşurel pe lângă el. Îşi aplecă faţa să-i simtă aroma şi să o guste. Rămase mult timp acolo. Auzi în depărtare sunetul unui clopot care bătu de trei ori şi apoi se opri. Se aşeză în genunchi, apoi se aplecă şi se

întinse în apă, cu faţa în jos. Aşeză băţul ca un jug după gât şi-l prinse cu amândouă mâinile. Îşi ţinu respiraţia. Se ţinu strâns de băţ şi îşi ţinu mult timp respiraţia. Când nu mai putu, expiră, apoi încercă să inspire apă, dar nu reuşi şi înainte să-şi dea seama se ridică în genunchi, gâfâind şi tuşind. Dăduse drumul băţului, care o luase la vale, aşa că se ridică şi începu să se bălăngăne prin apă, în timp ce tuşea, trăgea aer în piept şi bătea tare suprafaţa apei cu palma întinsă. Probabil că omului de pe pod i se păruse că e nebun. Probabil i se părea că încerca să liniştească apa râului sau ceva din apă. Până îi văzu orbitele goale.

— *A la izquierda*100, îi strigă bărbatul.

Orbul se opri. Se lăsă pe vine, cu braţele încrucişate în faţa sa.

— *A su izquierda*, strigă bărbatul.

Orbul pipăi apa în jurul său către stânga.

— *A tres metros*, strigă bărbatul. *Pronto. Se va.*101

Se aruncă înainte. Bâjbâi împrejurul său. Bărbatul de pe pod îi tot dădu coordonate, până când puse în sfârşit mâna pe băţ, se aşeză în apa râului, cuprins de ruşine, şi trase băţul către el.

— *Qué hace, ciego?*102 strigă bărbatul către el.

— *Nada. No me molesta.*103

— *Yo? Le molesto? Ciego, ciego.*104

Spuse că avusese impresia că orbul se îneca şi tocmai voia să vină să-l salveze când îl văzu cum se ridică şi împroaşcă apa.

Orbul stătea cu spatele la pod şi la şosea. Simţea mirosul fumului de ţigară şi, după un timp, îl întrebă pe bărbat dacă îi putea da o ţigară.

— *Por supuesto.*105

Se ridică şi-şi făcu drum către mal.

— *Dónde está mi ropa?*106 strigă el.

Bărbatul îl direcţionă către haine. După ce se îmbrăcă, îşi croi drum până la şosea şi se aşeză, împreună cu bărbatul, pe pod şi fumară. Soarele bătea pe spatele său. Bărbatul spuse că râul nu avea destulă apă ca să se poată cineva îneca, iar cel orb încuviinţă cu o mişcare a capului. Îi spuse că oricum nu aveai parte de prea multă intimitate.

Orbul spuse că era o biserică prin apropiere, nu era aşa? Prietenul său îi răspunse că nu era nici o biserică. Că nu era nimic, cât vedeai cu ochii.

Orbul spuse că auzise un clopot, iar celălalt spuse că avusese şi el un unchi care fusese orb şi care, la fel, auzea lucruri care nu existau în realitate.

Orbul ridică din umeri. Spuse că el era orb de puţin timp. Celălalt bărbat îl întrebă de ce crezuse că sunetul de clopote venea de la o biserică, însă orbul ridică iarăşi din umeri şi continuă să fumeze. Întrebă ce alt sunet putea veni de la o biserică?

Celălalt bărbat îl întrebă de ce dorea să moară, însă orbul răspunse că nu conta. Celălalt bărbat îl întrebă dacă era din cauză că orbise, iar el îi răspunse că acela era unul dintre multe motive. Fumară. La un moment dat, orbul îi vorbi despre concepţia sa, că orbii au părăsit deja, într-o oarecare măsură, această lume. Spuse că devenise o simplă voce care vorbea dintr-o beznă incomensurabilă cu motivele de a trăi. Spuse că lumea şi tot ce se afla în ea devenise pentru el un zvon şi nimic mai mult. O suspiciune. Ridică din umeri. Spuse că nu voia să fie orb. Că trăise mai presus de condiţia în care se afla.

Bărbatul îl ascultă şi rămaseră în tăcere. Orbul auzi fâsâitul stins al ţigării celuilalt în apa de dedesubt. În cele din urmă, celălalt bărbat spuse că era un păcat să-şi piardă credinţa şi că lumea rămânea la fel ca întotdeauna. Asta n-o putea tăgădui. Cum cel orb nu răspunse, îi spuse să-l atingă, însă orbului i se făcu scârbă.

— *Con permiso*[107], spuse bărbatul.

Luă mâna celui orb şi-i aşeză degetele pe buzele sale. Degetele celui orb rămaseră nemişcate. Într-un gest prin care îşi conjura semenul la tăcere.

— *Toca*[108], spuse bărbatul.

Însă orbul nu o făcu. Aşa că mai atinse o dată mâna celui orb şi o mişcă peste chipul său.

— *Toca*, repetă el îndemnul. *Si el mundo es ilusión, la perdida del mundo es ilusión también.*[109]

Cel orb rămase cu mâna pe chipul celuilalt bărbat. Apoi începu să o mişte. Un chip de a cărui vârstă nu-şi putea da seama. Sau dacă avea pielea închisă ori deschisă la culoare. Îi atinse nasul îngust. Părul aspru şi drept. Atinse globii oculari pe sub pleoapele închise. În lumina dimineţii nu se auzea alt sunet în afară de respiraţia lor. Simţi globii cum se mişcau sub

degetele sale. Nişte mişcări sacadate, precum mişcările dintr-un pântece micuţ. Îşi retrase mâna. Spuse că nu-şi putea da seama de nimic.

— *Es una cara*, spuse el. *Pues que?*[110]

Celălalt bărbat rămase tăcut. Ca şi cum s-ar fi gândit ce să răspundă. Îl întrebă pe orb dacă putea plânge. Orbul îi răspunse că orice bărbat putea plânge, însă el dorea să ştie cum putea să le curgă orbilor lacrimi din locul în care fuseseră ochii, cum de puteau face aşa ceva? Nu ştia. Mai trase un fum din ţigară şi o lăsă să cadă în apa râului. Mai spuse o dată că lumea prin care călătorea el era foarte diferită de ceea ce credeau oamenii şi că, oricum, cu greu putea fi numită lume. Mai spuse că nu însemna nimic dacă cineva închidea ochii. La fel cum somnul nu avea legătură cu moartea. Spuse că nu era vorba de iluzie sau de absenţa iluziei. Îi povesti despre întinderile aride şi argiloase, despre râu, despre şosea şi despre munţii din depărtare, despre cerul albastru de deasupra lor, ca despre nişte lucruri frumoase, care ţineau lumea în suspans, lumea adevărată şi fără vârstă. Spuse că lumina lumii era numai în ochii oamenilor, căci lumea se mişca într-o nesfârşită beznă, şi că această beznă constituia adevărata sa natură şi adevărata sa condiţie şi că în această beznă se învârteau toate părţile sale, într-o perfectă coeziune, însă că nu lăsa să se vadă nimic din toate acestea. Spuse că lumea era conştientă în adâncul său, şi misterioasă, şi mai întunecată decât îşi puteau oamenii imagina, şi că natura sa nu consta în ce putea fi văzut sau nu. Spuse că se putea holba la soare, dar ce rost avea?

Aceste cuvinte părură să-l reducă pe prietenul său la tăcere. Stăteau unul lângă altul, pe pod. Soarele strălucea deasupra lor. În cele din urmă, bărbatul îl întrebă cum de ajunsese la aceste păreri, iar el îi răspunse că erau lucruri pe care le bănuia de mult şi că orbii aveau multe la care să reflecte.

Se ridicară să pornească la drum. Orbul îl întrebă pe prietenul său în ce direcţie mergea. Bărbatul ezită. Îl întrebă pe orb în ce direcţie mergea el. Orbul indică direcţia cu nuiaua.

— *Al norte*[111], spuse el.

— *Al sur*[112], spuse celălalt.

Încuviinţă cu o mişcare a capului. Întinse mâna prin bezna în care se afla şi-şi luară adio unul de la celălalt.

— *Hay luz en el mundo, ciego*, spuse bărbatul. *Como antes, asi*

*ahora.*113

Însă cel orb se întoarse şi o porni la drum către Parral, ca şi mai înainte.

În acel moment femeia întrerupse povestea şi se uită la băiat. Pleoapele îi erau grele. Aproape că îi cădea capul.

— *Está despierto, el joven?*114 întrebă orbul.

Băiatul se îndreptă în scaun.

— *Sí,* spuse femeia. *Está despierto.*115

— *Hay luz?*116

— *Sí. Hay luz.*117

Bărbatul stătea drept, serios. Cu palmele întinse pe masă, în faţa sa. De parcă ar fi vrut să statornicească lumea sau pe el însuşi în ea.

— *Continuas*118, spuse el.

— *Bueno*, spuse femeia. *Como en todos los cuentos hay tres viajeros con quienes nos encontramos en el camino. Ya nos hemos encontrado la mujer y el hombre.*119

Se uită la băiat şi întrebă:

— *Puede acertar quien es el tercero?*120

— *Un niño?*121

— *Un niño. Exactamente.*

— *Pero es verídica, esta historia?*122

Cel orb îi întrerupse să spună că povestea era, într-adevăr, una adevărată. Spuse că nu intenţionau să-l distreze şi nici să-l instruiască în vreun fel. Spuse că treaba lor era numai să spună adevărul şi nici nu aveau alt scop.

Billy întrebă cum de nu întâlnise decât trei oameni pe drumul către Parral, însă cel orb spuse că întâlnise şi alţi oameni pe şosea, şi că primise multe bunătăţi din partea lor, dar că cei trei străini pe care îi menţionase erau singurii cărora le vorbise despre orbire şi de aceea erau personajele centrale într-o istorisire în care eroul era un orb şi a cărei temă era vederea.

— *Verdad?*123

— *Es héroe, este ciego?*124

Bărbatul orb se abţinu o vreme să răspundă. În cele din urmă, spuse că cel mai bine era să aştepte să vadă. Că cel mai bine era să judece cu propria lui minte. Apoi îi făcu femeii un gest cu mâna şi aceasta continuă.

O luase pe şosea, către miazănoapte, cum spusese, şi după nouă zile ajunse în oraşul Rodeo, de pe Río Oro. Oriunde se ducea, primea câte ceva în dar. Femeile îi ieşeau în întâmpinare. Îl opreau oamenii pe stradă. Îi dădeau, uneori cu de-a sila, tot ce aveau şi se ofereau să-l însoţească o parte din drum. Mergeau cot la cot cu el şi-i descriau satul, câmpul, starea grânelor, îi spuneau numele oamenilor care locuiau în casele pe lângă care treceau, îi încredinţau detalii despre căsniciile lor sau îi vorbeau despre bolile bătrânilor. Îi povestiră tristeţile din vieţile lor. Despre morţile prietenilor sau nehotărârile amanţilor. Îi vorbiră despre lipsa de devotament a soţilor într-un fel care îl tulbură şi îl strânseră mai tare de braţ în timp ce-i şuierară în urechi numele târfelor. Nimeni nu-i cerea să jure că va păstra secretul, nimeni nu-l întreba cum îl cheamă. Lumea i se dezvăluia într-un fel în care nu o mai făcuse până atunci.

Pe douăzeci şi şase iunie în acel an, o companie de huerişti traversă Rodeo, în drum spre oraşul Torreón, către răsărit. Au ajuns noaptea, târziu, cei mai mulţi dintre ei deja beţi, şi şi-au amenajat bivuacul în plină *alameda*, unde au pus băncile pe foc şi, în lumina gri a răsăritului de soare, i-au adunat pe toţi cei care, spuneau ei, erau simpatizanţi ai rebelilor, i-au pus lângă zidul de pământ al unei *granja*125 şi apoi i-au împuşcat în faţa copiilor lor care îi priveau şi a soţiilor şi mamelor care boceau şi-şi smulgeau părul din cap. Când ajunse bărbatul, a doua zi, se pomeni fără să vrea în mijlocul unei procesiuni de înmormântare, înşirată de-a lungul unei străzi cenuşii, noroioase, şi mai înainte de a-şi da seama ce se întâmpla în jurul său, o fetiţă îl luă de mână şi-l conduse către cimitirul plin de praf de la marginea oraşului. Acolo, printre crucile sărăcăcioase de lemn, cănile ciobite şi vasele ieftine, de sticlă, care aşteptau să primească ofrandele, unul dintre cele trei sicrie făcute din scânduri înnegrite stângaci cu păcură şi funingine, arătând ca o cutie obişnuită, era aşezat pe pământ şi un trompetist interpreta o arie melancolică, în timp ce un sătean mai în vârstă vorbea în locul preotului, căci preot nu mai era nici unul. Fata îi strânse mâna şi se aplecă spre el.

— *Era mi hermano*126, şopti ea.

— *Lo siento*127, spuse orbul.

Ridicară mortul din cutie şi-l coborâră în braţele a doi bărbaţi care se băgaseră în groapa mormântului. Îl întinseră pe pământul jilav, îi

încrucişară braţele la loc, pe piept, căci îi căzuseră, şi-i acoperiră chipul cu o cârpă. Apoi, aceşti locţiitori de gropari întinseră mâinile către prietenii lor, care îi ajutară să iasă din mormânt, iar ceilalţi aruncară fiecare câte o lopată de pământ peste mortul din groapă, îmbrăcat în haine sărăcăcioase şi, în timp ce calişa gri se prăvălea cu un sunet înfundat, iar femeile suspinau, ridicară cutia goală pe umeri, cu tot cu capac, şi o luară înapoi spre sat, ca să aducă un alt cadavru. Bărbatul cel orb auzea cum se strângeau din ce în ce mai mulţi oameni în micul cimitir şi, puţin mai târziu, fata îl conduse o scurtă distanţă, prin mulţime, până la un alt discurs solemn şi simplu, de ţară.

— *Quién es?*128 întrebă el în şoaptă.

Fata îi strânse mâna.

— *Otro hermano*129, şopti la rându-i.

În timp ce asistau la cea de-a treia înmormântare, bărbatul cel orb se aplecă şi o întrebă pe fată câţi membri ai familiei ei urmau să fie înmormântaţi, iar ea răspunse că acela era ultimul.

— *Otro hermano?*

— *Mi padre.*130

Bulgării de pământ se rostogoliră, femeile începură iarăşi să plângă. Bărbatul îşi puse pălăria pe cap.

Pe drumul de întoarcere, trecură pe lângă un alt cortegiu care se îndrepta către cimitir şi bărbatul cel orb auzi noi plânsete şi picioare care mergeau târşâit sub greutatea coşciugului pe care-l cărau. Nimeni nu scoase un cuvânt. După ce trecură, fata îl conduse iarăşi pe stradă şi îşi continuară drumul.

O întrebă pe fată dacă mai rămăsese cineva în viaţă din familia ei şi ea răspunse că nu mai era nimeni în afară de ea, căci mama ei murise cu mulţi ani în urmă.

Plouase în noaptea precedentă şi plouase şi în focul făcut de asasini, iar bărbatul simţi mirosul cenuşii ude. Trecură pe lângă *granja* de chirpici unde se afla peretele care fusese înnegrit de sânge şi care acum era din nou curat, căci fusese spălat de femeile din sat şi arăta de parcă n-ar fi fost niciodată pătat de sânge. Fata îi povesti despre execuţii şi îi spuse numele fiecăruia din cei ce fuseseră omorâţi şi îi spuse cine fusese, cum stătuse la zid şi cum căzuse. Pe femei le ţinuseră deoparte până fusese împuşcat şi

ultimul dintre bărbaţi, apoi căpitanul se dăduse în lături şi ele se repeziseră înainte, ca să-şi ţină în braţe bărbaţii care mureau.

— *Y tú?*131 întrebă bărbatul cel orb.

Se dusese mai întâi la tatăl său, dar murise deja. Apoi la fiecare din fraţii ei, rând pe rând, începând cu cel mai mare. Dar erau morţi şi ei. Se plimbă printre femeile care se ghemuiseră pe pământ şi ţineau cadavrele la piept, în timp ce se legănau şi plângeau. Soldaţii plecaseră. Pe stradă începu o luptă între nişte câini. După un timp veniră nişte oameni cu căruţe. Ea se plimba de colo colo, cu pălăria tatălui ei în mâini. Nu ştia ce să facă cu ea.

Mai ţinea încă pălăria pe genunchi la miezul nopţii, când groparul se opri în dreptul ei şi îi vorbi. Îi spuse că ar fi trebuit să se ducă acasă, însă ea îi spuse că tatăl şi fraţii săi morţi erau acolo, întinşi pe pături, iar pe podea era o lumânare care ardea, şi că nu avea unde să doarmă. Spuse că întreaga casă era ocupată de cei morţi, aşa că ea venise la biserică. Groparul o ascultă. Apoi se aşeză lângă ea pe banca de lemn. Era târziu şi biserica rămăsese goală. Au stat unul lângă altul, fiecare cu câte o pălărie în mână, ea cu un *sombrero* de paie, iar el cu o pălărie Fedora neagră şi prăfuită. Fata plângea. Groparul oftă şi părea la rându-i obosit şi abătut. Spuse că, în timp ce unora le plăcea să spună că Dumnezeu îi va pedepsi pe cei care fac asemenea lucruri, şi că adeseori oamenii vorbesc aşa, din experienţa lui nu se putea vorbi în numele Domnului şi că oamenii care făcuseră lucruri rele se bucuraseră de multe ori de vieţi confortabile şi că muriseră în pace şi fuseseră îngropaţi cu onoruri. Spuse că era o greşeală să aştepţi prea multă dreptate în această lume. Spuse că încrederea unora cum că răul nu este mai niciodată apreciat era mult exagerată, căci dacă nu ar fi adus nici un avantaj, atunci oamenii s-ar fi ferit de rău şi atunci cum ar mai fi putut ajunge o virtute să fie asimilată unui renegat? Era în natura profesiei sale să cunoască mai multe despre moarte decât majoritatea oamenilor şi spuse că, deşi era adevărat faptul că timpul vindecă durerea doliului, face asta numai cu costul de a-i pierde, încetul cu încetul, pe cei dragi din memorie şi din suflet, care este singurul loc al existenţei lor, acum şi pururi. Chipurile dispar, vocile se sting.

— Ţine-le în loc, şopti groparul. Vorbeşte-le. Strigă-i pe nume. Fă asta mereu şi nu lăsa durerea să dispară, căci ea îndulceşte orice dar.

Fata repetă aceste cuvinte bărbatului orb, în timp ce stăteau lângă zidul fermei. Spuse că fetele veniseră şi-şi înmuiaseră *pañuelos*[132] în sângele măcelului, care se strânsese în bălţi pe pământ, sau rupseseră fâşii din tivurile fustelor lor jigărite. Era un continuu du-te-vino, ca şi cum ar fi fost un grup întreg de surori medicale zevzece, care nu-şi mai ştiau rostul meseriei. Pământul absorbise în scurt timp sângele şi, la lăsarea serii, înainte de a începe ploaia, haite întregi de câini se îngrămădiră să înfulece bucăţi întregi din noroiul plin de sânge şi săriră unii la alţii, se certară şi se zburliră unii la alţii, iar o doua zi nu mai era nici urmă de morţi, sânge sau crimă.

Rămaseră în picioare, fără să mai scoată nici un cuvânt, iar bărbatul o atinse pe fată, îi atinse faţa, obrajii şi buzele. Fără să-i ceară permisiunea. Fata îl întrebă dacă fusese soldat, iar el îi spuse că fusese şi atunci îl întrebă dacă omorâse mulţi oameni, iar el răspunse că nici unul. Îl rugă să se aplece, ca ea să-şi poată închide ochii şi să-i atingă chipul, să vadă ce se poate afla în felul acela, în care o făcuse şi el. El nu-i mai spuse că pentru ea nu avea să fie acelaşi lucru. Când ajunse în dreptul ochilor, fata ezită.

— *Ándale*, spuse el. *Está bien.*

Fata îi atinse pleoapele zbârcite, adâncite în orbite. Le atinse uşor, cu vârfurile degetelor, şi-l întrebă dacă îl dor, iar el răspunse că îl dureau numai amintirile şi că uneori, noaptea, visa că această beznă era şi ea doar un vis şi că se trezea şi atingea acei ochi care nu mai erau acolo. Spuse că acele vise erau un chin, dar că nu-şi dorea să dispară. Spuse că, aşa cum piere amintirea lumii, la fel trebuie că va pieri şi din visele sale, până când, mai devreme sau mai târziu, avea să rămână într-o beznă absolută, fără umbra lumii care fusese. Spuse că îi era frică de ce se afla în beznă, pentru că el credea că lumea avea mai degrabă lucruri de ascuns decât de arătat.

Oamenii treceau pe lângă ei, pe stradă.

— *Persínese*[133], şopti fata.

Bărbatul cel orb nu dădu drumul mâinii fetei, ci îşi sprijini băţul în dreptul taliei şi se închină, neîndemânatic, cu mâna stângă. Cortegiul trecu mai departe. Fata îl luă iarăşi de mână şi porniră şi ei mai departe.

Îi găsi o haină, cămaşă şi pantaloni printre hainele tatălui ei. Mai puse şi celelalte haine pe care le găsi prin casă într-un sac de muselină pe care îl legă, luă cuţitul de la bucătărie, un *molcajete*[134] şi câteva linguri, împreună

cu mâncarea care mai era, şi le legă pe toate într-un şal vechi, de *saltillo*. Casa era răcoroasă şi mirosea a pământ. Afară, de printre zidurile părăsite şi cuştile iepurilor de casă, se auzeau păsările de curte, o capră, un copil. Fata îi aduse apă într-o găleată, ca să se spele, şi aşa şi făcu, cu o cârpă, apoi se îmbrăcă cu hainele. Rămase în camera micuţă care era întreaga casă şi o aşteptă să se întoarcă. Uşa rămăsese deschisă şi oamenii care treceau pe stradă, în drum spre cimitir, îl văzură acolo. Când se întoarse, fata îl luă iar de mână şi-i spuse că era *guapo*, cu noile sale haine, şi-i dădu unul din merele pe care le adusese, mai rămaseră o vreme în casă, mâncând mere, apoi luară desagii pe umeri şi o porniră împreună la drum.

Femeia se lăsă pe spate. Băiatul crezu că avea de gând să continue, dar nu mai continuă. Rămaseră în tăcere.

— *Era la muchacha*135, spuse el.

— *Sí.*

Se uită la bărbatul orb. Chipul său istovit era ascuns pe jumătate între umbrele pe care le proiecta lampa cu ulei. Îşi dăduse probabil seama că băiatul îl studia.

— *Es una carantoña, no?*136 spuse el.

— *No*, răspunse Billy. *Y ademas, no me dijo que los aspectos de las cosas son engañosas?*137

Cum chipul bărbatului era lipsit de expresie, nu se putea şti când avea de gând să vorbească sau dacă avea de gând să o facă sau nu. După o vreme ridică o mână de pe masă, cu acel gest ciudat cu care binecuvânta sau exprima disperarea.

— *Para mi, sí*138, spuse el.

Billy se uită la femeie. Stătea ca şi mai înainte, cu mâinile încrucişate pe masă. Îl întrebă pe bărbatul orb dacă mai auzise şi de alţii care să fi suferit acelaşi dezastru ca şi el, din pricina omului aceluia, iar bărbatul îi răspunse că da, auzise, însă nu-i văzuse şi nici nu-i întâlnise. Spuse că orbii nu caută compania altor orbi. Îi povesti cum odată, pe *alameda* din Chihuahua, auzise un baston care bătea pământul şi striga despre condiţia în care era el însuşi, întrebând dacă se mai afla vreunul ca el în acelaşi fel de beznă. Bătaia încetă. Nu scoase nimeni nici un cuvânt. Apoi bătăile se auziră din nou şi se retraseră în josul aleii, până se pierdură printre zgomotele traficului din stradă.

Se aplecă un pic în faţă.

— *Entienda que ya existe este ogro. Este chupador de ojos. Él y otros como él. Ellos no han desaparecido del mundo. Y nunca la haran.*[139]

Billy îl întrebă dacă oameni precum acela care îi furase vederea erau o consecinţă a războiului, însă bărbatul îi răspunse că, de vreme ce războiul însuşi era născut chiar din mâna lor, nu putea fi vorba de aşa ceva. Spuse că, după părerea lui, nimeni n-ar putea spune de unde apar asemenea oameni şi nici unde ar putea să apară, ci doar că există. Spuse că cine fură ochii unui om fură o lume întreagă şi deci rămâne pe vecie ascuns. Cum să vorbească cineva despre locul în care se află?

— *Y sus sueños,* spuse băiatul. *Se han hecho más pálidos?*[140]

Bărbatul orb rămase un timp nemişcat. Se prea poate să fi adormit. Sau să fi aşteptat să i se adreseze un cuvânt. În cele din urmă spuse că în primii săi ani de beznă visele fuseseră mai vii decât se aşteptase şi că era însetat după ele, dar că visele, ca şi amintirile, se împuţinaseră, rând pe rând, până nu mai rămăsese nimic. Din tot ce fusese odată nu mai rămăsese nici urmă. Felul în care arăta lumea. Sau chipurile celor iubiţi. În cele din urmă pierduse chiar amintirea propriei sale înfăţişări. Orice fusese, nu mai era. Spuse că, asemeni oricărui om care ajunge la un sfârşit, nu mai putea face altceva decât să o ia de la capăt.

— *No puedo recordar el mundo de luz,* spuse el. *Hace muchos años. Ese mundo es un mundo frágil. Ultimamente lo que vine a ver era más durable. Más verdadero.*[141]

Îi vorbi despre primii săi ani petrecuţi în beznă, în care lumea din jurul său îi pândea mişcările. Spuse că bărbaţii cu ochi pot alege ce doresc să vadă, însă celor orbi lumea li se dezvăluie după bunul ei plac. Spuse că pentru cei orbi totul era foarte la îndemână şi că nimic nu-şi anunţa apariţia. Originile şi destinaţiile deveniseră simple zvonuri. A se mişca însemna să ţină piept lumii. Dacă rămâi nemişcat, dispare.

— *En mis primeros años de la oscuridad pensé que la cegudad fué una forma de la muerte. Estuve equivocado. Al perder la vista es como un sueño de caída. Se piensa que no hay ningún fondo de este abismo. Se cae y cae. La luz retrocede. La memoria de la luz. La memoria del mundo. De su propia cara. De la carantoña.*[142]

Ridică uşurel o mână şi o ţinu ridicată în faţa sa. Ca şi cum ar fi măsurat ceva. Spuse că dacă această cădere era o cădere către moarte, atunci moartea însăşi era diferită de ce credeau oamenii. Unde e lumea în toată această cădere? Dispare şi ea, odată cu lumina şi amintirea luminii? Sau ea nu cade? Spuse că în orbirea sa se pierduse pe sine şi toate amintirile despre el însuşi, dar că, în cea mai adâncă beznă a acelei pierderi, descoperise totuşi că există un fund şi de acolo se putea începe.

— *En este viaje el mundo visible es no más que un distraimiento. Para los ciegos y para todos los hombres. Ultimamente sabemos que no podemos ver el buen Dios. Vamos escuchando. Me entiendes, joven? Debemos escuchar.*143

Când se opri din vorbit, băiatul îl întrebă dacă sfatul pe care i-l dăduse groparul fetei, în biserică, fusese greşit, însă bărbatul îi răspunse că groparul dăduse sfatul conform propriei sale lumini şi că nu trebuia făcut vinovat de asta. Asemenea oameni îşi asumaseră chiar responsabilitatea de a da sfaturi morţilor. Sau să-i lase în mâna Domnului odată ce preotul, prietenii şi copii plecau acasă. Spuse că groparul avusese îndrăzneala de a vorbi despre un fel de beznă despre care nu ştia nimic, căci dacă ar fi ştiut, atunci n-ar mai fi putut fi gropar. Când băiatul îl întrebă dacă această ştiinţă era una specială, deţinută doar de cei orbi, bărbatul cel orb răspunse că nu era. Spuse că majoritatea oamenilor trăiau asemeni tâmplarului a cărui muncă era foarte lentă din pricina sculelor sale boante, pe care nu avea timp să le ascută.

— *Y las palabras del sepulturero acerca de la justicia?* întrebă băiatul. *Qué opinia?*144

În acel moment femeia întinse mâna, ridică castronul plin cu coji de ouă şi spuse că era târziu şi că soţul ei nu trebuia să se obosească. Băiatul spuse atunci că a înţeles, dar bărbatul le zise să nu-şi facă griji. Spuse că petrecuse ceva timp cu gândul la întrebarea pe care i-o adresase băiatul. Aşa cum făcuseră mulţi înaintea sa şi cum o vor face încă alţii, după ce el nu va mai fi. Spuse că groparul însuşi ar înţelege că fiecare poveste era o poveste despre întuneric şi lumină şi că altfel nici nu s-ar putea. Cu toate acestea, era vorba de o altă ordine, mai îndepărtată, a firului narativ, şi acesta era un lucru despre care oamenii nu vorbesc niciodată. Spuse că ticăloşii ştiu că dacă răul pe care îl fac este destul de înfricoşător, atunci

oamenii nu i se vor opune. Că oamenii au curajul să înfrunte numai rele mici, şi numai acestora li se opun. Spuse că adevăratul rău are puterea de a deschide ochii autorului unui lucru mic asupra propriei sale fapte şi, contemplând acest rău, s-ar putea chiar să descopere calea către dreptate, care i-a fost străină, şi să nu i se mai poată opune, dimpotrivă, să o urmeze. Chiar şi un astfel de om poate fi îngrozit de ceea ce i se relevă şi s-ar putea să caute un soi de ordine care să i se împotrivească. Cu toate acestea, în tot acest timp, s-ar putea să fie două lucruri pe care să nu le ştie. Nu va şti că, în timp ce ordinea pe care o caută cel drept nu este dreptatea însăşi, ci numai o ordine, dezordinea provocată de rău este în fapt lucrul cel mai important. Nu va şti nici că, în timp ce cei drepţi sunt împiedicaţi la orice pas de ignoranţa lor cu privire la rău, răului îi este totul clar, luminos şi întunecat deopotrivă. Acest om despre care vorbim va căuta să impună o ordine, o anumită rânduire asupra unor lucrurilor care în mod firesc nu pot fi rânduite. Va conjura lumea întreagă să depună mărturie cu privire la ce sunt, în fapt, dorinţele sale. În timpul acestei ultime întrupări va căuta să-şi întărească spusele sale cu sânge, căci va fi descoperit deja că vorbele îşi pierd puterea şi savoarea, pe când durerea este mereu proaspătă.

— *Quizás hay poca de la justicia en este mundo*[145], spuse cel orb. Dar nu din motivele pe care le dă groparul. Mai degrabă din cauză că imaginea lumii este lumea pe care o cunosc oamenii, iar această imagine a lumii este periculoasă. Ceea ce i-a fost dat omului ca să-l ajute să-şi croiască drumul prin lume are de asemenea puterea de a-l orbi, astfel încât să nu mai vadă încotro o ia adevărata sa cale. Cheia către paradis are puterea de a descuia porţile iadului. Lumea aşa cum şi-o imaginează el, un tabernacul cu toate lucrările Domnului, se va preface în ţărână înaintea ochilor săi. Pentru ca lumea să-i supravieţuiască, trebuie reîmprospătată în fiecare zi. Acest om va fi nevoit să o ia de la capăt, în fiecare zi, fie că vrea ori nu. *Somos dolientes en la oscuridad. Todos nosotros. Me entiendes? Los que pueden ver, los que no pueden.*[146]

Băiatul studie masca, la lumina lămpii.

— *Lo que debemos entender,* spuse bărbatul orb, *es que ultimamente todo es polvo. Todo lo que podemos tocar. Todo lo que podemos ver. En éste tenemos la evidencia más profunda de la justicia, de la misericordia. En éste vemos la bendición más grande de Dios.*[147]

Femeia se ridică de pe scaun. Spuse că era târziu. Bărbatul orb nu făcu nici o mişcare. Rămase ca mai înainte. Băiatul se uită la el. În cele din urmă, îl întrebă de ce era asta aşa o mare binecuvântare, însă bărbatul orb nu răspunse şi nu răspunse până când, în cele din urmă, spuse că, din moment ce toate câte le atingem se prefac în ţărână, atunci nu putem face confuzia de-a le considera reale. Sunt, în cel mai bun caz, urme ale unor lucruri reale. Poate că nu sunt nici măcar atâta lucru. Poate că sunt doar obstacole care urmează a fi ocolite în orbirea supremă a lumii.

Dimineaţa, când ieşi să înşeueze calul, femeia hrănea păsările din curte cu boabe pe care le arunca dintr-o *bota*148. Din copaci coborâră câteva mierle, care se apucară să mănânce laolaltă cu păsările de curte, iar femeia le hrăni pe toate, fără deosebire. Băiatul o urmări cu privirea. I se părea foarte frumoasă. Înşeuă calul, îl lăsă să aştepte gata pregătit şi se duse să-şi ia la revedere, apoi încălecă şi o porni la drum. Când privi înapoi, femeia ridică o mână. Era înconjurată de păsări.

— *Vaya con Dios*, strigă ea.

Întoarse calul şi ieşi pe şosea. Înainte să se îndepărteze prea mult, apăru şi câinele din *chaparral*149, şi se alătură calului. Se bătuse şi era plin de tăieturi şi de sânge şi şchiopăta de o labă. Billy opri calul şi se uită în jos, la câine. Câinele mai făcu câţiva paşi şchiopătaţi, apoi se opri.

— Unde-i Boyd? întrebă el.

Câinele îşi ciuli urechile şi se uită împrejur.

— Prostule!

Câinele se uită înspre casă.

— Era în camionetă. Nu-i aici.

Îndemnă calul să meargă mai departe, iar câinele veni în urma lui şi o luară pe şosea, înspre miazănoapte.

Înainte de prânz, au dat de şoseaua principală, care ducea înspre Casas Grandes, şi băiatul rămase o vreme pe loc la răscrucea din deşertul pustiu şi privi în zare, apoi către miazăzi, dar nu se vedea nimic în afară de cer, şosea şi deşert. Soarele era aproape deasupra capului. Strecură puşca afară din teaca de piele plină de praf, desfăcu închizătorul, scoase cartuşul şi se uită pe fundul lui, să vadă ce mărime avea. Era de trei milimetri şi cinci şi îi trecu prin minte să pună cartuşul de opt milimetri, însă până la urmă îl puse tot pe cel de trei, trase butucul la loc, puse puşca în teacă şi o porni pe

şosea spre miazănoapte, către San Diego, cu câinele şchiopătând în urma sa, la copita calului.

— Unde-i Boyd? îl întrebă el. Unde-i Boyd?

În noaptea acea dormi în câmp, înfăşurat în pătura pe care i-o dăduse femeia. Cam la un kilometru jumătate depărtare se afla braţul râului şi într-acolo ar fi vrut calul să o ia. Se întinse pe pământul rece şi se uită la stele. La silueta întunecată a calului de la stânga sa, unde-l priponise. La calul care îşi înălţa capul deasupra liniei orizontului şi asculta constelaţiile, apoi se apleca şi păştea mai departe. Examină lumile acelea răspândite, cu lumina lor palidă, în noaptea fără nume, şi încercă să vorbească cu Dumnezeu despre fratele său şi, după o vreme, adormi. Adormi şi se trezi dintr-un vis tulburător, după care nu mai putu să adoarmă la loc.

În visul său se făcea că mergea cu greu printr-o zăpadă mare, de-a lungul unei creste, către o casă întunecată, iar lupii îl urmăriseră până în dreptul gardului. Îşi frecau boturile subţiri de coaste, împungându-se unul pe altul, se agitau în jurul genunchilor săi şi brăzdau zăpada cu boturile, scuturându-şi capetele, iar aburii respiraţiei lor se ridicau împrejurul lui, prin ger, ca dintr-un ceaun. În lumina lunii, zăpada se vedea albăstruie, iar ochii lor, ca topazul. Se ghemuiau la pământ, scheunau, îşi vânturau cozile şi se gudurau înfioraţi pe lângă el, pe măsură ce se apropiau de casă, cu colţii lor albi, strălucitori şi limbile roşii atârnând. De la poartă încolo nu mai înaintară. Priviră înapoi, la siluetele întunecate ale munţilor. Băiatul îngenunchease în zăpadă şi întinsese braţele, iar lupii veneau să-i atingă chipul cu nasurile umede, apoi se retrăgeau la loc, şi le simţea respiraţia caldă, mirosind a pământ din miezul pământului. După ce se apropiaseră şi cei mai depărtaţi dintre ei, s-au aşezat cu toţii într-un semicerc înaintea lui, iar ochii le semănau cu luminile scenei din lumea reală, apoi s-au întors şi au rupt-o la fugă, în salturi, prin zăpadă, până când dispărură ca un fum în noaptea geroasă. În casă, părinţii lui dormeau, iar când se strecură în pat, Boyd se întoarse către el şi-i şopti că visase şi că în visul său se făcea că Billy plecase de acasă şi când se trezise din vis şi-i văzuse patul gol, se gândise că aşa se întâmplase în realitate.

— Culcă-te, îi spuse Billy.

— N-o să pleci, să mă laşi singur pe-aici, bine?

— Nu.

— Promiţi?

— Da. Promit.

— Fie ce-o fi, promiţi că n-ai s-o faci?

— Da. Fie ce-o fi.

— Billy?

— Culcă-te.

— Billy.

— Şşşt! O să-i trezeşti.

Însă, în vis, Boyd spuse pe un ton şoptit că nu aveau să se mai trezească.

Mai era mult până să apară zorile. Se ridică, merse prin deşertul preriei şi cercetă cerul către răsărit, după lumină. În începutul gri al zilei se auzeau ţipetele porumbeilor venind dinspre acacii. Dinspre miazănoapte bătea vântul. Înfăşură pătura, mâncă ultimele *tortillas* cu ouăle fierte pe care i le dăduse femeia, înşeuă calul şi porni la drum, în timp ce soarele se ivea din pământ, către răsărit.

În mai puţin de o oră se porni ploaia. Desfăcu pătura de la spatele şeii şi şi-o trase peste umeri. Vedea ploaia cum bătea peste ţinut ca o perdea gri şi peste puţin timp începu să cadă pe pământul gri, argilos şi neted al acelei *bajada* pe care o traversa călare. Calul înainta cu greu. Câinele mergea alături de ei. Arătau exact aşa cum erau, nişte proscrişi într-un ţinut străin. Fără casă, căutaţi şi obosiţi.

Merse toată ziua prin mlaştina care se întindea între braţele râului, traversând curba lungă şi dreaptă a şoselei către apus. Ploaia se mai potolise, dar nu se opri de tot. Continuă să plouă toată ziua. De două ori văzu călăreţi înaintea sa, pe întinderea câmpiei şi opri calul, însă călăreţii aveau drumul lor. Seara traversă şinele de cale ferată şi intră în aşezarea Mata Ortíz.

Se opri în faţa porţii unei mici *tienda* albastre, se dădu jos din şa, prinse frâiele cu un nod simplu de un stâlp, intră şi rămase în semiîntuneric. Vocea unei femei i se adresă. O întrebă dacă se afla vreun medic în acel loc.

— *Médico?* întrebă femeia. *Médico?*

Stătea într-un scaun de la capătul coridorului, ţinând în braţe ceva ce

părea a fi un pământuf pentru alungat muşte.

— *En este pueblo*[150], spuse Billy.

Femeia îl privi cu atenţie. De parcă ar fi vrut să-şi dea seama de natura bolii sale. Sau ale rănilor. Spuse că cel mai apropiat medic era cel din Casas Grande. Apoi se ridică pe jumătate din scaun şi păru să-l alunge, uşuindu-l cu pământuful.

— S-a întâmplat ceva, doamnă? întrebă Billy.

Femeia căzu la loc în scaun, hohotind de râs. Scutură din cap şi-şi duse mâna la gură.

— *No,* spuse ea. *El perro. El perro. Dispensame.*[151]

Billy se întoarse şi văzu câinele, care stătea în pragul uşii din spatele său. Femeia se ridică cu greu, râzând în continuare, şi se apropie de el, meşterind în mâini la o pereche de ochelari cu rame metalice. Şi-i sprijini pe nas, îl apucă de braţ şi-l întoarse către lumină.

— *Güero*, spuse ea. *Busca el herido, no?*[152]

— *Es mi hermano.*

Rămaseră pe loc, fără să mai scoată vreun cuvânt. Femeia nu dăduse drumul braţului lui Billy. Încercă să privească în ochii femeii, însă lumina se reflecta în lentilele ochelarilor, iar una dintre ele era pe jumătate acoperită din pricina murdăriei, ca şi cum nu vedea cu ochiul acela, şi nu simţea nevoia să o cureţe.

— *El vivía?*[153] întrebă Billy.

Femeia spuse că trăia când trecuse prin dreptul uşii sale şi că oamenii merseseră în urma camionetei până în capătul satului şi că era în viaţă când ajunsese la marginea oraşului Mata Ortíz şi mai departe, cine putea şti?

Îi mulţumi şi se întoarse să plece.

— *Es su perro?*[154] întrebă femeia.

Billy îi spuse că era câinele fratelui său. Femeia îi spuse că-şi dăduse seama, pentru că câinele avea o expresie îngrijorată pe chip. Se uită în stradă, unde era calul.

— *Es su caballo*[155], spuse ea.

— *Sí.*

Femeia încuviinţă cu o mişcare a capului.

— *Bueno*, spuse ea. *Monte, caballero. Monte y vaya con Dios.*[156]

Îi mulţumi şi se duse înspre cal, îl dezlegă şi încălecă. Se întoarse şi-şi

duse mâna la borul pălăriei, cu ochii spre femeia care stătea în pragul uşii.

— *Momento*[157], strigă ea.

Billy aşteptă. Un moment mai târziu apăru din casă o fată care trecu pe lângă femeie şi se uită în sus, la el. Era foarte frumoasă şi foarte timidă. Ridică o mână spre el, cu pumnul strâns.

— *Qué tiene?*[158] întrebă el.

— *Tómelo.*[159]

Billy întinse mâna spre fată, iar ea lăsă acolo o inimioară de argint. Billy o întoarse spre lumină şi se uită la ea. O întrebă ce era.

— *Un milagro*[160], spuse ea.

— *Milagro?*

— *Sí. Para el güero. El güero herido.*[161]

Billy întoarse inimioara pe cealaltă parte, în podul palmei şi se uită în jos, către fată.

— *No era herido en el corazón*[162], spuse el.

Însă fata îşi mută privirea de la el, fără să-i răspundă, iar Billy îi mulţumi şi lăsă inimioara să cadă în buzunarul cămăşii.

— *Gracias*, spuse el. *Muchas gracias.*

Fata se dădu în spate şi se depărtă de cal.

— *Que joven tan valiente*[163], spuse ea.

Billy a fost de acord că, într-adevăr, fratele său era curajos şi-şi mai duse o dată mâna la pălărie, apoi o ridică şi-i făcu semn bătrânei care stătea în pragul uşii cu pământuful strâns în pumn, după aceea dădu pinteni calului şi o porni prin glodul singurei străzi din Mata Ortíz, spre miazănoapte, către San Diego.

Când traversă podul şi o luă în sus, pe deal, către *domicilios*, era întuneric beznă şi nu se vedea nici o stea pe cerul acoperit cu nori de ploaie. L-au atacat aceiaşi câini, aruncându-se asupra lui şi lătrând de mama focului, iar apoi s-au dat din faţa calului şi a putut să treacă pe lângă uşile luminate slab şi pe lângă rămăşiţele focurilor de seară, unde fumul lemnului ars plutea în aerul umed de deasupra complexului. Nu văzu pe nimeni care să dea fuga şi să-i anunţe sosirea, însă, când ajunse la uşa casei familiei Muñoz, femeia îl aştepta în prag. Din case ieşeau oameni. Opri calul şi se uită în jos la ea.

— *Él está?* 164 întrebă el.

— *Sí. Él está.*

— *Él vive?*165

— *Él vive.*

Descălecă şi-i dădu frâiele băiatului care stătea cel mai aproape de el, din grupul adunat împrejurul său, îşi scoase pălăria şi intră pe uşa joasă. Femeia îl urmă. Boyd era întins pe o saltea de paie, în colţul cel mai îndepărtat din cameră. Câinele era deja culcat pe saltea, lângă el. În jurul lui, pe podea, se aflau ofrande de flori şi icoane din lemn şi lut şi pânză şi cutii mici de lemn lucrate de mână în care erau *milagros* şi *ollas* şi coşuri, sticle şi figurine. În firida din perete, de deasupra lui, ardea o lumânare într-un pahar, la picioarele unei statui a Fecioarei din lemn, şi aceea era singura lumină.

— *Regalos de los obreros*166, şopti femeia.

— *Del ejido?*167

Spuse că unele dintre daruri erau de la *ejido*, dar că majoritatea erau de la muncitorii care-l aduseseră până acolo. Spuse că se întorseseră cu camioneta şi intraseră în cameră, în şir indian, cu pălăriile în mâini şi aşezaseră aceste daruri înaintea lui.

Billy se lăsă pe vine şi se uită la Boyd. Lăsă pătura în jos şi-i ridică cămaşa pe care o avea pe el. Boyd era înfăşurat în cârpe de muselină, ca un cadavru pregătit de înmormântare, iar sângele trecuse prin pânză, se uscase şi se înnegrise. Puse mâna pe fruntea fratelui său şi Boyd deschise ochii.

— Ce faci, prietene? îi spuse.

— Am crezut că te-au prins, şopti Boyd. Am crezut c-ai murit.

— Sunt aici.

— E bun calul ăla, Niño.

— Da. E bun calul ăla, Niño.

Era palid şi fierbinte.

— Ştii ce-i azi? spuse el.

— Nu, ce-i azi?

— Am cinşpe ani. Dacă nu mai apuc şi ziua de mâine.

— Nu-ţi face tu griji din pricina asta.

Se întoarse către femeie şi o întrebă:

— *Qué dice el médico?*[168]

Femeia scutură din cap. Nu venise nici un medic. Chemaseră o bătrână care nu era decât o *bruja*[169] şi ea îi oblojise rănile cu cataplasme din ierburi şi-i dăduse să bea ceai.

— *Y qué dice la bruja? Es grave?*[170]

Femeia se întoarse cu spatele. Îi văzu lacrimile de pe chipul întunecat, în lumina care venea dinspre firidă. Îşi muşcă buza de jos. Nu-i răspunse.

— Fir-ai tu să fii! şopti Billy.

Era ceasul trei noaptea când intră în Casas Grandes. Traversă calea ferată înaltă şi merse pe *alameda*, până văzu lumină într-o *cantina*[171]. Descălecă şi intră. La o masă de lângă bar era întins un bărbat care dormea pe braţele încrucişate, iar în rest încăperea era goală.

— *Hombre*[172], spuse Billy.

Bărbatul tresări şi se îndreptă. Băiatul din faţa lui avea întipărită pe chip expresia celor care aduc veşti grave. Rămase la masă, cu o expresie îngrijorată şi cu mâinile pe masă, aşezate de o parte şi de alta.

— *El médico*, spuse Billy. *Dónde vive el médico?*[173]

Servitorul medicului descuie uşa decupată în poarta ce ducea spre grădină, apoi îi trase zăvorul şi rămase în loc, în acel *zaguán* întunecat. Nu scoase nici un cuvânt, ci aşteptă să audă povestea vizitatorului. După ce termină Billy de vorbit, dădu aprobator din cap.

— *Bueno*, zise el. *Pásale.*

Se dădu la o parte şi Billy intră, iar *mozo* încuie uşa la loc.

— *Espere aquí*[174], spuse el.

Apoi traversă curtea pavată şi dispăru în beznă.

Billy aşteptă vreme îndelungată. Din partea mai îndepărtată venea miros de plante înverzite, pământ şi humus. Se auzea foşnetul vântului. Lucruri al căror somn fusese tulburat. De cealaltă parte a porţii, Niño necheză uşurel. Într-un târziu se aprinse o lumină în *patio* şi *mozo* reapăru. În spatele său venea medicul.

Nu era îmbrăcat, ci veni în halat, cu o mână în buzunar. Era un bărbat mic de statură, cu părul în dezordine.

— *Dónde está su hermano?*[175] întrebă el.

— *En el ejido de San Diego.*[176]

— *Y cunádo ocurrió ese accidente?*177

— *Hace dos días.*178

Medicul privi cu atenţie chipul băiatului, în lumina palidă şi gălbuie.

— Are febră mare?

— Nu ştiu. Da. Are.

Medicul încuviinţă cu o mişcare a capului. Spuse către *mozo* să pregătească maşina, apoi se întoarse spre Billy.

— Am nevoie de câteva minute, spuse el. Cinci minute.

Ridică mâna, cu degetele răsfirate.

— Da.

— Nu ai nici un ban cu care să-mi plăteşti, să înţeleg.

— Am un cal bun afară. Vă dau calul.

— Nu am nevoie de calul tău.

— Am actele lui. *Tengo los papeles.*

Medicul se întorsese deja cu spatele şi plecase.

— Adu calul înăuntru. Îl poţi lăsa aici.

— Aveţi un loc în care să pun şaua, să o iau cu noi?

— Şaua?

— Aş vrea să păstrez şaua. O am de la tatăl meu. Nu am cum s-o duc înapoi.

— O poţi duce pe spatele calului.

— Nu vreţi să luaţi calul?

— Nu. Nu-mi trebuie.

Merse afară, în stradă, şi-l ţinu pe Niño, cât timp *mozo* trase barele transversale şi deschise porţile mari, din lemn. O porni cu calul de dârlogi, însă *mozo* îi spuse să se întoarcă şi să aştepte, apoi se întoarse la rândul său şi dispăru. După o vreme auzi cum pornea motorul automobilului şi *mozo* apăru iarăşi în *zaguán*, la volanul unui Dodge, model Opera Coupe. Scoase maşina în stradă şi se dădu jos din ea, dar lăsă motorul pornit, apoi luă frâiele calului şi-l mână pe sub poartă, către fundul curţii.

După câteva minute apăru şi medicul. Era îmbrăcat într-un costum închis la culoare, iar în spatele său venea *mozo*, cu geanta medicală.

— *Listo?* întrebă medicul.

— *Listo.*

Medicul ocoli maşina şi se urcă. *Mozo* îi dădu geanta şi închise portiera. Billy se urcă pe cealaltă parte, iar medicul aprinse farurile şi atunci se opri motorul.

Rămase în aşteptare. *Mozo* deschise portiera, se aplecă şi scoase manivela de sub scaun, apoi se duse în partea din faţă a maşinii, iar medicul stinse farurile. *Mozo* se aplecă, introduse manivela în lăcaşul său, se ridică, învârti o dată şi motorul porni din nou. Medicul ambală motorul, aprinse iarăşi farurile, deschise geamul şi luă manivela de la *mozo*. Apoi băgă schimbătorul de viteze instalat pe podea în viteza întâi şi porniră la drum.

Strada era îngustă şi prost luminată, iar razele gălbui de lumină ale farurilor luminau un perete din capătul străzii. O familie întreagă apăruse chiar atunci pe stradă, bărbatul mergea în frunte, iar în spatele său venea o femeie şi două fete tinere care cărau coşuri şi legături strânse în grabă. Rămaseră ca trăsniţi în lumina farurilor, ca nişte căprioare, în timp ce corpurile lor mimau postura umbrelor care se iţiseră, imense, pe zidul din spatele lor. Bărbatul rămase drept şi nemişcat, în timp ce femeia şi fata mai mare îşi aruncară mâinile înainte, ca şi cum s-ar fi apărat de ceva, iar medicul manevră volanul imens, de lemn, către stânga şi farurile se întoarseră şi ele, şi atunci siluetele dispărură în întunericul anonim al nopţii mexicane.

— Povesteşte-mi despre acest accident, spuse medicul.

— Fratele meu a fost împuşcat cu carabina în piept.

— Şi când s-a întâmplat asta?

— Acum două zile.

— Vorbeşte?

— Poftim?

— Vorbeşte? E treaz?

— Da. E treaz. Nu e prea vorbăreţ de felul lui.

— Da, răspunse medicul. Normal.

Îşi aprinse o ţigară şi fumă în linişte, pe drumul care ducea către miazăzi. Spuse că maşina avea radio şi că Billy îi putea da drumul dacă dorea, însă Billy se gândi că medicul i-ar fi dat singur drumul, dacă ar fi dorit să asculte. După o vreme, chiar aşa făcu. Ascultară muzică americană

din regiunea Acuña, de la graniţa Texasului, în timp ce medicul conducea automobilul şi fuma în tăcere, ochii ca de foc ai vitelor care păşteau în şanţurile de la marginea drumului pluteau în lumina farurilor, iar deşertul se întindea în toate părţile, dincolo de bezna de nepătruns.

Intrară pe şoseaua ce ducea spre *ejido*, prin noroaiele de pe malul râului şi printre siluetele străvezii ale trunchiurilor de plopi care treceau prin lumina farurilor, traversară podul de lemn, urcară dealul şi intrară în curtea complexului. Câinii de la *ejido* săreau când într-o parte când în cealaltă, prin lumina farurilor, şi lătrau la ei. Billy îi indică drumul şi o luară pe lângă uşile întunecate ale dormitoarelor comune, oprind în faţa luminii slabe şi gălbui unde zăcea fratele său, printre toate darurile, asemeni unei sfânt în ziua sărbătorii sale. Medicul opri motorul, stinse farurile şi se întinse să-şi ia geanta, însă Billy o luase deja să o ducă el. Medicul încuviinţă din cap, se dădu jos din maşină, îşi potrivi pălăria pe cap şi intră în casă, cu Billy în spatele lui.

Doamna Muñoz venise deja din cealaltă cameră şi stătea în lumina nesigură a candelei, în singura rochie pe care o văzuse Billy vreodată la ea, şi îi ură medicului seara bună. Medicul îi încredinţă pălăria, apoi îşi desfăcu nasturii hainei şi o lăsă să-i alunece de pe umeri, o întoarse şi îşi luă ochelarii din buzunarul dinăuntru. Îi dădu femeii haina, îşi scoase butonii de la cămaşă şi-i băgă în buzunarul pantalonilor, îşi îndoi manşetele de un alb strălucitor, de două ori pe fiecare, apoi se aşeză pe salteaua joasă, scoase ochelarii din toc, şi-i puse la ochi şi se uită la Boyd. Puse o mână pe fruntea lui Boyd.

— *Cómo estás?* îl întrebă. *Cómo te sientes?*[179]

— *Nunca mejor*[180], şopti Boyd.

Medicul zâmbi. Se întoarse apoi spre femeie.

— *Hiérvame algo de agua*[181], îi spuse el.

Apoi scoase o mică lanternă nichelată din buzunar şi se aplecă deasupra lui Boyd. Boyd închise ochii, însă medicul îi trase pe rând fiecare pleoapă şi o examină. Trecu lanterna încet, într-o parte şi-n cealaltă, peste ochi, şi se uită la ei. Boyd încercă să întoarcă capul, însă medicul îi pusese deja mâna pe obraz.

— *Véame*[182], spuse el.

Trase pătura de pe el. Ceva mic trecu repede peste cearceaful de muselină. Boyd purta un pulover alb, asemeni celor pe care le purtau muncitorii de la câmp, care nu avea nici guler, nici nasturi. Medicul ridică puloverul şi trase cotul drept al lui Boyd prin mânecă, îi trecu puloverul peste cap şi îl trase încet şi cu atenţie în jos, peste braţul drept, apoi i-l dădu lui Billy, fără să-l privească. Boyd era bandajat cu bucăţi de pânză, iar rana îi sângerase şi sângele trecuse prin toate straturile şi se uscase şi se înnegrise. Medicul îşi strecură palma pe sub bandaje şi o puse pe pieptul lui Boyd.

— *Respire*, spuse el. *Respire profundo.*183

Boyd trase aer în piept, însă respiraţia sa era slabă şi greoaie. Medicul îşi strecură palma către partea stângă a pieptului, aproape de petele întunecate de pe bandaj şi-i spuse să respire iarăşi. Se aplecă, deschise geanta şi scoase stetoscopul, şi-l atârnă la gât şi scoase o foarfecă cu care tăie bandajele murdare, apoi trase de capetele întărite din pricina sângelui uscat. Îşi puse degetele pe pieptul dezvelit al lui Boyd, bătu peste degetul mijlociu al mâinii stângi cu cel de la mâna dreaptă şi ascultă. Îşi mută mâna şi mai bătu încă o dată. Îşi mută mâna mai jos, peste abdomenul supt şi livid, şi apăsă uşurel, cu degetele. Se uită la chipul băiatului.

— *Tienes muchos amigos*, spuse el. *No?*184

— *Cómo?*185 şopti Boyd.

— *Tantos regalos.*186

Îşi puse stetoscopul în urechi şi pe pieptul lui Boyd şi ascultă. Îl mişcă de pe partea dreaptă pe cea stângă.

— *Respire profundo*, spuse el. *Por la boca. Otra vez. Bueno.*187

Aşeză stetoscopul pe inima băiatului şi ascultă. Ascultă cu ochii închişi.

— Billy, şopti Boyd.

— Şşşt! spuse medicul şi puse degetul pe buzele băiatului. *No habla.*

Îşi scoase stetoscopul din urechi şi-l lăsă în jurul gâtului, apoi trase de un lănţişor şi scoase un ceas de buzunar de aur, pe care-l deschise cu degetul mare. Rămase cu două degete apăsate pe o parte a gâtului lui Boyd, mai jos de maxilar, întoarse faţa de porţelan a ceasului către candelă şi rămase tăcut, în timp ce secundarul subţire ca un ac traversa cadranul ceasului însemnat cu cifre romane.

— *Cuándo puedo yo hablar?*[188] şopti Boyd.

Medicul zâmbi.

— *Ahora sí quieres*[189], răspunse el.

— Billy?

— Da.

— Nu trebuie să stai.

— Ba stau.

— Nu trebuie să stai, dacă nu vrei. Sunt bine.

— Nu plec nicăieri.

Medicul băgă ceasul înapoi în vesta costumului.

— *Saca la lengua*[190], spuse el.

Examină limba lui Boyd, îşi băgă degetul în gura lui şi pipăi interiorul obrazului. Apoi se aplecă, scoase geanta şi o aşeză pe saltea, lângă el, o desfăcu şi o aplecă un pic mai spre lumină. Era o geantă din piele cu granulaţii mari, vopsită în negru, scorojită şi roasă pe la colţuri şi pe margini, unde se făcuse maronie. Închizătorile de alamă erau uzate după optzeci de ani în care fuseseră folosite, căci şi tatăl său o purtase cu el, înaintea sa. Scoase o manşetă pentru măsurat tensiunea arterială şi o înfăşură în jurul braţului subţire al lui Boyd, apoi umflă dispozitivul cu ajutorul pompei ca un balon. Puse capătul stetoscopului la îndoitura braţului lui Boyd şi ascultă. Se uită la acul care o luase în jos şi-i privi oscilaţiile. În mijlocul lentilelor de la ochelarii săi vechi de când lumea se reflecta flacăra candelei, subţire şi dreaptă. Mică şi constantă. Ca şi cum flacăra Judecăţii de Apoi ar fi ars în ochii săi din ce în ce mai bătrâni. Desfăcu bandajele şi se întoarse către Billy.

— *Hay una mesa chica en la casa? O una silla?*[191]

— *Hay una silla.*[192]

— *Bueno. Tráigala. Y tráigame una contenidor de agua. Una bota o cualquiera cosa que tenga.*[193]

— *Sí señor.*[194]

— *Y traiga un vaso de agua potable.*[195]

— Da.

— *Él debe tomar agua. Me entiendes?*[196]

— Da.

— *Y deja abierta la puerta. Necesitamos aire.*[197]

— Da. Aşa am să fac.

Se întoarse cu scaunul, ţinându-l invers peste braţ, cu spătarul în jos, şi cu un vas de lut plin cu apă într-o mână, iar în cealaltă mână cu un pahar cu apă de la cişmea. Medicul se ridicase şi-şi pusese un şorţ alb, iar acum ţinea în mână un prosop şi o bucată de săpun închisă la culoare.

— *Bueno*, spuse el.

Înveli săpunul în prosop, şi-l puse sub braţ, apoi luă cu atenţie scaunul de la Billy, îl întoarse cu faţa în sus, îl puse jos şi-l întoarse uşurel în poziţia în care dorea să stea. Luă vasul de lut de la Billy şi-l aşeză pe scaun, apoi se aplecă, căută prin geantă şi scoase un pai de sticlă, îndoit, pe care îl puse în paharul din mâna lui Billy. Îi spuse să-i dea fratelui său apa, să o bea. Îi spuse să aibă grijă să bea încet.

— Da, spuse Billy.

— *Bueno*, spuse medicul.

Scoase prosopul de sub braţ şi-şi ridică mânecile, una câte una. Se uită în jos, către Billy.

— *No te preocupes*[198], îi spuse.

— Bine, răspunse Billy. Am să încerc.

Medicul încuviinţă cu o mişcare a capului, apoi se întoarse cu spatele şi se duse să se spele pe mâini. Billy se aşeză pe saltea, se aplecă şi ţinu paharul şi paiul în aşa fel încât Boyd să poată bea.

— Pot să trag pătura pe tine, spuse el. Ţi-e frig? Nu ţi-e frig, nu?

— Nu mi-e frig.

— Poftim.

Boyd bău.

— Să nu bei foarte repede, îi spuse Billy.

Aplecă paharul.

— Semănai ca un fermier de pe-aici, în bluza aia.

Boyd trase din pai, apoi întoarse capul ca să poată tuşi.

— Nu bea aşa de repede.

Boyd se întinse şi-şi potoli respiraţia. Apoi bău iarăşi. Billy trase paharul, aşteptă, apoi i-l întinse iarăşi. Paiul se lovi de fundul paharului şi absorbi ultimele picături de apă. Aplecă paharul. După ce bău toată apa, Boyd se întinse şi-şi potoli respiraţia, cu ochii la Billy.

— Sunt lucruri mai rele pe lumea asta, cu care poţi semăna, spuse el.

Billy aşeză paharul pe scaun.

— N-am prea avut grijă de tine, nu?

Boyd nu-i răspunse.

— Medicul spune că ai să te faci bine.

Boyd stătea întins şi respira greoi, cu capul întors. Se uita fix la bârnele de pe tavan, de deasupra sa.

— Zice că ai să fii ca nou.

— Eu nu l-am auzit să spună aşa ceva.

Când se întoarse medicul, Billy luă paharul de pe scaun, se ridică şi rămase în picioare. Medicul îşi ştergea mâinile.

— *Él tenía sed, verdad?*199

— Da, răspunse Billy.

Femeia intră în cameră cu o găleată cu apă din care ieşeau aburi. Billy se duse lângă ea, apucă găleata de toartă şi o luă din mâna ei, iar medicul îi făcu semn să o pună pe sobă. Împături prosopul şi-l puse în geanta sa mare, puse şi săpunul deasupra, apoi se aşeză.

— *Bueno*, spuse el. *Bueno.*

Se întoarse către Billy:

— *Ayúdame*200, spuse el.

Împreună îl întoarseră pe Boyd într-o parte. Boyd trase puternic aer în piept şi încercă să se agaţe de ceva, prin aer. Îl apucă pe Billy de umăr.

— Uşurel, amice. Ştiu că doare, spuse Billy.

— Ba habar n-ai, şuieră Boyd.

— *Está bien*, spuse medicul. *Está bien así.*201

Trase uşurel pânza pătată cu sânge înnegrit, o ridică şi o scoase, apoi i-o dădu femeii. Nu se atinse de cataplasmele negricioase şi pline de buruieni, nici de cea de pe piept, nici de cea mai mare, din spatele umărului. Se aplecă deasupra băiatului şi apăsă uşurel cataplasmele, pe rând, să vadă dacă se scurgea ceva de sub ele, apoi adulmecă aerul din jurul lor, să vadă dacă se simţea vreo urmă de miros de putregai.

— *Bueno*, spuse el. *Bueno.*

Atinse uşurel zona de sub braţul lui Boyd, dintre cele două cataplasme, unde pielea era albastră şi umflată.

— *La entrada es en el pecho, no?*[202]

— *Sí*, spuse Billy.

Dădu aprobator din cap, luă prosopul şi săpunul, înmuie prosopul în *olla* cu apă, îl săpuni şi se apucă să cureţe spatele şi pieptul lui Boyd, trecând cu grijă prosopul în jurul cataplasmelor şi pe sub braţ. Clăti prosopul în *olla*, îl stoarse, se aplecă şi şterse urmele de săpun. Când întorcea prosopul, se vedea că era negru de murdar.

— *No estás demasiado frío?* întrebă el. *Estás cómodo? Bueno. Bueno.*[203]

După ce termină, aşeză prosopul deoparte, puse *olla* pe podea, apoi se aplecă şi scoase un prosop din geantă, pe care îl puse pe scaun şi-l deschise cu grijă, numai cu vârfurile degetelor. Înăuntrul lui era un alt prosop, tratat în autoclavă, făcut sul şi legat cu o panglică. Desfăcu cu grijă panglica şi o trase în sus, apoi desfăcu cu delicateţe prosopul între degetul mare şi arătător şi-l întinse pe scaun. În prosop erau bucăţi pătrate de tifon, de muselină şi tampoane de vată. Mai erau şi alte prosoape mai mici, împăturite. Şi role de bandaj din pânză. Ridică cu grijă mâinile, fără să atingă nimic, şi scoase din geantă două vase emailate, puse unul într-altul, iar pe unul din ele îl puse lângă geantă, în timp ce pe celălalt îl aplecă şi-l umplu pe jumătate cu apă fierbinte, din găleată, apoi îl apucă cu amândouă mâinile şi-l puse cu grijă pe marginea scaunului, departe de bandaje. Îşi alese dintre ustensilele din oţel nichelat pe cele necesare, aşezate în compartimente speciale din geantă. Foarfeci cu vârful ascuţit, forceps şi cam o duzină de pense hemostatice. Boyd îl urmări cu privirea. La fel şi Billy. Puse instrumentele în vasul cu apă, apoi scoase o mică pompă roşie, cu pară de cauciuc, din geantă, pe care o puse tot în vas. Mai scoase o bucată mică de bismut şi două beţe scurte de nitrat de argint, pe care le extrase din foiţele de metal în care erau învelite, şi le aşeză pe prosop, lângă vasul cu apă. Apoi scoase o sticlă cu iod, desfăcu un pic dopul şi i-o dădu femeii, în timp ce el îşi întinse mâinile peste vas şi-i spuse să toarne iodul peste mâinile sale. Femeia se apropie şi scoase dopul sticlei.

— *Ándale*, îi spuse el.

Femeia turnă iodul.

— *Más*, spuse medicul. *Un poquito más.*[204]

Pentru că uşa care dădea afară era deschisă, flacăra din spatele sticlei tremură şi pâlpâi, iar lumina, aşa puţină cum era, licări şi aproape că se stinse cu totul. Cei trei, aplecaţi deasupra saltelei sărăcăcioase pe care era întins băiatul, arătau ca nişte asasini în mijlocul unui ritual.

— *Bastante*, spuse medicul. *Bueno.*

Îşi ridică mâinile din care picura iod. Erau vopsite într-o nuanţă maronie. Iodul se amesteca cu apa din vas ca şi cum ar fi fost sânge. Medicul dădu aprobator din cap spre femeie.

— *Ponga el resto en el agua*[205], spuse el.

Femeia turnă ce mai rămăsese din iod în vas, iar medicul încercă apa

cu un deget, apoi apucă grăbit o pensă hemostatică din vas şi cu ea apucă mai multe bucăţi pătrate de muselină deodată, le înmuie, le ridică şi aşteptă să se scurgă apa din ele. Apoi se întoarse iarăşi către femeie.

— *Bueno*, spuse el. *Quita la cataplasma.*[206]

Femeia îşi duse o mână la gură. Se uită la Boyd, apoi la medic.

— *Ándale pues*, spuse el. *Está bien.*

Femeia îşi făcu cruce, apoi se aplecă, întinse mâinile şi apucă bucata de pânză care ţinea cataplasma, o ridică, apoi îşi puse degetul mare dedesubt şi o trase la o parte. Era făcută din buruieni împletite şi era plină de sânge negru şi abia reuşi să o tragă. Ca şi cum s-ar fi hrănit din acel loc. Femeia se dădu un pas înapoi şi o împături în pânza cu care fusese acoperită. Boyd rămase întins în lumina plăpândă a candelei, cu o gaură mică şi rotundă, câţiva centimetri mai sus şi mai la stânga de vârful sânului stâng. Rana era uscată, acoperită cu o coajă şi deschisă la culoare. Medicul se aplecă şi o curăţă cu grijă, cu ajutorul bucăţii de bumbac. Iodul pătă pielea lui Boyd. Încetul cu încetul sângele umplu rana şi începu să se prelingă de-a latul pieptului lui Boyd. Medicul acoperi rana cu o bucată curată de tifon. Privirăcum se înnegrea, încetul cu încetul, de la sânge. Medicul privi în sus, către femeie.

— *La otra?* întrebă ea.

— *Sí. Por favor.*

Se aplecă şi scoase şi cealaltă cataplasmă cu ajutorul degetului mare, apoi o trase în sus. Era mai mare, mai întunecată şi mai urâtă. Sub ea era o gaură cu margini zdrenţuite, căscată şi roşie. În jurul ei, carnea era acoperită cu o coajă de sânge negru. Medicul puse un snop întreg de bucăţi de tifon peste rană, iar deasupra o bucată de muselină, pe care o apăsă cu vârfurile degetelor şi o ţinu în loc. Încetul cu încetul, bucata de pânză se întunecă la culoare şi se înnegri. Medicul mai puse bucăţi de pânză. O dâră de sânge o porni de-a latul spatelui lui Boyd. Medicul şterse sângele cu un tampon, apoi mai apăsă o dată rana cu vârfurile degetelor.

După ce sângerarea se opri, luă o bucată de pânză pe care o îmbibă cu soluţie de iod din vas, în timp ce ţinea bandajele apăsate pe rana din spatele băiatului, şi se apucă să cureţe în jurul celor două răni. Lăsă tampoanele murdare să cadă în vasul gol de lângă el şi, după ce termină, îşi împinse ochelarii pe nas cu dosul încheieturii şi se uită la Billy.

— Ia-l de mână, spuse el.

— *Mánde?*

— Ia-l de mână.

— *No sé si me va permitir.*[207]

— *Él te permite.*[208]

Se aşeză pe marginea saltelei şi-l luă pe Boyd de mână, iar Boyd îl strânse cu putere.

— Hai şi fă-ţi mendrele.

— *Qué dice?*[209]

— *Nada*, spuse Billy. *Ándale.*

Medicul luă o bucată de pânză sterilă pe care o rulă în jurul micii lanterne, aprinse lanterna, apoi o ridică şi o prinse între dinţi. După aceea dădu drumul bucăţii de pânză în vasul în care erau şi tampoanele de vată, luă o pensă hemostatică din vas, se aplecă peste Boyd şi ridică uşurel bandajele de pe rana făcută la ieşirea glonţului, apoi îndreptă raza de lumină asupra ei. Sângele începuse iarăşi să se strângă, iar medicul puse pensa hemostatică în rană şi o închise.

Boyd se arcui şi-şi dădu capul pe spate, însă nu scoase nici un sunet. Medicul luă o altă pensă hemostatică din vas, curăţă sângele cu un bandaj de pânză, studie rana cu ajutorul luminii şi prinse pensa. În lumina candelei se vedeau tendoanele încordate de la gâtul lui Boyd. Medicul apucă lanterna dintre dinţi.

— *Unos pocos minutos más*, spuse el. *Unos pocos minutos.*[210]

Mai puse două pense hemostatice, apoi luă pompa roşie, cu pară de cauciuc, din vas, o spălă cu soluţie de iod şi îi spuse femeii să ia prosopul şi să-l ţină sprijinit de spatele băiatului. Apoi spălă cu atenţie rana cu soluţie. Curăţă rana cu un tampon de vată, apoi o spălă iarăşi cu soluţie de iod şi din rană ieşiră cheaguri de sânge şi bucăţi de carne. Întinse mâna către vas, luă o pensă hemostatică şi închise rana cu ea.

— *Pobrecito*[211], spuse femeia.

— *Unos pocos minutos más*, spuse medicul.

Mai spălă o dată rana cu soluţie de iod, cu ajutorul pompei, apoi ridică unul dintre beţele de nitrat de argint şi curăţă cheagurile şi resturile din rană cu ajutorul unui tampon de muselină prins într-o pensă hemostatică pe

care o ţinea într-o mână, în timp ce cu cealaltă cauteriza rana cu ajutorul nitratului de argint. Nitratul de argint lăsa urme de un gri deschis pe piele. Mai prinse rana cu o pensă hemostatică şi o spălă iarăşi cu soluţie de iod. Femeia puse încă un prosop pe spatele lui Boyd şi le ţinu pe amândouă. Medicul ridică ceva mic din rană, cu ajutorul unui forceps, pe care-l ţinu în dreptul razei de lumină.

— *Qué es eso?* întrebă Billy.

Medicul se aplecă, cu tot cu lanterna dintre dinţi, pentru ca băiatul să poată vedea mai bine.

— *Plomo*[212], spuse el.

Însă era o bucată mică din cea de-a şasea coastă a lui Boyd, iar medicul se referea la urma abia vizibilă de culoare metalică care se zărea de-a lungul marginii concoidale a osului. O aşeză pe prosop, alături de forceps, şi pipăi coastele lui Boyd cu degetul mare, din faţă până în spate. În timp ce făcea asta, se uită tot timpul la chipul lui Boyd.

— *Te duele?* întrebă el. *Allá? Allá?*[213]

Boyd stătea cu faţa întoarsă. Părea că abia mai respiră.

Medicul luă câteva foarfeci cu vârful ascuţit din vas şi începu să taie ţesutul mort de pe marginile rănii. Billy se întinse şi luă mâna lui Boyd într-a sa.

— *Le interesa el perro*[214], spuse medicul.

Billy se uită înspre uşă. Câinele stătea şi se uita la ei.

— Marş! îl alungă Billy.

— *Está bien*, spuse medicul. *No lo molesta. Es de su hermano, no?*[215]

— *Sí.*

Medicul încuviinţă cu o mişcare a capului.

După ce termină, îi spuse femeii să ţină prosopul sub rana de la pieptul băiatului şi apoi o spălă şi pe aceea cu iod şi o curăţă. O mai spălă o dată şi o examină cu ajutorul unui tampon de vată. În cele din urmă se aşeză, îşi scoase lanterna dintre dinţi, o aşeză pe prosop şi se uită la Billy.

— *Es un muchacho muy valiente*[216], spuse el.

— *Es grave?*[217] întrebă Billy.

— *Es grave*, spuse doctorul. *Pero no es muy grave.*[218]

— *Qué sería muy grave?*[219]

Medicul îşi aranjă ochelarii pe nas ridicându-i cu încheietura mâinii. În

cameră se făcuse frig. În lumina scăzută aproape că se vedeau aburii respiraţiei medicului când inspira şi când expira. O picătură de sudoare i se prelingea pe frunte. Făcu semnul crucii în aerul dinaintea sa.

— *Eso*, spuse el. *Eso es muy grave.*220

Întinse mâna şi luă iarăşi lanterna, cu unul dintre bandajele pătrate de muselină. O apucă iar cu dinţii, umplu pompa cu soluţie de iod, o aşeză lângă rană şi eliberă cu grijă prima dintre pensele hemostatice care înconjurau rana din spate a lui Boyd. O trase uşurel înapoi. Apoi o desprinse pe următoarea.

Ridică pompa cu pară şi spălă uşurel rana, apoi o tamponă, ridică băţul din nitrat de argint şi atinse uşor rana cu el. Începu din partea de sus a rănii şi merse în jos. După ce scoase şi ultima pensă hemostatică şi o lăsă să cadă în vas, mai rămase un moment cu amândouă mâinile pe spatele lui Boyd, ca şi cum l-ar fi îndemnat să se facă bine. Apoi luă cutia de bismut, îi deşurubă capacul, o ridică deasupra rănilor şi scutură din praful alb peste ele.

Puse apoi comprese de tifon pe răni, iar pe rana de pe spatele băiatului puse un prosop mic şi curat dintre bandajele sterile, le prinse cu leucoplast, apoi îl ridică pe Boyd, cu ajutorul lui Billy, şi medicul îl înfăşură rapid cu un bandaj de pânză, trecându-i rola de bandaj pe sub braţe, până la capăt. Prinse capătul cu două cleme mici, metalice, apoi îi traseră puloverul la loc şi-l puseră iarăşi jos. Capul i se lăsă pe spate şi trase puternic aer în piept.

— *Fué muy afortunado*221, spuse medicul.

— *Cómo?*222

— *Que no se le han punzando los pulmones. Que no se le ha quebrado la gran arteria cual era muy cerca de la dirección de la bala. Pero sobre todo que no hay ni gran infección. Muy afortunado.*223

Îşi strânse instrumentele într-un prosop şi le aşeză iarăşi în geantă, apoi goli vasele în găleată şi le şterse cu tampoane de vată, le puse în geantă şi o închise. Se spălă şi îşi şterse mâinile, rămase pe loc, îşi scoase butonii din buzunar, apoi îşi trase mânecile în jos şi le prinse la loc. Îi spuse femeii că avea să se întoarcă în ziua următoare, ca să schimbe bandajele, şi că avea să-i lase ei cele trebuincioase. Îi va arăta cum trebuia făcut. Spuse că băiatul trebuia să bea multă apă. Că trebuia să stea la căldură. Apoi îi dădu geanta lui Billy şi se întoarse, iar femeia îl ajută să-şi pună haina, după

care îşi luă pălăria şi-i mulţumi pentru ajutor, se aplecă şi ieşi pe uşa joasă.

Billy îl urmă, cu geanta în mână, apoi veni lângă medic, care se îndrepta spre botul maşinii, cu manivela în mână. Billy îi dădu geanta şi luă el manivela.

— *Permítame*[224], spuse el.

Se aplecă, pe întuneric, şi pipăi după fanta din grilajul radiatorului, apoi fixă manivela în ea şi o împinse în lăcaşul ei. Se ridică şi învârti manivela. Motorul porni, iar medicul încuviinţă cu o mişcare a capului.

— *Bueno*, spuse el.

Se dădu înapoi, de-a lungul aripii laterale a maşinii, apoi zăbovi un moment în dreptul clapetei de la portieră, se întoarse şi apucă mânerul manivelei din mâna lui Billy, se aplecă şi o împinse sub scaunul maşinii.

— *Gracias*, spuse el.

— *A usted.*

Medicul încuviinţă cu o mişcare a capului. Se uită înspre uşă, în dreptul căreia stătea femeia, apoi se uită iar la Billy. Scoase o ţigară din buzunar şi şi-o aşeză între buze.

— *Se queda con su hermano*[225], spuse el.

— *Sí. Accepte el caballo, por favor.*[226]

Medicul răspunse că nu. Spuse că avea să-l trimită pe *mozo* cu calul, dis-de-dimineaţă. Privi cerul înspre răsărit, acolo unde primele raze gri de lumină dezvăluiau conturul acoperişului din întunericul care îl găzduise până atunci.

— *Ya es de mañana*, spuse medicul. *Viene la madrugada.*[227]

— Da, răspunse Billy.

— Rămâi lângă fratele dumitale. Am să-ţi trimit calul.

Apoi se urcă în maşină, închise portiera şi aprinse farurile. Nu era nimic de văzut, cu toate acestea *ejiditarios* ieşiseră în pragul uşilor înşirate de-a lungul locuinţelor, bărbaţi şi femei abia vizibili în lumina farurilor, în hainele lor de bumbac, şi copii care se ghemuiau pe vine, privind cu toţii la automobilul care îşi învârti încet roţile şi trecu pe lângă ei, se întoarse în mijlocul curţii, ieşi pe poartă şi o luă pe şosea, în timp ce câinii alergau pe lângă el şi încercau să muşte cauciucurile boţite care se rostogoleau pe şosea.

Când s-a trezit Boyd, dimineaţa târziu, Billy era lângă el. Când s-a

trezit din nou la prânz şi apoi seara, Billy tot acolo era. Picotea şi îi cădea capul în lumina amurgului şi a fost luat prin surprindere când şi-a auzit numele.

— Billy.

Deschise ochii. Se aplecă.

— Nu am apă.

— Îţi aduc eu. Unde e paharul?

— Aici. Billy?

— Ce e?

— Trebuie să te duci la Namiquipa.

— Nu mă duc nicăieri.

— O să creadă că am abandonat-o.

— Nu te pot lăsa singur.

— N-o să păţesc nimic.

— Nu te pot lăsa pe tine singur şi să mă duc pân' acolo.

— Ba da, poţi.

— Ai nevoie de cineva care să te îngrijească.

— Ascultă, zise Boyd. Mi-a trecut chestia aia. Du-te, cum îţi spun eu. Tot îţi făceai tu griji pentru cal.

Mozo a venit la amiază, în ziua următoare, călare pe un *burro*, cu Niño în urma sa, legat cu un căpăstru de sfoară. Muncitorii erau pe câmp, iar el trecu peste pod şi pe lângă şirul de locuinţe, strigând după „señor Páramo". Billy ieşi în pragul uşii, iar *mozo* îşi opri *burro* şi îl salută pe Billy cu o mişcare a capului.

— *Su caballo*[228], spuse el.

Billy se uită la cal. Fusese hrănit, ţesălat, adăpat, se odihnise şi arăta de parcă ar fi fost cu totul alt cal. Îi spuse asta şi acelui *mozo*. *Mozo* încuviinţă cu o mişcare a capului şi desfăcu nodul cu care era legat căpăstrul de sfoară la oblâncul şeii sale, apoi descălecă de pe *burro*.

— *Por que no montaba el caballo?*[229] întrebă Billy.

Mozo ridică din umeri. Spuse că nu era calul său, ca să-l poată călări.

— *Quiere montarlo?*[230]

Mozo ridică încă o dată din umeri. Rămase în picioare, cu căpăstrul în mână.

Billy făcu un pas către cal, luă frâiele de pe cornul şeii, de care fuseseră agăţate, îi puse calului căpăstrul, lăsă frâiele să cadă şi desfăcu funia de la gâtul lui Niño.

— *Ándale*, îi spuse el.

Mozo strânse funia într-un colac pe care îl atârnă de cornul şeii sale, apoi dădu un ocol calului, îl mângâie, luă frâiele, puse un picior în scară şi încălecă. Întoarse calul şi ieşi pe *paseo*[231] dintre şirul de locuinţe, îndemnă calul la trap, urcă dealul din spatele *haciendei* şi îl întoarse acolo, ca să nu iasă cu calul din raza vizuală a băiatului. Dădu calul cu spatele, îl întoarse şi făcu câteva opturi, apoi coborî dealul în galop, trase puternic de frâie şi calul se lăsă pe picioarele din spate, derapă şi se opri în faţa uşii, iar *mozo* descălecă, dintr-o singură mişcare.

— *Le gusta?* spuse Billy.

— *Claro que sí*, răspunse *mozo*.

Se aplecă şi îşi aşeză palma întinsă pe gâtul calului, apoi dădu aprobator din cap, se întoarse, se sui pe *burro* şi o porni pe *paseo*, fără să privească în urmă.

Era aproape întuneric când a pornit-o la drum. Doamna Muñoz încercă să-l înduplece să aştepte până dimineaţa, însă nu se lăsă convins. Medicul venise după-amiaza târziu şi îi lăsase femeii bandajele şi un pachet cu săruri Epsom[232], iar femeia îi făcuse lui Boyd un ceai din *manzanilla*[233], *árnica*[234] şi rădăcină de tufă de *golondrina*[235]. Pusese provizii de drum pentru Billy într-o pânză veche, de culoarea dudului, pe care băiatul o atârnă de cornul şeii, apoi încălecă, întoarse calul şi privi în jos, către femeie.

— *Dónde está la pistola?*[236] întrebă el.

Femeia îi răspunse că era sub perna de sub capul fratelui său. Billy dădu aprobator din cap. Privi în josul şoselei, în direcţia podului şi a râului, apoi se uită iarăşi la femeie. O întrebă dacă venise vreun bărbat la *ejido*.

— *Sí. Dos veces.*[237]

Billy mai încuviinţă o dată, cu o mişcare a capului.

— *Es peligroso para ustedes.*[238]

Femeia ridică din umeri. Spuse că viaţa era periculoasă. Spuse că oamenii din popor nu aveau de ales. Billy zâmbi.

— *Mi hermano es hombre de la gente?*[239]

— *Sí*, răspunse femeia. *Claro.*

Merse către miazăzi, de-a lungul şoselei, printre plopii de pe malul râului, trecu prin oraşul Mata Ortíz şi merse mai departe la lumina lunii, dinspre apus către miazăzi, apoi ieşi de pe şosea şi se opri pentru restul nopţii într-un crâng de copaci pe care îl zărise de pe şosea, în lumina cerului. Se înfăşură în pled, îşi puse pălăria pe cizmele pe care şi le ţinea în picioare, adormi şi nu se mai trezi până dimineaţa.

În ziua care urmă, merse călare până seara.

Îl depăşiră câteva maşini, dar nu văzu pe nimeni călare. Seara, văzu camioneta care-l dusese pe fratele său în San Diego, care acum se apropia greoi pe şosea, dinspre miazănoapte, într-un nor de praf, şi se opri. Muncitorii din benă îi făcură cu mâna şi-l strigară, iar el se apropie de camionetă, îşi dădu pălăria pe spate şi le întinse mâna. Muncitorii se strânseră la marginea benei şi îi întinseră mâinile, iar el se aplecă şi strânse mâna fiecăruia în parte. Îi spuseră că era periculos pentru el să meargă pe şosea. Nu îl întrebară nimic despre Boyd şi când începu el să le povestească îi făcură semn cu mâinile să tacă, căci fuseseră şi ei şi-l vizitaseră, chiar în acea zi. Îi spuseră că mâncase şi băuse un pahar mic de *pulque*[240], ca să capete putere, şi că toate semnele erau de bun augur. Spuseră că numai Fecioara l-a putut scăpa de o asemenea rană gravă.

— *Herida tan grave*, spuseră ei. *Tan horrible. Herida tan fea.*[241]

Îi spuseră cum fratele lui stătea cu pistolul sub pernă şi vorbea şoptit.

— *Tan joven*, îi spuseră ei. *Tan valiente. Y peligroso por todo eso. Como el tigre herido en su cueva.*[242]

Billy se uită la ei. Privi în zare către apus, unde se lăsa frigul, şi către umbrele lungi. Din salcâmi se auzeau glasurile porumbeilor. Muncitorii credeau că fratele său îl ucisese pe *manco* într-un schimb de focuri, pe străzile oraşului Boquilla y Anexas. Că acel *manco* trăsese în el fără să fi fost provocat şi ce nebunie comisese, fără să recunoască în el acel mare suflet care era *güerito*. Îi cerură mai multe detalii. Cum se ridicase *güerito* din balta de sânge din praful de pe jos şi cum scosese pistolul şi-l împuşcase pe acel *manco* călare. I se adresau lui Billy cu profundă stimă şi-l întrebară cum de ajunseseră, el şi fratele său, să pornească pe această cale a dreptăţii.

Billy le examină chipurile cu atenţie. Văzu în ochii lor ceva ce-l emoţionă foarte tare. Şoferul şi ceilalţi doi bărbaţi din cabina camionetei coborâseră din maşină şi stăteau în picioare în spatele benei. Aşteptau cu toţii să vadă ce avea să răspundă el. Până la urmă le spuse că întreaga poveste a acelui conflict fusese mult exagerată şi că fratele său avea numai cincisprezece ani şi că numai el era de vină, pentru că ar fi trebuit să aibă mai multă grijă de fratele său. Nu ar fi trebuit să-l aducă şi pe el într-o ţară străină, ca să fie împuşcat în plină stradă, ca un câine. Bărbaţii dădură din cap a neîncredere şi repetară şoptit vârsta băiatului.

— *Quince años*, spuseră ei. *Que guapo. Que joven tan enforzado.*243

La sfârşit, Billy le mulţumi pentru grija ce-i purtau fratelui său şi-şi duse mâna la borul pălăriei, la care ei se îngrămădiră iarăşi în jurul său cu mâinile întinse, iar el le strânse încă o dată mâinile, precum şi pe cea a şoferului şi ale celor doi bărbaţi care stăteau în mijlocul şoselei, apoi mână calul împrejur, trecu pe lângă camionetă şi o luă pe şosea, înspre miazăzi. Auzi, în spatele său, cum se închiseră uşile camionetei cu un pocnet, apoi îl auzi pe şofer cum băga in viteza întâi, iar mai apoi îl depăşiră în uruit de roţi şi într-un nor de praf care începea să se ridice de pe şosea. Muncitorii din benă îi făcură cu mâna, iar câţiva îşi scoaseră pălăriile şi apoi unul dintre ei se sprijini cu o mână de umărul tovarăşului său şi rămase drept, ridică pumnul în aer şi strigă:

— *Hay justicia en el mundo!*244

Apoi se îndepărtară.

În noaptea aceea îl trezi pământul care se cutremura sub el. Se ridică şi se uită în jur, după cal. Calul se oprise şi ciulise urechile, care se profilau acum pe bolta întunecată a cerului, iar privirea îi era îndreptată către apus. Un tren traversa ţinutul, iar conul galben de lumină al farurilor sfredelea încet şi calm deşertul, în timp ce zgomotul îndepărtat al roţilor răzbătea, bizar şi mecanic, întinderea tăcută, scufundată în beznă. În cele din urmă, apăru şi micul pătrat de lumină al geamului de la vagonul de serviciu, care venea la capătul trenului. Trecu şi lăsă în urma sa numai dâra albă de fum care rămase suspendată deasupra deşertului, apoi veni şi şuieratul prelung şi singuratic care răsună în tot ţinutul, dinspre răscrucea din Las Varas.

Intră în Boquilla la amiază, cu puşca spânzurată de oblâncul şeii. Nu

era nimeni primprejur. O luă pe şoseaua care mergea spre miazăzi, către Santa Ana de Babícora. Spre lăsarea întunericului, începu să întâlnească în drumul său călăreţi care se îndreptau către Boquilla, bărbaţi tineri şi băieţi cu părul spilcuit şi lipit de scalp, cu cizmele curăţate şi cu cămăşi ieftine, de bumbac, care fuseseră netezite cu cărămida fierbinte. Era sâmbătă seara şi mergeau la dans. Îl salutară cu mişcări grave ale capului, călare pe *burros* sau pe catâri mici, folosiţi la morile din mine. Îi salută la rândul lui, dând din cap, atent la orice mişcare, cu puşca ridicată, lipită de el, cu patul sprijinit de interiorul pulpei sale. Calul bun pe care-l călărea îşi mişca contemplativ nările către ei. Când traversă La Pinta, pe platoul înalt de ienuperi de deasupra văii râului Santa María, luna era deja sus pe cer, iar când intră în Santa Ana de Babícora era deja miezul nopţii şi oraşul era întunecat şi pustiu. Adăpă calul pe *alameda* şi o luă pe şoseaua care mergea spre apus, către Namiquipa. După o oră de mers călare, ajunse la un pârâu care făcea parte din apele râului Santa María şi opri calul, îl scoase de pe şosea şi-l împiedică în iarba de pe malul râului, se înveli în pled şi dormi neîntors.

Când se trezi, soarele era de ore bune sus pe cer. Se duse la pârâu, cu cizmele în mână, se adânci în apă, se aplecă şi se spălă pe faţă. Când se ridică şi se uită după cal, calul se uita către şosea. După câteva minute apăru cineva călare. Pe şosea, călare pe calul pe care-l călărise mama băieţilor, venea fata, îmbrăcată într-o rochie nouă, din bumbac, albastră, cu o pălăriuţă de paie cu panglică galbenă care îi atârna pe spate. Billy o urmări cu privirea cum trecea şi după ce dispăru se aşeză jos şi se uită la cizmele sale aşezate în iarbă, la pârâul care curgea încet, şi la vârfurile firelor de iarbă care se mişcau în briza dimineţii. Apoi se întinse după cizme, şi le trase în picioare, se ridică, înşeuă calul, îi puse căpăstrul, încălecă, ieşi la şosea şi o porni pe urmele fetei.

Când auzi calul pe şosea, fata îşi fixă pălăria pe cap cu o mână şi se întoarse să vadă cine venea. Apoi se opri. Billy încetini şi opri calul în dreptul ei. Fata îl fixă cu ochii ei negri.

— *Está muerto?* întrebă ea. *Está muerto?*[245]

— *No.*

— *No me mienta.*[246]

— *Le juro por Dios.*[247]

— *Gracias a Dios. Gracias a Dios.*[248]

Se lăsă să alunece de pe cal, dădu drumul frâielor şi îngenunche, în hainele ei cele noi, pe noroiul uscat al şoselei, îşi făcu cruce, închise ochii şi-şi împreună mâinile pentru rugăciune.

O oră mai târziu, când trecură iarăşi prin Santa Ana de la Babícora pe drumul înapoi, fata nu scosese aproape nici un cuvânt. Era aproape de amiază şi o luară pe singura stradă, de-a lungul clădirilor joase şi şubrede, din chirpici, printre cei câţiva copaci văruiţi care alcătuiau *alameda*, apoi o luară iarăşi peste câmpia deşertică. Nu văzu nimic care să semene a *tienda* şi oricum nu ar fi avut bani să cumpere nimic, nici dacă ar fi văzut. Fata venea uşurel, la vreo zece paşi în urma sa, şi se uită în spate, către ea, o dată sau de două ori, însă fata nici nu-i zâmbi, nici nu-l luă în vreun alt fel în seamă, şi după un timp nu se mai uită deloc la ea. Billy era sigur că fata nu plecase de acasă fără provizii, dar cum ea nu spuse nimic, nu spuse nici el nimic. Când ajunseră ceva mai la miazănoapte de oraş, fata spuse ceva, în spatele lui, şi atunci Billy opri şi întoarse calul în mijlocul drumului.

— *Tienes hambre?*[249] întrebă ea.

Îşi dădu pălăria pe spate, cu degetul mare şi se uită fix la ea.

— Aş putea mânca un elan cu copite cu tot, îi răspunse el.

— *Mánde?*

Mâncară într-un crâng de salcâmi de la marginea şoselei. Fata întinse un pled şi aşeză pe el *tortillas*, *tamales*[250] învelite în pănuşi legaţi şi un borcan mic cu *frijoles*, căruia îi desfăcu capacul şi în care puse o lingură de lemn. Desfăcu o cârpă în care erau patru *empanadas*[251]. Doi ştiuleţi reci de porumb, frecaţi cu pudră de ardei iute. Un sfert de roată de brânză de capră.

Fata se aşeză cu picioarele sub ea şi cu capul dat într-o parte, pentru ca borul pălăriei să-i ţină umbră. Mâncară. Când o întrebă dacă dorea să afle ce era cu Boyd, îi răspunse că ştia deja. Billy o urmări cu privirea. Părea fragilă, în hainele pe care le purta. În dreptul încheieturii de la mâna stângă avea o pată albăstruie. În rest pielea îi era perfectă, încât părea să aibă chiar un aer artificial. Ca şi cum ar fi fost pictată pe deasupra.

— *Tienes miedo de los hombres*[252], spuse el.

— *Cuáles hombres?*[253]

— *Todos los hombres.*[254]

Fata se întoarse şi se uită la el. Apoi privi în jos. Billy crezu că se gândea la întrebarea lui, însă fata dădu la o parte cu mâna un *escarabajo*255 de pe pled, luă o *empanada* şi muşcă cu delicateţe din ea.

— *Y quizás tienes razón*256, adăugă el.

— *Quizás*.257

Fata privi în depărtare, către peticul de iarbă de la marginea şoselei unde se aflau caii, care îşi fluturau cozile. Billy crezu că nu avea să mai scoată nici un cuvânt, însă ea se apucă să-i povestească despre familia ei. Spuse că bunica ei fusese văduvă a revoluţiei şi se măritase a doua oară şi a doua oară rămăsese văduvă, în acelaşi an, şi se căsătorise a treia oară şi a treia oară rămăsese văduvă şi nu se mai măritase, deşi avusese multe ocazii să o facă, căci era foarte frumoasă şi nici nu împlinise douăzeci de ani când ultimul ei bărbat căzuse pe frontul de luptă, aşa cum îi povestise în detaliu chiar unchiul ei, la Torreón, cu o mână pe piept, ca şi cum ar fi jurat credinţă, şi cu arma strânsă la piept, ca şi cum ar fi fost un cadou, iar sabia şi pistolul îi căzuseră neputincioase în nisip, printre *palmettos*258, în timp ce calul rămas fără stăpân tropăia în amalgamul de împuşcături şi ţipete ale bărbaţilor şi o pornise cu scările săltând ca nişte aripi, apoi se întoarse, ca o umbră, printre ceilalţi cai care, asemeni lui, se mişcau printre cadavrele celor morţi pe acea câmpie fără noimă, sub întunericul ce se aşternea peste toate în jurul lor, iar păsările mici, alungate din arbori către ciulini, se întoarseră şi începură să zboare în cercuri pe deasupra şi să ciripească, iar luna apăru oarbă şi albă la răsărit, şi atunci sosiră şi micii şacali care aveau să-i mănânce pe cei morţi, cu haine cu tot.

Mai spuse că bunica ei era sceptică în multe privinţe, dar mai ales în ce îi privea pe bărbaţi. Spuse că în orice domeniu, în afară de război, oamenii talentaţi şi viguroşi prosperă. În război, mor. Bunica ei îi vorbise adeseori despre bărbaţi şi îi vorbise cu ardoare şi îi spusese că bărbaţii necugetaţi le atrăgeau foarte tare pe femei, şi că asta era o nenorocire ca multe altele, şi că nu se putea face mare lucru în această privinţă. Îi spusese că a fi femeie înseamnă a duce o viaţă plină de obstacole şi durere, iar cei care spuneau altceva, pur şi simplu nu aveau chef să înfrunte realitatea. Mai spuse că dacă lucrurile stăteau aşa şi nu puteau fi schimbate, era mai bine ca omul să-şi urmeze inima, la bine şi la rău, decât să caute siguranţă, căci aşa ceva nu exista. A căuta siguranţă însemna să accepţi suferinţa şi nimic altceva.

Spuse că aceste lucruri erau ştiute de toate femeile, cu toate că nu vorbeau adesea despre ele. La urmă mai spuse că dacă femeile erau atrase de bărbaţi nesăbuiţi era numai pentru că, adânc în inimile lor, ştiau că un bărbat care nu ar ucide în numele lor nu era de nici un folos.

Terminase de mâncat. Stătea cu mâinile aşezate una peste alta, în poală, iar ce spusese mai înainte se potrivea într-un fel ciudat cu postura ei. Şoseaua era pustie şi împrejur era linişte. O întrebă dacă credea că Boyd ar fi putut ucide pe cineva. Fata se întoarse şi îl privi cu atenţie. Ca şi cum ar fi fost vorba de cineva ale cărui vorbe ar trebui cântărite pentru a le putea pătrunde înţelesul. În cele din urmă spuse că vestea se dusese în tot ţinutul. Că toată lumea ştia că *güerito* îl omorâse pe *el gerente* din Las Varitas. Cel care îl trădase pe Socorro Rivera şi care-şi vânduse propriul popor către *Guardia Blanca* din La Babícora.

Billy ascultă toate acestea şi, după ce termină, spuse că acel *manco* căzuse de pe cal şi-şi rupsese spatele şi că văzuse cu ochii lui cum se întâmplase asta.

Aşteptă. După un timp, fata ridică ochii.

— *Quieres algo más?*259

— *No. Gracias.*

Începu să strângă resturile de la picnic. O urmări cu privirea, dar nu schiţă nici un gest să o ajute. Se ridică şi atunci fata împături restul proviziilor în pled şi îl strânse la loc, cu şnurul.

— *No sabes nada de mi hermano*260, spuse el.

— *Quizás*, răspunse fata.

Rămase pe loc, cu pledul legat pe umăr.

— *Por qué no me contesta?*261 întrebă el.

Fata se uită în sus, către el. Îi spuse că îi răspunsese deja. Spuse că în fiecare familie era cineva diferit, despre care ceilalţi credeau că ştiu totul, dar că de fapt nu ştiau. Mai spuse că şi ea era o astfel de persoană şi deci ştia despre ce vorbea. Apoi se întoarse şi se duse unde păşteau caii, printre buruienile pline de praf de pe marginea drumului, şi prinse pledul în spatele şeii, strânse chinga de la şa şi încălecă.

Încălecă şi el şi trecu în faţa ei, pe şosea. Apoi se opri şi privi în urma sa. Spuse că erau unele lucruri pe care numai familia sa le-ar fi putut şti

despre fratele său, dar că familia sa murise şi că el era singurul care le mai ştia. Fiecare detaliu. Fiecare dată când se îmbolnăvise, cât fusese copil, sau ziua în care îl muşcase un scorpion şi crezuse că avea să moară sau fiecare detaliu din ce se întâmplase în altă parte a ţării, despre care nici Boyd nu-şi mai amintea mare lucru sau poate nu-şi mai amintea deloc, inclusiv bunica lui sau sora sa geamănă, moartă şi îngropată atunci, de mult, într-un loc în care probabil că nu avea să mai meargă niciodată în viaţa lui.

— *Sabías que él tenía una gemela?* întrebă el. *Que murió cuando tenía cinco años?*262

Spuse că nu ştiuse că Boyd avusese o soră geamănă sau că aceasta murise, dar că acest lucru nu era important, de vreme ce acum avea alta. Apoi îndemnă calul la mers, îl depăşi pe Billy şi ieşi pe şosea.

O oră mai târziu trecură pe lângă trei fete care mergeau pe jos. Două dintre ele duceau împreună un coş acoperit cu o pânză. Mergeau către *el pueblo* Soto Maynez şi mai aveau o bună bucată de mers. Când auziră caii se uitară în spatele lor şi se strânseră laolaltă, pe marginea drumului, chicotind, iar când cei doi trecură călare pe lângă ele se împinseră una pe alta către marginea şoselei şi priviră în sus cu ochii lor negri şi vioi, râzând cu mâinile la gură. Billy îşi atinse pălăria şi trecu mai departe, însă fata se opri şi mână calul în ritmul lor, iar când Billy privi în urmă, vorbea cu ele. Erau numai cu puţin mai tinere decât ea, însă le dădea instrucţiuni cu vocea ei joasă şi egală. În cele din urmă fetele se opriră, cu spatele la tufele de *chaparral* de pe marginea drumului, iar ea îşi opri de tot calul şi continuă să le vorbească până când termină ce avea de spus. Apoi se întoarse şi îndemnă calul să meargă înainte, fără să mai privească în urma sa.

Merseră toată ziua. Când intrară în La Boquilla era întuneric şi băiatul traversă oraşul aşa cum venise, cu puşca ridicată înaintea sa. Trecură de locul în care căzuse *el manco* şi fata îşi făcu semnul crucii şi îşi sărută degetele împreunate. Apoi merseră mai departe. Trunchiurile răzleţe de copaci de pe *alameda* se vedeau ca nişte oase albicioase în lumina ferestrelor. Câteva ferestre aveau geamuri, însă cele mai multe erau acoperite cu hârtie de măcelărie prinsă în tocuri, iar în spatele lor nu se zărea nici o mişcare şi nici o umbră, în afară de acele pătrate smeade, ca

nişte pergamente sau nişte vechi hărţi goale, de pe care se şterseseră de mult orice urme ale pământurilor sau drumurilor înscrise pe ele. La periferia aşezării ardea un foc, chiar lângă şosea, aşa că începetiniră şi trecură precauţi prin dreptul lui, însă se părea că era un simplu foc de gunoi şi nu era nimeni prin apropiere, aşa că îşi continuară drumul, înspre ţinuturile întunecate dinspre apus.

În noaptea aceea au făcut tabără într-o văiugă de la malul lacului şi au împărţit ultimele resturi din proviziile pe care le adusese fata. Când o întrebă dacă nu i-ar fi fost frică să meargă prin aceste ţinuturi de una singură, noaptea, răspunse că nu avea încotro şi că omul trebuie să-şi încredinţeze viaţa în mâna Domnului.

O întrebă dacă Dumnezeu avea întotdeauna grijă de ea, iar ea privi multă vreme în inima focului, unde cărbunii încinşi străluceau, se domoleau şi se aprindeau iarăşi, în bătaia vântul dinspre lac. În cele din urmă, spuse că Dumnezeu avea grijă de toate şi că nimeni nu se putea feri de grija sa, aşa cum nu putea fugi nici din faţa judecăţii sale. Spuse că nici cei mai răi dintre oameni nu puteau scăpa de dragostea lui. Billy o urmări cu privirea. Spuse că el nu îl vedea deloc aşa pe Dumnezeu, şi că aproape renunţase la a se mai ruga, iar ea dădu aprobator din cap, fără să-şi ia ochii de la foc, şi spuse că ştia.

Fata îşi luă pătura şi se duse lângă lac. Billy o urmări cu privirea cum se îndepărta, apoi îşi scoase cizmele, se înfăşură în pled şi se adânci într-un somn agitat. Se trezi la un moment dat, în toiul nopţii, sau poate că era spre dimineaţă, se întoarse şi se uită înspre foc, să vadă cât timp dormise, însă focul se răcise de mult. Privi către răsărit, să vadă dacă apăruse vreo urmă gri de lumină a zorilor peste ţinut, dar era peste tot întuneric şi nu se vedeau decât stelele. Aţâţă jăraticul cu un băţ. Cei câţiva cărbuni roşietici care apărură din inima neagră a focului păreau misterioşi şi ireali. Ca ochii unor creaturi care fuseseră deranjate şi care cel mai bine era să fie lăsate în pace. Se ridică şi se duse lângă lac, înfăşurat în pled şi privi stelele reflectate în apa lacului. Vântul nu mai bătea, iar apa era neagră şi nemişcată. Părea o gaură în acel ţinut deşertic şi înalt, o gaură în care se prăvăleau stelele. Îl trezise ceva şi se gândi că poate auzise călăreţi pe şosea şi că şi ei, la rândul lor, văzuseră focul, dar nu aveau ce foc să vadă, şi apoi se gândi că poate se trezise fata şi venise lângă foc şi se aplecase

deasupra lui, în timp ce el dormea, şi-şi aminti că simţise gustul ploii pe obraz, dar nu era nici urmă de ploaie, apoi îşi aminti ce visase. Se făcea că era în alt ţinut, care nu semăna cu acesta, iar fata care îngenunchease lângă el nu era aceeaşi fată. Îngenuncheaseră în ploaie, într-un oraş scufundat în beznă, iar el îşi ţinuse în braţe fratele pe moarte, însă nu-i vedea chipul şi nu-i putea rosti numele. Undeva, printre străzile negricioase, pe care se scurgea apa, lătra un câine. Atâta tot. Privi înspre lac, de unde nu venea nici o adiere de vânt, ci numai o neclintire întunecată şi stelele, cu toate că el simţea un vânt rece care bătea. Se ghemui în rogozul de la marginea lacului şi îşi dădu seama că se temea de lumea care avea să vină, căci odată cu ea veneau certitudini pe care nimeni nu şi le-ar fi dorit. I se derulară înaintea ochilor, ca într-o tapiserie care se mişca cu încetinitorul, imagini ale unor lucruri văzute şi nemaivăzute. Văzu lupoaica moartă în munţi şi sângele şoimului pe stâncă şi văzu un dric din sticlă cu draperii negre care trecea pe stradă, dus de *mozos* pe nişte pari. Văzu arcul aruncat în apele reci ale râului Bavispe, ca un şarpe mort, şi văzu paracliserul singuratic dintre ruinele oraşului în care fusese acel *terremoto* şi pe schimnicul de sub transeptul crăpat al bisericii din Caborca. Văzu stropi de ploaie care curgeau dintr-un bec înşurubat într-un perete din tablă ondulată al unui depozit. Văzu o capră cu coarne de aur, priponită într-un câmp acoperit de noroi.

În cele din urmă, îl văzu pe fratele său într-un loc în care nu-l putea ajunge, în spatele unor ferestre care închideau o lume în care el nu putea ajunge niciodată. Când îl văzu acolo, îşi dădu seama că îl mai văzuse în felul acesta şi în alte vise şi ştia că fratele său avea să-i zâmbească şi aşteptă ca el să o facă, un zâmbet pe care şi-l amintea şi căruia nu ştia ce înţeles să-i atribuie, şi se întrebă dacă nu cumva ajunsese în punctul din care nu mai putea spune ce era doar închipuire din tot ce se întâmplase. Probabil că stătuse multă vreme ghemuit acolo, căci între timp cerul se făcuse gri înspre răsărit, de unde se iveau zorii, iar stelele pieriră în lacul lipsit de culoare, păsările îşi începuseră cântecul de pe celălalt mal şi lumea ieşea din nou la iveală.

Porniră la drum dimineaţa devreme, după ce au mâncat ultimele bucăţi de *tortillas*, uscate şi cu marginile întărite. Fata mergea în spatele lui şi nu-

şi adresară nici un cuvânt, şi în felul acesta trecură călare, la amiază, podul de lemn de peste râu şi intrară în Las Varas.

Erau puţini oameni. Îşi cumpărară fasole şi *tortillas* de la o mică *tienda* şi mai cumpărară patru *tamales* de la o bătrână care le vindea direct pe stradă, dintr-o fostă canistră de ulei din oţel încastrată într-un cadru de lemn cu roţi de fontă, luate de la un căruţ de mină. Fata îi plăti femeii şi se aşezară pe o stivă de lemn de *piñon* pentru foc, din spatele prăvăliei, ca să mănânce în tăcere. Acele *tamales* miroseau şi aveau gust de cărbuni. În timp ce mâncau, se apropie de ei un bărbat, le zâmbi şi îi salută cu o mişcare a capului. Billy se uită la fată, iar fata la el. Billy se uită apoi la cal şi la patul puştii care se iţea de sub şa.

— *No me recuerdas*[263], spuse bărbatul.

Billy se mai uită o dată la el. Se uită la cizmele sale. Era *el arriero* pe care îl văzuse ultima dată pe scările rulotei cântăreţilor de operetă, în crângul de pe marginea şoselei dinspre miazăzi de San Diego.

— *Le conozco*, spuse Billy. *Cómo le va?*[264]

— *Bien.*

Se uită la fată.

— *Dónde está su hermano?*[265]

— *Ya está en San Diego.*[266]

El arriero încuviinţă cu înţelepciune, dintr-o mişcare a capului. Ca şi cum ar fi cunoscut întru câtva situaţia.

— *Dónde esta la caravana?*[267] întrebă Billy.

Răspunse că nu ştia. Spuse că aşteptaseră la marginea drumului, dar că nu se mai întorsese nimeni.

— *Cómo no?*

El arriero ridică din umeri. Făcu o mişcare rapidă şi sacadată prin aer, din încheietura mâinii.

— *Se fué*[268], spuse el.

— *Con el dinero.*[269]

— *Claro.*

Spuse că-i lăsaseră fără resurse şi fără nici o posibilitate de a călători. În momentul în care plecase el, *dueña* vânduse toţi catârii, în afară de unul singur, şi începuseră să se ciorovăiască. Când Billy îl întrebă ce avea să se facă *dueña*, bărbatul ridică iarăşi din umeri. Se uită în altă direcţie, în josul

străzii. Se uită la Billy. Îl întrebă dacă-i putea da câţiva *pesos*, ca să-şi ia ceva de mâncare.

Billy îi spuse că nu avea nici un ban, dar fata se ridicase deja şi se duse până la cal, iar când se întoarse, îi dădu bărbatului câteva monede, pentru care el îi mulţumi de mai multe ori şi îi făcu plecăciuni ducându-şi mâna la pălărie, apoi puse monedele în buzunar, le ură călătorie plăcută, se întoarse şi o porni în jos pe stradă, iar apoi dispăru în singura *cantina* din acel *pueblo* de munte.

— *Pobrecito*[270], spuse fata.

Billy scuipă în iarba uscată. Spuse că mai mult ca sigur *arriero* minţea şi că în orice caz era un beţiv şi că n-ar fi trebuit să-i dea bani. Apoi se ridică şi se duse unde stăteau caii şi prinse catarama de la *latigo*, apucă frâiele, încălecă şi o porni prin oraş către şinele căii ferate şi către şoseaua dinspre miazănoapte, fără să se uite înapoi să vadă dacă fata venea după el.

În cele trei zile cât durase drumul până în San Diego, fata aproape că nu vorbise deloc. În ultima noapte dorise să meargă fără oprire, pe întuneric, ca să ajungă la *ejido*, însă Billy nu fusese de acord. Au pus de tabără la marginea râului, la câţiva kilometri spre miazănoapte faţă de Mata Ortíz şi au făcut focul din lemnele pe care le adusese apa pe întinderea de prundiş din mijlocul râului, iar fata găti ultimele boabe de fasole şi *tortillas*, singurul fel de mâncare de care avuseseră parte de când plecaseră din Las Varas. Şi-au luat cina aşezaţi de o parte şi de alta a focului, în timp ce flăcările se micşorară până când nu mai rămăsese decât o mână de jăratic ce abia mai pâlpâia, iar luna apăru pe cer, înspre răsărit, în timp ce deasupra lor, undeva sus de tot, se auzea sunetul vag al ciripitului de păsări care treceau către miazăzi şi le văzură cum treceau, ca nişte simboluri ascuţite, în drumul lor de-a latul crestelor muntoase aprinse ca o flacără mocnită înspre amurg şi înspre întunericul din depărtare.

— *Las grullas llegan*[271], spuse fata.

Billy îi urmări cu privirea. Cocorii se îndreptau către miazăzi, iar el urmări grupurile succesive care treceau de-a lungul acelor coridoare invizibile înscrise în sângele lor cu sute de mii de ani înainte. Îi urmări până când dispărură cu totul şi ultimul dintre ţipetele lor ascuţite, ca trompeta unui copil, dispăru în noaptea care creştea, şi atunci fata se ridică, îşi luă cu ea şalul, coborî înspre întinderea de prundiş şi dispăru printre

plopi.

Traversară podul din scânduri şi ajunseră la vechea *hacienda* în ziua următoare, la amiază. În pragul uşilor de la *domicilios* stăteau oameni care ar fi trebuit, în mod normal, să se afle pe câmp, şi atunci îşi dădu seama că era o zi de sărbătoare. O depăşi pe fată şi opri calul în faţa casei familiei Muñoz, descălecă, dădu drumul frâielor, îşi scoase pălăria, se aplecă şi intră pe uşa joasă.

Boyd stătea întins pe saltea, cu spatele la perete. Flacăra din candelă pâlpâi în spatele geamului de deasupra capului său şi se învârti, iar Boyd, înfăşurat în bandajele de pânză, arăta ca şi cum s-ar fi ridicat dintr-odată cineva chiar în timpul propriului său priveghi. Câinele cel mut stătuse întins şi acum se ridicase şi se aşeză lângă el.

— *Dónde estabas?*272 spuse Boyd.

Nu i se adresase fratelui său, ci fetei care intră zâmbind în cameră, în spatele lui.

În ziua următoare s-a dus la râu şi nu s-a întors toată ziua. Stoluri subţiri de păsări sălbatice străbăteau cerul sus de tot, înspre vale, iar pe lac cădeau frunze de salcie şi de plop, care se roteau şi se învârteau după cum le ducea curentul. Umbrele pe care le lăsau în alunecarea lor peste pietrele de râu se asemănau cu un scris. Când se întoarse, era întuneric şi traversă curtea călare, prin fumul care se înălţa de la focuri, trecând de la un cerc de lumină la altul, ca o santinelă călare care păzea focurile de veghe ale unei tabere. În zilele care urmară, munci alături de ciobani şi mână oile dinspre deal spre vale şi pe poarta înaltă şi boltită a complexului, prin care se îngrămădeau animalele, urcându-se unele peste altele, în timp ce *esquiladores*273 le aşteptau cu foarfecile pregătite. Mânau câte jumătate de duzină de oi odată în magazia părăginită, cu tavan înalt, iar *esquiladores* le ţineau între genunchi şi le tundeau de mână, în timp ce nişte băieţi tineri adunau lâna de pe scândurile străbate de ploaie ale podelei şi o îndesau cu picioarele în sacii adânci pentru strâns lâna.

Seara era frig şi stătea lângă foc şi bea cafea împreună cu *ejiditarios*, în timp ce câinii locului se mutau de la foc la foc în căutare de resturi de mâncare. Boyd era deja în stare să iasă seara călare şi stătea băţos în şa, mergând în pas de plimbare, în timp ce fata mergea călare pe Niño, la câţiva paşi în spatele său. Îşi pierduse pălăria în încăierarea de lângă râu şi

acum purta o pălărie veche de paie pe care i-o găsiseră şi o cămaşă făcută dintr-un material de dos de pernă, în dungi. După ce se întorceau ei, Billy se duceau unde stăteau caii împiedicaţi, mai jos de *domicilios*, şi-l călărea pe Niño fără şa, până la râu, adăpa calul în vadurile puţin adânci şi întunecate unde o văzuse pe *dueña* dezbrăcată, când îşi făcea baie, iar calul bea şi-şi ridica botul ud şi atunci ascultau împreună râul cum curgea şi zgomotele pe care le făceau raţele şi, câteodată, croncănitul înalt şi subţire al stolurilor de cocori care zburau spre miazăzi, pe deasupra râului. Într-o seară, când se întoarse pe bancul mai îndepărtat, în lumina amurgului, văzu în mâlul de pe malul râului, printre plopi, urmele cailor pe unde trecuse Boyd şi le urmări, să vadă unde se duseseră, şi încercă să ghicească gândurile călăreţului care le lăsase în urma sa. Ajunse înapoi târziu, intră pe uşa joasă şi se aşeză pe salteaua pe care dormea fratele său.

— Boyd, spuse el.

Fratele său se trezi şi se întoarse în lumina slabă a candelei, uitându-se în sus, către el. În cameră era cald de la toată căldura de peste zi care se strânsese în zidurile de pământ şi care acum se prelingea iarăşi din ele, iar Boyd era dezbrăcat până la talie. Îşi scosese bandajele de la piept şi era mai palid decât îşi putea aminti Billy că l-ar fi văzut vreodată, şi atât de slab, încât i se vedeau coastele prin pielea albă, iar atunci când se întoarse, în lumina roşiatică, Billy văzu pentru un moment gaura din pieptul său şi-şi feri ochii de la ea, asemeni unui om care a fost făcut, fără voia sa, părtaş la un secret pe care nu avea voie să-l cunoască şi pentru care nu era deloc pregătit. Boyd trase învelitoarea de muselină şi se acoperi, apoi se întinse la loc şi se uită la Billy. Părul său lung şi deschis la culoare îi încadra chipul subţire.

— Ce e? întrebă el.

— Vorbeşte cu mine.

— Culcă-te.

— Vreau să vorbeşti cu mine.

— E-n regulă. E totul în regulă.

— Ba nu e.

— Îţi faci tot felul de griji. Sunt bine.

— Ştiu că eşti bine, spuse Billy. Dar eu nu sunt.

Trei zile mai târziu, când se trezi dimineaţa, plecaseră. Merse până în

capătul dormitoarelor şi privi înspre râu. Calul tatălui său, care păştea pe câmp, ridică capul şi-l privi, apoi se uită la drumul care ducea spre râu, spre pod şi spre şoseaua de dincolo de pod.

Îşi strânse lucrurile din casă, înşeuă calul şi o porni. Nu-şi luă la revedere de la nimeni. Opri calul în mijlocul drumului, dincolo de plopii de la malul râului şi privi către munţi, apoi se uită către apus, unde norii de ploaie stăteau ca nişte bucăţi de lână tunse de pe linia subţire şi întunecată a orizontului, şi privi în sus, la cerul albastru aprins precum cianul, întins şi boltit deasupra întregului Mexic, în care lumea veche se agăţa de pietre şi de sporii fiinţelor vii şi locuia în sângele oamenilor. Întoarse calul şi o porni pe şoseaua care ducea către miazăzi, lipsită de umbre în acea zi mohorâtă, şi merse cu puşca scoasă din teacă şi aşezată de-a curmezişul peste arcada şeii. Căci vrăjmăşia lumii îi era nouă şi necunoscută în acea zi, rece şi intolerabilă, aşa cum probabil le apare tuturor celor care nu mai au altă cauză şi trebuie să stea să o înfrunte.

I-a căutat săptămâni întregi, dar dădea numai peste umbre şi zvonuri. Găsise micul talisman în formă de inimă în buzunarul pentru ceas al jeanşilor şi-l scoase cu degetul arătător, îl aşeză în palmă şi se uită cu atenţie la el, vreme îndelungată. Merse înspre miazăzi până la Cuauhtémoc. Apoi o luă iarăşi către miazănoapte, până la Namiquipa, dar nu găsi pe nimeni care să deţină informaţii despre fată, şi merse către apus până în La Norteña, la cumpăna apelor, şi între timp slăbise, iar hainele i se zdrenţuiseră de atâta călătorit şi se decoloraseră de la praful de pe şosea, însă de găsit, n-avea să-i mai găsească niciodată. La răsăritul soarelui, opri calul la răscrucea drumului de la Buenaventura şi urmări păsările de apă care zburau pe deasupra râului şi a lagunelor pustii, cu mişcările întunecate şi fluide ale aripilor pe fundalul roşiatic al răsăritului de soare. O luă iarăşi către miazănoapte, printre micile cătune cu case de pământ de pe terasele stâncoase, prin Alamo şi Galeana, aşezări prin care mai trecuse şi înainte, iar astfel întoarcerea sa nu scăpă atenţiei oamenilor şi, cu această ocazie, călătoria sa începu să capete forma unei poveşti. Noaptea se lăsa frigul pe păşunile alpine, în acele prime zile ale lunii decembrie, şi nu prea avea cu ce să se încălzească. Când intră iarăşi în Casas Grandes, nu mai mâncase de două zile, era trecut de miezul nopţii şi începuse să cadă o ploaie rece.

Bătu îndelung la porţile *zaguán*-ului. Din spatele casei se auzea un

lătrat de câine. În cele din urmă, se aprinse o lumină.

Când *mozo* deschise poarta şi se uită afară şi-l văzu acolo, în ploaie, cu calul de dârlogi, nu păru deloc surprins. Îl întrebă de fratele său, iar Billy răspunse că fratele său se făcuse bine, dar că dispăruse şi-şi ceru scuze de ora înaintată, însă se întreba dacă îl putea vedea pe medic. *Mozo* răspunse că ora nu avea nici o importanţă, de vreme ce medicul era mort.

Nu-l întrebă pe *mozo* când murise medicul sau din ce cauză. Rămase pe loc, cu pălăria în mâini, în faţa sa.

— *Lo siento*[274], spuse el.

Mozo încuviinţă cu o mişcare a capului. Au mai stat aşa o vreme, în linişte, apoi băiatul îşi puse pălăria, se întoarse, puse un picior în scară şi încălecă calul negru şi ud, apoi privi în jos, către *mozo*. Spuse că medicul fusese un om bun, apoi privi în zare, către luminile oraşului, şi îşi întoarse din nou privirea către *mozo*.

— *Nadie sabe la que espera en este mundo*[275], spuse *mozo*.

— *De veras*[276], răspunse băiatul.

Dădu din cap a bineţe şi-şi duse mâna la borul pălăriei, apoi se întoarse şi o porni în jos, pe strada întunecată.

1. „Ce fel de loc e ăsta?“ (în sp., în orig.).
2. „E o cooperativă“ (în sp., în orig.).
3. „Ce fel de oameni sunt?“ (în sp., în orig.).
4. „Nu ştiu“ (în sp., în orig.).

5. Terasă pe acoperişul unei case (în sp., în orig.).
6. „Unde sunt locuinţele?“ (în sp., în orig.).
7. „Afară“ (în sp., în orig.).
8. Muncitori la cooperativă (în sp., în orig.).
9. „Te caută cineva“ (în sp., în orig.).
10. „Nu poţi sta aici?“ (în sp., în orig.).

11. Ardei (în sp., în orig.).
12. Carne uscată (în sp., în orig.).
13. „Bărbaţii au plecat la Madero?“ (în sp., în orig.).
14. „Gata cu muzica“ (în sp., în orig.).
15. Călăreţ (în sp., în orig.).
16. „Le era foarte frică“ (în sp., în orig.).

17. Beţiv (în sp., în orig.).

18. „Cum? Cine spune aşa ceva?“ (în sp., în orig.).
19. „Toată lumea“ (în sp., în orig.).
20. „E o minciună. Pricepi?“ (în sp., în orig.).
21. Un do diez foarte înalt (din octava a treia, în ambitusul unei soprane) (în sp., în orig.).

22. „Pardon?“ (în sp., în orig.).
23. „Spune-ne, Gaspar. De ce mă omoară Pulcinella?“ (în sp., în orig.).
24. „Te omoară pentru că ştie secretul tău“ (în sp., în orig.).
25. „Nu pentru că i-l ştiu eu pe al lui?“ (în sp., în orig.).
26. „În ciuda a ceea ce crede lumea?“ (în sp., în orig.).

27. „În ciuda a orice“ (în sp., în orig.).
28. „Şi care este acest secret?“ (în sp., în orig.).
29. „Secretul este că în lumea asta masca spune adevărul“ (în sp., în orig.).
30. „Ai priceput?“ (în sp., în orig.).
31. „Cine ştie?“ (în sp., în orig.).

32. „S-ar putea să fie o călătorie lungă“ (în sp., în orig.).
33. „Se prea poate“ (în sp., în orig.).
34. „Adu-mi puşca“ (în sp., în orig.).
35. „Cum merge?“ (în sp., în orig.).
36. „Bine, mulţumesc lui Dumnezeu. Şi dumneata?“ (în sp., în orig.).
37. „Fratele meu“ (în sp., în orig.).
38. Pânză groasă de bumbac (în sp., în orig.).
39. „Le place“ (în sp., în orig.).
40. „Şi cailor?“ (în sp., în orig.).
41. „Eşti departe de casă?“ (în sp., în orig.).
42. „Porumb curat“ sau „Cumpăr porumb“ (în sp., în orig.).
43. „Ce aveţi de mâncare?“ (în sp., în orig.).
44. „Friptură de ied“ (în sp., în orig.).
45. „Şi altceva?“ (în sp., în orig.).
46. „Pui învelit în *tortillas*, cu sos iute“ (în sp., în orig.).
47. „Două porţii de pui. Şi cafea“ (în sp., în orig.).
48. Garnitură din roşii, ceapă şi ardei iute (în sp., în orig.).
49. Rasă de vite originară din Mexic, cu constituţie robustă şi cu coarne puternice.
50. „Ce se întâmplă?“ (în sp., în orig.).
51. „Ce faceţi?“ (în sp., în orig.).
52. „Să nu răniţi caii“ (în sp., în orig.).
53. „Cine sunteţi voi?“ (în sp., în orig.).
54. „Suntem proprietarii acestor cai“ (în sp., în orig.).
55. „Unde s-a dus tovarăşul tău?“ (în sp., în orig.).
56. „Daţi-mi actele“ (în sp., în orig.).
57. Şeful (în sp., în orig.).

58. Coborâş, povârniş (în sp., în orig.).
59. Parte din caii hergheliei din care se aleg cei pentru călărit (în sp., în orig.).
60. *American saddlehorse*, în orig. – rasă de cai creată de proprietarii de plantaţii din Kentucky, renumiţi pentru frumuseţea lor şi postura distinsă a corpului.
61. Prescripţie, dispoziţie (în sp., în orig.).
62. Adăpătoare, jgheab de adăpat (în sp., în orig.).
63. Prăvălie (în sp., în orig.).
64. Vechi monede mexicane (în sp., în orig.).
65. Nuntă (în sp., în orig.).
66. Promenadă (în sp., în orig.).
67. „Îmi vreau actele“ (în sp., în orig.).
68. Ciungul, cel fără o mână (în sp., în orig.).

69. „Chitanţă de la cine?“ (în sp., în orig.).
70. „Semnată de către cine?“ (în sp., în orig.).
71. „Semnată de domnul Quijada“ (în sp., în orig.).
72. „Quijada nu face parte din forţele de ordine“ (în sp., în orig.).
73. „Este administrator“ (în sp., în orig.).

74. „Dă-mi voie“ (în sp., în orig.).
75. „E un ordin!“ (în sp., în orig.).
76. „Nu atingeţi caii!“ (în sp., în orig.).
77. „E inutil. Şi-a rupt coloana“ (în sp., în orig.).
78. „Poftim?“ (în sp., în orig.).
79. Jarişte, loc ars în pădure (în sp., în orig.).

80. „La naiba!“ (în sp., în orig.).
81. Mămăligă (în sp., în orig.).
82. Copii (în sp., în orig.).
83. „Nu trageţi. Nu trageţi. Ne predăm. Ne predăm“ (în sp., în orig.).
84. Specie de ferigă întâlnită pe continentul american, din Cuba până în Chile şi Mexic (în sp., în orig.).

85. „Luaţi-l!“ (în sp., în orig.).
86. Blondinul (în sp., în orig.).
87. „Repede“ (în sp., în orig.).
88. „Haideţi!“ (în sp., în orig.).
89. „Nu-ţi face griji!“ (în sp., în orig.).
90. „Mulţumesc, omule. E fratele meu“ (în sp., în orig.).

91. „Cine e?“ (în sp., în orig.).
92. „Îţi plac ouăle?“ (în sp., în orig.).
93. „Spune-mi. Ce noutăţi ai?“ (în sp., în orig.).

94. Militar mexican, care a participat la Revoluţia din Mexic de la începutul secolului XX.
95. Calixto Contreras, Orestes Pereyra, amândoi generali în armata mexicană.
96. Luptător în armata federală condusă de Victoriano Huerta, un personaj cunoscut în contemporaneitate sub numele de *El Chacal* („Şacalul“).
97. „Au trecut douăzeci şi opt de ani de atunci. S-au schimbat multe. Şi în acelaşi timp, totul a rămas la fel“ (în sp., în orig.).
98. „Cine eşti, orbule?“ (în sp., în orig.).

99. „Nu ştiţi nimic despre mine“ (în sp., în orig.).
100. „La stânga“ (în sp., în orig.).
101. „La trei metri. Repede. Se duce“ (în sp., în orig.).
102. „Ce faci, orbule?“ (în sp., în orig.).
103. „Nimic. Nu-mi face rău“ (în sp., în orig.).
104. „Eu? Să-ţi fac rău? Eşti nebun, orbule“ (în sp., în orig.).
105. „Sigur că da“ (în sp., în orig.).
106. „Unde-mi sunt hainele?“ (în sp., în orig.).
107. „Permite-mi“ (în sp., în orig.).
108. „Atinge“ (în sp., în orig.).
109. „Dacă lumea este o iluzie, atunci şi pierderea lumii este tot o iluzie“ (în sp., în orig.).
110. „E o faţă. Şi ce dacă?“ (în sp., în orig.).
111. „Către nord“ (în sp., în orig.).
112. „Către sud“ (în sp., în orig.).
113. „Există lumină în lume, orbule. Ca şi până acum“ (în sp., în orig.).
114. „E încă treaz tânărul?“ (în sp., în orig.).
115. „Da, este treaz“ (în sp., în orig.).
116. „Este lumina aprinsă?“ (în sp., în orig.).
117. „Da, este“ (în sp., în orig.).
118. „Continuă“ (în sp., în orig.).
119. „Bun. Ca în toate istorisirile, pe drum întâlnim trei călători. I-am întâlnit deja pe femeie şi pe bărbat“ (în sp., în orig.).
120. „Poţi ghici cine este al treilea?“ (în sp., în orig.).
121. „Un copil?“ (în sp., în orig.).
122. „Dar este o poveste adevărată?“ (în sp., în orig.).
123. „Am dreptate?“ (în sp., în orig.).
124. „Este un erou, omul acesta orb?“ (în sp., în orig.).
125. Fermă (în sp., în orig.).
126. „Era fratele meu“ (în sp., în orig.).
127. „Îmi pare rău“ (în sp., în orig.).
128. „Cine este?“ (în sp., în orig.).
129. „Alt frate“ (în sp., în orig.).
130. „Tata“ (în sp., în orig.).

131. „Şi tu?“ (în sp., în orig.).
132. Baticuri (în sp., în orig.).
133. „Închină-te“ (în sp., în orig.).
134. Mojar (în sp., în orig.).
135. „Dumneata eşti fata“ (în sp., în orig.).
136. „Sunt urât tare, nu-i aşa?“ (în sp., în orig.).
137. „Nu. Şi oricum, nu spuneaţi că aparenţele sunt înşelătoare?“ (în sp., în orig.).
138. „Pentru mine, da“ (în sp., în orig.).
139. „Trebuie să înţelegi că există încă acest căpcăun. Care suge ochii oamenilor. El şi ceilalţi asemeni lui. Nu au dispărut din această lume. Şi nu vor dispărea niciodată“ (în sp., în orig.).
140. „Şi visele? Şi-au pierdut din intensitate?“ (în sp., în orig.).
141. „Nu-mi mai amintesc lumea plină de lumină. Sunt mulţi ani de atunci. Lumea aceea e o lume fragilă. Ce am văzut în ultima vreme mi-a rămas în minte. Este mai aproape de adevăr“ (în sp., în orig.).
142. „În primii ani pe care i-am petrecut în beznă am crezut că orbirea e o formă a morţii. M-am înşelat. Să-ţi pierzi vederea e ca şi cum ai visa propria-ţi cădere. Ai impresia că abisul nu are sfârşit. Cazi şi tot cazi. Lumina rămâne în urma ta. La fel şi amintirea luminii. A lumii întregi. Amintirea propriului tău chip. A urâţeniei tale“ (în sp., în orig.).
143. „În timpul acestei călătorii, lumea vizibilă nu face decât să te distragă. Şi pe cei orbi, dar şi pe ceilalţi oameni. Până la urmă, ştim foarte bine că nu-l putem vedea pe bunul Dumnezeu. N-avem decât să ascultăm. Înţelegi, tinere? Trebuie să ascultăm“ (în sp., în orig.).
144. „Şi părerile groparului despre dreptate? Ce părere aveţi despre ele?“ (în sp., în orig.).
145. „S-ar putea să nu fie prea multă dreptate în această lume“ (în sp., în orig.).
146. „Suferim în beznă. Cu toţii. Pricepi? Şi cei care pot vedea, şi cei care nu pot“ (în sp., în orig.).
147. „Ceea ce trebuie noi să înţelegem este că, până la urmă, de toate se alege ţărâna. De tot ce putem atinge. De tot ce putem vedea. Asta-i dovada pe care o avem, mai puternică decât dreptatea, decât mila. Prin asta ni se arată cea mai mare binecuvântare a Domnului“ (în sp., în orig.).
148. Burduf (în sp., în orig.).
149. Tufe şi arbuşti adaptaţi climei deşertice şi lipsei de umiditate (în sp., în orig.).
150. „În această aşezare“ (în sp., în orig.).
151. „Nu. Câinele. Câinele. Scuză-mă“ (în sp., în orig.).

152. „Blond. Îl cauţi pe cel răpit, nu-i aşa?“ (în sp., în orig.).
153. „E în viaţă?“ (în sp., în orig.).
154. „E câinele tău?“ (în sp., în orig.).
155. „Este calul tău“ (în sp., în orig.).

156. „Bun. Încalecă, cavalere, şi mergi cu Dumnezeu“ (în sp., în orig.).

157. „Un moment“ (în sp., în orig.).
158. „Ce ai acolo?“ (în sp., în orig.).
159. „Ţine“ (în sp., în orig.).
160. „Un talisman“ (în sp., în orig.).
161. „Da. Pentru băiatul blond. Pentru băiatul blond, rănit“ (în sp., în orig.).
162. „Nu e rănit la inimă“ (în sp., în orig.).
163. „Ce tânăr curajos“ (în sp., în orig.).
164. „Este aici?“ (în sp., în orig.).
165. „Trăieşte?“ (în sp., în orig.).
166. „Cadouri de la muncitori“ (în sp., în orig.).
167. „Muncitorii de la cooperativă?“ (în sp., în orig.).
168. „Ce spune medicul?“ (în sp., în orig.).
169. „Femeie vraci“ (în sp., în orig.).
170. „Ce spune femeia vraci? E grav?“ (în sp., în orig.).
171. „Tavernă“ (în sp., în orig.).
172. „Omule“ (în sp., în orig.).
173. „Medicul. Unde locuieşte medicul?“ (în sp., în orig.).

174. „Aşteaptă aici“ (în sp., în orig.).
175. „Unde este fratele dumitale?“ (în sp., în orig.).
176. „La cooperativa din San Diego“ (în sp., în orig.).
177. „Şi când s-a întâmplat acest accident?“ (în sp., în orig.).
178. „Acum două zile“ (în sp., în orig.).

179. „Ce faci? Cum te simţi?“ (în sp., în orig.).
180. „Cum nu se poate mai bine“ (în sp., în orig.).
181. „Fierbe nişte apă“ (în sp., în orig.).
182. „Uită-te la mine“ (în sp., în orig.).
183. „Inspiră. Inspiră adânc“ (în sp., în orig.).
184. „Ai mulţi prieteni, aşa-i?“ (în sp., în orig.).
185. „Poftim?“ (în sp., în orig.).
186. „Ai primit atâtea cadouri“ (în sp., în orig.).
187. „Inspiră adânc. Pe gură. Încă o dată. Bine“ (în sp., în orig.).
188. „Când pot vorbi?“ (în sp., în orig.).
189. „Acum, dacă doreşti“ (în sp., în orig.).

190. „Scoate limba“ (în sp., în orig.).
191. „Este vreo masă mai mică prin casă? Sau un scaun?“ (în sp., în orig.).
192. „Un scaun“ (în sp., în orig.).
193. „Bun. Adu-l. Şi adu-mi şi un vas cu apă. Un burduf sau orice găseşti“ (în sp., în orig.).

194. „Da, domnule“ (în sp., în orig.).
195. Şi adu un vas cu apă potabilă (în sp., în orig.).
196. Trebuie să bea apă. Înţelegi? (în sp., în orig.).
197. „Şi lasă uşa deschisă. E nevoie de aer“ (în sp., în orig.).
198. „Nu-ţi face griji“ (în sp., în orig.).
199. „Îi era sete, nu-i aşa?“ (în sp., în orig.).
200. „Ajută-mă“ (în sp., în orig.).
201. „Aşa e bine“ (în sp., în orig.).
202. „A intrat prin piept, nu-i aşa?“ (în sp., în orig.).
203. „Nu îţi este frig? Stai bine? Foarte bine“ (în sp., în orig.).
204. „Mai toarnă. Încă un pic“ (în sp., în orig.).

205. „Toarnă şi restul în apă“ (în sp., în orig.).
206. „Bun. Acum scoate cataplasma“ (în sp., în orig.).
207. „Nu ştiu dacă o să mă lase“ (în sp., în orig.).
208. „O să te lase“ (în sp., în orig.).
209. „Ce-a spus?“ (în sp., în orig.).
210. „Încă câteva minute“ (în sp., în orig.).
211. „Sărăcuţul“ (în sp., în orig.).
212. „Plumb“ (în sp., în orig.).
213. „Te doare? Acolo? Acolo?“ (în sp., în orig.).
214. „Ce interesat este câinele“ (în sp., în orig.).
215. „Nu-i nimic. Nu-i face rău. E al fratelui tău, nu-i aşa?“ (în sp., în orig.).

216. „Este un băiat foarte curajos“ (în sp., în orig.).
217. „Este gravă starea în care se află?“ (în sp., în orig.).
218. „Este grav. Însă se putea şi mai rău“ (în sp., în orig.).
219. „Cum ar putea fi mai rău de atât?“ (în sp., în orig.).
220. „Aşa. Aşa ar fi şi mai grav“ (în sp., în orig.).
221. „A avut mare noroc“ (în sp., în orig.).
222. „Cum adică?“ (în sp., în orig.).
223. „Că nu i-a străpuns plămânii. Că nu i-a străpuns aorta, care a fost foarte aproape de traiectoria glonţului. Dar mai presus de orice, pentru că nu este nici o urmă de infecţie. Foarte norocos“ (în sp., în orig.).

224. „Lăsaţi-mă pe mine“ (în sp., în orig.).
225. „Rămâi cu fratele dumitale“ (în sp., în orig.).
226. „Da. Vă rog să acceptaţi calul drept răsplată“ (în sp., în orig.).
227. „Ziua de mâine e deja aici. Au sosit zorii“ (în sp., în orig.).
228. „Calul dumitale“ (în sp., în orig.).
229. „De ce nu aţi venit călare pe cal?“ (în sp., în orig.).
230. „Doriţi să-l călăriţi?“ (în sp., în orig.).
231. Alee (în sp., în orig.).

232. Sarea Epsom sau sarea amară (sulfat de magneziu) este o substanţă cu proprietăţi medicinale.
233. Muşeţel (în sp., în orig.).
234. Arnică (în sp., în orig.).
235. Laptele câinelui (în sp., în orig.).
236. „Unde e pistolul?“ (în sp., în orig.).
237. „Da. De două ori“ (în sp., în orig.).
238. „Sunteţi în pericol“ (în sp., în orig.).
239. „Fratele meu e un om din popor?“ (în sp., în orig.).
240. Rachiu (în sp., în orig.).
241. „O rană atât de gravă. Atât de oribilă. O rană aşa urâtă“ (în sp., în orig.).
242. „Aşa de tânăr. Aşa curajos. Şi totuşi periculos. Ca un tigru rănit, în vizuina sa“ (în sp., în orig.).
243. „Cincisprezece ani. Ce frumos. Ce tânăr puternic“ (în sp., în orig.).
244. „Există dreptate în lume!“ (în sp., în orig.).
245. „E mort? E mort?“ (în sp., în orig.).
246. „Să nu mă minţi“ (în sp., în orig.).
247. „Jur pe Dumnezeu“ (în sp., în orig.).
248. „Mulţumesc lui Dumnezeu“ (în sp., în orig.).

249. „Ţi-e foame?“ (în sp., în orig.).
250. Un fel de crochete din mămăligă cu diferite adaosuri, învelite în frunze sau pănuşi (în sp., în orig.).
251. Plăcinte (în sp., în orig.).
252. „Ţi-e teamă de bărbaţi“ (în sp., în orig.).
253. „De care bărbaţi?“ (în sp., în orig.).

254. „De toţi bărbaţii“ (în sp., în orig.).
255. Gândac (în sp., în orig.).
256. „Poate că ai şi de ce“ (în sp., în orig.).
257. „Poate“ (în sp., în orig.).
258. Palmier pitic (în sp., în orig.).
259. „Mai vrei ceva?“ (în sp., în orig.).
260. „Nu ştii nimic despre fratele meu“ (în sp., în orig.).
261. „De ce nu-mi răspunzi?“ (în sp., în orig.).
262. „Ştiai că a avut o soră geamănă? Care a murit când avea cinci ani?“ (în sp., în orig.).
263. „Nu-ţi mai aduci aminte de mine“ (în sp., în orig.).
264. „Te recunosc. Cum o mai duci?“ (în sp., în orig.).
265. „Unde e fratele tău?“ (în sp., în orig.).
266. „În San Diego“ (în sp., în orig.).
267. „Unde e rulota?“ (în sp., în orig.).
268. „A plecat“ (în sp., în orig.).

269. „Cu tot cu bani“ (în sp., în orig.).
270. „Săracul de el“ (în sp., în orig.).
271. „Sosesc cocorii“ (în sp., în orig.).
272. „Pe unde ai umblat?“ (în sp., în orig.).
273. Frizeri (în sp., în orig.).
274. „Îmi pare rău“ (în sp., în orig.).
275. „Nimeni nu ştie la ce să se aştepte pe lumea asta“ (în sp., în orig.).

276. „Aşa e“ (în sp., în orig.).

IV

Trecu graniţa prin Columbus, New Mexico. Grănicerul din gheretă îi aruncă rapid o privire şi-i făcu semn cu mâna să treacă. De parcă ar fi văzut destui ca el în ultima vreme, ca să mai aibă îndoieli în ce-l privea. Billy opri, cu toate acestea, calul.

— Sunt american, spuse el. În caz că nu mai par a fi.

— Se pare că ai lăsat ceva carne pe acolo, spuse grănicerul.

— Nu mă întorc mai bogat, asta-i lucru sigur.

— Presupun ca te-ai întors să te-nrolezi.

— Aşa mă gândeam şi eu. Dacă oi găsi vreo uniformă bună de mine.

— Nu-ţi face griji de asta, se găsesc. Sper că nu ai platfus.

— Platfus?

— Da. Dacă ai platfus, nu te primesc.

— Despre ce naiba tot vorbeşti?

— Despre armată?

— Despre armată…?

— Da. Despre armată. Da’ tu câtă vreme ai fost plecat?

— Habar n-am. Nici măcar nu ştiu în ce lună suntem.

— Nu ştii ce s-a întâmplat?

— Nu. Ce s-a întâmplat?

— S-a dezlănţuit iadul pe pământ, băiete. Suntem în război.

O luă pe şoseaua dreaptă, nepavată, care ducea înspre miazănoapte, către Deming. Zilele erau friguroase şi mergea cu pătura pe umeri. Îi ieşeau genunchii prin pantaloni, iar cizmele i se ferfeniţiseră de tot. Buzunarele de la piept ale cămăşii, care îi rămăseseră spânzurate de cămaşă, şi le smulsese de mult şi le aruncase cu totul, iar la spate, unde i se descususe cămaşa, o cususe cu agave. Gulerul jachetei se descususe şi el, iar căptuşeala zdrenţuită îi înconjura gâtul ca un fel de colier extravagant şi ţipător, ce-i dădea aspectul unui *dandy* scăpătat. Cele câteva automobile care trecură pe lângă el îi făcură cât mai mult loc cu putinţă, pe acea şosea

îngustă, iar oamenii întorceau capetele şi se uitau după el prin norii de praf care se ridicau pe drum, de parcă ar fi fost pe de-a-ntregul un extraterestru aterizat în mijlocul acelui peisaj. Ceva din timpuri de mult apuse, de care doar auziseră. Ceva despre care citiseră. Merse toată ziua, iar seara trecu printre dealurile joase de la poalele munţilor Florida şi traversă câmpia alpină prin lumina amurgului, până la lăsarea întunericului. După ce se întunecă, trecu pe lângă cinci călăreţi care mergeau în şir indian către miazăzi, de unde venise el, iar el le vorbi în spaniolă, le ură seară bună, iar ei îi răspunseră, pe rând, cu voci liniştite, în timp ce-l depăşeau. Ca şi cum apropierea nopţii şi drumul drept îi făcuse pe toţi complici. Sau ca şi cum nu s-ar mai fi aflat pe lume decât complici.

Intră în oraşul Deming la miezul nopţii şi traversă strada mare, de la un capăt la celălalt. Copitele lipsite de potcoave ale calului scoteau un pocnet surd pe pavajul bituminos al străzii, în liniştea nopţii. Era un frig grozav. Nu era nimic deschis. Îşi petrecu noaptea în staţia de autobuz de la intersecţia străzilor Spruce şi Gold, culcat pe caldarâm, învelit în pledul său mizer, cu coburul pe post de pernă şi cu pălăria pătată şi mizeră trasă pe ochi. Şaua înnegrită de transpiraţie era sprijinită de perete, cu tot cu puşca din teacă. Se culcă cu cizmele în picioare. Se trezi de două ori în timpul nopţii şi se duse să vadă ce făcea calul, pe care îl lăsase priponit cu funia de stâlpul unui felinar.

Dimineaţa, când se deschise cafeneaua, se apropie de tejghea şi o întrebă pe femeie unde se putea duce ca să se înroleze în armată. Femeia îi răspunse că biroul serviciului de recrutare era la arsenal, pe strada South Silver, dar că nu credea să fie deschis aşa devreme.

— Vă mulţumesc, doamnă, spuse el.

— Nu vrei o cafea?

— Nu, doamnă. Nu am nici un ban.

— Ia loc, îi spuse femeia.

— Da, doamnă.

Se aşeză pe unul din taburete şi femeia îi aduse cafeaua într-o ceaşcă albă, de porţelan. Billy îi mulţumi şi bău din cafea. După o vreme, femeia se întoarse din dreptul grătarului şi aşeză în faţa lui o farfurie cu ouă şi şuncă şi o altă farfurie cu pâine prăjită.

— Să nu spui nimănui de unde ai căpătat-o, îi zise ea.

Biroul de recrutări era închis şi când sosi sergentul să descuie uşa, Billy aştepta aşezat pe trepte, împreună cu alţi doi băieţi din Deming şi unul de la o fermă de prin împrejurimi.

S-au aşezat cu toţii în faţa biroului său. Sergentul se uită cu atenţie la ei.

— Care dintre voi nu are încă optişpe ani? întrebă el.

Nu răspunse nici unul.

— De obicei aşa e, cu unul din patru, şi acu' văd patru recruţi în faţa mea.

— Eu nu am decât şaptişpe, spuse Billy.

Sergentul încuviinţă cu o mişcare a capului.

— Ei bine, spuse el, va trebui să o aduci pe mama ta, să semneze în numele tău.

— Nu am mamă. E moartă.

— Dar tatăl tău?

— Şi el e mort.

— Atunci trebuie să aduci cea mai apropiată rudă. Un unchi sau ceva. Va trebui să-şi facă o împuternicire la notar.

— Nu mai am nici o rudă. Am un singur frate, care e mai mic ca mine.

— Unde lucrezi?

— Nu lucrez nicăieri.

Sergentul se lăsă pe spate în scaun.

— De unde eşti?

— Dinspre Cloverdale.

— Trebuie să ai o rudă, ceva.

— Nici una de care să ştiu.

Sergentul bătu darabana pe birou, cu creionul. Se uită pe fereastră. Se uită şi la ceilalţi băieţi.

— Vreţi să vă înrolaţi, cu toţii?

Se uitară unul la celălalt.

— Da, să trăiţi, răspunseră ei.

— Nu păreţi prea convinşi.

— Da, să trăiţi, repetară ei.

Sergentul clătină din cap, apoi întoarse scaunul şi introduse un formular imprimat în maşina de scris.

— Eu vreau să mă înrolez în trupele de cavalerie, spuse băiatul de la fermă. Tatăl meu a făcut parte din cavalerie, în ultimul război.

— Ei bine, fiule, aşa să le spui celor de la Fort Bliss, când ajungi acolo.

— Da. Trebuie să-mi iau şi şaua cu mine?

— Nu trebuie să iei nimic. Or să aibă ei grijă de tine, ca mama ta de-acasă.

— Da.

Le notă numele, data naşterii, numele celei mai apropiate rude şi adresa fiecăruia dintre ei, apoi semnă patru tichete de masă pe care le dădu băieţilor şi le spuse cum să ajungă la cabinetul medicului, unde trebuia să li se facă controlul medical, apoi le dădu şi pentru asta câte un formular.

— Ar trebui să terminaţi cu toţii şi vă întoarceţi aici imediat după ora cinei, le spuse el.

— Şi cu mine cum rămâne? întrebă Billy.

— Tu aşteaptă aici. Voi ceilalţi, ştergeţi-o. Vă întoarceţi cu toţii aici, după-amiază.

După ce plecară, sergentul îi dădu lui Billy formularul şi tichetul de masă.

— Uită-te în josul celei de-a doua pagini, îi spuse el. E un formular pentru acordul parental. Dacă vrei să te alături armatei acestui om, ar fi bine să-l returnezi semnat de mama ta. Şi dacă trebuie să vină înapoi din ceruri ca să-ţi semneze, nu mă deranjează câtuşi de puţin. Pricepi ce-ţi spun?

— Da. Cred că vreţi să semnez eu cu numele mamei mele moarte pe bucata asta de hârtie.

— Nu am spus eu aşa ceva. M-ai auzit pe mine spunând asta?

— Nu.

— Atunci du-te. Ne vedem tot aici, după ora cinei.

— Da.

Se întoarse şi ieşi pe uşă. După el mai erau oameni care stăteau la uşă şi care se dădură un pas în spate ca să-i facă loc să treacă.

— Parham, spuse sergentul.

Billy se întoarse:

— Da, răspunse el.

— Să faci bine să te întorci aici, după-amiază, mă auzi?

— Da.

— Nici n-ai unde altundeva să te duci.

Traversă strada, dezlegă calul, încălecă şi străbătu iarăşi strada Silver, apoi o luă pe West Spruce, cu actele în mână. Toate străzile dinspre răsărit şi apus aveau nume de copaci, iar cele dinspre miazăzi şi miazănoapte aveau nume de minerale1. Legă calul în dreptul cafenelei Manhattan, vizavi de staţia de autobuz. Alături erau Victoria Land şi Cattle Company, unde doi bărbaţi cu pălării cu boruri înguste şi cizme cu toc, din cele pe care le purtau latifundiarii, stăteau pe trotuar şi discutau. Se uitară amândoi la el când trecu pe lângă ei şi îi salută cu o mişcare a capului, la care însă ei nu răspunseră.

Se strecură în spatele mesei, puse actele pe masă şi se uită la meniu. Când veni ospătăriţa începu să comande prânzul, însă femeia îi spuse că prânzul începea să se servească la ora unsprezece. Până atunci putea servi micul dejun.

— Am mâncat deja un mic dejun pe ziua de azi.

— Nu există nici o ordonanţă de la primărie despre câte mic dejunuri se pot mânca pe zi.

— Cât de mare poate fi micul dejun?

— Cât de mult poţi mânca?

— Am un tichet de masă de la biroul de recrutări.

— Ştiu. Îl văd pe masă.

— Pot primi patru ouă?

— Să-mi spui cum le vrei.

Îi aduse micul dejun pe un platou lunguieţ de ceramică cu cele patru ouă bine prăjite, o felie de şuncă prăjită, pâine prăjită cu unt şi mai aduse şi o farfurie cu biscuiţi şi un castron mic, plin cu sos.

— Dacă mai vrei şi altceva, să-mi spui, îi zise ea.

— Bine.

— Vrei şi o prăjitură?

— Da.

— Îţi mai aduc cafea?

— Da.

Îşi ridică privirea şi se uită la ea. Avea cam patruzeci de ani, era brunetă şi avea dinţii stricaţi. Îi zâmbi larg.

— Îmi place să văd un bărbat care mănâncă bine, spuse ea.

— Ei bine, spuse el, aveţi în faţă unul care s-ar putea să vă îndeplinească această dorinţă.

După ce termină de mâncat, îşi bău cafeaua şi privi atent la formularul pe care ar fi trebuit să-l semneze mama sa. Rămase cu ochii aţintiţi asupra lui, în timp ce reflecta asupra situaţiei, şi după o vreme o rugă pe ospătăriţă să-i aducă un stilou.

Femeia i-l aduse şi i-l dădu.

— Să nu-l iei cu tine, spuse ea. Nu-i al meu.

— Nu-l iau.

Femeia se întoarse în spatele tejghelei, iar el se aplecă deasupra formularului şi scrise pe linie „Louisa May Parham“. Pe mama sa o chemase Carolyn.

Când ieşi, ceilalţi trei băieţi veneau pe trotuar şi se îndreptau către cafenea. Vorbeau cu toţii de parcă ar fi fost prieteni de când lumea. Când îl văzură, întrerupseră discuţia, iar el li se adresă şi îi întrebă cum o duceau. Răspunseră că o duceau bine, după care intrară în cafenea.

Medicul se numea Moir şi avea cabinetul pe strada West Pine. Când ajunse acolo, era deja o mână de oameni care aşteptau, majoritatea tineri şi băieţi care stăteau cu formularele de recrutare în mână. Îi spuse asistentei de la birou cum se numea, se aşeză pe un scaun şi aşteptă alături de ceilalţi.

Când asistenta îi strigă în cele din urmă numele, adormise şi atunci tresări, uitându-se împrejur, fără să-şi dea seama unde se afla.

— Parham, strigă asistenta încă o dată.

Billy se ridică.

— Eu sunt, spuse el.

Asistenta îi dădu un formular şi apoi rămase pe hol, în timp ce femeia îi puse un carton deasupra unui ochi şi-i ceru să citească din tabelul de pe perete. Îl citi până la ultima literă de jos, apoi îi testă şi celălalt ochi.

— Ai vedere bună, îi spuse ea.

— Da, răspunse el. Aşa am avut mereu.

— Cred şi eu, spuse asistenta. Că doar nu începi cu o vedere proastă, care apoi să se îmbunătăţească.

Când intră în cabinetul medicului, acesta îl puse să stea pe un scaun şi se uită la ochii lui cu ajutorul unei lanterne, îi puse un instrument rece în urechi şi se uită şi acolo. Îi spuse să-şi descheie cămaşa.

— Ai venit călare, spuse el.

— Da.

— De unde ai venit?

— Din Mexic.

— Înţeleg. Ai avut vreun caz de boală în familie?

— Nu. Sunt morţi cu toţii.

— Înţeleg.

Aşeză capătul rece al stetoscopului pe pieptul băiatului şi ascultă. Îi ciocăni pieptul cu vârfurile degetelor. Îi mai puse o dată stetoscopul pe piept şi ascultă cu ochii închişi. Se ridică şi-şi scoase instrumentul din urechi, apoi se sprijini de spătarul scaunului.

— Ai un murmur la inimă, spuse el.

— Asta ce înseamnă?

— Înseamnă că nu te vei înrola în armată.

Munci la un grajd de pe marginea autostrăzii timp de zece zile şi dormi tot acolo, până făcu rost de bani pentru haine şi pentru un bilet de autobuz către El Paso, apoi lăsă calul la proprietarul pământului şi o luă către răsărit, în noua sa haină de lucru, din doc, şi într-o cămaşă nouă, albastră, cu nasturi de sidef.

În El Paso vremea era rece şi bătea vântul. Găsi biroul de recrutări şi funcţionarul de acolo completă încă o dată aceleaşi formulare, apoi aşteptă la rând împreună cu alţi oameni şi se dezbrăcară cu toţii, îşi puseră hainele într-un coş şi li se dădu câte o bucată de metal cu un număr înscris pe ea, după care se aşezară iarăşi la rând, dezbrăcaţi, cu actele în mână.

Când ajunse la punctul unde se făceau examinările îi dădu medicului formularul său, iar acesta se uită în gura lui şi apoi în urechi. Apoi îi puse stetoscopul pe piept. Îi spuse să se întoarcă, îi puse stetoscopul pe spate şi ascultă. Mai ascultă o dată în dreptul pieptului. După aceea luă o ştampilă de pe birou, îi ştampilă formularul lui Billy, îl semnă, îl ridică de pe birou şi i-l dădu.

— Nu te pot trece, spuse medicul.

— Da’ ce am?

— Ai bătăile inimii neregulate.

— Nu am nimic la inimă.

— Ba da.

— O să mor?

— La un moment dat. Probabil că nu e nimic grav. Dar nu o să poţi intra în armată.

— M-ai putea trece, dacă ai vrea.

— Aş putea. Dar n-am s-o fac. Tot ar descoperi, până la urmă. Mai devreme sau mai târziu.

Nu era încă amiază când ieşi şi traversă strada San Antonio. O luă pe strada South El Paso, până la cafeneaua Splendid, mâncă dejunul, se întoarse în staţia de autobuz şi ajunse iarăşi în Deming, înainte de lăsarea întunericului.

Dimineaţa, când se duse în grajd, domnul Chandler aranja harnaşamentele din magazie.

— Ei bine, spuse el. Te-au primit în armată?

— Nu, nu m-au primit. M-au refuzat.

— Îmi pare rău să aud asta.

— Da. Şi mie la fel.

— Şi ce ai de gând să faci?

— Am să încerc şi în Albuquerque.

— Băiete, sunt o grămadă de birouri de recrutare deschise peste tot prin ţară. Ai putea face carieră numai din asta.

— Ştiu. Am să mai încerc o dată.

Lucră până la sfârşitul săptămânii, îşi luă plata şi se urcă în autobuz duminică dimineaţa. Merse toată ziua. Se înnoptase deja când ajunse la miazănoapte de Socorro, unde cerul era înţesat de stoluri de păsări de apă care se roteau deasupra râului şi plonjau în bălţile de la răsărit de autostradă. Le privi cu fruntea lipită de geamul rece şi întunecat al autobuzului. Îşi încordă auzul să le audă ţipetele, dar nu le putea distinge de huruitul autobuzului.

Dormi la YMCA2 şi dimineaţa, când deschiseră biroul de recrutări era deja acolo, iar înainte de amiază era deja în autobuz, în direcţia miazăzi. Îl întrebase pe medic dacă putea lua vreun medicament, însă acesta îi

răspunsese că nu exista aşa ceva. Îl întrebase dacă se putea lua ceva care să-i facă inima să funcţioneze bine, măcar pentru un timp.

— De unde eşti? îl întrebă medicul.

— Din Cloverdale, New Mexico.

— La câte birouri de recrutare ai mai încercat să te înrolezi?

— Ăsta e al treilea.

— Băiete, chiar dacă am avea vreun medic surd, tot nu l-am pune să examineze recruţii cu stetoscopul. Cred că trebuie să te duci acasă.

— Nu mai am casă unde să mă duc.

— Parcă ziceai că eşti din Clover… nu ştiu cum. De unde ziceai că eşti?

— Din Cloverdale.

— Aşa, din Cloverdale.

— Eram, dar acu' nu mai sunt. Nu am unde să mă duc. Cred că trebuie să fiu în armată. Dacă oricum am să mor, de ce să nu mă folosiţi? Nu mi-e frică.

— Aş vrea să te pot ajuta, spuse medicul. Dar nu pot. Nu e după cum vreau eu. Trebuie să respect regulile, ca toată lumea. În fiecare zi refuzăm oameni de bună calitate.

— Da.

— Cine ţi-a spus că o să mori?

— Nu ştiu. Da' nici nu mi-a spus nimeni că n-o să mor.

— Ei bine, spuse medicul. Nu ţi-ar fi putut spune nimeni aşa ceva, nici dacă aveai inimă de cal. Nu?

— Aşa e. Cred că n-ar fi avut cum.

— Şi acum, du-te.

— Poftim?

— Acum du-te.

Când opri autobuzul în parcarea din spatele staţiei era ora trei dimineaţa. Se duse la Chandler, intră în magazia cu şei, îşi luă şaua, se duse în grajd, îl duse pe Niño în boxă şi puse valtrapul pe el. Era foarte frig. Grajdul era făcut din scânduri de stejar, aşa că vedea aburii respiraţiei calului intersectându-se cu razele de lumină care intrau printre şipci, de la unicul bec galben, aprins afară. Ruiz, rândaşul la cai, se apropie şi rămase în pragul uşii, cu pătura pe umeri. Se uită la Billy, care înşeua calul. Îl

întrebă dacă reuşise să se înroleze în armată.

— *No,* răspunse Billy.

— *La siento.*[3]

— *Yo también.*[4]

— *Adónde va?*[5]

— *No sé.*[6]

— *Regresa a Mexico?*[7]

— *No.*

Ruiz încuviinţă cu o mişcare a capului.

— *Buen viaje*[8], îi ură el.

— *Gracias.*

Scoase calul din boxa grajdului, apoi afară pe uşa grajdului, încălecă şi ieşi din curte.

Traversă oraşul călare şi o luă pe vechea şosea dinspre miazăzi, către Hermanas şi Hachita. Calul tocmai fusese potcovit şi era în stare bună, de la grăunţele pe care le mâncase, aşa că au mers ziua întreagă şi seara, şi după lăsarea întunericului. Dormi pe câmpia alpină, înfăşurat în pătura sa şi se trezi tremurând, înaintea zorilor, apoi o porniră iarăşi la drum. Părăsi şoseaua la apus de Hachita, traversă dealurile de la poalele munţilor Little Hatchet şi dădu peste calea ferată care venea dinspre topitoria Dodge Phelps, de la miazăzi, traversă şinele şi ajunse la lacul puţin adânc, cu apă sărată, chiar la amurg.

Apa umplea albia lacului cât vedeai cu ochii, iar apusul de soare îl transformase într-un lac de sânge. Încercă să îndemne calul la mers, însă animalul nu vedea celălalt mal al lacului aşa că nu se urni din loc. Se întoarse şi o luă către miazăzi, de-a lungul câmpiei. Muntele Gillespie era acoperit cu zăpadă şi dincolo de el se vedea Animas Peak, în lumina ultimelor raze de soare, cu pajiştile acoperite de zăpadă roşiatică. În depărtare, către miazăzi, *cordilleras* din Mexic, străvezii şi vechi de când lumea, luaseră în stăpânire linia orizontului. Dădu peste rămăşiţele unui vechi gard, descălecă, scoase scoabele din câţiva pari fusiformi şi făcu focul, apoi se aşeză în faţa lui cu cizmele încrucişate înaintea sa şi cu privirea aţintită în mijlocul focului. Calul stătea în întuneric, la marginea focului, şi privea trist la pământul sterp şi plin de sare.

— Tu ai vrut aşa, îi spuse băiatul. Nu-ţi plâng deloc de milă.

Dimineaţa traversară lacul întins şi puţin adânc şi înainte de amiază dădură peste vechea şosea Playas, pe care o luară către munţi, înspre apus. În pasul dintre munţi era zăpadă neatinsă de vreo urmă. Coborâră în frumoasa vale Animas, o porniră pe şoseaua de la miazăzi de Animas şi ajunseră la ferma Sanders, la vreo două ore după miezul nopţii.

Strigă de la poartă şi fata ieşi pe verandă.

— Sunt Billy Parham, strigă el.

— Cine?

— Billy Parham.

— Vino încoace, Billy Parham, îi strigă ea.

Când intră în salon, domnul Sanders era în picioare. Îmbătrânise, se făcuse mai mic şi părea mai fragil.

— Intră în casă, spuse el.

— Sunt prea murdar ca să intru, spuse el.

— Hai, intră. Am crezut că ai murit.

— Nu. Încă nu.

Bătrânul îi strânse mâna şi o reţinu într-a sa. Se uită în urma lui, înspre uşă.

— Unde e Boyd? întrebă el.

Au mâncat în sufragerie. Fata îi servi, apoi se aşeză şi ea la masă. Au mâncat friptură de vită cu cartofi şi fasole, iar fata îi dădu un vas cu pâine, acoperit cu o bucată de pânză, şi Billy luă o bucată de pâine din făină de porumb şi o unse cu unt.

— Ce bună e! spuse el.

— Găteşte foarte bine, spuse bătrânul. Sper să nu se hotărască să se mărite şi să mă părăsească. Dacă ar trebui să-mi gătesc singur, ar pleca toate pisicile.

— Of, bunicule! spuse fata.

— Au vrut să-l lase şi pe Miller acasă, spuse bătrânul. Pentru piciorul ăla al lui. Dar l-au dus la Albuquerque. Îi duc acolo, cred că mai mulţi deodată.

— Pe mine nu m-au luat. Or să-l folosească în cavalerie?

— Nu prea cred. Nici nu cred că or să aibă cavalerie.

Se uita de partea cealaltă a mesei şi mesteca încetişor. În lumina

gălbuie a candelabrului din sticlă, vechile fotografii şi portrete de deasupra bufetului păreau nişte artefacte recuperate dintr-un transport străvechi. Chiar şi bătrânul părea departe de acele vremuri. De clădirile în nuanţă de sepia sau de vechile acoperişuri din şindrilă. Oamenii călare. Bărbaţi printre cactuşi de carton, la vreun studio foto, îmbrăcaţi la costum, cu cravată, cu pantalonii strâmţi pe coapse şi băgaţi în cizme şi cu puştile ridicate, în faţa lor. Modelele vechi de când lumea ale rochiilor pe care le aveau femeile. Privirile îngrijorate, de oameni bântuiţi, pe care le aruncau. Ca şi cum ar fi fost nişte oameni fotografiaţi în pragul execuţiei.

— Ăla-i John Slaughter în fotografia aia, de acolo, din capăt.

— Care?

— Ultima din dreapta, din şirul de sus, de sub certificatul lui Miller. Aia a fost făcută în faţa casei lui.

— Şi cine e indianca aia?

— E Apache May. Au adus-o dintr-o tabără de indieni pe care au prădat-o când au furat apaşii nişte vite. În o mie opt sute nouăzeci şi cinci sau şase, cam pe acolo. Poate că a omorât pe câţiva dintre ei. Când a adus-o era mică de tot. Era îmbrăcată cu o rochie făcută dintr-un afiş electoral şi el a luat-o şi a crescut-o de parcă ar fi fost a lui. Era înnebunit după ea. A murit într-un incendiu, la puţină vreme după ce a fost făcută poza.

— L-aţi cunoscut?

— Da. Am lucrat pentru el, la un moment dat.

— Aţi omorât vreodată un indian?

— Nu. Am fost pe-aproape, o dată sau de două ori. Pe unii care au lucrat pentru mine.

— Cine e acolo, călare pe catâr?

— Ăla-i James Autry. Lui nu-i păsa ce călărea.

— Şi acolo cine e, cu puma pe calul de povară?

Bătrânul scutură din cap.

— Îi ştiu numele, spuse el. Îmi stă pe limbă.

Scurse ultimele picături de cafea, se ridică şi-şi luă ţigările şi scrumiera de pe bufet. Scrumiera era de la târgul naţional din Chicago, era turnată dintr-un aliaj ieftin şi scria pe ea „1833-1933“. Mai scria „Un secol de progres“.

— Hai aici, spuse el.

S-au dus în salon. Pe drumul dinspre sufragerie, au trecut pe lângă o orgă din lemn de stejar, lipită de perete. Pe orgă era pus un milieu. Şi o fotografie, în culori aplicate manual, a soţiei bătrânului, de când era tânără.

— Nu mai merge, spuse bătrânul. Oricum nu mai are cine să cânte la ea.

— Bunica mea cânta la orgă, spuse Billy. La biserică.

— Femeile ştiau să cânte la instrumente. Acum dai drumul la patefon şi gata.

Se aplecă, deschise uşa sobei cu vătraiul şi înteţi focul, apoi mai puse câteva surcele înăuntru şi închise uşa sobei.

Se aşezară şi bătrânul îi spuse poveşti despre cum mâna el cirezile de vite cu bicele prin Mexic când era tânăr şi despre raidul lui Villa în oraşul Columbus din New Mexico, în o mie nouă sute şaisprezece, şi despre potera organizată de şerif ca să prindă răufăcătorii care fugeau spre graniţă, despre seceta şi prăpădul din optzeci şi şase şi cum mânaseră spre miazănoapte, peste câmpiile sterpe, vitele *corriente* pe care le cumpăraseră pe o nimica toată din ţinutul acela năpăstuit de soartă. Vite aşa de prăpădite, încât bătrânul îi povesti că seara, când treceau prin dreptul soarelui care ardea peste marginea dinspre apus a deşertului, aproape că vedeai prin ele.

— Ce ai de gând să faci?

— Nu ştiu. Am să încerc să mă angajez pe undeva, presupun.

— Noi ne pregătim să închidem totul pe aici.

— Da, nici nu întrebam.

— Cu războiul ăsta, spuse bătrânul, nici nu mai ai cum să ştii ce o să fie.

— Da, cred că nu avem cum.

Bătrânul încercă să-l convingă să rămână peste noapte, dar Billy îl refuză. Rămaseră pe verandă. Era frig, iar împrejurul lor preria se întindea într-o linişte deplină. Calul necheză către ei de la poartă.

— Ai putea foarte bine să porneşti mâine-dimineaţă, odihnit, spuse bătrânul.

— Ştiu. Dar trebuie să mă urnesc.

— Bine, atunci.

— Oricum, îmi place să călăresc noaptea.

— Da, încuviinţă bătrânul. Şi mie mi-a plăcut întotdeauna. Ai grijă de tine, fiule.

— Da, aşa am să fac. Vă mulţumesc.

Îşi făcu tabăra pe întinsa câmpie Animas, iar vântul bătea prin iarbă şi el se culcă pe pământ, învelit într-un pled şi în pătura de lână pe care i-o dăduse bătrânul. Îşi făcu un foc mic, dar nu avusese prea mult lemn şi focul se stinse în timpul nopţii, iar el se trezi şi privi stelele de iarnă care alunecau pe boltă şi se grăbeau, prin beznă, către moarte. Auzea paşii calului împiedicat şi zgomotul ierbii rupte de botul calului, îl auzea cum respira sau auzea foşnetul cozii când o mişca şi văzu departe, către miazăzi, dincolo de munţii Hatchet, sclipirea unui fulger care lumină Mexicul şi-şi dădu seama că nu avea să fie înmormântat în acea vale, ci undeva departe, printre străini, şi privi iarba care se unduia sub vânt, în lumina rece a stelelor, ca şi cum pământul însuşi s-ar fi avântat năvalnic şi şopti, înainte să adoarmă la loc, că singurul lucru pe care îl ştia şi care era mai presus de toate lucrurile ce trebuiau ştiute era acela că nu exista nici o certitudine. Nu doar în ce privea războiul care izbucnise. Ci cu privire la toate lucrurile.

S-a angajat la Hashknives, atâta doar că nu se mai numea Hashknives. L-au trimis într-o tabără de pe Micul Colorado. În trei luni văzuse trei fiinţe umane. Şi-a primit leafa în martie şi s-a dus la oficiul poştal din Winslow ca să-i trimită domnului Sanders, prin mandat poştal, cei douăzeci de dolari pe care îi datora, apoi merse într-un bar de pe strada First, se aşeză pe un scaun, îşi împinse pălăria spre ceafă cu degetul mare şi ceru o bere.

— Ce fel de bere doreşti? îl întrebă barmanul.

— De orice fel. Nu contează.

— Nu eşti destul de mare ca să bei bere.

— Atunci la ce m-ai mai întrebat ce fel de bere vreau?

— Nu contează, pentru că nu-ţi dau.

— El ce fel de bere bea?

Bărbatul de la tejghea, înspre care făcuse semn cu capul, îl privi cu atenţie.

— Asta e o halbă, băiete. Spune-i că vrei o halbă.

— Da. Vă mulţumesc.

— Pentru nimic.

O luă în susul străzii şi intră în următorul bar, unde se aşeză pe un scaun. Barmanul veni agale şi se opri în dreptul lui.

— Adu-mi o halbă.

Se întoarse în spatele barului, turnă o bere într-o cană rotundă de sticlă, apoi se întoarse şi o puse pe tejghea. Billy puse un dolar pe tejgheaua barului, iar barmanul se duse în dreptul casei de marcat, apăsă pe buton şi trânti şaptezeci şi cinci de cenţi pe tejghea.

— De unde eşti? întrebă el.

— De pe lângă Cloverdale. Am lucrat pentru Hashknives.

— Nu-i mai zice Hashknives. A vândut-o Babbitt.

— Da. Ştiu.

— I-a vândut-o unui cioban.

— Da.

— Ce părere ai de asta?

— Nu ştiu.

— Ştiu eu.

Billy se uită prin bar. Nu mai era nimeni, în afară de un soldat care părea beat. Soldatul îl privea cu atenţie.

— Dar nu i-au vândut şi numele firmei, nu? întrebă barmanul.

— Nu.

— Nu. Deci nu-i mai zice Hashknives.

— Vrei să dai cu banul pentru automatul de muzică? întrebă soldatul.

Billy se uită la el.

— Nu, îi răspunse el. Nu mă interesează.

— Atunci stai acolo.

— Asta şi intenţionez.

— E ceva în neregulă cu berea? îl întrebă barmanul.

— Nu. Nu cred. Ai primit mai multe plângeri?

— Am observat că n-ai băut deloc din ea.

Billy se uită la bere. Se uită în lungul tejghelei. Soldatul se întorsese puţin şi se oprise cu o mână pe genunchi. Ca şi cum s-ar fi decis chiar

atunci dacă să se ridice sau nu.

— M-am gândit că poate e ceva în neregulă cu ea, spuse barmanul

— Nu cred să fie, îi spuse Billy. Dar dacă e, o să te anunţ.

— Ai o ţigară? îl întrebă soldatul.

— Nu fumez.

— Nu fumezi.

— Nu.

Barmanul pescui un pachet de Lucky Strikes din buzunarul cămăşii, îl puse pe tejgheaua barului şi îi făcu vânt în direcţia soldatului.

— Poftim, spuse el.

— Mulţumesc, spuse soldatul.

Scutură pachetul şi făcu să iasă din el o ţigară pe care apoi o scoase cu buzele, luă şi o brichetă din buzunar, aprinse ţigara cu ea, apoi puse bricheta pe tejgheaua barului şi împinse pachetul de ţigări care alunecă înapoi în dreptul barmanului.

— Ce ai în buzunar? întrebă el.

— Cu cine vorbeşti? îl întrebă Billy, la rândul său.

Soldatul expiră fumul în direcţia tejghelei barului.

— Cu tine vorbesc, spuse el.

— Ei bine, începu Billy. Cred că-i treaba mea ce am în buzunar.

Soldatul nu-i răspunse. Rămase pe loc şi continuă să fumeze. Barmanul întinse mâna, luă pachetul de ţigări, scoase o ţigară, o aprinse şi puse pachetul la loc, în buzunarul cămăşii. Apoi se sprijini de bufetul din spatele tejghelei, cu braţele încrucişate şi cu ţigara aprinsă. Nici unul din ei nu mai scoase un cuvânt. Păreau că aşteaptă să vină cineva.

— Ştii câţi ani am? întrebă barmanul.

Billy se uită la barman.

— Nu, răspunse el. De unde să ştiu eu câţi ani ai?

— În iunie fac treizeci şi opt de ani. Pe paisprezece iunie.

Billy nu răspunse.

— De aia nu port uniformă.

Billy se uită la soldat. Soldatul fuma în continuare.

— Am încercat să mă înrolez, spuse barmanul. Am încercat să mint să-mi ascund vârsta, dar nu m-au crezut.

— Nu-i pasă lui, spuse soldatul. Uniforma nu face nici cât o ceapă

degerată pentru el.

Barmanul trase din ţigară şi expiră fumul înspre tejgheaua barului.

— Pun pariu că i-ar păsa, dacă i-ar sufla răsăritul ăla de soare în ceafă şi i-ar vedea venind pe strada Second, în şiruri de câte zece. Pun pariu că atunci i-ar păsa nevoie mare.

Billy ridică halba şi o goli dintr-o înghiţitură, apoi o puse la loc pe tejgheaua barului, se ridică şi-şi trase pălăria la loc, apoi aruncă o ultimă privire înspre soldat, se întoarse şi ieşi în stradă.

Mai lucră încă nouă luni pentru Aja şi când plecă de acolo, avea un cal de povară luat la schimb, un sac de dormit normal, o pătură pentru sacul de dormit şi o carabină Stevens, calibru treizeci şi doi, cu o singură ţeavă. O porni către miazăzi, de-a latul câmpiilor întinse de la apus de Soccorro, traversă Magdalena şi apoi câmpiile Saint Augustine. Când intră în Silver City ningea şi se cază la hotelul Palace, se aşeză în cameră şi se uită afară, pe geam, la ninsoare. Nu era nimeni pe stradă. După o vreme ieşi şi merse pe strada Bullard până la magazinul de nutreţ, care era închis. Găsi o băcănie şi cumpără şase cutii de cereale pentru micul dejun, se întoarse şi le dădu cailor, apoi duse caii în curtea din spatele hotelului, servi cina în salonul hotelului, după care se duse sus şi se culcă. Când coborî a doua zi, era singurul care servea micul dejun, iar când ieşi să-şi cumpere nişte haine, toate magazinele erau închise. Pe străzi era întuneric şi frig, dinspre miazănoapte bătea un vânt tăios şi peste tot era pustiu. Încercă uşa farmaciei, pentru că văzuse lumină înăuntru, dar şi acolo era închis. Când se întoarse la hotel, îl întrebă pe funcţionar dacă era duminică, iar acesta îi răspunse că era vineri.

Se uită afară, în stradă.

— Nu e nici un magazin deschis, spuse el.

— E Crăciunul, spuse funcţionarul. Nu e nici un magazin deschis în ziua de Crăciun.

Se îndreptă către fâşia din nordul Texasului9, unde munci aproape tot anul următor pentru Matadors şi apoi pentru T Diamond. O luă către miazăzi şi munci ici şi colo, câte puţin, câteodată nu mai mult de o săptămână. Până în primăvara celui de-al treilea an de război aproape că nu mai era nici o fermă din stat care să nu aibă câte o stea de aur la fereastră. Până în luna martie, munci la o mică fermă de pe lângă oraşul

Magdalena, din New Mexico, şi apoi, într-o bună zi, îşi luă banii, îşi înşeuă calul, îşi legă sacul de dormit pe calul de povară şi o luă iarăşi către miazăzi. Traversă ultima dintre autostrăzile asfaltate de la răsărit de Steins şi două zile mai târziu ajunsese la poarta fermei SK Bar. Era o zi rece de primăvară şi bătrânul stătea pe verandă, în balansoarul său, cu pălăria pe cap şi cu o biblie în poală. Se aplecase să vadă dacă-şi poate da seama cine era. Ca şi cum un pas în plus i-ar fi putut clarifica imaginea călăreţului. Părea mai bătrân şi mai fragil, mult mai intrat la apă decât cu doi ani dinainte, când îl văzuse ultima oară. Billy îl strigă pe nume şi bătrânul îi spuse să descalece şi aşa şi făcu. Când ajunse la scări, se opri cu o mână pe balustrada de pe care se cojea vopseaua şi privi în sus, către bătrân. Bătrânul stătea cu biblia închisă peste deget, ca să ştie unde a rămas cu cititul.

— Tu eşti, Parham? întrebă el.

— Da.

Urcă treptele, îşi scoase pălăria şi îi strânse mâna bătrânului. Ochii bătrânului erau de un albastru şi mai deschis la culoare, aproape lăptos. Ţinu multă vreme mâna lui Billy într-a sa.

— Binecuvântată să-ţi fie inima, spuse el. M-am gândit la tine de o mie de ori. Ia loc aici, să stăm de vorbă.

Trase unul dintre scaunele vechi, cu şezutul din trestie împletită, şi se aşeză pe el, îşi puse pălăria pe genunchi şi privi peste păşunile care se întindeau către munţi, apoi se uită la bătrân.

— Presupun că ai aflat de Miller, spuse bătrânul.

— Nu, domnule. Nu prea am mai aflat nici o veste.

— A fost omorât în atolul Kwajalein.

— Îmi pare rău să aud.

— Ne-a fost destul de greu pe-aici. Destul de greu.

Rămaseră nemişcaţi, aşezaţi unul lângă altul. Din depărtări ajungea până la ei briza munţilor. Un ghiveci cu o ferigă, atârnat de streaşina verandei, într-un colţ, începu să se clatine în bătaia vântului, iar umbra sa oscilă pe scândurile podelei într-o mişcare lentă, descentrată şi fără noimă.

— Sunteţi bine? întrebă Billy.

— Sunt bine, mulţumesc. M-am operat de cataractă în toamnă, dar am scăpat cu bine. Leona s-a măritat şi m-a lăsat. Şi acu’ pe soţul ei l-au trimis

peste ocean şi ea stă în Roswell, nu ştiu de ce. Şi-a luat şi o slujbă. Am încercat să discut cu ea, dar ştii cum e.

— Da.

— După toate legile naturii, eu nu mai am ce căuta pe aici.

— Sper să trăiţi o veşnicie.

— Să nu-mi urezi aşa ceva.

Se sprijini de spătarul balansoarului şi închise biblia.

— Vine ploaia, spuse el.

— Da. Aşa cred şi eu.

— Îi simţi mirosul?

— Da.

— Întotdeauna mi-a plăcut mirosul ăsta.

Rămaseră nemişcaţi. După o vreme, Billy îl întrebă:

— Dumneata simţi mirosul?

— Nu.

Rămaseră nemişcaţi.

— Ce ai mai auzit de Boyd? îl întrebă bătrânul.

— N-am mai auzit nimic. Nu s-a mai întors din Mexic. Sau dacă a făcut-o, eu n-am auzit nimic de el.

Bătrânul nu mai scoase mult timp nici o vorbă. Privea cum se lăsa seara către miazăzi.

— Am văzut odată cum ploua pe o şosea asfaltată din Arizona, spuse el. Ploua de-o parte a liniei albe, cam juma de kilometru, iar de cealaltă parte era uscat ca-n palmă. Chiar până la linia din mijloc.

— Da, e lesne de crezut, spuse Billy. Am văzut şi eu aşa ploaie.

— Era o mare ciudăţenie să vezi aşa ceva.

— Eu am văzut odată tunete într-o furtună de ninsoare. Tunete şi fulgere. Nu se vedea fulgerul. Dar se lumina totul în jurul tău dintr-odată şi se făcea alb ca bumbacul.

— Un mexican mi-a spus odată de aşa ceva, spuse bătrânul. N-am ştiut dacă să-l cred sau nu.

— În Mexic am văzut şi eu.

— Poate că nu există aşa ceva în ţara asta.

Billy zâmbi. Îşi încrucişă cizmele pe scândurile podelei, în faţa sa, şi privi în continuare peisajul.

— Îmi plac cizmele astea.

— Le-am cumpărat din Albuquerque.

— Par nişte cizme bune.

— Sper să fie. Am plătit destul pe ele.

— Acum e totul scump ca naiba, cu războiul ăsta. Ce mai găseşti să cumperi.

Trecu un stol de porumbei, zburând pe deasupra păşunii către lacul de la apus de casă.

— Tu nu te-ai însurat, nu? întrebă bătrânul.

— Nu, domnule.

— Oamenilor nu le plac holteii. Nu ştiu ce-or avea. Mă tot băteau la cap să mă însor iarăşi şi aveam aproape şaizeci de ani când a murit nevastă-mea. Cumnată-mea, în special. Am avut deja cea mai bună femeie care a existat vreodată. Nimeni nu poate fi aşa norocos de două ori la rând.

— Nu, domnule. Cel mai probabil că nu.

— Mi-aduc aminte de unchiu' Bud Langford care le zicea oamenilor că „trebuie să fie dată naibii nevasta aia care să fie mai bună decât burlăcia". Da' el nici n-a fost vreodată însurat. Aşa că nu se ştie cum îşi putea da el seama.

— Trebuie să recunosc că nu pricep nimic.

— La ce te referi?

— La femei.

— Ei, zise bătrânul, măcar bine că nu te-ai apucat să minţi.

— Ce rost ar avea?

— Ce-ar fi să pui caii la adăpost înainte să ţi se ude tot calabalâcul?

— Cred că ar fi cazul să o iau din loc.

— Doar n-o să porneşti pe ploaie! Ne pregătim să servim cina peste câteva minute. Am o femeie mexicană care îmi găteşte.

— Păi cred că ar trebui să mă urnesc, până nu mă răzgândesc.

— Stai să mănânci cu noi. Abia ai ajuns, ce naiba!

Când se întoarse din grajd, vântul începuse să bată mai tare, dar nu se pornise încă ploaia.

— Mi-aduc aminte de calul ăla. Era calul tatălui tău.

— Da.

— L-a cumpărat de la un mexican. Zicea că nu ştia o boabă de engleză

calul ăla când l-a cumpărat.

Bătrânul se ridică din balansoar şi strânse biblia sub braţ.

— Chiar şi ridicatul din scaun devine o povară. E greu de crezut, nu?

— Credeţi că un cal poate înţelege ce zic oamenii?

— Eu nu-s sigur nici dacă oamenii înşişi pricep ceva. Hai să intrăm. A strigat deja de două ori.

Dimineaţa s-a trezit înainte de a se lumina de ziuă şi s-a dus pe întuneric până în bucătărie, unde era o lumină aprinsă. Femeia era aşezată la masa din bucătărie şi asculta la un radio micuţ, de lemn, de forma unei pălării de episcop. Asculta un post din Ciudad Juárez şi când apăru el în prag, opri radioul şi se uită la el.

— *Está bien*, spuse el. *No tiene que apagarlo.*10

Femeia ridică din umeri şi se ridică. Spuse că oricum se terminase. Îl întrebă dacă dorea să mănânce micul dejun, iar el răspunse că da.

Cât timp femeia pregăti masa, se duse în grajd şi perie caii, le curăţă copitele, apoi îl înşeuă pe Niño şi lăsă *latigo*-ul desfăcut, după aceea prinse cadrul său de modă veche pe calul de povară, legă pătura de dormit şi se întoarse în casă. Femeia tocmai scotea mâncarea din cuptor şi o punea pe masă. Pregătise ouă, şuncă şi *tortillas* cu fasole şi le aşeză înaintea băiatului, apoi îi turnă cafea.

— *Quiere crema?*11 îl întrebă ea.

— *No gracias. Hay salsa?*12

Puse *salsa* în dreptul cotului lui Billy, într-un *molcajete* micuţ, din piatră vulcanică.

— *Gracias.*

Billy crezu că femeia avea de gând să plece din cameră, dar nu o făcu. Rămase pe loc şi-l privi cum mânca.

— *Es pariente del señor Sanders?*13 întrebă ea.

— *No. Él era amigo de mi padre.*14

Ridică privirea din farfurie şi se uită la ea.

— *Siéntate*, spuse el. *Puede sentarse.*15

Femeia făcu un gest reţinut cu o mână. Billy nu-şi dădu seama ce putea însemna. Femeia rămase în aceeaşi poziţie ca şi mai devreme.

— *Su salud no es buena*16, spuse el.

Femeia spuse că aşa era. Spuse că avusese probleme cu ochii şi că era

foarte necăjit din pricina nepotului care-i fusese ucis în război.

— *Conoció a su sobrino?*[17] întrebă ea.

— *Sí. Y usted?*[18]

Femeia răspunse că nu îl cunoscuse pe acel nepot. Spuse că atunci când venise ea să lucreze acolo, nepotul era deja mort. Spuse că îi văzuse fotografia şi că fusese foarte chipeş.

Billy mâncă şi ultimele bucăţi de ou, apoi şterse farfuria cu *tortilla*, o mâncă, termină de băut cafeaua, se şterse la gură, apoi se uită iar la femeie şi îi mulţumi.

— *Tiene que hacer un viaje largo?*[19] îl întrebă ea.

Billy se ridică, puse şervetul pe masă, îşi luă pălăria de pe celălalt scaun şi o puse pe cap. Îi spuse că făcuse, într-adevăr, o lungă călătorie. Spuse că nu ştia cum avea să arate sfârşitul călătoriei sale sau dacă îşi va da seama când va ajunge la destinaţie şi o rugă în spaniolă să se roage pentru el, dar ea îi răspunse că hotărâse deja să facă acest lucru, încă înainte să o roage el.

Le făcu cailor acte de intrare în punctul vamal mexican de la Berendo, puse actele ştampilate cu viza de intrare în cobur şi-i dădu un dolar de argint respectivului *aduanero*[20]. *El aduanero* îl salută cu o expresie gravă pe chip şi îi spuse „caballero“ şi aşa intră în Mexic, în statul Chihuahua. Ultima dată când trecuse graniţa prin acel punct avea treisprezece ani şi trecuseră şapte ani de atunci, de când tatăl său călărea calul pe care mergea el acum şi luaseră în primire opt sute de capete de vite de la doi americani, care mânau vitele cu biciul de pe ultimii acri ai unei ferme abandonate din munţii de la apus de Ascensión. Pe atunci se afla o cafenea în locul acela, care acum nu mai era. O luă pe o stradă de pământ bătătorit şi cumpără trei *tacos* de la o femeie care stătea alături de un mangal cu cărbuni, în praful de pe marginea drumului, şi îi mâncă din mers.

După două zile de mers, ajunse seara în oraşul Janos sau mai bine zis la luminile care indicau prezenţa oraşului pe câmpia întunecată de sub locul în care se afla. Opri calul pe vechiul drum de căruţe, plin de hârtoape, şi privi înspre *sierras* de la apus, care se profilau întunecate în zarea roşie ca sângele. Dincolo de ele, se întindea ţinutul râului Bavispe, şi munţii Pilares, pe care zăpada mai persista încă albind pajiştile dinspre miazănoapte, iar nopţile erau tot friguroase acolo sus, pe *alto plano*[21], pe

unde umblase călare pe alt cal, în alte vremuri, de mult apuse.

Se apropie dinspre răsărit, pe întuneric, şi trecu călare de unul dintre turnurile de pământ care stăteau să se prăvălească, din fortificaţia vechiului oraş, şi mai departe trecu încetişor printr-o aşezare făcută numai şi numai din pământ, căzută în ruină cu sute de ani în urmă. Trecu pe lângă biserica de pământ şi pe lângă vechile clopote verzi, spaniole, care atârnau în clopotniţa din curte, şi pe lângă uşile deschise ale caselor, în pragul cărora stăteau bărbaţi care fumau în tăcere. În spatele lor, în lumina gălbuie a lămpilor cu gaz, se vedeau siluetele femeilor care-şi făceau treburile. Peste oraş plana un nor de fum de cărbuni, iar dintr-una din acele barăci întunecoase se auzea muzică.

Se luă după sunet şi merse pe coridoarele strâmte de pământ până când trase, într-un final, în faţa unei uşi din scânduri nefinisate de pin, bătute în cuie, care era boită cu un strat de sacâz uscat şi prinsă în nişte ţâţâni din piele de taur. Odaia în care intră era asemănătoare cu celelalte colibe înşirate de o parte şi de alta a străzii înguste, din care unele erau locuite, iar altele abandonate. Când intră el, muzica se opri, iar muzicienii se întoarseră şi se uitară la el. În încăpere erau mai multe mese şi toate aveau picioarele întoarse la bază, ca un ornament, şi erau murdare de noroi de parcă ar fi stat afară, în ploaie. La una dintre mese erau aşezaţi patru bărbaţi, iar pe masă se aflau pahare şi o sticlă. De-a lungul peretelui din spate se vedea un bufet de bar Brunswick ornat, adus acolo de Dumnezeu ştie unde, iar pe rafturile cioplite ale acelui bufet de bar plin de praf erau câteva sticle, dintre care unele aveau etichetă, iar altele nu.

— *Está abierto?*22 întrebă el.

Unul dintre bărbaţi împinse scaunul în spate, pe podeaua de pământ şi se ridică în picioare. Era foarte înalt, iar când se ridică în picioare, capul îi dispăru în bezna de deasupra singurului bec cu abajur, care atârna deasupra mesei.

— *Sí, caballero. Cómo no!*23

Se duse în dreptul tejghelei barului, luă un şorţ dintr-un cui şi şi-l legă în dreptul taliei, apoi rămase în faţa bufetului de mahon cioplit, abia luminat, cu mâinile încrucişate pe piept. Arăta ca un măcelar într-o biserică. Billy îi salută cu o mişcare a capului pe ceilalţi trei bărbaţi de la masă şi le ură o seară bună, însă nu-i răspunse nici unul. Muzicienii se

ridicară, cu instrumente cu tot, şi ieşiră rând pe rând afară.

Îşi dădu pălăria un pic mai spre ceafă, traversă încăperea, îşi puse mâinile pe tejgheaua barului şi studie sticlele de pe peretele dinapoi.

— *Déme un Waterfills y Frazier*[24], spuse el.

Barmanul ridică un deget. Ca şi cum ar fi aprobat decizia sa înţeleaptă. Întinse mâna şi apucă un pahar dintr-o mulţime de alte pahare, îl aşeză cu gura în sus pe tejghea, apoi luă sticla de whisky şi umplu paharul pe jumătate.

— *Agua?*[25] întrebă el.

— *No gracias. Tome algo para usted.*[26]

Barmanul îi mulţumi, mai luă un pahar, turnă băutură în el, apoi aşeză sticla pe tejgheaua barului. Mâna barmanului lăsase o amprentă în praful de pe sticlă, care se vedea în lumina slabă a lămpii. Billy ridică paharul şi îl privi pe barman peste buza paharului.

— *Salud*[27], spuse el.

— *Salud*, îi răspunse barmanul.

Băură amândoi. Billy puse paharul pe tejghea şi făcu un gest către el, descriind cu degetul un cerc care includea şi paharul barmanului. Se întoarse şi se uită la cei trei bărbaţi de la masă.

— *Y sus amigos también*[28], spuse el.

— *Bueno*, spuse barmanul. *Cómo no.*[29]

Traversă încăperea cu şorţul pe el şi cu sticla în mână, le turnă celor trei în pahare, cinsti în sănătatea sa, apoi ridică şi paharul său şi bău cu toţii. Barmanul se întoarse în spatele tejghelei barului, unde rămase nesigur, cu sticla şi paharul în mâini. Billy puse paharul pe tejghea. În cele din urmă, se auzi o voce de la o masă, care îi spuse să li se alăture. Ridică paharul, se întoarse şi le mulţumi. Nu ştia care dintre ei i se adresase.

Când trase scaunul pe care îl eliberase mai devreme barmanul şi se aşeză pe el, observă că cel mai în vârstă dintre cei trei era foarte beat. Purta o *guayabera*[30] pătată de transpiraţie şi stătea trântit în scaun, cu bărbia proptită în gulerul desfăcut. Ochii săi negri, adânciţi în orbite, erau trişti şi lipsiţi de adâncime. Semănau cu o crustă de plumb turnat într-o gaură de sondă ca să sigileze ceva otrăvitor sau vreun animal de pradă. Mişcările ritmice ale pleoapelor se succedau la intervale exagerat de lungi. Tânărul din dreapta sa vorbi. Spuse că pentru călătorii din acea ţară era un drum

lung între două pahare de whisky.

Billy încuviinţă cu o mişcare a capului. Se uită la sticla de pe masa lor. Era oarecum gălbuie şi cam lipsită de formă. Nu avea nici dop, nici etichetă şi conţinea un lichid ca o drojdie subţire, cu un strat subţire de sedimente. Mai avea şi un vierme subţirel şi chircit.

— *Tomamos mescal*[31], spuse bărbatul.

Se lăsă pe spate în scaun şi strigă la barman.

— *Venga*, strigă el. *Siéntate con nosotros.*[32]

Barmanul lăsă sticla de whisky pe tejgheaua barului, însă Billy îi strigă să o aducă cu el. Îşi desfăcu şorţul, îl atârnă la loc în cui şi se apropie de masă, cu sticla în mână. Billy făcu semn către paharele de pe masă.

— *Otra vez*[33], spuse el.

— *Otra vez*, încuviinţă barmanul.

Mai turnă un rând în pahare.

După ce umplu toate paharele, în afară de cel al bărbatului beat, ezită un moment, căci paharul din faţa acestuia era încă neatins. Cel mai tânăr îl înghionti cu cotul.

— Alfonso, spuse el. *Tome.*[34]

Alfonso nu mai bău. Îl fixă cu privirea pe nou-venit. Nu părea ţinut în loc de băutură, ci mai degrabă părea a-şi fi recâştigat o stare atavică pe care o pierduse. Cel tânăr se uită de cealaltă parte a mesei, înspre american.

— *Es un hombre muy serio*[35], spuse el.

Barmanul aşeză sticla în faţa lor, îşi trase un scaun de la o masă alăturată şi se aşeză. Ridicară cu toţii paharele. Ar fi şi băut, numai că Alfonso se găsi tocmai atunci să vorbească.

— *Quién es, joven*?[36] întrebă el.

Rămaseră cu toţii în loc. Se uitară la Billy. Billy îşi ridică paharul, bău, aşeză paharul gol pe masă şi privi iarăşi de-a latul mesei, în ochii aceia.

— *Un hombre*, spuse el. *No más.*[37]

— *Americano.*[38]

— *Claro. Americano.*[39]

— *Es vaquero?*[40]

— *Sí. Vaquero.*[41]

Bărbatul beat nu se clinti din loc. Ochii lui erau ficşi. Ar fi putut la fel de bine să vorbească cu el însuşi.

— *Tome*, Alfonso, spuse cel tânăr.

Ridică propriul său pahar şi se uită la cei din jurul mesei. Ceilalţi ridicară şi ei paharele. Băură cu toţii.

— *Y usted?* întrebă Billy.

Bărbatul beat nu-i răspunse. Buza de jos, roşie, atârna răsfrântă peste dinţii de un alb imaculat. Părea că nu auzise întrebarea.

— *Es soldado?*42 întrebă el.

— *Soldado no.*43

Bărbatul cel tânăr spuse că cel beat fusese soldat şi luptase în revoluţie, luptase la Torreón şi la Zacatecas şi fusese rănit de multe ori. Billy se uită la cel beat. În ochii săi negri şi opaci. Cel mai tânăr spuse că primise trei gloanţe în piept, în lupta de la Zacatecas, şi că stătuse întins în noroiul de pe stradă, pe întuneric şi frig, în timp ce câinii îi băuseră sângele. Spuse că urmele gloanţelor erau în pieptul patriotului şi le putea vedea oricine.

— *Otra vez*, spuse Billy.

Barmanul se aplecă, cu tot cu sticlă, şi turnă în pahare.

După ce se umplură toate paharele, cel mai tânăr ridică paharul şi închină în cinstea revoluţiei. Băură cu toţii. Puseră paharele pe masă, se şterseră la gură cu dosul palmei şi se uitară la bărbatul beat.

— *Por qué viene aquí?*44 întrebă acesta.

Întoarseră cu toţii privirile către Billy.

— *Aquí?*45 întrebă Billy.

Însă bărbatul cel beat nu răspundea la întrebări, ci doar le adresa. Cel tânăr se aplecă un pic în faţă.

— *En este país*46, îi şopti el.

— *En este país*, îngână Billy.

Aşteptară cu toţii răspunsul. Billy se aplecă, întinse mâna peste masă, luă paharul cu mescal al bărbatului beat, aruncă conţinutul pe jos, pe podea, şi-l puse la loc pe masă. Nu mai mişcă nimeni. Făcu un gest către barman.

— *Otra vez*, spuse el.

Barmanul întinse încet mâna după sticlă şi mai turnă o dată în pahare.

Aşează sticla pe masă şi-şi şterse palma pe genunchii pantalonilor. Billy ridică paharul şi-l ţinu în faţa sa. Spuse că venise în acea ţară să-şi găsească fratele. Spuse că fratele său era un pic nebun şi că nu ar fi trebuit să-l abandoneze, dar că aşa făcuse.

Rămaseră cu toţii cu mâinile pe pahare. Se uitară la cel beat.

— *Tome*, Alfonso, spuse cel tânăr.

Îi făcu semn cu paharul său. Barmanul îşi ridică paharul, îl goli, apoi îl aşeză în faţa sa pe masă şi se sprijini de spătarul scaunului. Asemeni unui jucător care terminase mutarea sa şi acum aştepta rezultatul. Se uită de partea cealaltă a mesei, la cel mai tânăr dintre toţi, care stătea un pic mai retras, cu pălăria pe ochi şi cu paharul în amândouă mâinile, ca o ofrandă. Care până în acel moment nu scosese nici o vorbă. În încăpere începuse, încetul cu încetul, să miroasă urât.

Scopul ultim al tuturor ceremoniilor este acela de a înlătura eventualitatea unei vărsări de sânge. Însă bărbatul cel beat, în starea în care era, părea să deţină abia o umbră de responsabilitate, şi la aceasta făcu apel, în linişte, cel de lângă el. Zâmbi, ridică din umeri, ridică paharul în cinstea acelui *norteamericano* şi bău. Când aşeză paharul gol pe masă, bărbatul cel beat se mişcă. Se aplecă uşurel în faţă şi apucă paharul din faţa sa, moment în care cel tânăr zâmbi şi mai ridică o dată paharul, la rândul său, ca şi cum i-ar fi urat bun venit înapoi din starea sa bolnăvicioasă. Însă cel beat apucă paharul şi apoi îl ridică uşurel şi-l duse peste marginea mesei, vărsă băutura pe podea şi puse paharul la loc, pe masă. Apoi apucă cu o mişcare nesigură sticla de mescal, o înclină şi-şi turnă din lichidul galben şi uleios în pahar, după care puse sticla pe masă cu tot cu sedimentele din ea şi cu viermele care se încolăci în direcţia acelor ceasornicului pe fundul sticlei. Apoi se lăsă iar pe spate, ca mai înainte.

Bărbatul mai tânăr se uită la Billy. Afară, în oraşul peste care se lăsase întunericul, se auzi lătratul unui câine.

— *No le gusta el whisky?*[47] întrebă Billy.

Cel beat nu răspunse. Sticla de mescal era aşezată în aceeaşi poziţie în care fusese şi când intrase Billy în bar.

— *Es el sello*[48], spuse cel mai tânăr dintre bărbaţi.

— *El sello?*

— *Sí.*

Spuse că era o formă de protest împotriva mărcii, care era o marcă a unui guvern represiv. Spuse că nu avea de gând să bea dintr-o asemenea sticlă. Că era o problemă de onoare.

Billy se uită la bărbatul beat.

— *Es mentira*[49], spuse bărbatul beat.

— *Mentira?* spuse Billy.

— *Sí. Mentira.*

Billy se uită la bărbatul mai tânăr. Îl întrebă ce anume era o minciună, însă bărbatul mai tânăr îi spuse să nu-şi facă griji.

— *Nada es mentira*[50], spuse el.

— *No es cuestión de ningún sello*[51], spuse cel beat.

Vorbea încet, însă fără dificultate. Se întorsese şi se adresa acum bărbatului mai tânăr, de lângă el. Apoi se întoarse iarăşi şi continuă să îl fixeze pe Billy cu privirea. Billy desenă un cerc dintr-o mişcare a degetului.

— *Otra vez*, spuse el.

Barmanul întinse mâna şi ridică sticla.

— Dacă vrei să bei poşirca aia în loc de un whisky bun, spuse Billy, n-ai decât.

— *Mánde?* întrebă bărbatul beat.

Barmanul rămase pe loc, nesigur pe el. Apoi se aplecă, turnă în paharele goale, ridică dopul şi-l îndesă la loc în gâtul sticlei. Billy ridică paharul.

— *Salud*, spuse el.

Apoi bău. Băură cu toţii. În afară de bărbatul beat. Afară, în stradă, se auzi sunetul clopotelor o dată, de două ori. Cel beat se aplecă în faţă. Întinse mâna în spatele paharului plin cu mescal şi luă iarăşi sticla de mescal. O ridică şi umplu paharul lui Billy, dintr-o mişcare uşor circulară. Ca şi cum micul păhărel trebuia umplut după un anumit tipic. Apoi îndreptă sticla, o aşeză pe masă şi se lăsă pe spate.

Barmanul şi cei doi bărbaţi mai tineri rămaseră cu paharele în mâini. Billy rămase cu ochii la mescal. Se lăsă pe spate, în scaun. Se uită înspre uşă. Îl văzu pe Niño în stradă. Muzicanţii care plecaseră cântau deja pe o altă stradă, într-o altă tavernă. Sau poate erau alţi muzicanţi. Întinse mâna,

ridică paharul cu mescal şi îl ţinu în lumină. Un sediment ca un fum de ţigară se răsucea prin pahar. Şi nişte resturi mărunte. Nu făcu nimeni nici o mişcare. Aplecă paharul şi bău.

— *Salud*, strigă bărbatul mai tânăr.

Băură cu toţii. Bău şi barmanul. Puseră paharele goale pe masă, cu un pocnet surd, apoi îşi zâmbiră unul altuia. După care Billy se aplecă într-o parte şi scuipă mescalul pe podea.

În tăcerea care se lăsă, părea că întregul *pueblo* fusese înghiţit de această urare deşartă. Nu se mai auzea nici un sunet, de nicăieri. Bărbatul cel beat rămase nemişcat, cu mâna care i se îndrepta către pahar în aer. Bărbatul mai tânăr lăsă ochii în jos. În umbra lămpii, ochii săi păreau chiar închişi şi poate că aşa şi erau. Bărbatul beat îşi retrase mâna pe care o întinsese după pahar şi o lăsă jos, pe masă. Billy desenă un cerc cu o mişcare înceată a degetului.

— *Otra vez*, spuse el.

Barmanul se uită la Billy. Se uită la patriotul cu ochi plumburii, care stătea cu pumnul încleştat lângă paharul de pe masă.

— *Era demasiado fuerte para él*, spuse el. *Demasiado fuerte.*[52]

Billy nu-şi luă ochii de la bărbatul cel beat.

— *Más mentiras*[53], spuse el.

Apoi spuse că nu era deloc aşa, mescalul nu era prea tare pentru el, aşa cum afirmase barmanul.

Rămaseră cu ochii aţintiţi asupra sticlei de mescal. La semiluna întunecată de lângă sticlă, care era umbra sticlei. Când văzu că bărbatul cel beat nu se mişcă şi nici nu scoate o vorbă, Billy întinse mâna peste masă, după sticla de whisky, mai turnă un rând în pahare, apoi puse sticla la loc pe masă. După care dădu scaunul în spate şi se ridică.

Bărbatul cel beat îşi puse amândouă mâinile pe marginea mesei.

Bărbatul care până în acel moment nu scosese o vorbă, îi spuse în engleză că dacă-şi ducea mâna la portofel, bărbatul avea să-l împuşte.

— Nici nu mă îndoiesc, spuse Billy.

I se adresă barmanului, fără să-şi ia ochii de la bărbatul de pe cealaltă parte a mesei.

— *Cuánto debo?*[54] spuse tânărul.

— *Cinco dolares?*[55] răspunse barmanul.

Băgă două degete în buzunarul de la piept şi scoase banii, îi desfăcu cu degetul mare, desprinse o bancnotă de cinci dolari şi o aşeză pe masă. Apoi se uită la bărbatul care îi vorbise în engleză.

— O să mă împuşte pe la spate? îl întrebă el.

Bărbatul îl privi pe sub borul pălăriei şi zâmbi.

— Nu, răspunse el. Nu cred.

Billy îşi duse mâna la borul pălăriei şi îi salută cu o mişcare a capului pe bărbaţii de la masă.

— *Caballeros*, spuse el.

Apoi se întoarse şi o porni spre uşă, lăsând în urma sa, pe masă, paharul plin.

— Dacă te strigă, să nu te întorci, îi spuse tânărul.

Nu se opri şi nici nu se întoarse şi aproape că ajunsese în dreptul uşii când îl strigă bărbatul.

— *Joven*, spuse el.

Se opri. Afară, în stradă, caii îşi ridicară capetele şi se uitară la el. Măsură din priviri distanţa până la uşă, care era cam cât un stat de om.

— Pleacă, îi spuse omul. Pleacă.

Însă nu plecă. Se întoarse.

Bărbatul cel beat nu se clintise. Stătea în scaunul său, iar tânărul care îi vorbise în engleză se ridicase şi stătea lângă el, cu o mână pe umărul lui. Păreau să pozeze pentru un album cu proscrişi.

— *Me llama embustero?*56 spuse bărbatul beat.

— *No*, îi răspunse el.

— *Embustero?*

Îşi prinse cămaşa cu pumnul şi o desfăcu dintr-o smucitură. Era prinsă cu capse şi se deschise cu uşurinţă, fără să scoată vreun zgomot. Ca şi cum capsele ar fi fost deschise sau slăbite dinainte, tocmai pentru o astfel de demonstraţie. Rămase cu cămaşa desfăcută, ca şi cum ar fi invitat iarăşi să-l atingă tripticul de gloanţe ale căror urme se vedeau pe pieptul său neted şi lipsit de păr, chiar deasupra inimii, ca un stigmat isoscelic. La masă nu mai făcu nimeni nici o mişcare. Nici unul dintre ei nu se uită la patriot şi nici la cicatrice, căci le ştiau prea bine. Se uitară în schimb la *güero*, care stătea în pragul uşii. Nu se mişcară şi nu se auzea nici un zgomot, iar el asculta ceva dinspre oraş, care să-i spună că nu era ascultat, la rândul lui,

pentru că avea sentimentul că parte din sosirea sa în acel loc nu era numai cunoscută, ci şi ordonată, şi îşi încordă auzul ca să-i audă pe muzicanţii care plecaseră de cum pusese el piciorul acolo şi care la rândul lor probabil că ascultau tăcerea de pe undeva, din vreo altă clădire de pământ surpată, şi rămase atent la orice alt sunet în afara bătăilor surde ale inimii sale care-i ducea sângele prin coridoarele strâmte şi întunecate ale vieţii sale corporale, cu bătăile ei apoase şi molcome. Se uită la bărbatul care-l atenţionase să nu se întoarcă, însă alt sfat nu mai avea să-i dea. Văzu în schimb singura rămăşiţă vizibilă a istoriei acelei republici neînsemnate, în care acum se părea că era pe punctul de a muri, învestită cu cel mai mic grad de autoritate, o urmă de înţeles sau drept la existenţă, aşezată înaintea sa în lumina gălbejită a acelei taverne, şi toate celelalte, de la buzele oamenilor până la peniţele lor, cereau să fie iarăşi modelată la cald pe nicovala propriei legitimităţi, mai înainte de a putea fi luată măcar în considerare drept minciună. Apoi trecu totul. Îşi scoase pălăria şi rămase pe loc. După care îşi asumă din nou riscul de a-şi pune pălăria pe cap, se întoarse, ieşi pe uşă, dezlegă caii, încălecă şi o porni pe strada îngustă, cu hăţurile calului de povară în mână, fără să mai privească înapoi.

Nici nu ieşise bine din oraş, când o picătură de ploaie cam cât o bilă de mărime medie ateriză pe borul pălăriei sale. Apoi alta. Se uită în sus, la cerul lipsit de nori. Stelele care apăruseră deja ardeau către răsărit. Nu bătea vântul şi nici aerul nu mirosea a ploaie, cu toate acesta căderau din ce în ce mai multe picături. Calul voia să se oprească în drum, iar călăreţul se uită înapoi, către oraşul învăluit în beznă. La câteva ferestre ardeau lumini palide, roşietice. Pocniturile picăturilor de ploaie pe pământul tare al drumului sunau ca şi cum nişte cai ar fi traversat un pod, undeva în întuneric. Începu să se simtă ameţit. Opri calul, apoi îl întoarse şi porni înapoi.

Mână calul pe prima uşă pe care o întâlni, lăsând funia cu care era legat calul de povară jos şi aplecându-se mult, pe lângă gâtul calului, ca să nu dea cu capul de pragul de sus. După ce intră, opri calul, dar ploua la fel ca mai înainte, iar când privi în sus văzu aceleaşi stele deasupra capului. Întoarse calul, ieşi, apoi intră în următoarea casă şi atunci pocnetul surd al picăturilor de ploaie care căderau pe calota pălăriei sale încetară pe dată. Descălecă şi pipăi locul cu piciorul, să-şi dea seama pe ce călca. Ieşi afară

şi aduse calul de povară, desfăcu chinga prinsă încrucişat şi trase pătura pentru dormit jos, apoi desfăcu cadrul şi-l dădu jos, împiedică calul şi-l duse iarăşi afară, în ploaie. Desfăcu *latigo*-ul de la calul înşeuat şi dădu jos şaua şi coburii, sprijini şaua de perete, îngenunche şi pipăi sforile sacului de dormit, pe care îl dezlegă, îl desfăcu, apoi se aşeză pe el şi-şi dădu cizmele jos. Se simţea din ce în ce mai beat. Îşi scoase pălăria şi se întinse. Calul trecu pe lângă capul său şi rămase în pragul uşii, privind afară.

— Să nu calci pe mine, lua-te-ar naiba! spuse el.

Când se trezi dimineaţa, ploaia încetase, iar cerul era sus pe cer. Se simţea îngrozitor. Se ridicase la un moment dat, în timpul nopţii, şi se dusese clătinându-se să vomite şi-şi aminti că aruncase o privire înlăcrimată după cai, apoi se întorsese înăuntru, tot pe trei cărări. Sau poate că nu-şi aduse aminte, însă când se ridică şi-şi căută cizmele, le avea deja în picioare. Îşi ridică pălăria, şi-o puse pe cap şi se uită spre uşă. Mai mulţi copii care stăteau pe vine şi îl urmăreau cu privirile se ridicară în picioare şi se dădură înapoi.

— *Dónde están los caballos?*[57] îi întrebă el.

Copii răspunseră că păşteau.

Se ridică prea repede şi rămase sprijinit de tocul uşii, cu mâna la ochi. Îl ardea o sete groaznică. Îşi ridică iarăşi capul, ieşi afară şi se uită la copii. Îi arătau cu degetele în jos, pe stradă.

Trecu de ultimele şiruri de cocioabe joase de pământ, cu copii în spatele lui, şi mână caii într-un câmp cu iarbă din partea de miazăzi a oraşului, unde era şi un pârâu care traversa drumul. Rămase cu frâiele lui Niño în mână. Copii îl urmăreau cu privirile.

— *Quieres montar?*[58]

Copii se uitară unul la altul. Cel mai mic dintre ei era un băieţel cam de cinci ani, care întinse ambele braţe în sus şi rămase în aşteptare. Billy îl luă în braţe şi-l aşeză pe cal, apoi o luă şi pe fetiţă şi la urmă pe băiatul cel mai mare. Îi spuse băiatului mai mare ca vârstă să-i ţină pe cei mici, iar băiatul dădu din cap că da şi atunci el ridică iarăşi frâiele şi funia calului de povară şi duse amândoi caii înapoi înspre şosea.

O femeie venea în direcţia lor, dinspre oraş. Când o văzură copii, începură să şuşotească între ei. Femeie ducea o găleată albastră, acoperită

cu o cârpă. Rămase pe marginea drumului, ţinând găleata de toartă cu amândouă mâinile, în faţă. Apoi o apucă peste câmp, înspre ei.

Billy îşi duse mâna la pălărie şi-i ură bună dimineaţa. Femeia se opri cu găleata în mâini. Îi spuse că-l căutase. Îi spuse că-şi dăduse seama că nu se îndepărtase prea mult, căci sacul de dormit şi şaua erau acolo unde le lăsase. Îi spuse că îi povestiseră copiii că era un călăreţ care dormea în *caídas*[59], la marginea oraşului, şi că-i era rău, aşa că-i adusese nişte *menudo*[60] fierbinte, luată chiar atunci de pe foc, şi că dacă mânca, ar fi căpătat forţă pentru călătoria sa.

Femeia se aplecă şi puse găleata pe pământ, apoi luă cârpa cu care era acoperită şi i-o dădu. Billy rămase cu cârpa în mână şi cu ochii la găleată. Înăuntru era un castron de tablă pestriţ, acoperit cu o farfurie, iar lângă castron erau îngrămădite câteva *tortillas* împăturite. Billy se uită la femeie.

— *Ándale*, spuse ea.

Făcu un gest cu mâna, în direcţia găleţii.

— *Y usted?*[61]

— *Ya comí.*[62]

Billy se uită la copiii aliniaţi pe spatele calului. Îi dădu frâiele şi funia copilului mai mare ca vârstă.

— *Toma un paseo*[63], îi spuse el.

Băiatul se întinse şi apucă frâiele, apoi îi dădu fetei capătul funiei, trecu unul dintre frâie peste capul fetei şi îndemnă calul să pornească la drum. Billy se uită la femeie.

— *Es muy amable*, spuse el.

Femeia îi spuse să mănânce până nu se răceşte.

Se lăsă pe vine, pe pământ, şi încercă să ridice castronul, însă era prea fierbinte.

— *Con permiso*, spuse femeia.

Se aplecă, scoase castronul din găleată, ridică farfuria, aşeză castronul pe farfurie şi i le înmână pe amândouă. Apoi se aplecă, ridică o lingură şi i-o dădu şi pe aceea.

— *Gracias*, spuse el.

Se aşeză în genunchi în iarbă, în faţa lui, şi-l privi cum mânca. Fâşiile de burtă de vită pluteau ca nişte viermi prin zeama limpede şi uleioasă. Spuse că nu se simţea chiar rău, ci mai degrabă *crudo* după noaptea

petrecută în tavernă. Femeia îi spuse că înţelegea şi asta nu avea nici o importanţă, oricum nu ştia răul ce anume îl provocase şi numai lui Dumnezeu aveam cu toţii să-i mulţumim.

Billy luă o *tortilla* din găleată, o rupse, o împachetă iarăşi şi o dădu prin zeamă. Luă o bucată de burtă cu lingura, care însă alunecă, şi atunci o tăie în două pe un perete al castronului, cu marginea lingurii. Ciorba era fierbinte şi iute. Billy mâncă. Femeia îl urmări cu privirea.

Copii opriră calul în spatele său şi rămaseră în aşteptare. Se uită în sus la ei şi desenă un cerc cu degetul prin aer şi atunci ei porniră iar. Se uită la femeie.

— *Son suyos?*

Femeia dădu din cap că nu. Îi spuse că nu erau ai ei.

Billy încuviinţă cu o mişcare a capului. Îi urmări pe copii cum porneau la drum. Castronul se mai răcise un pic şi-l apucă de o margine, îl duse în dreptul buzelor şi bău, apoi muşcă din *tortilla*.

— *Muy sabroso*64, spuse el.

Femeia spuse că avusese şi ea un fiu, dar că murise cu douăzeci de ani în urmă.

Billy se uită la ea. Avusese impresia că nu era destul de bătrână ca să fi avut un fiu cu douăzeci de ani în urmă, însă nu părea să aibă o vârstă anume. Îi spuse că trebuie să fi fost foarte tânără, iar ea îi răspunse că aşa fusese, într-adevăr, dar că durerea celor tineri era socotită mult prea uşoară. Îşi duse o mână în dreptul pieptului. Spuse că fiul ei trăia în sufletul său.

Billy se uită peste câmp. Copii stăteau călare, pe malul râului, şi părea că băiatul îl aştepta pe cal să bea. Calul aştepta să vadă ce urma să i se ceară să facă. Luă ultima gură de *menudo*, împături ultimul sfert de *tortilla* şi şterse castronul cu ea, o mâncă, apoi puse castronul, lingura şi farfuria înapoi în găleată şi se uită la femeie.

— *Cuánto le debo, señora?*65 întrebă el.

— *Señorita*, răspunse ea. *Nada.*66

Billy scoase bancnotele împăturite din buzunarul cămăşii.

— *Para los niños.*67

— *Niños no tengo.*68

— *Para los nietos.*[69]

Femeia izbucni în râs şi scutură din cap.

— *Nietos tampoco*[70], spuse ea.

Billy rămase cu banii în mână.

— *Es para el camino*[71], spuse ea.

— *Bueno. Gracias.*

— *Déme su mano.*[72]

— *Cómo?*[73]

— *Su mano.*[74]

Îi întinse mâna şi ea o luă, o întoarse cu palma în sus, o ţinu într-a ei şi o privi cu atenţie.

— *Cuántos años tienes?*[75] îl întrebă ea.

Billy răspunse că avea douăzeci de ani.

— *Tan joven.*[76]

Îi urmări liniile palmei cu vârful degetului ei. Apoi strânse din buze.

— *Hay ladrónes aquí*[77], spuse ea.

— *En mi palma?*[78]

Femeia se lăsă pe spate, închise ochii şi izbucni în râs. Râdea cu un entuziasm nestăvilit.

— *Me lleva Judas*, spuse ea. *No.*[79]

Scutură din cap. Purta numai o cămaşă subţire, înflorată, iar sânii i se clătinau pe sub pânză. Avea dinţii albi şi perfecţi. Picioarele îi erau descoperite şi închise la culoare.

— *Dónde pues?*[80] întrebă el.

Îşi muşcă buza de jos şi îl privi cu atenţie, cu ochii ei negri.

— *Aquí, spuse ea. En este pueblo.*[81]

— *Hay ladrónes en todos lados*[82], spuse el.

Femeia scutură din cap. Spuse că în Mexic erau sate în care trăiau hoţi şi sate în care nu trăiau. Spuse că era un aranjament convenabil.

Billy o întrebă dacă ea era hoaţă, iar femeia izbucni iarăşi în râs.

— *Ay*, spuse ea. *Dios mio, que hombre.*[83]

Se uită la el, apoi adăugă:

— *Quizas.*[84]

O întrebă ce fel de lucruri ar fura dacă ar fi hoaţă, însă ea se mulţumi

să-i zâmbească, apoi îi întoarse mâna într-a ei şi se uită cu atenţie.

— *Qué ve?*[85] o întrebă el.

— *El mundo.*[86]

— *El mundo?*

— *El mundo según usted.*[87]

— *Es gitana?*[88]

— *Quizás sí. Quizás no.*[89]

Îşi puse şi cealaltă mână peste a lui. Se uită înspre câmp, pe unde călăreau copiii.

— *Qué vio?*[90] întrebă el.

— *Nada. No vi nada.*[91]

— *Es mentira.*[92]

— *Sí.*

O întrebă de ce nu voia să-i spună ce văzuse, însă femeia se mulţumi să zâmbească şi să scuture din cap. El o întrebă dacă nu era nici o veste bună şi atunci ea deveni şi mai serioasă şi încuviinţă din cap, apoi îi întoarse iar mâna cu palma în sus. Îi spuse că urma să aibă o viaţă lungă. Urmări linia care se curba pe deasupra degetului mare.

— *Con mucha tristeza*[93], spuse el.

— *Bastante*, spuse ea.

Spuse că nu exista viaţă fără tristeţe.

— *Pero usted ha visto algo malo*, spuse el. *Qué es?*[94]

Femeia spuse că orice ar fi văzut, nu putea fi schimbat, indiferent dacă era ceva bun sau ceva rău, şi că el avea să le afle pe toate la timpul cuvenit. Îl privi cu atenţie, cu capul dat uşor într-o parte. Ca şi cum ar fi fost vreo întrebare pe care ar fi trebuit să i-o pună, dacă ar fi fost destul de isteţ, însă nu ştia care anume era întrebarea, iar clipa zbura cu rapiditate.

— *Qué novedades tiene de mi hermano?*[95] întrebă el.

— *Cuál hermano?*[96]

Billy zâmbi. Îi spuse că nu avea decât un singur frate.

Femeia îi dezveli palma şi o ridică. Nici nu se uită la ea.

— *Es mentira*, spuse ea. *Tiene dos.*[97]

Billy dădu din cap că nu.

— *Mentira tras mentira*[98], spuse ea.

Se aplecă să se uite cu atenţie în palma sa.

— *Qué ve?*[99] o întrebă el.

— *Veo dos hermanos. Uno ha muerto.*[100]

Îi spuse că avusese o soră care murise, însă femeia dădu din cap că nu.

— *Hermano*, spuse ea. *Uno que vive, uno que ha muerto.*[101]

— *Cuál es cual?*[102]

— *No sabes?*[103]

— *No.*

— *Ni yo tampoco.*[104]

Îi dădu drumul la mână, se ridică în picioare şi luă găleata cu ea. Se mai uită o dată peste câmp, la copii şi la cal. Îi spuse că probabil avusese noroc peste noapte, pentru că ploaia îi ţinuse în casă pe cei care altfel ar fi umblat pe afară, dar spuse că ploaia care îi este omului prieten, îl poate la fel de bine trăda. Mai spuse că, în timp ce ploaia cădea din voia Domnului, diavolul îşi alegea singur ora la care să acţioneze şi că cei pe care îi căuta aveau deja în ei, cel mai probabil, o urmă de întuneric. Spuse că inima se trăda singură şi că cei răi aveau adesea ochi cu care să vadă ce fusese ascuns din calea binelui.

— *Y sus ojos?*[105]

Femeia îşi întoarse capul, iar părul ei negru pluti peste umeri. Spuse că ea nu văzuse nimic. spuse că era doar un joc. Apoi se întoarse, traversă câmpul şi o luă în sus, spre şosea.

Merse toată ziua pe şoseaua care ducea către miazăzi, iar seara traversă oraşul Casas Grandes şi o luă pe şoseaua pe care venise prima oară cu fratele său, cu trei ani în urmă, trecu pe lângă ruinele peste care se lăsa întunericul, la amurg, şi pe lângă arenele antice, prin care caprimulgii îşi continuau vânătoarea. În ziua care urmă ajunse la *hacienda* din San Diego şi opri calul printre plopii bătrâni de pe malul râului. Apoi îndemnă caii la mers, trecură peste podul de scânduri şi o luară înspre *domicilios*.

Casa familiei Muñoz era goală. Trecu prin toate camerele. Nu mai rămăsese nici o mobilă. În firida în care fusese icoana Sfintei Fecioare nu mai era nimic în afară de o crustă gri, de la ceara de lumânări strânsă pe ghipsul plin de praf.

Rămase în pragul uşii, apoi ieşi, încălecă, o luă înspre complex şi trecu de porţi.

În curte era un bătrân care împletea coşuri şi care îi spuse că plecaseră.

Îl întrebă pe bătrân dacă ştia unde plecaseră, însă bătrânul nu părea să ştie exact ce este aceea o destinaţie. Făcu un gest larg înspre lumea întreagă. Călăreţul opri calul şi se uită prin curte. Văzu vechiul automobil. Clădirile dărăpănate. O curcă care se odihnea într-o fereastră fără cercevele. Bătrânul se aplecase iarăşi asupra muncii sale, aşa că-i ură o zi bună, întoarse calul şi, cu frâul calului de povară în mână, trecu cu amândoi caii pe sub poarta înaltă şi arcuită, trecu pe lângă locuinţele închiriate, coborî dealul până la râu şi traversă iarăşi podul.

Două zile mai târziu, trecu prin oraşul Las Varas şi o luă către răsărit, înspre La Boquilla, pe şoseaua pe care el şi fratele său îi văzuseră întâia oară pe caii tatălui lor, care veneau dinspre lac şi urcau pe şosea uzi leoarcă, cu apa şiroind pe ei. Nu plouase deloc în acele ţinuturi înalte, iar drumul era plin de praf. Dinspre miazănoapte bătea un vânt uscat. Pe câmpia îndepărtată, de dincolo de lac, se ridicau nori de praf dinspre Babícora, de parcă ar fi luat foc. Seara, biplanul Waco, mare şi roşu, apăru dinspre vest, făcu câteva rotocoale prin văzduh şi se lăsă în jos, printre copaci.

Îşi făcu tabăra în câmpie şi făcu un foc mic, care clocotea în bătaia vântului ca un foc de forjă, înfulecând mormanul prăpădit de beţe şi crengi. Îl privi cum ardea şi nu-şi mai luă ochii de la el. Limbile de foc care se întindeau spre depărtări se desprindeau şi dispăreau asemeni unui strigăt în noapte. A doua zi trecu prin Babícora şi prin Santa Ana de Babícora şi o luă pe şoseaua dinspre miazănoapte, către Namiquipa.

Oraşul era ceva mai mare decât o tabără de mineri şi era aşezat pe un mal abrupt, deasupra râului, şi Billy priponi caii mai jos de oraş, către răsărit, într-un crâng de sălcii, se spălă în apa râului şi-şi spălă hainele. Dimineaţa, când intră în oraş, întâlni un alai de nuntă care venea pe şosea. O *carreta* obişnuită, din lemn, împodobită cu fanioane. O pătură atârnată în chip de prelată pe un cadru şubred, arcuit, făcut din nişte pari din lemn de salcie, ca să o ferească pe mireasă de soare. Teleaga era trasă de un singur catâr, mic şi gri, care mergea trăgându-şi cu greu picioarele, iar mireasa stătea singură în teleagă, cu o umbrelă de soare deschisă pe sub baldachinul care se bâţâia din toate încheieturile. Pe şosea, în jurul ei, mergea un grup de bărbaţi îmbrăcaţi în costume negre sau gri, care poate că odată fuseseră tot negre, şi când trecură pe lângă el, mireasa întoarse

capul şi îl urmări cu privirea, cum stătea călare, pe marginea şoselei, ca un martor abia vizibil şi de rău augur, iar femeia îşi făcu cruce, apoi se întoarse la locul ei şi trecură mai departe. Avea să vadă iarăşi teleaga, în sat. Nunta urma să aibă loc abia după-amiază, iar alaiul pornise aşa devreme numai ca să profite de lipsa prafului de pe drum de la acea oră.

Merse în urma lor până intrară în oraş, unde îşi struni calul pe străduţele înguste şi pline de praf. Nu era nimeni prin preajmă. Se aplecă în şa, bătu la o uşă oarecare şi ascultă. Nu veni nimeni. Îşi trase cizma în spate şi o scoase din scară, apoi izbi cu ea în uşă ca să se audă mai tare bătaia sa, însă uşa nu era prea bine prinsă cu zăvorul şi se deschise încetişor înspre întunericul dinăuntru.

— *Hola!* strigă el.

Nu-i răspunse nimeni. Se uită în lungul străzii înguste. Privi înăuntru peste uşă. Pe peretele mai depărtat al şandramalei ardea o lumânare, într-un vas, în timp ce pe un cadru de lemn, înconjurat de flori sălbatice aduse din munţi, era întins un bătrân în costumul său de înmormântare.

Descălecă, dădu drumul frâielor, intră pe uşa joasă şi îşi scoase pălăria. Bătrânul avea mâinile împreunate pe piept, era descălţat, iar picioarele îi fuseseră legate cu sfoară de degetele mari, ca să nu stea desfăcute. Billy strigă pe un ton scăzut, prin întunericul din casă, însă camera acea alcătuia întreaga locuinţă. Lângă unul dintre pereţi erau aliniate patru scaune goale. Peste toate lucrurile din încăpere se aşternuse un strat subţire de praf. Pe peretele din fundul casei, sus de tot, era o ferestruică şi Billy traversă încăperea şi se uită pe fereastră, în *patio*. Un dric de modă veche, tras de cai, era răsturnat cu hulubele în sus, sprijinit de coş. Într-o şură cu uşile deschise, din celălalt capăt al curţii, era un sicriu de lemn pus pe capre făcute din nişte pari din lemn de pin. Capacul sicriului era sprijinit de peretele şurei. Sicriul şi capacul fuseseră înnegrite pe dinafară, însă interiorul era din lemn neprelucrat, fără nici o pânză sau vreun alt material.

Se întoarse şi se uită la bătrânul întins pe catafalcul său. Bătrânul avea mustaţă, iar mustaţa şi părul îi erau argintii. Mâinile încrucişate pe piept erau late şi robuste. Unghiile nu îi fuseseră curăţate. Pielea îi era închisă la culoare şi plină de praf, iar picioarele desculţe erau pătrăţoase şi noduroase. Costumul cu care fusese îmbrăcat părea să-i fie mic şi era croit

după o modă cum nu se mai întâlnea nici măcar în acea ţară, şi cel mai probabil bătrânul îl avusese de când se ştia.

Ridică de pe jos o floare mică şi galbenă, care semăna cu o margaretă şi din care mai văzuse şi pe marginea drumului, şi se uită la floare şi la bătrân. În încăpere mirosea a ceară şi uşor a putregai. Simţi şi o aromă de răşină arsă.

— *Qué novedades ahora viejo?*106 întrebă el.

Îşi prinse floarea la butoniera cămăşii, ieşi din casă şi închise uşa în urma sa.

Nimeni din oraş nu ştia ce se alesese de fată. Mama ei se mutase. Sora ei plecase în Mexic la câţiva ani după aceea, cine putea spune ce se întâmpla cu asemenea fete? După-amiaza apăru alaiul de nuntă, cu mireasa şi ginerele în *carreta* acoperită. Îl depăşiră încet, în acompaniament de tobă şi corn, şi scârţâitul telegii, în timp ce mireasa era acoperită cu valul ei alb, iar mirele era îmbrăcat în negru. Zâmbetele lor semănau cu nişte grimase, iar în ochi li se citea groaza. În aparenţă semănau cu acele figuri populare care dansează împreună în costume pe care le sunt pictate scheletele. Teleaga scârţâia încetişor, asemeni sunetului care traversează visele unui *paisano* în somnul său agitat, de la stânga spre dreapta, prin noaptea irecuperabilă pentru care numai el trudeşte, şi se stinge către zorii zilei într-un huruit constant, ca o spaimă abia simţită.

Seara îl luară pe bătrân de la capelă şi-l îngropară în cimitir, printre celelalte scânduri înclinate şi roase de vreme, care în acel ţinut alpin şi auster treceau drept pietre funerare. Nu contestă nimeni dreptul acelui *güero* de a se afla printre ceilalţi oameni care deplângeau moartea bătrânului, iar el îi salută cu o mişcare a capului, fără vreun cuvânt, apoi intră în încăperea joasă, în care fusese adusă o masă şi pe ea erau aşezate mai toate bunătăţile pe care le putea oferi acel ţinut. În timp ce stătea sprijinit de perete şi mânca *tamales*, veni lângă el o femeie care-i spuse că nu avea să-i fie uşor să găsească fata, pentru că era o *bandida* notorie, şi că mulţi alţii erau pe urmele ei. Mai spuse că se dusese vestea cum că cei din La Babícora puseseră un preţ pe capul ei. Spuse că unii credeau că fata le făcea cadou celor săraci argint şi bijuterii, în timp ce alţii credeau că ar fi o vrăjitoare sau un demon. Era de asemenea posibil ca fata să fi murit, deşi mai mult ca sigur nu era adevărat că ar fi fost omorâtă la Ignacio Zaragosa.

Billy se uită cu atenţie la femeie. Era femeie tânără, de pe *campo*. Îmbrăcată într-o cămaşă sărăcăcioasă, neagră, din bumbac nefinisat şi prost vopsit. Vopseaua neagră îi lăsase urme circulare în jurul încheieturilor de la mâini.

— *Y por qué me dice esto pues?*[107] întrebă el.

Femeia rămase cu buza de sus prinsă cu dinţii de jos. În cele din urmă mărturisi că o făcuse pentru că ştia cine era.

— *Y quién soy?*[108] mai întrebă el.

Femeia spuse că el era fratele lui *el güerito*.

Billy îşi dădu piciorul jos de pe perete şi se uită la ea, apoi se uită dincolo de ea, la cei prezenţi la înmormântare, îmbrăcaţi în negru, care treceau pe lângă ei şi scotoceau printre lucrurile de pe masă, ca siluetele unor cadavre venite la ospăţ, apoi se uită iarăşi la ea. O întrebă dacă ştia unde-l putea găsi pe fratele său.

Femeia nu răspunse. Mişcarea oamenilor prin încăpere încetini, iar murmurele joase ale musafirilor îndoliaţi se stinseră până deveniră nişte şoapte. Cei prezenţi îşi urară unul altuia să le priască mâncarea şi apoi totul se topi în istoria care se repetă la nesfârşit şi recunoscu zgomotul ceremoniilor care se succedaseră mai înainte, ca şi cum ar fi căzut undeva nişte blocuri de lemn în locaşurile lor. Asemeni unor pahare care s-ar fi aşezat în stative sau asemeni dinţilor de lemn ale vechilor maşinării care se strecurau în interstiţiile roţilor zimţate care se învârteau şi le luau în primire.

— *No sabe?*[109] spuse ea.

— *No.*

Îşi duse degetul arătător în dreptul gurii. Aproape ca şi cum i-ar fi cerut să facă linişte. Întinse mâna, de parcă ar fi vrut să-l atingă. Îi spuse că oasele fratelui său putrezeau în cimitirul din San Buenaventura.

Se întunecase deja când ieşi, dezlegă calul şi încălecă. Trecu prin dreptul ferestrelor luminate în galben de ceară şi o luă pe şoseaua dinspre miazăzi, pe unde venise. După prima colină care îi ieşi în drum, oraşul dispăru în urma sa, iar stelele spuzeau cerul în întunericul de deasupra capului său şi nu se auzea alt zgomot prin noapte, în afară de pocnetul surd al copitelor care loveau şoseaua, scârţâitul abia auzit al pieii şi respiraţia cailor.

Călători săptămâni întregi prin acea ţară şi interogă pe oricine era dispus să-i răspundă la întrebări. Într-o *bodega* din oraşul de munte Temosachic auzi pentru prima oară versurile unei *corrido* în care era vorba despre un tânăr *güero* care venise dinspre miazănoapte. „*Pelo tan rubio. Pistola en mano. Qué buscas joven? Que te levantas tan temprano?*“110 Îl întrebă pe *corridero* cine era acel *joven* despre care cânta, însă acesta spuse că era un tânăr care căuta să facă dreptate, aşa cum spunea cântecul, care murise cu mulţi ani în urmă. *Corridero* ţinea cu o mână gâtul tocit al instrumentului său, iar cu cealaltă mână ridică paharul de pe masă şi închină în tăcere cu cel care venise să-i pună întrebări, apoi închină cu voce tare în memoria tuturor celor care făcuseră fapte corecte pe acest pământ, căci, aşa cum spunea în *corrido*, fusese odată un drum plin de sânge, şi faptele lor erau însemnate în acel sânge care se scursese din inima acestei lumi, apoi mai spuse că oamenii serioşi cântau numai şi numai cântecele lor.

La sfârşitul lunii aprilie, ajunse în oraşul Madera, îşi lăsă calul într-un grajd şi se duse pe jos la un târg de pe câmpul de dincolo de calea ferată. Era frig, în acel oraş de munte, iar în aer se simţea fumul lemnului de *piñon* şi mirosul de păcură de la gater. Pe câmp, luminile erau suspendate deasupra capetelor, iar vânzătorii ambulanţi îşi strigau leacurile minune sau minunăţiile ascunse în corturile jerpelite şi vopsite colorat, fixate cu sfori ancorate cu ţăruşi în iarba călcată în picioare. Îşi cumpără un pahar de cidru de la un vânzător ambulant şi se uită la chipurile oamenilor din acel oraş, chipuri întunecate şi serioase, cu ochi negri care păreau pe punctul de a izbucni în vâlvătăi sub luminile bâlciului. Se uită la fetele care treceau ţinându-se de mâini. La curajul naiv din privirile lor. Se opri în faţa unei rulote vopsite, unde un bărbat aşezat în dreptul unui amvon roşu, cu decoraţiuni, psalmodia în faţa unei mici adunări. O roată cu figurinele loteriei fusese prinsă de peretele rulotei şi o fată într-o rochie lungă, roşie şi un bolero argintiu cu negru, stătea pe o platformă, gata să învârtă roata. Bărbatul de la amvon se întoarse către fată şi ridică bastonul, iar fata zâmbi, trase în jos de o margine a roţii şi o făcu să se învârtă, clămpănind. Toţi întoarseră feţele şi priviră roata. Cuiele de pe marginea roţii trecură împiedicându-se peste pârghia din piele, iar roata îşi încetini mişcările şi se opri, şi atunci femeia se întoarse către audienţă şi zâmbi. Negustorul

ambulant ridică încă o dată bastonul şi numi figura abia vizibilă de pe roată, care venise la rând.

— *La sirena!*111 strigă el.

Nu se clinti nimeni.

— *Alguien?*112

Scrută mulţimea cu privirea. Erau cu toţii adunaţi într-o îngrăditură pătrată din funii. Întinse bastonul peste ei, ca şi cum le-ar fi ordonat ceva valabil pentru toată lumea. Bastonul era din email negru, iar capătul argintiu avea forma unui bust care era posibil să-l fi întruchipat chiar pe vânzător.

— *Otra vez!* strigă el.

Privirea sa trecu peste mulţime. Se uită şi la Billy, care stătea la marginea mulţimii, apoi îşi întoarse privirea. Roata începu să clămpăne şi să se învârtă pe traiectoria sa oarecum excentrică, iar figurinele se înceţoşară. Pârghia din piele clănţăni.

Un om scund şi lipsit de dinţi se furişă în dreptul băiatului şi-l trase de cămaşă. Îi flutură prin faţă un pachet de cărţi de joc. Pe spatele lor era desenat un model cu simboluri secrete încadrate de decoraţiuni aurite.

— *Tome*, spuse bărbatul. *Pronto, pronto.*113

— *Cuánto?*114

— *Está libre. Tome.*115

Scoase un *peso* din buzunar şi încercă să i-l dea bărbatului, însă acesta scutură din cap că nu. Se uită la roată. Roata pocnea din ce în ce mai lent.

— *Nada, nada*, spuse el. *Tenga prisa.*116

Roata ţăcăni o dată şi încă o dată. Luă o carte.

— *Espere!* strigă vânzătorul ambulant. *Espere…*117

Roata mai ţăcăni o dată, abia perceptibil, şi se opri.

— *La calavera!*118 strigă vânzătorul ambulant.

Billy întoarse cartea. Pe ea era tipărită *calavera*.

— *Alguien?*119 strigă vânzătorul.

Cei din mulţime se uitară unii la alţii.

Bărbatul cel scund de lângă el îl apucă de cot.

— *Lo tiene*, şuieră el. *Lo tiene.*120

— *Qué gano?*121

Bărbatul scutură nerăbdător din cap. Încercă să ridice braţul şi să-i

arate cartea. Spuse că urma el să vadă.

— *Ver que?*[122]

— *Adentro*, şuieră bărbatul. *Adentro.*[123]

Întinse mâna, îi smulse cartea din mâna şi o ridică.

— *Aquí!* strigă el. *Aquí tenemos la calavera!*[124]

Vânzătorul ambulant trecu bastonul peste capetele celor din mulţime, cu o mişcare rapidă, şi îndreptă dintr-odată capătul de argint înspre Billy şi complicele său.

— *Tenemos ganador!* strigă el. *Adelante, adelante.*[125]

— *Venga*[126], şuieră complicele vânzătorului.

Îl trase pe Billy de cot. Dar Billy văzuse deja, pe sub vopseaua strălucitoare, urmele vechilor litere şi recunoscuse rulota trupei ambulante de operetă pe care o văzuse aşezată pe roţile sale cu spiţe poleite cu aur în curtea ponosită a *haciendei* din San Diego, atunci când, împreună cu Boyd, intrase prima dată pe porţile ei, cu mult timp în urmă, aceeaşi rulotă pe care o văzuse apoi abandonată pe marginea şoselei în vreme ce preafrumoasa divă stătea sub marchiză şi aştepta să se întoarcă bărbaţii şi catârii care nu aveau să se mai întoarcă niciodată. Luă mâna complicelui de pe a sa.

— *No quiero ver*[127], spuse el.

— *Sí, sí*, îi şopti complicele din barbă. *Es un espectáculo. Nunca ha visto nada como esto.*[128]

Îl apucă pe complice de încheietura sa schiloadă şi îl ţintui în loc.

— *Oiga, hombre*, spuse el. *No quiero verlo, me entiende?*[129]

Complicele încercă să scape din strânsoarea lui Billy şi aruncă o privire plină de deznădejde peste umăr, înspre vânzătorul ambulant care aştepta cu bastonul întins peste estrada din faţa sa. Se întorseseră toţi să-l vadă pe câştigătorul de la marginea cea mai îndepărtată a cercului de lumină. Femeia de lângă roată se oprise într-o poziţie cochetă, cu degetul întors în gropiţa din obraz. Vânzătorul ambulant îşi ridică bastonul şi desenă cu el o mişcare circulară.

— *Adelante!* strigă el. *Qué pasó?*[130]

Îi făcu vânt complicelui şi-i dădu drumul, însă acesta, departe de a se lăsa alungat, se strecură lângă el şi începu să-l tragă de haine cu mişcări reţinute din degete şi să-i vorbească şoptit despre atracţiile spectacolului

care-l aşteptau în interiorul rulotei. Vânzătorul ambulant îl mai strigă o dată. Spuse că toată lumea aştepta. Însă Billy se întorsese deja să plece, iar vânzătorul ambulant mai strigă o ultimă dată după el şi apoi făcu un comentariu, în urma căruia audienţa izbucni în râs şi se întoarse toată lumea să privească peste umăr, după el. Complicele vânzătorului rămase deznădăjduit, cu *barata* în mâini, însă vânzătorul ambulant spuse că nu aveau să mai învârtă şi a treia oară roata, ci că de data aceea fata care ar fi trebuit să o învârtă urma să aleagă pur şi simplu pe cineva care să intre pe gratis. Fata zâmbi şi privi atent la chipurile celor din public cu ochii ei fardaţi, apoi indică un băiat din rândul din faţă, însă vânzătorul spuse că era prea tânăr şi că nu ar fi avut voie, şi atunci femeia strânse din buze şi spuse că indiferent de asta era *muy guapo*131, apoi alese un peon cu pielea închisă la culoare care stătea drept înaintea ei, în nişte haine ce păreau închiriate, iar ea coborî scările, îl luă de mână, în timp ce vânzătorul ambulant ridică un sul de bilete în pumnul strâns, iar bărbatul se apropie ca să le ia.

Billy se îndepărtă până dincolo de luminile atârnate de-a latul străzii, traversă câmpul spre grajdul în care-şi lăsase calul, plăti la *establero*132, îl scoase pe Niño dintre ceilalţi cai şi încălecă. Întoarse capul şi se mai uită o dată la luminile înceţoşate ale bâlciului, care ardeau în aerul tare şi plin de miros de fum, apoi traversă calea ferată şi o luă pe drumul dinspre miazăzi, ieşi din Madera şi o apucă spre Temosachic.

O săptămână mai târziu, trecu iarăşi prin Babícora, înaintea zorilor. Era frig şi linişte. Nu se vedea nici un câine. Se auzea doar sunetul copitelor de cal. Umbra albăstruie a cailor şi a călăreţului, la lumina lunii, traversa oblică strada, ca o nesfârşită cădere cu capul înainte. Şoseaua de la miazănoapte tocmai fusese nivelată şi merse de-a lungul marginii, prin praful care se strânsese. Ienuperii întunecaţi de pe câmpie se vedeau ca nişte insule izolate în lumina zorilor. La fel şi vitele negricioase. Răsărea un soare alburiu.

Adăpă caii într-o *ciénega* plină de iarbă, în care plopi bătrâni de când lumea erau aranjaţi în cerc, ca nişte elfi, se înveli în pătura de dormit şi se culcă. Când se trezi, un bărbat călare se uita la el. Se ridică. Bărbatul îi zâmbi.

— *Te conozco*133, spuse el.

Billy întinse mâna, îşi luă pălăria şi şi-o puse pe cap.

— Da, îi răspunse. Şi eu te cunosc pe tine.

— *Mánde?*

— *Dónde está su compañero?*[134]

Bărbatul ridică mâna de pe oblânc şi schiţă vag un gest.

— *Se murió,* spuse el. *Dónde está la muchacha?*[135]

— *Lo mismo.*[136]

Bărbatul zâmbi. Spuse că voia Domnului era greu de înţeles.

— *Tiene razón.*[137]

— *Y su hermano?*[138]

— *No sé. Muerto también, tal vez.*[139]

— *Tantos*[140], spuse bărbatul.

Billy se uită la caii care păşteau. Dormise cu capul pe *mochila* în care era şi pistolul, în teaca lui. Privirea bărbatului o urmă pe a sa. Spuse că de fiecare dată când moartea alege pe câte cineva, amână pe altul şi apoi zâmbi, conspirativ. Ca şi cum ar fi întâlnit pe cineva de seama sa. Se aplecă, cu amândouă mâinile pe oblâncul şeii şi scuipă.

— *Qué piensa?*[141] întrebă el.

Billy nu înţelese exact întrebarea. Spuse că toţi oamenii mor.

Bărbatul opri calul şi cântări cuvintele lui Billy cu seriozitate. Ca şi cum ar fi existat un substrat al acestei idei, pe care încerca să-l întrezărească. Spuse că omenii credeau că moartea îşi alege victimele după criterii de nepătruns, cu toate acestea fiecare gest îl convoacă pe următorul, până într-acolo încât, aşa cum oamenii pun mai întâi un pas şi apoi pe următorul, devin complici la propria lor moarte, la fel cum sunt complici la orice întâmplare din destinul lor. Spuse că oricum nici nu putea fi altfel, de vreme ce sfârşitul fiecărui om este scris chiar de la naştere şi că oamenii trebuie să caute să-l recunoască în faţa fiecărui obstacol pe care-l au de depăşit. Spuse că ambele păreri coincideau şi că, deşi oamenii îşi întâlneau moartea în locuri bizare şi obscure, pe care le-ar fi putut foarte bine ocoli, era mai corect să spună că, indiferent cât de absconsă sau îmbârligată era calea către pieire, oamenii tot o căutau. Zâmbi. Vorbea ca un om care înţelesese că moartea era una dintre condiţiile existenţei, iar viaţa însăşi o emanaţie a acesteia.

— *Qué piensa usted?*[142] întrebă el.

Billy spuse că nu avea nici o părere în afară de cea pe care o spusese deja. Spuse că indiferent dacă viaţa omului era scrisă undeva, în vreo carte, sau dacă ar fi căpătat formă cu fiecare zi care trecea, era totuna, căci realitatea era una singură, şi anume trebuia trăită. Spuse că, deşi era adevărat că oamenii îşi construiau viaţa după bunul plac şi îi dădeau forma pe care o doreau, era adevărat şi faptul că nu avea cum să aibă o altă formă, căci ce altă formă ar mai fi putut lua?

— *Bien dicho*[143], spuse bărbatul.

Privi în zare, peste ţinut. Spuse că ştia să citească gândurile oamenilor. Billy nu-i mai pomeni nimic de faptul că-l întrebase de două ori care erau gândurile sale. Îl întrebă dacă îi putea spune la ce se gândea în acel moment, însă bărbatul îi spuse doar că gândurile lor erau de fapt unul şi acelaşi. Apoi spuse că nu purta nimănui pică din pricina vreunei femei, pentru că acestea erau un gen de bun cu picioare, care putea fi confiscat şi că totul era un simplu joc, care nu trebuia luat în serios de adevăraţii bărbaţi. Spuse că nu avea o părere prea bună despre bărbaţii care se omorau între ei în numele unor târfe. În orice caz, adăugă el, nenorocita aia murise, iar lumea mergea mai departe.

Mai zâmbi o dată. Îi rămăsese ceva în gură, pe care îl dădu într-o parte, îşi supse dinţii, apoi îl mişcă iar prin gură. Îşi duse mâna la pălărie.

— *Bueno*, spuse el. *El camino espera.*[144]

Îşi mai duse o dată mâna la pălărie, dădu pinteni calului şi trase de frâu într-o parte până când calul îşi roti ochii în cap, se lăsă pe picioarele din spate, bătu din copite şi apoi o porni la trap printre copaci, ieşi în şosea şi dispăru. Billy desfăcu *mochila*, scoase pistolul, împinse cocoşul cu degetul mare, învârti cilindrul şi verifică locaşurile din încărcător, apoi lăsă cocoşul armei în jos, cu degetul mare, şi rămase multă vreme în loc, tot ascultând.

Pe cincisprezece mai, după cum scria în primul ziar pe care-l vedea după şapte săptămâni, intră iarăşi în Casas Grandes, îşi lăsă calul într-un grajd şi îşi luă o cameră la hotelul Camino Retro. Dimineaţa se sculă şi se duse pe holul cu gresie pe jos până la baie. După ce se întoarse, se opri în dreptul ferestrei, prin care razele soarelui de dimineaţă pătrundeau oblic, revărsându-se pe împletiturile covorului uzat de sub picioarele sale, şi ascultă glasul unei fete care cânta în grădina de sub fereastră. Stătea pe o

bucată albă de canava, în dreptul unei grămezi de *nueces* sau nuci pecan, să fi fost câteva baniţe adunate acolo. Era aşezată şi ţinea o piatră netedă între genunchi şi spărgea nucile cu o altă piatră, mai mică, cântând în timp ce lucra. Se apleca şi părul ei negru îi învăluia umerii şi mâinile, lucra şi cânta. Cânta aşa:

Pueblo de Bachiniva
Abril era el mes
Jinetes armados
Llegaron los seis[145]

Zdrobi cojile nucilor între cele două pietre, scoase miejii şi îi puse într-o cană, lângă ea.

Si tenía miedo
No se le veía en su cara
Cuantos vayan llegando

El güerito les espera[146]

Separa cu degetele ei fine miejii de coji, acele emisfere delicat fisurate în care stă scris, după cum trebuie să ne încredem, fiecare trăsătură a copacului care le-a purtat, fiecare trăsătură a copacului căruia îi dau naştere. Apoi repetă aceleaşi două strofe. Îşi închise nasturii de la cămaşă, îşi puse pălăria, coborî scările şi ieşi în curte. Când îl văzu cum se apropia păşind pe caldarâm, se opri din cântat. Billy îşi duse mâna la pălărie şi-i ură o zi bună. Fata îşi ridică privirea şi îi zâmbi. Avea cam şaisprezece ani. Era foarte frumoasă. O întrebă dacă mai ştia şi alte strofe din *corrido* pe care îl cânta, însă nu mai ştia. Spuse că era un *corrido* vechi. Spuse că era o melodie foarte tristă, iar la final *el güerito* şi logodnica sa mor, unul în braţele celuilalt, căci li se termină muniţia. Spuse că la final, oamenii acelui *patrón* pleacă şi vin oamenii din oraş şi-l duc pe *güerito* şi pe logodnica sa într-un loc secret, unde-i îngroapă, şi de unde toate păsărelele îşi iau zborul, însă ea nu-şi mai amintea toate cuvintele şi oricum i se făcuse ruşine că o ascultase cum cânta. Billy zâmbi. Îi spuse că avea o voce foarte frumoasă, iar ea se întoarse cu spatele şi scoase un cloncănit cu limba.

Billy se uită prin curte, înspre munţii de la apus. Fata îl urmări cu privirea.

— *Déme su mano*[147], spuse ea.

— *Mánde?*

— *Déme su mano.*

Fata întinse mâna, cu pumnul strâns. Billy se lăsă pe vine şi întinse şi el mâna, iar fata îi dădu un pumn de mieji de nuci şi apoi îi închise pumnul cu mâna ei şi se uită împrejur, de parcă ar fi fost vorba de un cadou secret pe care altcineva l-ar fi putut vedea.

— *Ándale pues*, spuse ea.

Billy îi mulţumi, se ridică, traversă curtea şi se duse iarăşi în camera sa, însă când se uită iar pe fereastră, fata plecase.

În zilele care urmară, merse prin ţinuturile alpine din Babícora. Îşi făcea focul într-o văiugă adăpostită şi, câteodată, noaptea, se ridica şi se ducea pe păşune, se întindea pe pământ în acea linişte deplină şi se uita la firmamentul aprins deasupra sa. Când se întorcea lângă foc, în acele nopţi, se gândea adesea la Boyd, se gândea cum stătuse noaptea la un foc asemănător cu acela, într-un ţinut asemănător cu acela. În *bajada* focul semăna cu o simplă sclipire ascunsă în pământ, ca o scăpărare secretă a miezului arzător al pământului, care răzbise prin întuneric. Îşi părea sie însuşi o persoană fără trecut. Ca şi cum ar fi murit, nu se ştie în ce fel, cu mai mulţi ani în urmă, şi după aceea devenise o altă fiinţă, fără istorie şi a cărei viaţă nu putea fi nicicum anticipată.

Întâlni, în drumurile sale călare, grupuri de *vaqueros* care traversau păşunile alpine, unii dintre ei călare pe catâri, care mergeau mai bine prin munţi, iar alţii mânând boi de la spate. Noaptea era frig, sus, în munţi, iar ei păreau îmbrăcaţi subţire şi nu aveau decât pleduri pentru dormit. Erau numiţi *mascareñas*[148] din pricina capetelor albe ale vitelor crescute în Babícora şi li se spunea *agringados*[149] pentru că lucrau pentru albi. Defilară în linişte peste taluzurile de grohotiş şi trecură călare prin pasurile prin care trecea drumul, către câmpiile alpine mănoase, şi stăteau pe cai în poziţii băţoase care lor le veneau firesc, în timp ce soarele de la asfinţit se reflecta în cănile lor metalice prinse de cornul şeilor. Văzu focurile aprinse de ei noaptea, în munţi, dar nu se duse niciodată la ei.

Într-o seară oarecare, chiar înainte de lăsarea întunericului, dădu peste o şosea şi o luă pe ea, către apus. Soarele roşu care ardea în trecătoarea largă din munţi, înaintea sa, se deforma şi era tras puţin câte puţin în jos,

de unde lumina tot cerul într-o nuanţă roşiatică. După ce se lăsă întunericul, mai rămase în depărtare, în mijlocul câmpiei, o singură luminiţă galbenă, de la o locuinţă, şi merse mai departe până ajunse la o mică cabană acoperită cu şindrilă, în dreptul căreia opri calul şi strigă către cei dinăuntru.

Un om veni până la uşă şi păşi afară, pe verandă.

— *Quién es?*150 întrebă el.

— *Un viajero.*151

— *Cuántos son ustedes?*152

— *Yo sólo.*153

— *Bueno*, spuse bărbatul. *Desmonte. Pásale.*154

Descălecă şi legă dârlogii de balustrada verandei, urcă scările şi-şi scoase pălăria. Bărbatul îi ţinu uşa deschisă să intre, apoi îl urmă, închise uşa şi făcu un gest înspre foc.

Au stat la foc şi au băut cafea. Numele bărbatului era Quijada şi era indian Yaqui de la apus de Sonora şi era acelaşi *gerente* de la Nahuerichic, din Babícora, care-i spusese lui Boyd să scoată caii din *remuda* şi să şi-i ia. Îl văzuse pe acel *güero* singuratic care călărea prin munţi şi-l anunţase pe *alguacil* să-l lase în pace. Îi spuse musafirului său că ştia cine este şi pentru ce venise. Apoi se sprijini de spătarul scaunului. Duse cana la gură, sorbi din cafea şi se uită la foc.

— Dumneata eşti cel care ne-a dat caii înapoi, spuse Billy.

Bărbatul încuviinţă cu o mişcare a capului. Se aplecă, se uită la Billy, apoi se uită iarăşi la foc. Cana groasă din porţelan şi fără toartă, din care-şi bea cafeaua, semăna cu mojarul unui farmacist, stătea cu coatele sprijinite pe genunchi şi o ţinea înaintea sa cu ambele mâini şi Billy crezu că avea să mai spună ceva, dar nu o făcu. Billy sorbi din cafeaua sa şi apoi rămase cu cana în mână. Focul trosnea. Afară era o linişte deplină.

— Fratele meu e mort? întrebă el.

— Da.

— A fost omorât în Ignacio Zaragosa?

— Nu. În San Lorenzo.

— Şi fata la fel?

— Nu. Când au luat-o, era plină de sânge şi nu se putea ţine pe picioare, aşa că normal că toţi au crezut că fusese şi ea împuşcată, însă nu

fusese.

— Ce s-a ales de ea?

— Nu ştiu. Poate s-a întors la familia ei. Era foarte tânără.

— Am întrebat de ea în Namiquipa. Nu ştiau ce s-a ales de ea.

— Nu ţi-ar spune nimeni din Namiquipa.

— Unde e îngropat fratele meu?

— E îngropat la Buenaventura.

— Are şi piatră funerară?

— Are o scândură. Era foarte cunoscut de oameni. Era un personaj foarte cunoscut.

— Nu el l-a omorât pe acel *manco* din La Boquilla.

— Ştiu.

— Eu am fost acolo.

— Da. A omorât doi oameni în Galeana. Nu ştie nimeni de ce. Nici măcar nu lucrau pe *latifundio*155. Dar fratele unuia dintre ei era prieten cu Pedro Lopéz.

— *El alguacil.*

— *El alguacil.* Exact.

— Îl văzuse la un moment dat prin munţi, împreună cu acoliţii săi, coborau toţi trei de pe o creastă, la amurg. *El alguacil* avea o sabie scurtă într-un cobur prins la curea şi nu dădea socoteală nimănui.

Quijada se sprijini iar de spătar, cu cizmele încrucişate înaintea sa. Cu cana în poală. Se uitau amândoi în foc. Ca şi cum acolo s-ar fi petrecut ceva ce ar fi restabilit normalitatea. Quijada ridică cana, de parcă voia să bea din ea. Apoi o lăsă iar jos.

— Este această *latifundio* din Babícora, spuse el. Cu toată bogăţia şi influenţa domnului Hearst asupra sa. Şi mai sunt toţi acei *campesinos*156, în zdrenţele lor. Care din ei crezi că vor învinge?

— Nu ştiu.

— Zilele îi sunt numărate.

— Ale domnului Hearst?

— Da.

— De ce lucrezi pentru Babícora?

— Pentru că mă plătesc.

— Cine a fost Socorro Rivera?

Quijada lovi uşurel cu inelul de aur de pe degetul său de marginea cănii.

— Soccoro Rivera a încercat să organizeze muncitorii împotriva acestui *latifundio*. A fost omorât în *el paraje*157 Las Varitas, de către Gardias Blancas, acum cinci ani, împreună cu alţi doi bărbaţi. Crecenio Macías şi Manuel Jiménez.

Billy încuviinţă dând din cap.

— Sufletul Mexicului este foarte bătrân, spuse Quijada. Iar cel care are pretenţia de a-l cunoaşte e ori prost, ori mincinos. Sau amândouă. Şi acum, că yankeii i-au trădat încă o dată, mexicanii sunt gata să-şi revendice moştenirea sângelui indian. Dar noi nu îi vrem. Mai ales noi, Yaqui. Indienii Yaqui au memorie bună.

— Te cred. L-ai mai văzut vreodată pe fratele meu după ce am plecat cu caii?

— Nu.

— De unde ai aflat de el?

— Era un om căutat. Unde era să se ducă? Până la urmă, în mod inevitabil, a fost racolat de Casares. S-a dus la duşmanii duşmanilor săi.

— Avea cincisprezece ani. Sau şaisprezece.

— Cu atât mai bine.

— Nu prea au avut grijă de el, nu-i aşa?

— Nu voia să aibă nimeni grijă de el. Voia să împuşte oameni. Un duşman redutabil poate fi şi un prieten de încredere.

— Şi cu toate astea munceşti pentru domnul Hearst?

— Da.

Se întoarse şi se uită la Billy.

— Nu sunt mexican, spuse el. Nu am aceste sentimente de loialitate. Aceste obligaţii. Eu am altele.

— L-ai fi împuşcat chiar tu, în locul lor?

— Pe fratele dumitale?

— Da.

— Dacă s-ar fi ajuns la asta, da.

— Poate că n-ar trebui să beau din cafeaua dumitale.

— Poate că nu.

Rămaseră multă vreme aşezaţi unul lângă altul. În cele din urmă,

Quijada se aplecă şi privi cu atenţie în cana sa.

— Ar fi trebuit să se ducă acasă.

— Da.

— De ce nu s-a dus?

— Nu ştiu. Poate din pricina fetei.

— Fata n-ar fi mers cu el?

— Ba cred că da. Nu mai avea o casă la care să se întoarcă.

— Poate că dumneata eşti cel care ar fi trebuit să aibă mai mare grijă de el.

— Nu era aşa de simplu să ai grijă de el. Ai spus-o chiar dumneata.

— Da.

— Cum spune în *corrido*?

Quijada dădu din cap că nu ştie.

— Un *corrido* spune totul fără să spună nimic. Am auzit povestea despre *güerito* cu mulţi ani în urmă. Înainte să se fi născut fratele dumitale.

— Nu crezi că vorbeşte despre el?

— Ba da, vorbeşte despre el. Povesteşte ce vrea să povestească. Povesteşte numai ce duce povestea mai departe. *El corrido* e istoria omului sărac. Nu ţine cont de adevărul istoric, ci numai de realităţile oamenilor. Spune povestea acelui om singuratic care întruchipează toţi oamenii. E credinţa faptului că atunci când se întâlnesc doi oameni, numai una din două se poate întâmpla şi nimic altceva. În primul caz se naşte o minciună, iar în cel de-al doilea apare moartea.

— Se pare că moartea este adevărul.

— Da. Se pare că moartea este adevărul.

Se uită la Billy, apoi continuă:

— Chiar dacă *el güerito* din cântec e fratele dumitale, el nu mai e fratele dumitale. Nu mai poate fi al dumitale.

— Vreau să-l iau înapoi, cu mine.

— Nu ţi se va permite.

— La cine trebuie să mă duc?

— Nu ai la cine te duce.

— La cine ar trebui să mă duc, dacă aş avea la cine?

— Te-ai putea adresa lui Dumnezeu. Altcineva nu mai este.

Billy scutură din cap. Rămase în loc şi-şi privi imaginea întunecată a propriului chip, reflectat în albul cănii. După o vreme îşi ridică privirea. Se uită la foc.

— Dumneata crezi în Dumnezeu?

Quijada ridică din umeri.

— În zilele de sărbătoare, răspunse el.

— Nu-ţi poate spune nimeni ce urmează să se aleagă de viaţa ta, nu-i aşa?

— Aşa e.

— Niciodată nu e aşa cum te aştepţi.

Quijada încuviinţă cu o mişcare a capului.

— Dacă oamenii ar şti povestea vieţii lor, câţi dintre ei ar alege apoi să şi-o trăiască? Oamenii vorbesc mereu despre ce le rezervă viitorul. Dar nimic nu le este rezervat. Fiecare zi e făcută din ce s-a întâmplat. Lumea însăşi trebuie surprinsă în forma în care se prezintă. Poate chiar şi Dumnezeu.

— Am venit aici să ne luăm caii. Eu şi cu fratele meu. Cred că nici nu-i păsa lui de cai, însă am fost prea prost ca să-mi dau seama. Nu ştiam nimic despre el. Am crezut că ştiu. Cred că el ştia mult mai multe despre mine. Mi-ar plăcea să-l iau cu mine şi să-l îngrop în ţara lui.

Quijada îşi goli cana şi rămase cu ea în poală.

— Văd că nu eşti de părere că ar fi o idee bună.

— Cred că o să ai ceva probleme.

— Dar nu te gândeşti numai la asta.

— Nu.

— Crezi că locul lui e acolo unde este acum.

— Cred că morţii nu mai au ţară.

— Nu. Însă rudele lor au.

Quijada nu răspunse. După o vreme se mişcă. Se aplecă, întoarse vasul alb, de porţelan, îl aşeză în palmă şi se uită la el.

— Lumea nu are nici un nume, spuse el. Numele de *cerros*158, *sierras* şi deşerturi există numai pe hărţi. Le punem nume ca să nu ne rătăcim. Dar am inventat aceste nume tocmai pentru că am rătăcit deja drumul. Lumea nu se poate pierde. Noi ne pierdem. Şi tocmai pentru că noi am pus numele

acestea şi am numit aceste coordonate, numele lor nu ne pot salva. Nu pot regăsi drumul în locul nostru. Fratele tău este în locul pe care lumea l-a ales pentru el. Este acolo unde trebuie să fie. Cu toate acestea, locul pe care l-a găsit este şi alegerea lui. Ăsta e un noroc care nu trebuie desconsiderat.

Cerul era gri şi pământul la fel. Ziua întreagă se căzni să ţină drumul către miazănoapte, călare pe calul ud şi gârbovit, pe drumurile nisipoase şi murdare, de munte. Ploaia acoperi drumul, înaintea sa, printre rafalele de vânt, răpăind pe impermeabilul său din muşama, în timp ce urmele copitelor pe care le lăsa în urmă se umpleau cu noroi. Seara auzi iarăşi cocorii deasupra sa, trecând şi pe deasupra norilor, cumpănind linia curbată a orizontului de sub ei şi vremea. Ochii lor metalici sfredeleau făgaşurile alese de Dumnezeu pentru ei, ca să le urmeze. Sufletele lor se revărsau.

Intră în oraşul San Buenaventura seara şi merse printre băltoace, trecu pe *alameda*, cu copacii săi spoiţi cu var şi vechea biserică albă, şi o luă pe vechea şosea care mergea spre Gallego. Ploaia se oprise şi picura din copacii de pe *alameda* şi de la jgheaburile înalte ale caselor cu pereţi de pământ pe lângă care trecea. Şoseaua ducea în sus, printre dealurile joase de la răsărit de oraş, şi cam la vreun kilometru şi jumătate mai sus de oraş, pe o bucată de pământ întinsă, se afla cimitirul.

Se abătu de la drumul principal, o luă pe aleea plină de noroi, înaintând cu greu, şi opri calul în dreptul porţilor de lemn. Cimitirul arăta ca un ocol mare şi sălbatic, dintr-un câmp plin de pietre şi mărăcini, înconjurat cu un zid mic de pământ care stătea deja să cadă. Opri calul şi privi acel peisaj dezolant. Se întoarse şi se uită la calul de povară, apoi la cerul acoperit de norii gri şi la lumina serii care se scurgea către apus. Bătea vântul dinspre trecătoare, iar el descălecă, lăsă frâiele să cadă, intră pe poartă şi o porni de-a latul câmpului plin de pietre. Un corb se înălţă chiar atunci din tufele de ferigi, făcu o boltă lăsându-se purtat de curenţii de aer şi croncăni abia auzit. Dolmenele roşietice, din gresie, care se înălţau pe câmpul acela abandonat, printre plăcile comemorative joase şi printre cruci, păreau ruinele îndepărtate ale unei enclave tradiţionale, încercuite de munţii albaştri şi de dealurile mai apropiate.

Majoritatea mormintelor erau numai nişte movile de pietre, fără nici un

fel de însemn. Unele aveau o simplă cruce de lemn făcută din două şipci, prinse în cuie sau cu sârmă. Bolovanii pe care călca la tot pasul erau rămăşiţe ale unor tumuli din piatră şi, cu excepţia stelelor[159] de piatră roşie, acela părea locul de înmormântare de după o bătălie. Singurul zgomot care se auzea era al vântului prin iarba sălbatică. Merse de-a lungul unei poteci strâmte şi nesigure care şerpuia printre morminte, printre şipci şi plăci sepulcrale înnegrite de licheni. La mijlocul distanţei era un stâlp din piatră roşie, în forma unui trunchi de copac cu ramurile tăiate.

Fratele său era înmormântat lângă peretele dinspre miazăzi, sub o scândură pe care fuseseră înscrise, cu un cui înroşit în foc, următoarele cuvinte: „Căzut la datorie, *el 24 de febrero 1943 sus hermanos en armas dedican este recuerdo D E P*“[160]. Un inel de sârmă ruginit, care la un moment dat trebuie să fi fost o coroană de flori, era sprijinit de scândură. Nu era trecut nici un nume.

Se lăsă pe vine şi-şi scoase pălăria. Către miazăzi ardea mocnit o grămadă de gunoi umedă şi fumul negru se ridica către cerul acoperit de nori. Dezolarea acelui loc era ceva extraordinar.

Când intră iarăşi în Buenaventura se lăsase întunericul. Descălecă în faţa uşii bisericii, intră şi-şi scoase pălăria. În dreptul altarului ardeau câteva lumânări şi în lumina tremurătoare se vedea silueta unei singure persoane, îngenuncheate pentru rugăciune. Înaintă pe intervalul dintre bănci. Unele dale din podea erau desprinse şi se mişcară scârţâind sub paşii lui. Se aplecă şi atinse mâna celei îngenuncheate.

— *Señora*, spuse el.

Femeia întoarse către el chipul ridat, cu tenul închis la culoare, abia vizibil printre faldurile întunecate ale şalului ei.

— *Dónde está el sepulturero?*[161]

— *Muerto.*[162]

— *Quién está encargado del cementerio?*[163]

— *Dios.*

— *Dónde está el sacerdote?*[164]

— *Se fué.*[165]

Billy se uită împrejur, cercetând interiorul nedesluşit al bisericii. Femeia părea că aşteaptă şi alte întrebări, însă băiatului nu-i mai trecea

prin cap nici o întrebare pe care să o fi putut exprima.

— *Qué quieren, joven?*[166]

— *Nada. Está bien.*[167]

Privi în jos, către femeie.

— *Por quién está orando?*[168] o întrebă el.

Femeia îi spuse că se ruga, atâta tot. Spuse că lăsase în grija Domnului distribuirea rugilor sale. Ea se ruga pentru toţi. Avea să se roage şi pentru el.

— *Gracias.*

— *No puedo hacerlo de otro modo.*[169]

Billy încuviinţă cu o mişcare a capului. O cunoştea destul de bine pe această bătrână mexicană, ai cărei fii muriseră de mult în sângele şi violenţa în faţa cărora rugile şi prosternaţiile ei păreau neputincioase. Silueta sa fragilă era o prezenţă constantă în acea ţară, la fel şi chinul ei tăcut. Dincolo de zidurile bisericii, întunericul nopţii ascundea o spaimă milenară, înarmată până-n dinţi cu pene şi solzi de peşti regali, şi dacă se mai hrănea încă din copii, cine ar putea spune totuşi câtor altor pierderi de război, şi mai mari, câtor chinuri şi câtor disperări nu pusese totuşi stavilă încăpăţânarea femeii, şi câtor istorii cumplite nu avea să le pună stavilă de aici înainte, istorii cărora nu avea să li se împotrivească nimic altceva decât silueta ei micuţă, aplecată în faţă, care bolborosea întruna, cu mâinile ei de cotoroanţă încleştate pe mărgele sau pe seminţe de fructe. Ca o stană de piatră, austeră şi implacabilă. Înaintea unui Dumnezeu asemeni ei.

Când porni la drum a doua zi de dimineaţă, devreme, ploaia se oprise, dar nu se înseninase încă, aşa că ţinutul era gri, sub un cer tot gri. Către miazăzi, vârfurile golaşe ale Sierra del Nido se iviră din stratul de nori, apoi dispărură iarăşi. Descălecă în dreptul porţii de lemn a cimitirului şi împiedică calul de povară, dezlegă cazmaua şi apoi încălecă iar şi merse până în dreptul cărării, printre pietrele de pavaj, cu cazmaua pe umăr.

Când ajunse în dreptul mormântului, se aşeză şi înfipse cazmaua în pământ, scoase mănuşile din cobur, se uită la cerul înnorat şi apoi scoase şaua de pe cal, îl împiedică şi-l lăsă să pască iarba de printre pietre. Apoi se întoarse, se lăsă pe vine, clătină crucea de lemn, o scoase din grămada de pietre şi o ridică. Cazmaua sa era o unealtă primitivă, cu un mâner făcut dintr-un băţ de *paloverde*, iar pe partea metalică se mai vedeau încă

locurile unde fusese bătută cu ciocanul pe nicovală şi unde fuseseră sudate părţile, la forjă. O ridică, se mai uită o dată la cer, apoi se aplecă şi începu să dea la o parte cu cazmaua movila de pietre de pe mormântul fratelui său.

Îşi petrecu multă vreme săpând. Îşi dăduse pălăria jos şi după o vreme îşi scoase şi cămaşa, pe care o puse pe zid. Când i se păru că se făcuse de amiază, săpase aproape un metru şi înfipse cazmaua în pământ, se duse unde lăsase şaua şi coburii, îşi scoase prânzul, care consta în câteva *tortillas* umplute cu fasole, se aşeză în iarbă, mâncă şi bău apă din termosul de zinc învelit în canava. Nu trecuse nimeni pe şosea, cât fusese dimineaţa de lungă, în afară de un singur autobuz care urcase cu greu panta, îndreptându-se spre răsărit, către trecătoarea dinspre Gallego.

După-amiază apărură trei câini şi se aşezară printre pietre, urmărindu-l din priviri. Se aplecă să ridice o piatră, însă câinii se lăsară în jos şi dispărură printre buruieni. Mai târziu, trase o maşină pe şosea, în dreptul porţii cimitirului, şi din ea coborâră două femei care o porniră pe alee, către colţul mai îndepărtat, dinspre apus, al locului de îngropăciune. După un timp, se întoarseră. Bărbatul care condusese maşina stătea pe zid, fuma şi-l urmărea pe Billy cu privirea, însă nu spuse nimic. Billy săpă mai departe.

După-amiază lovi sicriul cu lama cazmalei. Se gândise că probabil nici nu avusese sicriu. Săpă mai departe. Mai avea puţin până să ajungă la capacul acoperit de pământ şi se lăsa întunericul. Săpă pe lângă una dintre laturi şi pipăi după mânere, dar nu găsi nici unul. Săpă în continuare, până reuşi să dezgroape un capăt al cutiei de lemn, dar se făcuse deja întuneric. Lăsă cazmaua în pământul scos din groapă şi se duse după Niño.

Înşeuă calul şi-l aduse lângă mormânt, dădu jos funia de prins vite, o învârti de două ori după oblânc, apoi de mai multe ori, iar celălalt capăt îl trecu în jurul cutiei, cu ajutorul lamei de cazma. Apoi aruncă cazmaua într-o parte, trase calul de dârlogi şi îl mână încet înainte.

Funia se încordă. Privi înapoi. Mână calul mai departe. Se auzi explozia surdă a lemnului, iar funia se eliberă. Calul se opri.

Se duse înapoi. Cutia cedase şi se vedeau oasele lui Boyd, îmbrăcat în costumul de înmormântare. Se aşeză pe pământ. Soarele apusese şi se întunecase. Calul aştepta, la celălalt capăt al funiei. I se făcu dintr-odată

frig şi se duse până la zid, îşi luă cămaşa, o puse pe el, se întoarse şi se opri în loc.

— Ai putea să pui pământul înapoi, îşi spuse el. N-ar dura mai mult de-o oră. Se duse până la coburi, scoase chibriturile, se întoarse, aprinse unul dintre ele şi-l ţinu deasupra gropii. Cutia se crăpase toată. Din pământul întunecat se ridica un miros de mucegai şi de pivniţă. Scutură chibritul şi-l stinse, apoi se duse lângă cal, desfăcu funia şi se întoarse cu ea, o strânse într-un colac, în lumina albăstruie şi lipsită de vânt a amurgului, apoi privi către miazănoapte, unde sub pătura de nori ardeau primele stele ale nopţii.

— Mda, spuse el. Ai putea să faci asta.

Eliberă capătul funiei prins de sicriu şi lăsă colacul de funie jos, pe grămada de pământ. Înălţă cazmaua şi, cu ajutorul lamei, despică o aşchie lungă de lemn dintr-una din scândurile rupte, lovi cu ea de sicriu şi o scutură de pământ, apoi aprinse un chibrit şi de la el aşchia, după care o înfipse în pământ. În cele din urmă coborî în groapa de mormânt, la lumina flăcării slabe şi tremurătoare şi se apucă să desfacă scândurile cu cazmaua şi să le despice, până când rămăşiţele pământeşti ale fratelui său rămaseră descoperite, întinse pe nişte zdrenţe putrezite, pierdut ca întotdeauna printre haine.

Scoase calul pe poartă, apoi descălecă să întoarcă şi calul de povară către stelele luminoase dinspre miazăzi, după care încălecă iar, veni cu calul înapoi, trecu pe poartă şi se opri în dreptul mormântului. Descălecă, dezlegă sacul de dormit şi-l desfăcu pe pământ, apoi trase prelata şi o întinse. Nu se simţea nici o adiere de vânt, aşa că făclia sa făcută din scândura sicriului mai ardea încă la marginea mormântului. Coborî în groapa pe care o săpase, adună rămăşiţele fratelui său în braţe şi-l ridică. Era uşor ca un fulg. Aşeză oasele pe pătura de dormit, apoi o împături şi legă totul la ambele capete cu bucăţi de sfoară, în timp ce calul se uita la el. Pe autostrada cu pietriş se auzi zgomotul de motor al unui camion care suia panta, urmat de lumina farurilor, care alunecă peste întinderea deşertului şi peste vârfurile golaşe, apoi camionul trecu mai departe către răsărit, într-un nor de praf şi pământ.

Când termină de pus pământul înapoi în groapă se apropia de miezul nopţii. Bătători pământul cu cizmele, apoi puse pietrele la loc cu cazmaua, iar la sfârşit luă crucea pe care o sprijinise de zid şi o aşeză în mijlocul

pietrelor şi îngrămădi mai multe pietre împrejurul ei, ca să o susţină. Torţa de lemn se stinsese de mult şi o ridică, cu capătul ars în sus, aruncând-o peste zid. Apoi aruncă şi cazmaua tot acolo.

Ridică corpul lui Boyd şi-l aşeză pe cadrul de lemn, apoi rulă păturile din sacul de dormit, le urcă în spatele calului şi prinse totul în chingi. Se duse şi-şi ridică pălăria şi şi-o puse pe cap, ridică sticla de apă şi o agăţă de curea la cornul şeii, încălecă şi întoarse calul. Mai stătu un minut şi se uită bine împrejur. Apoi descălecă iarăşi. Se întoarse la mormânt, scoase crucea de lemn dintre pietre şi se duse cu ea lângă calul de povară, o prinse în partea stângă a cadrului de lemn, după aceea încălecă iar, traversă cimitirul împreună cu calul de povară, ieşi pe poartă şi o luă în jos, pe şosea. Când ajunse la autostradă, traversă şi o luă înspre cumpăna apelor de la Santa María, cu steaua polară spre dreapta, uitându-se din când în când în urma sa, să vadă cum stătea pânza care ţinea rămăşiţele fratelui său. Micile vulpi de deşert lătrau. Zeii cei bătrâni ai acelui ţinut îi urmăreau paşii pe pământul întunecat. În timp ce probabil îi notau numele în jurnalul vanităţilor, pe care îl ţineau de când lumea.

Două zile mai târziu, trecu pe lângă luminile oraşului Casas Grandes care sclipeau către apus, iar oraşul să făcu tot mai mic până dispăru în urma sa, pe câmpie. Traversă vechea şosea care cobora dinspre Guzmán şi Sabinal, dădu peste râul Casas Grandes şi o luă pe poteca care ducea către miazănoapte, de-a lungul malului de râu. În primele ore ale zilei, înainte de-a se lumina pe deplin, trecu prin oraşul Corralitos, pe jumătate abandonat, pe jumătate ruinat. Clădirile din oraş îşi căscau ambrazurile către indienii Apache, dispăruţi de mult. Haldele de zgură, sterpe, se profilau întunecate, ca nişte vulcani, pe linia orizontului. Traversă şinele de cale ferată şi, după o oră de mers, la miazănoapte de oraş, în lumina slabă a răsăritului, patru călăreţi se apropiară de el dintr-un crâng şi opriră caii în mijlocul drumului, în faţa sa.

Billy trase frâiele. Călăreţii stăteau pe loc, fără să scoată vreun cuvânt. Caii negri pe care călăreau îşi ridicară boturile, ca şi cum ar fi vrut să-l cerceteze prin aer. Dincolo de copaci se zărea silueta plată şi strălucitoare a râului, ca o lamă de cuţit. Se uită cu atenţie la bărbaţi. Nu-i văzuse când se mişcaseră, însă păreau mai aproape. Stăteau înaintea sa, doi într-o parte a drumului, doi în cealaltă.

— *Qué tiene allá?*[170] întrebară ei.

— *Los huesos de mi hermano.*[171]

Călăreţii rămaseră pe loc, fără să mai scoată vreun cuvânt. Unul dintre călăreţi se apropie. Îndemnă calul înainte şi traversă drumul, apoi se întoarse. Călărea proţăpit în şa, plin de viclenie. Ca şi cum ar fi fost la o partidă sinistră de dresaj. Opri calul la mai puţin de un braţ distanţă de el şi se aplecă, ţinându-şi mâinile încrucişate pe oblâncul şeii.

— *Huesos?*[172] întrebă el.

— *Sí.*

Lumina nouă care se ridică dinspre răsărit era în spatele lui, iar faţa îi rămânea umbrită sub pălărie. Ceilalţi călăreţi aveau chipurile şi mai întunecate. Călăreţul se îndreptă în şa şi privi înapoi, către ceilalţi. Apoi se întoarse iarăşi către Billy.

— *Abralo*[173], spuse el.

— *No.*

— *No?*

Rămaseră pe loc. Pe sub pălăria călăreţului se zări o strălucire albă, ca şi cum ar fi zâmbit. În schimb, prinsese frâiele calului său între dinţi. Următoarea sclipire veni de la un cuţit care apăruse de undeva de printre hainele sale şi care reflectă o secundă lumina soarelui, când se întoarse, ca un peşte din adâncul râului. Billy se dădu jos de pe cal, în faţa sa. *El bandolero*[174] prinse dârlogii de sfoară ai calului de povară, însă acesta se trase îndărăt şi se lăsă pe picioarele din spate şi atunci bărbatul dădu pinteni calului său şi-şi trecu cuţitul peste chingi, în timp ce calul de povară se agita la capătul funiei. Tovarăşii bărbatului izbucniră în râs, iar acesta scoase o înjurătură, apoi trase calul de povară înspre el, mai înfăşură o dată dârlogii peste cornul şeii sale, întinse mâna, tăie sforile şi trase pătura cu oasele jos.

Billy încerca să desfacă legătura de la capacul coburului, ca să scoată pistolul, însă Niño se întorsese, bătea din copite şi se dădea tot mai în spate, plecându-şi şi ridicându-şi capul nervos. *El bandolero* desfăcu dârlogul de pe cornul şeii şi-l aruncă cât colo, apoi descălecă. Calul de povară se întoarse şi o porni tropăind. Bărbatul se aplecă deasupra formei înfăşurate ca un giulgiu, din faţa sa, desfăcu legăturile şi pătura de dormit dintr-o singură mişcare a cuţitului, de la un capăt la altul, dădu învelitoarea

la o parte, cu piciorul, şi dezvălui, în lumina murdară a începutului de zi, silueta neînsemnată a lui Boyd, în haina mult prea largă, cu braţele încrucişate peste piept, cu mâinile albicioase, ale căror oase ieşeau prin piele, şi cu chipul descompus în sus, chircit ca o fiinţă fragilă, cuprinsă de friguri, în lumina indiferentă a răsăritului.

— Nenorocit să fii, spuse Billy. Nenorocitule!

— *Es un engaño?* întrebă bărbatul. *Es un engaño?*175

Lovi cu piciorul în creatura uscată dinaintea sa, apoi se întoarse cu cuţitul în mână.

— *Dónde está el dinero?*176

— *Las alforjas*177, strigă unul dintre călăreţi.

Billy se atârnase de gâtul lui Niño şi mai încercă o dată să ajungă la capacul coburului, de pe o parte a calului. *El bandolero* tăie sacul de dormit de la picioarele sale şi îl călcă în picioare cu cizmele, apoi se întoarse, întinse mâna şi-l apucă pe Niño de dârlogi. Însă calul începuse să-şi dea seama de intenţiile diabolice ale călăreţilor, căci se dădu înapoi şi se săltă pe picioarele din spate şi, în timp ce se dădea înapoi, călcă cu copitele peste oase, apoi se dădu iar înapoi şi se mai ridică o dată pe picioarele din spate, astfel încât îl smuci pe *bandolero* de la locul său şi-l făcu să-şi piardă echilibrul, apoi una dintre copitele din faţă ale lui Niño i se agăţă de curea şi i-o smulse, desfăcându-i pantalonii în faţă. Bărbatul se ridică de sub cal, scoase o înjurătură amarnică şi mai încercă o dată să prindă frâiele care atârnau, în timp ce tovarăşii din spatele său râdeau şi, înainte să-i treacă vreunuia prin cap aşa ceva, bărbatul înfipse cuţitul în pieptul calului.

Calul se opri şi rămase în loc, tremurând. Vârful cuţitului se îndoise în osul din pieptul animalului, iar *bandolero* se dădu înapoi şi-şi desfăcu braţele.

— Fir-ai al dracului să fii! spuse Billy.

Prinse calul, care tremura din tot corpul, de căpăstru, apucă mânerul cuţitului şi trase lama cuţitului afară din pieptul calului, apoi aruncă cuţitul cât colo. Sângele ţâşni şi începu să curgă peste pieptul animalului. Îşi smulse pălăria de pe cap, o apăsă peste rană şi aruncă o privire sălbatică peste umăr, către bărbaţii călare. Aceştia stăteau în loc, ca şi mai înainte. Unul dintre ei se aplecă şi scuipă, apoi făcu un semn din bărbie către

ceilalţi.

— *Vámonos*, spuse el.

El bandolero îi ceru lui Billy să-i aducă cuţitul. Billy nu-i răspunse. Îşi ţinea pălăria în dreptul pieptului calului şi mai încercă o dată să întindă mâna spre spate şi să desfacă coburul, însă nu ajunse la el. *El bandolero* se întinse şi prinse chingile care legau coburii, îi dădu jos şi apoi îi trase de sub cal.

— *Vámonos!* strigă călăreţul.

Însă *bandolero* găsise deja pistolul şi-l ridică să-l arate tovarăşilor săi. Abandonă coburii şi împrăştie cu un şut averea lui Billy pe pământ. Hainele curate, lama de ras. Luă o cămaşă de pe jos, o ridică şi şi-o trecu peste umăr, apoi ridică cocoşul pistolului, învârti încărcătorul şi lăsă cocoşul jos. Păşi peste ce mai rămăsese din oasele care încă nu fuseseră desfăcute din pătura de dormit, armă pistolul, îl puse la tâmpla lui Billy şi-i ceru banii. Billy simţea cum pălăria de la pieptul calului se făcea tot mai caldă şi mai lipicioasă din pricina sângelui. Sângele îmbibase stofa şi i se prelingea pe braţ.

— Du-te naibii! îi răspunse el.

— *Vámonos!* strigă călăreţul şi-şi întoarse calul.

Bărbatul care ţinea pistolul în mână se uită la ei.

— *Tengo que encontrar mi cuchillo!*178 strigă el.

Lăsă cocoşul pistolului în jos şi încercă să-l bage la curea, însă nu mai avea curea. Întoarse capul şi privi în direcţia din care răsărea soarele, unde se bifurca râul şi malurile erau pline de mărăcini. Aburii respiraţiei cailor se ridicau şi dispăreau. Şeful bandei îi spuse să-şi ia calul. Îi spuse că nu avea nevoie de pistol şi că omorâse un cal bun fără nici un motiv.

Apoi plecară. Billy rămase cu pălăria mototolită şi plină de sânge în mână şi auzi caii care traversau râul în sus, apoi auzi doar apa râului şi mai târziu primele păsări care păşeau prin ţinutul acela, propria sa respiraţie şi pe cea chinuită a calului. Îşi trecu braţul peste gâtul calului şi-l susţinu şi simţea cum tremura, simţi cum se sprijinea de el şi i se făcu frică că avea să moară, simţi în pieptul calului o disperare egală cu a sa.

Stoarse sângele din pălărie şi-şi şterse mâna pe pantaloni, desfăcu şaua, o trase jos şi o lăsă în mijlocul drumului, acolo unde căzuse, alături de celelalte resturi, şi mână uşurel calul printre copaci şi peste o porţiune de

prundiş, până la râu. Apa rece îi intră în cizme în timp ce îi vorbea calului şi se aplecă şi ridică pălăria plină cu apă, pe care o turnă peste pieptul animalului. Calul scoase aburi prin frigul dimineţii şi începu să tragă puternic aer în piept, să horcăie şi să scoată zgomote care nu sunau deloc bine. Îşi puse palma pe gaura din piept, dar sângele continuă să curgă printre degetele sale. Îşi scoase cămaşa şi o presă pe pieptul calului, însă cămaşa se umplu în scurt timp cu sângele care continua să curgă.

Lăsase frâiele să atârne în apa râului, mângâie calul, îi vorbi şi-l lăsă acolo în timp ce el îşi făcu drum prin apa râului, până la bancul de nisip, de unde luă un pumn de mâl de sub rădăcinile sălciilor. Se întoarse şi aplică mâlul pe rana calului, apoi îl netezi cu palma. Îşi clăti cămaşa în apă, stoarse apa din ea, o împături peste stratul de mâl şi aşteptă, în lumina slabă şi murdară a zorilor, în timp ce aburii se ridicau de pe suprafaţa apei. Nu ştia dacă sângele avea să se oprească, însă până la urmă se opri şi, sub primele raze plăpânde ale dimineţii care traversară câmpia dinspre răsărit, peisajul gri păru să se liniştească, la fel şi păsările tăcură, şi în lumina proaspătă a soarelui, vârfurile munţilor dinspre apus, de dincolo de sălbaticul ţinut Bavispe, se înălţau din lumina răsăritului, ca visul unei lumi. Calul se întoarse şi-şi aşeză botul lung şi osos pe umărul său.

Duse animalul la mal şi îl urcă pe drum, apoi îl întoarse cu faţa spre lumină. Se uită în gura lui, să vadă dacă avea sânge, dar nu văzu nimic.

— Bătrâne Niño, îi spuse el. Bătrâne Niño.

Lăsă şaua şi coburii acolo unde căzuseră. Sacii de dormit călcaţi în picioare. Corpul pieziş al fratelui său învelit în pături, cu un antebraţ galben scăpat afară. Mână calul pe lângă el, de căpăstru, cât putu de încet, şi-i ţinu cămaşa murdară de mâl în dreptul pieptului. Cizmele îi erau pline de apă de râu şi îi era foarte frig. Au luat-o aşa, în sus, pe drum, şi au dat de un crâng de mahon sălbatic, unde putea sta ascuns vederii trecătorilor care ar fi vrut să se îndrepte spre râu, apoi s-a întors şi a luat şaua, coburii şi sacul de dormit. Iar la urmă s-a dus şi a luat rămăşiţele fratelui său.

Oasele păreau ţinute împreună numai de stratul subţire de piele care le acoperea şi de tegumente, însă formau o singură bucată şi nu se împrăştiaseră. Îngenunchease în mijlocul potecii să mai împăturească o dată braţele acelea lipsite de greutate, înfăşură pătura de dormit în jurul corpului, aranjă legăturile şi le înnodă capetele, ca să-i ajungă funia. Până

să termine de făcut toate aceste lucruri, soarele se ridicase binişor pe cer şi strânse toate oasele în braţe şi le duse între copaci, unde le aşeză pe pământ. Se întoarse la râu, se spălă, îşi scoase pălăria, o umplu cu apă şi i-o duse calului, să vadă dacă dorea să bea. Nu dorea. Era întins printre frunze şi compresa de noroi începuse să crape, sângele îi curgea iar din rană, strângându-se într-o mică baltă negricioasă în cupele de frunze de mahon sălbatic, şi calul nu-şi ridica deloc capul.

Se duse şi se uită după calul de povară, care însă nu se vedea nicăieri. O luă spre râu, se lăsă pe vine, îşi spălă cămaşa şi o puse pe el, apoi luă un pumn de mâl proaspăt de sub sălcii şi se întoarse să-l aşeze şi pe acela peste stratul mai vechi, apoi rămase tremurând printre frunze, cu privirea la cal. După un timp, ieşi iarăşi dintre copaci şi o porni pe drum, în căutarea calului de povară.

Nu-l găsi. Când se întoarse, tot pe lângă râu, ridică bidonul de apă care căzuse la marginea potecii, cana şi lama de ras, apoi reveni la locul dintre copaci. Calul tremura pe patul său de frunze şi atunci scoase una dintre păturile din sacul de dormit, o întinse peste cal, se aşeză cu mâna pe omoplatul lui şi, după o vreme, adormi.

Se trezi cu o tresărire, dintr-un vis pe jumătate nebunesc. Se aplecă peste calul care stătea întins liniştit şi respira printre frunze, apoi se uită la soare, să vadă cât de mult trecuse din zi. Cămaşa aproape că i se uscase şi-şi desfăcu buzunarul, scoase banii şi-i înşiră la uscat. Apoi scoase cutia cu chibrituri din coburi şi înşiră şi chibriturile la uscat. O luă în jos, pe drum, până în locul în care se petrecuse ambuscada şi scotoci prin tufele de la marginea drumului până găsi cuţitul. Era un model vechi de stilet, făcut dintr-un cuţit ieftin, de armată, cu lama ascuţită pe ambele părţi. Îl şterse de pantaloni şi apoi se duse şi-l puse alături de celelalte lucruri pe care le recuperase. Se întoarse în locul unde îl lăsase pe Boyd. Un şir de furnici roşii descoperise cadavrul şi se aplecă printre frunze, ca să le vadă mai bine, apoi se ridică şi le călcă cu picioarele, ridică pătura de dormit, îl duse de acolo şi-l agăţă între crengile unui copac, apoi se întoarse şi se aşeză lângă cal.

Nu trecu nimeni pe potecă ziua întreagă. După-amiaza se mai duse o dată să caute celălalt cal. Gândi că poate o luase în sus, pe lângă râu, sau că îl luaseră cei de pe şosea, însă în orice caz, nu-l mai văzu niciodată.

Până la lăsarea întunericului, chibriturile se uscaseră, aşa că făcu focul şi puse nişte fasole la fiert, apoi stătu lângă foc şi ascultă râul care curgea prin întuneric. Luna de culoarea bumbacului, care stătuse toată ziua pe cer, înspre răsărit, se ridică deasupra capului şi Billy se culcă între pături şi se uită să vadă dacă aveau să treacă păsări prin dreptul lunii, pe drumul lor către miazănoapte, însă dacă trecură, el nu le văzu şi, după o vreme, adormi.

Noaptea, în timp ce dormea, Boyd veni la el, se lăsă pe vine lângă spuza focului, aşa cum făcuse de sute de ori, şi-i zâmbi cu zâmbetul său blând, care nu era chiar cinic, apoi îşi scoase pălăria, o ţinu în faţa sa şi se uită în ea. În vis ştia deja că Boyd era mort şi că subiectul stării sale trebuia abordat cu precauţie, căci faţă de lucrurile cu care eşti circumspect în timpul vieţii trebuie să fii de două ori pe atât după moarte, şi nu avea de unde să ştie ce cuvânt sau gest ar fi putut să-l gonească înapoi, în nimicul din care se întrupase. Când îl întrebă, în cele din urmă, cum era să fie mort, Boyd se mulţumi să zâmbească şi să privească într-o parte, fără a răspunde. Au discutat despre alte lucruri şi Billy încerca să nu se trezească din visul său, însă fantoma se făcu tot mai străvezie, mai transparentă, apoi se trezi şi rămase întins, cu ochii la stelele care se vedeau printre coroanele încâlcite ale copacilor şi încercă să se gândească cum o fi fost locul în care se afla Boyd, însă Boyd era mort şi pierdut, înfăşurat în pătura de dormit din copaci, mai sus pe râu, şi atunci se întoarse cu faţa la pământ şi începu să plângă.

Dormea încă şi dintr-odată auzi strigătele scoase de *arrieros*, pocnetele de bici şi un cântec înnebunitor dinspre pădure, pe râu în jos. Îşi trase cizmele în picioare şi se duse în locul în care dormea calul, printre frunze. Calul se ridică într-o parte şi căzu iar la pământ, sub pătura pe care băiatul se aşteptase să o găsească rigidă şi rece, şi ridică un ochi către el când se aplecă deasupra sa. Un ochi în care se oglindeau cerul, copacii înalţi şi chipul său, care se apropia de el. Puse o mână pe pieptul animalului, peste stratul de mâl care se strânsese acolo, se uscase şi se crăpase. Părul era aspru şi zburlit de la sângele închegat. Mângâie calul pe umărul său puternic şi-i vorbi, iar animalul răsuflă uşor pe nas.

Aduse iarăşi apă în pălărie, însă calul nu avea cum să bea fără să se ridice în picioare. Se aşeză şi-i umezi botul cu mâna, apoi ascultă

zgomotele acelor *arrieros* de pe drum care se apropiau şi, după un timp, se ridică şi le ieşi în întâmpinare.

Au apărut printre copaci, îndemnând să meargă vreo şase boi prinşi la jug, şi purtau nişte costume cum nu mai văzuse până atunci. Erau indieni sau poate ţigani, după cămăşile colorate şi eşarfele pe care le purtau. Mânau boii înhămaţi în şir, doi câte doi, cu ajutorul cravaşelor, iar boii se trudeau şi mergeau legănat în timp ce aburii respiraţiei lor pluteau în aerul rece al zorilor. În spatele lor, pe o platformă construită manual din lemn crud, pe osiile unui camion vechi, era aşezat un avion. Era un model foarte vechi şi era demontat, iar aripile i le legaseră cu funii de o parte şi de alta a fuzelajului. Cârma stabilizatorului vertical se clătina înainte şi înapoi, într-o mişcare aleatorie, după cum o zgâlţâiau mişcările platformei, ca şi cum ar fi corectat traiectoria, în timp ce boii se clătinau puternic în jugurile lor, iar cauciucurile inegale ale roţilor se deformau în trecerea lor peste pietre şi prin buruienile de pe ambele părţi ale drumului îngust.

Când l-au văzut, cei care struneau boii şi-au ridicat mâinile în chip de salut şi au strigat la el. De parcă s-ar fi aşteptat să dea peste el mai devreme sau mai târziu. Purtau coliere şi brăţări de argint, iar unii dintre ei aveau cercei rotunzi, de aur, la urechi, şi au strigat la el, arătându-i un loc mai sus, pe drumul îngust, la un cot al râului, într-o poiană plină de iarbă, unde aveau să se oprească şi să se adune cu toţii. Avionul era aproape ca un schelet, cu zdrenţe de pânză arse de soare, de culoarea rubarbei fierte, atârnate pe nervurile din lemn de frasin curbat la aburi ale aripilor, în timp ce printre ele se vedeau firele şi cablurile care duceau la direcţie şi la profundor, cu scaune cu pielea crăpată, îndoită şi înnegrită de soare, în timp ce în ramele nichelate şi lipsite de luciu se vedeau cadranele de sticlă ale instrumentelor, verzi-albăstrui la culoare, înceţoşate şi roase de nisipurile deşertului. Montanţii aripilor erau legaţi împreună, iar lamele elicei erau date pe spate, de-a lungul capotei, în timp ce trenul de aterizare era pliat şi strâns sub fuzelaj.

Au trecut pe lângă el şi s-au oprit în poiană, unde l-au pus pe cel mai tânăr dintre ei să aibă grijă de animale, apoi s-au întors pe drum, în timp ce-şi răsuceau ţigări şi îşi treceau de la unul al altul un *esclarajo* dintr-un cartuş folosit de calibru cincizeci, în care ardeau nişte câlţi. Erau ţigani din

Durango şi primul lucru pe care l-au întrebat a fost ce se întâmplase cu calul.

Le spuse că era rănit şi că i se părea că era într-o stare gravă. Unul dintre ei îl întrebă când fusese calul rănit, iar el îi răspunse că se întâmplase cu o zi în urmă. Îl trimiseră pe unul dintre băieţii mai tineri înapoi, la platformă, şi după câteva minute se întoarse cu o geantă veche de cimpoi, din canava. Apoi au luat-o cu toţii printre copaci, să vadă calul.

Ţiganul îngenunche printre frunze şi se uită mai întâi în ochii calului, apoi dădu la o parte mâlul crăpat de la pieptul animalului şi se uită la rană.

— *Herida de cuchillo*[179], spuse el.

Expresia de pe chipul ţiganului nu se schimbă şi nici nu-şi luă ochii de la Billy. Billy se uită la ceilalţi bărbaţi. Stăteau cu toţii pe vine, în jurul calului. Se gândi că dacă murea calul, poate că ei l-ar fi mâncat. Spuse că animalul fusese atacat de un dement dintr-un grup de patru bandiţi. Bărbatul încuviinţă cu o mişcare a capului. Îşi trecu mâna pe sub bărbie. Nu se mai uita la cal. Îl întrebă pe Billy dacă voia să vândă calul şi atunci îşi dădu Billy seama pentru prima dată că Niño avea să trăiască.

Rămaseră cu toţii pe vine, cu privirea la el. Îl privi pe negustor. Spuse că acel cal aparţinea tatălui său şi că nu se putea despărţi de el, şi atunci bărbatul încuviinţă cu o mişcare a capului şi deschise geanta.

— *Porfirio*, spuse el. *Tráigame agua*[180].

Se uită printre copaci la tabăra lui Billy, unde se vedea o coloană subţire de fum, nemişcată în aerul dimineţii lipsit de vânt, ca o funie. Îi strigă bărbatului să pună apa la fiert, apoi se mai uită o dată la Billy.

— *Con su permiso*, spuse el.

— *Por supuesto.*

— *Ladrónes*[181].

— *Sí. Ladrónes.*

Negustorul privi în jos, către cal. Făcu un semn cu bărbia înspre copacul în care erau adăpostite oasele lui Boyd, într-o legătură.

— *Qué tiene alla?*

— *Los huesos de mi hermano.*

— *Huesos*, repetă ţiganul.

Se întoarse şi se uită înspre râu, unde se dusese omul lui cu găleata. Ceilalţi trei bărbaţi stăteau pe vine şi priveau.

— Rafael, spuse el. *Leña.*[182]

Se întoarse către Billy şi îi zâmbi. Se uită împrejur, prin micul crâng, apoi îşi puse palma pe obraz, asemeni unuia care-şi aminteşte că a uitat ceva. Pe unul dintre degetele arătătoare avea un inel de aur şi bijuterii, iar la gât purta o sfoară de aur. Mai zâmbi o dată şi apoi făcu un gest către foc, să pornească cu toţii într-acolo.

Au strâns lemne şi au înteţit focul, apoi au adus pietre pentru pirostrie şi au pus găleata la fiert. În apa din găleată mai erau şi câţiva pumni de frunze mici şi verzi, iar cel care adusese apa acoperi găleata cu ce părea a fi un talger vechi, de alamă, şi apoi se aşezară cu toţii în jurul focului uitându-se la găleată şi, după un timp, aceasta începu să scoată aburi printre flăcări.

Cel numit Rafael ridică capacul cu un băţ, îl puse la o parte, amestecă spuma verde dinăuntru şi puse capacul iar pe găleată. Un ceai vernil alunecă pe marginile găleţii, sfârâind când atinse focul. Şeful celor care mânau boii îşi răsucea o ţigară. Îi dădu un săculeţ de cârpă celui de lângă el, apoi se aplecă, ridică o creangă aprinsă din foc şi, cu capul dat într-o parte, îşi aprinse ţigara, după care puse creanga înapoi în foc. Billy îl întrebă dacă nu îi era şi lui teamă de bandiţii din acea ţară, însă bărbatul îi răspunse că bandiţilor le era cam scârbă să-i prade pe ţigani, căci şi ei îşi trăiau viaţa pe drumuri.

— *Y adónde van con el aeroplano?*[183]

Ţiganul făcu un semn din bărbie.

— *Al norte*[184], răspunse el.

Continuară să fumeze. Găleata scotea aburi. Ţiganul zâmbi.

— *Con respecto al aeroplano*, spuse el. *Hay tres historias. Cuál quiere oír?*[185]

Billy zâmbi. Răspunse că voia să audă povestea adevărată.

Ţiganul îşi ţuguie buzele. Părea să cântărească plauzibilitatea acestui lucru. În cele din urmă, spuse că trebuia să precizeze că erau două astfel de avioane, amândouă pilotate de tineri americani, amândouă pierdute în munţi în dezastruoasa vară a lui o mie nouă sute cincisprezece.

Trase adânc din ţigară şi suflă fumul înspre foc. Anumite fapte erau ştiute, spuse el. Existau şi elemente comune între acele poveşti şi de la ele se putea începe. Avionul ăsta stătuse în câmpiile deşertice din munţii din

Sonora, unde vântul şi nisipul purtat de vânt jupuiseră toată pânza de pe el, iar indienii care trecuseră pe acolo luaseră şi duseseră cu ei plăcuţa de alamă cu datele avionului de pe panoul de comandă, drept amuletă, şi zăcuse aproape treizeci de ani în ţinutul acela montan sălbatic, pierdut, abandonat şi fără posibilitatea de a fi reclamat de careva. Aceasta era prima poveste. Indiferent dacă erau două avioane sau unul singur. Despre oricare din ele s-ar fi vorbit, era totuna.

Trase cu grijă din mucul de ţigară pe care-l ţinea între degetul mare şi arătător, privind chiorâş la fumul care se ridica pe lângă nasul său, prin aerul nemişcat. În cele din urmă, Billy îl întrebă ce conta despre care dintre avioane era vorba, de vreme ce nu se putea vorbi de diferenţe? Ţiganul încuviinţă cu o mişcare a capului. Părea să fie de acord cu întrebarea, chiar dacă nu răspunse la ea. Spuse că tatăl pilotului mort angajase pe cineva care să ducă avionul undeva pe lângă graniţă, la răsărit de Palomas. Îşi trimisese omul în oraşul Madera – *pueblo que conoce*186 –, iar acesta era şi el genul de om care ar fi pus o astfel de întrebare.

Zâmbi. Trase ultimul fum din ţigară şi lăsă chiştocul să cadă în foc, după care suflă încetişor fumul. Îşi linse degetul mare şi-l şterse apoi pe genunchii pantalonilor. Spuse că pentru cei care călătoreau mereu, adevărul despre lucruri conta întotdeauna. Spuse apoi că cei care îşi fac planuri nu le confundă cu adevărul lucrurilor în sine, căci atunci ce s-ar mai alege de ei? *El mentiroso debe primero saber la verdad*, spuse el. *De acuerdo?*187

Încuviinţă cu o mişcare a capului şi privi înspre foc. Cel care adusese apa se ridică şi amestecă printre cărbuni cu un băţ, apoi mai puse lemne sub găleată şi se întoarse la locul său. Ţiganul aşteptă până când celălalt se întoarse la loc. Apoi continuă. Vorbi despre identitatea micului biplan de canava, care căpăta sens numai pentru istoria dată şi spuse că, de vreme ce se ştia despre acest artefact ferfeniţit că avea, undeva în lume, o soră geamănă, însemna că problema identităţii sale fusese deja ridicată. Spuse că oamenii se aşteaptă ca adevărul despre un lucru să reiasă din chiar lucrul însuşi, fără a ţine seama de părerile acelora care îl posedă, în timp ce un lucru fraudulos este tras la răspundere în consecinţă, indiferent cât de bine reproduce aparenţele cerute. Dacă avionul pentru care clientul lor plătise să fie transportat din pustietate şi dus la graniţă nu era, de fapt,

maşinăria în care murise fiul său, ci semăna numai, foarte tare, cu aceea, atunci respectiva asemănare nu era văzută cu ochi buni, ci era văzută mai degrabă ca o nouă turnură în urzeala lumii menită a-i înşela pe oameni. Şi atunci care este adevărul despre toate acestea? Stima profundă pe care o purtăm vestigiilor istorice este o chestiune pe care oamenii o simt. Am putea spune chiar că lucrurile capătă semnificaţie numai datorită istoriei la care au luat parte. Cu toate acestea, unde stă scrisă această istorie?

Ţiganul privi în sus pe râu, unde lăsaseră avionul, printre copaci. Părea să mediteze asupra formei sale. Ca şi cum în acea construcţie primitivă s-ar fi aflat indiciul care nu fusese încă descifrat, despre campaniile din timpul revoluţiei, despre strategiile lui Angeles sau despre tacticile lui Villa.188

— *Y por qué lo quiere el cliente?* spuse el. *Que despues de todo no es nada más que el ataúd de su hijo?*189

Nu-i răspunse nimeni. După un timp, ţiganul continuă. Spuse că se gândise, la un moment dat, că poate clientul dorise să aibă avionul numai ca o amintire. El, al cărui fiu avea oasele împrăştiate prin munţi. Acum se gândea altfel. Spuse că, atâta vreme cât avionul rămânea în munţi, atunci şi istoria rămânea intactă. Suspendată în timp. Prezenţa sa în munţi era întreaga poveste, îngheţată într-o simplă imagine pe care oricine o putea contempla. Clientul se gândise, şi bine se gândise el, că dacă ar fi putut lua rămăşiţele avionului, de unde stătuseră an după an, în ploaie, în ninsoare sau în soare, atunci i-ar fi putut secătui puterea de a domni peste visele sale. Ţiganul făcu un gest uşor, delicat cu o mână.

— *La historia del hijo termina en las montañas*, spuse el. *Y por allá queda la realidad de él.*190

Clătină din cap. Spuse că treburile uşoare se dovedesc adesea a fi cele mai dificile. Spuse că, în orice caz, acest cadou din munţi nu avea puterea de-a ostoi sufletul unui bătrân, deoarece călătoria sa avea să fie încă o dată stăvilită, fără să se schimbe nimic. Identitatea avionului avea să fie şi ea pusă în discuţie, cum nu fusese cazul în creierii munţilor. Forţa luarea unei decizii. Era o chestiune dificilă. Şi, ca în multe alte cazuri, Dumnezeu preluase controlul asupra situaţiei şi rezolvase el însuşi problema. Căci, în cele din urmă, ambele avioane fuseseră aduse din munţi şi unul dintre el era în Río Papigochic, iar celălalt era în faţa lor.

— *Como lo ve.*191

Aşteptară. Rafael se ridică iarăşi şi aţâţă focul, ridică capacul de pe găleată, amestecă în supa din care ieşeau aburi şi o acoperi la loc. Între timp, ţiganul îşi mai rulase o ţigară şi o aprinse. Se gândea cum să reia povestea.

Oraşul Madera. O hartă pătată şi stranie, tipărită pe hârtie proastă, care începuse deja să se rupă pe muchiile îndoiturilor. Un sac de la bancă, de canava, plin cu *pesos* de argint. Doi bărbaţi care se întâlniseră întâmplător şi dintre care nici unul nu avea încredere în celălalt. Ţiganul îşi subţie buzele într-o expresie care nu era tocmai un zâmbet. Spuse că acolo unde sunt aşteptări, rar sunt puţine dezamăgirile. Plecaseră în munţi într-o toamnă, cu doi ani în urmă, şi construiseră o sanie din trunchiuri de copaci şi, în felul acesta, aduseseră rămăşiţele avionului până la buza marilor chei ale râului Papigochic. Acolo, ajutându-se de funii şi vinciuri, coborâseră drăcovenia până jos, la râu, unde construiseră o plută pe care să ducă carcasa, aripile şi montanţii pe apă, până la podul de pe şoseaua Mesa Tres Ríos, iar de acolo, mai departe pe uscat, până la graniţa dinspre apus de Palomas. Zăpada îi alungase din acel ţinut înalt mai înainte de a ajunge la râu.

Ceilalţi bărbaţi din jurul focului abia vizibil la lumina zilei păreau să-i soarbă cu atenţie cuvintele. Ca şi cum fuseseră recrutaţi de curând pentru această întreprindere. Ţiganul vorbea rar. Le descrise natura acelui ţinut în care se prăbuşise avionul. Sălbăticia ţinutului şi *vegas* alpine, mănoase, *barrancas* adânci, în care zilele păreau polare, atât erau de scurte, *barrancas* pe fundul cărora marile râuri păreau nişte bucăţi de sfoară. Părăsiră acel ţinut şi se întoarseră acolo primăvara. Nu mai aveau nici un sfanţ. O prezicătoare încercă să le întoarcă paşii. Una din neamul lor. Cântărise cuvintele femeii, însă el ştia ceva ce ea nu ştia. Şi anume că, dacă un vis poate prevesti viitorul, atunci îl poate şi zădărnici. Pentru că Dumnezeu nu ne va permite să ştim ce urmează. Nimeni nu-i poate smulge jurământ că lumea va rămâne neschimbată în cursul ei, iar cei care, printr-o vrăjitorie sau printr-un vis, reuşesc să pătrundă vălul de întuneric care ascunde totul privirii lor, l-ar putea face pe Dumnezeu, chiar cu viziunea aceea a lor, să întoarcă lumea din drumul ei şi să-i dea alt curs, şi atunci ce mai contează vorbele vrăjitorului? Unde e visătorul şi al său vis? Se opri,

pentru ca toţi din jur să poată cântări cuvintele sale. Ca el însuşi să le poată cântări. Apoi continuă. Vorbi despre frigul din munţi în acel anotimp. Populă, pentru ei, ţinutul cu anumite păsări şi animale pe care le numi. Papagali. Tigri. Oameni din alte vremi care trăiau în peşterile din acel ţinut, atât de îndepărtate, încât uitaseră să-i mai omoare. Indienii Tarahumara, pe jumătate despuiaţi, înşiraţi pe stâncile cu pereţi drepţi şi netezi ai acelui abis, în timp ce fuzelajul şi structura aripilor avionului avariat se legănau sub cerul albastru, se făceau tot mai mici şi se întorceau uşurel în golful din *barranca*, din ce în ce mai adânc, şi jos, departe, sub ei, siluetele vulturilor planau uşor în spirală, arătând ca nişte fulgi de funingine purtaţi la înălţime de o pală de vânt.

Le vorbi despre curenţii râului, despre stâncile mari din cheile râului şi despre ploile din munţi, din timpul nopţii, şi cum trecea râul prin strâmtori, ca un tren, şi cum noaptea, ploaia care cădea pe kilometri întregi din abisul acela care despica pământul în două, până în măruntaie, şuiera deasupra focurilor lor făcute din lemne aduse de apă, în timp ce stâncile din jurul lor, prin care vuiau apele, tremurau ca nişte femei, şi cum, dacă vorbeau unul cu altul, cuvintele nu se formau din pricina zgomotul teribil din lumea aceea a adâncurilor.

Au petrecut nouă zile în acele chei. Ploaia continua să cadă, iar nivelul râului creştea până când, în cele din urmă, s-au suit într-o fisură din stâncă, undeva la înălţime, ca nişte şoareci de apă fugiţi din faţa primejdiei, toţi şapte, fără mâncare sau foc, în timp ce cheile tremurau de parcă întreaga lume avea să se despice sub ei şi să-i înghită, şi aşa au stat nopţile de veghe, până când el însuşi ajunsese să se întrebe oare ce vegheau? Orice ar fi fost, tot n-aveau ce să facă.

Marginea capacului de alamă pus deasupra găleţii se ridică un pic şi o spumă verde îşi făcu loc şi se scurse pe marginea găleţii, după care capacul se lăsă iar în jos, fără alt zgomot. *El gitano* întinse mâna şi scutură scrumul din vârful ţigării în foc, dus pe gânduri.

— *Nueve días. Nueve noches. Sin comida. Sin fuego. Sin nada.*192

Apa râului continuă să crească, aşa că au legat pluta cu funiile vinciurilor, apoi cu corzi de viţă, dar apa râului tot nu se oprea din crescut şi mânca fiecare bârnă şi fiecare scândură din plută, iar ei nu puteau face nimic şi ploaia continua să cadă. Aripile au fost luate primele de ape. Se

agăţaseră toţi oamenii săi de marginile stâncilor, ca nişte maimuţe sub asediu, prin întunericul care mugea, şi urlau unul la latul pe muteşte în acea vâltoare, şi unchiul său, Macio, coborî să lege fuzelajul, deşi ce rost îşi mai avea fără aripi nimeni nu putea spuse, şi chiar Macio însuşi era să fie luat de ape. În dimineaţa celei de-a zecea zile, ploaia se opri. Şi-au croit drum peste stânci prin lumina gri a răsăritului de soare, însă apa spălase orice urmă a muncii lor, ca şi cum nu ar fi existat niciodată. Râul continuă să se umfle şi în dimineaţa zilei următoare şi, în timp ce se uitau la şuvoiul ameţitor de apă care trecea prin canalul de sub ei, un bărbat înecat a fost scuipat afară de cascada acelui râu, ca un peşte imens şi străveziu, şi s-a rotit o dată prin spuma din vâltoarea de la picioarele lor, cu faţa în jos, ca şi cum ar fi căutat ceva pe fundul apei, iar apoi a dispărut luat de curenţi în jos, continuându-şi călătoria. Călătorise deja mult, după cum arăta, căci nu mai avea haine pe el şi nici mare parte din piele, şi nici un fir de păr pe cap, fusese curăţat de tot în trecerea sa peste stâncile din apă. Se învârtise prin vâltoare, cu mişcări dezlânate şi dezarticulate, de parcă n-ar mai fi avut nici oase în el. Parcă ar fi fost un spirit rău sau un manechin. Însă când trecu pe sub ei, văzură cu toţii din ce era alcătuit un om, şi ce era cel mai bine să rămână ascuns vederii. Văzură oase şi ligamente, îi văzură coastele şi, prin pielea suptă de sânge şi jupuită, văzură formele închise la culoare ale organelor din corpul său. Se mişcă în cerc, prinse viteză şi o porni prin canalul plin de apă, care răgea ca un animal, de parcă l-ar fi aşteptat nişte treburi urgente mai jos, pe râu.

Ţiganul suflă uşurel printre dinţi. Se uită cu atenţie la foc.

— *Y entonces qué?*[193] întrebă Billy.

Scutură din cap. Ca şi cum să-şi reamintească toate acestea era pentru el o mare încercare. În cele din urmă, s-au cocoţat sus, pe stânci, au reuşit să iasă din chei, apoi au mai mers o vreme prin munţi, până la Sahuaripa, şi acolo au aşteptat până când, în sfârşit, a reuşit să urce la ei un camion, pe drumul aproape impracticabil dinspre Divisaderos, şi au mers patru zile în bena camionului, cu lopeţile pe genunchi, lipsiţi de formă din pricina noroiului, şi s-au dat jos din camion de nenumărate ori ca să sape şi să împingă, ca nişte ocnaşi, în timp ce şoferul urla la ei din cabină, şi aşa au ţinut-o tot drumul. Către Bacanora. Către Tonichi. Apoi au luat-o iar spre miazănoapte şi au ieşit din Nuri spre San Nicolás şi Yécora, după care au

luat-o prin munţi către Temosachic şi Madera, unde cel cu care încheiaseră contractul la început le-a cerut banii înapoi.

Ţiganul aruncă mucul ţigării în foc, îşi trecu cizmele cruciş prin faţa sa şi le trase cu mâinile spre el, apoi rămase pe loc, aplecat în faţă şi privind atent la foc. Billy îl întrebă dacă avionul mai fusese vreodată găsit şi el îi răspunse că nu, de vreme ce nu mai avea ce să fie găsit. Billy îl întrebă atunci pentru ce se întorseseră la Madera şi bărbatul cântări întrebarea sa. În cele din urmă, spuse că nu credea că fusese o întâmplare faptul că îl întâlnise pe acest bărbat şi că fusese angajat să meargă în munţi, la fel cum nu fusese întâmplător faptul că ploaia şi inundaţiile se abătuseră peste Papigochic. Au mai stat aşa o vreme. Cel care avea grijă de găleată se ridică a treia oară şi amestecă în ea, apoi o puse alături, la răcit. Billy se uită la chipurile serioase din jurul focului. La oasele de sub pielea măslinie. Pribegii acestei lumi. Stăteau firesc pe vine, în poiana aceea din pădure, precauţi şi în acelaşi timp lipsiţi de îngrădiri. Nu se aflau într-o relaţie de posesiune cu nimic, nici măcar cu spaţiul pe care îl ocupau. Din cum le fusese viaţa până atunci, ajunseseră la aceeaşi viziune pe care o avuseseră şi taţii lor. Că mişcarea însăşi este o formă de proprietate. Se uită la ei şi le spuse că avionul pe care îl transportau acum pe şosea, spre miazănoapte, trebuie să fi fost alt avion.

Toţi ochii negri se mutară asupra şefului micului lor clan. Acesta rămase nemişcat multă vreme. Era foarte linişte. Pe şosea, unul dintre boi urină cu zgomot. Într-un târziu, bărbatul deschise gura şi spuse că, după părerea sa, soarta intervenise în această chestiune din raţiuni proprii. El spuse că soarta putea interveni în afacerile oamenilor pentru a li se opune sau pentru a-i pune la punct, dar a spune că soarta putea tăgădui adevărul şi putea trece de partea minciunii părea să fie o perspectivă greşită asupra lucrurilor. Că a vorbi despre o voinţă care există în lume şi care se împotrivea avuţiei unui om era una. Dar a vorbi despre o voinţă care să se împotrivească adevărului era cu totul alta, pentru că atunci ar însemna că totul e pe dos. Billy îl întrebă dacă era de părere că Dumnezeu luase avionul cel fals astfel încât cel adevărat să-şi câştige unicitatea, iar ţiganul răspunse că nu era. Atunci când Billy spuse că, din câte înţelesese de la el, Dumnezeu luase decizia finală în ce privea cele două avioane, ţiganul îi

răspunse că el, într-adevăr, aşa era de părere, însă nu credea că prin aceasta Dumnezeu vorbise cuiva. Spuse că nu era un om superstiţios. Ceilalţi ţigani îl ascultară şi apoi se întoarseră către Billy, să vadă ce avea să răspundă. Billy spuse că lui i se părea că cei care transportau avionul nu erau de părere că identitatea acestuia ar prezenta prea mare importanţă, însă *el gitano* se întoarse către el şi-l studie cu ochii săi întunecaţi şi neliniştiţi. Spuse că prezenta importanţă şi că, de fapt, era întreaga problemă a cercetărilor lor. Dintr-un anumit punct de vedere, se putea chiar hazarda să afirme că marea problemă a lumii era tocmai ideea că cele ce supravieţuiau stăteau mărturie de netăgăduit pentru evenimentele trecute. O falsă autoritate pusă în cârca a ceea ce persista, ca şi cum acele artefacte din trecut care supravieţuiseră o făcuseră dintr-o voinţă proprie. Cu toate acestea, un martor nu putea trăi mai mult decât mărturisirea. În lumea care avea să vină, ceea ce izbutea să rămână nu putea vorbi în numele a ceea ce pierise, nu putea face altceva decât să facă paradă cu propria-i aroganţă. Avea pretenţia de a simboliza şi de-a însuma o lume dispărută, dar nu era nici una, nici alta. Spuse că, în orice caz, trecutul era ca un vis şi nimic mai mult, iar forţa sa asupra lumii era mult exagerată. Pentru că lumea se înnoia în fiecare zi şi doar voinţa oamenilor de-a se agăţa de o coajă găunoasă era cea care făcea lumea să fie tot o coajă găunoasă.

— *La cáscara no es la cosa*[194], spuse el.

Părea la fel. Dar nu era.

— *Y la tercera historia?*[195] întrebă Billy.

— *La tercera historia*, spuse ţiganul, *es ésta. Él existe en la historia de las historias. Es que ultimadamente la verdad no puede quedar en ningún otro lugar sino en el habla*.[196]

Îşi duse mâinile în faţă şi se uită la palmele sale. Ca şi cum ar fi făcut ceva fără ştirea sa.

— Trecutul, spuse el, este întotdeauna un argument pentru cei care îl dispută. Amintirile se şterg cu vârsta. Nu există un depozit pentru imaginile noastre. Cei dragi, care ne vizitează în visele noastre, sunt nişte străini. Facem eforturi să-i vedem. Căutăm martori, însă lumea nu ne va oferi pe nimeni. Aceasta este cea de-a treia poveste. Este povestea pe care o poate ţese oricine, din ce îi este lăsat. Nişte rămăşiţe. Nişte oase. Vorbele

celor morţi. Cum să faci o lume din aşa ceva? Cum să trăieşti într-o asemenea lume, odată ce-ai făcut-o?

Se uită la găleată. Nu mai ieşeau aburi din ea şi atunci încuviinţă cu o mişcare a capului şi se ridică. Rafael se ridică şi el şi luă geanta cimpoiului, o aruncă pe un umăr, apoi luă găleata şi merseră cu toţii pe urmele ţiganului, printre copacii din pădurea de pe malul râului, către locul unde zăcea calul şi acolo, unul dintre bărbaţi îngenunche, ridică capul calului de la pământ, în timp ce Rafael scoase o pâlnie de piele din geantă şi o bucată de furtun din cauciuc şi bărbaţii apucară botul calului şi-i desfăcură buzele, iar el unse furtunul cu unsoare şi-l băgă pe gâtul calului, apoi înşurubă pâlnia în capăt şi turnară, fără nici o ceremonie, conţinutul găleţii în burta calului.

După ce au terminat, ţiganul spălă iarăşi sângele uscat de pe pieptul calului şi examină rana, apoi stoarse cu ambele mâini frunzele fierte de pe fundul găleţii şi le puse pe rană, sub forma unei cataplasme pe care o legă într-o pânză de sac şi o înfăşură cu un şnur pe care îl trecu după gâtul calului şi prin spatele picioarelor din faţă. După ce termină, se ridică, se dădu un pas înapoi şi rămase să contemple animalul. Calul arăta, într-adevăr, cât se poate de straniu. Îşi ridicase pe jumătate capul şi clipi înspre ei, apoi răsuflă cu greutate, îşi întinse gâtul printre frunze şi rămase nemişcat.

— *Bueno*, spuse ţiganul.

Se uită la Billy şi zâmbi.

Rămăseseră cu toţii în picioare, iar ţiganul îşi trase pălăria de bor şi o aranjă la nivelul ochilor, trase de bucata de os cioplit pe care o folosise pe post de papion pe sub bărbie şi apoi se uită la boi, la platformă şi la avion. Aruncă o privire printre copaci, către locul în care se afla pătura de dormit rulată, în care era corpul lui Boyd şi care stătea înţepenită între crengile de jos ale cedrului de munte. Se uită la Billy.

— *Estoy regresándole a mi país*[197], spuse Billy.

Ţiganul mai zâmbi o dată şi se uită de-a lungul şoselei, înspre miazănoapte.

— *Otros huesos*, spuse el. *Otros hermanos.*[198]

Spuse că pe când era copil călătorise multă vreme prin ţinutul cu *gavachos*[199]. Spuse că-şi urmase tatăl pe străzile din oraşele dinspre apus

şi strânseseră resturi din casele de pe acolo, pe care apoi le vânduseră. Spuse că uneori descopereau prin cufere sau cutii fotografii vechi şi ferotipii. Aceste reproduceri aveau valoare numai pentru cei vii care îi cunoscuseră şi, odată cu trecerea timpului, dispăreau şi aceştia şi nu mai rămânea nici unul. Dar tatăl său era ţigan şi avea minte de ţigan şi atârna aceste reproduceri crăpate şi decolorate de coviltirul căruţei cu cârlige de rufe. Acolo rămăseseră. Nu a mai întrebat nimeni de ele, niciodată. Nu voia nimeni să le cumpere. După o vreme, băiatul le consideră semne prevestitoare şi obişnuia să caute pe chipurile acelea în sepia ceva ce i-ar fi putut divulga secrete din zilele când erau încă vii. Chipurile îi deveniră foarte cunoscute. Dacă te luai după hainele lor vechi de când lumea erau morţi de mult, iar el contempla locurile în care se pozaseră, pe treptele verandelor sau în scaunele din grădină. Totul era trecut şi viitor şi toate visele moarte chiar la naşterea lor fuseseră cauterizate în acea scurtă captare a luminii în corpul aparatului de fotografiat. Cerceta acele chipuri. Citea în ele vagile expresii de nemulţumire. Mine de remuşcări. Poate şi povara unor amărăciuni faţă de lucruri care de fapt nu se întâmplaseră încă pe vremea aceea, dar care acum erau de mult trecute.

Tatăl său îi spusese că *gorgios*200 erau un neam de neînţeles şi la aceeaşi concluzie ajunsese şi el. Şi în imagini, şi în afara lor. Fotografiile atârnate de sârme deveniseră pentru el o formă de interogare a lumii. Simţea în ele o oarecare putere şi presupunea că *gorgios* le considerau de rău augur, căci aproape nici nu se uitau la ele, însă adevărul era şi mai întunecat, după cum sunt adevărurile deprinse să fie.

Ajunsese să-şi dea seama că, aşa cum rudele şi neamurile din acele instantanee decolorate de vreme nu aveau valoare decât pentru sufletul altcuiva, la fel şi sufletul şi-o găsea într-altul, şi tot aşa, într-o nesfârşită şi îngrozitoare măcinare, fără să existe nici o altă valoare. Fiecare dintre reprezentări era un idol. Fiecare reproducere, o erezie. În imaginile lor doreau să descopere o clipă de nemurire, însă uitarea nu poate fi ţinută în frâu. Asta dorise să îi spună tatăl său şi de aceea oamenii ca ei erau mereu pe drumuri. Acesta era motivul pentru care dagherotipurile gălbejite atârnau cu cârlige de rufe de sârmele coviltirului.

Spuse că acele călătorii întreprinse alături de morţi erau notorii pentru dificultatea lor, însă adevărul era că fiecare călătorie avea parte de asemenea companie. Spuse că, după părerea sa, era o imprudenţă să consideri că morţii erau lipsiţi de puterea de a acţiona în această lume, căci puterea lor este foarte mare, iar influenţa lor atârnă greu şi de obicei chiar asupra celor de la care te-ai aştepta cel mai puţin. Spuse că oamenii nu înţelegeau că ceea ce părăsiseră morţii nu era lumea, ci o simplă imagine a lumii, din sufletele oamenilor. Spuse că lumea nu putea fi părăsită, căci este eternă, sub orice formă, la fel ca toate lucrurile din ea. Pe chipurile acelea, care vor rămâne pe veci lipsite de nume printre purtătorii lor cu care se isprăvise, este scris un mesaj care nu poate fi niciodată rostit, pentru că timpul va ucide întotdeauna mesagerul înainte ca el să sosească.

Zâmbi.

— *Pensamos*, spuse el, *que somos las víctimas del tiempo. En realidad la vía del mundo no es fijada en ningún lugar. Cómo sería posible? Nosotros mismos somos nuestra propia jornada. Y por eso somos el tiempo también. Somos lo mismo. Fugitivo. Inescrutable. Desapíadado.*[201]

Se întoarse şi le vorbi celorlalţi în ţigănească şi atunci unul dintre ei apucă un bici din piele de bou din suportul bătut în cuie de la marginea platformei, îl desfăcu şi-l lansă cu boltă prin aer, unde se auzi ecoul pocniturii sale, asemeni unui foc de armă în pădure, şi caravana se puse în mişcare. Ţiganul se întoarse către el şi zâmbi. Îi spuse că poate aveau să se mai întâlnească, pe vreun alt drum, căci lumea nu era aşa de mare cum îşi imaginau oamenii. Când Billy îl întrebă cât îi datora pentru servicii, ţiganul îl eliberă de datorii cu o fluturare a mâinii.

— *Para el camino*, spuse el.

Apoi se întoarse şi o luă pe drum, în sus, după ceilalţi. Billy rămase cu fişicul subţire de bancnote murdare de sânge, pe care îl scosese din buzunar. Strigă după ţigan şi acesta se întoarse.

— *Gracias*, spuse el.

Ţiganul ridică o mână în aer.

— *Por nada*, spuse el.

— *Yo no soy un hombre del camino.*[202]

Însă ţiganul se mulţumi să zâmbească şi flutură o mână. Spuse că obiceiurile drumului erau lege pentru toţi cei care-l urmau. Spuse că pe drum nu existau cazuri speciale. Apoi se întoarse şi o luă pe urma celorlalţi.

Seara, calul se ridică pe picioarele sale nesigure. Nu-i puse căpăstrul, ci merse pe lângă animal până în dreptul râului, unde păşi atent în apă şi bău fără să se mai oprească. În aceeaşi seară, în timp ce-şi pregătea cina din *tortillas* şi brânză de capră, pe care i-o lăsaseră ţiganii, se apropie un om călare. Singur. Fluiera. Se opri între copaci. Apoi se apropie mai încet.

Billy se ridică şi ieşi la şosea, iar călăreţul opri calul şi rămase pe loc. Îşi dădu pălăria un pic mai pe spate, ca să vadă mai bine şi ca să fie văzut mai bine. Se uită la Billy, la foc şi la calul care stătea culcat în pădurea din spatele său.

— *Buenas tardes*, spuse Billy.

Călăreţul răspunse cu o înclinare a capului. Călărea un cal bun, era încălţat cu cizme bune şi purta o pălărie Stetson, de bună calitate, şi fuma un *puro* mic şi negru. Scoase trabucul din gură, scuipă şi îl puse la loc.

— Vorbeşti americana? întrebă el.

— Da.

— Mi s-a părut mie că arăţi destul de întreg la cap. Ce naiba cauţi aici? Ce-a păţit calu’ ăla?

— Ei bine, domnule, cred că-mi văd de treaba mea. Cred că acelaşi lucru l-aş putea spune şi despre cal.

Bărbatul nu-l luă în seamă.

— Nu-i mort, nu?

— Nu. Nu e mort. A fost înjunghiat de nişte hoţi la drumul mare.

— A fost înjunghiat de hoţi la drumul mare?

— Da.

— Vrei să zici că i-au dat în cap?

— Nu. Vreau să spun că l-au înjunghiat cu un cuţit de înjunghiat porcii.

— Da’ de ce naiba?

— Asta să-mi spui tu mie.

— Nu ştiu.

— Ei bine, nici eu.

Călăreţul rămase pe loc, fumând cu un aer contemplativ. Privi la peisajul de la apus de râu.

— Nu înţeleg ţara asta, zise el. Nu pricep nimic din ea. Ai cumva vreun pic de cafea pe undeva, pe aproape?

— Am o ţâră. Dacă vrei să te mai linişteşti, tocmai pregăteam cina. Nu-i mare lucru, dar eşti bine-venit.

— Apreciez gestul.

Descălecă cu lehamite şi trecu dârlogii prin spatele său, îşi aranjă pălăria şi înaintă, cu calul de frâu.

— N-ar fi prima oară, zise el. Ai văzut cumva avionul meu trecând pe aici?

În timp ce întunericul se lăsa printre copaci, cei doi se aşezară lângă foc şi aşteptară să fiarbă cafeaua.

— N-aş fi crezut că ţiganii sunt în stare să fie aşa loiali cum au fost, spuse el. Am avut îndoielile mele. Da' ce-i al meu e al meu. Eu când greşesc ceva, recunosc.

— Ăsta e un lucru bun.

— Aşa-i.

Au mâncat cele câteva *tortillas* umplute cu fasole, alături de brânza topită. Brânza mirosea urât, a capră. Billy ridică capacul de la ibricul de cafea cu un băţ, se uită înăuntru şi apoi puse capacul la loc. Se uită la bărbat. Bărbatul stătea jos, cu picioarele îndoite pe pământ, şi cu o mână îşi ţinea tălpile cizmelor lipite una de alta.

— Arăţi ca şi cum ai fi aici de ceva timp, spuse bărbatul.

— Nu ştiu ce să zic. Adică cum?

— Ca şi cum ar fi timpul să te întorci.

— Probabil că ai dreptate. E a treia călătorie pe care o fac. E prima dată când vin aici şi iau ce am venit să iau. Dar nu e deloc ce-mi doream.

Bărbatul încuviinţă cu o mişcare a capului. Nu părea că ar fi dorit să ştie ce era acel ceva.

— Să-ţi spun ceva, zise el. Dacă o să mă mai vezi vreodată pe aici, înseamnă că a îngheţat Iadul. Îţi spun drept.

Billy turnă cafeaua. Băură. Cafeaua din căni era foarte fierbinte, însă bărbatul nu părea să observe acest lucru. Sorbi din cafea şi rămase cu privirea pierdută la pădurea întunecată dinspre râu şi la sclipirile argintii

ale apei împletindu-se pe întinderea de prundiş sub lumina lunii. În jos, pe râu, discul de sidef al lunii se legăna printre recifurile de nori, ca un craniu luminat din interior cu lumânarea. Aruncă resturile de cafea în întuneric.

— Ar trebui s-o iau din loc, spuse el.

— Eşti bine-venit să mai stai.

— Îmi place să merg noaptea.

— Bine.

— Cred că se şi poate merge o distanţă mai mare.

— Sunt hoţi peste tot pe aici, spuse Billy.

— Hoţi, spuse bărbatul.

Contemplă un timp focul. După aceea scoase un trabuc din buzunar şi se uită cu atenţie la el.

— Fumezi trabuc?

— Nu m-am apucat niciodată.

— Îţi interzice religia?

— Din câte ştiu eu, nu.

Bărbatul se aplecă, ridică un retevei din foc şi-şi aprinse trabucul cu el. Îi luă ceva timp să-l aprindă. După ce reuşi, puse bucata de lemn la loc, în foc, suflă un cerculeţ de fum şi apoi altul mai mic, care trecu prin mijlocul primului.

— Pe la ce oră au plecat? întrebă el.

— Nu ştiu. Poate pe la amiază.

— Nu au făcut nici cinşpe kilometri.

— Poate chiar mai târziu.

— De câte ori mă întind pe undeva, se opresc. De fiecare dată e la fel. E vina mea. Mă tot abat din drum pe la *señoritas*. Tare-mi mai plac madmoazelele alea de pe-acolo. Îmi place când nici nu vorbesc engleza. Ai fost pe acolo?

— Nu.

Întinse mâna spre foc şi luă lemnul cu care-şi aprinsese trabucul, îi scuturǎ flacăra, apoi se întoarse şi se retrase în întunericul din spatele său, cu capătul roşu arzând mocnit, de parcă ar fi fost un copil care fumează pe ascuns. După o vreme, puse lemnul la loc în foc.

— Cât de gravă e starea calului?

— Nu ştiu. E la pământ de două zile.

— Trebuia să-i faci pe ţigani să aibă grijă de el. Cică ei ştiu tot ce se poate despre cai.

— Nu mai spune.

— Ştiu şi eu? Da' sunt sigur că pot face un cal bolnav să arate destul de sănătos cât să-l poată vinde.

— Eu nu vreau să-l vând.

— Îţi spun eu ce-ar fi mai bine să faci.

— Ce anume?

— Să nu laşi să se stingă focul.

— De ce ?

— Din cauza pumelor. Carnea de cal e preferata lor.

Billy încuviinţă dând din cap.

— Tot aud spunându-se aşa, zise el.

— Şi ştii de ce tot auzi aşa?

— De ce tot aud aşa?

— Da.

— Nu. De ce?

— Pentru că e adevărat, d-aia.

— Crezi că ce aud oamenii e mereu adevărat?

— Mie aşa mi s-a întâmplat.

— Mie nu.

Bărbatul fumă mai departe, contemplând focul. După e vreme spuse:

— Nici mie nu mi s-a întâmplat. Am spus şi eu aşa. Şi nici pe acolo pe unde am zis n-am fost. Sunt un mare mincinos. Mereu am fost aşa şi o să rămân pe veci.

— Ţiganii ăia au coborât avionul din munţi, în jos, pe râul Papigochic?

— Aşa au zis?

— Da.

— Avionul ăla provine dintr-o şură de la ferma Taliafero, mai încolo de Flores Magón. Nici nu poate zbura până unde ai zis tu. Plafonul maxim al avionului ăluia nu ajunge nici la două mii de metri.

— Şi cel care l-a pilotat a murit în el?

— Din câte ştiu eu, nu.

— De asta ai venit până aici? Să găseşti avionul şi să-l duci înapoi?

— Am venit pentru că am lăsat o fată gravidă în McAllen, în Texas, şi tatăl ei a vrut să mă împuşte.

Billy îşi fixă privirea asupra focului.

— Şi dacă tot veni vorba de-a da întruna peste lucrurile de care fugi, începu bărbatul. Ai fost vreodată împuşcat?

— Nu.

— Eu da. De două ori. Ultima dată în centru' la Cuauhtémoc, ziua în amiaza mare, într-o sâmbătă. Au rupt-o toţi la fugă. Două femei menonite m-au cules din stradă şi m-au pus într-o căruţă, că altfel acolo-mi putrezeau oasele.

— Unde te-au împuşcat?

— Uite aici.

Se întoarse şi-şi trase părul de deasupra tâmplei drepte.

— Vezi? Se vede.

Se aplecă, scuipă în foc, se uită la trabuc şi apoi îl puse iar între buze. Continuă să fumeze.

— Nu sunt nebun, spuse el.

— N-am spus aşa ceva.

— Nu. Dar ţi-o fi trecut prin minte.

— Ţi-o fi trecut şi ţie prin minte, despre mine.

— Poate.

— Aşa a fost sau ai zis şi tu aşa?

— Nu. Chiar aşa a fost.

— Fratele meu a fost împuşcat şi omorât aici. Am venit să-l iau acasă. A fost împuşcat şi omorât puţin mai la miazăzi de aici. Într-un oraş numit San Lorenzo.

— Aici poţi muri la fel de repede cum ai zice peşte.

— Tatăl meu a fost împuşcat şi omorât în New Mexico. Ăla care zace acolo e calul lui.

— E o lume crudă, spuse bărbatul.

— S-a mutat în Texas în o mie nouă sute nouăsprezece. Era cam cât mine acu'. Nu s-a născut acolo. S-a născut în Missouri.

— Am avut şi eu un unchi care s-a născut în Missouri. Tatăl lui a căzut din căruţă, beat mort, într-o noapte, când trecea pe-acolo, şi aşa s-a

întâmplat să se nască în Missouri.

— Mama mea era de la o fermă din ţinutul De Baca. Mama ei era mexicancă get-beget, nici nu vorbea engleză. A locuit cu noi până a murit. Am avut o soră mai mică care a murit când aveam eu şapte ani, dar mi-o aduc aminte limpede ca lumina zilei. M-am dus la Fort Summer şi i-am căutat mormântul, dar nu l-am găsit. O chema Margaret. Întotdeauna mi-a plăcut numele ăsta. Dac-o să am vreodată o fată, am să-i zic Margaret.

— Ar fi timpul s-o iau din loc.

— Bine.

— Ai grijă cu ce ţi-am spus despre foc.

— Bine.

— Se pare că ai avut ceva necazuri pe lumea asta.

— Am zis şi eu aşa, ca să mă aflu în treabă. Am fost mai norocos ca alţii. O singură viaţă avem şi eu mi-am trăit partea. Asta e tot ce contează. Fratele meu se pricepea mai bine ca mine. Era talentat. Nu numai la cai. La tot. Ştia şi tata. Ştia şi el, şi ştia că ştiu şi eu, şi asta e.

— Ar fi timpul s-o iau din loc.

— Ai grijă de tine.

— Aşa am să fac.

Se ridică şi-şi potrivi pălăria. Luna se ridicase pe cer, iar cerul se înseninase. Râul care curgea dincolo de copaci părea metal turnat.

— Lumea asta nu va mai fi niciodată la fel, spuse călăreţul. Ştiai?

— Ştiu. Nici acu’ nu e.

Patru zile după această întâmplare, o luă către miazăzi, pe lângă râu, în sus, cu rămăşiţele fratelui său aşezate pe un *travois* pe care-l făcuse din crengi verzi trase de cal. În trei zile au ajuns la frontieră. Trecu de primul dintre obeliscurile albe care marcau graniţa, la apus de Dog Springs, şi traversă vechiul lac de acumulare. Structurile de pământ bătătorit erau sparte ici şi colo şi trecu peste fundul de lut al lacului, târşâind beţele de la *travois* în urma sa. Prin lut se vedeau urme de vite, de antilope şi de coioţi care trecuseră pe acolo de curând, după o ploaie, şi dădu peste un loc în care se aglomerau urmele ca un trident ale cocorilor care aterizaseră acolo şi se plimbaseră cu pasul lor ţanţoş. În noaptea aceea dormi pe pământul patriei sale şi avu un vis în care îi apărură pelerinii lui Dumnezeu,

înaintând cu greu pe o margine întunecoasă dintre lumi, în ultimele raze ale amurgului acelei zile, şi păreau că se întorc dintr-o drumeţie însemnată care nu era legată de război şi nici nu fugeau încă din calea lui, ci păreau mai degrabă să se întoarcă de la o muncă grea, căreia i se supuneau probabil toţi acei oameni şi toate lucrurile din jurul lor. Un *arroyo* întunecat îl despărţea de locul spre care se îndreptau şi se uită mai bine, să vadă dacă-şi putea da seama, după natura uneltelor şi uniformelor, ce anume făcuseră, dar nu aveau de nici unele şi continuară să înainteze din greu, în timp ce siluetele lor se profilau pe cerul din ce în ce mai întunecat, apoi dispărură. Când se trezi, cufundat în beznă, avu impresia că ceva chiar traversase deşertul prin noapte şi rămase treaz vreme îndelungată, dar nu părea că avea să se întoarcă.

Ziua următoare trecu prin Hermanas, o luă pe şoseaua plină de praf către apus şi în seara aceea opri calul la răscrucea din faţa prăvăliei din Hatchita şi privi către miazăzi şi către apus, unde soarele după-amiezii lumina Animas Peaks, şi îşi dădu seama că nu avea să se mai ducă niciodată acolo. Traversă valea Animas încetişor, trăgând de *travois*-ul din urma sa şi continuă aşa toată ziua. Când intră în oraşul Animas, în dimineaţa zilei următoare, era Lăsata Secului, după cum spunea calendarul, şi primii oameni care-i ieşiră în drum erau mexicani cu urme de funingine pe frunţi, cinci copii şi o femeie care mergeau în şir indian pe marginea plină de praf a drumului, către ieşirea din oraş. Le ură o zi bună, dar ei nu făcură altceva decât să-şi facă cruce când văzură cadavrul de pe *travois*, şi apoi merseră mai departe. Cumpără o cazma de la magazinul de feronerie şi o porni către miazăzi de oraş, până ajunse la micul cimitir, împiedică calul şi-l lăsă să pască lângă poartă, în timp ce el se apucă să sape groapa de mormânt.

Era adâncit până la brâu în pământ uscat şi calişă atunci când şeriful trase în dreptul cimitirului şi intră pe poartă.

— Mă gândeam eu că tu eşti, spuse el.

Billy se opri, se sprijini în cazma şi se uită pieziş la el. Îşi scosese cămaşa zdrenţuită şi întinse mâna după ea, o ridică de jos şi-şi şterse transpiraţia de pe frunte, apoi rămase pe loc.

— Să înţeleg că ăla de acolo e frate-tău, spuse şeriful.

— Da.

Şeriful clătină din cap. Privi în zare, peste ţinut. Ca şi cum acolo s-ar fi aflat ceva de care nu-ţi puteai da seama cu exactitate. Privi în jos, la Billy.

— Nu prea mai e nimic de zis, nu?

— Aşa e, domnule. Nu-s prea multe.

— Bine. Nu poţi merge peste tot prin ţară, să tot îngropi oameni. O să mă duc eu la judecător să văd dacă-l pot convinge să elibereze un certificat de deces. Nici nu ştiu exact a cui e proprietatea asta unde te-ai apucat să sapi.

— Da.

— Vino mâine la mine, în Lordsburg.

— Am înţeles.

Şeriful îşi trase pălăria mai jos, mai clătină o dată din cap, se întoarse, ieşi pe poartă şi se duse către maşina sa.

În zilele care urmară, merse către miazănoapte de oraşul Silver şi către apus de Duncan, Arizona, apoi o luă iar spre miazănoapte şi traversă munţii până la Glenwood, către Reserve. Munci o vreme pentru Carrizozos şi pentru GS, de unde plecă fără nici un motiv, iar în luna iulie a acelui an o luă iarăşi către miazăzi, spre oraşul Silver, şi o luă pe vechea şosea către răsărit, care trecea pe lângă minele din Santa Rita şi continuă prin San Lorenzo şi Black Range. Bătea vântul dinspre munţi către miazănoapte, iar înaintea sa preria se întunecase sub norii care traversau cerul. Calul merse mai departe, cu capul plecat, iar călăreţul stătea foarte drept în şa, cu pălăria trasă foarte jos, peste ochi. Primprejur vedea numai gheara pisicii şi tufe de creozot, pe o câmpie de grohotiş, fără îngrăditури şi cu foarte puţină iarbă. După câţiva kilometri, ajunse la şoseaua asfaltată şi opri calul. Trecu un camion şi uruitul motorului se pierdu în depărtare. La o sută treizeci de kilometri se întindea şirul stâncos al munţilor Organ, care străluceau sub nori, în lumina egală a soarelui de după-amiază. Se întunecară în timp ce îi privea. Vântul care bătea dinspre deşert aducea cu el picături de ploaie. Traversă şanţul de la marginea drumului, urcă pe şosea, încetini mersul calului şi privi în urma sa. Iarba elefant203 care crescuse de-a lungul marginii şoselei se unduia în bătaia vântului. Se întoarse pe şosea şi o luă către nişte clădiri pe care le văzuse. Cauciucurile abandonate ale camioanelor care traversau ţinutul zăceau pe marginea autostrăzii, încovrigate şi pline de striaţii, precum pieile năpârlite şi înnegrite de soare

ale saurienilor din timpuri străvechi, lepădate de-a lungul şoselei lor de macadam. Vântul bătea dinspre miazănoapte, apoi începu să plouă şi rafalele de ploaie băteau în valuri pe şosea, înaintea sa.

Erau trei clădiri de chirpici, chiar la marginea şoselei, care odată, pe vremuri, fuseseră un popas în ţinutul acela, însă între timp acoperişurile dispăruseră, iar cele mai multe dintre grinzile care alcătuiau tavanul fuseseră luate. În faţa clădirilor era o pompă de benzină portocalie, veche şi ruginită, iar geamul de sus fusese spart. Duse calul în cea mai mare dintre clădiri, îi scoase şaua şi o lăsă jos, pe podea. Într-un colţ era o grămadă de fân şi o lovi cu piciorul ca să o afâneze sau poate doar ca să vadă dacă mai era şi altceva în ea. Fânul era uscat şi plin de praf, iar în grămadă era o mică groapă, acolo unde dormise ceva sau cineva. Ieşi, se duse în spatele clădirii şi se întoarse cu un capac de roată vechi în care turnă apă din vasul său de apă înfăşurat în canava şi îi dădu calului să bea. Prin tocul vechi de lemn al ferestrei se vedea şoseaua care arunca sclipiri negre sub bătaia ploii.

Îşi scoase păturile şi le întinse în fân şi tocmai mânca sardine dintr-o conservă şi se uita la ploaie, când apăru un câine de după colţul clădirii, intră pe uşa deschisă şi se opri. Se uită mai întâi la cal. Apoi îşi întoarse capul şi se uită la el. Era un câine bătrân şi părul din jurul botului i se albise şi era schilodit rău la picioarele din spate, iar capul îi era prins pieziş de corp şi se mişca grotesc. Era o creatură cuprinsă de artrită şi strâmbă din toate încheieturile, care se trase într-o parte şi mirosi podeaua, apoi ridică capul şi îşi avântă nasul prin aer, încercând să-l desluşească printre umbre, cu ochii săi lăptoşi, pe jumătate orbi.

Billy aşeză conserva de sardine lângă el, cu grijă. Simţea mirosul câinelui prin aerul umed. Se aşezase dincoace de uşă, în timp ce ploaia cădea în spatele său, printre ierburi şi pietriş, iar el era ud şi jigărit şi aşa de speriat şi de bolnav, încât părea asamblat din diferite părţi ale altor câini, de nişte vivisecţionişti demenţi. Câinele se ridică şi se scutură în felul acela grotesc, apoi se duse cu mers şchiopătat în celălalt colţ al încăperii de unde privi în urma sa, se învârti de trei ori şi se culcă.

Billy şterse lama cuţitului de cracul pantalonilor, aşeză cuţitul peste cutia de conservă şi se uită în jurul său. Apucă un bulgăre de pământ care se desprinsese de pe perete şi îl aruncă. Câinele scoase un scheunat ciudat,

dar nu se clinti.

— Marş! strigă el.

Câinele scheună, dar rămase în aceeaşi poziţie.

Billy înjură pe o voce joasă, se ridică în picioare şi se uită împrejur, după o armă. Calul se uită la el şi apoi la câine. Traversă încăperea, ieşi în ploaie şi o luă pe lângă marginea clădirii. Când se întoarse, ţinea în mână o bucată de ţeavă cam de un metru, cu care se apropie de câine.

— Du-te de-aici! strigă el. Marş!

Câinele se ridică cu un scheunat, se strecură pe lângă peretele încăperii şi ieşi în curte, cu mersul său şchiopătat. Când Billy se întoarse cu gândul să se ducă înapoi la păturile sale, câinele se furişă pe lângă el şi intră iarăşi în clădire. Billy se întoarse şi alergă după el cu ţeava în mână, iar câinele o rupse la fugă.

Billy se luă după el. Se oprise afară, la marginea şoselei, şi rămăsese în ploaie, privind înapoi. Probabil că odată, demult, fusese un câine de vânătoare, lăsat să moară pe undeva prin munţi sau pe marginea vreunei şosele. Înghiţise zeci de mii de vorbe de ocară şi prevestea Dumnezeu ştia ce. Billy se aplecă şi luă un pumn de pietricele din cele cu care era pavat drumul şi le aruncă spre câine. Câinele ridică capul său strâmb şi urlă într-un fel ciudat. Se duse spre el şi atunci câinele o luă în sus, pe şosea. Alergă după el şi mai aruncă cu pietre, strigă şi azvârli bucata de ţeavă în urma lui. Aceasta ateriză în spatele câinelui, cu un sunet ascuţit, şi alunecă într-o parte, iar câinele mai urlă o dată şi o luă la fugă, şchiopătând pe picioarele sale strâmbe, în timp ce capul i se bălăbănea pe corp. În vreme ce se îndepărta, îşi ridică botul într-o parte şi urlă încă o dată, cu un sunet sinistru. Ceva nepământesc. Un soi de amestec îngrozitor de durere, care răzbătea dintr-o lume preterită. O porni mai departe şontâc-şontâc prin ploaie, pe picioarele sale ca vai de ele, şi mai urlă o dată şi încă o dată disperarea din sufletul său, până când dispăru de tot şi nu se mai auzi nimic prin întunericul care se lăsa.

*

Se trezi în lumina albă a amiezii din deşert şi se ridică din păturile sale cu miros rânced. Umbra tocului de lemn al ferestrei fără geam, proiectată

pe celălalt perete al încăperii, începuse să se facă tot mai transparentă şi să dispară, chiar sub privirile sale. Ca şi cum ar fi trecut un nor prin dreptul soarelui. Dădu păturile la o parte cu piciorul, îşi trase cizmele în picioare, se ridică şi ieşi. În lumină, şoseaua avea o culoare gri deschis, iar lumina se retrăgea către marginea lumii. Păsările mici, de prin ferigile de deşert de pe marginea drumului, se treziseră şi începură să ciripească şi să zboare de colo colo, iar pe şosea erau şiruri de tarantule care traversaseră şoseaua pe întuneric, şi acum stăteau ca nişte crabi de uscat, cu articulaţiile imobile, arcuite de parcă ar fi fost nişte marionete, şi măsurau cu pasul lor octavic propriile lor umbre lipite de ele pe dedesubtul lor.

Se uită în jos, pe şosea, înspre punctul din care lumina se împuţina. De-a lungul crestelor dinspre miazănoapte se întunecau contururile norilor. În timpul nopţii se oprise ploaia şi pe deasupra deşertului se vedea un curcubeu invers sau unul secundar, ca un arc difuz de neon, şi se mai uită o dată la şoseaua care se întindea ca şi mai înainte, doar că mai întunecată şi se întuneca şi mai tare către capătul dinspre răsărit, unde nu era nici urmă de soare sau de lumina zorilor, şi când se uită iar spre miazănoapte, lumina se retrăgea şi mai repede şi amiaza aceea în care se trezise devenea un amurg straniu şi un întuneric straniu, iar păsările care zburaseră se întorseseră printre ferigile de lângă drum şi se liniştiseră cu toatele.

Se îndepărtă. Dinspre munţi bătea un vânt rece. Se rostogoli pe coastele dinspre apus ale continentului, unde zăpada de vară se întindea pe vârfurile golaşe, trecu prin pădurile de brazi de sub vârf, printre crengile plopilor tremurători şi se năpusti peste câmpia deşertică de la poalele munţilor. În timpul nopţii se oprise ploaia şi ieşi la şosea să strige câinele. Îl strigă multă vreme. Rămase pe loc, în întunericul acela de neînţeles. Unde nu se auzea alt sunet în afară de sunetul vântului. După un timp, se aşeză pe şosea. Îşi scoase pălăria şi o aşeză pe macadamul din faţa sa, îşi lăsă capul în jos, îşi cuprinse faţa în mâini şi începu să plângă. Rămase multă vreme aşezat pe jos şi, după un timp, către răsărit, apăru o lumină murdară, iar după alt timp, soarele cel drept dat de la Dumnezeu răsări, încă o dată, peste tot şi toate.

1. *Silver* înseamnă „argint“, iar *spruce* este o specie de conifere (engl.).
2. Organizaţie internaţională care se ocupă de bunăstarea spirituală, intelectuală, socială şi fizică a tinerilor.

3. „Îmi pare rău“ (în sp., în orig.).
4. „Şi mie“ (în sp., în orig.).
5. „Unde ai să te duci?“ (în sp., în orig.).
6. „Nu ştiu“ (în sp., în orig.).
7. „Ai să te întorci în Mexic?“ (în sp., în orig.).

8. „Călătorie plăcută“ (în sp., în orig.).
9. Zona mai îngustă a statului Texas care defineşte graniţa dinspre miazănoapte, mărginită de statele New Mexico şi Oklahoma înspre apus şi răsărit.
10. „Nu-i nimic. Nu-i nevoie să-l opriţi“ (în sp., în orig.).
11. „Vreţi şi frişcă?“ (în sp., în orig.).

12. „Nu, mulţumesc. Sare aveţi?“ (în sp., în orig.).
13. „Sunteţi rudă cu domnul Sanders?“ (în sp., în orig.).
14. „Nu. A fost prieten cu tatăl meu“ (în sp., în orig.).
15. „Luaţi loc. Puteţi să staţi jos“ (în sp., în orig.).
16. „Nu stă prea bine cu sănătatea“ (în sp., în orig.).
17. „L-aţi cunoscut pe nepotul dumnealui?“ (în sp., în orig.).
18. „Da. Dumneata?“ (în sp., în orig.).
19. „Aţi fost plecat într-o călătorie lungă?“ (în sp., în orig.).
20. Vameş (în sp., în orig.).
21. Câmpie alpină (în sp., în orig.).
22. „E deschis?“ (în sp., în orig.).
23. „Desigur, domnule, cum să nu!“ (în sp., în orig.).
24. „Un Waterfills & Frazier, te rog“ (în sp., în orig.).
25. „Apă?“ (în sp., în orig.).
26. „Nu, mulţumesc. Toarnă-ţi şi dumitale unul“ (în sp., în orig.).
27. „Sănătate“ (în sp., în orig.).
28. „Şi prietenilor dumitale“ (în sp., în orig.).
29. „Sigur. Cum să nu“ (în sp., în orig.).
30. Cămaşă tradiţională din zonele tropicale, purtată de obicei la ocazii speciale (în sp., în orig.).
31. „Beam nişte mescal“ (în sp., în orig.).
32. „Vino. Aşază-te lângă noi“ (în sp., în orig.).
33. „Încă un rând“ (în sp., în orig.).
34. „Bea“ (în sp., în orig.).
35. „E un om foarte serios“ (în sp., în orig.).
36. „Cine eşti, tinere?“ (în sp., în orig.).
37. „Un om. Atâta tot“ (în sp., în orig.).
38. „American“ (în sp., în orig.).
39. „Da. American“ (în sp., în orig.).
40. „Eşti văcar?“ (în sp., în orig.).

41. „Da. Sunt văcar“ (în sp., în orig.).
42. „Eşti soldat?“ (în sp., în orig.).
43. „Nu sunt soldat“ (în sp., în orig.).
44. „De ce ai venit aici?“ (în sp., în orig.).
45. „Aici?“ (în sp., în orig.).
46. „În ţara asta“ (în sp., în orig.).
47. „Nu vă place whisky-ul?“ (în sp., în orig.).
48. „E din cauza mărcii“ (în sp., în orig.).
49. „E o minciună“ (în sp., în orig.).
50. „Nu e nici o minciună“ (în sp., în orig.).
51. „Nu e vorba de nici o marcă“ (în sp., în orig.).
52. „E prea tare pentru el. Prea tare“ (în sp., în orig.).
53. „Alte minciuni“ (în sp., în orig.).
54. „Cât vă datorez?“ (în sp., în orig.).
55. „Cinci dolari?“ (în sp., în orig.).

56. „Mă faci mincinos?“ (în sp., în orig.).
57. „Unde sunt caii?“ (în sp., în orig.).
58. „Vreţi să călăriţi?“ (în sp., în orig.).
59. Dărâmături (în sp., în orig.).
60. „Ciorbă de burtă“ (în sp., în orig.).
61. „Şi dumneata?“ (în sp., în orig.).

62. „Eu am mâncat deja“ (în sp., în orig.).
63. „Ţine o secundă“ (în sp., în orig.).
64. „Foarte gustos“ (în sp., în orig.).
65. „Cât vă datorez, doamnă?“ (în sp., în orig.).
66. „Domnişoară. Nimic“ (în sp., în orig.).
67. „Pentru copii“ (în sp., în orig.).

68. „Nu am copii“ (în sp., în orig.).
69. „Pentru nepoţi“ (în sp., în orig.).
70. „Nepoţi nici atât“ (în sp., în orig.).
71. „E pentru drum“ (în sp., în orig.).
72. „Dă-mi mâna“ (în sp., în orig.).
73. „Ce?“ (în sp., în orig.).
74. „Mâna“ (în sp., în orig.).
75. „Câţi ani ai?“ (în sp., în orig.).
76. „Ce tânăr“ (în sp., în orig.).
77. „Sunt hoţi pe aici“ (în sp., în orig.).
78. „În palma mea?“ (în sp., în orig.).
79. „Vai de mine! Nu“ (în sp., în orig.).
80. „Atunci unde?“ (în sp., în orig.).

81. „Aici. În acest oraş“ (în sp., în orig.).
82. „Peste tot sunt hoţi“ (în sp., în orig.).
83. „Dumnezeule, ce bărbat“ (în sp., în orig.).
84. „Poate“ (în sp., în orig.).
85. „Ce vezi?“ (în sp., în orig.).
86. „Lumea“ (în sp., în orig.).
87. „Lumea dumitale“ (în sp., în orig.).
88. „Eşti ţigancă?“ (în sp., în orig.).
89. „Poate că da. Poate că nu“ (în sp., în orig.).
90. „Ce ai văzut?“ (în sp., în orig.).
91. „Nimic. Nu am văzut nimic“ (în sp., în orig.).
92. „Minţi“ (în sp., în orig.).
93. „Cu multă tristeţe“ (în sp., în orig.).
94. „Însă dumneata ai văzut ceva rău. Ce e?“ (în sp., în orig.).
95. „Ce veşti ai despre fratele meu?“ (în sp., în orig.).
96. „Care frate?“ (în sp., în orig.).
97. „Minţi. Ai doi“ (în sp., în orig.).

98. „Minciuni peste minciuni“ (în sp., în orig.).
99. „Ce vezi?“ (în sp., în orig.).
100. „Văd doi fraţi. Unul este mort“ (în sp., în orig.).
101. „Frate. Unul care trăieşte şi altul care a murit“ (în sp., în orig.).
102. „Care-i unul şi care-i celălalt?“ (în sp., în orig.).

103. „Nu ştii?“ (în sp., în orig.).
104. „Eu cu atât mai puţin“ (în sp., în orig.).
105. „Şi ochii dumitale?“ (în sp., în orig.).
106. „Ce noutăţi mai ai, bătrânule?“ (în sp., în orig.).
107. „Şi atunci de ce-mi spuneţi aceste lucruri?“ (în sp., în orig.).
108. „Şi cine sunt?“ (în sp., în orig.).
109. „Nu ai aflat?“ (în sp., în orig.).
110. „Cu pistolul în mână şi părul bălai, ce cauţi tinere, de nu mai poţi să stai?“ (în sp., în orig.).
111. „Sirena“ (în sp., în orig.).
112. „Cineva?“ (în sp., în orig.).
113. „Poftim, ia. Repede, repede“ (în sp., în orig.).
114. „Cât face?“ (în sp., în orig.).
115. „E pe gratis. Ţine“ (în sp., în orig.).
116. „Nimic, nimic. Te rog, grăbeşte-te“ (în sp., în orig.).
117. „O clipă! O clipă…“ (în sp., în orig.).
118. „Craniul!“ (în sp., în orig.).

119. „Cineva?“ (în sp., în orig.).

120. „E la tine“ (în sp., în orig.).
121. „Cine a câştigat?“ (în sp., în orig.).
122. „Ce să văd?“ (în sp., în orig.).
123. „Înăuntru“ (în sp., în orig.).
124. „Aici! Aici este craniul!“ (în sp., în orig.).
125. „Avem un câştigător. Apropie-te, apropie-te“ (în sp., în orig.).
126. „Haide“ (în sp., în orig.).
127. „Nu vreau să văd“ (în sp., în orig.).
128. „Ba da, ba da. E un spectacol. Nu ai mai văzut niciodată aşa ceva“ (în sp., în orig.).
129. „Uite ce e, omule. Nu vreau să văd, pricepi?“ (în sp., în orig.).
130. „Apropie-te! Ce s-a întâmplat?“ (în sp., în orig.).
131. „Foarte frumos“ (în sp., în orig.).
132. Grăjdar (în sp., în orig.).
133. „Te cunosc“ (în sp., în orig.).
134. „Unde e tovarăşul dumitale?“ (în sp., în orig.).
135. „A murit. Unde e fata?“ (în sp., în orig.).
136. „La fel“ (în sp., în orig.).
137. „Ai dreptate“ (în sp., în orig.).
138. „Şi fratele dumitale?“ (în sp., în orig.).
139. „Nu ştiu. Poate a murit şi el“ (în sp., în orig.).
140. „Ce mulţi“ (în sp., în orig.).
141. „Ce părere ai?“ (în sp., în orig.).
142. „Dumneata ce părere ai?“ (în sp., în orig.).
143. „Bine spus“ (în sp., în orig.).
144. „Ei bine. Mă aşteaptă drumul“ (în sp., în orig.).
145. „Oraşul Bachiniva / Aprilie era luna / Şase călăreţi sosit-au / Toţi cu arme numai una“ (în sp., în orig.).

146. „Teamă deloc nu se citeşte / Pe chipurile lor / Pe toţi câţi vin, puţini sau mulţi / *Güerito* îi aşteaptă“ (în sp., în orig.).
147. „Dă-mi mâna“ (în sp., în orig.).
148. Cei care vând sau închiriază costume de carnaval (în sp., în orig.).
149. Deprinşi cu obiceiurile străinilor (în sp., în orig.).

150. „Cine e?“ (în sp., în orig.).
151. „Un călător“ (în sp., în orig.).
152. „Câţi sunteţi?“ (în sp., în orig.).
153. „Numai eu“ (în sp., în orig.).
154. „Bine. Descalecă. Intră“ (în sp., în orig.).
155. Moşie (în sp., în orig.).

156. Ţărani (în sp., în orig.).
157. Loc, meleag (în sp., în orig.).

158. Dealuri (în sp., în orig.).

159. Stelă – mic monument comemorativ, în formă de coloană sau pilastru, construit dintr-un bloc monolit de piatră, cu inscripţii sculptate.

160. „24 februarie 1943, fraţii săi de arme îi închină acest omagiu. Odihnească-se în pace“ (în sp., în orig.).

161. „Unde este groparul?“ (în sp., în orig.).

162. „A murit“ (în sp., în orig.).

163. „Cine se ocupă de cimitir?“ (în sp., în orig.).

164. „Unde este părintele?“ (în sp., în orig.).

165. „A plecat“ (în sp., în orig.).

166. „Ce doreşti, tinere?“ (în sp., în orig.).

167. „Nimic. E totul bine“ (în sp., în orig.).

168. „Pentru cine plângeţi?“ (în sp., în orig.).

169. „Nici nu pot face altfel“ (în sp., în orig.).

170. „Ce ai acolo?“ (în sp., în orig.).

171. „Oasele fratelui meu“ (în sp., în orig.).

172. „Oase?“ (în sp., în orig.).

173. „Deschide-l“ (în sp., în orig.).

174. Banditul (în sp., în orig.).

175. „E o farsă?“ (în sp., în orig.).

176. „Unde sunt banii?“ (în sp., în orig.).

177. „În coburi“ (în sp., în orig.).

178. „Trebuie să-mi găsesc cuţitul!“ (în sp., în orig.).

179. „Rană de cuţit“ (în sp., în orig.).

180. „Porfirio, adu-mi apă“ (în sp., în orig.).

181. „Hoţi“ (în sp., în orig.).

182. Lemne de foc (în sp., în orig.).

183. „Şi unde vă duceţi cu avionul?“ (în sp., în orig.).

184. „Către miazănoapte“ (în sp., în orig.).

185. „Sunt trei poveşti în legătură cu avionul. Pe care vrei să o auzi?“ (în sp., în orig.).

186. „Un oraş pe care îl cunoştea“ (în sp., în orig.).

187. „Mincinosul trebuie să fie primul care ştie adevărul. Nu eşti de acord?“ (în sp., în orig.).

188. Felipe Ángeles Ramirez şi Francisco „Pancho“ Villa au luptat împreună în cadrul revoluţiei mexicane, Ángeles fiind unul dintre strategii militari, în timp ce Francisco „Pancho“, bandit la origine, a fost unul dintre cei mai de seamă lideri ai revoluţiei.

189. „Şi de ce îl vrea clientul? Acest avion care nu este altceva decât sicriul fiului său?“ (în sp., în orig.).

190. „Istoria fiului se sfârşeşte în munţi. Şi acolo rămâne realitatea ei“ (în sp., în orig.).

191. „Cum îl vezi“ (în sp., în orig.).

192. „Nouă zile. Nouă nopţi. Fără mâncare, fără foc, fără nimic“ (în sp., în orig.).

193. „Şi apoi?“ (în sp., în orig.).

194. „Coaja nu e totuna cu lucrul“ (în sp., în orig.).
195. „Şi cea de-a treia poveste?“ (în sp., în orig.).
196. „A treia poveste este aceasta. Este povestea poveştilor. Până la urmă, adevărul nu se poate afla decât în vorbe“ (în sp., în orig.).
197. „Mă întorc în ţara mea“ (în sp., în orig.).
198. „Alte oase, alţi fraţi“ (în sp., în orig.).
199. Americani, oameni albi (peiorativ) (în sp., în orig.).
200. Apelativ folosit de ţigani pentru cei care nu fac parte din neamul lor (în sp., în orig.).
201. „Noi credem că suntem victime ale timpului. În realitate, însă, viaţa lumii nu se stabileşte nicăieri. Cum ar putea? Noi înşine suntem propria noastră călătorie. Şi deci suntem timpul însuşi. Suntem exact ca el. Efemeri. De neînţeles. Fără milă“ (în sp., în orig.).
202. „Eu nu sunt un călător“ (în sp., în orig.).
203. Specie de ierburi perene, care cresc foarte înalte, din Statele Unite şi Mexic.